

LIBRARY
OF THE
UNIVERSITY
OF ILLINOIS

058

AF

1890

Ja-Je

den 9. Mai 1895.

Hudtorgsen.

AF DAGENS KRØNIKE

MAANEDSKRIFT

FOR LITERATUR, KUNST OG POLITIK

REDIGERET AF

P. NANSEN

1890 (JANUAR—JUNI)

KJØBENHAVN

FORLAGT AF I. H. SCHUBOTHES BOGHANDEL

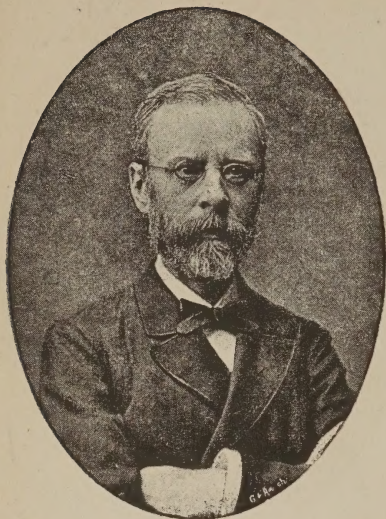
TRYKT HOS J. JØRGENSEN & CO. (M. A. HANNOVER).

1890

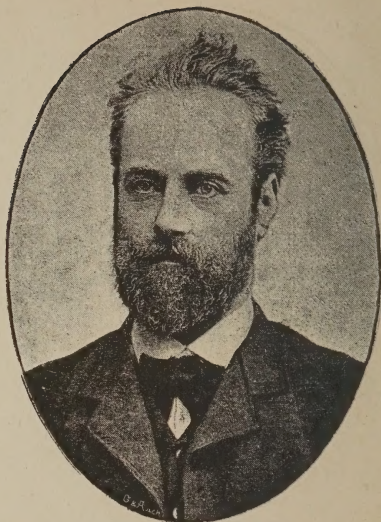

Overretsassessor FLORIAN LARSEN.
Falden. 3534 Stemmer.

Cand. phil. H. TRIER.
Valgt. 4255 Stemmer.

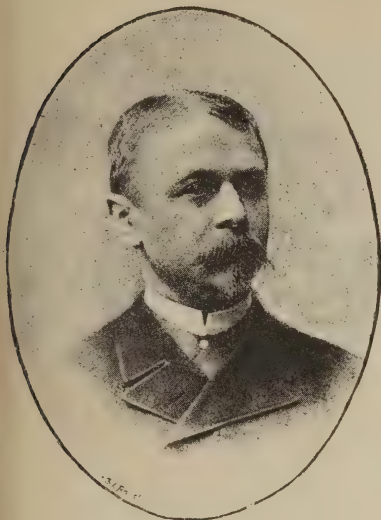
Manufakturhandler E. H. RYSEL.
Falden. 7186 Stemmer.

Skræddermester P. HOLM.
Valgt. 8554 Stemmer.

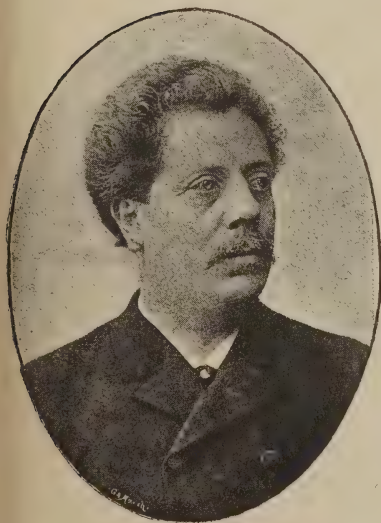
Kampkredse.

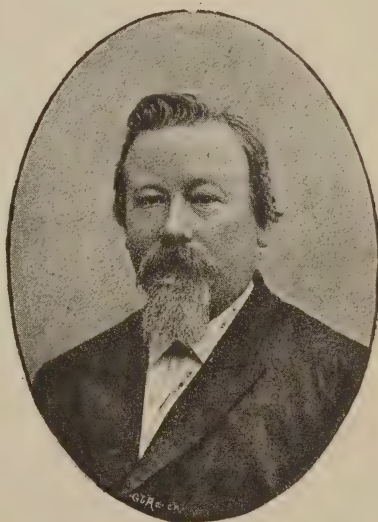
Grosserer CHR. HAGE.
Valgt. 743 Stemmer.

Højesteretsadvokat HALKIER.
Falden. 615 Stemmer.

Forretningsfører C. HØRDUM.
Valgt. 1175 Stemmer.

Malermester CHR. JENSEN.
Falden. 1134 Stemmer.

058
AF
1890
Ja-Je

Vision.

Blandt Venners Flok til højboards sat
en kærte-klar Sylvesternat
— hvor klang Krystalpokalen! —
jeg rejste mig saa lys i Sind,
ret i min Ryg, rød om min Kind,
og gennem Kærte-Havets Skin
saa' jeg mig rundt i Salen.

Det fimred over Gildesbord,
og der faldt overgivne Ord
— hvor lød de ungdomsfriske!
hvor svulmed denne Latter-Sø
med Indfalds-Blink, som under Ø
en Stime viltre Fiske.

„Vær hilset!“ raabtes der „Du Nat,
som krammer ud din Rigdoms Skat
— ihvor den saa er funden —
som øser op og slænger hen
i Grams til Festens Spillemænd
den sidste Hvid paa Bunden;“

„som rutter med Forhaabnings Mynt,
det Guld, som endnu ej blev tyndt
af Slid i hundred Hænder:
som deler Banco-Sedler ud,
saa ødsel som en vin-kær Gud,
til Glædens Stegevender;“

„vær hilset, Nat i Kroningsdragt!
 som kaared til din Hirdmands-Vagt
 os fri og frelse Svende:
 vær hilset, Drot, med et Hurra,
 med Livets Raab „vive le roi“
 til dine Dages Ende!“ — — —

Og Raabet klang; Pokaler fo'r
 ivejret rundt om Gildesbord —
 saa blev der tyst i Salen;
 en Kvinde, klædt i mørke Flor,
 skred dronning-værdig rank og stor
 ad Døren ind fra Svalen.

Den aabne, brede Svalegang
 og Salen blev med Et saa trang,
 lavt syntes der til Lofte;
 og hver en Svend i Hirten stod
 som mangled Mæle han og Mod
 og famled paa sin Kofte.

Hun vinked ad mig — og jeg skred
 langs Bordets tavse Rækker ned,
 hvor Glæden var forstummet;
 jeg fulgte hende modstandsløs,
 halvt i en Gru, halvt i en Døs,
 derud — i Himmelrummet.

Omkring os Mulmets dybe Nat
 af hvert et Stjerne-Blink forladt,
 som kan saa dag-mildt skinne:
 saa traadte hun mig ganske nær,
 og i et dæmpet Fosforskær
 stod rank den blege Kvinde.

Hun var ej Kød, hun var ej Blod,
 saa skøn, saa bleg som dér hun stod
 og til mit Bryst sig hælded:
 hun saa' mig i mit Øje ind,
 og alt mit Blod drev fra min Kind
 og til mit Hjærte væded.

Hvem — hvisked jeg — hvem er da Du?
 og skal mit Hjærte briste nu,
 som brast al Livets Glæde?
 her er saa mørkt, hist var saa lyst,
 her er saa afgrundstomt og tyst,
 som Døden var tilstede!

Hvad kan Du give mig igen
 som Gængæld for hver svoren Ven,
 der venter mig i Salen?
 har Du mon Vin at byde paa,
 som den, vor gæve Gildes-Skraa
 lovhjemled med Pokalen?

Kan Du erstatte mig den Fest,
 hvorved jeg selv var Hædersgæst,
 den fejre blandt de friske?
 hvorledes skal min Fantasi
 sig kunne boltre kæk og fri
 blandt Havets viltre Fiske?

Du er en Dronning, skøn og stor,
 men klædt i mørke Sørge-Flor,
 med Alvor i dit Øje!
 for ham, hin Drot i Kroningsdragt,
 hans Rigdom, Sundhed, Mod og Magt,
 jeg ene Knæ vil bøje! —

Hun kyssed kun til Svar min Mund.
Da blev der fra den samme Stund
en Vemod i mit Indre.
Hun svandt — men i et Fosforskær
fornam jeg end, som ganske nær,
to Øjne mod mig tindre.

Og det var en Sylvesternat —
jeg kom tilbage, jeg blev sat
til højbords dér i Salen;
da drøned Vennernes Hurra;
naa, stem kun i: „vive le roi“!
Jeg hvisked: „vive la reine!“ — og... ja
saa tømte jeg Pokalen.

Holger Drachmann.

Guy de Maupassant.

Det var i Berlin i Aaret 1877 at Talen en Dag i et russisk Hus faldt paa den stærke Dvælen i den moderne franske Roman ved alt det, der egner sig til at beskrives. Man var enig om, at Tilbøjeligheden til at nærme Prosafremstillingen til den bildende Kunst var i stadig Stigen, samtidigt med at Optrævlingen af sjælelige Tilstande blev stedse omhyggeligere og mere fin.

En kosmopolitisk dannet Tysk-Russer udbrod: „Fortællingens Kunst er død. Hos de Nyere har man kun Valget mellem Beskrivelser og Analyser. Hvad mon man vil hitte paa efter det?“

Saa sagde Værten langsomt, med Vægt: „Jeg tror man vil vende tilbage til Stilen i *Manon Lescaut*.“

Forundringen var almindelig, og jeg husker, jeg svarte: „Det vil jeg for min Del næppe komme til at opleve.“

Jeg er kommen til at opleve det alligevel.

I.

I Aaret 1880 debuterede i den franske Literatur en ung Mand, som uden at opgive nogen væsenlig eller værdifuld Erobring, den moderne Fremstillingskunst har gjort, er vendt tilbage til den gamle klassiske Fortællermanér.

Guy de Maupassant er 37 Aar gammel, men virker i Literaturen endnu bestandig ungt. Han er paa Prent som i Livet en kraftig og indtagende Skikkelse. Ordet *uimodstaaelig* er det første, der kommer En paa Læben, naar man mindes ham. Ikke at han har vundet Terræn ved nogetsomhelst Feminint, saaledes som fra først af Bourget. Han er rent mandlig, ja han leverede længe næsten udelukkende Ungkarlelæsning. Han er heller ikke uimodstaaelig som andre Større var eller blev det ved en saadan sær Originalitet, der i Længden under haardnakked Arbejden overvinder enhver Modstand. Han er det ved Bravur, ved overlegen Dristighed. Der var i hans Væsen en Kaadhed og Kækhed, der straks tog med Storm, fordi den aldrig var løssluppen, men altid blev anvendt i et ganske bestemt kunstnerisk Øjemeds Tjeneste. Thi han optraadte ikke før han var i Besiddelse af det koldblodigste Herredømme over sine Evner og kunstneriske Midler.

Dog dybere set beror denne Guy de Maupassants Uimodstaaelighed i Frankrig paa at han fra først af sad inde med Egenskaber, der hører til den franske Stammes uvurderligste og ældste, men som længe havde været tilbagetrængte og forsmaaede; som glemte. Fra Romantismens første Tider og siden stedse mere havde man bøjet og strakt, malt og parfymet dette franske Sprog for at faa det til at udtrykke det, der hidtil havde gældt for uudsigeligt. Romantikerne havde broderet dets Væv med gamle Ord fra det sekstende Aarhundrede, Neologerne tigerplettet det med nye Barbarismer hentede

fra alle tekniske Omraader. Dekadenterne havde stræbt at give det en musikalsk Karakter paa Fattelighedens Bekostning og et filosofisk Præg ved at svøbe Ordene i Taager som i Flor. Overhovedet havde de Nyere ophobet Virkemidler hvor de Ældre havde virket med et Træk eller et Rids. Og hvad Kompositionen angaar, da havde man altfor hyppigt rent forsømt den for at samle al sin Opmærksomhed paa Gengivelsen af Liv, undertiden fordrevet den for at lade Sandheden alene tale, Livet virke saa trættende, saa ensformigt som det kan være med Dagens stadige Tilbagevenden, Dryp efter Dryp.

Her kom En, en ung Fyr, som skrev den ene Historie uanstændigere end den anden, Historier, som foregik i berygtede Huse eller handlede om deres Beboerinder, umulige Historier — og denne unge Fyr var fra den første Novelle, han skrev, en Klassiker. En Klassiker, som lod dette i sit inderste Væsen saa logiske franske Sprog spille lysende klart som en blank, dragen Klinge i Solen. En Klassiker, som altid var sund, skønt han næsten aldrig fremstillede Sundhed, altid var ædru, selv naar han en sjælden Gang talende i eget Navn blev varm. Han var ingen Beskriver af Mennesker eller Møbler, ingen Sønderdeler af Sjælerørelser; han skildrede med faa Strøg, med et Billede, et malende eller karikerende Træk, og han opløste al Psykologi i Handling.

I en Tidsalder, hvor nogle af de ypperste Skribenter virkede ved haardnakket Forfølgelse af en Idé eller en Stemning i Sætninger paa halve og hele Sider før Verbet kom, eller ved Opregnen af hundred Blomsterarter i et Drivhus eller hundred Arter af Varer i et Magasin, var han kort; kort og fyndig, kort og djærv; hensynsløst sanselig og ironisk indtil Cynisme, lystig eller bidende, men altid kort.

Han viste sig endelig fra den første Dag af som en Mester i Komposition, forstod som faa den Kunst at give

sit Arbejde Enhed. Hjærtets Renhed, siger Kierkegaard, er at ville Et. Mesterens Kunst er det Samme. Ingen har bedre end Maupassant forstaaet at lade Alt i en kortere eller længere Fortælling gaa op i en eneste afgørende Virkning paa Læserens Sind. Men denne Kompositionens Kunst er grundfransk. Og grundfransk er Valget af disse Æmner, der hyppigt paa én Gang sensuelle og komiske taler til den franske Menneskeraces Hang til Dvælen ved Kærlighedens fysiske Side og til dens Uvilje mod at behandle Kønnenes Tiltrækning til hinanden følsomt som Tyskerne, lidenskabeligt som Italienerne eller højtideligt som de Spanske. Der er undertiden noget af de gamle franske Novellisters frie Skælmeri i Maupassants Noveller. Kun at dette Skælmeri er indfattet i en langt fastere, fuldkommnere Stil.

Maupassant har som Stilist den Evne at særtegne uden Brug af ualmindelige Ord. Og han karakteriserer ikke ved mange Adjektiver; han deler ikke visse moderne Forfatteres Dyrkelse af det sjældne Epitheton (*l'epithète rare*), han maler som de stærke Stilister ved Sætningens Hovedpartier, Substantiver og Verber. Han finder med eller uden en Sammenligning de betegnende Træk, der for Læseren levendegør en Skikkelse eller en Situation.

Han maler Demokraten Cornudet med disse Ord: „Tyve Aar igennem havde han dyppet sit røde Skæg i alle de demokratiske Kafeers Ølkrus.“ Han karakteriserer Notaren i „Bel-Ami“ med denne spøgende Karikatur: „Notaren var en lille, ganske rund Mand, rund overalt. Hans Hoved saa' ud som en Kugle der var naglet paa en anden Kugle, hvilken bares af to Ben, saa smaa, saa korte, at de næsten ogsaa lignede Kugler.“ Han skildrer i „Stærk som Døden“ Grevinde Guilleroy's Kærlighed til Maleren Olivier Bertin, idet han betegner den som den lidenskabelige, haardnakkede Tiltrækning, visse Kvinder føle, naar de helt og for bestandig have hengivet

sig til en Mand. Ikke blot elske de deres Elsker, siger han, men de *ville* elske ham, idet de saa stadigt syssel-sætte deres Indre med Tanken om ham, at intet Fremmed kan trænge derind. Og for at prente sin Opfattelse ind i Læserens Sind, slutter han med dette Billede: „De har bundet deres Liv med en Beslutning, som man binder sine Hænder før man springer i Vandet fra en Bro, naar man kan svømme og vil dø.“

Guy de Maupassant har selv i Fortalen til sin Roman „Pierre et Jean“ fortalt, hvorledes Flaubert opdrog ham til Skribent. Flaubert indprentede ham den gamle Sætning, at Geniet er en lang Taalmodighed. For Flaubert er den unge Forfatters Opgave den at betragte Alt, hvad han vil udtrykke, længe nok og med tilstrækkelig Opmærksomhed til at han opdager en Side derved, der ikke er bleven set og udtalt af Nogen før. Flaubert hævder, at der i alle Ting findes noget Endnu-ikke-iagttaget, derfor Ukendt, som det gælder om at give Agt paa: „Hvis vi vil beskrive en flammende Ild eller et Træ paa en Mark, saa lad os blive staaende overfor denne Ild eller dette Træ saa længe, at de for os ikke mere ligner nogen anden Ild eller noget andet Træ.“

Og han slutter hos Maupassant: „Det er paa denne Maade man bliver original.“

Vel at mærke, hvis man er det. Den blotte Vilje gør Ingen dertil, om end Ingen uden haardnakket Stræben kommer til at udfolde Talent.

II.

Grundstammen i Maupassants Originalitet finder man i hans første Bog, hans „Vers“. Denne hans eneste Digtsamling er fra 1880; sjældent vistnok er i Frankrig et Ry blevet saa hurtigt opbygget. I de forløbne ni Aar er den bleven fulgt af henved en Snes Bind. Det er en rent ud overstrømmende Produktivitet, vistnok tildels be-

tinget af Lysten til at kunne leve uafhængigt og tjene mange Penge, men dog mest betinget af den Lethed og Kraft, der udgør dette Talents Natur.

Ret paafaldende er det, at Maupassant, saa lidet lyrisk som han synes, har begyndt sin Bane som lyrisk Poet. Og ovenikøbet med gode Vers. Der er Prosaister blandt Digterne i Frankrig, som andensteds, der nærer Uvilje mod Rimets Kunst og aldrig har skrevet det Ringeste i bunden Stil. Goncourt, Huysmans er saadanne Undtagelser. Men selv de store Prosaister, som Zola og Daudet, har tidligst skrevet Vers; det stadfæster sig hos disse Enkelte som hos hele Folkeslag, at Verset er den oprindeligste Form for literær Produktion.

Daudet udgav først en Samling lette og friske erotiske Digte (*Les amoureuses*); Zola udgav vel intet Sligt, men skrev i sin tidlige Ungdom en Mængde Digte, allesammen Efterligninger af Alfred de Mussets Poesier (nu trykte i Paul Alexis's *Levnetsbeskrivelse* af ham). Saa famlende har han maattet søge sin Vej.

Maupassants Vers, som er skrevne i modnere Aar end Zola's, overgaar langt dennes i Originalitet; men sammenligner man dem med en egentlig lyrisk Digters af samme Generation, er Indtrykket naturligtvis ikke rigt. Richepin har med hele sit viltre Naturel strakt sig ud og boltret sig i sine melodiose og mangeartede Vers, i sine Gade- og Vagabund-Viser, i den fortræffelige Samling af Elskovsdigte, som fører Titlen „Kærtegn“ (*Les Caresses*), i den grovere Samling „Gudsbespottelser“ (*Les Blasphèmes*) og i den friske *Cyclus* „Havet“. Han er Sanger; Maupassant er kun en kæk Prosaskribent, som har Verseformen i sin Magt. Det er derfor alene den uoplukkede, uoprullede Kærne i hans Væsen, som man finder i de kun tyve Digte, han udgav under den beskedne Titel „Des Vers“.

Mest iøjnefaldende er her en mægtig Sanselighed, sund, men heftig som under Dyrenes Parringstider. Dette

Træk kan synes lidet ejendommeligt, da en stærk Sanselighed ikke er nogen sjælden Egenskab for franske Poeter. Men den findes hos Andre ikke af den Art.

Zola f. Eks. er sanselig paa helt anden Vis, omtrent som Richardt Wagner er det. Han skildrer i Reglen, som Wagner, en evindelig Higen og Attraa, der ingen Næring finder, eller finder den altfor sent eller trods Alt forbliver bestandigt utilfredsstillet. Man mindes det unge Par i „La fortune des Rougon“, Hovedpersonen i „Son excellence Eugène Rougon“, den evige Smægten i „La faute de l'abbé Mouret“ eller i „Une page d'amour“. Den Attraa, om hvilken han fortæller, udmunder næsten altid i Skuffelse eller Ulykke, og den er i sit Væsen hivende, sugende, en stakaandet Drift, der giver langvarig Længsel og stakket Lyst.

Hos Maupassant er Sanseligheden naturkraftig, landlig kunde man sige. Han dvæler i sine Vers ikke ved de Kvaler, Cupido tilføjer, men ved de Glæder, Venus skænker. Han taler ikke (som Richepin) i eget Navn. Men han sér denne Naturdrift pantheistisk gennemtrængende Verdensaltet, og behandler den i den store Stil som med sikre Træk af en bred Pensel. Gennem Digtet „An bord de l'eau“ — Kærlighedshistorie mellem en ung Mand og en landlig Vaskerpige ved en Flodbred — gaar et saa stort Naturpust, at et Digt om Kærlighed mellem Fauner og Nymfer ikke kunde være mere overmenneskeligt i Holdning, saa jordisk end Indholdet er. Eller man tage Bogens største Digtning for sig: „Vénus rustique“. Det handler kun om en Bondepige, saa dejlig at hun forrykker Hovedet paa alle Mænd; dog den antike Kærlighedsguddoms store besnærende Trolddom er deri. Intet er her stygt eller lavt. Mellem Linjerne skimtes en Art erotisk Naturdyrkelse.

Dette er den ene Streng, han begynder med at anslaa.

Medens da Zola som den sortseende Mand, han er, fra først af i Attraaen ser en Ulykkernes Kilde, ikke sjældent betragter Elskov med Uvilje, ja Foragt (som i „Une page d’amour“) ja i Grunden føler en pessimistisk Bitterhed overfor det, som Schopenhauer kaldte *der Wille zum Leben*, Driften til at leve og meddele Liv (se „La joie de vivre“) — har Guy de Maupassant altid Sympathi eller dog Overbærenhed med dem, der dyrker Venus og hvem hun behersker.

Ja denne velvillige Overbærenhed strækker sig endog til den mest vulgære Kærligheds Præstinder. En Side af hans Naturel spejler sig i den Maade hvorpaa Kurtisanen i hans Bøger behandles. Man sammenligne dermed den Behandling, hun faar f. Eks. hos Renan og hos Zola. I de filosofiske Dramer, Renan som ældre Mand har skrevet, disse Skuespil, der er saa interessante ved de Indblik, de give i den skeptiske Forfatters ualmindelige Sjæleliv, er den store Kurtisane, Imperia, fremstilt med en oprigtig Velvilje, der ikke er langt fra Beundring. Hun er en Repræsentant for Skønhedens Verden som Prospero for Tankens. Balzac havde i sine „Contes drôlatiques“ malt hende med artistisk Begejstring, Renan som symboliserende Filosof anerkender hende som et fuldtberettiget Fænomen, forhandler med hende som Magt med Magt. For Zola derimod bliver Kurtisanen straks den almindelige Tøjte, ødelæggende som en blind Naturmagt, usigeligt stupid og lav uden dog i mindste Maade at være ond, det foragtelige Menneskedyr, der bliver Aarsag til idel foragtelige Handlinger, i sit inderste Væsen det hele Liv igennem væmmelig, og derfor i Dødsøjeblikket, der afslører Eksistensens Mening, en rent ud modbydelig Ting — og han skriver om hende den drøje og moraliserende Bog, der har Titlen „Nana“.

Maupassant er overfor Kurtisanen hverken saa galant som Renan eller saa alvorlig som Zola. Han ser paa hende med et Smil. Han behandler hende med Humor

som en efter Omstændighederne mere eller mindre sympathetisk, mere eller mindre komisk Figur, hvis Optræden i Samfundet ufravigeligt giver Anledning til højst pudsige Sammenstød og Situationer („Boule de suif“, „La maison Tellier“, „Mademoiselle Fifi“ osv.). Han indfører hende næsten kun for at blotte de Lavheder og Latterligheder, der ligger dulgte lige under det regulære Samfunds Overtræk af hæderlig Ærbarhed. Thi Gennemsnitsmenneskene er for ham overalt lavtstaaende Dyr, snart komiske, snart lede Skabninger, i Regelen begge Dele.

Dette er den anden Streng, han allerede i sine Digte anslaar.

For dens Klang er Digtet „Vildgæssene“ typisk.

Levende skildres Vildgæssenes Flugt sydpaa over en dyster Slette. Man hører deres Skrig, ser det dobbelte Baand, i hvilket Karavanen bølger, medens den paa Himlen udfolder sin store Triangel, der stedse bliver bredere. De flyver pilsnart afsted med fremstrakte Halse piskende Luften med hvinende Vingeslag.

Imens vralter deres tamme Brødre nede paa Marken, tunge af Kulden, deres alvorsfulde Gang. En pjaltet Unge driver dem frem, medens han fløjter dertil. Saa hører med Et den vraltende Skare Skriget fra den vilde Flok, som jager forbi deroppe. De løfter Hovederne og sér de frie Flyvere fare frem gennem Rummet. De letter en Smule paa deres stækkede Vinger, tripper lidt med Fødderne, føler som en Mindelse om den oprindelige Frihedstilstand, der slumrer inderst i deres Sind, Friheden hos dem, fra hvem de stammer, og giver sig saa til at skrigende voldsomt op som et Slags Svar til Skriget fra deres vilde Brødre.

Faa Digte afspejler klart som dette Guy de Maupassants Følemaade. Han har selv Vildgæssens naturen, Sømand og Sportsmand, Jæger og Rejsende som han er; og som Trækfuglen rejser han altid imod det Syden, han elsker.

Forskellen paa det betydelige Menneske og de ubetydelige er for ham den, at Friheden er det førstes Livsluft, Stækketheden og Bundetheden de andres. Han føler sig ogsaa i sin Egenskab af Skribent som den vilde Gase, der sender sit Skrig til de tamme Gjæs og i deres Hjærter nu og da vækker den gamle Drøm om Vildskab og Frihed.

Og for ham er den almindelige Menneskehed omkring ham, det borgerlige Samfunds Værdi, hermed betegnet. Hvad vor Civilisation har gjort ud af Menneskene, det er for ham Noget som disse vraltende Gæs, grimme, hvis man betragter dem fra ét Synspunkt, komiske, hvis de iagttages fra et andet. Han sér paa dem som Vildgæssene paa deres tamme Slægtninge; fra oven nedefter.

III.

Blikket fra oven nedefter røbede sig straks ved hans Debut som Fortæller, i et Mesterværk, der lagde nogle af hans ypperste Egenskaber for Dagen. Jeg sigter til Fortællingen „Boule de suif“, der første Gang fremkom i Samlingen „Soirées de Medan“, senere er optrykt i „Contes et nouvelles“:

Beboere af Rouen vil flygte fra Byen, da Preusserne nærmer sig under Felttoget 1870. Man samles i den graa Vintermorgen, hvor man næppe kan skimte hverandre ved en Lygtes Halvlys, omkring Diligencen, i hvilken man stoppes ind. Der er en legitimistisk Greve med hans strænge Frue, en stor Fabrikant og Millionær med sin ret letfærdige Gemalinde, en rig, som Købmand ikke meget samvittighedsfuld, Vinhandler med sin tørre Halvdel, en demokratisk Pralhans, to barmhjærtige Søstre og en velklædt Dame, der ved nærmere Eftersyn viser sig ingen rigtig Dame at være, men en i Staden velkendt Person, rund og fed og skikkelig, uden Rygte, men ivrig Patriot.

Snestorm, der foranlediger lange Ophold paa Vejen, idet den gør Kørselen næsten umulig, bringer efter en

halv Snes Timers Forløb Selskabet i den pinligste Forlegenhed. Ingen er forsynet med Levnetsmidler og Indkøb er umulige, da Befolkningen er flygtet for den tyske Hær, som er i Anmarsch. Kun den trivelige og velklædte unge Dame har en Madkurv med, tæt og rigt pakket med dejlige Sager og fire Flasker Vin. Paa et givet Tidspunkt udbreder hun en snehvid Serviet paa sine Knæ og begynder at holde Maaltid.

Fra først af har det øvrige Selskab kun skottet til hende for at give sin Indignation over hendes Tilstedeværelse Luft i halvhøje og nærgaaende Udbrud; derpaa er hun bleven ignoreret som Lasten bliver, naar den har trængt sig ind i en sædelig Kreds. Men nu da Madlysten gør sig gældende, stedse hæftigere, stedse mere glubende, aabenbarer den sig snart som stærkere end Demokratens Enthusiasme, Købmandens Respektabilitet, Fabrikantens Hovmod, Adelsmandens Selvfølelse, Damernes Dyd og Nonnernes Fromhed. En efter En af Selskabet giver tabt og bejler dæmpet og mygt til Kurvens Indhold gennem Artighed mod dens Besidderinde. Alle politiske, moralske og religiøse Afskygninger er repræsenterede i denne righoldige Diligence, men alle kapitulerer de for Madkurven paa Kurtisanens Skød.

I den lille Bys Hotel, hvortil Vognen naar, bliver den standset. Tyskerne er komne den langsomme Diligence i Forkøbet. Deres Tropper fylder Byen, og den preussiske Lieutenant vil ikke give Rejsetilladelse til Selskabet, medmindre den trinde og velklædte Dame Frøken Elisabeth Roussel først gør ham et Besøg paa hans Kammer. Hun afslaar straks med patriotisk Harme, under alle de medrejsende Patriots Bifald, denne Anmodning og stiger i Selskabets Agtelse derved.

Men da Forbuddet mod Afrejsen viser sig at være alvorligt ment og overholdes ubønhørligt, saa kan det ikke undgaas, at Selskabet viser Utaalmodighed, og snart

begynder det at øve en først læmpelig, siden bestandig stærkere Pression paa den preusserfjendske Dame for at faa hende til at opgive sine patriotiske Skrupler. Fra alle Sider bestormes hun af det ærbare Selskab om at lade sine Fordomme mod de fjendtlige Voldsmænd fare og give efter for et Forlangende, hvis Ikke-Opfyldelse gør hendes Medrejsendes Planer saa meget Afbræk — indtil hun endelig, desperat, modstræbende, følger sig, og Rejsetilladelsen saaledes opnaas.

Men da hun den næste Morgenstund sidst af alle indtager sin Plads i Diligencen, er det dannede og ærbare Samfunds Orden atter indtraadt i sine Rettigheder; det gabende Svælg er paany befæstet mellem Dyden og Lasten: Ingen kendes ved hende, Ingen hilser hende. Ja da i Dagens Løb alle trækker deres velspækkede Madkurve frem, medens hun ikke har ringeste Proviant i sit Væрге, eftersom de Medrejsende i sin Tid opspiste hendes Forraad til sidste Bid og Draabe, og hun, lige til det Sidste optaget af den preussiske Lieutenant, ikke har været i Stand til at forsyne sig med Nogetsomhelst — saa lider hun den Tort, at Alle gør sig til Gode uden at værdige hendes Sult og Forkommenhed et eneste Blik. Harmens og Raseriets klare Taarer ruller forgæves ned ad hendes Kinder. —

Beundringsværdig i denne dristige Novellette er Kompositionen. Afgørende betegner den, hvad Maupassant vil have belyst; genialt blotter den enhver latterlig Gemenhed, der har ligget skjult i alle disse Hjærter, religiøse og irreligiøse, politiske og upolitiske, bonapartistiske og legitimistiske og republikanske i hele det gode og mellemgode Selskab. Som Rottefangeren i Hameln ved sit Spil lokkede Rotterne frem af deres Smuthuller, saaledes forstaar Maupassant at lokke de altformenneskelige Egenskaber frem af de Røverkuler i Hjærterne, hvor de

ligger i Skjul. Han opfinder et Sammentræf, en Situation, en ganske uventet og ualmindelig, men yderst naturligt hidført Kombination af Omstændigheder, der er egnet til at nedbryde til Grunden enhver smigrende Illusion, vi kunde nære om Mennesker i et civiliseret Samfund.

Hvilken Ironi! Og aldrig Ironi i Ordene. Aldrig Vid i selve Foredraget, men Kendsgæringernes stumme og frygtelige Ironi, der vækker Latter.

Og ingen Overdrivelse! Saa bitter en Misanthropi, der ligger bagved, er Alt naturligt, og ved Fortællertøns muntre Frejdighed glider Alting let.

Men læse til Sammenligning Novellen „En familie“ som foregaar i en Embedsmandsfamilie, der bestaar af Mand, Kone og flere Børn. Mandens Moder, Fru Caravan, der snart er 90 Aar gammel, og som er stærk af Helbred, skønt hun af og til lider af Besvimelser, boer i Huset, afskyet af Konen, men beholdt paa Grund af den forventede Arv. Konen haaber, at hun og hendes skulle være betænkte i den Gamles Testament med en større Lod end Mandens gifte Søster og dennes Mand. Hr. Caravan holder hjærteligt af sin gamle Moder; at hans Kone evindeligt skælder paa hende og skændes med hende for alt muligt, mest for den Gamles Gærrighed, er ham en stadig Kval.

En Dag umiddelbart efter et frygteligt Skænderi finder et af Børnene den gamle Dame udstrakt livløs paa Gulvet — en Begivenhed der umiddelbart fremkalder Mandens oprigtige Fortvivelse og Konens Omslag fra Raseri til godtfremstilt Sorg og stille Graad. En Hospitalsmedhjælper, der fungerer som Familiens Læge, bliver hentet. Denne konstaterer Døden.

Dødsfaldet har afbrudt Familiens Middagsmaaltid; nu ønsker Fruen det fortsat, holder Lægen tilbage, og han deltager deri. Lidt efter lidt spiser alle trods Sorgen, og i Sindsbevægelsen drikker de alle lidt for meget.

Mand og Kone gaar tidligt tilsengs for at hvile lidt, før de vaager over Liget. Men medens han har haft en Krise af virkelig Sorg, under hvilken han i komisk Hjælpeløshed har tigget om Medlidenhed selv paa Kafeen, han plejer at besøge, har hun kun haft én Tanke: Testamentet. Og næppe er de tilsengs, før hun udspørger ham derom, oprøres over, at der intet findes, og straks aftvinger ham Samtykket til saa sent som muligt at meddele den anden Arving Dødsfaldet, for at hun kan vinde Tid til at transportere enkelte af de bedre Ejendele fra Svigermoderens Lejlighed ned i sin. Manden vil sende et Telegram til Ministeriet for at undskylde sin Udebliven næste Dag. Men Fruen foreholder ham Unødvendigheden deraf, og han selv kan ikke undlade, med en vis Fornøjelse at forestille sig Chefens Miner, naar han afbryder dennes begyndte Tordentale over Udeblivelsen med det simple: „Min Moder er død“.

I natligt Kostyme bærer nu Ægteparret Taffeluret og Kommoden med Marmorplade fra den Gamles Værelser ned ad Trappen, for at have dem i Behold, før Familiens andre Medlemmer ankommer. Den gamles Tøj tages ud af Kommoden og anbringes andensteds. Saa sover begge sødt og næste Morgen sendes den fortumlede Ægtemand afsted for at melde Dødsfaldet, foranstalte Ligsynet, bestille Kiste, Ligvogn, Sørgegudstjeneste, sortrandede trykte Breve til Bekendte, og for endelig at sende Slægtningene et Telegram. Imedens vandrer først Familiens Børn op ad Trapperne for at se den forladte Døde, saa bliver der efterhaanden Valfart derop af alle Gadens mange Børn paa Hosesokker — indtil ogsaa de bliver kede af dette Skue og den gamle Fru Caravan bliver ene tilbage i det plyndrede Rum. Men ved Middag har Svigerdatteren Brug for to Lys og vil økonomisere to af de fire, der brænder ved Liget. Hun sender et af Børnene op derefter, og Barnet kommer styrtende ned med

den forfærdende Efterretning, at Bedstemoder klæder sig paa.

Det var en Lethargi: hun har i Dødssøvnen hørt alt, kun ikke kunnet tale.

Den gamle kommer roligt ned ad Trappen. Og nu medens det uafbrudt ringer paa Døren fra de for tidligt i Bevægelse satte Autoriteter og medens Pakken med de bestilte Sørgebreve bringes, følger de ved Telegrammet hidkaldte Slægtninges Ankomst, den Gamles Opdagelse af sine flyttede Møbler i Etagen nedenunder, hendes: „Du er saa god at bære mine Sager op igen!“, Henvendelsen til Datteren: „Du kommer imorgen med dine Børn!“ hvad der er enstydigt med et Testamente til Skade for Søn og Sønnekone, endelig som Slutning paa det hele Hr. Caravans Udbrud: „Hvad i al Verden skal jeg imorgen sige til min Chef!“

Man skal vanskeligt finde et mere skærende og mere lystigt Studie over Havesygen i dens Konflikt med Pieteten og Familiefølelserne. Yderst fin er især hos Manden Blandingen af virkelig Kærlighed til Moderen, virkelig Sorg over hendes formentlige Død og saa Hensynet til egen Interesse, som dette ophidses hos ham af Madamen. Endelig atter her, som i den ovenfor nævnte Novelle, Begivenhedernes indtrængende og muntre Ironi. Den genopstandne, som stum har hørt paa Forbandelserne over sin Gærrighed, været Vidne til at Møblerne bortbares og maattet søge sine Gangklæder frem af en gammel Dragkiste, hævner sig ved at ramme Svigerdatteren paa det for hende føleligste Punkt.

Atter her da den samme Lyst til at opvise det komiske og lave Dyr i Borgerskabets Mænd og Kvinder.

IV.

Ved Siden af dette Hang til at opløse Respektabilitet og Lavhed i Komik og til at blande et komisk Element

ind i det sensuelle — hvad der er saa gammelt fransk, saa ægte gallisk — trives nu hos Maupassant i Novellerne, som i Digtene, Hanget til Skildring af Naturdriften i dens Voldsomhed og dens barokke eller ulykkelige Følger.

Der er ikke mindre end tre smaa Noveller i hvilke en Mand søger eller finder sin uægte Søn. I „Monsieur Duchoux“ finder Faderen ham halvgammel, skaldet, velhavende, plump og indbildsk — og sporer af den Grund ikke ringeste Slægtskabsfølelse med ham. I „L'abandonné“ finder Faderen en Søn, hvis Eksistens han ingen Anelse har haft om, paa Landet som Idiot, der drikker enhver Gave op, med hvilken man vil lindre hans Lod. I en tredje Fortælling, hvis Navn ikke falder mig ind, finder de fornemme Forældre deres illegitime Søn paa Landet som studs, velhavende Gaardmand, der ikke værdiger dem et Blik.

Hyppige er ogsaa hos Maupassant de rædselsfulde eller tragiske Kollisioner, som udspringer af den dyriske Kønslidenskab: Voldtægt udøvet mod et Barn (i „Madame Baptiste“ og „La petite Roque“) eller Genkendelser efter den kønslige Forening, mellem Broder og Søster, som i „Le port“, eller mellem Fader og Datter som i „Eremiten“.

Dog i de større Fortællinger, som man kalder Romaner, indskrænker Maupassant sig naturligvis ikke til Livsbilleder, malte med saa faa Træk. Det er djærvere eller finere Bøger. Nogle som „Bel-Ami“ fører hensynsløst Frisprog, andre som „Fort comme la mort“ er tempererede i deres Æmne og Stil; men det er rige, mangesidige Bøger som ikke kan føres tilbage til en Pointe.

Et er der imidlertid i sidste Instans, som alle hine Fortællinger handler om eller udmunder i. Det er hvad Franskmændene kalder *le désenchantement de la vie*: hvorledes Livet taber sit Trylleri. Det staar der fra først af smykket med Forestillingerne om dets Værdi, udøvende en saadan Tiltrækning, at Individet næppe kan tænke sig

Muligheden af at slippe det, omgivet af Forhaabninger, af Forjættelser, af Løfter. Saa viser Forfatteren, at disse Løfter ikke holdes, hvorfor de ikke gaar i Opfyldelse, og hvordan.

„Une vie“ fortæller f. Eks. en fin, brav Kvindes Historie. Hun er uden synderlig Virkelighedssans, i Livets Kamp næsten værgeløs, ude af Stand til paa fornuftig Maade at tage sit Parti, let illusioneret og let indigneret. Den Mand, hun har holdt af og er bleven gift med, røber sig som en kold, brutal Natur, smaalig, vellystig og gærrig, og da hun befries for ham og klamrer sig til sin Søn, begynder den samme Tragikomedie forfra med ham som med hans Fader. Han udnytter Moderen, for hvis Øjne han aldrig viser sig, er raa og dum, haardhjertet og ligegyldig. Det er i det Øjeblik Sønnesønnen ved Bogens Slutning lægges i hendes Skød, som saa man ind i et Perspektiv uden Ende. For at Indtrykkets Vemod ikke skal fornemmes for stærkt, er saa som Modvægt mod Hovedpersonens altfor store Sensibilitet stillet en normannisk Bondekones sunde, djærve Forstand.

I „Mont-Oriol“, en lettere, underholdende Bog, ser vi ligeledes en ung Kone, et eksalteret Væsen, tilbede og skuffes. Den unge Mand, hun har knyttet sig til, bliver ked af hende, flygtig som han er. Paa Baggrund af den store Komik, som er forenet med et moderne Badesteds Grundlæggelse og det systematisk iværksatte Opskrig for det, tegner sig hendes Sorg og hans Væsens Imbecillitet. Han forlader det fine og udsøgte Kvindevæsen, der elsker ham frit, for i sin Dumhed at binde sig for bestandig, og for ingenting — thi han giver Afkald paa Medgift — til en lille køn intetsigende Bondetøs, paa hvis Friere han er skinsyg.

„Bel-Ami“ handler om en ung Mand, der er og bliver aldeles talentløs, men som avancerer til Samfundets Spidse i Kraft af sin grove Skønhed, en Staldkarleskønhed, som

Kvinderne, fornemme og simple, unge og ældre, i Hobetal falder for, og paa Grund af sin i Samfundets Skole efterhaanden erhvervede Hensynsløshed, der, ganske raa og gemen, alligevel overalt viser sig som den, der skaffer Sejren. Her er det Læseren, ikke Personerne, der rives ud af alle Illusioner om Tingenes og Tilstandenes Retfærdighed. Medens i den danske Literatur Adam Homo er en rent passiv Skikkelse, der slipper alt, hvad der kunde være ham til Hinder, for at lade Omstændighederne bære sig frem, er Helten her aktiv, ja energisk, og alle falder tilsidst paa Knæ for det Held, hans dristige Lavhed har med sig.

I denne Roman forekommer et Sted, som indeholder en fra da af bestandigt tilbagevendende Tanke hos Maupassant.

Bel-Ami ledsager en Aften den gamle Poet Norbert de Varenne til hans Dør. Den gamle siger da vemodigt til ham, at der kommer en Dag, hvor det er ude med Latteren, fordi man øjner Døden bagved alt: Naar man er ung, véd man ikke, hvad Døden vil sige; sidenhen er den frygtelig. Den nedværdiger og vansirer Dag ud, Dag ind, den raner Tænder og Muskler, Haarets Farve, Hudens Glathed. Den smuldrer Mennesket hen. Hvert Skridt nærmer En til den, hvert Aandedræt hjælper den i dens gruelige Gerning. At aande, at sove, at spise, at arbejde, at drømme, alt, hvad vi gør, det er at dø. Kort sagt: At leve, det er at dø! — Og han slutter: Jeg opdager Døden overalt. De Smaadyr, man paa Vejen knuser under sin Fod, Bladene som falde, det hvide Haar i en Vens Skæg, alt dette giver mig et Stik i Hjertet og raaber til mig: Der er den. —

Det er den Melankoli, som her er lagt i Poetens Mund, der efterhaanden stedse mere trænger sig frem hos Guy de Maupassant. Den Sysselsættelse med Tanken paa Alderdom og Død, som her er karakteriseret, bliver

bestandig tydeligere i hans egen Produktion. Meget betegnende for Melankolien, Pessimismen og Dødstankerne i Forening er den fantastiske Novellette „La morte“, i hvilken Fortælleren en Nat paa Kirkegaarden ser de Døde rejse sig af deres Grave, udslette de løgnagtigt rosende Indskrifter paa Ligstenene og skrive skrækkelige Sandheder om sig i disses Sted.

Det synes som om den mere fremtrædende Melankoli hos Maupassant dels har skudt det komiske Element i hans Forfatterskab stærkt tilbage, dels har foraarsaget en stedse finere Kunst. At man burde indskrænke sig til Skildringen af almindelige Tilfælde eller Situationer har han end ikke i sin Ungdom troet. Men han er nu begyndt at fjærne sig fra den intransigente naturalistiske Gruppes Tro paa, at man i moderne Bøger bør indskrænke sig til Fremstillingen af almindelige og ubetydelige Mennesker. Og fremfor Alt, han har anslaaet helt nye Toner, idet han i sit sidste gribende Arbejde, Romanen „Fort comme la mort“ har vist sig øm, sjælfuld, følsom, frigjort fra sin sædvanlige, næsten principielle Menneskeforagt, desuden i Stilen sart indtil Kyskhed.

Denne indtagende Bog, der behandler den ikke sjældent sete Overførelse af en Mands Lidenskab fra Moder til Datter, og som vil fremstille den overvældende Magt i en Forelskelse, der er stærkere end Fornuft og Livsfilosofi, ja stærkere end en ved mangeaarigt Samliv befæstet øm Hengivenhed — drejer sig alligevel egentlig ikke om Elskovens betagende og dræbende Evne. Vistnok udfoldes Kærlighedens Magt til at slaa Manden og Lykken ned, naar den finder en Genstand uden Modstandskraft og med fuld Modtagelighed for Elskov. Men efter Bogens Ide er det kun den ældre Mand, han, hvem Ungdommens overdaadige Liv har forladt, der saaledes kan rammes; Sygdommen bliver kun dødelig i den ikke mere fuldt livskraftige Organisme. Og nøjere be-

tragtet er det atter Alders- og Dødsthemaet, som her behersker Alt. Inderst inde handler Bogen om hvad det for Mand og Kvinde vil sige at blive gammel. Det er dette som her er udforsket og studeret med en dyb og stille Melankoli, som faa havde tiltroet den kaade og glimrende Maupassant.

Mon der findes nogen anden Fortælling, der som denne skildrer den elskende Kvindes Angst for og Kamp mod den Alderdom, der ubønhørligt nærmer sig og som skæmmer hende stedse tydeligere Dag for Dag?

For nogle Aar siden skrev Paul Bourget i et Privatbrev om Maupassant: *Je lui voudrais moins de possession froide de soi-même, une angoisse de quelque chose d'autre, et pour tout dire une conception de la vie plus tourmentée.* Det syntes en Tid lang som var Maupassant vel let kommet til en noget snæver og for bestandig fæstnet Livsanskuelse. Nu viser det sig, at ogsaa han meget vel formaar at gaa i Dybden; selv til fine Analyser af Følelser er nu han naaet, der saa længe satte en Stolthed i at omsætte al Psykologi i Handling. Man se f. Eks. i Begyndelsen af „Stærk som Døden“ den omhyggelige og vidtløftige Udrødning af Malerens indre Tilstand, da han spørger sig selv, om han nu virkelig er forelsket i Grevinde Guilleroy.

Der er i denne Roman vel endnu som en Levning af det naturalistiske Credo i det Træk at dens mandlige Hovedperson er saa lidt Kunstner („slet ikke Kunstner“ rettede Maupassant en Besøgende, der gjorde denne Bemærkning). I ethvert Tilfælde forstaar man, synes det mig, ikke tilfulde den uhyre Lidenskab, der griber denne ugeniale halvhundredaarige Mand for en ganske ung Pige. Var han mere udpræget kunstnerisk anlagt, udrustet med større Evner, mere Fantasi og Glød, vilde Lidenskaben have fundet et ganske andet Fængstof. Maupassant indvendte herimod, at han har set en saadan Lidenskab

opstaa i den Alder hos Mænd, der ikke var mere Kunstnere end hans Bertin. Og han nævnte Navnet paa en bekendt Forfatter som Eksempel.

V.

Det er tidligt, at Tanken paa Alderdom og Opløsning har blandet sin Malurt i den rige Kalk, Livet har kredenset Maupassant, en Natur, som fra først af syntes udrustet med alle et Urmenneskes friske vilde Instinkter. Rimeligvis har altfor meget Arbejd og altfor mange Nydelser medtaget hans Væsens tilsyneladende uangribelige Sundhed. Han tyer, naar han kan, bort fra Paris, hvis larmende Liv hans Nervesystem i Længden ikke taaler, og har hyppigt Maaneder igennem levet som Sømand paa sit Fartøj i Middelhavet. Nu angriber ogsaa Søluften hans Nerver. Han lider af haardnakket Hovedpine og Blødninger i Indvoldene, som af Lægerne tilskrives Nervøsitet: *C'est la profession*, siger han derom. Lægerne forordner ham nu ikke mere Søluft, men udelukkende Opholdet paa Bjerge.

Maaske vil saadanne Ophold berige hans literære Produktion med en ny Art Naturindtryk.

Hvad han hidtil af Landskabeligt har fremstilt bedst, det er hans Fødeegn Normandiets i og for sig lidet tiltrækkende Natur. Men han kender den som ingen anden Natur, og har her samme Virkelighedskendskab og Virkelighedstroskab som i sine talrige mesterlige Skildringer af normanniske Bønders og Proprietærers Følemaade og Sæder. Dernæst har han med stor Forkærlighed dvælet ved Landskabet omkring Paris, det han som ivrig Ro-Sportsmand paa Seinen har lært at kende ud og ind ved Dag og Nat. Endelig har han i sin Bog „Au soleil“ givet Billeder fra det afrikanske Syden.

Ejendommeligt er han i sit Forhold til Natur-omgivelserne, hvor han virker ved en for ham ganske personlig Naturpoesi.

I „Sur l'eau“ gengiver han f. Eks. en Flods hemmelighedsfulde Skønhed, dens sære og uhyggelige natlige Liv, dens Mystik og den paniske Skræk, der kan meddele sig til Den, der har taget ensomt Ophold ved Nattetid i en Baad paa dens Vande.

Andensteds aabenbarer han et Hang til at parallelisere Naturvæsener og Naturindtryk med Indtryk af Menneskelivet.

I „Un soir“, der skildrer Fiskefangst ved Afrikas Kyst, fanger Hovedpersonen bl. A. den ottearmede Blæksprutte, dette Søuhyre, der spiller saa stor en Rolle i den fransk Poesi (le pieuvre hos Victor Hugo). Maaden hvorpaa Trémoulin mishandler dette fangne Dyr, brænder dets Fangarme over Kulbækkenet i Baaden og dræber det med Knivstik, symboliserer her tydeligt Hadet til den Kvinde, der har forraadt og nedværdiget ham.

I „Une partie de campagne“ er de to Unges langvarige Omfavnelse indirekte antydnet ved Nattergalens Toner, der lyder over deres Hoveder i Buskadset. Det hedder: „Der kom en Rus over Fuglen, og dens Stemme, der lød hastigere og hastigere, syntes at akkompagnere en Knitren som af Kys under Træet. Saa blev dens Strube med sin Velklang som grebet af Raseri. Snart dvælede Fuglen længe paa en enkelt Tone, snart havde den store melodiske Spasmer. Stundom hvilte den sig lidt og lod kun to eller tre klare Toner klinge, der pludseligt endte i en skærende Lyd. Saa lod den atter Tonerne, sprudlende, skælvende, jage hinanden som i Spring, under en lidenskabelig Elskovssang, der sluttede med et Triumfskrig.“

Som fortrolig med Naturen, som Friluftsmænd, har Maupassant en vis Overlegenhed over sine Samtidige,

saaledes over Paul Bourget, der med sin skarpere Intelligens og rigere Dannelse røber mere Sans for Udstyret af et velhavende Hus, for Luksus og Komfort, end for Marker og Floder, Planter og Dyr.

VI.

I Bourgets Samling „Pastels“ findes en henrivende Novelle „Gladys Harvey“, i hvilken det fortælles, hvorledes en ung Arbejderske, som har læst en Roman af Forfatteren Jacques Molan, bliver saa begejstret over denne Bog, at hun helt gaar op i Ønsket om at lære dens Forfatter at kende. Hun faar den Ide at spare sammen Centime for Centime, Franc for Franc til en Dragt, der er elegant nok til at hun kan opsøge Jacques Molan i hans Hus med nogen Udsigt til at vinde hans Behag. Hun har læst hans Biografi og véd at han er ugift. Ved Mirakler af Sparsomhed naar hun efter ti Maaneders Forløb sit Maal, er paaklædt som en Dame og begiver sig paa Vej til hans Landsted. Hun ringer paa. Han er ikke hjemme, er taget til Paris med en Ven, men paa Spørgsmaalet om han kommer hjem samme Dag, svarer Gartneren: Jeg skal spørge *Madame*. Og nu skimter hun i Huset en høj, ret smuk Kvinde med lyst Haar. Dette Skue rammer hende som et Lyn. Paa én Gang gaar det op for hende: han lever sammen med en Elskerinde, og fortvivlet vender hun tilbage til Paris og synker nogen Tid efter til Kokotte.

Historien er sand. Det er Maupassant, hvem den er hændt, og som har fortalt den til Bourget. Og i Virkeligheden som i Fortællingen var den formentlige Elskerinde kun en Veninde af den Ven, der havde ledsaget Forfatteren til Paris.

Anekdoten viser, hvilken Enthusiasme den saa lidet feminine Maupassant kan vække hos Kvinder, selv hos dem, der er uden Kultur. Hans Æmners Beskaffenhed maatte

selvfølgelig straks gøre ham til en Yndlingsforfatter saavel for Demimonden som for den mandlige Ungdom i Frankrig. Men efterhaanden er han trængt igennem overalt, i Paris som i Provinserne, i Rusland som i Frankrig, populært som hans Talent i sit Væsen er.

Gennemgaar man i Tankerne Frankrigs mest udmærkede ældre Fortællere i dette Øjeblik, saa ligger Styrke og Svaghed hos dem saaledes: Edmond de Goncourt er den fineste, mest indtrængende Udforsker af Sjælelivet, set under Synspunkt af Nerverliv. Hans Personers Nerver ligge saa blottede for os som hos en Flaaet eller i et anatomisk Præparat. Og han spiller paa vore Nerver. Naar han f. Eks. skildrer en Sygdoms Udviklingsgang, saa gives der ingen Sejgpiner af Læseren som han. Hans dybtgaaende Originalitet er i Slægt med en sygelig Forfinethed.

Emile Zola er den mægtigste, mest ompsændende Gengiver af Samfundet i Samtiden. Han forsøger at bygge alle sine Værker sammen til et eneste Værk med cyklopisk Underbygning og svære Mure, fuldt af Liv og Lys og Stank og Røg. Der ligger en tung Atmosfære derover. Hans Egenskaber er den gigantiske Arbejders. Han er drøj og bred, tidt forfærdeligt bred. Massiv som han er gaar han fortrinsvis ud paa Massevirkninger. Han skildrer et og andet Drøjtkomisk, men han er altid selv aldeles alvorlig. Aldrig et Smil, aldrig en munter Stemning. Altid et Værk, aldrig en Spøg.

Goncourt er saa moderne, at intet i den ældre franske Literatur peger frem imod ham. Som hans sproglige Stræben næsten er det franske Sprogs Væsen imod, saaledes er han selv i mange Maader et ufransk Fænomen, eller rettere han udvider Begrebet om Franskhed. Zola er med sin Mangel paa Lethed og Vid, med sin Hang til Overvælden og Bedøven, med sin kraftige Alvor og sit

drøje Personlighedspræg heller ikke nogen rentfransk literær Karakter. Der er meget af Italieneren i ham.

Alphonse Daudet endelig staar blandt de franske Fortællere som den følende Kunstner. Han virker fra først af som Digter ved et Smil gennem Taarer. Han har intet af den Barskhed, som tidt er de meget store Kunstneres Særkende. Der er en indsmigrende Ynde i hans Talent. Han havde fra først af vel megen Medlidenhed; den gjorde ham nu og da ubehageligt følsom. Dog han havde ikke blot den Gave at lokke Taarerne frem hos de letrørte, men ogsaa den, at gøre det Dumme og Lave højst komisk, ja Evnen til at skabe komiske Typer, saa han tidligt stod som Herre over Graadens og Latterens adskilte Riger. Han formaaer med ét Slag at meddele sin Læser mange Indtryk, eller nøjagtigere: paa én Gang at anslaa mange Strænge i vort indre Strængespil, saa han faar os til at glide fra ét Indtryk til et andet

Han er langt mere national end Zola; men han er Sydfranskmanden, Sydboen med det smidige Fortællertalent, med den rige Mimik, opfindsom, underholdende, broget, den ægte Provençaler med det skarpeste Blik for Provençalernes Laster og komiske Lyder. Desværre var han temmelig længe for stærkt paavirket af Dickens til at virke helt originalt, og kun i sine ypperste Arbejder har han frigjort sig fra enhver Sentimentalitet.

Ingen af disse ældre Fortællere og næppe heller nogen samtidig er saa fransk som Guy de Maupassant. I Sammenligning med ham er Bourget en Kosmopolit og Huysmans en Nederländer. Han er den egentlige Galler i de store Fortælleres Kreds, aldrig sejgpinende som Goncourt, aldrig bred som Zola, aldrig sentimental som Daudet. Han gaar ikke saa dybt som de. Værker som „L'Assommoir“, som „Sappho“, som „Manette Salomon“ er

fremgaaede af et anderledes alvorligt Menneskestudium end nogen af hans Bøger. Men han er ung endnu, og hans uomtvistelige Begrænsning er ingen egentlig Ufuldkommenhed; thi han er trods sin Overfladiskhed, hvor den findes, bestandig klassisk, det vil sige: Skribenten, der fuldt behersker sit Stof. Over Sanseligheden og Frihedstilbøjeligheden, over Lattertrangen og Satiren, over Medfølelsen og Melankolien svæver derfor hos ham altid den klare, sikre Kunstnerforstand.

Georg Brandes.

Aftnen før —

Skuespil i to Akter.

Personerne:

Agathe.

Mühlertz, hendes Fader, Oberst.

Fru Martha Bloch, Præsteenke, hendes Moster.

Knud Wedel, Herredsfoged, hendes Forlovede.

Maren, en Pige hos Obersten.

Handlingen foregaar paa Oberstens Ejendom »Landlyst«, et Stykke Vej udenfor en stor Kjøbstad paa Sjælland.

Første Akt.

En rummelig Dagligstue hos Obersten. Tungt, solidt Bohave. Til venstre en stor Mahognitræs-Sofa, sort betrukken med Skabe paa Siderne, høj Ryg, foran den et Klappebord, højryggede Lænestole. I Mellemgrunden Dør ind til Oberstens Værelse. Til højre to Fag brede Vinduer med stivt draperede dobbelte Gardiner. Ved det første, nærmest Tilskuerne, et Sybord, to Stole. Mellem Vinduerne Pillespejl. Yderst til højre Dør til Fru Blochs Værelse. I Baggrunden et Par store Møbler paa hver Side af en Fløjdør, der fører ud til en oplyst Forstue med en bred Trappe til Værelserne ovenpaa. Paa Bordet foran Sofaen en høj Astrallampe. Den er tændt. Rullegardinerne er nede. Sent paa Efteraaret.

(Agathe i Brudedragt midt for Scenen foran Obersten, der sidder i Sofaen med Pibe i Munden. Fru Bloch har Brudesløret foldet sammen over Armen. Hun retter og glatter paa Agathes Kjole.)

Agathe (utaalmodig, klapper med Foden i Gulvet). Naa, Fader, er det saa godt?

Obersten. Stop lidt! Sløret — hvor har I Sløret? (Fru Bloch viser det). Naa, giv hende det paa, Martha. (Fru Bloch hefter Sløret paa). Kom saa og lad mig se rigtig paa dig (Agathe nærmer sig). Vend dig om! (Agathe drejer sig uvillig. Han stryger sig selvbehagelig om Knebelsbarten). Standsmæssig! Holdning har hun s'gu! Naa, gaa saa hen og se dig i Spejlet, min Tøs, saa kommer du nok paa andre Tanker. Hun ser godt ud, Martha, hva'?

Fru Bloch (med Armen om Agathe). Nydelig — men det er hun da ogsaa i sin Hverdagskjole. (Til Agathe). Har du ikke Lyst at se selv? (Agathe ryster paa Hovadet, vil drage sig fra hende. *Fru Bloch* halvhøjt). Vær nu føjelig og god — gør det for min Skyld, kom!

(*Agathe* lader sig lede hen til Spejlet af Fru Bloch. Hun retter lidt paa Sløret og vender sig ligegyldig mod Forgrunden).

Obersten. Naa, Jomfru Stivnakke?

Agathe (let hen). Jo — o, det er meget pæn Stads (til Fru Bloch). Lad os saa faa det af igen, Moster. (Fru Bloch hjælper hende Sløret af, folder det sirlig sammen og lægger det i en Skuffe). Det passer godt til den øvrige Udstilling i Morgen!

Obersten (irriteret). Pæn Stads! Udstiling — det er smukke Ord i en ung Piges Mund om sit Bryllup og sin Brudedragt. Brudedragten, hæ! hvoraf hvert Stykke er et Symbol, forstaar du, Symbol paa Uskyldighed, Kyskhed, Jomfruelighed. Men det siger jeg dig, ingen Kniben ud i Morgen. Nu véd jeg, du har Sagerne i Orden. Det var det, jeg vilde vide. Og du behøver at give Møde i Kirken, klædt som det sømmer sig en ærbar Pige, naar hun staar Brud, og min Datter, forstaar du!

(*Agathe* vil tale, men afbrydes af Fru Bloch, der lægger Haanden paa hans Arm).

Fru Bloch (hastig tyssende). Naa, naa, Mühlertz, tag det ikke saa hidsig. Baade *Agathe* og *Wedel* har jo føjet sig efter dig i alle Maader, tværtimod deres egne Ønsker. Du faar det, som du vil have det. Kirkebryllup med Sang og Orgelspil, Grønt og Blomster — du skulde set et Læs, de har kørt der hen i Dag — og Gæster i stiveste Stads. Baade *Justitsraad*-inden og *Amtmandsfruen* møder i nye Silkekjoler fra *Kjøbenhavn*. Og *Huset* her hjemme skal ikke staa til Skamme. Det véd du, jeg har sørget for, ellers sad jeg saamænd ikke saa rolig her i Aften.

Obersten. Hm! Nej, det skulde jeg mene, ellers skete I ogsaa en Ulykke! Nu er der blot den Vin, jeg venter paa. Hvor *Fanden* mon den bliver af? Men hvad har det ikke ogsaa kostet for *Vrøvl* og *Bryderi* og *Modsigelser*, lige fra den Dag, de blev forlovede for tre Uger siden. Jeg tror, *Fanden* har plaget jer alle sammen. Bryllup straks, det er jeg med til. Ingen af dem har noget at vente efter. Men saa skal det ogsaa fejres med *Knald*, ellers — hm! kunde Folk gjerne faa noget at snakke om, (hæftig) og om min Datter skal der ikke snakkes, forstaar I.

(*Agathe* vil tale, men afbrydes af *Fru Bloch*.)

Fru Bloch. Aa *Passiar*, Mühlertz. Hvem skulde falde paa at snakke om *Agathe* — og *Wedel*, saa agtet og anset en Mand som nogen i mange Miles Omkreds. Jeg synes nu, du gjerne kunde have føjet de Unge i at holde deres Bryllup som de vilde, i al Stilhed og borte herfra, de to alene. Og skønt det slet ikke var Skik saadan i min Tid, finder jeg virkelig, der er noget kønt i det.

Obersten (hidsig). Aa, du snakker, som du har Forstand til! Men saadan er I Fruentimmer. Altid skal I hænge sammen som Ærteham. Ingen Fanden kan blive klog paa jer. Men det siger jeg jer, i Morgen holder vi Bryllup her, saa det baade høres og spørges.

Fru Bloch (slaar Hænderne sammen). Men, Gudbevares, Mühlertz, naar man hører dig tage saadan paa Vej, skulde man tro, det havde været de Unges Hensigt at løbe af Landet med hinanden og slet ikke lade sig vie. Det véd du jo, har aldrig været deres Mening.

Obersten (hidsig). Ja, Fanden tro dem! Man kan s'gu aldrig vide, hvad disse nymodens Idéer kan føre til. Man har set saa galt før. I det Kapitel tror jeg ingen mere, og Fruentimmerne mindst.

Agathe. Aa, Fa'er, du forstaar jo ikke, hvad der tales om. Ingen af os har tænkt paa ikke at lade os vie, skønt vi mener, det ikke er Vielsen, det kommer an paa, men den faste, rene Vilje til at elske hinanden Livet igennem — saa længe haaber vi, det vil vare. Mere kan ingen gøre. Og fordi Vielsen for os blot er en Formsag, intet andet, vilde vi være fri for al den Offentlighed, vi synes vanhelliger — ja, jeg siger vanhelliger et Bryllup som vort.

Obersten. Er du gal! Kirkens Velsignelse skulde vanhelige — men jeg vil ikke høre mere paa den forargelige Snak — du vender al Ting paa Hovedet. I Pokkers Skind og Ben, hvor har du faaet de ravgale Idéer fra — — Vilje — jo, jeg siger Tak. Nu skulde man s'gu se, at Viljen holdt Folk sammen, naar de havde Lyst til at rende fra hinanden — spørg du Wedel, skal du blot høre.

Agathe. Han og jeg er enige.

Obersten. I er Pokker er I! Kender jeg ham ret vil han have Papirerne i Orden. Han er en klog Fyr, og han er Jurist. Han holder paa Vielsesattesten og de officielle Bryllupper. Han er et Mandfolk og véd —

(Under Oberstens Replik har det vrikket i Laasen i Baggrundsdøren, nu banker det.)

Agathe (glad afbrydende). Der er han. Nu kan han svare for sig selv (hun gaar hastig mod Døren i Baggrunden). Du har nok glemt at lukke op igen, Moster.

Obersten (efter hende, tager hende fat i Armen, næsten i det Øjeblik, hun har Haanden paa Laasen). Du bliver her!

Agathe. Men, Fa'er dog!

Obersten. Saa ravgal er du vel ikke bleven, at du har i Sinde at vise dig for din Kæreste i den Dragt i Aften?

Agathe. Men hvorfor dog ikke det?

Obersten. Fordi det strider mod al Sømmelighed og god gammel Skik, og det skal, (han stamper i Gulvet) Gud døde mig, respekteres, saa længe jeg er Herre i Huset.

(Der bankes atter. *Knud Wedels* Stemme udenfor, han raaber muntert): Maa man ikke komme ind i Aften. Er her Hemmeligheder?

Agathe (mod Døren, trodsig). Gammeldags Fordomme!

Obersten. Gammeldags eller ej — saa længe du er her, lystre du mig. Ind med dig og skift! (han tvinger hende ind ad Døren tilhøjre, som han lukker haardt efter hende. Fru Bloch har rejst sig, gaar hen og aabner Døren i Baggrunden. *Knud Wedel* kommer ind.)

(*Obersten* tænder Piben paa ny og marscherer, efter at have hilst paa *Wedel*, med rynket Pande i daarligt Lune op og ned af Gulvet, mens han nu og da mumler: Galimatias — Fruentimmersnak!)

Knud Wedel (bukker formelt for *Obersten*). God Aften, Hr. Oberst! Obersten befinder sig vel? (*Obersten* takker, de veksler Haandtryk). God Aften Moster Martha — De husker nok, det blev Aftalen sidst.

Fru Bloch (nikker venlig til ham, idet hun giver ham Haanden og tager Plads ved Sybordet). Ja vist. Det lyder ganske anderledes hyggelig end det kedelige Fru Bloch mig hist og Fru Bloch mig her (leende). Jeg hedder Moster Martha over hele Sognet, véd De nok.

Knud Wedel. Ja, og med god Grund. Men, hvorfor maatte jeg ikke komme ind? Det er første Gang, jeg har fundet en afaaset Dør paa Landlyst. Min Visit er noget sent paa Aftenen — men jeg kommer lige fra Jernbanen. Jeg haaber ikke, jeg forstyrrer — —

Obersten (damper stærkt af Piben, rømmer sig. Hen for sig, mens Fru Bloch taler). Det havde s'gu været mest passende, om De var bleven borte, min go'e Herredsfoged.

Fru Bloch. Forstyrrer — nej, vist ikke nej, kære *Wedel*. De kommer aldrig til Forstyrrelse, det véd De nok. Dertil er De en altfor kær — Gæst, havde jeg nær sagt. De hører jo til Huset.

Knud Wedel. Noget venligere kan De ikke sige mig (han ser sig utaalmodig om). Men — hvor er *Agathe*? Dog vel ikke ude?

Fru Bloch. Nej, hvor kan De tro! I Aften! Hun har ventet Dem. Hun er her straks. Vi havde laaset Døren af — for (halvsagte)² hun var ved at prøve sin Brudedragt, og her véd De nok, vi er af den gamle Skole, og saa hører det sig ikke til, at Brudgommen faar den at se, før Bruden har den paa Kirken, det skal ikke bringe Lykke, siger man. Over-

raskelsen bliver jo saa meget des større, naar De ser i Morgen, hvor smuk hun er i den.

Knud Wedel ^(der). Naa, ja ja da — for mig er hun altid smuk og yndig. Men jeg skal nok blive overrasket — det var for Resten noget lidt for Lykken at snuble over.

Obersten ^(nærmer sig). Hør, sig mig, hvordan gik det saa med Sagen — Højesterets Kendelse er vel falden?

Knud Wedel. Ja, endelig, i Dag. Obersten fik Ret. Højesteret skærpede Dommen til otte Maaneders Forbedringshus, desværre.

Obersten. Ho ho! Der kan De se, min Fa'er, naturligvis. Et Tyende maa under ingen Omstændigheder forgribe sig paa sin Husbond. Stram Hustugt, ellers gaar det Fanden i Vold.

Knud Wedel. Nej, jeg be'er — i en Sag som denne bør Tyendeloven ingen Rolle spille. Husk, hvor stærkt den unge Mand var udæsket. Vilde De eller nogen Mand af Ære finde sig i, at hans Søster blev saa grovt fornærmet uden at straffe Gærningsmanden paa Stedet?

Obersten. Stop, stop! Ikke saa hidsig, min Ven. Først og fremmest Disciplin. Der var Lov og Ret at gaa til for ham ogsaa. Og hvad hende angaar, saa — puh — en Tjenestetøs bliver ikke karesseret af sin Husbond, naar hun ikke selv — —

Fru Bloch. Fy Mühlertz, at du vil sige saadant noget. Vi kender hende jo — ærbarere og anstændigere Pige findes ikke i Sognet —

Obersten. A bah! ærbar — det er Lejlighed, der gør Tyve.

Knud Wedel. Saadant noget har man ikke Lov at insinuere, Hr. Oberst. Den unge Piges Vandel var ulastelig. Derom er ingen Tvivl. Og hendes Broder var i sin gode Ret til at tugte hendes Fornærmer. For Loven er det naturligvis anderledes. En Dom maatte selvfølgelig gaa ham imod. De véd, min Kendelse lød paa tre Maaneders simpelt Fængsel, Retsomkostningerne o. s. v. Jeg gjorde gældende, at det var Menneske overfor Menneske, her stod, ikke Husbond og Tyende. Her var just alle de formildende Omstændigheder at tage Hensyn til, som —

Obersten. Aa, blæse med jeres formildende Omstændigheder. Skulde enhver hidsig Slubbert have Lov at slaa sin Overordnede halv fordærvet uden at komme ordentlig i Fidefadet, saa det s'gu galt ud med Lov og Ret i Landet.

Knud Wedel. Naturligvis maa en Overtrædelse af Lovens Bud følges af tilsvarende Straf. Men det er ikke nok at

dømme i Almindelighed, slet og ret efter Lovens Bogstav. Vi maa fremfor alt individualisere. Her er det bevislig første Gang, den unge Fyr nogensinde har forløbet sig i Hidsighed.

Obersten. Da kan De være vis paa, min gode, det bliver ikke den sidste. Men det er igen disse forbandede nye Idéer. Individualisere — jo vist. Nej, for Loven er alle lige. Det er det eneste retfærdige, om det ogsaa er gammeldags. Men I moderne Folk véd snart ikke Forskel paa godt og ondt — i alt Fald, naar I skal dømme i andres Sager. Er det jer selv, det 'gælder, saa forlanger I s'gu, at Loven sker Fyldest efter Bogstaven mod Overtræderen.

Knud Wedel. Det er en dristig Paastand. Saa maatte det staa daarlig til med ens inderste Retsbevidsthed (spøgende med Overgang). Jeg svarer i hvert Fald for mig.

(Agathe kommer ind fra Baggrunden i Hjemmedragt).

Agathe. God Aften, Knud.

Knud Wedel (rejser sig, hastig mod hende. De veksler et langt dvælende Haandtryk). God Aften, Agathe! (De gaar sammen op mod Forgrunden).

Agathe. Hvor sent du kom! (halsvægt) Aa, jeg har ventet, længtes, saa Dagen fik ingen Ende.

Knud Wedel (ligedan). Jeg har haft Feber af Utaalmodighed. Men nu er jeg færdig, helt færdig. Saadant et Driverliv jeg skal føre de første Dage — og med dig. Jeg har skubbet alt fra mig, behøver intet at tage mig til, blot være hos dig.

Agathe (med et Suk). Aa, hvor godt det skal blive. Vi kan trænge til det, du. (Knud vil drage hende til sig, hun skyder ham læmpelig fra sig, hviskende). Kære — husk paa Fa'er.

(Han slipper hende, hun sætter sig ved Sybordet, længst fremme. Han staar bag hendes Stol, bøjet over hende. De hvisker sagte sammen.)

Fru Bloch (da Agathe har sat sig). Saa, der tabte jeg en Maske! (Hun rejser sig, skyder Stolen hen til Knud) Sæt Dem her (han sætter sig). Jeg ser bedre henne ved Lampen.

(Hun gaar med Strikketojet hen til Bordet foran Sofaen og sætter sig. Pavse. Obersten damper, trommer med Fingrene i Bordet, ser bistert til de to.)

Obersten (hen for sig). Dette bliver s'gu snart for morsomt. Fanden med det Kæresteri! Godt, at det faar Ende. (højt) Hør, Herredsfoged (Knud hører ikke) naa, er han døv? (højere) Herredsfoged. (Knud farer sammen, ser op.)

Knud Wedel. Til Tjeneste, Hr. Oberst!

Obersten. De skylder mig Revanche for igaar. De gjorde mig Mat. Kom nu, vi naar et Parti inden Sengetid, naar vi skynder os. (Knud er paa Vej til Obersten. Agathe kalder ham tilbage.)

Agathe. Nej, Fa'er, i Aften er det for silde. I Aften maa du lade os beholde ham.

Obersten. Os — du mener dig. Naa, og hvad skal vi to gamle saa tage os til, mens I næbbes? Nej, kom mal her. Han skylder mig Revanche, den, han maa betale som Gentleman. Ikke sandt, Herredsfoged? De vil da for Pokker ikke gaa i Brude — til Brudeskamlen med en Gæld paa Samvittigheden. Kom her, min Fa'er, Brikkerne venter.

Agathe. Aa, det utaaelige Skakspil — det stjæler endogsaa disse stakkels Minutter fra os. Naa saa gaa da — (hun ser straalende paa ham) i Morgen!

Knud Wedel (kysser hendes Haand). (Hviskende) Aa, var det i Aften! (Obersten byder ham spøgende Armen, rejser sig for at gaa. I det samme kommer Maren fra Baggrunden.)

Maren. Der er en Mand fra Jærnbanen med nouen Vin til Aabersten. Hvor ska' jeg lægge den? Der er saa stavlendes fuldt i Kælderen.

Obersten. Naa, endelig! Den Slubbert har ladet mig vente længe nok. Det er ogsaa en Tid at komme paa, nu, det er ganske mørkt. Tænd Lygten, Maren, og lad ham hjælpe dig at bære Flaskerne ned, saa skal jeg komme.

Maren. Ska' ske, Hr. Aaberst. (Hun gaar.)

Obersten. Fanden til Smøleri her til Lands — har du Nøglen til Kælderen, Martha.

Fru Bloch (har hentet Nøglen i et Nøgleskab paa Væggen). Ja, værsgod. Vil du have, jeg skal gaa med dig?

Obersten. Nej Tak. Jeg behøver ingen Barnepige. Jeg klarer mig vel uden dig for én Gangs Skyld. (til Knud) Jeg slipper Dem ikke, Partiet faar vi alligevel. (Knud bukker. Han og Agathe hvisker atter sammen).

Obersten (til Fru Bloch, i det han gaar). Du bliver her saa længe, hører du. De er mig saa — saa ildsprudende begge to.

Fru Bloch (tryster paa Hovedet). Ja — ja, jeg skal nok blive (for sig, naar han er gaaet). Uf, hvad han er for en Drage!

(Obersten gaar ud af Baggrundsøren.)

Agathe. — — — nej, vi burde aldrig have givet efter — aldrig. Det bliver en græsselig Dag, Og tænk, hvad den kunde have været. Du og jeg ganske ene — for første Gang rigtig ene med hinanden en hel Dag. Først en lang Tur til Landsbykirken der ovre paa den anden Side Skoven — dér, hvor Fader og jeg saa tit, aa, du Skælm, saa forbavsende tit mødte dig paa vore Rideture. Og naar vi saa var erklæret

rette Ægtefolk at være af den gamle Præst — vilde vi gaa hjem (hun lægger sine Hænder i hans) — til dit og mit Hjem, Knud.

Knud Wedel. Du søde, kære! Men det vil jo dog Dagen ende med i Morgen. Alt det andet vil vi glemme og blot huske paa, at i Morgen — i Morgen hører vi hinanden til. Hver Gang, jeg tænker paa det, er jeg svimmel af Lykke. Agathe, saa er du min, helt min — naar du vidste, hvor jeg længes efter dig.

Agathe. Aa, Knud — og jeg: „I Længsel, i Længsel, jeg lever —“ kan du huske?

Knud Wedel (kysser hendes Haand). Min Agathe! Aa, det er, som om dette Døgn var det længste af alle disse en og tyve, der har syntes mig saa lange som ingen andre i mit Liv. Og dog har de været de lykkeligste — endnu. Men saa fulde af Længsel. Vi har jo næppe været sammen. Det har været rent tantalisk at sidde her, saa tæt ved dig — saa sød og yndig, du er, som du sidder dèr — og saa ikke turde røre ved dig, næppe tale til dig, uden i de stjaalne Minutter, naar Moster Martha tog sig for at tage en Maske, (han nikker smilende til hende) just i rette Øjeblik.

Agathe. Ja — og saa Skakspillet du — uha!

Knud Wedel. Aa, det har været til at blive gal over. Men du, det Skakparti tror jeg for Resten reddede den Smule Forstand, jeg endnu har tilbage. For bedre var det næsten slet ikke at se dig og skulle, maatte tænke paa noget andet, end —

Agathe. Stakkels Knud! Ja, du har haft det haardt! (Med et Suk). Det har været tre drøje Uger.

Knud Wedel. Og saa den forbistrede Retssag, der jog mig til Kjøbenhavn i ét væk — ellers havde det dog været muligt at stjæle os et Møde til. Din Fader har jo passet paa os, som paa to Børn, der havde ondt i Sinde. Jeg har hvert Øjeblik været ved at gøre Oprør, sige ham min Mening rent ud — —

Fru Bloch. Aa, kære Wedel, Mühlertz har ikke ment det saa slemt. Men saadan blev der passet paa ham i hans Forlovelses-tid. Da var det Skik og Brug, og saa mener han, at saadan hør og bør det sig — og — —

Knud Wedel. Ja, Moster Marthas gode Hjærte finder altid en Undskyldning for alt og alle.

Fru Bloch (ryster smilende paa Hovedet).

Agathe. Jo, du er kær, Moster. Men det er stygt af Fa'er — — naa, nu er det jo forbi. Fra i Morgen, Knud, er vi ene og kan tale sammen frit og uforstyrret, kan sige hinanden alt — alt, hvad vi tænker. Og det trænger vi til, ikke sandt?

Knud Wedel. Ja, det har du Ret i. Aa, hvor jeg længes efter at tale med dig, som — som før vi blev forlovede. Kan du huske, hvor vi var uenige — til at begynde med? Men lidt efter lidt — jo, du var en god Læremester.

Agathe. Aa Snak, Knud, vi lærte af hinanden — vi gav og tog af fulde Hænder.

Knud Wedel. Det maa have været Jura, du fik af mig, for al min anden Visdom, den blev rent kasseret — jo, min Opdragelse og Provinslivet havde begyndt at sætte Rust. Der var adskillig stygt og snævert, som trængte til at fejes ud. Og det kom ud, da jeg lærte at se med dine Øjne — dejlige, straalende Soløjne, de er — saa klare og kloge — saa dybe og saa varme.

Agathe (smilende). Ja, véd du hvad, et lille Stykke af en Spidsborger var du virkelig den Gang — men har jeg lært dig noget, var det blot at bruge dine egne Øjne. Og du var saare lærenem. Nu har vi fælles Syn —

Knud Wedel. Ja, fælles Syn og fælles Tanker — du og jeg ét.

Agathe. Og saa vil vi som to gode Kammerater sige alt til hinanden, lære hinanden rigtig til Bunds at kende, for i Grunden véd vi dog saa lidt om hinanden. Ja, forstaa mig vel, jeg mener intet Skriftemaal. Men der er f. Eks. et og andet i mit Liv, jeg vil, du skal kende.

Knud Wedel. Ja, jeg vil vide alt om dig, det mindste som det største. En hel Del véd jeg jo allerede. „Frøknen paa Landlyst“ er vidt bekendt som Egnens Forsyn, den alle kommer til, naar det er Sjælenød det gælder — selv dem, Samfundet skyer, som var de pestbefængste tyer til dig om Raad og Hjælp, og bliver hjulpne. Jo jo, vi Jurister véd Besked, — og jeg har ofte undret mig over, hvordan du er bleven, som du er, her i denne Ravnekrog — saa stærk, saa frigjort — saa ganske anderledes end de andre. Alt dette læres ikke blot af Bøger, og du har jo næppe nogensinde været borte herfra?

Agathe (tankefuld). Nej, ikke siden — ja, hvor længe er det, Moster? En halv Snes Aar, tror jeg, da jeg var hos dig. Ja — det er det netop, du skal vide. Min Historie. Det er

noget af det, vi skulde talt om, hvis vi havde haft en og anden Stund for os selv, — om ikke før, saa paa vor Bryllupsdag, naar den var bleven det, vi vilde, den skulde være — nu faar det vente —

(Fru Bloch har lyttet opmærksomt til Agathes sidste Ord. Hun ser spændt og urolig op.)

Knud Wedel (tæt ved hende). Aa, om jeg kunde tage dig med mig, i Aften, som du staar og gaar, nu, i dette Øjeblik!

Agathe (skælmsk). Ja, du, og narre Fa'er for hele Bryllupsstadsen. Sikken et Ansigt, han vilde sætte op.

Fru Bloch. Ih, Gud fri og bevar' os Børn — gaa dog ikke hen og gør os alle rent ulykkelige!

Agathe. Nej, gode, lille Moster — det var saamænd Synd mod dig (hun vender sig mod Knud og giver ham Haanden — halvt i Spøg: Men var det ikke derfor, saa gik jeg med dig, Knud, nu — hvad Øjeblik, du vilde.

Knud Wedel (drager hende heftig til sig). *Min Agathe!*

(Obersten fra Baggrunden. Han har en støvet Vinflaske i Haanden, som han holder forsigtig ude om Halsen. Agathe og Knud farer fra hinanden. Agathe til sin Plads ved Sybordet, Knud følger efter hende. Fru Bloch rejser sig og sætter sig igen af Forskrækkelse.)

Obersten (rømmer sig). Hm! hm! — Naa, lad os saa tage fat, Herredsfoged (han ser paa Uret). Død og salte Pine, Klokken er halv ti! Kun en halv Time til at gøre Kaal paa Dem. Kom saa!

Agathe (rejser sig). Skal jeg lave Toddyen, Fa'er?

Obersten. Nej, i Aften har jeg det, der er bedre. Vil du se, Martha, hvad jeg har fundet. Sikken en Karl! Støv i Parrykken — — hva'?

Fru Bloch. Ih, Mühlertz, det er jo én endnu af den gamle Madeira.

Obersten. Den sidste, min Mo'er! Kom med nogle Glas Agathe og en Proptrækker. (Agathe henter fra Skabet i Baggrunden Glas, Sølvbakke o. s. v. og sætter det paa Bordet. Obersten trækker op og skænker.) Naa, kom nu Børn — Kærestens Skaal, Agathe (han klinker med Wedel, ligesaa de andre). Men smag paa den Herredsfoged. Den skal nydes med Andagt — ah — — hvad siger De?

Knud Wedel. Kongelig, Hr. Oberst!

Obersten (slaar ham paa Skulderen). Han har Smag, har han, den Filur, baade for Vinen og Datren. Naa — allons marche. Tag Glassene, Wedel, jeg sørger for Flasken. (Obersten gaar i Forvejen. Wedel følger efter. Paa Tærsklen til Oberstens Værelse standser han, vender sig, kysser paa paa Fingren ad Agathe.)

(Agathe ved Sybordet. Pavse. Hun støtter Hovedet i Haanden og ser henrykt ud for sig. Fru Bloch skotter urolig til hende. Agathe rejser sig rask, gaar hen og lægger sig paa Knæ ved Fru Bloch.)

Agathe. Aa, Moster, Moster, at det er muligt at blive saa lykkelig!

Fru Bloch. Min egen lille Pige! Gudskelov, du nu kan sige det. Det varede længe.

Agathe. Ja — men da det saa kom, var det ogsaa saa stort og rigt, næsten ikke til at bære — og alligevel saa naturligt, saa selvfølgelig som det at leve, at drage Aande — og som kunde det aldrig høre op før med selve Livet.

Fru Bloch (stryger hende over Haaret). Kære Barn! (uroilig). Men hør Agathe, der er noget jeg maa snakke med dig om, nu, mens vi er ene. Tag dig en Stol og sæt dig her hos mig. (*Agathe gør det.*)

Agathe (muntert). Naa Moster, og hvad er saa det? Lille, kære, frygtsomme, altid bekymrede Moster, hvad er der nu i Vejen? At jeg er altfor lykkelig maaske? Stol paa min Lykke, den holder alt, hvad den lover, denne Gang.

Fru Bloch. Aa Agathe, ti stille! Man kan ogsaa være for sikker. Men saadan er du, saa frejdig og tryg, som havde du aldrig kendt Sorg. Forrige Gang. — —

Agathe (alvorlig). Ja, da kom Døden imellem (med Overgang). Men nu — Knud er saa sund og stærk, og jeg — se rigtig paa mig, ser jeg ud som — — nej, du — vi bliver gamle, Knud og jeg — Bedsteforældre — Olde dito — — saadan en pæn gammel Oldemo'er, jeg skal blive med Strimlekappe og hvide Haar — det har ingen Nød.

Fru Bloch. Der er intet Udkomme med dig i Aften — du er rent vild. Men Spøg til Side — sig mig, lille Agathe, jeg syntes før, I talte sammen, det lød, som om han ikke vidste — har du ikke sagt ham —?

Agathe (stille). Nej, jeg har intet sagt — endnu.

Fru Bloch (alvorlig, næsten strængt). Men er det Ret, Agathe.

Agathe. Hvorfor skulde det være Uret? Jeg har villet — det hørte du — men det har været umuligt. Husk, hvor lidt, vi har set hinanden i disse tre Uger, og aldrig, ikke én Gang har vi været ene i denne Tid. Det har brændt mig paa Sindet, ja, det har det — — nu faar det vente.

Fru Bloch. Du kunde have skrevet.

Agathe. Skrevet? Nej — skrive, det kunde jeg ikke — det forstaar du da selv.

Fru Bloch. Naar der ingen anden Udvej var, burde du have skrevet.

Agathe. Men, kære Moster, hvad vil det sige: ingen anden Udvej? Vi har jo hele Livet for os — tror du da, jeg vilde fortie —

Fru Bloch. Nej, Barn, det tror jeg ikke. Men du har allerede tiet for længe. Enhver Mand har Ret til at kende den Kvindes Liv ud og ind, han tager til sin Hustru, ellers bedrager hun ham.

Agathe. Bedrager? Hvorfor saa haarde Ord? Ja, hvis jeg havde gjort noget ondt, noget, jeg maatte skamme mig over, naar jeg saa ham i Øjnene — ingen véd bedre end du, at det saa langt fra er Tilfældet, at — ja, det siger jeg dig — hændte det samme nu, jeg handlede ligedan.

Fru Bloch. Og du gjorde Ret, — saadan som Forholdene den Gang var — det vil sige, saadan menneskelig set — men ikke alle vil dømme som jeg — kan hænde ikke mange — og alligevel har jeg lidt saa meget derved og min kære afdøde Mand ogsaa. Vi narrede dog din Fader, indtil den Dag i Dag — han havde betroet dig til os og vi —

Agathe. Narrede Fader? hvad er nu det for et Paafund? Herregud, I gjorde det eneste rette, der kunde gøres. Det har vi jo altid været enige om før, hvorfor saa nu —? (med Overgang). Jeg har jo, naar galt skal være baade guddommelige og menneskelige Love paa min Side.

Fru Bloch. Ja — ja — jeg véd det nok — men — men (indrængende) du maa sige din Kærest det endnu i Aften, du maa — Mændene tænker anderledes end vi om den Ting, og Wedel —

Agathe Knud er ikke som andre Mænd. Han vil forstaa — han elsker mig, og —

Fru Bloch. Ja vist, ja vist! Men derfor bør heller intet været skjult imellem jer. Han vil forstaa dig, vil se det som — som vi andre. Det tror, det haaber jeg — men du maa sige det, før I gifter jer, ellers kunde du komme til at fortryde —

Agathe (sikkert og frejdig). Jeg har intet at fortryde — fortryder intet. Men naar du endelig mener, det er Ret, saa — saa vil jeg sige ham det i Aften. Men saa maa du hjælpe mig. Knud og jeg maa kunne tale sammen en halv Times Tid, vi to alene. Fader maa intet vide. Han lader os ellers aldrig i Fred.

Fru Bloch. Ja, jeg skal nok staa jer bi. Aa, Gudske- lov, saadan er det Ret — og du skal se, men — men selv om —

Agathe (med pludselig Angst). Aa nej — der maa ingen Tvivl være — ingen — for saa — saa var jo Livets Lykke ude — saa var han ikke den, jeg troede — og jeg maatte glemme og slette ud — jeg har jo glemt det andet. Saa elendigt —

eller maaske saa lykkeligt er Menneskehjærtet indrettet, at det kan glemme, kan slette ud det skrækkeligste, det sørgeligste som det lykkeligste — men — (med Overgang) det vil ikke ske — jeg er ikke bange — det vil gaa godt. Altsaa, i Aften, naar Fa'er sover, — oppe paa mit Værelse. (Overmodig) Moster, tror du, Huset staar til i Morgen, naar Knud og jeg holder hemmeligt Stævnemøde i mit Kammer Aftnen før Brylluppet.

(Man hører Knuds og Oberstens Stemmer nærme sig Døren til Dagligstuen. Fru Bloch tysser paa Agathe og nikker smilende. Agathe hurtig hen ved Sybordet, idet Knud og Wedel og Obersten kommer.)

Obersten. (Han er varm og rød i Ansigtet af Vinen, i godt Lune). Ha, ha, ha! Det kalder jeg Revanche. Mat — skak mat i otte Træk. Men De spillede s'gu ogsaa som en Klodrian — undskyld. Naa for i Aften faar de Syndsforladelse (puffer ham i Siden, halvsagte). Giftetanker, min Fa'er, hva'? Naa, det var ogsaa en daarlig Brudgom, der ikke sad i Giftetanker op over Ørene Aftnen før Brylluppet — hvad siger du, Agathe?

(Knud har nærmet sig Agathe, de hvisker sammen som før.)

Agathe (adspreedt). Ja vist, Fa'er, ja —

Obersten (har sat sig i Lænestolen ved Bordet nær ved Fru Bloch). Ja vist, Fa'er — ja — — hun har s'gu ikke Anelse om, hvad hun svarer paa — saadan to Turtelduer, de er selskabelige, hvad Martha?

Fru Bloch (tryster undskyldende paa Hovedet). Man er kun ung én Gang, Mühlertz.

Obersten. Aa Fanden heller! Men hvad gaar der af jer? I har jo ikke drukket af Glassene — saa skal vi have en Skaal endnu. Jeg tror, der er en Sjat i Flasken (han gaar ind i sit Værelse).

Agathe (hastig, dæmpet, skottende til Døren). Jeg har noget at tale med dig om. Det maa være i Aften. Kom tilbage. Døren skal staa aaben — — et Lys i mit Vindu — kom saa. Mit Værelse er ovenpaa, lige over dette.

Knud Wedel (overrasket, griber heftig hendes Haand). Hos dig Agathe? Du vil — —

Agathe (drager lempelig Haanden til sig). Ja — jeg vil tale med dig —

Obersten (kommer med Flaske og Glas). Kom med jeres Glas (skænker). Naa, Børn, det slog lige til. Og nu drikker vi min sidste Madeira: Paa en glad Bryllupsdag. Skaal, Svigersøn, i Morgen drikker vi Dus (Knud bukker). Og en smuk Brud faar De, Fanden ta'e mig (han tager Agathe under Hagen). En god Tøs er hun i Grunden, men hvas — siger jeg Dem. Kør hende stramt, saa gaar

det — og nu skal De s'gu gaa. Klokken er ti. Abmarschiren. Og hør, kom mig ikke for silde i Kirken i Morgen. Vi møder præcis, ikke sandt, Agathe?

Agathe. Paa Minuttet.

Knud Wedel. Jeg med! Tak, at De ikke lader mig vente. Godnat, Moster Martha!

Fru Bloch (har rullet Gardinerne op). God Nat, kære Wedel — se, Maanen er kommen op. De faar kønt Vejr til Hjemturen.

Obersten. Nu skal jeg lukke Dem ud.

(Han tager Nøglen paa Dørstolpen. De har alle nærmet sig Døren. Obersten gaar først ud.)

Knud Wedel (rækker Agathe Haanden, dæmpet). Paa Gensyn!

Agathe (stille). Paa Gensyn.

(Knud gaar hastig.)

(Pavse. Fru Bloch rydder op i Stuen, lægger Bordtæppet sammen, samler Glassene o. s. v. Agathe ordner sine Sager ved Sybordet.)

(Obersten kommer ind, hænger Nøglen op, gaber, skutter sig.)

Obersten. Naa, nu er det nok paa Tide at komme tilkøjs (ser paa Uret). Potz tausend, snart halv elleve (gaber). Det var ogsaa Pokkers, saa det trak længe ud i Aften, (halvhøjt til Fru Bloch, der rækker ham Piben) du — hm — jeg tror s'gu, han helst var bleven her med det samme, den Filur — hæ! — — Gaa nu i Seng, Agathe.

Agathe. Ja, straks. (Hun lukker Laaget paa Sybordet og gaar over Gulvet til Obersten). God Nat, Fa'er.

Obersten (vender sig mod hende). God Nat, Barn! Naa, i Aften skal du vel ikke hænge over Bøgerne til Midnat? En Brud skal sove — sove hele Natten før sin Bryllupsdag. Det skal for Resten Madeiraen nok sørge for. Ingen forvaagede Øjne og blege Kinder i Morgen, hører hun, det er Parolen (han lægger Armen om hendes Skulder). Naa, skal vi saa slutte Fred for den Gang? (rækker Haanden ud.)

Agathe (ler og lægger sin Haand i hans). Ja — en bevæbnet Fred, den, véd du nok, varer aldrig længe.

Obersten. Lad gaa — i Morgen over, hva'? Giv mig saa et Kys til God Nat sidste Aften i din Faders Hus, og hør du (halvt spøgende) har jeg sommetider været saadan lidt — stræng, naa, rent ud sagt lidt urimelig, saa var det for dit bedste. Her bliver tomt efter dig. Vi to gamle vil savne dig — ja, jeg især, naar jeg er i Krigshumør, for hun dør, (peger paa Fru Bloch) hun siger ja og Amen og gør alligevel, hvad hun vil.

(Fru Bloch har nærmet sig, tørrer Øjnene og trækker Agathe i Haanden.)

Agathe (kysser ham). Vær rigtig god mod Moster.

Obersten (med Overgang). Aa, Visvas, lad du os om det. Jeg er ikke ond ved nogen — Respekt i Geledderne maa der til. (Han vil gaa, men standser. Til Fru Bloch) Og hør, Martha, gaa nu ikke her og rod alt for længe. Ingen Fanden kan falde i Søvn, saa længe du travrer om —

Fru Bloch. Paa Filtsko — — (viser Skoene).

Obersten Ja, det er netop det infame af det! Naar du endda traadte haardt, saa man rigtig kunde høre, hvad du tog tog dig til — men saadan du lister og lister med de for-dømte Pampusser, er man færdig at lytte Ørene af sig for at hitte ud af, hvad det er, du bestiller.

Fru Bloch (ryster paa Hovedet og smiler). Sov du blot paa dit grønne Øre. I Aften skal jeg ikke genere dine Hørenerver, (viser omkring i Stuen) jeg er færdig.

Obersten. Ja — Pokker heller! (Han nikker God Nat og gaar ind til venstre.) (Agathe tænder sit Lys og kommer med det hen i Forgrunden.)

Agathe. Se saa — nu bliver det ved Aftalen. Knud véd Besked, og du kommer op og siger mig til, naar Fa'er sover — glem ikke at lukke Gadedøren op.

Fru Bloch. Nej, vær du rolig (hun' tager hende om Hovedet, ser hende i Øjnene). Jeg vil ikke sige God Nat endnu, men — god Lykke, Barn.

Agathe. Tak, Moster!

(Hun gaar med Lyset i Haanden ud af Fløjdøren i Baggrunden. Forstuen er mørk. Fru Bloch følger hende til Døren, som hun holder aaben, mens Agathe begynder at gaa op ad Trappen. De nikker til hinanden, idet Tæppet falder.)

Anden Akt.

(Agathes Værelse oven over Dagligstuen, betydelig mindre, lavere til Loftet, Kvist. Til højre et Karnapvindu, fyldt med Planter. En lille Sofa paa skraa ved Vinduet ud mod Til-skuerpladsen. Til venstre en større Sofa med Bord foran, hvorpaa en Lampe. Bogskab. Paa Bordet Bøger. Et Skrivebord. Toiletbord med Spejl. Lyst Stof i Gardiner og paa Møbler. Til venstre dyb Alkove med Draperi, der er trukket til Side, naar Akten begynder. Alt smagfuldt og hyggeligt. Scenen er mørk med stærkt Maanelys fra Vinduet. Paa Sidevæggen til højre en lille Dør.)

(Naar Tæppet er oppe, et Øjeblik Pavse. *Agathe* kommer ind fra Døren i Baggrunden med det tændte Lys i Haanden. Hun sætter det fra sig paa et lille Bord i Baggrunden, tænder Lampen, trækker Drapperiet for Alkoven o. s. v., lytter nu og da mod Baggrunden.)

(Fru Bloch kommer sagte ind fra Baggrunden. *Agathe* gaar hende i Møde.)

Agathe. Naa, Moster?

Fru Bloch. Se saa, min lille Pige, nu sover din Fader, saa det kan høres over hele Huset. Men vær alligevel lidt forsigtige. Disse gamle Militære er nemme at vække —

Agathe. Ja — vær du ganske rolig.

Fru Bloch (tager Agathe om Skuldrene, drager et lettende Suk). Aa — jeg er helt let om Hjærtet nu — du ser saa frejdig ud.

Agathe. Det er jeg ogsaa — ganske tryg. Jeg kender *Knud* (hun tager Lyset fra Baggrunden, skyder et Par Planter til Side og sætter det i Vinduskarmen). Saadan maa han kunne se det (kommer tilbage, kysser Fru Bloch). Tak, Moster — tak for dette og for alt — alt andet.

Fru Bloch. Mit søde Barn! Men nu er det nok bedst, jeg lister af igen. Jeg gaar Loftsvеjen, saa møder jeg ham ikke — — jeg maa jo nok komme igen, naar Wedel er gaaet?

Agathe (tager Lampen og lyser hende ud). Ja — rigtig gærne.

(Fru Bloch gaar.)

(Pavse. Agathe sætter Lampen paa Bordet, gaar hen til Døren i Baggrunden, staar lyttende. Pludselig aabner hun den for Knud Wedel.)

Knud Wedel (idet han omfavner hende). Agathe — søde, elskelige!

Agathe. Aa, Knud, hvor vi har haft det haardt — ikke ét Øjeblik endnu som dette!

Knud Wedel. Men nu — Agathe, min Hustru! (han kysser hende.)

Agathe (gør sig lempelig løs, lægger sin Arm i hans og drager ham med sig hen i Forgrunden). Kom, se dig lidt om — her har du aldrig været. Her har jeg boet, herfra har jeg sendt dig alle mine Tanker, (skælmsk) endogsaa før du gjorde Gængæld; du slemme, slemme, der var saa længe om det!

Knud Wedel (lidt irriteret). Det lyder næsten som en Bebrejdelse. Hvoraf véd du det? Du har sagt det før. men —

Agathe (rusker spøgende i ham). Hu, saa de Mandfolk er store paa det. Al Ting skal gaa efter deres Opskrift, altid vil de være først paa Færde, tage Initiativet, sige det første Ord — naa og lad saa det være. (Inderlig) Men, ser du, Knud, mig var det en Fryd, en Stolthed, at jeg var din i Sind og Tanke, helt og holdent dit Eje, før du bad mig blive det. Og derfor er jeg tryg — aa, saa tryg baade paa dig og mig, for du saa' det ikke, før det var Tid, gjorde du vel? Jeg gemte godt paa min Hemmelighed —

Knud Wedel. Ja, det er vist! Tilsyneladende var du kølig nok, næsten en Istap — men, da jeg fik den smeltet (han drager hende til sig) aa, min Agathe — —

Agathe. Saa kom da nu, tag alt det Overtøj af. Det ser saa rejsefærdigt ud (hun tager ham Huen af Haanden, han lægger Overtøjet fra sig. Saa drager hun ham hen mod Sofaen ved Vinduet). Se, her vil vi sidde og tale sammen. (Hun sætter sig, Knud tager Plads hos hende, han lægger Armen om hende.) Aa, Knud, her har jeg drømt om dig, længtes

efter dig, — mange, mange Gange haft dig i min Nærhed, naar du var langt borte. Knud — tror du paa min Kærlighed — urokkelig, fast?

Knud Wedel. Tror —? Nej, jeg véd, du elsker mig — det er den livsaligste, lyslevende Vished, der lyder i mine Øren med din Stemmes sagtteste Hvisken, lyser mig i Møde fra hvert Blik af dine søde Øjne, banker fra dit Hjærte til mit, naar jeg holder dig i mine Arme.

Agathe. Kære — kære! (Hun løfter Hovedet, ser ham ind i Øjnene. Sagte, fast.) Knud — jeg har elsket en anden før dig.

Knud Wedel (slipper hende). Har du, Agathe? Naar? Hvem? Er det — er det længe siden?

Agathe. Ja — det er længe siden — en halv Snes Aar —

Knud Wedel (lettet). Aa, da var du jo næsten et Barn —

Agathe. Ja — af Aar. Men jeg havde dog allerede elsket ham længe — saa længe jeg kan huske, næsten.

Knud Wedel. Hvem var han? Har jeg set ham? Er han her i din Nærhed?

Agathe. Nej — han er død.

Knud Wedel. Aa, Gud være lovet! Saa — saa taler vi ikke mere om det. Jeg vil intet vide — var det *det*, du vilde sige mig?

Agathe. Ja — men der er mere, du maa vide.

Knud Wedel. Nu — som du vil, men — en anden Gang — ikke nu, ikke i Aften — nej, ikke i Aften. Vi har saa meget andet at tale om —

Agathe. Jo, Knud, *netop* i Aften — og saa aldrig mere.

Knud Wedel. Naa — ja ja, da — naar du endelig vil — var I — var I forlovede?

Agathe. Ja. Han var min første, min eneste Kærlighed — indtil du kom. Vi var Børn sammen, Legekammerater, og fra Ferie til Ferie længtes jeg efter ham som min bedste Glæde, mit eneste Selskab. Jeg var et lille ensomt, forkrøbent Væsen den Gang. Fader skræmmede mig med Skænd og Urimelighed — og Moder græd altid over mig og turde kun være god mod mig i Smug — vi var begge to saa bange for Fa'er.

Knud Wedel. Min stakkels lille Pige.

Agathe. Men *han* ikke. Fa'er var hans Formynder, og allerede som Dreng satte han haardt imod haardt — aa, der var skrækkelige Scener tit. Og værre blev det. Han vilde studere, og Fa'er vilde, han skulde være Officer — men han afskyede alt det militære Væsen —

Knud Wedel. Naa — men du og han, Agathe?

Agathe. Han var næppe Student og jeg kun en halv voksen Pige, da vi vidste, vi elskede hinanden og havde lovet at høre hinanden til for hele Livet — trods Fa'er, for da vi sagde det til ham, jog Fa'er ham ud af Huset og forbød os nogensinde at ses mere. Men jeg vilde ikke lystre, ikke lade min Lykke træde under Fødder, og jeg sagde Fa'er det atter og atter. For nu var jeg modig, *han* havde lært mig at være det, havde gjort mig til Menneske, til Kvinde. Ikke en Fodsbred veg jeg — men Fa'er havde Magten — og jeg var ikke myndig. Saa gik det omsider ikke længere — al den Strid og Splid tog paa mit Helbred, og saa fik Mo'er Lov til — Gud véd hvordan — at sende mig over til Moster Martha, hvis Mand var Præst i Egnen omkring Flensborg. Jeg havde kun været kort derovre, da Krigen i 64 brød ud og jeg kunde ikke komme hjem igen — —

Knud Wedel. Og saa Agathe — hvad saa?

Agathe. *Han* var gaaet med som frivillig. I en af Træfningerne paa Tilbageetoget fra Dannevirke, blev han saaret, slap væk fra Preusserne og laa i et Bondehus — uden Hjælp, uden Pleje. Det fik jeg at vide. Og da Moster og Onkel ikke godvillig vilde lade mig gaa, løb jeg fra dem — derhen, hvor han var, og til Folkene sagde jeg, at jeg var hans Hustru — og saa blev jeg hos ham og stred den haarde Strid med Døden om ham, og da jeg havde vundet eller troede at have vundet — for han blev rask og syntes en Tidlang stærk og frisk som før — aa Knud, da gav jeg mig til ham — helt, af fri Vilje, tillidsfuld og uden Frygt — —

Knud Wedel (farer op, bestyrtet). Du — — du mener? Gud i Himlen! Aa, men det var skændigt, skammeligt af ham at benytte sig af — —

Agathe (rejser sig). Nej, nej, Knud — ikke ét ondt Ord om ham!

Knud Wedel (knuger Hænderne i Smerte). Og det er dig — dig, som siger mig alt dette, du, den rene Kvinde, jeg har troet paa som paa et højere Væsen, og nu — —

Agathe. Og nu — —?

Knud Wedel. Aa — nu er alt forandret. Du véd ikke — du forstaar ikke — men du har tilhørt en anden — og denne Tanke, utaalelig, ulidelig er den! Du er ikke den, du var, den Kvinde, jeg tilbad, saa' op til — —

Agathe (stille). Jo Knud, den samme. Og du har sagt saa tit, husker du, at just den, jeg var, elskede du — lidt ander-

ledes, maaske, end de fleste andre, du har truffet paa. Og før spurgte du mig, hvorledes jeg var bleven saadan — just saadan som du elskede mig — nu vel, Knud, i Aften har jeg givet dig Svaret. Men det skal du vide, intet Øjeblik har jeg tvivlet om min Ret til at handle, som jeg gjorde — Undtagelsens Ret for den enkelte til at handle for sig selv.

Knud Wedel. Aa, paa dig falder intet Ansvar, saa ung og uerfaren, du var — men hvad Ret havde han?

Agathe. Den samme du har i dette Øjeblik — aa, Knud, om vi havde gjort Spøg til Alvor — om jeg var fulgt med dig — nu i Aften — til dit Hjem — —

Knud Wedel. Sammenlign dog ikke. Inden i Morgen Aften var du min ægteviede Hustru.

Agathe. Er det dit Alvor? Er Vielsen, *det*, der for os begge hidtil kun var en Formsag, er det den, du mener, der gør Skellet mellem, hvad jeg er i Dag, om jeg gav mig til dig — og hvad jeg er, om jeg venter til i Morgen —

Knud Wedel. Aa, ti — ti! Det nytter ikke. Det er jo ikke os, det gælder. En andens har du været.

Agathe. Ja — og jeg forstaar din Smerte — — men — men Enker da, fraskilte Koner, dem tager Mænd tilægte, uden Betænkning, uden Spørgsmaal.

Knud Wedel. Nu ja — de har været gift — man véd —

Agathe (rækker Haanden ud). Saa betragt mig som hans Enke. Jeg er det jo.

Knud Wedel (i Kamp med sig selv, næsten brutalt). Nej, det kan jeg ikke. *Han* staar imellem os. Han har kysset dig, har favnet dig — nej nej — det er umuligt!

Agathe (lader Haanden synke, koldt). Naa — som du vil — — men (hun gaaar hen til Skrivebordet, lukker en Skuffe op, søger et Papir frem) er det dig endelig saa meget om den ydre Form at gøre — se her — (hun lægger Papiret paa Bordet ved Siden af ham).

Knud Wedel (tager det, læser). Din Vielsesattest! I *var* gift!

Agathe. Ja — da han var Døden nær. Saaret brød op paany — — Moster og Onkel kom — — han viede os, skønt det stred mod hans Embedspligt uden Faders Samtykke, men Moster vidste alt — og saa — —

Knud Wedel (vil drage hende til sig, hun undviger ham). Men hvorfor sagde du ikke det før — du var jo hans Hustru — du er hans Enke — —

Agathe (afvisende). Nej, du tager fejl — det Papir har ikke lovlig Gyldighed, har ikke en Gang givet mig Ret til hans Navn — *det* gør ingen Forskel, (smertelig) men vi to forstaar ikke hinanden — og det vil vist vare længe —

Knud Wedel. Du mener da ikke — —

Agathe (afgørende). Jo — jeg mener, vi har begge bedst af at betænke os en Stund endnu, før — (med undertrykt Hulken) gaa nu, Knud.

Knud Wedel (smertelig). Og — og — *Agathe* — — i Morgen?

Agathe. Aa, lad det hedde — en anden Gang. Det skal jeg ordne (da Knud tøver, heftig, stolt). Nu skal du gaa!

(Knud Wedel ser smertelig paa hende, tager Pels og Hue, der ligger paa Stolen ved Døren og gaar langsomt ud — i Døren vender han sig uvis. *Agathe* har vendt ham Ryggen, ser ham ikke. Han gaar langsomt ud.)

(*Agathe* synker ned i en Stol ved Bordet. Pavse. Fru Bloch aabner sagte Døren tilhøjre. Hun har en tændt Lygte i Haanden, kiger ind med spændte Miner. Hun gaar rask ind, sætter Lygten fra sig, nærmer sig *Agathe*, lægger Haanden paa hendes Skulder.)

Agathe (løfter Hovedet). Men Moster, er du ikke i Seng endnu? Vi har nok holdt dig længe oppe.

Fru Bloch. Blæse med mig! Men — du ser saa bedrøvet ud — det gik ikke godt?

Agathe (bittert). Det gik, som du tænkte.

Fru Bloch. For Guds Skyld — det er da ikke forbi imellem jer.

Agathe. Ikke just det, (tungt) men det er blevet koldt.

Fru Bloch. Min stakkels lille *Agathe*.

Agathe. Og saa kan du jo nok forstaa, her bliver intet Bryllup i Morgen.

Fru Bloch. Ikke Bryllup? Du forbarmende Gud — det er umuligt, det *maa* blive — hvad vil din Fa'er sige?

Agathe. Det véd jeg ikke. Men det *bliver* ikke i Morgen — ikke for det første — maaske slet ikke.

Fru Bloch. Aa sig ikke det — sig ikke det! Det kan ikke være muligt. Du har været for hastig. Lad mig tale med ham, lad mig hente ham — han — — (vil gaa),

Agathe (holder hende tilbage). Nej, nej! (slipper hende) — — og selv om jeg vilde — saa er det for silde. Han er gaaet, og det var mig som — —

Fru Bloch. Hvor kunde du! (halvhøjt) Men — men han er ikke gaaet, er i alt Fald ikke langt borte —

Agathe (rejser sig). Hvad mener du? Hvor? (synker tilbage) Du har taget fejl — det er allerede længe siden — —

Fru Bloch. Nej — jeg saa' ham fra Vinduet der nede. Han er her, gaar her udenfor — frem og tilbage — aa, du skulde set hans Ansigt! Lad mig hente ham — hører du —

Agathe (gør en afværgende Gestus — farer saa op, lyttende). Hys — hørte du? Ja — det er ham! Han kommer tilbage. Gaa — gaa — skynd dig. (Hun drager Fru Bloch med sig hastig mod Døren til højre. Fru Bloch tager Lygten og gaar ud.)

(Agathe ved Døren i Baggrunden. Det banker sagte.)

Knud Wedel (dæmpet, udenfor). Agathe! Det er mig — maa jeg — ?

Agathe (tonløst). Kom.

Knud Wedel (aabner Døren, træder ind. Han rækker Haanden ud, bedende).
Agathe. — —

(Agathe vender sig spørgende imod ham. Da han møder hendes Blik, gaar han rask hen til hende, griber hendes Haand.)

Knud Wedel. Jeg kom for at sige dig — — aa, vend dig ikke fra mig — — jeg havde Uret, jeg — —

Agathe (drager Haanden til sig). Du tager fejl, Knud — du er gaaet paa Akkord med din Kærlighed — —

Knud Wedel. Nej, nej, saadan er det ikke. Aa, tro mig, lad mig sige dig, forklare dig — —

Agathe. Til hvad Nytte? Jeg véd jo nu, hvordan du tænker — og saa — —

Knud Wedel. Nej, det véd du ikke — jeg var blind før, og døv — jeg var fra mig selv, rasende af Skinsyge, tror jeg — ja, skinsyg paa den Mand, du sagde, du havde elsket — —

Agathe. Aa, Knud, — han er jo død, og for saa længe siden.

Knud Wedel. Ja — ja, jeg véd det nok, men — — mit Blod var i Kog — jeg kunde have dræbt ham, hvis han var i Live. Aa, stød mig ikke fra dig, du gør Uret. Alt det er forbi — for altid forbi — hører du —

Agathe (usikker). Du tror det — men — men, husk, hvad du sagde, en Mand kan ikke — —

Knud Wedel. Aa, brug ikke mine Ord fra før imod mig! En Mand kan og skal, naar den, han elsker, er som du, Agathe. Men det kom saa pludselig, saa overvældende — — vidste du, hvad jeg led før, da jeg gik ud herfra! Det rev og sled i mig — det var, som kunde jeg aldrig se dig mere, ikke aande i din Nærhed — og dog droges jeg tilbage — — saa kom jeg udenfor, og dér var saa klart — saa kølig straalende klart — og jeg kunde ikke komme herfra. Jeg gik og gik,

her nedenfor dit Vindu. Og lidt efter lidt blev det saa stille i mig. Jeg saa' dig for mig — du var i Luften, i Lyset, alle Vegne dig. Alt, hvad du havde sagt i Aften, gled forbi mig som Syner, der forsvandt, blev borte — kun ét kom igjen, bestandig og bestandig igen, og det var dine egne Ord: det jeg har levet, har gjort mig til det jeg er. Og saa forstod jeg dig — alt det, der havde skilt os ad, det *var* ikke mere. Lykken ved at eje dig fyldte mig som aldrig før — -- og saa maatte jeg til dig. Jeg saa' — her var Lys endnu — — Agathe, den, du er, den, du er bleven af dit Liv, den Kvinde er det, jeg elsker — — tror du mig?

Agathe (har lyttet i stigende Spænding og nærmet sig lidt efter lidt. Hun lægger begge Hænder i hans, stille, grebet). Ja, jeg tror dig — —

Knud Wedel (drager hende til sig). Og du vil være min — min Hustru — helt min — —

Agathe (gør sig læmpelig løs). Ja, Knud — (med Finhed, smilende) i Morgen!

Han ser et Øjeblik paa hende, kysser heftig hendes Haand og gaar hastig ud af Døren i Baggrunden. Hun følger ham, nikker smilende til ham, staaende i Døren, indtil han er borte).

Tæppet falder.

Erna Juel-Hansen.

Kjøbenhavnsk Demimonde.

Kjøbenhavn har som andre Storbyer Omnibusser og talrige Drosker til almen Fornøjelse og Bekvemmelighed. Den har ogsaa, som andre Smaabyer, sine Forsøg, mere iøjnefaldende end egentlig stilfulde, paa Efterligning af storeuropæisk Ekvipageelegance. Men den har endelig, mere maaske som noget for sig selv, et Antal Privatkuppeer, kokette Enspændere med Plads til to, højst tre Personer, dæmpet holdte og komfortable, afpassede efter en finere Velhavenheds Evne og Smag. Ved Middags- og Skumringstid, just før og som Gassen tændes, og naar de sidste Damer med Smaapakker og Portemonnæ i Haanden forlader Butikerne, ruller de hyppigst gennem Gaderne. Og Kenderen paa Fortovet komplimenterer stille det lette Køretøjs korrekte Ubemærkethed og spørger, mens det blinkende og hastigt skyder forbi, spørger, hvis han ikke ved det: Hvem er mon den lykkelige Ejer, sidder han alene i Kupeen — eller kører der flere?

— Man maa ikke lige straks tænke sig noget saa blændende som Nizzas Kameliaflor eller Diamantfeerne ved Newaen, naar Talen er om Demimonden i Kjøbenhavn. Kjøbenhavn har sin Demimonde — naturligvis, men Verdenskokotteriets Luksusfrenesi, som Similipariseren Richard Kaufmann vilde udtrykke sig, har hidtil ladet denne Blomst paa vor Hovedstads ellers yppige

Kulturliv uberørt i hjemlig Oprindelighed. Den københavnske Demimonde er borgerlig og højhalset beskeden, af et blidt husligt Tække, der gør den til et sømmeligt Hof om den Dronning Margaretha Figur med Strikkekarnsnøglet i Haanden, som gamle Thorvaldsen i ungdommelig Kaadhed kaldte for Venus.

Foragt for alt tvetydigt Skin, tom Pragt og falsk Glimmer er den dannede københavnske Demimondes Karaktermærke. Dens Hu staar til det jævne og ægte, den hjemlige Hygge er dens Ideal. I høj Grad besidder den Englændernes priste Homesans. Naturligvis kan der paapeges letsindige og karaktersvage Undtagelser, men de forsvinder hurtigt igen fra den ansete og solide Demimondes Kreds. I ni af ti Tilfælde lever den respektable københavnske Demimonedame som en fornuftig Partikulier i sit velindrettede Interiør, det hun med voksende Smag forskønner og fornyer, udelukkende optagen af sine Pligter og sunde Adspredelser. Ja, hvis det ikke i altfor manges Øren vilde lyde som en Paradox kunde det godt paastaas, at faa Samfundsklasser gennemgaaende føre en saa regelmæssig, stille og sober Tilværelse som den honnette københavnske Demimonde.

*

*

*

Frøken Helga Carlsen bebor en 3 Værelsers Lejlighed med Entré, Køkken, Pige-kammer og øvrige Bequemmeligheder paa 2den Sal i en net Ejendom ude i Ny Stormgade. Der er ingen Genboer, men fri Udsigt over Havnen og Amager. Om Sommeren staar Solen stærkt paa, lige som der ogsaa kan indtræde mindre behagelig Omveksling i Luftens naturlige Friskhed, men da Frøken Carlsen tilbringer Størstedelen af den milde Aarstid paa Landet, medfører dette ingen videre Ulempe. Frøken Carlsen har sin Moder hos sig, en endnu aandsfrisk

og rørig gammel Dame, der fører den lille Husholdning med forstandig Økonomi. Madam Carlsen, der forlængst har forladt sin Mand for helt at kunne ofre sig for sin Datter, sover i Pige-kammeret, hvor hun har sit Boudoir, sover trygt og uforstyrreligt og læser hver Aften, før hun tidligt begiver sig til Ro, i Kortene sit Barns Fremtid stedse mere lykkelig og bestraalet.

Frøken Helga har sin Bekvemmelighed i de to Værelser til Gaden, indrettede som Salon og Sovekammer, det sidste nærmest Entréen. Det tredje Værelse, til Gaarden, henstaar umøbleret, og benyttes til Badestue og Pulterkammer, medens Familiens Maaltider indtages paa forskellige Steder, snart i Køkkenet, snart i Salonen, undertiden for Frøkenens Vedkommende paa Sengen. Møblementet i Værelserne er af en solid moderne Elegance. Mørkeblaat Silkeplüsçh i Salonen, lyst Crétonne om Sengen og Tojletspejlet. Det er i sin Helhed en Gave fra Frøkenens første alvorlige Beskytter, en barnløs Enkemand og Justitsraad i et af Regeringskontorerne. Paa sine ensomme Aftenspasereture traf han den unge Pige, som den Gang lig en naiv Rus havde kastet sig ud i Livets Hvirvel med sorgløst Mod. Ved sine indtrængende Forestillinger og kærlige Opmuntringer lykkedes det ham at aabne hendes Blik for Fremtidens mere alvorfulde Sider, og hun samtykkede da i som første Bevis paa hans oprigtigmente Hengivenhed at modtage omtalte Plüsçh-installation, det oprindelige Fundament for den sikre sociale Position, hun siden med Omhu og Klogskab har forstaaet at befæste. Efter to Aars ubeskrivelig Lykke døde den gode Justitsraad. Hans venlige Oldingeaa-syn skinner mildt over Sofaen i foromvundet Ramme og med Ridderbaandet i Knaphullet. Han efterlod ikke sin unge Kærlighed timeligt Gods, men han efterlod hende til en jævnaldrende Ven, en sat Rentier, der havde været den hyggelige Tredjemand ved Parrets smaa Hymenmiddage

paa Skydebanen, og som nu følte det som sin naturlige Pligt at træde trøstende til. Frøken Helga modtog Trøsten, men enten hun nu har fundet den mindre rigelig eller noget énsformig, maaske ogsaa i betænksom Bekymring for mulig næste Gang ikke at komme til at sidde Enke under lige saa heldige Omstændigheder, indvilgede hun kort efter i en morganatisk Forbindelse til venstre Haand med en yngre Grosserer, som alt i længere Tid havde gjort hende favorable Avancer. Mellem disse to henglider hendes Liv, om Vinteren i Ny Stormgade, om Sommeren i Ordrup, sorgfrit og roligt, som en Flod mellem sine to Bredder. Hun har vidst at indføre og haandhæve en regelmæssig Husorden, der fuldkommen betrygger mod ubehagelige Sammentræf, og andre mandlige Aasyn end de tvende hinanden ubekendte Kontubernaler skuer Stuernes Spejle ikke. Men det hænder undertiden, at Frøken Carlsen tilbringer en Aften udenfor Hjemmet for at hengive sig til en eller anden mere utvungen Selskabelighed. Disse Udflugter, for hvilke hun da ikke altid gør det fortrolige Regnskab, en Datter skylder sin Moder, er det eneste, som kan fremkalde en bebrejdende Misstemning hos Madam Carlsen, hvis pinlige Hverv det er at undskylde og forklare dem overfor Husets Venner. Men et kærligt Ord fra Datteren i Form af en mild Hentydning til, hvad Moderen skylder hende, er nok til at bringe den gamles Sind i tilgivende Ro. Og om én Udflugt er de enige i lige Forudglæde og omhyggelig Forberedelse. Det gælder den 3dje Kasinomaskerade. Der sidder Madam Carlsen i bedste Pynt paa Balkonen og ser Frøken Carlsen i fineste Skrud paa Gulvet danse Lanciers og Galopade, „saa lystigt som hun havde stjaalet baade Strømper og Sko“, med nydelige unge Mænd i Kjole og hvidt. Frøken Carlsen danser kun med la crème og mellem Kvadrillerne, mens hun hiler ud hos sin Mama udpeger hun hende de fineste Navne af det elegante Sel-

skab. Og naar de kører hjem sammen om Morgenen, er ingen Etatsraadinde, hvis Datter har hele Aristokratiet paa sit Kort ved Forsvarsforeningens store Bal, stoltere end Madam Carlsen. Der er kun det sørgelige Nachspiel, at efter denne aarlig tilbagevendende Festlighed tilbringer Frøken Carlsen en Tid lang hyppigst sine Aftener udenfor Hjemmet.

Frøken Carlsen er nu en Dame midt i Tyverne, brunet, af slank Højde med en berømt Figur og et Ansigt, hvis rolige bløde Linjer og store vandblaa Øjne afspejler en sund Sjæls enfoldige Harmoni. Af Temperament er hun elskelig indolent, af Tankegang henrivende ensartet. Med Undtagelse af smaa *wedding-trips*, hun i sin første Ungdom nu og da foretog til Helsingborg og Malmø og senere en 3 Dages Udflugt til Berlin, hvis Mindesmærker hun besaa i Forening med Grosserereren, har hun aldrig sat sine Ben udenfor Kjøbenhavn og er ukyndig i fremmede Tungemaal, men taler, skriver og læser sit Modersmaal med fornøden Lethed. Ligeledes spiller hun net Piano, hvori hun har nydt en fortræffelig Undervisning efter Zigeunersystemet, og foredrager ikke uden Følelse mindre Ballader og Romancer, saavel tungsindige f. Ex. „Det gamle Træ, o lad det staa“ som skælmske, blandt andre en med det kokette Refræn: „Christian Du tror vist jeg lyver“. Med denne sidste plejer hun at dysse Grossererens Mistænksomhed i Ro, medens „det gamle Træ“ er Rentierens Vuggevise. Politik foragter Frøken Carlsen, af Kunst foretrækker hun Theatret, især om Søndagen. Strindberg hader hun. I religiøs Henseende er hun usikker. Vel søger hun ikke Kirken, men der er dog ingen Tvivl om, at hun tænker over det hinsides. Og hun nærer den Tillid til den himmelske Retfærdighed, at den vil finde, den ikke kan være bekendt at gøre hende noget. Hvad den virkelig heller ikke godt kan.

Saadan er Frøken Carlsen. Ved Middags- og Skumringstid, just før og som Gassen tændes og naar de sidste Damer med Smaapakker og Portemonnæ i Haanden gaar hjem fra Butikerne, kommer hun ind gennem Byen fulgt af Kielland, Grossererens store danske Hund.

Gustav Esmann.

Fra det kgl. Teaters Konfliktaar.

Høedts og Michael Wiehes Bortgang.

(Utrykte Aktstykker.)

De Aktstykker, som *Af Dagens Krønike* i dette Hefte ser sig istand til at bringe om det kgl. Teaters berømteste og betydningsfuldeste Konflikt, er overladte Tidsskriftet af et større teaterhistorisk Værk, der udkommer i Løbet af et Par Maaneder og som har til Forfatter en Mand, der har været intimt indviet i hine Tidens Teaterbegivenheder.

Til de Aktstykker, vi nedenfor bringer, meddeles her kun den nødvendigste Forklaring.

Den 14. November 1851 debuterede F. L. Høedt paa det kgl. Teater som Hamlet, og fra den følgende Sæson knyttedes han fast til Teatret. Heiberg, Teatrets myndige Direktør, lod imidlertid ikke til at sætte særlig Pris paa den ny erhvervede Kraft. Høedt tørstede efter store nye Opgaver, men Heiberg synes ikke at have været tilbøjelig til at tage Hensyn til Høedts Ønsker i saa Henseende, hvilket naturligt maatte virke Misstemning hos denne; paa sin Side tilskrev Heiberg og hans haandgangne Mand Overskou Høedt Skylden for den i Pressen, Publikums Omdømme og Personalet voksende Uvilje mod Teatrets Ledelse.

Den første Strid.

Første Gang kom Striden til aabent Udbrud i Anledning af Shakespeares *Richard III*, som Høedt havde bearbejdet for Scenen, og ihærdig søgte at faa opført paa det kgl. Teater med ham selv i Titelrollen. Heiberg ønskede ikke at vise Høedt denne Imødekommenhed; han gav dog heller ikke et bestemt Afslag. Han trak Tiden hen med halve Løfter. Tilsidst henvendte Høedt sig til Kultusminister Simony og denne opfordrede i en Skrivelse Heiberg til saavidt muligt at give et mere bestemt Løfte om Stykkets Opførelse.

Herpaa svarede Heiberg i følgende udførlige Skrivelse:

I Anledning af Hr. Ministerens meget ærede Skrivelse af 23de f. M., betræffende den eventuelle Optagelse af Shakespeares „Richard den 3die“ paa det kongelige Theaters Repertoire, skal jeg tillade mig at give en, saavidt muligt, fuldstændig Fremstilling af Sagen, saaledes som den viser sig og nødvendigt maa vise sig fra mit Standpunkt. Jeg tør troe, at min Fremstilling idetmindste skal blive saadan, at den fuldkomment vil oplyse Hr. Ministeren om Sagens hele Sammenhæng, give Dem Kundskab om alle de enkelte Data, og saaledes sætte Dem istand til selvstændigt at kunne bedømme det hele Angiggende.

Jeg vil begynde med at fremstille det Factiske af Sagen i chronologisk Orden:

I forrige Theatersaison talte Hr. Høedt til mig om sin Lyst til at bearbejde „Richard den 3die“ for vor Scene, og til selv at spille Titelrollen. Jeg fraraadede ham det: det Første, fordi jeg havde Grund til at betvivle hans Evne dertil; det Andet, fordi jeg fandt, at han, som begyndende Kunstner, ikke skulde vælge saa bizarre Opgaver, men hellere for det Første indordne sig i det almindelige Repertoire, da det ikke kunde være i hans egen, og følgelig heller ikke i Theatrets Interesse, om han ved enhver ny Fremtrædelse spændte Publicums Forventning paa det Yderste, og derved vænnede det til For-

dringer, som han ikke kunde vedblive at fyldestgjøre. Endelig fraraadede jeg ham det af de i mit bekendte Brev til Høedt fremsatte Grunde, som jeg allerede dengang nævnedes for ham.

Fra nu af begyndte han en Række Foretagender, der syntes anlagte paa at tvinge mig til at give efter. Det første Skridt var, at han virkelig bearbejdede — som han kalder det — Stykket, og imidlertid anvendte sin bekendte Snaksomhed til overalt i Byen at udsprede, at dette Stykke, som han interesserede sig for, vilde blive opført i Løbet af den forestaaende Saison. Snart meddelte flere Blade denne falske Efterretning.

Imidlertid indtraf den Periode, da han troede at skylde sig selv at spille den Fornærmede, fordi hans Ansættelse som Skuespiller endnu ikke havde fundet Sted. Som et Forsøg paa at gjøre sig bemærket ved at være usynlig, afbrød han alt Samkvem med Theatret, og jeg saa ham i denne Tid aldeles ikke. Men allerede den 5te Dag efter sin Ansættelse bragte han mig Manuscriptet af „Richard den 3die“, hvilket han havde ladet afskrive hos Theatrets Rolleskriver og indbinde hos Theatrets Bogbinder, saa at det i alt Ydre havde Udseende af at være en af Theatrets Souffleurbøger, til synligt Tegn paa, at Stykket nu maatte betragtes som indlemmet i Repertoiret.

Da jeg, formedelst indtrufne Omstændigheder, i nogen Tid var forhindret fra at gjøre mig rigtig bekendt med dette Manuscript, anmodede han mig i sin Utaalmodighed jævnlig om at tage en Bestemmelse. I en saadan Samtale yttrede han, at jeg ikke kunde forkaste dette Arbejde, idet en Forkastelse vilde i dette Tilfælde være en moralsk Umulighed. Jeg bad ham om at overlade til mig selv Vurderingen af, hvad der her var muligt eller umuligt, men begreb kun altfor vel, at han, som havde givet sig Mine af at skulle sætte sin Villie igjennem, nu var nødt til at forsøge det Yderste for at undgaae en Prostitution.

Kort efter besluttede jeg at bringe Oehlschlägers „Correggio“ paa Scenen, og tildeelte Høedt — især for at beskæftige ham — Giulio Romanos Rolle, efter at jeg iforveien havde spurgt ham, om det convenerede ham at spille denne Rolle, og han havde indvilget deri. Men et Par Dage efter at alle Rollerne i Stykket vare uddeelte, modtog jeg et Brev fra ham, i hvilket han erklærede, at han, efter nærmere Overveielse, ikke kunde spille Rollen. Da det nu, paa Grund af visse tiltrædende Omstændigheder, fulgte heraf, at Stykket maatte henlægges, og da dette foraarsagede Misfornøielse baade hos mig og nogle af

Personalet, kom han til mig og erklærede, at han nu ansaae det for sin Pligt at spille Rollen, men at han dog ikke kunde gjøre det, før efter at han havde spillet Richard den 3die eller idetmindste en anden ny Rolle af lignende Betydenhed. Efter at jeg havde gjort ham opmærksom paa, at han saaledes gjorde Opfyldelsen af sin Pligt afhængig af Noget, som var meget usikkert, kom han tilbage til sin Paastand om „Richards“ Antagelse og fremførte ved denne Leilighed den frappante Yttring, at det ikke var ham om at gjøre at spille Richard, hvilken Rolle jeg, uden at han skulde have Noget imod det, gjerne kunde give til en Anden; men hvad der laa ham paa Hjerter var, at et litterært Arbeide af ham ikke maatte blive afvist. Jeg lærte heraf, at han gik i den beklagelige Illusion, ved denne Leilighed eller i det Hele at være i Besiddelse af litterære Adkomster, hvilke dog, selv om han havde dem, ikke kunde have og heller aldrig have havt nogen afgjørende Indflydelse paa Theatercensuren, der jævnlig har forkastet Arbeider, selv af vore litterære Notabiliteter.

Endelig, for at faa Ende paa Sagen, tilstillede jeg ham det Brev, der siden har været aftrykt i „Berlings Tidende“. Samme Dag, han havde modtaget det, kom han til mig og forlangte sin Afsked. Forgjæves søgte jeg at tale ham tilrette og vise ham, hvormeget han ved sin Adfærd, der ikke lignede en Mands, men en capriciøs Primadonnas, maatte tabe i den offentlige Mening. Han svarede, at naar han ikke længere var Skuespiller, kunde den offentlige Mening være ham ligegyldig; og efter at have erkyndiget sig om Formen, under hvilken hans Ansøgning maatte indgives, forlod han mig med de Ord, at han næste Dag, som var den 27de November, vilde sende mig den. Til Dato er den imidlertid ikke indkommen.

Efter at han nu saaledes havde tabt den Sag, der formedlst hans egen Ubesindighed og Mangel paa Conduite var for ham bleven en Æressag, begik han den langt større Conduitefeil at agitere Publicum og nogle Blad-Redacturer, hvorved han offentligt satte sig i Opposition til sin Directeur, hvilket lettelig kunde have ført til Demonstrationer i Skuespilhuset, dersom ikke Bekjendtgjørelsen af mit Brev havde gjort Ende paa den første Storm. Thi ved Siden af Conduitefeilen, hvorved han formelig krænkede sit Forhold som Embedsmand under en overordnet Autoritet, havde han tillige anvendt den Tactik, ikke at meddele mit Brev til dem, som han søgte at agitere, naturligvis fordi han indsaae, at i modsat Fald vilde

Agitationen ikke have virket. Men er denne Fremgangsmaade allerede ligeoverfor Publicum og Journalisterne et høist uædelt Kunstgreb, da maa der vel tilkomme den en endnu stærkere Betegnelse, efter at den har gjort sig gjældende ligeoverfor Hr. Ministeren, for hvem han personligt forebragte sin Klage, uden at nævne det Document, der ene kunde oplyse om Sandheden.

Saaledes er Sagens factiske Sammenhæng. Hr. Ministeren vil sikkert indsee, at dersom jeg nu gjorde mindste Concession til Fordeel for Høedts Forlangende, vilde det være Signalet til al Disciplins Nedbrydelse ved Theatret, idet Enhver, som blot havde den fornødne Grad af Indbildskhed, vilde troe, at han ved Trods kunde sætte sin Villie igjennem. Det er ikke første Gang, at jeg i min Bestyrelse har maattet møde Trodsigheden med Bestemthed, den var derfor ogsaa ophørt, fordi det var blevet vitterligt for Alle, at man ad denne Vei ikke udrettede Noget hos Directeuren. Hr. Høedt, som er ny, medens han har Prætensioner som en gammel, trænger nu til at gjøre samme Erfaring. Hos ham gjælder det om at lære at bøie sig for den Disciplin, som de ældre, langt mere anseete Kunstnere og Kunstnerinder have underkastet sig. Hans Ulykke er, at han, paa Grund af en tildrømt litterær Betydning, troer sig kaldet til at reformere Theatret, hvis kunstneriske og administrative Forhold han hverken har havt Tid eller Leilighed til at gjøre sig bekjendt med. Allerede inden han endnu var ansat, optraadte han jævnligt som Agitator i Personalet, idet han holdt Taler om Skuespillerstandens Emancipation, hvorved han naturligvis meente sin egen Emancipation, og om Nødvendigheden af et Skuespillerraad, hvori han naturligvis selv vilde være den Raadende, uagtet han ved sin ovenfor beskrevne Fremgangsmaade har beviist, at han har omtrent alle de Egenskaber, hvoraf hver enkelt maatte være tilstrækkelig til at udelukke ham fra en administrativ Stilling. Ved at anvise ham hans rette Virksomhed og ikke taale hans Indblanding i det, som ligger udenfor samme, vil det nok lykkes at bringe ham, ligesom tilforn Andre, til at indtage den naturlige Stilling. Jeg har derfor ved denne, som ved alle tidligere Leiligheder, ladet Sagen skjøtte sig selv, uden at henvende mig til Ministeriet om nogen Understøttelse for min Autoritet, uagtet jeg her gjerne kunde have andraget paa, at Høedt maatte blive suspenderet eller anseet med en alvorlig Mulet til Straf for hans uværdige

Agitationer, der under den ældre Theaterlovgivning, som i Begyndelsen af min Bestyrelsestid endnu stod ved Magt, kunde have paadraget ham Arrest i Blaataarn.

Idet jeg da meget paaskjønner Hr. Ministerens velvillige Tilbud om at ville mægle i de Misforstaaelser, som kunne indtræde mellem Bestyrelsen og Skuespillerne, og idet jeg meget beder om, at det fremdeles maa staa mig frit at benytte et saa gunstigt Tilsagn, naar jeg behøver at gjøre Brug deraf, troer jeg, ledet ved tidligere Erfaringer, at i nærværende Tilfælde vil Ministerens Mægling give Sagen en Glands og Vigtighed, som den ikke fortjener, bestyrke den Gjenstridige i hans Arrongance og maaske snarere indvikle Knuden endnu mere end fremme dens Løsning. Thi naar Hr. Ministeren antager, at en Concession fra min Side vilde forstærke Høedts Følelse for sine Pligter og give mig et velbegrundet Krav paa hans Erkjendtlighed og Tillid, da forstaaer jeg meget vel, at denne Slutning maa have Gyldighed for den, som gaar ud fra den normale menneskelige Natur. Men hvo der, som jeg, mere maa gaae ud fra en Betragtning af det Anomale, saasom af Mandfolk, der ikke ere Mænd, maa holde sig for overbeviist om, at Virkningen vilde blive lige den modsatte af den, som Hr. Ministeren i sin humane Forudsætning antager.

Jeg tør, efter det her Fremsatte, haabe, at Hr. Ministeren ikke vil fortænke mig i, at jeg ikke kan inklade mig i nogen-somhelst Parlamentaren med Hr. Høedt, men ene kan henvise ham til hvad jeg allerede har sagt ham i mit Brev af 26de November, i hvilket jeg har fremsat min Tvivl om „Richard den 3die“ i en — om jeg tør sige det — grundig kritisk Udvikling, som jeg nu maa fortryde at have spildt paa en Person, der ikke fortjente Andet end et umotiveret Afslag, siden han saa lidt har forstaaet mine Argumenter, at han kan troe, at jeg skulde frafalde dem paa hans Begjæring. — Jeg mener desuden, at man meget skal vogte sig — og dobbelt i Tider som disse — for at ophidse Publicums Phantasie ved en saadan Sammen-dyngen af blodige Rædsler som dem, der udgjør hele „Richard den 3die“. At denne Tragedie, ligesom alle Shakspeares, ikke desmindre hviler i en moralsk Idee, kan gjerne indrømmes, uden dog her at blive det afgjørende Moment; thi de Fleste i Publicum fordybe sig mere i Enkelthederne end i Totaliteten, men denne Opfatningsmaade kan i nærværende Tilfælde let foraarsage, at den Virkning, der skulde være moralsk, tvertimod bliver demoraliserende. Til alle de Hensyn, der gjorde

det tvivlsomt for mig, hvorvidt jeg burde bringe „Richard den 3die“ paa Scenen, kommer nu endydermere dette, at Høedt har ved sin Fremgangsmaade gjort Sagen til en Partisag og Stykket til et Partistykke, hvorved Muligheden af dets Optagelse paa Repertoiret er rykket hen i en endnu fjernere og endnu usikkrere Fremtid.

Jeg har den Ære at undertegne mig

Hr. Ministerens

allerærbødigste

J. L. Heiberg.

Kjøbenhavn, 4. Januar 1853.

Til

Cultusministeren

Høivelbaarne Hr. Etatsraad Simony, R.

Ogsaa Høedt indleverede til Ministeren et udførligt Indlæg i Sagen. Denne interessante Skrivelse — Høedts æstetiske og dramaturgiske Trosbekendelse — blev i sin Tid, April 1875, offentliggjort i Maanedsskriftet *Det nittende Aarhundrede*. Høedt erklærede i denne Skrivelse at ville begære sin Afsked, saafremt Heiberg ikke føjede sig efter hans Ønske med Hensyn til *Richard III*. Skønt Heiberg ikke gjorde dette, blev Høedt dog foreløbig ved Teatret. Ministeren bevægede ham privat til at stille sin Afskedsansøgning i Bero.

Den 21. April 1853 afgik Simony som Kultusminister og efterfulgtes af A. S. Ørsted. I dennes Ministertid tog Instruktør Nielsen sin Afsked.

Den 12. December 1854 blev Hall Kultusminister og i Begyndelsen af næste Aar fandt saa den store Eksplosion Sted, der førte til den berømmelige Hofteater-Sæson.

Høedts Afskedigelse.

Anledningen var *Hamlet*. Af Aktstykkerne, som giver al nødvendig Forklaring, meddeles her følgende:

Fra Teatersekretær Berner til Heiberg.

Hr. Skuespiller Høedt har i dette Øieblik underrettet mig om:

at han ikke seer sig istand til at spille Hamlet tilfredsstillende med den Assistance som Hr. Ferslew og Jfr. Müller som resp. Aanden og Dronningen ere istand til at yde ham;

at han af ovenanførte Grund beder sig fritaget for at spille Rollen; og

at han følgelig ikke giver Møde til nogen Prøve uden en udtrykkelig Ordre fra Directeuren.

Idet jeg tillader mig foreløbig at underrette Hr. Etatsraaden om Foranførte, maa jeg endnu tilføie, at Jfr. Müller formener at kunne prøve paa Torsdag og, om ønskes, spille paa Løverdage i Hamlet, hvorom hun dog iaften vil afgive bestemt Erklæring.

Jeg forventer iøvrigt iaften at kunne tale mundtligt om denne Sag med Hr. Etatsraaden.

Kjøbenhavn, den 16de Januar 1855.

Allerærbødigst
Berner.

Høivelbaarne
Hr. Etatsraad Theaterdirecteur Heiberg.
R. af Db. og Dbmd.

Fra Heiberg til Sekretær Berner.

Jeg vil bede Dem om skriftlig at underrette Hr. Høedt om, at Prøven imorgen bliver staaende, og at han, hvis han udebliver, enten ved denne eller ved nogen af de følgende, som bliver ansatte, bliver multeret hver Gang med 1 pCt. af hans aarlige Gage.

Den 17de Januar 1855.

Deres
J. L. Heiberg.

Hr. Kammerassessor Berner.

Fra Høedt til Sekretær Berner.

Kjøbenhavn, d. 17de Jan. 1855.

Da Hr. Etatsraaden ikke vil laane Øre til min Bøn, maa jeg, saa nødigt jeg vil, tillade mig den Erklæring: at jeg, saa-

ledes understøttet, ikke tør udføre Hamlets Rolle. Vil De, Høistærede! gjøre Directeuren denné Meddelelse, og tillige godhedsfuldt sørge for, at Prøven bliver udslettet, for at mine Colleger ikke skulle uleilige sig forgjæves.

Ærbødigst
F. L. Høedt.

Hr. Kammerassessor Berner,
Theater-Secretair.

Fra Sekretær Berner til Heiberg.

Den til idag (Torsdag) Kl. 11 ansatte Prøve paa Tragedien Hamlet tog først sin Begyndelse Kl. 11¹/₄, da der ventedes paa Hr. Skuespiller Schneider, som imidlertid ikke senere indfandt sig. Da Prøven var saa vidt fremskreden, at Hr. Høedt skulde indtræde paa Scenen, var han endnu ikke kommen til stede, og Prøven blev, som Følge heraf, hævet Kl. 11¹/₂ hvor- efter næste Prøve berammedes til imorgen (Fredag) Kl. 11.

Hvilket herved indberettes.

Det kgl. Theater, d. 18de Jan. 1855.

Allerærbødigst
Berner.

Høivelbaarne
Hr. Etatsraad Theaterdirecteur Heiberg.
R. af Db. og Dbmd.

Fra Heiberg til Høedt.

Kjøbenhavn, d. 19de Jan. 1855.

Da De, i aldeles Modstrid med de Bestemmelser, Reglementet for Theaterpersonalet, dat. 1. September 1832, indeholder, navnligens dets §§ 1 og 2, ikke alene har vægret Dem ved at udføre den Dem tidligere tildeelte Rolle i „Hamlet“, men ogsaa, uagtet behørig Tilsigelse, er udebleven fra de paa Stykket ansatte Prøver, er De indtil videre suspenderet fra Deres Stilling som Kongelig Skuespiller, hvoraf navnlig følger, at De, indtil en endelig Afgjørelse med Hensyn til det af Dem udviste Forhold kan finde Sted, er udelukket saavel fra Adgang til Scenen og Foyeren som fra Benyttelsen af den Dem ellers indrømmede Friplads i Theatret.

Hvilket herved meddeles Dem til foreløbig Underretning og Iagttagelse.

J. L. Heiberg.

Hr. kgl. Skuespiller F. L. Høedt.

Fra Heiberg til Hall.

Hr. Minister!

Ganske foreløbigt skal jeg tillade mig at meddele Dem hvad De imorgen vil erholde en nøiagtig officiel Rapport om, at da Hr. Skuespiller Høedt har erklæret, at han ikke vilde adlyde Theaterdirecteurens Befaling at møde til Prøverne paa „Hamlet“ og spille i dette Stykke, kun af den Grund, at Dronningens Rolle, som Madame Nielsen har undslaaet sig for at spille, var given til Jomfru Müller, og da bemeldte Høedt, til trods for min bestemte Ordre, i Henhold til sin uberettigede Erklæring, virkelig er udebleven fra Prøven baade igaar og idag, saa at Prøven begge Dage har maattet hæves: saa har jeg, paa Grund af et saa uhørt Brud paa Disciplinen, seet mig nødsaget til idag at lade ham vide, at han var suspenderet fra Tjenesten, indtil hans Sag var afgjort.

Der vil, som sagt, imorgen saa betimeligt som muligt, blive Hr. Ministeren tilstillet en officiel Rapport herom, og jeg skal siden tillade mig at søge Dem i Ministeriet for at afgive de nærmere Detailforklaringer, som De maatte forlange.

Kjøbenhavn, d. 19de Jan. 1855.

Med Høiagtelse
 allerærbødigst
 J. L. Heiberg.

Hr. Cultusminister Hall.

Striden bilagdes ikke denne Gang. Ministeren maatte give Heiberg Ret i, at Høedt havde vist en respektstridig Opførsel, og da Høedt ikke vilde bøje sig, indstillede Ministeren ham til Entledigelse. Den 10. April 1855 approberede Kongen Entledigelsen.

Michael Wiehes Bortgang.

Høedts Suspension foranledigede direkte den Konflikt, der førte til Wiehes Bortgang fra Teatret. Konflikten begynder samme Dag, som Høedt suspenderedes, ved en af de *Hamlet*-Prøver, fra hvilke Høedt udeblev og ved hvilke der naturligt herskede en noget bevæget Stemning.

Fra Heiberg til Michael Wiehe.

Fra Theaterdirecteuren.

Kjøbenhavn, d. 19de Jan. 1855.

Ved den idag ansatte Prøve paa Tragedien „Hamlet“ har De gjort Dem skyldig i en saa upassende og pligtstridig Adfærd, at Scene-Instructeuren, efter gjentagne Gange at have opfordret Dem til paa en sømmelig Maade at udføre Deres Tjeneste, fandt sig foranlediget til allerede af den Grund at hæve Prøven.

Da De saaledes har forstyrret den gode Orden, som er nødvendig for Tjenestens tilbørlige Fremme, og vægret Dem ved at efterkomme de Dem i saa Henseende givne Paamindelser, har jeg, navnlig ogsaa med Hensyn til de Følger, som den af Dem udviste Adfærd ved andre Leiligheder kunde drage efter sig, idømt Dem en Mulct af 20 Rdlr., som vil blive indeholdt i Deres Gage for Februar Maaned.

J. L. Heiberg.

Til

Hr. Kongelig Skuespiller Wiehe.

Fra Wiehe til Heiberg.

Da Hr. Etatsraaden ifølge den mig under 19de dennes tilstillede Skrivelse har dømt mig uden at have hørt mig, og denne Fremgangsmaade forhaabentlig ikke er lovmedholdelig, maa jeg allerede af denne Grund tillade mig at protestere imod den mig saaledes idømte Mulct.

Kjøbenhavn, d. 25de Jan. 1855.

Ærbødigst

M. R. Wiehe.

Til

Hr. Etatsraad J. L. Heiberg, Theaterdirecteur,
R. af Db. og Dbm.

Fra Heiberg til Wiehe.

Fra Theaterdirecteuren.

Kjøbenhavn, d. 27de Jan. 1855.

I Skrivelse af 25de dennes har De, som De kalder det „tilladt Dem at protestere“ mod den, ifølge min Skrivelse af 19de dennes, Dem idømte Mulct, idet De yttrede det Haab, at

det ikke kan være lovmedholdeligt, at jeg har dømt Dem uden at høre Dem. I Anledning heraf undlader jeg ikke at tilkjendegive Dem Følgende:

De er dømt paa Grund af Opsætsighed mod den Dem overordnede Embedsmand, Scene-Instructeuren, som forestaaer Ledelsen af Prøverne, udøver i mit Navn den øverste administrative Myndighed paa Scenen, og hvis Befalinger under Prøverne De er forpligtet til at adlyde, i Henhold til § 11 af Theater-Reglementet. De er dømt efter Angivelse af denne Embedsmand, hvem saadan Myndighed er tillagt, at hans Rapporter ikke behøve nogen udenfra hentet Bekræftelse.

Hvis De imidlertid troede Dem forurettet i nærværende Tilfælde, maatte De strax efter Modtagelsen af mit Brev have fremført Deres Indsigelse, som da kunde være bleven Gjenstand for Undersøgelse. Men ved at vente i sex Dage, inden De fremkom med Indsigelsen, har De tabt al Ret til at gjøre den gjældende, i hvilken Henseende jeg skal henvise Dem til den analoge Bestemmelse i § 29 af „Reglement for Theaterpersonalet“, udstedt d. 1ste September 1832, og vil saaledes Deres Haab om det Ikke-Lovmedholdelige være Dem betaget.

Og endelig skal jeg gjøre Dem opmærksom paa, at naar De vilde fremføre en Indsigelse, da maatte det skee i en anden Form, end en saakaldet „Protest“, der er et ligesaa betydningsløst som upassende Ord, naar De anvender det mod Deres øverste Autoritets Resolutioner.

Paa Grund af Ovenstaaende vil det have sit Forblivende ved Bestemmelsen i min Skrivelse af 19de dennes.

J. L. Heiberg.

Hr. Kongelig Skuespiller Wiehe.

Fra Heiberg til Hall.
(Brudstykke.)

. . . . Forsaavidt som de oprørske Hoveder, der enten erholde eller forlange deres Afsked, have den Plan i Baghold at etablere offentlige Skuespil paa Hofteatret, som Hans Maj. Kongen kunde overlade dem til Afbenyttelse, da kan Ingen bedre end Hr. Ministeren betage dem alt Haab herom. Thi vel kan Kongen overlade dem sit Theater, men han kan under vor nuværende Forfatning ikke give dem noget Privilegium paa at opføre Skuespil, hvilket vilde være stridende mod det

Kongelige Theaters Privilegier. Ved alle saadanne Concessioner har Praxis stedse været og maa nødvendig være følgende: Justitsministeriet, som har at meddele Concessionen, henvender sig til Cultusministeriet for at høre, om der er Noget til Hinder for det Kongelige Theaters Vedkommende. Cultusministeriet hører i denne Anledning Theaterdirectorens Betænkning, og det staaer saaledes altid i Cultusministeriets Magt at forhindre Concessionen. En Undtagelse fra denne Fremgangsmaade skete ved Engagementet af den italienske Operatroupe paa Hofteatret. Jeg klagede i sin Tid derover til Ministeriet, men erholdt til Svar, at i Betragtning af Omstændighederne var der ikke Noget at gjøre derved. Jeg har forstaaet dette saaledes, at, da Troupen nu engang var tilstede, engageret af Kongen, var det for sildigt at forebygge den ulovlige Handling. Men derimod, naar Planen kjendes iforvejen, falder denne Hindring bort; og jeg troer, at naar Hr. Ministeren vil gjøre Oprørerne bekendte med denne Side af Sagen, vil al Pukken paa Afsked reduceres til Intet.

Med Høiagtelse

allerærbødigst

J. L. Heiberg.

(Skrivelsen er udateret, men sikkert
fra 31 Januar.)

Fra Wiehe til Hall.

(Brudstykke af Wiehes Redegørelse til Ministeren.)

„ . . . Altsaa: Prøven begyndte, og da Touren kom til mig, efterat Francisco har sagt: „Naa! Holdt! Hvem der?“, svarede jeg, som foreskrevet: „Venner af Landet“, men sagde disse Ord, som en Følge af hele Situationen, i en munter spøgende Tone. Scene-Instructeuren*) vilde gjøre en Bemærkning, men da jeg paa hans høitidelige Udseende nok kunde skjønne, hvor han vilde hen, afbrød jeg ham med de Ord: „Alvor maa Du ikke forlange, thi det er Løier,“ og derpaa hævede han Prøven. Dette er Factum! . . . .“

Ministeren skønnede, efter at de forskellige Parter havde udtalt sig, at Wiehes Brøde ikke var særdeles stor

*) Overskou.

og fandt, at den skarpe Irettesættelse, der var givet ham, var Straf nok. Han slap altsaa for Bøden.

Faa Dage efter at Høedts Entledigelse var approberet, indgav imidlertid Wiehe Begæring om Afsked. Heiberg indstillede Begæringen til Approbation, idet han i sin motiverede Skrivelse til Ministeriet trøstede sig med følgende Betragtning:

„At en saa begavet og yndet Skuespillers Afgang vil være et betydeligt Tab for Theatret, er indlysende. Men til alle Tider har Theatret maattet bære betydelige Tab, som vare foraarsagede ved Dødsfald, og er dog hverken gaaet til Grunde eller i det Hele taget tilbage; og Virkningen vilde have været den samme, om end Tabet havde havt en anden Aarsag, end hiin, som efter Naturens Orden maa indtræde. Det har stedse viist sig, at de tabte Talenter erstattedes med nye, ligesom der ogsaa stedse er Mulighed for at danne et Repertoire, hvori det savnede Talent kan undværes.“

Barnemordersken. *)

Jeg gjorde en Gang Tjeneste som Referent ved en Rettergangsday i Cellefængslet i Malmø. Blandt de Sager, som ved denne Lejlighed kom for, var ogsaa et Barnemord, der raabtes op, netop da jeg traadte ind i Retssalen. Denne var et højt og aflangt Lokale med nøgne malede Vægge; ved Vinduerne paa den ene Langside stod Smaaborde opstillede til Brug for Referenterne; Midterpartiet optoges af et stort aflangt Bord. Ved den fjærneste Ende af dette sad Dommeren, til begge Sider for ham Nævningerne, og lige overfor ham, ved Bordets anden Ende, laa Bibelen.

Da jeg efter at have spidset min Blyant og ordnet mit Konzeptpapir saa' op, stod ved denne Ende af Bordet en ung Pige, der saa' ud til at være omtrent tyve Aar gammel, lille, spinkel, med et temmelig magert og nervøst Ansigt, hvis graa Farve stak uhyggeligt af mod den sorte Dragt.

Af Vidnernes Udsagn samt Forbryderskens egne Tilstaaelser fremgik følgende Fakta, som Referenterne og Protokolføreren samvittighedsfuldt optegnede:

Lillepigen paa Gaarden, som laa i Seng sammen med Marie, den Anklagede, var om Natten pludselig vaagnet

---

*) Paa P. G. Philipsens Forlag udkommer i Marts Maaned en Samling Noveller og Skitser af den svenske Forfatter Ola Hansson, i Oversættelse ved P. Nansen. Den her meddelte Beretning er af denne Samling og har ikke været offentliggjort paa Svensk.

ved, at denne jamrede sig og kastede sig frem og tilbage. Hvad Klokken var, kunde hun ikke sige, men hun antog, at det var hen mod Dagingen. Marie var imidlertid staaet op og havde taget Skørt paa samt havde paa Forespørgsel om, hvad der var i Vejen med hende og hvor hun vilde hen, svaret, at hun følte sig ilde tilpas og vilde ud i den friske Luft, for om det maaske kunde hjælpe. Dermed havde hun skyndsomt forladt Værelset, og Lillepigen, som havde rejst sig op i Sengen, havde sét hende forsvinde om Hjørnet i Morgentaagen, som laa tæt om Gaarden. Derpaa havde hun lagt sig ned igen og var falden i Søvn.

Marie havde imidlertid skyndt sig hen til en gammel Halmstak og havde kastet sig ned bag denne. Her var hun nedkommen med et Pigebarn, som hun straks efter Fødslen havde taget af Dage ved Kvælning. Hun havde derefter ligget i en Slags Dvale, hvoraf hun vækkedes ved Larmen med Mælkekar henne ved Køkkendøren. Da hun nu saa', at Taagen var borte og Solen oppe, samt hørte Lillepigen og en af Karlene begive sig ud i Marken for at malke og flytte Kreaturerne, havde hun dækket det døde Foster til med Halm og var gaaet tilbage til Huset. Hun havde faaet Skænd af Konen i Huset, fordi hun ikke var kommen før, var gaaet ned i Kælderen for at tappe Drikke paa Bimpelen til Folkene, der skulde ud og meje Korn, og havde saa maattet bede om Lov til at gaa til Sengs, fordi hun følte sig ilde tilpas.

En Stund derefter var Madmoderen i et Ærinde kommen ned i Kælderen og havde fundet Blod paa Gulvet. Samtidig havde en af Karlene opdaget lignende Spor paa adskillige Steder mellem Gaarden og Halmstakken. Ved nærmere Undersøgelse var Fosteret blevet fundet, og Moderen, som laa hen i Feber, havde ikke været istand til at benægte, men bekendte straks, hvorefter man havde hentet Sognefogden.

— Disse Fakta var jo klare nok, for Loven behøvedes der ikke mere, og jeg kunde afslutte mit Referat med, at Pigen dømtes til fire Aars Straffearbejde.

Men ved Siden af Referatet gjorde jeg nogle private Notitser om denne Sag, og jeg havde her efter Ordet „Fakta“ sat et stort ?. Dette Spørgsmaalstegn forfulgte mig Dag efter Dag, jeg kunde ikke blive det kvit, det rejste sig inde i min Tanke som en Kæmpetype, der overskyggede Verden og ynglede derinde i Hundredkuld. Dette, — og saa endnu et Syn, der brændtes ind i min Hjerne som med glødende Jærn: jeg havde lagt Mærke til den Anklagede i det Øjeblik, da Dommen oplæstes, — det var som om Døden havde pustet hende i Ansigtet og som om en usynlig Haand havde lagt sig paa hendes Hoved: hun lukkede Øjnene, Munden aabnede sig som til et Skrig, men der kom kun en Stønnen, og Knæene bøjede sig saa underlig stille under hende, at jeg kom til at tænke paa en blikstille Sommeraften, da jeg saa' en Pilehæk lydløst bøje sig henad Jorden som under en uhørlig Luftning. — — —

Det havde under Forhøret frapperet mig, at den unge Pige øjensynlig ikke havde nogetsomhelst Kendskab til Detaljerne ved Udøvelsen af Mordet og at Dommeren var fuldkommen ude af Stand til at begribe dette. Det var en ganske ung Mand, formodentlig lige sluppen ud i det offentlige Liv fra den lundensiske Embedsmandsfabrik og maaske uden anden Erfaring om Livets Skyggesider end et tabt Lhombreparti eller en mislykket Eksamen. Jeg formoder, at den Metode, han anvendte over for den unge Pige, var den rigtige og at han gjorde sine Sager godt; men for mig omformedes det dystre Interior til et andet, som fremmalede sig for mig med Hallucinationens Klarhed: Slagteren der følelsesløs røgter sin Gærning, uden Ansvar, medens Dyret vrider sig i Dødssmerterne og Blodet vælder frem i Strømme.

Han vilde først og fremmest have den Anklagede til at tilstaa, at hun havde begaaet Mordet med Forsæt og og efter en forud fattet Beslutning, hvilket øjensynligt ikke var Tilfældet. Men endnu pinagtigere blev det, da hun skulde afgive for ham en Fremstilling af Begivenhederne hin Morgen, særlig af Detaljerne i Mordhandlingen. Han maatte ved Spørgsmaal paa Spørgsmaal lokke hende Skridt for Skridt frem gennem disse uhyggelige Timer, vride hver lille Oplysning ud af hende som Draaber af en opvreden Klud. Af og til lykkedes det ham at afpresse hende et bestemt Svar, der som et nyt Led knyttede sig til Begivenhedernes Kæde, men som oftest kom der ikke noget, af den simple Grund, at der intet var. Den unge Pige tøvede længe, inden hun svarede; hun syntes at lede etsteds langt inde i sin Sjæl efter en Erindring, efter et eller andet Billede som havde fæstnet sig dér og kunde lægges frem, og hendes Blik, stort og forskrækket og som i Nød, svævede som en Fugl langt ud i fjærne Vidder, der var tomme, uden et eneste Punkt, hvor det kunde slaa sig ned. Det var tydeligt, at hun selv ikke vidste, hvordan det hele var gaaet til, — lige saa tydeligt som at den unge Dommer var fuldstændig ude af Stand til at opdage det sjælelige Udsigtspunkt, der ene og alene kunde give det fuldstændige Overblik.

Det var denne Iagttagelse, som i mine Tanker skød Ham og stod som et spørgende Øje: hvad Betydning havde vel alle disse Handlinger, som den Anklagede ikke vidste af at hun havde begaaet, hvad Materiale kunde de yde til en Bedømmelse af hendes normale virkelige Natur, da de jo udførtes paa en Tid, da denne var sat i Uvirksomhed, en Tid, der dannede ligesom et mørkt tomt Rum mellem det unge Menneskes foregaaende og efterfølgende Liv, en Afbrydelse i Jegets selvbevidste Ytringer? Det Menneske, som stod dér foran os, som talte, tænkte og led og som vi saa' og hørte, — hvad havde vel hun

at gøre med det Væsen, som en Sommermorgen bag en Halmstak havde laant hendes Hænder til at kvæle et nyfødt Barn? Og hvorfor kaster Samfundet paa Skarn-
dyngen denne unge Pige, der maaske har en Sjæl saa blank som et Spejl og en Karakter af purt Guld, selv om der sidder levret Barneblod paa hendes Hænder?

Hun har været som den vanvittige, som Somnambulen; hun har kvalt sit Barn med samme haarde blinde Nødvendighed, hvormed et Menneske adlyder en under hypnotisk Søvn meddelt Suggestion. Det kunde ikke gaa anderledes end paa denne ene Maade. Selv om hendes Hverdagsjæg med hele dets naturlige og gennem Civilisationen frembragte Indhold som en svag Bølgning var væltet ind mod denne Magt, der holdt hende fast, usynlig, men haard som Sten, og var steget op mod Bevidsthedens Tærskel som Anfald af Tvivlraadighed, — saa vil dette ikke sige andet end at Lynstraalen gik i Zigzag istedetfor i lige Linje. Hun har sét foran sig en lille rød Tingest, som bevægede sig og klynkede, en levende Kødklump, som hun maatte gøre tavs og stille. Hun har krammet den til Døde omtrent som om det var en Frø, hun klemte ihjæl eller en Regnorm, hun traadte paa. Hun har maaske haft en gysende Følelse af Væmmelse, der er mundet ud i en syg krampagtig Latter; men Moderinstinkt eller nogen Følelse af Synd havde hun ligesaa lidt som Sans for Sommermorgenens Skønhed, der dannede Rammen omkring den uhyggelige Scene: den smukke Sol paa den blaa Himmel, den gule Sæd og Engenes hvide Taage.

Ola Hansson.

Af en Dagdrivers Optegnelser.

Det er lykkedes Klokken at blive halvfire. Blot jeg var sulten, saa kunde jeg for den Sags Skyld godt gaa hen og spise til Middag med det samme. Jeg vil sætte mig i min Lænestol og vente taalmodig, til Sulten kommer. Jeg giver mig til at pudse mine Negle for femte Gang i Dag, og jeg ser paa Uhret. Der er kun gaaet syv, syv og en halv Minut. Det er forfærdelig kedsommeligt at vente. Jeg vil se at komme til at tænke paa noget — hvis jeg da havde noget at tænke paa.

Der ligger en Bog paa Bordet. Den er af en af vore unge Forfattere. Jeg slaar op paa Maa og Faa og læser.

En ung Mand vandrer gennem en Skov. Det er hen paa Aaret ved Løvfaldstide. Jeg springer fire fem Sider over, hvori der beskrives, hvordan en Skov ser ud i Høstdragt. Det kan jeg se blot med et Blik ud af mit Vindu og saa har jeg for Resten ingen Interesse for Naturens Skønhed. Endelig begynder man at faa at vide om Manden. Han tænker paa en utrolig Mængde Ting, paa sin Barndom, paa sine Forældre, paa tre Kvinder, han har staaet i Forhold til og paa en fjerde, han nu elsker.

Det undrer mig, hvor Folk tænker meget i Bøgerne. Mon jeg vil tænke paa noget som helst andet end, hvad jeg skal have til Middag og hvor jeg skal tilbringe min Aften, naar jeg nu om kort Tid vandrer igennem Parken derovre.

Jeg gider ikke læse mere. Hvorfor skulde jeg ogsaa interessere mig for alle de betydningsløse Tanker, der kan fare igennem en anden Persons Hoved — og hvem indestaar desuden for, at det er Sandhed.

Hvis jeg skulde skildre, hvad jeg selv tænker og føler i dette Øjeblik? Egentlig intet som helst, maaske bare et Gran af Ærgrelse over, at jeg ikke, ligesom andre, har en Mængde Ting at lade min Hjerne arbejde med. Jeg anstiller ingen Betragtninger over min Livsførelse, det er mig umuligt endogsaa at hykle den svageste Antydning af Anger over mit aldeles ørkesløse Levnet. Ikke et Minde dukker frem. Det synes mig som havde min Tanke Mani for Ubetydeligheder.

Jeg opdager en Plet paa mit ene Ben og grubler over, hvor jeg kan have faaet den. Jeg følger opmærksomt Snørklernerne i Skrivetøjets Forsiringer, jeg lytter til Støjen af en Vogn, der kører gennem Gaden, og gætter paa, om det er en Postvogn eller en Droske eller en Slagtervogn. Og naar jeg har bestemt mig for en af Delene, staar jeg endogsaa op for at se efter.

Fra mit Vindu kan jeg se ind i Parken. Løvet gulnes og falder, Stammer og Grene bliver sorte, Kanalernes Vand glimter klart og skarpt og vugger visne Blade paa spidse Smaabølger. Om et Træ, der luder over Vandet, har en vild Vin slynget sig op. Den er bleven ganske rød og drysser sine Blade.

Hvorfor kommer jeg ikke i Stemning af at se ind i denne døende Pragt?

Er det, fordi jeg kun ser — fra mit Vindu, bag en Rude, — og ikke staar derinde, ikke hører Vinden hviske i Trætoppene, Bladene knitre, naar de falder til Jorden, og Vandet skvulpe mod Bredden? Eller skulde jeg være et ufølsomt Menneske?

Jeg tror, at det er Grunden.

I Huset ligeoverfor mig bor der en moderne Forfatter, som jeg har haft det Uheld en Gang at træffe sammen med. Han plager mig jævnlgt med sine Besøg og ynder at tale om sig selv. Taler han om andet, ser han alting med den professionelle Iagttagers Øjne.

Hans Ydre er lidet tiltalende. Ansigtet magert og forsultent, Øjnene staar uhyggelig langt frem og ser ud, som sved det altid i dem. Paa Kinder og Næse har hans utvivlsomme Hang til Spiritus vævet et Næt af tynde, glødende Aarer. Han gaar tarveligt klædt og ernærer sig af den Bog,

som han hvert Aar til bestemt Tid faar en eller anden Forlægger til at udgive.

Daglig fra elleve til tre kan jeg gennem Gardinerne se ham sidde ved sit Skrivebord og arbejde, nøjsomt føjende Ord til Ord og Sætning til Sætning. Og hvad er det saa, han faar ud deraf!

Naar han er færdig, aflægger han mig Besøg. Han sætter sig i Gyngestolen, faar en Cigar og begynder at underholde mig. Han taler om sig selv.

Igaar meddelte han mig, at i Virkeligheden var han utilladelig doven.

Undertiden, naar han har udtømt sig om sig selv, gaar han mig paa Livet og krammer om rent private Ting. Ved saadanne Lejligheder ender han med at erklære, at hvis han var i Stand til at skrive min „Historie“, vilde hans Lykke som Forfatter være gjort. Han udfritter mig nærgaaende, om jeg ikke har oplevet en Kjærlighedshistorie, og jeg er forfængelig nok til kun at benægte det halvt.

Disse Samtaler sætter mig altid i daarligt Humør.

Hvorfor oplever jeg intet, hvorfor gaar mine Dage, den ene som den anden, stille, uden Forandring. Hvorfor er jeg aldrig fortvivlet, hvorfor kan jeg ikke juble af Glæde som andre Mennesker?

Jeg synes undertiden, at jeg nærer Ringeagt for dem, der skriver Bøger. Hvis dette Menneske satte sig til at skildre mig — hvilke Midler vilde han saa gyse tilbage for? Han vilde gøre min Mangel paa Meddelsomhed til Mistro, han vilde lægge en Betydning i, at jeg bor saa fjærnt i en Afkrog af Byen, han vilde lade en Kærlighedshistorie kaste lange Skygger ind over mit Liv, fylde op med Minder og Stemninger — Løgn paa Løgn i denne Tomhed, som er Indholdet af min Tilværelse.

Hvor latterligt!

I Aftes havde jeg igen Besøg af min Forfatter. Han begyndte som sædvanlig at forsikre mig om, at han ingen Ting bestilte. Hvorfor mon han har saa travlt med at forsikre mig det. Jeg tror at det er af Misundelse mod mig, der lever et behageligt Liv uden at tage mig noget for. Eller ogsaa er det, fordi han skammer sig over sin Fattigdom.

Han var lidt drukken, da han kom og blev det endnu mere af min Portvin. Saasnart han havde sat sig til Rette i Gyngestolen og meddelt de første orienterende Bemærkninger om sig selv, forlangte han ganske ugenert, at jeg skulde fortælle ham den Kærlighedshistorie, der havde gjort mig til et saa indesluttet Menneske. Jeg sagde ham, at han tog fuldstændig fejl, jeg havde intet som helst oplevet. Det var umuligt, mente han.

Han bringer mig næsten til at tro, at jeg rent har mistet Hukommelsen.

Det er blevet en fiks Idé hos mig, at jeg ikke føler og tænker som andre Mennesker gør.

Hver Gang min Forfatter har været her, spekulerer jeg nok en kort Tid over en eller anden Ting, han har sagt. Men Resultatet bliver hurtigt det Spørgsmaal: Er det ogsaa Umagen værd? Og min Tanke vender atter hjem til sine Ubetydeligheder.

Jeg grunder paa, om den Flue, jeg hjalp op af Suppen i Middags, endnu skulde være i Live, jeg laver møjsomt Ansigter ud af Tapetets Figurer og griber mig undertiden i lange Tider at have siddet og stirret paa Spidsen af min Støvle.

Ovre i Parken bliver der tomt for Løv og Farver. Bladene rasler ned i Mængde og lægger sig i tætte Lag over Plæner og Gange. Efteraarstormene kommer og jager Resten bort. Og det vil blive Vinter med bitter Kulde og Sne, der flyger. Jeg gaar ikke til Byen længer, og har indrettet mig hjemme og faar alt, hvad jeg har Brug for.

Jeg har faaet Smag for at staa ved mit Vindu og se ud. Lige over for kan jeg skimte lidt af Forfatteren, der ved sit Bord sidder bøjet over sin Profession. Nede paa Gaden gaar Folk og vader i Snesjap. I saadant Vejr, graat og uhyggeligt, føler jeg mig bedst til Mode. Saa nyder jeg min Uafhængighed og mærker Lykken ved intet at have at gaa efter.

Forfatteren besøger mig stadig. Af og til læser han sine nye Ting op for mig. Det er altsammen lange Optrevlinger og

Raisonnementer. — Hvorfor mon jeg aldrig raisonnerer? Og dog gør jeg det jo — over mine Ubetydeligheder.

Undertiden, naar Forfatteren har plaget mig med min Kærlighedshistorie, tvinger jeg mig til i min Erindring at mane de Kvinder frem, jeg tidligere er kommen i Berøring med. Der er ingen af dem, jeg kan tænke mig, at jeg vilde kunne komme til at elske. Jeg mindes nok, at jeg har været en Smule forelsket i en af dem; det var en Frøken Holten, men nu kan jeg ikke en Gang rigtig huske, hvordan hun saa ud, det er jo ogsaa næsten fire Aar siden, jeg saa hende sidst. Jeg mindes blot, at hun var meget mørk og havde en smuk Sangstemme. For Resten kan det ikke have været nogen videre hed For-elskelse, siden jeg slet ingen Anstrængelser gjorde for at blive ved at komme i hendes Hjem.

Det fryser ikke længer. Sneen er helt borte. Ud over Villakvarteret, hvor jeg bor, er der trist og dødt. Buskene stikker frem som fortørrede Ris fra den vaade sorte Jord. Træerne rækker de nøgne Grene op mod tunge lavthængende Skyer. Regn og Graavejr evig og altid. En sjælden Gang, naar Blæsten har jaget Skyerne fra hinanden, en lille Plet blaa Himmel, og endnu sjældnere en tynd Solstraale, der lister sig ned gennem en Skyrift og faar narret en Knop frem, som visner igen i Nattekulden.

Af og til tænker jeg paa Frøken Holten, men jeg kan ikke holde hendes Billede fast. Jeg véd, at hun er høj og mørk, at hendes Næse er af en fin lige Form, hendes Mund lidt lang med smalle Læber. Jeg kan ogsaa nok, naar jeg lukker Øjnene forestille mig hende temmelig tydelig i et rødt Værelse lænet til Kanten af et Dameskrivebord — men naar jeg tænker mig selv i en bestemt Situation med hende, glider hendes Billede bort, og det koster Anstrængelse at kalde det tilbage igen.

Hvorfor er jeg ganske pludseligt begyndt at beskæftige mig med en Dame, jeg ikke har truffet i aarevis? Mon jeg virkelig, naar det bliver bedre Vejr, vil gaa Ture rundt om i Nærheden af, hvor hun bor, vil jeg pludselig en Dag ganske umotiveret gøre Visit i hendes Hjem?

Hvis jeg nu træffer hende og taler med hende og frir til hende, saa maa jeg til at arbejde ligesom andre Mennesker,

løbe om til Per og Povl for at skaffe mig en Stilling. Og jeg danner en Familie som andre Familier og Himlen skænker mig Børn og en Gang om Ugen vil en Hoben uvedkommende Mennesker samles om mit Bord til The.

Muligvis er hun allerede gift — nej, saa havde jeg vel hørt det.

Det bliver Foraar og Dagene længes. Udenfor mit Vindu drysser Piletræet uldne Rakler ned gennem Luften. Hist og her i Villaerne begynder de at ordne Verandaerne, flytte Møbler og Blomster ud og tage Skodder fra Glasdørene.

Hver Morgen, naar jeg staar op, styrer jeg hen til mit Vindu og ser, om det er godt Vejr og tørt at gaa. Og lokket af Solskinnet og Fuglekvidderen tager jeg smaa Ture rundt i Villakvarteret, hvor der lugter af nygravet Jord. Hist og her standser jeg og lader Solen brænde paa min Ryg eller betragter, skjult af en Busk et Dameansigt, der bag et Vindu bøjer sig over Kniplepuden.

Jeg lever op igen efter min lange Dvale. Min Puls banker sundere, mit Aandedræt bliver lettere. Skulde jeg mon længes? Skulde en ny Følelse ligge paa Lur efter mig som efter en Fjende?

Jeg undersøger med Omhu, hvad det kan være, der saaledes vil frem i mig, og finder jeg ingen anden Grund, sætter jeg det altid i Forbindelse med Frøken Holten, som jeg nu ikke kan slaa ud af mit Hovede. Skulde virkelig en Forelskelse kunne ligge i Hi — og i fire Aar.

Tanken blot skræmmer mig. Jeg nærer en hemmelig Angst for Kærligheden som en Magt, jeg ikke vilde kunne overvinde og som vilde kaste mig fra al min Magelighed ind i Næringsсорger og tusinde Bekymringer.

Forleden gik jeg mig en lang Tur. Det var en yndig, mild Luft, lidt koldt i Skyggen, men de aabne Steder laa badet i Glansen af den fulde varme Foraarssol. Paa Gaderne gik der en Strøm af Folk i nye Klæder.

Jeg var naaet til Kongens Nytorv og stod og stirrede ud i Luften. Brostenene gnistrede, hvide af Tørke, i det stærke

Lys. I Anlægget piplede Græsset frem som et Skær af gyldenrønt, Buskene knoppedes om Rytterstatuen, hvor Hundene susede i vild Tagfat om Fundamentet, medens sindige Gartnerkarle i blaa Bluser med Sol i Nakken stak Plænerne af og satte Bladplanter i kunstig slyngede Bede.

Jeg gik videre ned langs det kongelige Theater, og om ad Holbergsgade. Hvorfor netop den Vej? Man skulde virkelig tro, at jeg var en forelsket Skoledreng. Naa, for Resten kunde jeg jo ligesaa godt gaa i den Gade som i en hvilken somhelst anden. Men jeg skammede mig egentlig for mig selv og flyttede halvt modstræbende mine Ben frem.

Her var det. Mon de boede der endnu? Det var ikke engang sikkert. Men spørge kunde jeg jo i al Fald.

Portneren, en gammel godmodig Invalid viste sig i Døren, da jeg traadte ind.

— Er De ikke saa god at sige mig, om Kontorchef Holten bor her.

— Jo det er rigtigt nok, anden Sal.

— Tror De, Kontorchefen er hjemme nu? Jeg vidste meget godt, at han altid var i Ministeriet paa denne Tid, men gaa igen uden videre, kunde man vel ikke.

— Nej, han plejer ikke at komme før ved fire-Tiden.

— Tak, saa vil jeg heller komme igen.

Derpaa gik jeg lige hjem.

Det er i Grunden dumt og latterligt som jeg bærer mig ad. Hvad Fornøjelse kan jeg egentlig have af at se hende paa Gaden? Selv om jeg ser hende, vilde det vel ikke falde mig ind at tiltale hende, og gøre Visit i hendes Hjem ved jeg, at jeg ikke vil. Saa der er i Virkeligheden ikke Spor af Udsigt til at jeg atter kommer i nærmere Berøring med hende.

Jeg er nu begyndt at gaa til Byen hver Dag. Jeg sidder paa en Kafé, hvor jeg kan se ned ad Strøget, naar jeg er træt af at spasere. En Gang maa hun da komme forbi. Jeg véd godt, at jeg er fuldkommen latterlig, men denne Latterlighed er paa Veje til at blive Indholdet af min Tilværelse.

Min Ven Forfatteren klager over, at jeg aldrig mere er hjemme. Han savner vore smaa Formiddagspassiarer og kommer kun en Gang imellem om Aftenen. Jeg beder ham nu altid snart at se op igen, jeg synes at jeg trænger til et Menneske at tale med. Det er vist daarlige Tegn.

Han taler ikke mere saa meget. Nu er det mig, der leder Samtalen.

Jeg spørger ham undertiden, om han ikke tænker paa at gifte sig. Hvorfor spørger han mig nu aldrig om det samme. Det ærgrer mig i Grunden. Skulde han tro det umuligt? Og hvorfor kan jeg selv ikke lade være at smile? Hvorfor skulde jeg ikke kunne blive Ægtemand?

Saa har jeg da set hende, baade set hende og talt med hende. Det var i Formiddags, jeg havde gaaet og drevet om paa Gaderne, indtil jeg træt og sulten havde sat mig i en Omnibus for at køre hjem. Nede paa Østergade stansede Vognen og en Dame steg ind. Det var hende, jeg kendte hende strax. Blot hun vilde sætte sig i Nærheden af mig. Nej, hun slog sig ned lige ved Døren. Skulde jeg flytte mig hen til hende? Jeg foretrak at blive siddende lidt for at betragte hende.

Hun havde ikke forandret sig videre, efter hvad jeg kunde skønne. Maaske saa hun lidt alvorligere ud og hendes Figur var bleven fyldigere. Ansigtet var det samme med den brunlig blege Hudfarve, de lange vippende Øjenhaar, der var blanke og glinsende som af Fugtighed og den tykke brune Haarbukkel, der naaede ned paa Panden under Sløret. Hun havde en kort gulbrun Fløjelsjakke paa og en mørk Kjole med brede Besætninger paa langs af samme Stof som Jakken. Hun havde Bøger under Armen.

Hun saa slet ikke til den Side, hvor jeg sad, og jeg fortrød, at jeg ikke straks var gaaet hen til hende. Nu var allerede Modet gaaet af mig. Men muligvis skulde hun med helt ud til Tivoli, saa kunde jeg hilse paa hende der. Hver Gang Konduktøren ringede, kom jeg i en Spænding, indtil jeg havde set, at det ikke var hende, der skulde af.

Saa naaede vi Tivoli. Hun steg ud, jeg skyndte mig efter hende og jeg busede hen paa Siden af hende med et forpustet:

— Goddag, Frøken Holten.

Hun vendte sig om og halvt forbauset, halvt venligt besvarede hun min Hilsen.

— Det er længe siden —

— Ja, men jeg kommer jo ingen Steder mere.

— Det er da Deres egen Fejl —

Vi var naaet over til Akselhus, dér skulde hun op. Hun stansede ved Porten. Vi stod et Øjeblik og saå forvirrede paa hinanden uden at sige noget. Saa rakte hun mig Haanden,

— Ses vi ikke mere, vovede jeg.

Hun kom til at se mig lige ind i Øjnene og smilede.

— Hvorfor kommer De ikke og besøger os?

Og i det samme var hun oppe ad Trappen.

Jeg ventede lidt, til jeg havde indset, at det Mirakel ikke længer kunde ske, at hun kunde komme ned igen, og gik langsomt hjem.

Jeg tror, jeg var ligesom en Smule skuffet. Havde jeg ikke enten ventet mig noget mere af dette Møde — eller var jeg kun ked over, at jeg ikke mere havde dette at glæde mig til og længes efter.

— Hvorfor besøger De os aldrig?

Ja hvorfor? — Mon jeg ikke skræmtes af dette Hjem, hvor tørre og kedsommelige Mennesker skulde have Lov at høre hvert Ord, vi sagde til hinanden, at blande sig i vor Samtale, holde Øje med alt, hvad vi foretog os?

Hvornaar mon det bliver næste Gang? Mærkeligt, at man saa meningsløst længe kan undgaa at møde et Menneske, man gerne vilde træffe. Jeg ser alle mulige andre gamle bekendte, naar jeg driver om i Byen, kun ikke hende.

Fættene, Tanter og andre, der staar i et eller andet Slægtskabsforhold til mig, stanser mig paa Gaden og spørger halvt fornærmede, om jeg er i Live endnu, om jeg ikke snart har i Sinde at besøge dem.

Vist har jeg ej, det kunde aldrig falde mig ind.

Nogle fortæller mig paa en deltagende Maade, at jeg er bleven mager og ser daarlig ud. Andre spørger næsvist, hvad det egentlig er, jeg tager mig til.

For Resten vil jeg nu indstille disse Ture, det er ogsaa for varmt til at gaa saa meget.

Det er lige paa en Gang blevet Sommer med tør hed Luft, og brændende Sol. Jeg gaar ikke til Byen mere, det kan jo heller ikke nytte noget, de er naturligvis nu paa Landet.

Jeg morer mig med at ligge i det aabne Vindu og lade den varme Luft bade mit Ansigt, medens jeg ser paa Svalerne, der tumler sig i Volter under Skrig ned mellem Husene. Det er stadig samme Slags Vejr, hedt og trykkende med hæsleg sløvende Blæst og en evig blaa Himmel, hvor lange Strimler af snehvide Skyer skinner i Solen.

Undertiden er det som jeg helt har glemt hende, jeg glæder mig da ved at glide tilbage i mit gamle Liv uden Tanker. Men jeg behøver blot at faa Øje paa en slank Dame-skikkelse udenfor Havens Hæk for atter at jages op og føle min Ensomhed spænde Sindet ud som en lang dirrende Streng, der er nær ved at briste af Sørgmodighed.

Ganske uventet fik jeg i Morges en Invitation fra hende. Det faldt mig intet Øjeblik ind, mens jeg nysgerrigt aabnede Konvolutten med den skoleagtige Haandskrift, at det kunde være fra hende. Hun skrev at det vilde glæde hendes Forældre at se mig næste Onsdag til Middag paa deres Landsted.

Saa har hun da ikke glemt mig, hun har haft mig i sine Tanker, passet den første Lejlighed op til at faa mig inviteret. Og al den Snedighed, hun har maattet opbyde for saaledes paa en Gang at faa mig indført igen i Familien!

Der er ingen Tvivl om at hun interesserer sig for mig — jeg vilde vist egentlig have skrevet elsker. Hvorfor gjorde jeg det ikke?

Jeg har skrevet og takket for Indbydelsen. Siden jeg har besluttet mig til at tage imod den, er der faldet Uro og Længsel over mig. Dagene forekommer mig utaalelig lange, jeg gaar næsten aldrig udenfor min Dør. Det synes mig uendelig trivielt at gaa Ture, hvor jeg ser en Mængde ligegyldige Mennesker, naar jeg dog ved, at jeg ikke vil træffe hende. Blot det snart var Onsdag! Hvordan vil de fire Dage gaa!

Ved idylliske Fantasier slaar jeg langsomt Tiden ihjel. Jeg maler mig ud i Tankerne et hyggeligt Hjem, hvor jeg foran Kaminilden sidder med hendes Hoved lænet op til mig. Og jeg tvinger mig ind i en saadan opdigtet Stemning, der bringer mig til at tro, at her vil jeg endelig finde Lykken,

finde mig selv, glæde mig, føle, tænke. Men lader jeg saa en eneste Tanke skarpt og mistænksomt slaa ned i denne Stemning søndres den som et Spindelvæv, jeg siger mig selv, at den er løgnagtig og jeg bliver utilfreds og mismodig.

Og jeg spinder Vævet igen.

Saa kom da omsider Onsdagen — og nu er det Lørdag. Kun to Dage ligger imellem og hvor forandret det nu er alt sammen. Før jeg var forelsket.

Det forekommer mig næsten komisk, hvad der er hændet — og at der egentlig slet intet er hændet, intet andet, end hvad jeg kunde have tænkt mig, hvis jeg havde været normal.

Jeg gik og klædte mig paa hele Onsdag Formiddag, intet vilde sidde paa mig og Blodet kriblede i mine Aarer af Utaalmodighed.

Til sidst kunde jeg ikke holde ud at være i mine Stuer længere og fik det Indfald at se til min Ven, Forfatteren. Han blev meget forundret, da han saa mig træde ind, sprang op fra sine Papirer, som han omhyggelig lukkede til, og trykkede min Haand.

Han spurgte nysgærrigt, hvad Grunden var til mit Besøg, han følte sig særdeles smigret, sagde han. Jeg svarede blot, at jeg havde faaet Lyst til at tale med ham.

— De ser saa glad ud, der maa være hændet Dem et eller andet, pludrede han, mens han stak Hovedet dybt ind i et Skab og trak en Flaske Absinth frem.

Jeg tror ogsaa, at jeg var ualmindelig glad og jeg interesserede mig for alle disse Smaating, hvordan han hældte Vandet højt oppe fra i en tynd Straale ned i Absinthen, der blev graalig og uklar.

Da han klinkede med mig, fortalte jeg ham, at jeg skulde i Selskab. Det lod til at pirre hans Nysgerrighed. Han spurgte, om der var en Kvinde med i Spillet.

— Ja, jeg er forelsket, sagde jeg saa roligt, det var mig muligt.

Han saa overlegen paa mig:

— Jeg sagde det jo. De holdt det ikke ud. De skal se, om et halvt Aar er de gift.

Jeg svarede intet, men anlagde blot et tvivlende Smil, kun for at faa ham til at blive ved, jeg følte et særegent Behag

ved at høre denne Tanke udtalt med tydelige Ord. Jeg havde slet ikke mærket, at han var gaaet bort fra dette Emne, for mig havde alene Lyden af hans Stemme fortsat denne Tankegang. Men da jeg havde opdaget, at han var inde paa sine digteriske Planer, rejste jeg mig og sagde Farvel.

En lille hvidkalket Villa med aaben Veranda, skjult mellem Træer og tætte Buske, der var fulde af Støv. Her var det. Helt ude paa Vejen kunde jeg høre Mumlen af mange Stemmer, gennem Hækken saa' jeg, hvor den lille Haves snoede Gange var fyldt af en Mængde Mennesker, der stødte hinanden paa Albuerne og maatte træde ind i Bedene, naar flere skulde forbi hverandre. Ved Laagen stod et Par unge Piger i lyse Klæder og med Armene om hinandens Liv.

Jeg ventede et Øjeblik og kigede ind. Folk flokkedes sammen om Verandaens Dør, der stod nu en hel Klynge og alle dem maatte jeg forbi.

Jeg tog mig rask sammen, banede mig bukkende Vej gennem Kredsen og naaede ind i Havestuen, hvor Luften var lummer af de mange Mennesker, der sad langs Væggene.

Bureauchefen tog imod mig og forestillede mig for Selskabet.

— Det var længe siden, de sidst havde haft den Ære, sagde han, medens de nærmestsiddende Gæster bøjede sig frem for at lytte; jeg havde forandret mig en hel Del, hvis han ikke havde vidst at jeg kom, vilde han næppe have kendt mig. Om jeg snart skulde op til Eksamen — det var jo Jura, ikke sandt?

Jeg gjorde ham opmærksom paa, at jeg var omtrent otte og tyve Aar.

Naa, ja, bedre sent end aldrig; han kendte mange, der meget senere havde taget Eksamen, og man var dog aldrig rigtig anset, naar man ikke var Kandidat.

Og en anden, en graahaaret Fuldmægtig med buskede Bakkenbarter og slidt Kjole, sagde det samme med de samme Ord. Og endnu et Par Gæster, der havde stillet sig op omkring os, gentog det.

Det lykkedes mig at slippe bort fra denne generende Kreds hen til en ældre Dame, jeg engang tidligere havde truffet. Ogsaa hun syntes, at jeg havde forandret mig, men til det bedre, og hun sad og førte nogle fede Hænder hen over sit

Skød, mens hun talte om Landliv og Badning og Mad og mange andre Ting.

Og saa taug vi.

Og der var en anden Dame, der fra en af de spinkle Stole tog Ordet og talte om Badene og om Vejret og om sine Døttre, af hvilke de to ældste allerede var gift, medens Herrerne, der ikke længer skjulte deres Sult, gik op og ned ad det hvidskurede Gulv, og stødte til de store klodsede Blomsterbuketter, som var anbragt overalt, hvor der var Plads til Blomster.

Fruen, en solid Kone, der talte højt og havde en støjende Latter, kom omsider ind. Hun var hed af Forberedelserne og altfor intim, mens hun rakte mig sine Fingre, hvor man følte den oversavede Forlovelsesring, og gav sig til med Venlighed at underholde mig.

Jeg lagde kun Mærke til Klangens i hendes Stemme og hendes Latter, der forekom mig i grovere Konturer at ligne Datterens. Ogsaa i Ansigtstrækkene genkendte jeg Datterens. Næsen, der glinsede i Spidsen og havde smaa sorte Prikker, var af samme Form, og Ørerne, der var ildrøde; og jeg syntes at Øjnene, som Kinderne næsten truede med at lukke sig over, havde samme Udtryk og samme Blik. Da hun rejste sig for at byde Selskabet til Bords, opdagede jeg, at hendes Gang, rokkende og næsten ubehjælpelig, lignede Datterens og jeg genkendte i Figuren, der syntes at skulle sprænge Kjolen, de samme Linjer. Jeg kunde ikke holde den Tanke borte, at saadan vilde hun komme til at se ud, saadan vilde hun rokke frem, jovial og meddelsom med røde glinsende Kinder og disse ubehagelige Prikker paa Næsen, naar hun en Gang var bleven gift og lykkelig.

Og det faldt mig i det samme ind, at Livet dog var saa langt.

Jeg fik hende til Bords, og det var hende, der gik hen mod mig med et Smil.

Vi sad i en Spisestue, der var altfor lille, ligesom klemt mellem de grimme blaablomstrede Tapeter. Og alle de Mennesker var os lige paa Livet. Men dog forsøgte vi at tale. Der var tusinde Ting, jeg kunde have sagt hende, men det blev kun til uvisse Blikke, medens Sætningerne blev færre og færre og almindeligere og almindeligere. Og Støjen slog op om os — indtil hun først brød alting af og satte ind i den, og hun blev ved at tale, sad og snakkede meningsløst og lystigt — med tungsindige Øjne.

Kort efter Middagen tog jeg Afsked. Jeg kunde ikke længer udholde denne Atmosfære, der var ved at kvæle mig.

Da jeg gik, stod hun i Havedøren. Hun bøjede sig kun til Siden for at lade mig komme forbi. Og med et stort hjælpeløst Blik sagde hun:

— Gaar De allerede?

— — Og atter stod jeg paa Vejen, der var støvet og hvid. Char-à-bancer, overfyldte med Mennesker, der snapede efter Vejret, kom asende i den varme Sol og lod træge Skyer af Støv bag sig. Smaafamilier søgte ad Skoven til, slæbende tunge Madkurve i deres Ansigts Sved, mens søvnige Landliggere, der hang over Havelaagen, saa' efter dem og gabede.

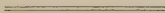
Jeg satte mig ind i en Pavillon i Nærheden af Jernbanestationen. Der blev jeg til det sidste Tog gik.

Paa Perronen saa' jeg hele Bureauchefens Selskab komme dragende, de halvdrukne juridiske Kandidater, hver med sin Dame under Armen, oprømte og støjende, fortsættende Aftenens Galanteri helt ind i Kupeerne.

Da vi var kommen til Byen, blev jeg siddende til de alle sammen var forsvundne.

Derpaa gik jeg ud af Vognen og blandede mig i Strømmen.

Holger Federspiel.

Teater-Dagbog.

28. December—17. Januar.

Efter 2den Juledag plejer der at komme Hvile en Tid over Privatteatrene. Det Teater, der ikke i Forvejen har et Kassestykke, spiller store Kort ud 2den Juledag, den Dag i Aaret, der anses for mest egnet til at starte en Succes. Kasino havde iaar sit Kassestykke fra Efteraaret og Folketeatret kom 2den Juledag til Ro med *Det gamle Kongens Kjøbenhavn*. Kun det arme Dagmarteatrer var lige vidt.

Det kgl. Teater.

Den 17. Januar blev en stor og mærkelig Dag for det ærværdige Teater. Paa denne Dag opførtes et spilmoderne og spillevende Stykke med den noget døde Titel *Kong Midas*. Forfatteren var den unge norske Forfatter *Gunnar Heiberg*.

At en og anden forkrøblet Sjæl tager Forargelse af dette Stykkes Fremkomst paa det kgl. Teater, kan ikke forundre. Folk, der anser Satiren i *Aprilsnarrene* for tilstrækkelig aktuel og bidende, vil ikke finde Behag i den ny Heibergs dristige Spot over de sidste Dages Hellige — de dystre Moralseminarister og Dydsguvernanter. Men for hele det ufordærvede og sunde Publikum blev Hr. Heibergs Stykke som et forløsende Ord. Med sviende Svøber piskede han alle de blasfemiske Skriftkloge ud af Sandhedens lyse og rene Tempel.

Alle véd, at *Kong Midas* gav Fru *Hennings* Lejlighed til at fejre den største Triumf, som nogen dansk Skuespillerinde i mange Herrens Aar har fejret. Alle har hørt om den Jubel, der hilste hende efter 2den Akts store Scene. Dog mindst ligesaa fuldendt spillede hun Vanvidsscenerne i sidste Akt. Vidunderligt gav hun den stakels forpinte Hjærnes Kamp mellem Fornuft og Sindssyge; hævet over al Kritik var hendes Fremstilling af Vanviddets gradvise Udvikling og endelige Eksplosion. Dog allermest beundringsværdig næsten — om man kan opstille en Klimaks her, hvor alt var mesterligt — var den Maade, hvorpaa hun fandt Udtryk for Sindsygens Snuhed og Mistænksomhed. Hendes Blik belurede hver Mine i de Medspillendes Ansigter og med en ondskafuld Venlighed lod hun dem forstaa, at hun gennemskuede alle deres hemmelige Tanker, — sent vil man glemme det paa én Gang spottende og bønlig, underfundige og raadville Udtryk i hendes Øjne.

Dagmarteatret.

Den 5. Januar erklærer i *Morgenbladet* Hr. Sceneinstruktør *P. A. Rosenberg* sin Direktør Hr. Riis-Knudsen for „en af de faa, som har Vilje og Mod til at arbejde for vort Aandslivs Fremme“.

Den 7. Januar opsiges Hr. Karl Mantzius Hr. Riis-Knudsen, og Hr. Riis-Knudsen Hr. Mantzius. Bladene har udtalt deres Forbavselse over dette pudsige Sammentræf. Vi skal fortælle, hvordan det gik til. Hr. Mantzius havde været saa letsindig at betro en af Dagmarteatrets Sceneinstruktører — vi skal ikke røbe hans Navn — sin Hensigt at sige op. Hvorpaa Sceneinstruktøren, hvis Navn vi ikke for nogen Pris vil nævne, hæsblæsende ilede til sin Direktør og aabenbarede ham det hæslege Anslag. Hvorpaa Hr. Riis-Knudsen, der er en af de faa, som har Mod og Vilje til at arbejde for vort Aandslivs Fremme, satte sig paa sin klassiske Hale og i en værdig Tone skrev en Opsigelse til Hr. Mantzius. Det gælder nemlig altid om for en Direktør ikke at lade sig overrumple.

Den 15. Januar spillede til Aandslivets Fremme *En Aften paa Giske* og *Grøns Fødselsdag* — to Juveller, der til Spot og Spe for Publikums Smag og det kgl. Teaters Styrelse i nogle Aar har henligget gemte og glemte i Arkivet.

Priset være da den kunstbegeistrede Opdagelsesrejsende, der endnu, mens Tid var, fik dem hentet ud af det mørke Fastland!

En Aften paa Giske foregaar for kun 1000 Aar siden og behandler det spændende Emne, hvorvidt en gammelnordisk Kæmpe bør lyde Gæstfrihedens Bud mere end Kongens. Dette afhandles med stor Grundighed og i ægte nordisk Stil. Digteren, afdøde A. Munch, har været overordentlig heldig med at træffe gamle Kæmpers Tone. Man véd, at vore Forfædre havde visse smaa Særheder i deres Sprog. De omtalte saaledes sig selv som en kær Fraværende. Denne Ejendommelighed har forøvrigt delvis holdt sig lige til vore Dage; der var f. Eks. for nogle Aar siden en bekendt glad Københavner ved Navn Valdemar H., der altid, naar han havde tømt nogle Bægere, talte i følgende nordiske Stil: „Er der nogen, der vover at grine af Valde? Valde er ikke bange for Nogen! Har Valde Ret eller Uret? Valde gør bare saadan (Haandbevægelse) . . . Bulen ryddet, færdig, kære!“

Til Dagmarteatrets Ære skal det siges, at *En Aften paa Giske* var udstyret i den rette Stil. Hr. Mart. Nielsen var en kæk Yngling paa 17 Aar med gule Lokker ned ad Nakken og i graat Normaltrikot med røde Striber paa Underbukserne, Hr. *Vilh. Wiehe* var iført en temmelig ny rød Flonelsbluse, men allerprægtigst var Hr. *Benj. Pedersen* smykket som Kong Olaf. Da han i sidste Scene kastede sin grove Bondekittel og aabenbarede sig som Monarken, gav det med Rette et Sæt i de Medspillende. Hr. Pedersen bar nemlig et hvidt Gevandt med rig Besætning af Guldbændler og paa venstre Side en flot lille Patrontaske; desuden paa Hovedet en gylden Ring.

Grøns Fødselsdag er intet Udstyrsstykke. Det er et hæderligt borgerligt Lystspil, som ikke gør en Kat Fortræd og kun tillader sig den skikkeligeste og harmløseste Spøg. Det spilles udmærket af Hr. *Neumann*, Frk. *Lerche*, Fru *Neumann-Nielsen* og Hr. *Mart Nielsen*. Hr. *V. Wiehe* havde derimod en Rolle, — en letsindig Bohémien — der ikke passede for ham.

Dagens Krønike.

Hele den civiliserede Verden (selv Paven) har haft Influenza; Danmark har tillige haft Valgagitation. Der er død en Enkekejserinde og en forhenværende Konge, og en Konge i Svøbet har været lige ved at dø, men er kommen sig igen. Der har været storpolitisk Konflikt om nogle sydafrikanske Territorier mellem England og Portugal og over hele Jorden store Strejker om Lønningsforhøjelse og kortere Arbejdstid, navnlig i Belgien.

1. Januar. Nytaarsnat udbryder Ild i en londonsk Flakkebjerg-Anstalt. 26 Dreng kвалtes i Sengen.

Nytaarsdag Kl. 2 $\frac{1}{2}$ Eftermiddag brænder den belgiske Konges Slot i Laeken, mens Kongen holder Nytaarskur i Bryssel. Den 17 Aars Prinsesse Clementine reddes med Nød og Næppe. Hendes Opdragerinde meldes „forsvunden“; senere findes hun igen velbeholden. — Store Kunstskatte gaar tabte.

Herhjemme brænder Nytaarsmorgen Kl. 3 „Garvergaarden“ ved Slagelse.

I Rom er der Attentat. En 30aarig „Student“ *Vita* kaster under Nytaarskuren en „Daase med brændende Lunte“ ind i Slottets Portal. Forbryderen bliver straks greben. „Daasen“ indeholder Petroleum og Skedevand og de Sagkyndige kommer til det Resultat, at den ikke kunde eksplodere.

Kejser Wilhelm telegraferer til gamle Bismarck: „I Anledning af det forestaaende Aarsskifte sender jeg Dem, kære Fyrste, min hjærteligste og varmeste Lykønskning. Fuld af inderlig Taknemlighed mod Gud sér jeg tilbage paa det Aar, der nu nærmer sig sin Slutning, og i hvilket det var os beskaaret ikke alene at bevare den ydre Fred for vort dyrebare Fædreland, men ogsaa at forøge Garantierne for Fredens Opretholdelse“.

Det kgl. Teater opfører Offenbachs Opera comique *Hoffmanns Æventyr* i Bearbejdelse ved *Erik Bøgh* og med Frk. *Dons* i Hovedrollen. Mellemsucces.

National opfører en Nytaarsrevue af Grosserer *Schwanenflügel* (Svend Flue).

2 Januar. Folketingets Finanslovbetænkning omdeles. Regeringen kan ikke lide den.

Maleren Prof. *Olvrik* dør (Specialitet: gullokkede blaaøjede Børn).

3 Januar. Folketinget opløses allernaadigst. Nye Valg udskrives til d. 21. Januar.

I Charleroi-Distriktet (Belgien) er nu af 26000 Kulgrube-arbejdere de 23000 strejkende.

Valgforpost-Fægtning paa Frederiksberg. Ved Valg af 5 Medlemmer af Kommunalbestyrelsen er alle enige om de 4, medens der om den 5te kæmpes haardeligt mellem det intransigente Højre og den kommunale Opposition. Højres Kandidat Bøgholder *Schønberg* vælges med ca. 900 Stemmer; Oppositionens Kandidat, Prof. *Deuntzer* faar ca. 500 Stemmer.

4 Januar. Etatsraad *Meldal* jubilerer paa Hotel d'Angleterre som 25aarigt Medlem af Kunstakademiet. Elever hædrer ham efter Middagen med et Fakkeltog.

6 Januar. Borgerrepræsentationen forkaster enstemmig paa Magistratens Indstilling Privatteatrenes Andragende om Fritagelse for Fattigafgift.

7. Januar. Enkekejserinde *Augusta*, Kejser Wilhelm I's Gemalinde dør af Influenza, 78 Aar gml. Beskytterinde af Kunst og Literatur; meget velgerende.

Domorganist Komponisten *Mathisson-Hansen* d. 1ste dør i Roskilde, 82 Aar gl.

Inkassator *Johan Meyer* fra Carl Lunds Fabriker forsvinder sporløst. Hans Tegnebog findes i Sortedamssøen. I 3 Dage fiskes der forgæves efter Liget.

8 Januar. Højesteret stadfæster Landsoverrettens Dom i den renomerede Spedalsø-Sag (Horsens). Den berømte Sti-Forsvarer *P. Skov* dømmes til 2 Maaneders simpelt Fængsel.

10 Januar. Godsejer *Frederik v. Brockdorff* dømmes af Højesteret fra Hovedgaarden „Aastrup“, som han i sin Tid købte af sin Morbroder Grev Dannemand. Gaarden tilfalder i Overensstemmelse med et af den første Grevinde Dannemand ordnet Testamente et Kloster for „ugifte Fruentimmer“.

Telegrammer meddeler, at den 4aarige spanske Konge ligger for Døden. Ministeriet Sagasta, der var ved at gaa af, tager i den Anledning sin Demission tilbage.

11 Januar. Kejserinde *Augusta* begravnes festligt. Den danske Kronprins følger.

Den spanske Konges Befindende bedres.

England, der i længere Tid har ligget i Strid med Portugal om nogle sydafrikanske Distrikter (ved Chirefloden) sender Portugal et grovt Ultimatum, hvori de omstridte Distrikter fordres rømmede af Portugiserne. Den portugisiske Regering bider i det sure Æble og gaar ind paa Fordringerne. Patriotisk krænkede Lissabonesere hujer udenfor Slottet og foran det engelske Konsulat. — De engelske Blade udtaler sig anerkendende om Salisburys affable Optræden.

13 Januar. Den belgiske Kulgrubestrejke endes men Sejr for Arbejderne. 1 Time mindre Arbejdstid, Udsigt til større Løn.

15 Januar. Dagsmarteatret opfører *En Aften paa Giske* og *Grøns Fødselsdag* (se Teater-Dagbog).

17 Januar. Det kgl. Teater opfører *Kong Midas* (se Teater-Dagbog.)

18 Januar. Folketingsmand *Dønnergaard* løslades mod Kaution efter 4½ Maanedes Varetægtsarrest („Den falske Smørballance“). Han rejser sporenstregs til sin Kreds for at fremstille sig for Vælgerne.

Prins Amadeo, Hertug af Aosta, spansk Konge 4. Decbr. 1870—11 Febr. 73, Broder til Kong Umberto af Italien, dør i Turin, 44½ Aar gl.

19 Januar. Den københavnske Opposition, der længe for-gæves har søgt Kandidater til Hovedstadens 3dje og 4de Kreds, som anses for sikre Højrekredse, proklamerer i elvte Time Konsul *C. A. Broberg* som Kandidat i 3die Kreds.

21 Januar. Folketingsvalg over hele Landet. I Kjøbenhavn tilbageerobrer den samlede Opposition (Venstre og Socialister) de i 1887 tabte 3 Kredse — 1ste, 7de og 9de — og holder 5te, medens Højre, som sædvanlig, sejrer i 2den, 3die, 4de, 6te og 8de Kreds, i 6te og 2den uden Kamp. Paa Frederiksberg valgtes, som sidst, Krigsminister *Bahnson* med betydelig Majoritet. Dog opnaar Socialisten *Huop* 3000 Stemmer.

Af Valgene ude i Landet kan anføres: Venstre taber Nakskov-kredsen, idet Red. Neergaard falder for Ingenieur Hammerich; til Gængæld vinder det Maribokredsen, hvor Lærer *Johansen* falder for en Venstrebonde. I alle de andre tvivlsomme Højre- og Venstre-kredse holdes Stillingen af begge Partier. Vordingborg, Aarhus, Fakse bevares for Venstre; Slagelse, Roskilde, Skelskør, Lemvig for Højre. I Bælum vælges Hr. *Herman Bing* istedetfor en Venstre-mand af ikke meget forskellig Kulør; i Svinninge trækker *Dønnergaard* sig tilbage efter Kaaringen; Venstremanden Chr. Larsen vælges. Den fængslede *Hørup* vælges i Kjøge med større Majoritet end sidst. Forøvrig er Højre hist og her avanceret lidt i Stemmetal ude i Provinserne, medens i Kjøbenhavn Partiet nærmest synes i Tilbagegang. Berg'ske Kandidater fortrænger i 6—7 Kredse andre Venstrekandidater og formedelst Venstres indbyrdes Kamp sejrer i Skjolddelev Socialisten *Harald Jensen*.

Af Dagens Krønike bringer i Spidsen af dette Hefte Portrætter af de 4 københavnske Kampkredses Kandidater.

Guomar Heiberg

Til Portrættet.

Den norske Maler *Christian Krogh* har tegnet to Billeder af sin Landsmand, det berømte »*Kong Midas*«s berømte Forfatter. Den ene af disse Tegninger er gaaet til et norsk Blad, den anden, som er den først udførte, er her.

Krogh ridsede den en Dag op paa en Kafé, mens han sad og talte med Heiberg. Den er improviseret og impressioneret — den giver i faa og raske Streger alt det ejendommelige ved Heibergs stille og lunt-satiriske Ansigt.

Af Dagens Krønike havde forlængst bedt Heiberg om at maatte bringe hans Portræt og han havde allerede ladet sig fotografere til os. Men da vi tilfældigvis saa' Kroghs Tegning, skyndte vi os at sikre os den istedet.

Gengivelsen her er udført hos Angerer & Göschl i Wien.

*

*

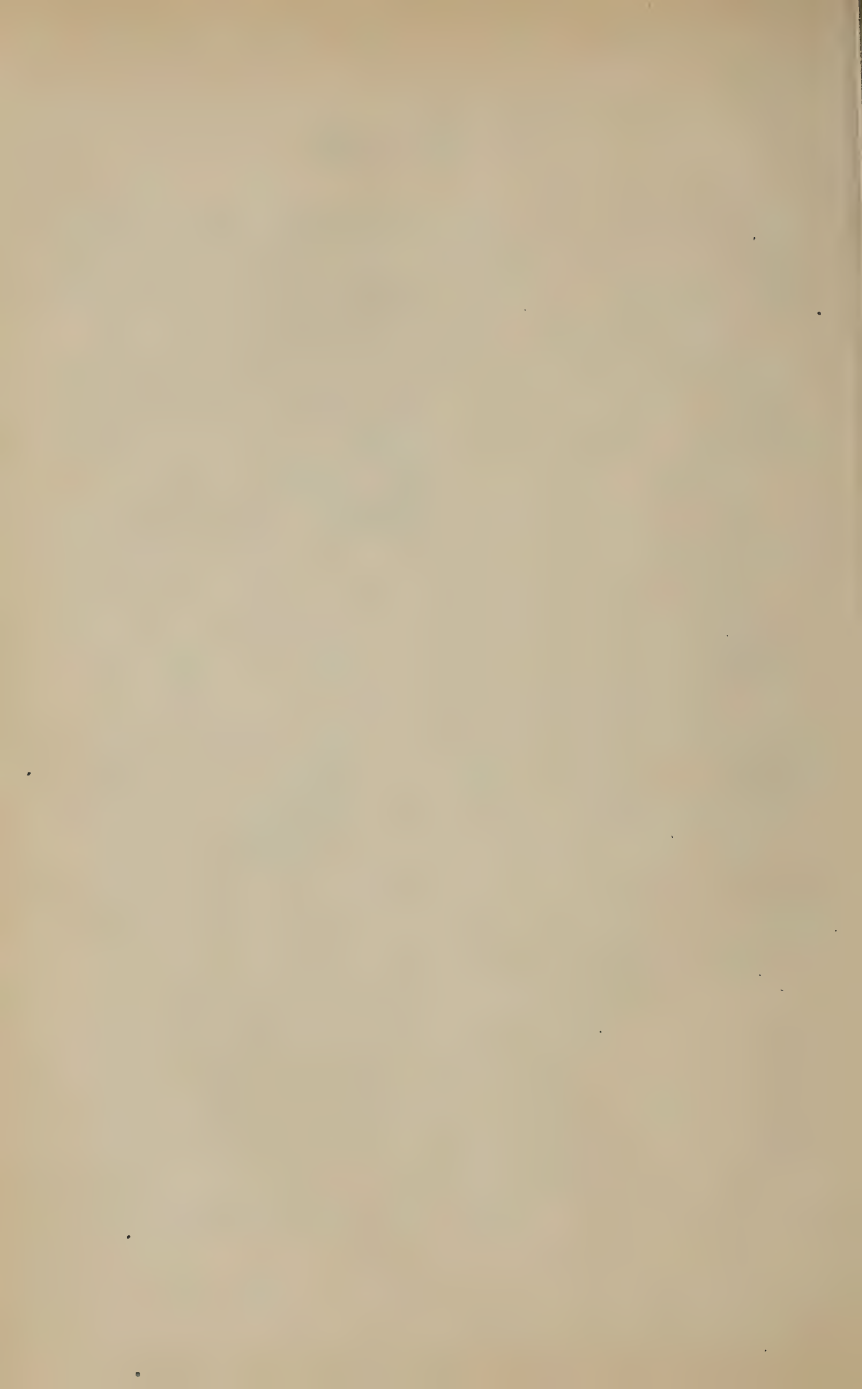
*

Gunnar Heiberg er født d. 18. November 1857. Han er Student og cand. phil. fra Kristiania Universitet, men hans Begavelse stammer ikke fra Norge alene. Hans Moder er nemlig dansk, af den Rode'ske Familie.

Han udgav for nogle Aar siden paa Philipsens Forlag Skuespillet *Tante Ulrikke*, som hidtil er uopført, men nu skal spilles i Kristiania, hvor man, som formentlig tilstrækkelig bekendt, ikke vil spille *Kong Midas*.

Fra 1884—88 var han Sceneinstruktør i Bergen og blev dér gift med Bergen-Teatrets daværende Primadonna. For hans Hustru, Fru Didi Heiberg, er den kvindelige Hovedrolle i *Kong Midas* skrevet, og Fru Heiberg vil midt i Marts Maaned optræde i Rollen ved det Lindbergske Selskab, som rimeligvis fejrer Premièren i Malmø.

Gunnar Heiberg og Frue har i Vinter domicileret i Kjøbenhavn.

Præst og Degn.

Virkelighedsbillede af *Erik Bøgh*.

Du har jo engang været Degn og Skolemester?

— Du mener „Skolelærer og Kirkesanger“. Ja, det kan ikke fragaas, og jeg kunde maaske have været det endnu den Dag idag, hvis Lykken ikke havde bragt mig i Forhold til . . . en ualmindelig Person.

— Som tog sig af dig?

— Ja paa sin Maade. Han gav mig i alt Fald Mod til at forlade den Stilling, jeg havde betragtet det som en Lykke at opnaa, men som maaske kunde have bragt mig til at ende som resigneret Pietist, som krakilsk Politiker eller som mine to nærmeste Formænd i Embedet.

— Og de endte?

— Som humørsyge Patienter, der i hvert Frikvarter tog Medicin af Klukflasken.

— Fy fy! — Men du var altsaa heldig nok til at træffe en Ven . . .

— Nej den Titel vilde det være Synd at paadigte ham. Han var saa langt fra at være venlig og vennesæl, at jeg aldrig har hørt ham tale godt om noget Menneske

og heller aldrig hørt noget Menneske tale godt om ham. Men min Velgører blev han, og det netop derved, at hans gennemførte Fjendlighed gjorde mig Skolelivet saa hedt, at jeg sprang fra det Hele, som man springer ud af et brændende Hus.

— Hvad var det for en Hædersmand?

— Det var min Præst.

— Men hvordan gik det til?

— Ganske naturligt! Men det er en lang Historie.

— Fortæl den alligevel! „Dichtung und Wahrheit“, efter Behag!

— Jeg behøver ingen Digtning. I alt Fald er den Digtning, der staar til min Raadighed, ikke i Stand til at give Fortællingen stærkere Effekt, end den simple Virkelighed har haft for mig. Da denne mørke Mand, som sagt, er bleven min Velgører, skal jeg ikke med Vilje eller Vidende tilføje et eneste Pennestrøg, der kunde sværte hans Billede. Jeg skal paa Forhaand sige til hans Undskyldning, at vi passede sammen som Ild og Vand. Jeg havde den Svaghed: at være for ung og glad, mens han havde den: ikke at kunne taale at se Andre være glade og han var meget mere at beklage end jeg, thi han var endnu mindre skikket til at være Præst. end jeg til at være Skolelærer, og mens jeg efter et Par Aars Forløb kunde tage Afsked fra mit Kald, maatte han blive i sit, til han døde, utilfreds med hele Verden, ilde lidt af sine Menigheder og hver Søndag prædikende to Kirker tomme.

— Naa, saa fortæl da den ubeskaarne og upyntede Sandhed.

— Nu vel!

Og saa fortalte han:

Det er nu snart et halvt Aarhundrede siden.

Jeg var lidt over en Snes Aar, var tidlig dimitteret fra Seminariet og havde i halvandet Aar været Huslærer, da det paagældende Skolekald blev ledigt og tilbudt mig af Skolepatronen, der havde hjulpet mig paa Seminariet og haft den Tilfredsstillelse, at min Dimissionsattest svarede til hans Forventninger. Det følger af sig selv, at jeg med Taknemlighed modtog Tilbudet, og forsynet med Kaldsbrev og Kollats skyndte mig at holde Indtog i min — unægtelig yderst forfaldne — Embedsbolig.

Ved min Ankomst traf jeg straks en af Sognets andre Lærere, der under Vakancen nu og da havde maattet læse med Børnene. Han bød mig venligt Velkommen, men hans Velkomsttale lød omtrent som saa:

„Ja, De venter vel, at jeg skal lykønske Dem til, at De saa tidligt har faaet Kald, og det gør jeg ogsaa for saa vidt, som jeg ønsker Dem al mulig Held og Lykke til at bestride det — men jeg vil sige Dem: det kan behøves! De gør Dem ikke noget Begreb om, hvordan Skolen er bleven forsømt under Deres Formands lange Sygdom. Børnene kan ingen Verdens Ting. De kommer til at begynde forfra i Alt.“

„Naa! Saa faar jeg jo Æren for det Hele, naar de lærer Noget“ — mente jeg i mit Ungdomsmod.

„Æren — ja vist! — og Paaskønnelse — jo, der skal De ha'et!“ — sukkede min gamle Kollega. „Saadan tænkte ogsaa jeg den Gang, jeg var ung og kry. Nej, gør alt, hvad De formaar, slid og slæb for at lære Børnene alt, hvad de kan nemme, stræb at være saa nøjagtig i hele Deres Embedsførelse, som muligt, og naar De saa venter, at det skal blive anerkendt, saa skal De se, at jo bedre det lykkes Dem at røgte Deres Kald, jo mere Uvilje vil De paadrage Dem, og jo mere vil man chikanere og bagtale Dem! Jeg taler af Erfaring. Jeg har ogsaa været

ivrig i Tjenesten og taget mig Verden nær, men inden to Aar var forløbne, efter at vi havde faaet vor nuværende Velærværdighed, saa var jeg traadt ned. Jeg var bleven ti Aar ældre, var bleven nervøs, graahaaret og sløv, lod alting gaa, som det bedst kunde, og fandt mig i alt. Lad mig se, at De staaer bedre imod! De har jo hverken Kone eller Børn, som jeg, stakkels syge Mand!”

Naa! Jeg havde den Gang et Mod, der grænsede til Overmod. Jeg forsikrede, at jeg slet ikke var bange for Præstemanden. Naar jeg passede mit Embede og ikke fornærmede ham, kunde han jo ikke faa noget imod mig — antog jeg.

„Ikke faa noget imod Dem?“ — gentog min Kollega. „Han har allerede saa meget imod Dem, som man kan have mod et Menneske, man slet ikke kender!”

— Men hvorfor da?

— Først og fremmest fordi han ikke kan fordrage Folk, der har gjort en god Eksamen. Han er selv Kandidat med Non, og har gjort alt, hvad han kunde, for at faa Herremanden til at kalde en ældre hellig Fyr, som har haft Uheld i andre Stillinger og tilsidst med Nød og Næppe har faaet et „Ej ubekvem“ eller saadan noget, men det lykkedes ikke. Herremanden foretrak Dem, og nu skal De se, at De bliver modtaget som en Hund i et Spil Kegler. Præsten har allerede omtalt Dem.

— Som hvad?

— Som „den første den bedste Vindhas, der har haft lidt Held ved Eksamensbordet“. Det var i Modsætning til hans Klient, der naturligvis ogsaa havde haft Uheld der.

— Tak!

Hvem skulde have troet, at man kunde faa Ulejlighed af saadan en Smule Eksamen!

Endnu samme Dag præsenterede jeg mig for min nærmeste Foresatte.

Det var kort før Jul, og det begyndte allerede at mærknes saa smaat, da jeg om Eftermiddagen traadte ind i hans „Studerekammer“.

Han sad ved sit Skrivebord, med Ryggen imod mig, og uagtet jeg havde ladet mig melde, lod han ikke til at bemærke min Ankomst. Jeg blev imidlertid med degnelig Ærbødighed staaende ved Døren i tavs Forventning om, at han skulde afbryde sin Læsning og værdige mig et Øjeblikks Opmærksomhed, men det varede syv Lange og syv Brede, før jeg naaede saa vidt. Endelig, efter at jeg havde faaet mere end fornøden Tid til at indse, hvor lidet værdig jeg var til at komme i Betragtning, og efter at jeg gentagne Gange forgæves havde søgt at tilkendegive min Nærværelse ved sagte at rømme mig, rejste Præsten sig og gik hen imod mig.

Jeg bukkede saa pænt, som jeg kunde, men det lod han ikke til at bemærke. Han gik hen imod mig, stak mig et stirrende Blik i Ansigtet, lod det derpaa et Par Gange maale mig fra øverst til nederst og udbrød saa med en alt andet end venlig Stemme og tilsvarende Mine:
„Naa, saa det er Dem!“

Jeg bekræftede naturligvis dette Overraskelsesudbrud og fortalte, at jeg var kommen for pligtskyldigt at hilse paa min Foresatte og præsentere mine Attester . . .

Mere fik jeg ikke sagt før han afbrød mig med de Ord:

„Jeg bryder mig aldeles ikke om Attester. Man kan have en meget god Dimissionsattest uden at due til at være Lærer.“

„Saa er det ret heldigt, at jeg har Vidnesbyrd i denne Retning fra den Mand, for hvis Børn jeg har været Informator, og fra den Præst, der har eksamineret mine Elever“ — svarede jeg, men det syntes han heller ikke at høre,

han lod mig blive staaende med Papirerne i Haanden og gav sig til at gaa op og ned ad Gulvet.

„Jeg vil sige Dem det rent ud, Fa'r!“ fortsatte han stadig promenerende — „det gør mig meget ondt, at De har faaet Kaldet, uagtet jeg har interesseret mig for en anden, som jeg syntes bedre om!“

Herpaa svarte jeg beskedent, at jeg haabede, at denne Interesse ikke vilde vække nogen Fordom eller Uvilje mod mig — osv. — men ogsaa det lod han upaaagtet og ubesvaret. Han vedblev tavs at spasere frem og tilbage — jeg tror en Snes Gange og lod mig yderlig forbavset blive staaende ved Døren.

Paa en Gang fo'r han hen mod mig, saa nær, at hans Næsespids næsten berørte min og spurgte:

„Hvordan staaer det sig med Deres Tro, Fa'r?“

Dette med den barskeste Røst og det skarpeste Blik pludseligt og uventet opkastede Spørgsmaal, bragte mig næsten fra Koncepterne — i alt Fald ud af den højtidelige officielle Stemning, og halv instinktmæssigt, som om han havde spurgt til mit eget Befindende, svarte jeg med et høfligt Smil:

„Jo Tak! Ret godt!“

Det Svar var han aabenbart ikke belavet paa. Efter et Par Ture op og ned ad Gulvet standsede han igen og fortsatte:

„Jeg spørger Dem alvørligt: har De den rette Tro?“

„Nej, det kunde aldrig falde mig ind at paastaa. Jeg tror ikke engang paa Pavens Ufejlbarhed, end sige paa min egen. Der kan vist være meget urigtigt i min Tro, som i alle andres.“

Atter to tre Ture op og ned ad Gulvet, og saa en ny tête a tête!

„De kniber ud, Fa'r! De vil ikke bekende Kort. Er De „Opvakt“ eller er De Vane-Kristen, eller Fritænker, eller hvad er De?“

Nu syntes jeg Situationen ligefrem fristede til Drilleri, og svarede ganske roligt: „Som Barn havde jeg Ord for at være temmelig opvakt, men jeg tilhører for Resten ingen Sekt. Det vil aldrig falde mig ind at føre kættersk Lære i Skolen.“

Manden var lige ved at eksplodere. Han greb fat i begge Spidserne paa min Frakkekrave og vedblev:

„Nu ingen flere Udflugter! Ja eller Nej! Tror De paa Djævelen?“

„Ham har jeg jo forsaaget ved min Daab, og jeg tilstaar, at jeg siden den Tid har givet mig saa lidt som muligt af med at tænke paa hans Væsen og hans Gærninger.“

„Det er nok! Det er med andre Ord: De tror ikke paa nogen personlig Djævel, og den, der ikke gør det, han tror heller ikke paa nogen personlig Gud.“

„Men Hr. Pastor . . .“

„Nej jeg tænkte det nok! Nu véd jeg, hvad Aands Barn De er, Fa'r! — og det skal jeg vide at rette mig efter. Lad mig saa faa Deres Kaldsbrev og Kollats. Jeg er nødt til at indsætte Dem i Embedet paa Søndag. Det er sørgeligt — det er sandelig sørgeligt!“

Overfor et saadant Raisonnement var der intet at sige. Jeg gav ham Papirerne, sagde Farvel og skyndte mig ud af den Dør, ved hvilken jeg under hele Samtalen havde maattet staa Skoleret.

Det var Introduktionen.

Næste Søndag indtog jeg min Plads i Degnestolen, og hørte min nye Foresatte ex cathedra oplæse mit Kaldsbrev og Bispens Bekræftelse paa min Udnævnelse. Da det var gjort, erklærede han mig for velbestaltet Skolelærer og Kirkesanger, men kunde ikke engang paa Prædikestolen tilbageholde den Oplysning, at han havde gjort, hvad „der stod i hans Magt, for at en anden, til hvem han havde mere Tiltro“, skulde have faaet Embedet.

Den Udtalelse synes dog ikke at have skadet mig i Menighedens Øjne, thi efter at Gudstjenesten var endt, kom de tilstedeværende Honoratiores op i Koret for at byde mig Velkommen, mens Præsten med sammenbidte Læber og rynkede Bryn skyndte sig ud af Kirken. Det var, som jeg erfarede, en Demonstration imod ham, og da jeg beklagede, at Præsten paa Forhaand havde været stemt imod mig, svarede en af Bymændene, at han ikke kunde have givet mig nogen bedre anbefaling.“

Efter denne Begyndelse var naturligvis vort Forhold klart og tydeligt givet. Han søgte enhver Lejlighed til at sige eller volde mig Ubehageligheder, og jeg var belavet derpaa, men min Ungdom og min underordnede Stilling gav mig ikke det rolige Mandsmod, der behøvedes til at forsvare sig med den Brutalitet, som alene kunde imponere en Mand af hans Karakter og Begavelse. Naar jeg havde afværget et af hans uberettigede Anfald, forstod jeg ikke at benytte mig af den Blottelse, han havde givet sig, til at sige ham grundig Besked, saa han tog sig i Agt næste Gang. Jeg nøjedes i Reglen med at markere den ved en høflig, men spydig Bemærkning, der kun virkede tirrende.

Jeg skal anføre et Eksempel af de utalt mange, jeg kunde vælge imellem, og naar jeg netop vælger dette lille Sammenstød, er det ikke som et af alvorligere og mere betydnende, men som et af dem, der er hurtigst fortalt.

Det viste sig meget snart, at Præstens Skolebesøg som oftest indtraf paa det Klokkeslet, da Undervisningen skulde begynde, eller lidt før den skulde være endt: med andre Ord: at de gik ud paa at opdage en Lejlighed til at komme mig til Livs, hvis Skoletiden var begyndt et

Par Minuter for silde eller endt et Par Minuter for tidligt. Herpaa havde min Kollega i Hovedsognet belavet mig, og det lykkedes derfor ikke at gribe mig i en saadan Forbrydelse.

En Morgen da „Skoleforstanderen“ (d. v. s. den Gaardmand, der havde Tilsyn med Skolens ydre Anliggender: Reparationer, Mulktopkrævninger o. dsl.) var kommen ind til mig i en Forretningssag, opdagede jeg forundret, at den glade Skoleungdoms Støj paa Legepladsen pludselig var forstummet, og at alle Børnene var kaldte ind. Jeg saå paa Klokken, der endnu manglede fem Minuter i den bestemte Tid, bad Skoleforstanderen vente et Øjeblik, og skyndte mig ind i Skolen. Jo ganske rigtigt! Dér sad alle Skolebørnene paa deres Plads og Hr. Pastoren paa Katederet.

Havde jeg nu været en moden Mand med den behørig Avtoritet og Brutalitet, skulde jeg have sagt til Børnene: „Gaa ud Børn! I har fem Minuters Fritid endnu, og jeg har noget at tale med Præsten om“. Derpaa skulde jeg i Skoleforstanderens Nærværelse have sagt ham, at han ingen Ret havde til at gøre Indgreb i min Skolegærning, fordi hans Ur gik galt — at mit Ur i værste Tilfælde havde samme Ret til at gaa nogle faa Minuter for sagte som hans til at gaa for stærkt, og at, selv om der var sket en Forsinkelse ved min Samtale med Skoleforstanderen, saa paalagde simpel Humanitet ham at undersøge Aarsagen. Naar det var sket, kunde han have ført Klage over min Forsømmelighed til Skoledirektionen, hvis han ikke frygtede for at gøre sig latterlig derved, men han skulde tage sig i Agt for at kompromittere mig overfor mine Elever → osv. — men dertil var jeg, som sagt for ung.

Da jeg kom ind i Skolen, hilste jeg høfligt paa Præsten og efter at have kastet et forundret Blik paa Børnene, saa' jeg spørgende paa ham. Svaret blev, i det han

paatog sig sin mest unaadige Embedsmine: „De har ikke kaldt Børnene ind i rette Tid, Fa'r! Derfor har jeg gjort det!“

„Er Hr. Pastoren ogsaa vis paa, at det er rette Tid?“ — spurgte jeg høfligt.

„Nej! Det er fem Minuter for silde.“

„Fem Minuter for tidligt, skulde jeg mene!“ — rettede jeg og viste ham mit Ur.

— Det Ur gaar galt.

— Det kom fra Urmageren igaar.

— Lige meget! Saa har han stillet det galt.

Saa aabnede jeg Døren og bad Skoleforstanderen komme ind.

„Sig mig Morten Nielsen: Naar et Ur nu viser paa 5 Minuter over 8 — hvordan gaar det saa?“ spurgte jeg ham.

„Saa gaar det vel saadan sine 10 Minuter for stærkt, kan jeg tro!“ — svarte Manden, efter at have raadført sig med sit Ur.

„Nej saa gaar det rigtigt, og saa er det faa' en Skam Morten Nielsens Ur, der gaar galt!“ — vedblev Præsten.

„Det kan sandelig gerne være, men saadan gaar vist omtrent alle Byens Ure“ — mente Morten Nielsen.

„Ja, det forandrer ikke Sagen“ — forsikrede den gejstlige Rethaver.

„Nej, det er afgjort: alle Byens Ure kan gaa galt“ — istemte jeg — „men naar nu det eneste ufejlbare Ur befinder sig i Nabobyen i Hr. Pastorens Lomme, og jeg baade begynder og ender Undervisningen efter de fejlbare Ure, vi her har, synes jeg at Resultatet bliver saa lidt forskelligt, at der hverken er Anledning til at gøre Indgreb i mine Funktioner, eller til at give Reprimander!“

„Vil De lære mig, hvad jeg har Anledning til eller ikke? — Lær De heller Dem selv at svare Deres Foresatte med skyldig Respekt, Fa'r! Forstaar De det? God Morgen!“

Og ud ad Døren fo'r min velærværdige Foresatte gnistrende vred, uden at vente paa Svar.

Jeg stod flov tilbage, og det var for saa vidt i sin Orden, som jeg havde søgt at være fin, hvor jeg burde have været grov. Børnene havde ikke forstaaet andet, end at jeg havde maattet give Præsten Ret i alt, hvad han sagde, og til sidst faaet Grovheder, som jeg maatte tie til. Ikke engang Skoleforstanderen lod til at være rigtig med. Han rystede blot betænksomt paa Hovedet og mumlede:

„Ded æ dou en farli skrap Mand, den Præst, men — æ — jæ troer ili'el at hans Klokke itte gaar rejti'!“

Jeg har sagt at han ikke kunde taale at se Folk glade, men det er for lidt. Han kunde hverken taale at se dem tilfredse eller haabfulde, og denne Svaghed afprægede sig i hele hans Præstegærning. At hans Prædikener i formel Henseende ikke kunde taale Kritik, bidrog mindre til, at hans Kirker stadig stod tomme og at hans Menighed gik til Nabopræsterne, end den iørefaldende Kendsgærning, at de udelukkende gik ud paa at fordømme og sønderknuse, at skildre Vejen til Himlen som ufremkommelig og gøre Helvede endnu hedere, end nogen Af-ladskræmmer har forsøgt. Lige meget, hvilket Evangelium, der var Dagens Tekst — han kom altid derfra til „den evige Ild, der er beredt Djævelen og hans Engle“ og han kunde ikke ofte nok ende sine Skildringer med sit Yndlingskriftsprog: „Og der skal være Graad og Tænders Gnidsel“.

En Søndag, da jeg fulgte ham fra Kirke til en Hjemme-daab, kom vi forbi en ung Husmandskone, der sad og

legede med sine tre Smaabørn — og straks fik han et Opstød af sit sorte Prækeri:

— Naa Du har siddet her i Stedet for at være i Kirken.

— Ja Hr. Pastor! Jeg kan jo ikke gaa fra Børnene — jeg har jo ingen anden til at passe dem.

— Ikke det? — Bilder du dig maaske ind, at du kan passe dem bedre, end Vorherre?

— Nej, men da Vorherre har betroet mig de smaa Pus, saa tør jeg ikke gaa fra dem. De kan jo saa let komme til Skade.

— Ja-a vist: „komme til Skade!“ Dersom Herren forbarmede sig over en af de stakkels Unger, der er undfangne i Synd og fødte i Misgærning, og tog ham til sig, førend han endnu er gaaet i Djævelens Sold, saa vilde du vel sige, at han var kommen til Skade, og hyle af Sorg derover! Nej, da skulde du just prise Herren for hans Naade og Miskundhed! Nu sidder du derimod her i kødeligt Hovmod og fryder dig over de syndige Smaa, som du har sat ind i denne ugudelige Verden, hvorfra der er tusinde brede Veje, som fører til Fortabelsen, men kun en smal Sti, som gaar til det himmelske Jerusalem. Nej græde skulde du! Du skulde græde Blod ved Tanken om alle de Farer og Fristelser, der vil møde dem. Du skulde græde Dag og Nat over, at hvor godt du end ogsaa passer paa dem, kan du ikke forhindre, at Drengen paa dit Skød maaske ender som en grov Forbryder, og at den kønne lille Tøs ved din Side bliver en ufærdig Krøbling! Derfor glæd dig ikke i Utide! — — — osv.

Konen gav sig naturligvis til at tudskraale, og da det var opnaaet, gik vi videre.

En anden Gang skulde en Døende „berettes“ — som det hed. Det var en Husmand ude i Overdrevet, der — paa Grund af Tarmslygning, tror jeg det var — laa paa sit Yderste og havde begæret Sakramentet. Da det — af

gode Grunde! — var noget, som sjælden forefaldt, blev jeg som Kirkesanger tilsagt til Assistance, for at der intet skulde mangle i Højtideligheden, og kom saaledes til at overvære et af de mest uhyggelige Optrin, hvortil jeg nogensinde har været Vidne.

Manden saa' unægtelig ud som om han kunde dø, hvad Øjeblik det skulde være. Hans Farve var gusten, hans Øjne matte og hans Stemme klangløs.

Jeg ventede derfor at Præsten skyndsomst vilde udføre den hellige Handling, for at Kommunikanten ikke skulde udaande under Forberedelserne, men det lod aldeles ikke til at have nogen Hast. Han holdt en urimelig lang Skriftetale om Syndens Vederstyggelighed, om Djævelens Magt over Synderen, og om den evige Helvedsstraf, som er ham vis, dersom han ikke erkender sin Brøde i al dens Afskyelighed og angrer den under fortvivlet Sønderknuselse.

Efter at han havde endt denne Tale, der kun egnede sig til at forvandle den Syges Dødsangst til Helvedes-Rædsel, spurgte han ham, om han nu fuldt ud havde en saadan Erkendelse.

Herpaa svarte Manden, at han godt vidste, at han havde levet som et skrøbeligt, syndigt Menneske, der ikke havde fortjent Guds Naade . . . men med det vilde Præsten ikke nøjes. Den syge Stakkel skulde erkende: at han havde levet som et Djævelens Barn og fortjent til evig Tid at komme derhen, hvor der var „Graad og Tænders Gnidsel“. Ja, Manden erkendte, at han var en stor Synder, uagtet han dog, Gud ske Lov, ikke var bleven nogen Forbryder.

„Naa, saa du trøster dig ved, at du ikke har forbrudt dig saa groft som f. Eks. Ole Kollerød?“ vedblev den ubarmhøjertige Skriftefader. — Ja, den Trøst, at han aldrig havde slaaet Folk ihjel, mente Manden dog, at han havde — men nu begyndte Bodsprædikanten en ny Tordentale,

hvori han lod ham vide, at det slet ikke var Forbrydelsen, men Troen og Syndserkendelsen og Angeren, det kom an paa: Naar den groveste Forbryder blot angrede dybt nok, var han værdigere til Paradiset end en retskaffen Mand, der ikke var sig nogen Forbrydelse bevidst, og naar derfor den døende Synder ikke følte og bekendte, at han var mere uværdig til Guds Naade end hvilken som helst Tyv, Røver og Morder, saa var han ikke bodfærdig.

„Ja, saa bodfærdig kan jeg ikke være. Jeg vil ikke lyve for Vorherre i min sidste Stund“ — svarte Manden.

„Saa kan jeg hverken tilsige Dig Syndsforladelse eller give dig Sakramentet, og saa er vi to færdige med hinanden. Farvel!“ — sagde Præsten, og saa gik han.

Den syge Mands Blod var kommet i Kog under denne Samtale. Han samlede sine faa Kræfter til en hurtig Vending ind mod Væggen og daanede ved Anstrængelsen, men da han kom til sig selv igen følte han, at Faren var overstaaet. Han døde ikke den Gang, og maaske var det Præstens Bodsprædiken, der frelste hans Liv, men han satte aldrig sin Fod i Kirken efter den Dag.

Han var egenlig en syg Mand, den stakkels Præst, og hans Sygdom var dobbelt beklagelig, fordi den vakte Uvilje i Stedet for Medfølelse, uagtet den var baade pinlig og uheldelig. Det var nemlig den tærende Hjertesygge, som kaldes Misundelse, hvoraf han led, og den forbitrede hele hans Tilværelse. Saa snart han saá noget, der var vellykket, noget, der hørte til det bedre i sit Slags eller gjorde Opsigt, blev anerkendt eller rost — straks udsendte den beskadigede Plet i Hjertet en Sværm af

Avinds-Bakterier i den ulykkelige Mands Blod, og saa kom det altid til Bitterhedsudgydelser.

Saa' han en Ager, hvorpaa Sæden stod udmærket, saa behøvede han blot at høre en Bemærkning derom, for at udbryde: „Ja Herren er langmodig! Han lader sin Sol skinne og sin Regn falde, baade paa de Retfærdiges og de Uretfærdiges Ager. Det er sandelig ikke for Per Persens Retfærdigheds Skyld, at hans Hvede staar saa godt. Men han faar vel snart udpint sin Jord paa den Maade, som han driver den“.

Kørte Forpagter Denogden forbi med et Par smukke Heste, saa kunde han ikke tilbageholde et Hjærtesuk i den Toneart: „Naa! Han bilder sig ogsaa ind, at han har Raad til at holde Luksusheste! Ja, han fik jo lidt Penge med sin Kone, men de skal ikke vare længe, og kommer der et Par daarlige Aar, saa skal vi se, at han maa gaa fra det Hele!“

Det følger af sig selv, at en saa tarveligt lønnet Skolelærer, som jeg, ikke besad meget, der var misundelsesværdigt, men i den Retning var han nøjsom indtil det Utrolige. Saa' han blot paa mit Bord en illustreret Bog, saa var det tilstrækkeligt. Da hed det: „Hm! De maa nok have Ekstra-Indkomster, Fa'r.“

— Jeg? —

— Ja! Siden De kan købe kostbare Værker om Videnskaber, som er Dem aldeles uvedkommende. Jeg har ikke engang Raad til at købe det Slags Bøger.

Herpaa kunde jeg have givet ham det beroligende Svar: at det var en laant Bog, men det fandt jeg ikke nødvendigt. Jeg kunde ogsaa have svaret: at af alle Videnskaber var der ingen, som var mig mere uvedkommende, end Hr. Pastorens Økonomi. Det havde været fortjent, men som sagt: jeg manglede den fornødne Djærvhed. Jeg svarede kun:

„Det er en entomologisk Afhandling, og Naturhistorie hører jo til de „almennyttige Kundskaber“, hvortil der er ansat 2 Timer om Ugen paa mit Skoleskema.“

— Visvas Fa'r! Spild De ikke Tiden med at snakke om Insekter til deres Skolebørn, men lær dem bare det ene Fornødne! Jeg har sandelig aldrig lært Naturhistorie.

— Jeg beder Dem undskylde, Hr. Pastor, men om det ikke hører med til teologisk Attestats, saa kan jeg forsikre Dem, at det er en befalet Disciplin ved Skolelærereksamen, og at jeg — uagtet jeg var saa heldig at faa et Udmærket paa min Dimissionsattest i dette Fag — kan meget mindre, end jeg synes, der hører til almindelig Dannelse.

Det var bogstavelig sandt, men der er Sandheder, som man ikke skal sige til syge Folk, og jeg maa tilstaa: jeg vidste godt, at han vilde opfatte mit Svar som en Spydighed. Nu var 101 ude, og der fulgte et helt Styrtedbad af Ubehageligheder og Bebrejdelser, for hvilke jeg ikke kunde forsvare mig uden at blive beskyldt for Mangel paa Ærbødighed for min Foresatte.

Jeg kunde nævne Snese af Tilfælde, hvor lignende ubetydelige Anledninger fremkaldte tilsvarende Overfald, men skal endnu blot nævne to som ret betegnende.

Væggene i mine Værelser var hvidtede Kalkflader, der blev skjoldede af Fugtighed og Mursalt, og for at bøde paa deres Uhygge havde jeg anvendt en Uge af min Sommerferie paa at oliemale og dekorere dem. Saa snart Præsten saa' denne Oppudsning, brød Sygdommen løs: Oliemalede Vægge! De fandtes ikke engang i Præstegaarden! Oliemalede Vægge hos en Skolelærer, der skulde være et Mønster paa Nøjsomhed og Beskedenhed! — Det var uhørt! — Det var et slet Eksempel, der ikke kunde andet end opmuntre Menigheden til Forfængelighed og Overdaadighed! — Det var ligefrem at give Forargelse! — Og det var desuden ulovligt! — Det var Skoledistriktet,

der skulde vedligeholde Bygningen, og Skolekommissionen, der havde at bestemme, hvad der skulde gøres eller ikke gøres. — Og det var Sognepræsten, der var Formand i Kommissionen. — Havde jeg maaske bedt ham om Tilladelse til at dekorere Vægge og Døre? — Det var Mangel paa Respekt for mine Foresatte — det var en Selvraadighed, der skulde blive paataalt — osv.

Jeg tror virkelig, at han førte Klage over mig i den Anledning, men Medhold fik han ikke.

En Søndag Formiddag, da han kom ind til mig for at iføre sig sit Ornat, førend han gik over i Kirken, opdagede han en ny Straahat, der var lidt smukkere end de, man plejede at se paa Egnen. Han vendte og drejede den et Par Gange, og da han havde forvisset sig om, at den uden Sammenligning var mere elegant end den Halmhat, han selv plejede at bære i Marken og Haven, havde han tillige set sig tilstrækkelig vred paa den. Han holdt den hen for mig og spurgte mig med et Blik, som kunde have passet til en Forbryder: „Vil De gaa i Kirke med den Hat, Fa'r?“

Da det slet ikke havde været min Hensigt, mente jeg, at han i alt Fald kunde have ventet med det Spørgsmaal, til han saa' mig gøre Mine til at tage den paa, og svarede — maaske nok lidt spidst: „Nej, det kunde ikke falde mig ind! Jeg gaar aldrig i Kirken med Hat paa.“

„Jeg mener: Vil De gaa til Kirke med den Hat?“ — spurgte han nu med fordoblet Barskhed.

„Synes Hr. Pastoren ikke, at den er pæn nok?“ — spurgte jeg til Svar, og saa brød Uvejret løs igen. Det var en Hat til en Springfyr, og ikke til en alvorlig Embedsmand — etc. etc.: hele Ramsen om Forfængelighed, Overdaadighed, Nøjsomhed, Beskedenhed, slet Eksempel, Forargelse, Mangel paa Respekt for alt, hvad der var helligt!

Da den var ude, tog jeg ganske rolig min sorte Cylinderhat ud af Skabet og forsikrede Præsten, at jeg ikke et Øjeblik havde tænkt paa at benytte nogen anden Hovedbedækning til min Kirkegang — men det gjorde Sagen endnu værre. Saa havde jeg jo formastet mig til at drive Gæk med min Foresatte — og saa fremdeles.

Havde det været en Hat af almindelig Rughalm, vilde den næppe have givet Anledning til saadant et Udbrud. Det var kun det fine italienske Straa, der var ugudeligt — eller udegneligt!

Saaledes gik det omtrent hver Gang, vi kom sammen: idelige Fornærmelser, idelige Naalestik og Chikaner. Stundom var endogsaa Fornærmelserne saa grove, at jeg — til Trods for min ungdommelige Sky for brutal Optræden mod en ældre Mand — blev nødt til at tage Bladet fra Munden. Under en Skoleeksamen havde han siddet og ærgret sig over min Færdighed i Katekisation — en Talesport, der paa den Tid spillede en stor — vist nok for stor Rolle ved Undervisningen, og hvori jeg tør sige, at jeg næsten havde drevet det til Virtuositet. Da Børnene var gaaet, sagde han mig i Skolekommissionens Nærværelse, at „den Maade, hvorpaa jeg katekiserede, duede ikke“, og da jeg i en temmelig spagfærdig Tone spurgte ham om, hvilken Metode han da vilde anbefale mig, havde han Hardiesse og Enfoldighed nok til at svare: „De hørte mig jo katekisere i Søndags, Fa'r!“

Da kunde jeg ikke længere bevare min degnelige Ydmyghed. Jeg svarede, at jeg meget nøje havde hørt efter og til min store Forundring opdaget, at han kun havde spurgt paa „Ja“ og „Nej“, hvilket i enhver Kateketik bliver betegnet som de mest ubehjælpsomme Former for Spørgsmaalene. Naar han imidlertid opstillede en saadan Katekisation som et Mønster, turde jeg naturligvis ikke betvivle, at det var den allerbedste, men jeg maatte beklage, at de sagkyndige Lærere forstod sig saa

lidt paa Sagen, at de havde lært mig den daarlige Metode, og at de af Kancelliet udnævnte Censorer endogsaa havde givet mig Attest for, at jeg katekiserede „udmærket godt“, mens de ubetinget vilde give den Dimittend, der katekiserede, som Hr. Pastoren, „tg“ — maaske endog med et ekstra Spørgsmaalstegn.

Nu drapperede „min Foresatte“ sig i sin Velærværdighed og spurgte Skolekommissionens Medlemmer, om de nogensinde havde hørt et mere impertinent Svar, men her kom han tilkort: Sognemændene, der meget godt vidste Besked om hans idelige Chikaner, kunde ikke indrømme, at der var noget Uhøfligt i den Maade, hvorpaa jeg havde sagt, hvad der dog var Sandhed. De mente ogsaa, at det var beklageligt, hvis kun Præsten skulde forstaa, hvad Andre var satte til at bedømme, og det kunde jo aldrig være nogen Fornærmelse imod ham. Kort sagt, man gik ind paa min Ironi og tog Parti mod ham.

Men det skulde jeg faa betalt, og jeg fik det.

Hen ad Sommeren til skulde Bispen holde Kirke- og Skolevisitats. Det blev Terminen.

Denne Højtidelighed gik saaledes for sig: Omtrent ved Middagstid skulde Eminentens komme til Hovedsognet, og der skulde saa Pastoratets tre Skolers yngste Klasse give Møde, og enhver Klasse prøves for sig i de Lærefag, som han opgav.

Jeg fik en bibelsk Historie at katekisere over, og det gik særdeles godt. Børnene, der var vante til min Maade at spørge paa, svarede frejdigt og livligt, og da Biskoppen havde hørt nok, udtalte han sin største Tilfredshed: „Det var en Katekisation, netop som den skulde være, og det var en Fornøjelse at høre, hvor flinkt Børnene svarede“ — netop saaledes faldt Ordene, og de faldt selvfølgelig min Hr. Pastor ilde for Brystet. Efter en meget kort Eksamination i et Par andre Lærefag, hvor Børnene ogsaa

gjorde godt rede for sig, ønskede Biskoppen at se en Prøve paa, hvad de kunde af Gymnastik. Heri var mine Smaadrenge usædvanlig dygtige, mens de to andre Skoler paa Grund af den ene Lærers Sygelighed og den andens høje Alder viste sig at være meget uøvede, og da Præsentationen var endt, havde min Sjælesørger atter den Sjælesorg at høre Biskoppen rose min Undervisning og den Livlighed, der udmærkede mine Elever.

Det var jo en lille Revanche, men min ene Kollega skyndte sig at reducere Triumfen.

„Til mig sagde Biskoppen ingen kønne Ord, men jeg vilde dog nødigt være i Deres Sted nu!“ — hviskede han.

— Hvorfor det?

— Fordi Biskoppen har rost Dem to Gange. Jeg tror endogsaa, at han klappede Dem paa Skuldren. Det gaar min Tro aldrig godt! Mens De fik den første Lovtale sad Præsten og skar en hel Gaasepen i Smaastumper. Saa' De ikke det?

— Jo, jeg saa' nok, at det ikke smagte ham, men...

— Vent bare! Husk, at nu har han Biskoppen under Behandling til imorgen Formiddag! Der kan udrettes meget i den Tid.

— Ja — hvad kan han vel udrette? Hvad kan han vel sige om mig?

— Hvad han kan sige, det faar De naturligvis ikke at høre, men hvad han kan udrette dermed, det faar De nok at se!

Med denne ildevarslende Forudsigelse gik jeg hjem.

Næste Dag skulde Skolernes ældste Klasse give Møde i Kirken. Der var stor Højtidelighed. Biskoppen prædikede og efter Talen skulde Sognets Ungdom, ikke blot den skolesøgende, men de yngste Aargange af den konfirmerede, træde ud i Midtgangen til Katekisation.

Jeg skal lade usagt, om det var Præsten eller Bispen selv, der havde truffet dette Arrangement, thi det husker

jeg ikke mere, men at det var saa urimeligt, som muligt, det kan jeg sige med Bestemthed — thi det siger sig selv: naar de Store og de Smaa bliver blandede sammen, saa synes de Smaa naturligvis, at det er de Store, der maa svare, og er der nogen Alder, hvori den bondeagtige Generthed — „pudor rusticus“ — særlig gør sig gældende, saa er det ubestrideligt i Overgangsaaene, netop hos den Aldersklasse, der her skulde figurere som de Store. For at gøre Forplumringen fuldstændig, havde de forskellige Skolers Elever ogsaa blandet sig mellem hinanden og derved tabt den Frejdighed til at svare, der følger af de tilvante Omgivelser og Følelsen af at være Medlem af et sammenøvet Kor.

Der stod nu Store og Smaa mellem hinanden i to lange Rækker langs Skolestaderne. Karle og Drengene paa den ene Side og Pigerne paa den anden, og saa traadte Biskoppen ned imellem dem for selv at spørge og høre, hvad de kunde af deres Religion. Man kunde ikke let tænke sig en mere imponerende Skikkelse, end den høje, smukke, hvidhaarede to og halvfjersindstyveaarige Olding i sin prægtige Embedsdragt med Kors og Ordener paa. Han var den største og fornemste Mand, der nogensinde var set i Sognet, og allerede som saadan omgivet med en Atmosfære af forstummende Ærbødighed, men dertil kom det værste. For Almuesfolk, der ikke havde hørt ham før, var han ikke let at forstaa. Han havde mistet flere Fortænder, og naar han udtalte Ord, hvori visse Konsonanter stødte sammen, smuttede der et lille e ind mellem dem, saaledes at „fremmed“ blev til „feremed“ og „brændende“ til „berændende“, „Pris“ til „Peris“ og „Klage“ til „Kelage“. For et dannet Øre havde det vel ingen stor Betydning, men her bidrog det vistnok sin Del til det skandaløse Resultat: at han næsten ikke kunde faa et Ord ud af Ungdommen. Han overlod derfor Eksaminationen til Præsten. Denne henvendte nu en Del

Spørgsmaal til forskellige af Børnene enkeltvis, men han tog dem saa barsk, at et Par Pigebørn gav sig til at græde, og nogle Drengene i Forskrækkelsen svarede Ja, naar de skulde have sagt Nej og omvendt. Slaget var tabt — Panik over begge Linier!

Da denne bedrøvelige Scene var forbi, og Menigheden havde forladt Kirken, blev vi tre Lærere kaldte op i Koret, og nu holdt Biskoppen en Beklagelsestale over den forsømte Tilstand, hvori Ungdommens og Skolebørnenes Religionskundskaber befandt sig. For min ældste Kollegas Vedkommende vidste han imidlertid, at han, der havde fyldt de syv Gange Ti og stod i Begreb med at søge om Afsked, saa længe hans Kræfter slog til, havde været en dygtig og nidkær Lærer, og ham vilde han derfor takke for det trofaste Arbejde og lykønske ham til den velfortjente Hvile. Ogsaa om den anden Lærer vidste han, at hans Vilje havde været god, men at han i flere Aar havde maattet kæmpe mod en smertelig Sygdom, som nu forhaabentlig var hævet, og han stolede paa, at Vorherre vilde lægge sin Velsignelse i hans Bestræbelser for at bringe Skolen til et mere tilfredsstillende Standpunkt.

„Dem derimod“ — det var mig — er der intet, som taler til Undskyldning for! De er en ung, kraftig Mand, og det skorter Dem hverken paa Kundskaber eller Gaver til at undervise, saa naar Ungdommen fra Deres Skole er lige saa uvidende, som den øvrige Flok, da kan det kun være, fordi De ikke har røgtet Deres Kald, som De kunde og burde, og jeg maa derfor paa det alvorligste opfordre Dem til at gøre Deres Pligt med større Flid og Iver end hidtil“.

Det Udtryk af Forbavselse, hvormed jeg modtog denne saa ilde motiverede Bebrejdelse, maa vist have stødt den høje Kirkeherre, thi saa snart han havde udtalt, vendte han sig bort.

Men taale et saadant Overfald uden at gøre Biskoppen opmærksom paa, at det maatte være bevirket ved urigtige Forudsætninger, syntes jeg ikke jeg kunde, og stolende paa, at den Venlighed, han havde vist mig Dagen forud, i det mindste maatte have efterladt saa megen Billighed, at han vilde tillade mig at forklare min Stilling til den formentlige fælles Uvidenhed, spurgte jeg derfor, saa spagfærdigt som muligt: om det maatte være mig tilladt at forsvare mig.

„Nej!“ — svarede Biskoppen med en pavelig Myn-dighed, der ikke tillod nogen Modsigelse. — „Hertil har De intet at sige“.

Men han tog fejl!

Jeg havde haft meget at sige — endogsaa meget, der var uimodsigeligt.

Først det: at jeg kun havde været Lærer paa Stedet i halvandet Aar, og kunde saaledes ikke have mindste Skyld i, at den under min Formands Tid af Præsten forberedte og konfirmerede Ungdom var uvidende.

Dernæst: at den mislykkede Katekisation i Kirken aldeles ikke kunde give noget Begreb om, hvor vidt min ældste Klasse var forsømt eller ikke. Der var flere Konfirmerede end Skolebørn ude paa Kirkegulvet, og af de tre Skoler var min den mindste — og naar de fem Sjettede — og deriblandt alle de Store — lod sig forbløffe, var det jo ikke at vente, at den ene — der kun bestod af Børn — skulde udmærke sig fremfor de andre.

Endvidere: at da han havde været saa tilfreds med min yngste Klasse, var der jo ikke Spor af Rimelighed for, at jeg skulde have anvendt mindre „Flid og Iver“ paa den ældste.

Men nej: Biskoppen havde sagt „Nej!“ — jeg maatte ikke forsvare mig, og over for dette urokkelige Nej havde en Skolelærer ikke et Ord at sige, om han ogsaa havde lidt nok saa stor Uret.

Dog hvad jeg ikke maatte sige til ham, sagde jeg saa meget udførligere til mig selv, og jo klarere det blev mig, at den uheldige Kirke-Katekisation ikke havde kunnet give den gamle kloge Mand nogen rimelig Grund til at lade hele sin Vrede gaa ud over mig alene, jo tydeligere blev det, at det store Omslag fra velvillig Anerkendelse til ubillig Dadel maatte have en anden Oprindelse — og hvor denne maatte søges, var ikke svært at gætte, men hvilke Laster og Forbrydelser, der var blevne mig tillagte, for at det kunde blive fremkaldt — det vidste kun Præsten og Bispen.

Fra den Dag af var min Stilling mig pinlig. Jeg gjorde Forsøg paa at mageskifte mit Kald bort for et ringere, men ingen vilde bytte med mig. Tilslidst traf jeg en Kammerat fra Seminariet, som i længere Tid forgæves havde søgt Embede og gjerne vilde gifte sig. Han var en ældre determineret Person, der ikke var forknytt af sig. Til ham afstod jeg med Skoleforstanderens Samtykke mit Kald.

Saa snart det var gjort, skyndte jeg mig op til Præsten, der intet anede. Jeg overrakte ham et sammenfoldet Papir.

— Er det en Ansøgning?

— Nej det er min Afsked!

— Afsked? Vil De tage Deres Afsked?

— Ja, og min Eftermand er allerede udnævnt.

— Er De gal Fa'r?

— Nej, men jeg tror nok, jeg kunde blevet det i de Embedsforhold, jeg har staaet i.

— Hvad vil De saa tage Dem for?

— Jeg vil glæde mig over, at De ikke mere er min Præst, og jeg ikke er Deres Degn.

— Den Glæde kan De sandelig ikke leve af.

— Det har jeg heller ikke betænkt, men har faaet en Følelse af, at jeg ikke vilde kunne leve uden den.

— Men det er jo en aldeles fortvivlet Ide! Naar er De faldet paa den.

— Den kom som en Anelse den Aften, da jeg meldte mig til Tjeneste og fik den uforglemmelige Modtagelse, og den blev til Overbevisning ved Bispevisitatsen, da jeg fik den ubegribelige Reprimande, uden at kunne forsvare mig. Jeg haaber, De forstaar, hvor høj Pris jeg sætter paa denne Glæde, nu da jeg bortkaster mit Embede og den Stilling, hvortil jeg har forberedt mig fra Barnsben — alene for at kunne sige: „Gud ske Lov: De er ikke mere min Foresatte!“ Men jeg skylder Dem Tak for, at De har været det saaledes, at jeg fik Mod til at bryde med min Fortid saa tidligt, at jeg endnu kan haabe at tilkæmpe mig en Fremtid paa andre Veje!

Det var mig en Lettelse, som jeg ikke kan beskrive, da jeg fik afleveret denne Lektie, som jeg saa længe havde trængt til at komme af med, og hvad enten det nu var min dyrt købte Frimodighed, der gjorde sin Virkning, eller Manden følte en vis Beklemthed over, at han havde drevet et ungt Menneske til et saa betænkeligt Skridt, nok er det: Præsten var som forvandlet. Den barske Straffetale, jeg var belavet paa at besvare, udeblev. Han sagde ikke engang et Ord for at gendrive mine Beskyldninger, men gav sig til at spasere op og ned ad Gulvet.

Først efter en længere Pavse standsede han foran mig, lagde den ene Haand paa min Skulder og rakte mig den anden med de Ord:

„Ja ja da! Farvel Fa'r! Og Gud være med Dem!“

Jeg er vis paa, at hans Ønske var vel ment.

Han er nu død og borte for mange Aar siden, og Mindet om de Fortrædeligheder, han i sin Tid voldte mig, har forlængst tabt deres Bitterhed ved den Erkendelse: at det var dem, der hjalp mig frem i Verden.

Italienerne har et Ordsprog, der i fri Oversættelse lyder som saa: „Et Spark bagi hjælper altid et Skridt fremad“ — det indholder en slaaende Sandhed, for saa vidt, som man ikke lader sig rive omkuld af Hjælpen.

Byrons Don Juan.

Andet Halvbind

Indledningsdigt.

Vel mødt igen! — og har man ment mig træt,
træt var jeg — det maa Godtfolk gærne vide;
og laa jeg aldrig før paa Ladheds Side,
jeg laa der — med den gode Sliders Ret;
havde jeg Livets Flod for tidligt søgt,
for sent — kanske — gav jeg for Ebben efter:
nuvel! der vaagned atter i mig Kræfter
til Genoptagelsen af Kaldets Røgt.

Mit Kald? — jeg har ej søgt det selv i Livet,
 det blev mig brændt med Fødsels-Mærket ind,
 og denne Glød vil ulme i mit Sind
 til engang Naade-Stødet blir mig givet;
 jeg har — som alle Andre — brudt med Pligter,
 men brød og bryder mig kun fejl derom,
 hvordan jeg stod for Gennemsnittets Dom:
 jeg var ej »Oversætter« blot — men Digter!

Men se! formasteligt har jeg mig vovet
 ilag paany med Byrons Heltedigt.
 Hvad hjælper det, om jeg fik gjort min Pligt,
 fik afbetalt min Gæld, som jeg har lovet?
 var Viljen god nok, Evnen var kun svag,
 det har *jeg* i det mindste tidt nok mærket:
 har Viljen jeg med Tilskud end forstærket,
 min Evnes Minus kom dog for en Dag.

Paany jeg vender mig til Bogens Aand
 og beder Dig, Du stolte Lord og Britte:
 kan ej i Takt jeg med din Genius skridte,
 saa nægt mig ikke derfor helt din Haand!
 drag kun din Væbner med Dig viden om,
 slip ham ej paa din Verdens-Fart af Sigte,
 at *han* kan oversætte — *Du* kan digte —
 at *sammen* vi kan staa for Godtfolks Dom!

Vi hører jo dog sammen, høje Herre!

om »uden Dadel« ej, dog »uden Frygt«,
trods Snus-Moral og Alenkræmmer-Kløgt,
trods alt, hvad Køterne kan gøre og snærre;
vi hører sammen paa den samme Kærre,
om ikke Thespis' saa Apollons Vogn:
kan *det* ej ses af Godtfolk i vort Sogn,
det blir for Godtfolk selv saa meget værre.

Vi regnes under Et iblandt de Faa,

som Evnen fik til Digter-Blod at nyde,
mens Evnen blev dem nægtet til at yde —
som heller end at dømme, vil forstaa!
de Folk forlanger ej en Lægebog
med Husraad imod Livets Katzenjammer,
de véd, hvorfra den fælles Livs-Nød stammer,
den vil de se paa Prent i Kærne-Sprog.

Og er end Kærne-Sproget *Dit* — med Rette,

o Herre, Du hvis Blod i Sproget flød,
Du fra hvis Hjærte Bogens Strømvæld skød
og overskylded Samtids flade Slette:
og kan jeg med alt Opbud af mit Snille;
min Kunst, min Flid, ej mestre Bogens »Aand«:
saa holder Du Disciplen dog ved Haand
og kender i *hans* Puls vor Moder-Kilde.

Aar gik der hen, hvor »Don Juan« var lagt
 med Mærket: Vent og gro! blandt andre Sager
 de Aar uddybed mig min Arbejds-Ager
 og øged mig mit Bo's Bestand og Magt;
 blir jeg engang til Tiggerstaven bragt
 (aandelig talt) nuvel! det faar saa være:
 men »Don Juan« skal staa, sig selv til Ære,
 fyldt som den er med Menneske-Foragt!

Foragt for Mennesker — men ej for Livet,
 Foragt for al den fælles Usseldom,
 hvori vi selvbevidste spanker om,
 som havde *vi* vort Præg Naturen givet:
Naturen, som er grænseløs ophøjet
 i Skønhed, Vildhed, Storhed over os,
 vi, som bestandig handler *den* paa Trods
 og i vor Afmagt er saa gud-fornøjet!

Vi, Millionerne som gaar i Krig
 saasnart en Kejser sig i Thronen retter;
 vi, Nikkedukkerne for »Kabinetter«
 som er — officielt — mod Løgn og Svig;
 vi, Kabinetteres Kammertjener-Flok,
 som afsky'r — ideelt — Blodhundekoblet,
 men som, saasnart vort Blod ved Kunst har boblet,
 ej kan — realiter — faa Blod-Bad nok!

Vi, som har dannet Stater imod Stater,
 vi, som belaster dem med Skat paa Skat
 og, for at kunne gøre Fjenden mat,
 gør Træk paa Træk med Præster og Soldater:
 Præsterne, som Vorherres Navn skal lyve
 qua Kautionist ind i vor Synde-Gæld!
 Soldater, som i Krigen slaar ihjel
 og som i Fred er Arbejds-Dagens Tyve!

Vi, som i Handel og i Vandel staar
 Alle mod En, hver Enkelt mod de Mange;
 vi, som paa »Godtkøb« Kunderne skal fange
 og ler, naar Næsten drives fra hans Gaard;
 vi, som med Sukkersmil hinanden flaar,
 og klæber Nat og Dag ved Regne-Pulte,
 og *maa* bedrage — hvis vi ej vil sulte,
 og takker Himlen for et »naadigt Aar«!

O vi — vi, som os Kristenfolk benævner
 og overtræder dagligt Kristus' Bud,
 og pynter Statens Kirke gyldent ud,
 og spækker ængstlig Murens dybe Revner;
 vi, som trods vore syv Religioner,
 der hæver Dyden, river Lasten ned,
 maa gøre Ægtesengen dobbelt bred —
 bred nok for fjorten Slags Prostitutioner!

Ja vi — som snart har fælles Maal og Vægt,
 men ej *en* Lov, som alle Folk skal lyde;
 vi, som ej putter i den samme Gryde
 en Stadskarl og en simpel Tyveknægt;
 vi, som — hvis ikke Ordet er *for* frækt —
 blev en Natur-Karikatur paa Jorden,
 vi Folk fra Østen, Vesten, Syden, Norden —
 o fy! hvad blev den til, vor hele Slægt? . . . .

Du véd det, Du, som maalte stolt dem Alle,
 som har berejst den hele Usseldom,
 som snart i Rusland, snart i England kom
 bagpaa dem — og lod Svøbeslaget falde!
 Hvor skreg da *de*, som kagled før og kækked!
 hvor sad der røde Strimer paa den Hud,
 som ikke Lyveriets Lommeklud,
 eau de mille-fleurs besprængt, fik tidsnok dækket!

Dog — den, som slaar, har først følt Svøbens Tugt;
 den, som hudfletter, har først saaret stønnet;
 man sparker ej til Bullen, som er frønnet,
 uden at faa i Næsen Edder-Lugt!
 Din Humors Skedevand, din Bidskheds Salt,
 din suveræne Grund-Foragt for Gøglet
 har, mens Du lo, din Musas Svingflugt tøjlet —
 og førend »Banens Slut« Du sammen faldt.

Du svang din Svøbe — myndig, som den Stærke,
men førend Værkets Slut blev Du lidt træt;
din Oversætter har vel mærket *det*,
hvoraf Originalen bar sit Mærke.

»Den kender Smærten bedst, som bærer Bylden«,
og Skoen trykker den, som har den paa:
og skal vi dele — ærligt at forstaa —
for Værket Æren, bør vi dele Skylden!

Febr. 1890

Holger Drachmann.

Gloria in excelsis.

Motto: . . . . Das Indicium müsse gelten, weil Zauberinnen nicht nur ihre Kinder sogleich nach der Geburt den Dämonen zu weihen, sondern sogar selbst aus ihrem Umgang mit den Incuben Kinder zu zeugen und so das Zauberwesen in den Familien zu vererben pflegten.

(Soldan: Geschichte der Hexenprozesse. 1843. Pg. 326.)

Bamberg d. sancti Gumberti p. Ch. n. a. MDCXXIX.

Velagte Borger och Apotheker

Niels Eric Skiellebye

aff Nye-Kiöbning

gandske wenligen tillstrefven

med een Wen, dend Gud ledsaghe.

Hierte fader!

Gud fader allmectigste, Søn og Hellig Mand verre med os alle Daghe og Nætter indtill vor sidste Stund och endda senere!

Hierte fader, skaltthu vide, jeg war bras rusig, som jeg det stref, saasom jeg ewen kom fra ett godt ærligt Driick, formedelt min goede Wen, Jens Holger Errihøe, hands uforwarded Hiemfahrt till Wort.

Hierte fader, skaltthu vide, att han bøed mig fly sig een Bref med till Dig, och som det war een stoer faveur, saa wilde

jegh det gierne, men som jegh kunde intet — for dend stoere Snellheds Orsage — skrifve Dig een rætt Epistolam, saa stiftede jegh min Diarium, helder Dagbøeg, paa det atthu kanst saalunde subtiligen forfare mine Omstande och huissomhelst hersteds passeret er.

Hierte Fader, och haabes jegh forvist, atthu wil plat tie kvær med hands — som min — Opholl her till Bamberg, saasom mand hafuer her til Steden gandste icke dend rætte Lutheri Tro, allene holder hardt ved Pauuen, och kunde dette verre ofs Baade till Skadde och Nachdeel sidenhen, om det spurgtes till Wort, — och item haabes jegh forvist, atthu helt artigen will forskyde hannem denne hands commode Handel og tilse hannem — besynderlig med noghen well aptered Quindfold, saasom han er sært genegen till hastig Amour.

Hierte Fader, verre thu saaledes Gud allmectigste befahled aff Din

gandste ergivnest Søn
Peder Stiellebye,
egen Hand.

Diarium Petri Limoppidani.

Bamberg. 6 februarius MDCXXXIX

Ved Guds synderlige Wellgefall er jegh denne Dagh anlangt — tandem — her till Steden och hafver præresenteret mig for Bysens Apotheker, min fader sin goede Wen fra forne Tid, som hafver tagit mig helt artigen an saasom Gesell och loseret mig inn — som hand hafde intet Plaz udi sin Huus — ved een angenehme junge Wittib, navnlig Minna Bitsch, hvor jegh kand blifve herligen tilseet udi alle partes.

17 Aprilis

Min Husbond — Elias IJin — er een heftig goed Mand som slar os ickuns maadeligen och gifver mig i Synderlighed Stunder till att fundere paa min stoere Mysterium — tinctura aurea — huilken skall gjøre mig arme Svend till Werdsjens største Mand, — allene att jegh har maatt forjættet hannem een Lod derudi, om det gelinges. Minna hafver sig en Dotterlil, Klärchen, som disværr er blefven uhørlig krank.

25 Aprilis

Endog vi hafve slait hender — Klärchen — braf mange Arer och sætt hender Kopper ofver henders gandske Legom, saa hun er ligere een Stegerist enn som een aff Menniskens Geschlecht, saa er hun dog denne Morgen saligen hensouuen udi Stor jammer. Allene, saa kand Minna, naar som hun er forsten blefven noget trøst, hafve mere Tijd att opwarte mig. — Dend Gudfrygtelige tiener Allt till Goede!

8 Mayus

Ney, ney — hun, Minna, will gandske intet gifve sig till fritz, allene hun jamrer flageligen alle Daghe och Nætter, saa att jegh kand intet fanghe een ærlig Nattesøvn; væ min tinctura!

9 Mayus.

Denne Morgen war jegh tilig oppaa Marken, och gelingede det mig att fanghe een saare deylik och rar Gewæchst med een besynderlig angenehme odeur; hun maatte wenteligen hielppe udi Decoeten!

Allene, som jegh kom tilhuse, saa stoed dersteds Minna och hiffed' och graad och brøled' och spiede opp noghen fæhlen

grønne uhørlig massa och gisped' och raabede och spiede och graad, och aldt derimellom fortaalte hun, huis som war pasferet, hvorlunde hun denne Morgen, som hun gick oppaa Taaret att fiøbsla, saa antrefde hun een annen Wittib, navnlig Dorthee salig Kasper Hahnleyns, och war da hun, Dorthee, faldet hender ofver med garstige Skiendsord och siet, att det war Guds Sententz ofver hender, for det hun hafde gjordt sliq, att hun hafde taghit henders — Dortheens — Kiæriste i forne Daghe; nu war huu, Minna, een Wittib, och henders Klärchen en døed och nichtig Ding — hvor stedtes hun nu? — och det var henders Straf, och det skulle gandste intet derved forblifve.

Och hun, Dorthee, hafde spiet oppaa hender, Minna, och mumlet nogne sacramentske Ord, och war da hun, Minna, blefven saare frank och løbede flux tilhuse och spiede och spiede och kunde intet igjen fanghe Weyret.

Och menede hun derudofver, att Dortheen maatt hafve forgiordt hender med Trolldomb, och anlangendes dem Spørgsmaale om henders Klärchen — hvor stedtes hun nu? — saa menede hun, att Dortheen hafde grafvet hender, Klärchen, opp och justement med henders Legom giordt dend dør Trolldskab. Men gick hun daa ochsaa flux till Episcopi sin høger Hand, episcopus suffraganeus Friedrich Forner, som war alltid hardt efter Heyer — och meldede Dortheen an; och dør hun det giordt hafde, och hun kom igjen tilhuse, tyktes hender, att Trolldomben war nu intet fuldt saa fæhlen ved hender, saa at hun følede sig ligervis som noget mere karst och kunde nu foghe henders och min Mad. Lofvet verre Gud.

10 Mayus.

Denne Nat blef Dorthee Hahnleyn och henders liden Dotter, navnlig Annchen — geheymt forrasset och føret udi

Hecte. Och dèr Suffraganeus tillsporde hender, Dorthee, anlangendes det Trollstabb, saa fornectede hun det plat udi henders Motstridighed, och blef hun sætt udi Hecte til det widere. Allene, dèr Suffraganeus tillsporde Annchen och loed hender knibbe saa pas lidet med Tænger, saa raabede hun under stoer Jammer, att henders Moder hafde geheymt grafvet opp Klärchen och foghet henders Legom till Herensalfve. Och blef hun, Annchen, sætt udi Hecte till det widere. Ja ja, aff Barn och Rusig skall En høre Sanden!

11 Mayus.

Denne Daghen blef Klärchens Graf med stoer Gravitæt opned, och fandt mand derudi well hender, allene Suffraganeus menede, att dette war icfuns Djævelins Spill och Skielmeri — mand skulle icfuns holde hardt wed Annchens Geständniß — och war io ochsaa Klärchen henders Legom saa fuul och fæhlen, att mand kunde desanlangendes tencke baade Wunt och Wærre.

12 Mayus.

Dèr Dortheen endda stod hardt i henders Motstridighed, blef hun sætt aparte udi det nedre Karcer. Ketteren, Mester Hinz, stracte hender oppaa een Kors udaf Træ och bandt henders Bene och Hals dertill, thisligeste stracte hand henders Arme rett ud till huer Siden och bandt dennem till Korsens Arme, dog icfuns paa dend Wiis, att Rebene skar intet widere inn. Derhos gaf hand hender att æde, och det will hun bekomme morgen huer Dag. Saa gick han, paa det att hun skulde hafve Tijd at betencke sig, helder som hand, Mester Hinz, sacte: weil das Hühnleyn seyn Eyer in Ruhe legghen unn ausbrüten müsse.

1 Junius.

Hillemændt, denne Dag er woris Apotheker hands Ploug braf gaaen. Førsten war det tilig en stor Festivitet udi Sct. Eusebius, hvortill dend gandske Menighed kiøbede Myrrha och kostelige Kierter hos os; sidenhen, der de ware blefne tørre i der' Halser aff dend megen Messe och Røghelse, saa ginge de anseeligste till os och kiøbede sig Heydenkamper och sadde och poculerede udi Compagnie i den frammerste Kammers. Och der de hafde sat saalunde i een besynderlig lang Stund, saa blefve de braf rusige och fanghede an att slas med Stobene och der' Hirsfingere, saa att wi maatt warskoe Badstier och Bysvende, och maatt de saa kiøbe Tincturer och Pflaster for een skønne Hoben Penger. Af ja, Gudsfrøct — hun duger till Manngt.

13 Julius.

War dend Nat till Dina — famos — ah!

24 Julius.

Hafde Orlow aff Husbond, paa det att jegh kunde divertereres med eet herligt Spectaculum: saa femb Heger brændis paa een Maal tillige. Dend Mester Hinz er een habile Mand.

30 Julius

Des Morgens im Sct. Euseb. spæther bey D.

1 Augusti.

Bekom braf Hugg aff Elias, for det jeg hafde slaghit hands stoere Kolbe isønder. Gud almectigste forskyldte hannem dem Hugg, dend uvittige Bestie hand er.

10 Aug.

Saa threy Landtsknechter løbbe Spiesruth och een Possaunist fusilirt.

12 Aug.

Blef Dorthée Hahnleyn taghen aff Korsen och tilspurd, om hun ikund bekiende wille. Hun suarede hardt ney och klaghede ofver „Ratten, Wanzen unn Läuse“ udi Carceren, och saa det, att mand hafde taghit hende henders Annchen fra, saa hun war ickuns ene.

Mester Hinz lo och suarede: hun hafde io dem Ratten et cætera till Compagnie.

Blef hun saa sæt igien udi Korsen til det widere.

21 Aug.

War till stor Callats med nogne Studentere, drack wi rettskaffent och geraadede udi Slagtning med nogne Landtsknechter. Heysa, det gick lustig, wi prygledis herligen. Een Knecht blef slaghen döder, allene jegh saa min Pas och løbede fort. Lofvet verre Gud. Des Nachts bey D.

28 Aug.

Ney, ney, det gaar platterdings icke med min tinctura aurea; hun will intet komme mig till mødes — dend Affermær!

Sagte maa jegh verre endda mere gudsfrøctelig, paa det att Han maatt anse mig udi Naade, och jegh maatte gelinges udi min Project. Ach, ach — om det maatte gelinges — jegh skall verre saa devout, saa devout, och will jegh aldelis forsaghe Quindfold och Drick — første.

3 Septembris.

Denne Daggh blef ett Qvind strøegen till Kaghen med noghen Slemmere och Dæmmere tillige.

6 Septembris.

Noghen rustige Studentere, huilcke hafde giordt Parlamente och stimet ved Messen udi Sct. Euseb. fick denne Daggh deres Hals forgiordt.

10 Septembris.

Denne Dagh blev Dorthee taghen af Korsen och tillspurd, om hun bekiende wille, och d r hun endda suarede hardt ney, saa blev Suffraganeus hastig och b ed, att hun skulde udi skarp Forh r. Blev hun da kledit aldtdeles n ghen, och ofver henders Hovet och gandste Legom blev ett huert Haar strenggeligen observerit och derhos affskaaren, paa det att paa dend Wiis gi re Hindernis, att Dortheen intet hafde oppaa sig noghen ge eyme Middel pro maleficio taciturnitatis, saa att hun kunde tie qv er, — och thisligeste paa det att mand kunde paa dend Wiis observere oppaa hender noghen stigma diabolicum, — och — o Jesus! — det fandtes digt ved henders h ger Armehull noghen sort och f hlen fleck, stoer ungef ehr som et Pebberkorn, — det var justement ett r ett stigma diabolicum, nu feyle vi ickuns, att Mester Hinz skall komme hender att talle; allene, det skall hand well, om jegh hellers finner hannem.

Den 11 Septembris.

Denne Morgen fanghede Mester Hinz an, nu skulle ded verre. F rsten toeg hand hender, Dortheen, aff Korsen och kl dde hender n ghen och bandt hender paa Stighen.

Derhos gydede han Branntweyn oppaa henders Hovet, allene hand betenckede sig och br ndede hender midlertid ickuns med Svafel trindt om henders Hals och under henders Arme-huller. Derhos heyset hand hender wed henders Arme op till dend n este Stockwerck och loed hand hender saa h ngge dersteds udi fred, meden han gick self till hands Davre.

Allene, d r hand kom tilbage, och hun endda intet bekiende wille, toeg hand strenggere measures, nu gydede hand Branntweyn ofver hender och z ndete an — saa at hun merckede intet

till Kuld, — derhos hengede hand braf mange Wecte oppaa hender och baed hender jammerligen: „Bekiender doeg, hierte Dorthē, bekiender doeg“, — allene hun teeg. Toeg han hender saa neder och stracte hender oppaa een Brædt med braf mange spiße Corner under henders Rygg, och der hun saaledis hafde huilet een goed Stund, toeg hand henders tu Comeler och hafver schrufvet dennem tofammen till henders tu stoere Tæer, stæck hand saa een Stangg under henders Armehuller och heysset hender saaledes opp ungefæhr een god quart Stund. Allene, hun daanet icfuns och bekiendete ey — ded Satans Quind, — saa hand maatt løse hender neder och sætt hender igien udi Korsen.

D. 12 Septembris.

Denne Daggh fangede Mester Hinz an med dem lederne Pidtffen och sloeg hand hender retskaffen, till henders Bloed flydede, derhos heysset hand hender till dend næste Stockwerck, och der hun war braf stract, toeg hand hender neder och sammelschrufvet henders Tæer till henders Tommelfingere och loed hender sidde paa dend Wiis och huiles „im Bock“ udi threy goede Stunder, huorhos hand heysset hender opp och sweytens loed Pidtffen danke Courant oppaa hender.

Endog hand talet hender saa fierligen och énergique till war hun motstridig, wille icke suarre, allene laa icfuns hen som døed. Saa menede Suffraganeus, att ded maatt verre een Sathans Handel: ded att hun saaledis tiede quær och giordte maleficium taciturnitatis, ded war justement dend bedste Bewis, att hun war een rætt Trollkoene, och judicerte hand derudofver, att hun skulle døe oppaa Baalen dend næste Daggh — och skulle saa Annchen, saasom Dotter till een Trollkoene, giøre hender Compagnie.

15 Septembris.

Och d r Dagen fremblickte, blef det een stor Staq. Dend gandske Nat hafde Mester Hinz w rit engagirt, och hands Geseller derhoss, med att rette op een god retskafne Bielke till Dortheen och thisligeste ochsaa een till henders Dotter Annchen, till dennem att binde derhoss, och hafde Mester Hinz haft et st rk Arbejd med at stille opp udi sk n och subtilig Ordning aldt det d r Tr  till Baalen trindt om Bielfene, — allene var det nu ochsaa ett heftigt Artigt siun.

Och dend gandske Morgen hafde Bysens Suenne aldt nof att bem de sig med att gjenne fort dem garstige Smaapeblinger, der stimedede trindt om Baalen och wille i deres ufornumstige Leeg l bbe opp paa Baalen och saalunde deris Ziir och Ordning platt for de.

Allene d r det blef ved tolv Slet, saa fanghede dend store Klocke — navnlig Eusebia — udi Sct. Eusebius an att lyde, og er saa da dend store Proces arriverit udi sk n Ordning.

F rsten kom Stadtshauptmann med Borgerwacten och sey artige Siglere, der trompetrede, digt derhoss kom een Capitayne med een fenniche Landtsknechter och deris Possaunister och Paukenslagere. Och sloge disse tuende Parter ligervis som een mawer Circul digt om dem tuende Baaler. — Dern st arriverte udi anselig Proces Bormester sampt foghit og det gandske Raad, thisligeste *VICARJUS* episcopi med Grosinquisitor sampt Rector magnificus, de fire Decani med Professores Universitatis och dem andre geystlige Notabilit ter.

Disse sloge ligervis som een Circul trindt om den anden, och delede de sig saalunde at Bormester, fogitt och Raadet toge deres Plaz an tilh ger for Baalen, meden Vicarius og dem Andre satt dennem rett for Baalen oppaa dend wenster Siden,

hvor det var stillet an for dennem ett skjønne Stillat med Throner och borderede och baldyrede Tapeter.

— — Digt bag VICTARIUS och hands Suite appliceredis nogne Subalterne aff Clerus sampt Studentere og Pøblinge, och ret for dennem, oppaa dend andere Side aff Baalen, digt næst Bormester och hands Suite hafde mand satt Byfens Galante quindesperjoner — udi forne Tijd Collegium quintum gemenligen kaldet. — Och war det saalunde arrangerit paa det att dem Studentere och Landtsknechter, — saasom de ere noget nachlæsfige udi Troen och hafve meere gout till hastig Amour — skulde intet fange Kiædsommelighed ved dend Stat, huilket och heel wel gelingede, saasom jeg kunde dennem anskue att vere sært lustige. — Jeg hafde io min Plat mellom dennem.

Chi sloge saaledes disse dend tredie Circul och digt næst dennem stod trindt om dend gandske Sted dend gemeene Haab och stimedede.

Och som Bormester justement wohnhaftig war derstedis oppaa Taaret, saa hafde hand og hands Kiæreste, fru Bormesters, seet deris Pass att bevise Byfens Honoratiores, deres fruere och Madamer, nogen courtoisie och byde dennem till Callats justement dend Daghen och satt de altsaa udi Winduene och saa oppaa den gandske Stat, meden de ædede Confitures, gantedes och drack syver Muskatel.

Ungefæhr ved eet Slet kom Mestermanden Hinz agende med dennem och deris Beichtwater, och som de arriverte, saa fanghede dend gandske Samling an att siunge dend Psalme: „Heiland unser“, hvorhos Bormester stod opp och læsede med stark Røst deris Verdamnis och Sentents; och toeg saa Mester Hinz wed dennem och løfede dennem neder, och deris Beicht-

vater førede een Crucifixum till deris Mund, att de kunde gifve HAMEN den sidste Kys.

Satt saa Mester Hinz een Stige til Baalen och treen oppaa, att hand saaledes kunde forhjælpe hender — Dortheen — deroppaa, huilket ochsaa gif helt artigen, endog Mester Hinz och hands Geseller maatt gribbe hardt till, saasom hun war noget suag och uanmæctig. Hun kom dog well opp och blev braf bunden til henders Bielcke. Thisligeste ochsaa Anchen till henders.

Allene blef det dersteds een suar Difficultæt, som hun, Annchen, war icuns tii Aar och ergo een Møe. Och er det herstedes Lough, att een ukræncit Møe maatt intet døe oppaa Baalen; det hafde mand altdelvis forgjættet (indtil mand nu obserworte henders Eidenhed), och Bormester och fougitt discurerterte dend Difficultæt, meden Mester Hinz og hands Geseller gif slitteligen udi deris Ampt och zündete an om Dortheen. Och Euen hun toeg braf fat, som det var klar Solskin med frist Weyr.

Som dend Discours Bormester och fougitt imellom toeg een goed Stund, och det imidlertijd diffameredis, hvorudi Difficultæten bestoed, saa kom det een Stor twiil och Bespænnithed ofver dend gandffe Samling. Allene, der Mester Hinz hafde stiont forrettet hands Embed till Dortheen och hafde fornummen dend der Swirighed, saa gif hand — saasom hand war en habile och hurtig Mand — flux till fougitt och taledede hannem till aparte, och dend der fougitt blef saare glad och neyede med hands Hovet. Gick saa Mester Hinz op paa Baalen til Annchen, ref med ett braf Tagh henders Filler aff och toeg hender med Woll.

Altsaa blef Loughen herligen och stricte opfyldit, och war hun, Annchen, nu rætt moeden til een hizig Døed. Der Dortheen det saa, gaf hun op sin Geyst med et Sfriig. Allene, meden Mester Hinz gif nederligt och zündete an trindt om Annchen, saa geraadede dend gandske Samling udi Stor glædsfab: att Mester Hinz hafde saa braf kommit Satanas att løbbe April, och prisede wi tosammen Gud — meden Annchen sydede — och quad som med een Mund: Gloria in excelsis.

Woldemar.

I Tusmørket.

Naar jeg mod Femtiden kommer hjem
og ser, hvor hyggeligt Luen
spredter fra Ovnens Halvmaaneglug
sit flakkende Skær i Stuen —
da tænder jeg ikke Lampen straks,
men nyder en stille Siesta.
Det er just i denne Mørkningsstund,
jeg bringer mit Offer til Vesta.

Det gyldentflimrende Nedenlys,
som lader Loftet i Skygge,
giver just Stuen et eget Præg
af gammeldags Lunhed og Hygge.
I Vifteform bredt over Tæppet ud
opad Panelet det søger
og fylder Reolens Mørke med Glimt
af guldbetitlede Bøger.

Det smutter over mit Skrivebord
og blinker til Væggens Portrætter,
henkaster paa den belyste Mur
Bladplanternes Silhouetter.
Det strejfer Klaverets Tangenter med Il,
som om det for vidt sig voved,
og lokker endogsaa et flygtigt Smil
fra Konsolens Augustushoved.

Men naar det saa kommer og gør mig Visit
 helt inde i Sofakrogen,
 da stemmes jeg sært vemodig tidt,
 det er, som jeg savnede Nogen.
 Jeg vilde, der sad mig et Væsen nær,
 som lod af min Arm sig favne,
 og som jeg under en Daab af Kys
 kunde give de ømmeste Navne.

Ja, følte jeg under min venstre Haand
 et kvindeligt Hjærte banke,
 som slog for Livet i Takt med mit
 og delte min lønligste Tanke —
 forman jeg derover en Jomfrubarm
 i Ungdomsfylde at hæves, —
 da tyktes min Sang mig vel mindre arm,
 mit Liv ej saa mat og forgæves.

Da skulde Skumringen komme med Fred
 og stille hvert Savn, hver Begæring,
 og Tusmørkestundens Fortrolighed
 blive Hjærternes bedste Næring.
 Og alle de Indtryk, vi samlede hver,
 mens Dagen skilte vore Veje,
 de skulde den Time faa Form og Liv
 og vorde vort fælles Eje. —

— Jeg sidder med Drømmenes Luth i Arm,
 mine Fingre paa Strængene famle.
 Der fødes saa mangen kær Melodi,
 — dog bliver Alt ved det Gamle.
 Naar Ilden slukkes, er Drømmen endt,
 afsluttet den korte Hvile —
 Saa maa jeg se at faa Lampen tændt
 og i Lag med de danske Stile

Verner von Heidenstam.

Verner von Heidenstam

Sol stod op, og før Sol gik ned, var en ukendt Signatur et Navn i Literaturen: Verner von Heidenstam var næsten blevet berømt. En Bog havde grundlagt hans Ry: „Valfart og Vandringsaar“. Den fortjente sin Lykke. Den ejer Billeder af Sol og Sorg, af Ørk og Glæde, af Livslyst og Jøders Elende. Den breder Østerland frem som Jerichaus Ørken ved Sardes, og over dens dejligste Strofer hviler der Duft som af de Beiruthske Roser.

Vi sér dens Mennesker: dens Mænd, Sofron, der jager Attikas Piger — enøjjet er han og fem og halvfjerds; Djufar, Sangeren, der græder foran det skønne Tanta med Hovedet skjult i sin Burnus' Flige; Muchail, Hyrden, den lokkede Knægt, der køber Lykken for en Pjaster: en Kande Vin, lidt Tobak og fire Piger, der kan danse; dens Kvinder sér vi, brune og ømme, uskyldige

og forfarne i Elskovens Lyst: der er kun kort til Bagerdatrens Seng for Vanddrageren, den Elskede, men tro er hun ham og vil dø i Lykkens Tid, før han „tager sig andre Hustruer og slaar hende“.

Dens Egne sér vi, Stenenes Land, til Turan, til Iran; dens Byer, det hellige Damaskus, hvis Minareter er en Skov. Vi sér det alt.

Alt har Virkeligheds Konturer, men Farverne er Æventyrets. Og i Bogens største Billeder er det, som paa Religionernes Fødejord det gamle Testamentes Mænd skred os forbi i de lange og dunkle Kaftaner.

Med Rette stillede da Værket Verner von Heidenstam blandt de Fremste. Pladsen var vunden ved førstefødt Kunst. Siden er den hævdet — ved Proklamationer.

Hr. von Heidenstam er bleven en Religionsstifter: Han proklamerer Glæden som Lære over Jorden. Sorgen er bleven en Digterskole, paastaar han. Det er kun Poeterne, der slukker Solen som Livet bestandig ejer. Sorgen er bleven en Mode, der lader Bedsteborgere føle „Verdenssmerte“, mens de fordøjer.

Ogsaa til Norden, ogsaa til Sverig er Sorgens Mode naaet.

Der skreves en Dag i Stockholm en Graavejrsbog, og den blev, siger Hr. v. Heidenstam, Bedstemoder paa en Nat. Og siden er der ynglet og ynglet Graavejrsbøger, saa Solen er som den florumhyllede Lampe i et Ligkapel, og Aaret kender kun én Tid: Høst, hvor Pessimismen følger Livet til Jorden under Psalmer.

Men de evige Sorgens Melodier trætter.

Saa mødes en Dag de herskende Tanker — de graa, forstaar sig — med de yngre Tanker i en Boghandel. Det er i Stockholm hos Hr. Bonnier.

„De graa Tanker, som under dryppende Regnfrakker var i sort Bonjour, talte om noget sørgeligt. Man skælnede

Ord som nervøs, overhidset, forpint, Høst, Graavejr, Gaslygter i Taage.

De yngre Tanker, som var inderligt lede af det evige Mumleri i Moll, begyndte at snakke om slukkede Lygter i Solskin og skubbede muntert hinanden i Siden. De ældre Tanker — de graa — saá strenge ud.“

Og saa begyndte Solskinstankerne paa Programtalen.

Den om Sorgen som en Mode og Poeterne som Modens Præster.

Nu skal imidlertid Moden have Ende. De yngre Tanker vil skabe nyt. Glæden skal være Jammerens Efterfølgerske. Menneskeheden gik klædt i Sorg. Nu bør den klæde sig i Rosa. Lyserødt er fra nu af Kuløren. De yngre Tanker har besluttet det saa, i Stockholm, i en Boghandel hos Hr. Bonnier.

Og da det var besluttet, gik den alleryngste Tanke — Hr. von Heidenstam — hjem til sit og han skrev: „Endymion“ og „Fra Col di Tenda til Bloksbjerg“.

Han formente, det var Bøger over Glæden.

Kunstnerisk synes disse Bind mig ikke Digteren af „Valfart og Vandringsaar“ værdige. Men indrømmes maa det, at just ved deres Fejl har de behaget: ti Nuet løber hidsigt efter de noble Dilettanti og Verner von Heidenstein er i Formen i disse Bøger ganske Hr. Boganis' Cousin. Som sin Hr. Fætter skriver han for at fordrive Jagtlivs og Landlivs ledige Stunder, og som den grand-seigneur han er, under han naadig Mængden sin Del af det, han skrev for at amusere sig selv.

Under sit Amusement plager Liebhaberen sig ikke med saadan noget som en Plan. Som Pennen i Øjeblikket faldt i Haanden, saadan skriver han. Og som ingen Form binder ham, saa er heller intet Paradoks ham for stejlt. Hvem vilde vel hindre ham i at sige alt — endogsaa en Trivialitet?

Saaledes fødes i „Col di Tenda“ og „Jagtbreve“ det funklende Potpourri af Stemninger, Paradokser, Naturbilleder, Overdrivelser, fint formet Sandhed, Iagttagelser og Banalitet — som saa ganske har blindet eller forbløffet de mange. Publikum tager det selv saa lidt alvorlig med Kunst, at det ikke er til at undres over, at det fortrylles af saa store Talenter, hvem den hele Kunst saa øjensynlig kun er et Tidsfordriv.

Det moderne Publikum og de to Forfattere er lige-sindede. Hvad mærkeligt er der da i, at de følges tro over Stok og over Sten? At de sætter sammen over Tankekløfter, over hvilke selv hin Kolos fra Rhodos næppe vilde spænde? At de tilsammen gouterer de kunstneriske Fordrejetheder som Samlere gouterer gammelt japansk Porcellæn? Og tilsammen benytter Parodokser som Stylder, hvormed de sætter hen over Sandhederne?

Saa meget mer som Publikum, mens det læser disse Bøger, har noget nær den Fornemmelse som det gemene Folk, der, med velvillig Tilladelse af Kastellanen, ærbødig bekligger Anlæg og Vandspring og Drivhuse i en Slots-have og langeligt stirrer paa Espalier'erne, hvor Solen modner Druerne for Ejerens sene Taffel.

I „Endymion“ har Hr. von Heidenstam nu ganske vist sammentømret sig en kunstnerisk Plans Aag. Men han har ikke baaret Aaget.

Hvert andet Nu løber han bort fra sin egen Plan og han strejfer ubekymret rundt i sit Østerland som den, der plukker alle Indtryk og ikke blot møjsomt samler den Indtrykssum, der tjener dette Værk. I det Hele er det Hr. von Heidenstams Kendemærke — som alle Dilletanters — at han aldrig nægter sig noget, mens Kunstneren nægter sig alt, hvad der ikke angaar hans Plan. Det maa jo blive saaledes for den, for hvem Beskæftigelse med Kunst er en Adspredelse og aldrig blev et Arbejde.

Men Kunsten er blandt andet ogsaa et Arbejde og tilmed et meget møjsomt.

Og naar Verner von Heidenstam etsteds lader hin glade gammelfranske Højadel lé ad Kunsten som Arbejde, saa beviser just hans egne Bøger, at det noble Selskab har storlig Uret i at lé. Ti Arbejdet er just den nødvendige Del af Talentet, som disse talentrige Heidenstamske Bøger fattes — skæbnesvangert fattes.

— — —
Lad os imidlertid forlade Formen i disse Bind, og lad os hellere undersøge deres Lære.

Først kunde vi muligen sé, hvordan netop Hr. von Heidenstam let blev den, som forkyndte Glædens Evangelium.

v. Heidenstam er svensk. Og han har sikkert Ret, naar han siger, at Svenskerens Sind er glad. Hans Hu er, hvad der skinner, hans Længsel er Pragt. Hans Hjærte er ubekymret.

Soldaterbarn er han. Drikkelag er hans Lyst og Drikkelags Skæmt. Er han ikke Barnebarns Barn af fægtende Helte? Saa sidder da Lejrlivs kaade Ubekymret-hed ham endnu i Blodet. Og hans Musik er Fanfarer og Trommehvirvler.

Men over ham har Literaturen spændt en kunstig Himmel af graat. Og den har pylret om Soldatens Barnebarns Barn som over en Kælling. Og den har om ham og for ham sunget Sørgekoral'er i Moll.

Men nu skal det være forbi. Hr. von Heidenstam er svensk, og han er glad af Sind. Han vil for Svensken skrive om Glæden.

v. Heidenstam er fremdeles Maler. Malerne de elsker Lys og Sol. De er jo saa godt som Moder Sols Haandlangere: de vogter kærligt Farverne, som er hendes Børn og deres Øjes Glæde.

Nu vel — der er Farver overalt, Øjets Glæde allevegne.

Hr. von Heidenstam er Maler som han er svensk; han vil skrive om Farvers Pragt — han vil skrive om Glæde.

Og han er endelig Adelsmand. Adelsmanden sidder ham saagar meget dybt i Blodet. Det er Adelsmanden, som lader ham saa inderlig behages af dette det borgerligste Sveits' yderste Idyller, som er hans hele Væsens sidste Modsætning og platoniske Længsel. Derfor undres han og beundrer Landets Borgerlighed: Præsidenten med sit Smørrebrød med Skinken, Obersten, som i Skjortearmer højstegen fejrer Indgangen til sin Port — mens han selv finder sit gode Otium paa Højderne, som det sømmer sig Adelsmanden: i et „Slot“.

Det er Adelsmanden, som ofte urimeligt spotter det samme Publikum, som Kunstneren i ham dog vil behage. Det er Adelsmanden, som saa ligegyldigt — og saa pretentiøst — bestandig leger med „Jeg“et i Beretningerne. Naar Hr. von Heidenstam saa rigeligt benytter første Person, er det i Virkeligheden ikke for at posere overfor Læserne; men det er langt snarere — fordi Læserne slet ikke eksisterer for ham. Naar Blaablods-damerne, som danner Omegnen af Habsburg, gaar op ad Wiener Operaens Trappe til deres Arveloger, løfter de Slæbene særdeles ligegyldige for — hvad Vogntjenerne der følger efter, faar at sé.

Det er endelig Adelsmanden, som gør ham modsigelseslysten, fordi han er blasért. Den blasérte elsker Særstandpunkter. Han løber rundt for at sé alle Tingene paa Ryggen. Han opsøger — mest blot for at faa Tiden til at gaa — just det Synspunkt, der er modsat alle andres.

Nu vel — de andre sér graat. Hr. von Heidenstam vil sé Rosa.

Er han mon ikke svensk og ikke Maler, ikke Adelsmand?

Saa jager han da sin noble Klinge gennem Skyerne, og han vil flænge det Graa, saa Himlens Sol kan skinne gennem hans Kaardes Rifter.

De andre — lad saa dem skrive om Sorg.

Han vil fylde sit Digt med Malernes Sol og med Livets Lyst. Og — Kunsten vil eje sin ny „Renæssans“.

Med andre Ord de Yngste vil skabe en Kunst om dét, som de Ældre ikke saá: en Kunst om Glæden, som skal genføde selve Kunsten.

Men hvilken Glæde?

Lad os faa Rede paa, hvad Hr. von Heidenstam mener med Glæde. Ti ogsaa den er mer end én Ting og mér end ti.

Livet er kort, siger da Heidenstam. Bestandig og bestandig følger han til Livet dette ene og samme Ord. Ikke blot kort — men altfor kort. Livet er rigt paa Kummer, bliver han ved, altfor rigt: Vor Tid har for dybt stirret ned i Naturens Kælder, altfor dybt har vi sét Samfundets Brøst, til at vi ikke skulde stemmes sørgmodigt.

Men er Livet mørkt og hvis dets Aar kun er flygtige, saa maa vi blot desto nøjere indfange hver en Glæde. Næsten med Pietet maa vi frede om hver en Lykkens Time. Mens Tid er, maa vi glæde os ved alt, hvad der kan glæde.

Forat nyde hver Lyst, som Nuet ejer, maa vi imidlertid ikke lade os forstyrre af Tanken om imorgen, og vi maa begrave Tanken om igaar. For deres Slagskygger vilde formørke Nuets Farve.

Mod al Livets Elende skal vi sætte det glade Nu: det bliver vor Gud, det skal vi sorgløst hylde.

Det er da Sorgløsheden, som bliver Maalet. Det er den, Heidenstam besynger. De Sorgløse er hans sande Helte. Tiggerne paa Damaskus' Torv, Muchail, der inat svirer for Piasterne tjente idag, Sofron, Svinehyrden, der stjæler ubekymret, mætter sig ved Rovet og lad lægger sig hen i Solen; de arabiske Kvinder, som muntert snadrer i Badet, mens Krig og Elende hænger over deres Hoveder: alle de er Digterens Venner og Helte.

Som Ildis, Statholderens Datter i Sana, ophænger ogsaa Heidenstam Kransen over den Sorgløses Dør: over dens, som i den klare, tyste Østerlandets Nat bedst tager Vare paa Øjeblikket.

Sorgløsheden søger da Digteren.

Men her i Norden døde den forlængst. Her, hvor under Graahimmel „Verdenssmerten“ — ogsaa „den tyske Syge“ kaldet — bredte sig fængende som en Pest. Hvor skulde Sorgløsheden vel findes i vore smaa Lande, hvor Graavejrstemperamentet trives som Indestængtes kroniske Sot. Hvor vel i Kulturcentrene, hvor Pengejagten avler den uendelige Bekymring og dræber Dagen idag ved den ridende Mare: imorgen.

Selv i Syden er den død — hvor Antiken ligger i Ruiner, ligger Livsglæden Lig. Livslysten flygtede fra Italien, i Attika forvrængedes den. Kun Sofron kender den mellem Attikas Svinehyrder.

Ellers blev den ogsaa selv paa Grækenlands Jord trampet ned af Nutidens Liv: Kulturlivet; og den udaandede brat under Kirkernes rejste Kors. Selv paa Attikas hellige Jordbund fødte Havesygen de udstanselige Bekymringer og blev Lidelsen knæsat under Korsets Tegn — „mens“, siger Heidenstam, „Akropolis Søjler løfter sig over Slettens Rand som Fingrene paa en foragtelig knyttet Haand“.

Videre gaar da Digteren paa sin Søgens Vej. I al Vesterland er Sorgløsheden død: Guldet og Korset har dræbt den. Men Østerland staar igen: Der lever Livets Glæde, og dér er de Sorgløses Hjemstavn.

Dér har Guldet ingen Magt. Araberen arbejder, det er sandt. Men han arbejder „knn for det nærværende og ikke for et fjærnt og uvist Maal, meningløst og letfærdigt opofrende sit korte Livs Lykke“.

Han elsker Skønhed. Han finder Lyst i Pragt. Men han kan undvære den, „som Profeten kunde det, da han selv malkede sine Hjorder og lappede sine Sko“.

Over hans stilfærdigt glade Jordeliv hvælver sig desuden en lys Himmel, hvor Islams huldrige Gud har Bo. Halvmaanen er Fredens og Lykkens Tegn. Islam vil paa Jorden se et Genskin af Paradisets og ikke af Helvedes Lys.

I Genskin af det vil Musselmanen leve: nydende det eneste, som virkelig er vor, den Dag, som er idag.

Saa lyder Læren.

Og under Islams Halvmaane finder Verner von Heidenstam endelig Glæden.

Lad os da sé et Øjeblik paa alle disse „Glade“.

Det er atter Sofron, der er glad, naar han møt kan kun have sin vante Plads i Solen; det er Badets Kvinder, som sad i Fattigdom og nøjedes; det er Tiggeren foran Miss Harwens Dør — det er alle de Arabere, som elskede Livets ydre Lyst men dog kunde undvære den, som Profeten, der selv lappede sine Sko.

De Glade synes de, der véd at undvære. Hr. von Heidenstams Lykkelige synes de, som intet fordrer. Og Lykken bliver Kunsten at undvære.

Det er da den, som trives i det muntre Damaskus. Eller trivedes. Ti i det dejlige Damask er Vesterlandet allerede trængt ind. Hin straalende og farverige Studie til „Endymion“, en Studie paa Vers — og ti Gange mere værd paa sine faa Sider end hele den digre „Endymion“, der er en Prædiken istedetfor en Menneskeskildring — maler os allerede „Sankta Vesterlandina“ som hun „ridende Jorden rundt for at købe Land“ drog ind i Damask. Og Sorgløsheden dør under hendes Mulæsels Hov.

Højt løfter hun Guld og Piastre i en knyttet Haand, og frem rider hun — Doktor Kristen fører Mulæslet ved dets Bidsel.

Hvor levende males dog ikke Gudindens Vej:

„Al Verdens Tiggere gaar og gaar. De staar ved Hushjørner. Damaskus Tiggere, de blot ligger. De ligger

idag og de laa igaar. I tusinde Aar har de sovet og snorket, mens de har tigget. Lænede mod Moskéen sover de i Flok saa langt inde i Skyggen som de kan komme — deres Ryg kløer de med en Pind.“

Men saa hører ogsaa de Sorgløses Sorgløse Mulæslets Hove.

„Og de sér Rytterskens løftede Francs og de griber hende i Kappen. De slæbes med. De trampes ned, de piskes ned — i Kampen om Guldet.“

Det Guld — siger Heidenstam i en Parentes — som de dog aldrig faar: „ti det falder i Doktor Kristens Brønd — — han æder Guld“.

Men alligevel Striden om Guldet er brudt ud. Sé — den hærger Damaskus. Op jager den Tilfredshed og Sorgløshed, Livsglæde og Islams Fred. Som Sejrherrer sidder Gud Vesterland med Guld i Haand og Korset paa sit Bryst.

Miss Harwen sér, at ogsaa Damask kender vesterlandsk Nød. Den kom med Frankerne, og snart vil Arabernes Hjem kun ligge i Grus.

Østerland er en Døende. Eller er det ikke allerede en Død?

Selv siger Heidenstam i Digtet „Damaskus“ til Østerland:

„Mit Ønske var, du var af Kød og Blod, og at jeg fik Lov at sidde ved din Fod — kun ved din Tærskel. Hvor skulde jeg digte da. Da vilde jeg sorgløs kaste hver Kærlighed, som bandt mig til Ven, til Slægt, til Stamme, til min Gud, du, min Sjæls Elskede, for din Fod. Jeg vilde rede din Seng med Silkens Pragt og Myrter skulde ligge paa dit Bryst. Men ved dit Hovedgærde vilde jeg vente med et Lagen. Ti du blunder ikke nu for i Nat — min Ungdomsallerkæreste: Dødens Blund er det, som modtager dig nu.“

Og nøje den samme Tanke indeslutter selve „Endymions“ Navn som i en trang Kapsel.

Med Blikket fæstet paa den store Ørken hvisker, Miss Harwen Navnet paa den, Diana elskede. Men den, der ledsager hende, svarer:

„Miss Harven, den Endymion, som har sovet her i mere end to tusinde Aar, dør under Sønnen uden at vi mærker det. Vi kysser snart blot et dejligt Lig.“

Se ud over dette Østerland — et Land af Sten. Har Livsglæden da hjemme her? Kan den da have hjemme her? Her, hvor Stæderne smuldrer, hvor Husene bliver sammenfaldne Sten. Og ingen bygger op. Ti hvorfor bygge op det, som kun venter paa „at ødelægges og forlades“. Boer Glæden da, kan den dog virkelig bo her midt i Ødelæggelsen?

Nej og atter nej.

Ti Østerland er død. Det ligger Lig og Livsglæden gemmes under Lagenet.

Verner von Heidenstam vilde skrive om Glæden. Hvad, han skrev, blev om Glædens Død.

Han gennemsøgte Verden og han stansede ved Livsglædens Lig. Han proklamerede en Kunst i Rosa, og hans Hænder fangede et Liglagen.

Han søgte Glæden. Fra Nord til Syd, i Italien var han, i Attika. Han kom til Levanten, han søgte i Damask, han var i Sana — hvad han naaede var Stenenes Land. Som en eneste „Klageplads“ ligger i hans Værk Orienten. Og hvad Heidenstam tog for Sorgløshed, det er kun Døs — den Døs, der gaar forud for Døden.

I et sublimt Billede maler Verner von Heidenstam Østerlands Døen hen:

En Jøde sidder pjaltet ved Klagepladsens Mur. Taler du til ham, svarer han dig knap. Du kan række ham hver Mønt, du ejer i din Lomme. Han vil maaske løfte Haanden for at tage imod den. Men tøver du blot et Nu, lader du den ikke straks falde i hans Haand, lader han den snart synke igen og han falder tilbage i

sin gamle Tanketomhed . . . . „Jerusalems Jøder er alle fattige“ . . . .

Selv det stærkeste Folk blandt alle sidder her uvirksomt. Stille sidder ogsaa Jøden ved Klagepladsens Mur — fattig.

Elende er her, Glæde ikke.

Men Heidenstam vil dog ikke opgive sin Søgen. Bag Østerland ligger Ørkenen. Nu — vel, han søger i Ørkenen.

Miss Harwen rider med Blumenbach viden om i Damask's Omegn. Paa én af de Farter naaer de den store Ørk.

„Den fremkaldte den samme Stemning som Havet, men den pralede ikke af sin Styrke som det — den sov. Intet Angstens Suk og ingen Brusen fyldte denne Luft. Stilheden var saa dyb som i en ung Verden, hvor Materien endnu laa ubefrugtet af Livet.“

Herhen er Vesterland ikke naaet, og her dør dets Spor. Og her endelig midt i Ørkenens Sand — her findes Lykken.

En Beduinhorde drager gennem Sandet. Miss Harwen saa de mahognifarvede Mænd, der med Flinten paa Skulder red Arabiens Heste. Dromedarerne fulgte, hvor Beduinkvinderne tronede i Teltkurve. Smaa brune Kvinder løb fra Kamel til Kamel med deres Spande, malkede de vandrende Dyr og lod den skummende Spand gaa fra Mund og til Mund. Oppe paa Kamelernes Ryg gængede ældre Kvinder — Hekse var de at sé, mens de sad mellem to Sække med Vand og Mel og bagte de smaa Brød ved et Fyrfad. Og midt i Sandtaagen, som Kamelerne rejste under deres Hove, sad den gamle Scheik paa sin Kamel med vajende Fjerbuske.

„Det var en hel Stat, et helt lille Folk med sin Regering, sin Milit, sine Over- og Underklasser og sine Ejendomme, sorgløst flyttende fra Græsgang til Græsgang,

som var Tilværelsen bleven en Leg. Det eneste, der manglede, var de Syge. Det lagde Nelly straks Mærke til. I Ørkenens overjordisk rene Luft lever man sund og frisk eller man dør. “

Beduinhorden er da i sin evige Sorgløshed Lykkens Billede.

Miss Harwen „syntes, hun saá vore Forfædre“:

„Mytologisk Haarkløveri brød de sig ikke om. Kom en musliminsk Prædikant ud til dem fra Damaskus, kunde det hælde, de jog ham ud af Lejren. Deres Gæstfrihed, Ordholdenhed og Føstbrødretrøskab var deres Religion. Havde de drukket Kaffe med deres tidligere Uven, havde de sammen med ham nedgravet „de syv Stene“ i Jorden under Teltet, var de for bestandig hans Venner og Forsvarere. Deres Føde var sparsom. At spise sig mætte og slukke deres Tørst var dem nok. At gøre deres Liv til et pinligt Fængsel for at erhverve sig mere, ansaa de for meningsløst. Heller ikke deres Ærgerrighed strakte sig ind paa Fremtidens uvisse Jagtmarker. Den, der i Østens Land havde set en Beduingrav, en Sandhøj med to korslagte Palmegrene, forstod, at dette Folk levede mere for Livet end for Graven.

Dette Folk er lykkeligt. Ti her løses alle Kulturens Forbandelser. De kender ikke Gulds Fristelser. De ejer ikke en Gang nogen Religion. Efter at have levet frit, dør de fri.

Om Lykken skulde genskabes for Verden, maatte da Menneskeheden vende tilbage til Naturtilstanden. „Kulturen“ maatte dø, Kulturen med Korset og Guldet, som er Moder til vore Bekymringer. Men Kulturen har haard Hals, selv om alle Digttere forbander den. Den lever og bliver — og hvad bliver der saa af den nye Glæde?

Hr. von Heidenstam tilstaar det selv:

For Kulturmennesket findes der kun — Resignation. Men i Virkeligheden har det hele Glædens Evangelium

fra først til sidst heller ikke været Læren om andet. De Lykkeligste i denne den bedste af alle Verdener er de, som fordrer mindst. Tilfredsheden skabes for dem, der véd at undvære. Kunsten at leve er den Kunst at forsage.

Det er det sande Indhold af de Heidenstams Glædens Bøger. Deres Forkyndelse hedder Forsagelsen.

Men just om den bør nu ogsaa, siger Digteren, Literaturen skrives. Ti — „hvor meget er der ikke talt om Lidelsen, og hvor meget Skønt er ikke endnu usagt om Resignationen“.

Sikkerlig.

Og dog forekommer det mig, at en stor Del af Tidens monumentale Digterværker netop og kun er Digtninge om Forsagelse. Men denne Forsagelse er „graa“.

Og Heidenstam vil sé Verden lysklædt, saa hans Øje kan glædes. Han samler derfor flittig Livets mindste Glæder som man samler Engens Blomster og han ophænger dem som en Majkrans over Tilværelsens Dør. Det synes Maleren om. Og Adelsmanden finder al den Skilten med sin Sorg, som har bredt sig i megen Literatur, lidet — ja, lidet fornem. Han tror, at naar man lider, er Stilhed og Ensomhed noblest. Da Miss Harwen ikke kunde vise Verden et muntert Ansigt, skjulte hun sig for Verden. Ti der var ét, hun frygtede mest af alt — og som altfor mange plebejisk atraar — : Medlidenhed . . . .

Den vilde hun undgaa.

Og med Tiden vil hun lære at lide. „Hun vilde,“ staar der, „blive en af de Martyrer, som spøger og lovpriser, endnu, mens Baalet brænder under deres Fødder“.

Denne Resignation er vor eneste Tilflugt. Uden den nedbrydes vi og bliver uduelige. Uden den slaaes vi til Jorden af de nedramlende Illusioner, til vi ligger der.

Men under Forsagelsen kan vi endnu ranke vort Hoved: „Den, som bygger paa Resignationen, han staar, om end Illusionerne falder. Og naar hans Livs Dage er

talte, rækker han med et vemodigt Smil Sine Haanden og dør.“

Desuden er der, siger Heidenstam tilsidst, én Glæde idetmindste, som vi, medens vi bærer Livets Byrde, tit kan nyde:

De andres.

Længe nok led vi med vor Næste. Medlidenhed var længe Slagord. Hvad om vi nu forsøgte at glædes med vore Medmennesker? Er Med-Glæde et Ord, som aldrig kan dannes?

Jeg tror det.

De andres Glæde kan ofte blive vor fra den Dag, hvor vi selv har forsaget.

— — —

Dette er Verner von Heidenstams Bøger om Glæden. „Den yngste Tanke“ er Barnet af de „ældres“ Tid.

Det blev Digt om de Glade, der synger paa Vejen til Skafottet. Det er ganske vist Maleri af „glade Appenzellere“ — men det er rigtignok malet paa et „Dødningehoved“.

Men ét Ord indeluttes i dette Forfatterskab, et fornødent og adeligt Ord, som burde høres vidt. Til Menneskeheden, der lider, raaber den svenske Digter det ene Ord: Mod!

Maatte Tiden være nær, hvor han ikke nedlagde den noble Lære i Pjeser og Skitser, hvormed han som i ledige Halvtimer sysler. Ti Læren er værd at fattes i det store Værks Guld:

Den gamle Lære om den modige Forsagelse.

Herman Bang.

Operabesøg i Stockholm.

I.

Stockholmer-Operaen har hjemme i et gammelt, forfaldent, paa sine Steder næsten faldefærdigt Palæ, der da ogsaa nu i den allernærmeste Fremtid skal rives ned og give Plads for et nyt Operahus.

Men den gamle Stockholmer-Opera har store Traditioner, som det sømmer sig det sangrige Sverigs Hovedstad, — det Land, der, hvad ethvert Barn véd, er lige saa berømt for sine „nordiske Nattergale“ som Athen for sine Ugler. Ikke blot af den Grund, for Venerationens Skyld, er dog et Besøg i det gamle Operahus af Interesse, men den mere materielle Omstændighed, at Akustiken i den gamle Kasse er rent ud forbløffende god, og saa dette, at den svenske Opera i og for sig er en Specialitet og desuden just for Øjeblikket befinder sig paa et ret pirrende Overgangsstadium, gør at man dér kan indhente Erfaringer og Indtryk, som man ikke hjemme i Kjøbenhavn har Adgang til.

At det ikke blot er af Navn, men ogsaa af Gavn, at Svenskerne — i dette Tilfælde særlig Stockholmerne — nærer en naturlig og ærlig Kærlighed til Sang- og Tonekunst, det viste sig smukt, da deres Opera med forrige Sæsons Begyndelse skulde til selv at tjene sig Føden. Regeringen havde slaæet Haanden af den, fra Statsinstitution var den bleven privat Entreprise. Den skulde nu leve — eller dø — af Publikums Naade og Barmhjærtighed.

De fleste rystede paa Hovedet ved Udsigterne, men Enden paa det blev, at Operaen ikke blot levede som Privatforetagende, men endog levede højt. Da Sæsonen var forbi, havde den Scene, der ellers i umindelige Tider — maaske altid — havde opvist et meget betydeligt Minus, givet et Overskud paa saadant noget som en 50,000 Kroner.

Mand for at frembringe dette mirakuløse Resultat havde *Conrad Nordqvist* været.

Han, Operaens hidtidige Kapelmester, havde vovet det dristige, ja dumdristige, sagde de fleste, at overtage den for egen Regning, da Regeringen inddrog Statsunderstøttelsen, og han vandt, ikke blot halvt, men helt. Hvad den let forstaar, der kender Nordqvist.

Han er paa én Gang en ypperlig Kapelmester og Teaterdirektør. En Musikautoritet med et sjældent stort Fond af baade teoretiske og praktiske Kundskaber, en udpræget Scenens Mand med et usædvanligt Greb paa at styre og lede den urolige Teaterhær, og endelig en fortrinlig Administrator.

Hele hans Personlighed er som et Mønster paa en Teaterregent: rolig og koldblodig paa samme Tid som han er energisk og ivrig, — elskværdig, hensynsfuld og *éns* over for alle, men paa samme Tid urokkelig stræng og myndig.

Hemmeligheden ved hans „Kunststykke“ ligger foruden i disse personlige Egenskaber i den gennemførte Planmæssighed og store Flid i Arbeidet, som han straks ved Tiltrædelsen som Chef fik indført og stadig har vedligeholdt. Skøndt Personalet ved Operaen ingenlunde er særlig stort, indrettede man det ofte dér saaledes, at der samtidig indstudies to Operaer med forskellige Hold Kræfter, uden at det derfor kolliderer med selve Forestillingerne. En stor Hjælp har Nordqvist herved i sin anden Kapelmester, den forholdsvis unge *Richard Henneberg*, der med megen Dygtighed forener flere af sin Lærer og Mesters Egenskaber.

Hvor *meget* der arbejdes ved denne Opera siger simpelt hen Repertoirelisten for Sæsonen ifjor. Der gaves ikke mindre end 236 Forestillinger omfattende Operaer, saa mange og forskelligartede som: *Oberon*, *Mefistofeles*, *Tannhäuser*, *Mignon*, *Don Juan*, *Faust*, *Carmen*, *Konge for én Dag*, *Kronjuvelerne*, *Romeo og Julie*, *Kongen har sagt det*, *Lohengrin*, *Den Stumme*, *Fidelio*, *Aida*, *Den Bjergtagne*, *Den hvide Dame*, *Josef*, *Djamileh* (*Bizet*), *Alpehytten*, *Regimentets Datter*, *Trylleføjten*, *Huguenotterne*, *Harald Viking* (*Svenskeren Andreas Hallén*), *Wilhelm Tell*, *Hoffmans Æventyr* og „*I Firenze*“, en original 1 Akts Opera, foruden et Par Folkekomedier, en Lejlighedspiece og flere Symfonikoncerter.

Det er et stolt Prøvekort paa én Sæson, under hvilken meget Arbejde desuden maatte gøres næsten helt for fra, bl. A. fordi Operaens første Kraft, Hr. Ødman, havde forladt det synkende Skib og var taget til Kjøbenhavn.

Hvordan der arbejdes ved Stockholmer-Operaen ser man ved at sammenligne indeværende Saisons Repertoire med den foregaaendes. Mange Personalforandringer har siden fundet Sted: først og fremmest mistede Operaen i Sommer sin Primadonna, den unge, blomstrende *Anna Klemming*, der bar det meste af Repertoiret — saa kom Hr. Ødman tilbage og Hr. Fr. Brun gik bort, *Robert Ohlsson* og — senere — *Pelle Janzon* døde, . . . og trods alt det er allerede i den forløbne første Halvdel af denne Saison saa godt som

alle Hoved-Operaerne, i hvert Fald de „klassiske“, fra forrige Saison givet paany og holdes stadig paa Repertoiret, besættes om og om igen, men holdes der støt og fast. — Dette Princip, som vi i September-Hæftet af „Dagens Krønike“ anbefalede vor Opera som det ganske sikkert ene saliggørende, just det har Nordqvist i Stockholm gennemført med aldrig svigtende Konsekvens — og sejret derved.

At Doublingssystemet under disse Forhold spiller en væsentlig Rolle ved Stockholmer-Operaen følger af sig selv, og hvor resolut og — om man vil — haardhændet det anvendes, derom kan nævnes et enkelt Eksempel fra allersidste Tid. Frk. *Ek* sang ved Genoptagelsen af Meyerbeers „Nordstjernen“ et af Hovedpartierne, men var langt fra tilfredsstillende. Baade Publikum og — navnlig — Kritiken yttrede sig uforbeholdent om hendes Utilstrækkelighed. Øjeblikkelig blev Partiet ombesat Frk. *Ek* sang det kun denne ene Aften. Paa Kongens Nytorv vilde en lignende Fremfærd vel nok mindst fremkalde Revolution. Men i Stockholm faldt det af sig selv. Saaledes er nu én Gang „Systemet“ dér.

Dette Nordqvists System, der i sig omtrent rummer alle de Ændringer, som den kjøbenhavnske Operakritik i aarevis har peget paa og anbefalet herhjemme — dette System har med Glans staaet sin Prøve i Stockholm.

Udstrakt Myndighed (under Ansvar) for Kapelmesteren, et løbende, vægtigt Repertoire, Doubling, Afskaffelse af „Patent-haveriet“ paa Roller og „Stjærnesystemet“*), anspændt Arbejde, Fremføren af saa mange unge Kræfter som muligt i virkelige Opgaver og Bibeholdelse af de bedste — alt dette genfinder vi i Stockholmer-Operaens nuværende Ledelse.

Er man fortrolig med disse de indre Dele af Maskineriet ved Hr. Nordqvists Opera, har man en ganske særlig Fornøjelse af at se ham — og for saa vidt ogsaa hans Afbillede, Hr. Henneberg — paa Dirigentpladsen i Orkestret under en Forestilling.

Nordqvist, med det viljestærke, men milde, af overanspændt Arbejde mærkede Ansigt, tager Plads foran sin lille Dirigentpult, midt i det korte men dybe Orkester. Han *sidder* ned, hvad der

---

*) Inden Nordqvists Overtagelse af Operaen havde Hr. Ødman ganske den samme „Stjerne“position ved den stockholmske Scene som han bagefter fik hos os. Svenske Kritikere har har maattet indrømme, at den Ødmanske Stjerne-Dyrkelse mægtigt bidrog til Stockholmer-Operaens Dekadence og „Død“. Nu, da Ødman atter er vendt tilbage til Stockholm, passer Nordqvist som en Smed paa, at den astronomiske Kultus ikke paa ny indføres. Og deri gør han Ret.

som Regel næppe er anbefalelsesværdigt for en Dirigent; men det passer med den overvældende Ro, der er over hele Nordqvists Ledelse. Han løfter Taktstokken lidt i Vejret og lader den stille begynde sin Gang. Præcis er Orkestret faldet ind, næsten uden at man har mærket det. Intet Allarm-Slag paa Pulten eller Lampeblikket, ingen Venten til de Herrer er færdige. Naar Nordqvist er paa Plads og løfter sin Taktstok *skal* det være tilstrækkeligt og *er* det. Introduktionen er forbi. Nordqvist forandrer ikke Stilling men trykker med venstre Haand paa en elektrisk Knap. Tæppet gaar op. Der synges og der spilles, med udmærkede Nuancer, med bratte Tempoforandringer . . . men under det altsammen sidder Nordqvist ganske rolig, næsten ubevægelig paa sin Stol, kun giver højre Haand Stokken de uanselig smaa, men utrolig sikre Bevægelser, og venstre blader videre i Partituret.

Men *skér* der et eller andet, er én ved at forfejle en Indsats i Orkestret eller paa Scenen, eller begynder Koret at synke eller er der blot en Bagatel i Vejen nede eller oppe — straks er Nordqvist som en Los paa Post. Og faar han ikke ved en Haandbevægelse eller et Blik bragt Rede i det, saa er Tingen ganske sikkert i sig selv uhjælpelig.

Under al denne ydre Ro er den en Lidenskabelighed og et Temperament, under den tilsyneladende Negligence en Energi og Paapasselighed, som er stor. Hans spinkle, sagtmodige Taktstok er som den lidet varierende Viser paa Kontroluret, der dog staar i nøjeste Forbindelse med og bringer Bud fra den rastløse, hidsige Maskine, der farer frem og tilbage og rundt — og *arbejder*.

II.

Det Skøn, som her kan afgives over Stockholmer Operaens direkte ydende Kræfter: Sangerpersonalet og Kapellet, støtter sig foruden til de gentagne københavnske Gæsteforestillinger til et Par Ugers Ophold for nylig i Stockholm og Overværelsen af adskillige Operaforestillinger under dette, navnlig „Ernani“, „Mefistofeles“, „Aïda“, „Leonora“, „Fidelio“, „Nordens Stjerne“, „Hofmanns Æventyr“ samt en enkelt Symfonikoncert.

Samles Indtrykket heraf under ét, er det umuligt ikke at komme til at støde paa en Hovedbetragtning af svensk Tonekunst, der ingenlunde er ny, men ikke desto mindre dog nok holder Stik.

Alle — og ikke mindst Svenskerne selv — véd, at de fødes med klingende Malm i Struben. og at de i saa Henseende tilhører en af de mest benaadede Nationer blandt alle Verdens Folkeslag. Dette har

sikkert sin Rigtighed. Det klangfulde Maal og den rene Luft synes virkelig gennemgaaende at have udviklet de svenske Sangstemmer usædvanlig heldigt. Men den, der derfor tror, at Sverig i det hele er et i særlig Grad fremragende *Musikland* — han kommer ikke Sandheden saa nær, som man kan komme den. Ti Sang er kun *én* Side af Musiken som Kunst — og Kunsten i sin fulde Blomst er aldrig *énsidig*. Den paa alle Punkter overvejende, ja overvældende vokale Musikdyrkelse i Sverig kan ikke siges fri for at tynges paa den svenske Tonekunstss Samvittighed.

Men samtidig med at Begrebet Musik i Sverig væsenlig er bleven indsnævret til Sang, er naturligt nok de store Musikformer, der i Bund og Grund er instrumentale, bleven indsnævret til de mindre. Og den forsnævrende *Indvikling*, (om man tør sige saa i Modsætning til *Udvikling*) er stadig bleven fortsat ogsaa i mindre Enkeltheder: Sangen er fra hele sit store Stemnings-Omfang bleven fortættet til *lyrisk* Sang og det, endda *lyrisk* Sang med særlig enkelt, men slebent Præg, baaret oppe af særlig øresmigrende, men ikke store Stemmemidler. Og den svenske Musiks Parnas indtages som en logisk Følge deraf nu af upsalensisk Studenterkvartetsang, udført meget soigneret og smukt, men tyndt, og en værmelandsk Folkevise, sunget yndefuldt og med sød Røst, men helst helt uden Akkompagnement.

Er dette dog ikke *for* smaa Guder, navnlig for en Nation, der har saadanne Musikbetingelser som Svenskerne? Men derom maa maa vore Venner hinsides naturligvis selv.

Her er dette det vokale Overherredømme i svensk Musik overhovedet kun paapeget, fordi man genfinder dets naturlige Spor ogsaa i den svenske Operas Præstationer — denne Opera, som Svenskerne selv med Forkærlighed, maaske uden at vide *hvor* træffende det er, kalder „vor *lyriske* Scene“, medens Talescenen, karakteristisk nok, har beholdt Betegnelsen „det dramatiske Teater“ for sig.

For at samle det kort og godt i *én* Sum: der spilles saare lidt Komædie paa den stockholmske Operascene, det dramatiske er Nr. 3; der findes meget smukke, men overvejende ikke særlig store Stemmer, Hensynet til Styrken kommer først som Nr. 2; derimod kan alle synge og synger udmærket, det sanglige er Nr. 1. Hvad Untagelser der her findes, vil senere ses kun at bekræfte Reglen.

Derfor er Hr. *Ødman* ligesom Paradigmaet paa hvad Svenskerne kræver af Operasang, og stor Synd vilde det have været, om han ikke var kommet tilbage til den stockholmske Scene igen. Her, i Ly af Operahusets fortrinlige Akustik og i et Teater,

hvis Tilskuerplads har et meget ringe Omfang, her udfolder hans smukke, men ikke klangrige Stemme sig ganske anderledes end i vort kongelige Teater, hvor han ligefrem maatte anstrænge sig for at trænge igennem. Den noget mere dramatiske Syngemaade, Hr. Ødman efter Evne havde begyndt at lægge sig efter i Kjøbenhavn, har man i Stockholm nænsomt, men dog ret bestemt bedt ham lægge af igen; og Hr. Ødman baade bør og vil naturligvis gøre det. Han er Lyriker paa en Hals, og det er hans koncentrerede Lyrik i Sangen, som sætter ham i den svenske Operas Højsæde.

Hans kvindelige Pendant var den nydelige og begavede Anna Klemming, der, ganske ung, pludselig døde i Sommer. Hendes Plads er ikke udfyldt ved Operaen endnu; den savner en Sangerinde med en skøn lyrisk Stemme, der er saa udviklet, at den kan synge dramatiske Partier, just hvad Anna Klemming, i hvert Fald i Begyndelsen, var.

For Øjeblikket ejer Stockholmer-Operaen af fastslaaede kvindelige Navne: Fru *Østberg*, Frk. *Ek*, Fru *Edling* og Frk. *Karlsson*. Den sidste er en perfekt Sangerinde med en klar, men kold Røst og uden dramatiske Anfægtelser. Fru Edling har en udmærket Stemme og er et afgjort scenisk Talent, men *hvorfor* er hun da ikke Stockholmernes Hjerte langt nærmere end Tilfældet synes at være? Er det fordi hun ganske vist synger godt, men ikke godt nok, ikke saa godt som f. Eks. Fru Østberg, eller er det — fordi hun spiller for godt Komedie? Svaret faar staa *in blanco*. Frk Ek er for Øjeblikket paa det sorte Brædt, hun, der tidligere havde en Hjerteplads hos Publikum og frit Lejde hos Kritikken. Nu er alle enige om, at hun er gaaet betydeligt tilbage, og Uret har de ikke. Hvem der husker Frk. Ek fra hendes første Gæsteoptræden i Kjøbenhavn vil erindre den lille, men umiskendelige Halsklang, der klæbede ved hendes ellers saa prægtige Stemme. Hun var da en meget betydelig dramatisk Sangerinde og navnlig hendes Margrethe i Faust en Præstation af allerførste Rang. Men „Pletten“ i hendes Skole var der, og det endda den værste af dem alle: den mistænkelige Halsklang. Man kunde den Gang med lidt god Vilje se bort fra den, saa udmærket var alt det andet, men Pletten bredte sig som den uhelbredelige Kræftskade, den var, og da hun et Par Aar efter atter gæstede os, kunde Øren, der var vant til at kontrollere Sangteknik, ikke undlade at bemærke Fremskridtet i Tilbagegangen. Nu er baade Frk Eks Stemme og Sangsæt stærkt reduceret, og Stockholms Publikum og Kritik lader hende det barsk fornemme. Paa dette Punkt — Fejl i det sanglige, sangtekniske, kender Svenskerne ingen Barmhjærtighed.

Som Kontrasten til Frøken Ek, det modsatte Yderpunkt til Bedømmelse og Belysning af den svenske Musikkarakter, tilbyder Fru *Østberg* sig af sig selv.

Frk. Ek tager sig endnu fortræffelig ud paa Scenen og har ikke ringe dramatisk Routine, men hun kan ikke synge mere, er følgelig i allerhøjeste Unaade. Fru *Østberg* er ikke smuk, eller rettere: saa lidt smuk, at mangen en Opera vilde betænke sig to Gange paa at lade hende træde frem paa en Scene, og hendes dramatiske Talent skyder temmelig vilde Skud, men . . . hun synger som en Guddom, og er desaaarsag énstemmig bleven ophøjet til Primadonna.

Derovre er nemlig en Sanger absolut færdig, naar han ikke længer kan synge, men selv de allerføleligste Mangler i Apparition eller det dramatiske ses der med Lethed bort fra, naar ellers Stemmen og — navnlig — Sangen er i god Orden. I denne Forbindelse kan *Lundqvists* enormt kolossale, lidet scenepassende og ofte ganske illusionsforstyrrende Skikkelse bringes i Erindring: hans Korpus saa lidt som Fru *Østbergs* Aasyn generer Svenskerne i større Grad. For begge har de herlige Stemmer, og begge synger de brillant. Der er næppe nogen stor Overdrivelse i at sige, at de aller-allerfleste af vore Operister øjeblikkeligt vilde falde for Svenskernes Fanatisme i det sanglige, om de fik en Stockholmer-Domstol over sig. Selv gamle Schram vilde! derovre forlængst være bleven sat paa Aftægt. Men om Frk. Karlssohn en skønne Dag ved et Ulykkestilfælde blev halt, eller Ødman pukkelrygget, det vilde næppe i mindste Maade forandre deres Stilling og Virksomhed ved Operaen eller have Indflydelse paa Publikums Holdning overfor dem. Hvilket ikke bør komme Svenskerne som Mennesker til Skade paa gode Navn og Rygte — tvært imod — men ganske vist vanskeligt lader sig forene med et uhildet og omfattende Blik paa Operaen som Kunst.

— Men tilbage til Fru *Østberg*. Hun er en aldeles eminent Sangerinde, med et saa sikkert og fuldendt Herredømme over Stemmen, at det grænser til det fænomenale. Selve Stemmen er stor og mere upersonlig fortrinlig end egenlig lyrisk skøn; men naar Fru *Østberg* for Øjeblikket har Primadonna-Pladsen inde, da maa man vel erindre, at hun saa at sige kun er konstitueret under Vakancen, der indtraadte ved Anna Klemmings Død. Saa saare en særlig lyrisk, indsmigrende Kvindestemme med den fornødne ikke ringe Sangkunst kommer indenfor Operaens Vægge, vil hin Plads ikke være Fru *Østbergs*, selv om hun altid vil komme til at høre blandt Nr. 1'erne.

Men med Fru Østberg har da Skæbnen just for Øjeblikket spillet de lyrik-tørstende svenske Musikelskere et lystigt Puds. I Kraft af hendes vidunderlige Sangkunst og den store Respekt for denne er hun foreløbig bleven sat paa Kvindens øverste Plads ved den svenske Opera, men derved er just — det instrumentale (ganske vist det instrumentale *i det vokale*) kommet til Højbords dér, hvor Svenskerne ellers vil have hele Herligheden forbeholdt den lyrisk skønne Sang. Fru Østbergs Kunst er nemlig paa det nærmeste af instrumental Art. I „Fidelio“s Titelparti, der fra første til sidste Node er skrevet af den store Instrumentalkomponist, men meget daarlige Kender af Menneskerøsten, Beethoven, — dér er Fru Østberg som Fisken i Vandet. Dette skønne, men meget vanskelige, paa sine Steder ganske uhandlelige Parti kan daarligt tænkes bedre sunget end Fru Østberg gør det. Ti — det maa tilføjes — bag hendes store Strubevirtuositet findes en tilsvarende musikalsk Finfølelse og Intelligens. Og i Offenbachs „Hoffmanns Æventyr“ har hun at den automatiske Spilledaase-Dukke skabt et helt vokalt Vidunder, saa maskinsikkert, tandhjulsafmaalt synger hun her, at kun et saa yderlig sjældent, absolut Herredømme over Stemmen, som hun sidder inde med, magter det.

Og Svenskerne beundrer det — som ret og rigtigt er — og de . . . gouterer det — næsten. Blodet er aldrig saa tyndt . . . véd man. Og i deres Musikfornemmelse er der naturligvis, *maa* der være et tomt Rum, hvor det *ikke*-vokalt-lyriske burde have Plads. Og — uden at vide det — føler de naturlovmæssigt en vis Tilfredsstillelse ved gennem Fru Østbergs glimrende Bravour at faa denne Tomhed udfyldt, gennem *Sang* at faa noget af det *instrumentale* Behov tilfredsstillet.

Det er Modsætningerne, der her mødes, — Ringen, der sluttes. Som altid.

For at blive færdig med Spindesiden skal endnu to ganske unge Alt-Sangerinder nævnes, der først skal til at tjene sig op ved Stockholmer-Operaen. Den ene er Frk. *Sigrid Wolff*, hvis i mange Henseender fortræffelige Carmen Kjøbenhavnerne kender af Selvsyn og Hørelse. Hun har foreløbig ikke i Stockholm faaet Lejlighed til at vise sig i stort mere end denne Rolle. Men hendes Tid vil nok komme. Hun fortjener i hvert Fald, at den gør det. Den anden er en ung svensk Dame, Frk. *Jungstedt*, der just er saaledes, at hun med *ét* Ryk vilde kunne faa hele Kjøbenhavn for sin Fod: hun er ung og smuk, har betydelige dramatiske Anlæg og bruger sin nydelige Mellemstemme allerkest. Af hendes Hovedroller kan nævnes Amneris i „Aïda“ og Titelrollen i „Leonora“,

som hun begge udfylder til alle Sider, men særlig Lykke har hun — med Rette — gjort i et Par Knøseroller: som Fredrik i „Mignon“ og Nicklaus i „Hoffmanns Æventyr“. Hun er der saa frisk og frimodig, synger saa kønt og kunstnerisk, at hun maa indtage.

Begge disse yngste Kræfter vil — saa vidt sligt kan forudsiges — kunne udvikle sig just til *dramatiske* Operasangerinder af Rang, men — det er et Spørgsmaal — vil de det, om de vedblivende skal være knyttet til Stockholmer-Operaen? *Dér* er saa liden, snart sagt ingen, Efterspørgsel efter det „dramatiske“, at man tør være bange for, de unge, med Aarene, vil ophøre at give, hvad faa eller ingen spørger om. Skulde dette nihilistiske Vue vise sig forkert, vil ingen profitere mere deraf end Stockholmer-Operaen selv.

Da d'Hrr. Ødman og Lundqvist er nævnt, bliver man forholdsvis hurtig færdig med Herrekræfterne. De er næsten alle efter den særlig svenske Skablon, der her saa udførlig er tegnet. Af de tre andre Tenorer, hvormed Operaen saa rigeligt er forsynet, er Hr. *Sellman* en Veteran i Jastraus Lignelse, Hr. *Lundmark* der blandt andet synger Hoffman i Offenbachs Opera, en god Røst med skole-ret, men dog næppe helt ud paalidelig Syngemaade, Hr. *Max Strandberg* en meget lille Stemme, der synger smukt og i høj Grad kunstnerisk. Denne Hr. Strandberg er et særlig svensk Opera-fænomen, saa virkelig lille bitte er Røsten. Om Akustikforholdene ikke i Operahuset var saa glimrende, vilde han vanskelig kunne bruges. Men han har været Violoncellist i Hofkapellet og er en intelligent, uddannet Musiker, hvad der ikke fornægter sig i hans Sang. Hans Udførelse af Florestan i „Fidelio“ var i saa Henseende interessant, men det var rigtignok altsammen ganske i Miniatur-format. Af Barytoner optraadte i de paagældende Uger en forholdsvis ny Mand, Hr. *Johansson* (som Kongen i „Leonora“) og en hel Debutant, Hr. *Lomberg* (som Kongen i „Ernani“). Begge havde de smukke Stemmer og god Facon paa deres Sang. At Bassister er der den ogsaa hos os kendte Hr. *Strømberg* med den prægtige, hvasse men^t tørre Bas og en yngre Mand, Hr. *Nygren* (bl. a. Mefistofeles' Figurerne o. l), der ikke er saa stemmebegavet, som ønskes kunde. Underlig ru og ligesom tilfældige kommer Tonerne af hans Mund.

Med Undtagelse af denne sidste indskrænker alle de nævnte Herrers dramatiske Tilløb sig til det allermindst mulige. Hr. Nygren har — i hvert Fald i Sammenligning med de øvrige — noget Skue-spillerblod i sig, men hans Forsøg er og maa staa underlig forvildede og ensomme, og man kan ikke andet end just i hans Fag og hans Roller at savne Algot Lange meget stærkt.

III.

Mangt og meget kunde yderligere anføres til idelig Befæstelse af det Synspunkt, fra hvilket Stockholmer-Opera her er set.

Den sceniske Udstyrelse er ofte af en spartansk Tarvelighed, og selve Iscenesættelsen gaar kun sjældent ud over det traditionelt operamæssige. Fremkaldelser for aabent Tæppe finder Sted, og midt i den stærkest spændte dramatiske Konflikt, takker de udførende med Komplimenter til Publikum for en mulig stærk Bifaldssalve. Forstyrrende Blomster- og Kransetilkastning er meget almindelig i Stockholmer-Operaen, og hele Baletten bestaar udelukkende af Damer, af hvilke Halvdelen som Regel er udklædt som Herrer og danser som saadanne.

Altsammen i og for sig mere underordnede Enkeltheder, men — og det er næppe blot et Tilfælde, der ser ud som en Tanke — alle hver for sig og tilsammen gørende sit til at formindske, ja, ødelægge den sceniske Illusion.

Og, for endelig — *last not least* — at komme til Orkestret, Hofkapellet, saa kulminerer dettes Dygtighed absolut paa et Punkt, der ogsaa bestemmes af den vokale Overvægt i den svenske Musik-kultus: det *akkompagnerer* aldeles ypperligt, føjende sig smidigt og glat under hvert et Stemmelune paa Scenen, akkompagnerer som var hele Styrken en eneste Virtuos paa dette Omraade. Ikke for intet har det, som nævnt, afgivet et af sine Medlemmer som Sanger op til Scenen: der sidder vist endnu flere af samme Kaliber der nede, i hvert Tilfælde saa mange Sanger-Temperamenter, at de tilsammen kan præstere en Orkesterledsagelse, som man skal lede om Magen til.

Ikke *saa* enestaaende er det kgl. svenske Kapel, naar det alene har med Instrumentalmusik at skaffe, saa vidt da dømmes kan efter nogle ganske enkelte Prøver. Paa den omtalte Symfonikoncert spillede Orkestret bl. a. Forspillet til „Parcifal“ og Johan Svendsens B-Dur Symfoni, men ingen af Udførelserne naaede op over ganske dygtigt Arhejde. Overfor Parcifal-Stykket syntes Kapellet at indtage en mærkelig usikker og reserveret Holdning: det var, som om man var bange for denne Musik, veg tilbage for dens Vanskeligheder, kun modstræbende og ængsteligt tog fat paa de enkelte Satser. Det havde ingen Art og Totalindtrykket glippede. Svendsens Symfoni gik ulige bedre, men i hvert Fald den, der gentagende Gange har hørt den her hjemme under Svendsens egen Taktstok, savnede fremfor alt Liv og Fart i Gengivelsen. Det hele faldt for tungt, for langsomt.

Derimod var det en stor Nydelse ved „Fidelio“-Forestillingen at høre de to Leonore-Overturer Nr. 3 i C-Dur og Nr. 4 i E. Der var over deres Udførelse en Festivitas og Begejstring — selv Kapelmester Nordqvist kom næsten ud af sin ydre olympiske Ro — saa man, med alle de mange andre Indtryk *in mente*, ikke kunde andet end studse over saa megen instrumental Aplomb i dette Sangens Land fra først til sidst.

Her var da en Smule Undtagelse, den, uden hvilken ingen Regel er.

— — Der er noget virkeligt smukt, noget næsten rørende i denne Svenskernes bogstavelig blinde Forgudelse af Stemme og Sangkunst, selv paa *Operascenen*, hvor dog Øjnene ogsaa burde have deres Ret og Hensynet til Spil og Tilsyneladelse vel nok burde være saa nogenlunde sideordnet med det nævnte.

Stockholmer-Operaen ledes i det store og hele efter fortrinlige Principper, men en national-ejendommelig Skævhed i Musikudviklingen og en ikke helt retfærdig Forkærlighed hos dens Publikum har givet dens Kræfter, der igen giver dens Ydelser et Præg, der ikke kan siges fri for at være *énsidigt*.

Dog — det viser sig her, som saa ofte, at Ensidighed gør stærk. Det Resultat, den svenske Opera kan opvise, er i hvert Tilfælde til *én* Side fortrinligt. Der synges saare smukt og godt, dens Solopræstationer er gennemgaaende vel funderede og værdifulde, dens Ensemble, understøttet af et glimrende Akkompagnement, saa afrundet og musikalsk vederhæftigt, at vi her hjemme ikke vil kunne opvise Mage dertil.

Vi vil i det hele kunne lære betydeligt af Svenskerne paa dette Omraade, der nu én Gang er bleven deres — om end ikke billigt købte — Specialitet. Lad Stockholmer-Operaen ogsaa have sin Ensidighed. I Kjøbenhavn har det just ved Operaen været vor Ulykke, at det hele er paa Slump og bedste Beskub: ingen Methode i Arbejdet, ingen Enhed i Kræfterne, ingen Anskuelse, for ikke at sige: ingen Fanatisme. Blot og bart Lykkespil.

Al Teaterdrift er vel nok i større eller mindre Grad Hasard, men den danske Opera — det er *va banque* over hele Linjen.

Charles Kjerulf.

Samum.*)

Skuespil i 1 Akt.

Personerne:

BISKRA, en arabisk Pige.

YOUSSEF, hendes Elsker.

GUIMARD, Løjtnant ved Zouaverne.

Handlingen foregaar i Algier i vore Dage.

Sceneri:

En arabisk Marabut-(Gravkammer) med en Sarkofag midt paa Gulvet. Hist og her Bedemaatter; i Hjørnet tilhøjre et Benhus.

Dør med Forhæng i Baggrunden; paa Bagvæggen Vinduesaabninger. Smaa Sandbunker hist og her paa Gulvet; en opreven Aloë, Palmeblade, Alfagræs i en Bunke.

FØRSTE SCENE.

Biskra (der kommer ind med Burnus-Hætten trukken ned for Ansigtet og en Guitar paa Ryggen, kaster sig ned paa en Maatte og beder med Armene over Brystet.

Det blæser udenfor.)

BISKRA. La ilâha all allâh!

YOUSSEF (hurtigt ind.) Samum kommer! Hvor er Frankeren?

BISKRA. Han vil være her om et Øjeblik!

YOUSSEF. Hvorfor dræbte Du ham ikke straks?

---

*) Samum en dræbende Giftvind i Afrika.

BISKRA. Nej! Fordi han selv skal gøre det! Hvis jeg gjorde det, vilde de Hvide dræbe hele vor Stamme, thi de véd, at jeg var Vejviseren Ali, skønt de ikke véd at jeg er Pigen Biskra!

YOUSSEF. Han skal selv gøre det? Hvordan skal det gaa til?

BISKRA. Véd Du ikke, at Samum hentørrer de Hvides Hjærner som Dadler og at de faar Rædselssyner, som gør dem Livet saa modbydeligt, at de flyer ud i det store Ukendte?

YOUSSEF. Jeg har hørt det fortælle, og ved sidste Træfning havde seks Franker lagt Haand paa sig selv, inden Kampen begyndte. Men stol ikke paa Samum idag; thi der er faldet Sne paa Bjærgene og om en halv Time kan alt være forbi. — Biskra! Kan Du endnu hade?

BISKRA. Om jeg kan hade? — Mit Had er grænseløst som Ørkenen, brændende som Solen og stærkere end min Kærlighed! Hver Stund af Nydelse de har stjaalet fra mig, siden de dræbte Ali, har samlet sig som Giften under Hugormens Tand, og hvad Samum ikke formaar, det formaar jeg.

YOUSSEF. Det er vel talt, Biskra, og Du skal udføre det. Mit Had er visnet som Alfagræsset om Efteraaret, siden mine Øjne skuede Dig. Tag Kraft af mig og bliv Pilen paa min Bue.

BISKRA. Omfavn mig, Youssef! Omfavn mig!

YOUSSEF. Ikke her i den Helliges Nærværelse; ikke nu — senere, bagefter! naar Du har fortjent din Løn!

BISKRA. Stolte Scheik, stolte Mand!

YOUSSEF. Ja den Pige, som skal bære min Ætling under sit Hjærte, skal vise sig værdig til den Ære!

BISKRA. Jeg — ingen anden — skal bære Youssefs Ætling! Jeg, Biskra — den foragtede, den stygge, men den stærke!

YOUSSEF. Nuvel da! Nu gaar jeg ned og hviler ved Kilden! — Behøver jeg at lære Dig de hemmelige Kunster,

som Du har lært af den store Marabut*) Siddi Scheik, og som Du har øvet paa Markederne fra Du var Barn?

BISKRA. Det behøver Du ikke! — Jeg kan alle de Hemmeligheder, som behøves for at skræmme Livet af en fejg Franker; den fejge, som lister sig paa sin Fjende og sender Blykuglen i Forvejen! Jeg kan alt — lige til Bugtalerkunsten. Og hvad min Kunst ikke formaar, det skal Solen gøre, thi Solen er med Youssef og Biskra.

YOUSSEF. Solen er Muslims Ven, men den er ikke til at stole paa. Du kan brænde Dig, Pige! Tag først en Drik Vand, thi jeg ser, at dine Hænder skrumper og — (tager en Maatte til Side og gaar ned i Kælderen under Gravkammeret efter en Skaal Vand, som han rækker Biskra.)

BISKRA (løfter Skaalen til Munden.) — Og mit Øje begynder at se rødt — mine Lunger tørres — jeg hører — jeg hører — ser Du, Sandet rinder allerede gennem Taget — og det synger i Guitarens Strænge — Samum er her!! Men Frankeren ikke!

YOUSSEF. Kom her ned, Biskra, og lad Frankeren dø for sig selv!

BISKRA. Først Helvede og siden Døden! Tror Du, jeg svigter! (Slaar Vandet ud paa en Sandbunke.) Jeg vil vande Sandet, saa vokser Hævnen! Og jeg vil tørre mit Hjærte. Voks, o Had! Brænd, o Sol! Kvæl, o Vind!

YOUSSEF. Hil Dig, Ibn Youssefs Moder, thi Du skal føde Youssefs Søn, Hævneren! Du!

(Blæsten tager til; Forhænget for Døren vifter; et rødt Skin lyser op i Rummet, men gaar under det følgende over til at blive gult.)

BISKRA. Frankeren kommer, og — Samum er her! — Gaa!

YOUSSEF. Om en halv Time ser Du mig atter! Dér har Du Sandüret. (Peger paa en Sandbunke.) Himlen selv maaler Tiden ud for de Vantros Helvede! (Han forsvinder i Kælderen.)

*) Marabut betyder baade en østerlandsk Helgen og et helligt Gravsted.

ANDEN SCENE.

Biskra. Guimard (kommer ind bleg og vaklende, forvirret, taler med halv Stemme.)

GUIMARD. Samum er her! — Hvad Vej tror Du mine Folk er dragne?

BISKRA. Dine Folk førte jeg Vest til Øst!

GUIMARD. Vest til — Øst! — lad mig se! — Det er lige i Øst og — Vest! — Sæt mig paa en Stol og giv mig Vand!

BISKRA (fører Guimard hen til Sandbunken, lægger ham paa Gulvet med Hovedet paa Sandbunken.) **Sidder Du godt saadan?**

GUIMARD (ser paa hende.) **Jeg sidder lidt kroget. Læg noget under Hovedet.**

BISKRA (stabler Sandet højt under hans Hoved.) **Dér har Du en Pude under Hovedet!**

GUIMARD. Hovedet? **Dér sidder jo Fødderne! — Er ikke Fødderne dér?**

BISKRA. Jo vist!

GUIMARD. Ja, jeg syntes det nok! — Giv mig nu en Skammel under — Hovedet!

BISKRA (slæber Aloën frem og lægger den under Knæerne paa Guimard.) **Dér har Du en Skammel!**

GUIMARD. Og saa Vand! — Vand!

BISKRA (tager den tomme Skaal, fylder den med Sand og rækker Guimard den.) **Drik mens det er koldt!**

GUIMARD (suger paa Skaalen.) **Det er koldt — men det slukker alligevel ikke Tørsten! — Jeg kan ikke drikke — jeg afskyer Vand — Tag det bort!**

BISKRA. Det kommer af Hunden, som bed Dig!

GUIMARD. Hvilken Hund? **Jeg er aldrig bleven bidt af nogen Hund.**

BISKRA. Din Hukommelse har Samum lammet — vogt Dig for Samums Gøglebilleder! **Husker Du ikke den rasende Mynde, som bed Dig ved næstsidste Jagt i Bab-el-Ouéd?**

GUIMARD. Jagten i Bab-el-Ouéd! Det er rigtigt! — var den ikke bæverfarvet?

BISKRA. Jo, dér ser Du! Og den bed Dig i Læggen! Mærker Du ikke Saaret stikke?

GUIMARD (føler ned paa sin Læg og stikker sig paa Aloën.) Jo, jeg mærker det! — Vand! Vand!

BISKRA (rækker ham Sandskaalen.) Drik! Drik!

GUIMARD. Nej, jeg kan ikke! Hellige Maria, Guds Moder — jeg har faaet Vandskræk.

BISKRA. Vær ikke bange; jeg skal helbrede Dig og drive Dæmonen ud med Musikens Almagt! Hør!

GUIMARD (skriger.) Ali! Ali! Ikke Musik! Jeg kan ikke taale det! Og hvad Gavn har jeg af den!

BISKRA. Musikken døver Slangens lumske Aande, tror Du saa ikke den magter en gal Hunds! Hør! (Synger ved Guitaren:) Biskra-Biskra, Biskra-Biskra, Biskra-Biskra. Samum! Samum!

YOUSSEF (nedefra.) Samum! Samum!

GUIMARD. Hvad er det Du synger, Ali?

BISKRA. Har jeg sunget? Sér Du, nu tager jeg et Palmeblad i Munden! (Tager en Palmekvist mellem Tænderne. Sang oppefra.) Biskra-Biskra, Biskra-Biskra, Biskra-Biskra.

YOUSSEF (nedefra.) Samum! Samum!

GUIMARD. Hvilket Helvedes Gøglespil!

BISKRA. Nu synger jeg! (Biskra og Youssef sammen:) Biskra-Biskra, Biskra-Biskra, Biskra-Biskra! Samum!

GUIMARD (rejser sig.) Hvem er Du, Djævel, som synger med to Røster! Er Du en Mand eller en Kvinde? Eller begge Dele?

BISKRA. Jeg er Ali, Vejviseren! Du kender mig ikke mere, thi Dine Sanser er forvirrede; men vil Du frelse Dig fra Synets og Tankens Forvildelser, saa tro mig, tro hvad jeg siger og gør, som jeg befaler.

GUIMARD. Du behøver ikke at bede mig om det, thi jeg finder at alt er som Du siger!

BISKRA. Ser Du det, Afgudsdyrker!

GUIMARD. Afgudsdyrker?

BISKRA. Ja! Tag det Afgudsbillede frem, som Du bærer paa Brystet!

GUIMARD (tager en Medaillon frem.)

BISKRA. Træd det under Fødder og anraab Gud den eneste, den Barmhjærtige, Forbarmeren!

GUIMARD (nøgende.) Den hellige Edouard, min Skytspatron.

BISKRA. Kan han beskytte Dig? Kan han?

GUIMARD. Nej, det kan han ikke! — (Vaagner.) Jo, det kan han?

BISKRA. Lad os da se! (Aabner Døren, Forhænget vifter og Græsset bevæger sig.)

GUIMARD (holder for sig Munden.) Luk Døren!

BISKRA. Ned med Afguden!

GUIMARD. Nej, jeg kan ikke.

BISKRA. Sér Du! Samum krummer ikke et Haar paa mig, men Dig Vantro dræber han! Ned med Afguden!

GUIMARD (kaster Medaillonon paa Gulvet.) Vand! Jeg dør!

BISKRA. Bed til den Eneste, den Barmhjærtige, Forbarmeren!

GUIMARD. Hvad skal jeg bede?

BISKRA. Sig mine Ord!

GUIMARD. Tal!

BISKRA. Gud er kun én, der gives ingen anden Gud end Han, den Barmhjærtige, Forbarmeren!

GUIMARD. »Gud er kun én, der gives ingen anden Gud end Han, den Barmhjærtige, Forbarmeren!«

BISKRA. Læg Dig ned paa Gulvet!

GUIMARD (lægger sig modvillig ned.)

BISKRA. Hvad hører Du?

GUIMARD. Jeg hører en Kilde risle!

BISKRA. Sér Du! Gud er kun én, og der gives ingen anden Gud end Han, den Barmhjærtige, Forbarmeren! — Hvad sér Du?

GUIMARD. Jeg sér en Kilde risle — jeg hører en Lampe lyse — i et Vindue med grønne Skodder — i en hvid Gade —

BISKRA. Hvem sidder ved Vinduet?

GUIMARD. Min Hustru — Elise!

BISKRA. Hvem staar bag Gardinet og lægger sin Haand om hendes Hals?

GUIMARD. Det er min Søn — Georges!

BISKRA. Hvor gammel er din Søn?

GUIMARD. Fire Aar til St. Nicolas!

BISKRA. Og han kan allerede staa bag Gardiner og holde en andens Hustru om Halsen?

GUIMARD. Det kan han ikke, men det er ham!

BISKRA. Fire Aar gammel med blonde Mustacher!

GUIMARD. Blonde Moustacher, siger Du! — Ah, det er — Jules, min Ven!

BISKRA. Som staar bag Gardinet og lægger sin Haand om din Hustrus Hals!

GUIMARD. Aa, Djævel!

BISKRA. Ser Du din Søn?

GUIMARD. Nej, nu ikke længer!

BISKRA (imiterer Klokkeringning paa Guitarren.) Hvad sér Du nu?

GUIMARD. Jeg sér Klokker ringe — og jeg fornemmer Lugt af Lig — det smager i Munden som harsk Smør — fy! —

BISKRA. Hører Du ikke Diakonen synge over Barnelig?

GUIMARD. Vent lidt! — Nej, jeg kan ikke høre det — (tungsindig), men ønsker Du det? — saa, nu hører jeg det.

BISKRA. Sér Du Kransen paa Kisten, som de bærer imellem sig?

GUIMARD. Ja —

BISKRA. Den har violette Baand — og der staar trykt med Sølv: »Farvel min elskede Georges — Din Fader«.

GUIMARD. Ja, det staar der! (Græder.) Min Georges! Georges! Mit elskede Barn! — Elise, min Hustru, trøst mig! — hjælp mig! (Famler rundt om sig). Hvor er Du? Elise! Er Du gaaet fra mig? Svar! Raab din Elskedes Navn!

EN STEMME FRA TAGET. Jules! Jules!

GUIMARD. Jules! . . . Men jeg hedder jo . . . — Hvad hedder jeg? Charles hedder jeg! — Og hun raabte Jules! — Elise — elskede Hustru — svar mig, thi din Aand er her — jeg føler det — og Du lovede mig aldrig at elske nogen anden — (Stemmen ler.)

GUIMARD. Hvem ler?

BISKRA. Elise! Din Hustru!

GUIMARD. Dræb mig! — Jeg vil ikke leve længer! Livet kvalmer mig som Surkaal i Svinefedt! (Spytter hen for sig.) Jeg har intet Spyt mer — giv mig Vand! Vand! ellers bider jeg Dig. (Stormen er stadig tagen til. Den raser nu med fuld Kraft.)

BISKRA (holder sig for Munden og hoster.) Nu dør Du Franker! Skriv din sidste Vilje, mens det er Tid! — Hvor er din Notitsbog?

GUIMARD. (Tager Notitsbogen frem.) Hvad skal jeg skrive?

BISKRA. En Mand tænker paa sin Hustru, naar han skal dø — og paa sine Børn.

GUIMARD (skriver.) »Elise — jeg forbander Dig! Samum — jeg dør —«

BISKRA. Og saa skriv under, ellers gælder Testamentet ikke!

GUIMARD. Hvad skal jeg skrive under?

BISKRA. Skriv: La ilâha all allâh!

GUIMARD (skriver.) Det er skrevet! Maa jeg nu dø?

BISKRA. Nu maa Du dø, som en fejt Soldat, der har forladt sine Folk! — Og Du skal faa en smuk Begravelse med Schakalerne syngende over dit Lig! (Efterligner paa Guitaren Angrebs-Trommehvirvlen.) Hører Du, Trommen gaar — til Angreb — de Vantro, som har Solen og Samum mod sig, rykker frem — fra Baghold — (slaar paa Guitaren.) Skudene gaar af over hele Linjen — Frankerne formaar ikke at lade paany — Araberne skyder i spredt Orden — Frankerne flygter! —

GUIMARD (rejser sig.) Frankerne flygter ikke!

BISKRA (blæser »Retræte« paa en Fløjte, hun har taget frem.) Frankerne flygter, naar der blæses Retræte!

GUIMARD. De retirerer — Det er Retræten — og jeg er her — (River Epaulletterne af sig.) Jeg er død! (Falder om paa Gulvet.)

BISKRA. Ja, Du er død! — Men Du véd ikke, at Du har været det længe! (Gaar hen til Benhuset, tager et Dødingehoved frem.)

GUIMARD. Har jeg været længe død? (Tager sig i Ansigtet.)

BISKRA. Længe! Længe! — Se Dig her i Spejlet! (Viser paa Dødingehovedet.)

GUIMARD. Ja, det er mig!

BISKRA. Sér Du ikke dine udstaaende Kinder — sér Du ikke hvordan Gribbene har hakket dine Øjne — kan Du ikke føle Hullet efter den højre Kindtand, som Du lod trække ud — sér Du ikke Gruben i Hagen, hvor det lille kønne Fip-skæg voksede, som din Elise kunde lide at kæle for — sér Du ikke, hvor Øret har siddet, som din Georges plejede at kysse om Morgenen ved Kaffebordet — sér Du ikke hvor Øksen har taget fat her i Nakken, da Bøddelen aflivede Desertøren! — —

GUIMARD (som med Rædsel har sét og hørt, falder død om.)

BISKRA (som har ligget paa Knæ, rejser sig, efter at have undersøgt hans Puls. Synger.) Samum! Samum! (Aabner Døren; Draperiet vifter; hun holder sig for Munden og falder baglæns om) Youssef!

TREDIE SCENE.

De forrige. Youssef (op af Kælderen.)

YOUSSEF (undersøger Guimard, ser sig om efter Biskra.) Biskra! (Opdager hende, løfter hende op i sine Arme.) Lever Du?

BISKRA. Er Frankeren død?

YOUSSEF. Hvis han ikke er det, skal han blive det! Samum! Samum!

BISKRA. Da lever jeg! Men giv mig Vand!

YOUSSEF (bærer hende hen til Lemmen.) Her! — Nu er Youssef din!

BISKRA. Og Biskra bliver din Søns Moder! Youssef! store Youssef!

YOUSSEF. Stærke Biskra! Stærkere end Samum!

August Strindberg.

Politisk Kronik.

Valget betyder for Højre et moralsk Nederlag, for Venstre Sikkerhed i Forhandlingspolitikens Fortsættelse og en Styrkeforandring indenfor Partiet, for Hr. Berg en personlig Sejr, for Socialisterne bedre Kampvilkkaar.

Politisk har Højre ikke tabt ved Valget, i alt Fald ikke, hvis man ved Politik tænker paa den faktiske bestaaende Magtfordeling. Ministeriet sidder, hvor det sad, og man skal ikke tro, at dets Chef har isinde at plante Kaal istedetfor at fremlægge Lovforslag. Spørgsmaalet om Ministerskifte vil altid stille sig for Hr. Estrup saaledes: „Hvor skal jeg gaa hen?“ Og da vil et beskedent Sæde i Landstinget mellem Hr. Matzen og Baron Juel næppe friste ham, især da Skafføgaards Herligheder ogsaa staar ham aabne nu, naar Rigsdagen ikke er samlet, det vil sige i Sommertiden, hvor Landlivet kvæger Sjæl og Legeme bedst. Da Konsejlspræsidenten umuligt kan udgrunde, hvad han skulde tage sig til, naar han forlod sit Embede — saalidt som for Eksempel den nuværende Teaterchef, hvis han detroniseredes — saa vil han ikke lade sig flytte af et ugunstigt Valg, hvis Mage han til en vis Grad har oplevet tidligere. Desuden saalænge hans eget Parti holder paa Hr. Estrup, foreligger slet ikke

Spørgsmaalet om en Dimission for Konsejlspræsidenten. Thi det er naturligvis altid de Egne og aldrig Oppositionen, der i sidste Instans tvinger et Ministerium til at gaa.

Men Højre holder selvfølgelig paa Ministeriet Estrup under den Uvished, hvori Partiet — og forøvrigt alle — befinder sig med Hensyn til Afløsningen. Hr. Estrup har foreløbig dræbt sin Efterfølger, forsaavidt han ikke kan udpeges af nogensomhelst. Ja, ganske sikkert staar Hr. Matzen rede til at overtage Regeringens Tøjler — for ikke at sige dens Pisk. Naar Ministeriet Estrup ikke længer kan holde Anarkiets Hydra nede, det vil ret oversat sige: naar Højrepartiet ikke kan holde sammen under denne Regering, da oprinder Dagen for Hr. Matzen. Da vil han samle *la colonne infernale*, som det hedder i det franske Krigssprog, Allerhelvedeskarlene, der uden Hensyn til Folkeret og Menneskerettigheder, hugger ned, kaster i Fængsel, landsforviser. Men naar kommer Hr. Matzens gyldne Dag? Han er Højres sidste Middel, og man vil kun anvende ham, naar enhver menneskelig Udvej er prøvet og strandet, hvis da saa oven i Købet Højre til den Tid føler sig ungt, stærkt og resolut nok til at gribe til de yderste Midler.

Imens vil den Næstekærlighed, som ikke kan dølges overfor noget Menneske, bringe En til at føle Professor Matzens Skæbne som næsten tragisk. Han er stadig den der haves i Beredskab, anset og mægtig — men udenfor Statsraadet. Medens Portefeullen vinker som den gyldne Frugt i Hesperidernes Have, nytter det lidet, at Hr. Matzen aksler sit Skrud. Da Skeel døde, blev det Finsen, og da denne afgik, blev det endog Hr. Ingerslev. Dengang ventede Hr. Matzen dog saa vist Brevet. Det kom nok ogsaa, dog med det Indhold, at man saa meget beklagede ikke at kunne tilbyde ham det Sæde i Ministeriet, som han i enhver Henseende havde Krav

paa, men — han kunde ikke undværes paa den Plads, hvorpaa han stod, selvfølgelig som Landstingets og Agitationens Fører. Hr. Matzen viste triumferende Brevet til en Ven. Denne, en noget onskabsfuld Natur, svarede blot: „*Han* skulde have tilbudt dig Portefeullen, og *du* givet Afslaget paa hans Motiver.“ — Saaledes undværes den uundværlige Hr. Matzen bestandig.

Imidlertid sidder Hr. Estrup ganske roligt efter som før Valget. Han selv *vil* ikke forlade Taburetten, Venstre *kan* ikke tvinge ham dertil, og Højre *tør* ikke slippe ham, om end Kærligheden er noget kølnet. Da altsaa ingen ydre Magt presser ham bort, bliver han siddende efter den her i Danmark gældende politiske Inertis Lov.

Men derfor er Situationen lige godt forandret ved Valget og Højres Nederlag uomtvisteligt, fordi nemlig Højre og Venstre, begge Partier, føler og tænker forskelligt før og efter Valget.

Før dette var Højre ovenpaa. Den stærke Regering hertillands havde virket efter 1885. Man havde regeret ligesaa godt uden Finanslove som med lovlige Bevillinger, sat Folketinget ud af Spillet, skabt et Valg, hvorved Kjøbenhavn tilbageerobredes, bygget selve Fæstningen, holdt Kongens Jubilæum uden Venstre og den store Udstilling sammen med Venstre, modtaget 100 Love af den forhandlende Oposition — ja hvem kan opregne den Række af Triumfer, som Højre prangede med! Og efter den uhyre Valgsejr i 1887 forberedte man nu koldblodigt et nyt Vintervalg, der ødelagde Forhandlingen og — sidste Triumf — skulde foregaa mod et splittet Venstre, thi Hr. Berg havde endnu yderligere forøget Højres Chancer ved sin personlige Politik og Angrebene paa Venstreflertallet. Alt syntes da i Orden til en Sejr, Venstre vilde tabe henved en halv Snes Kredse og Folketinget vilde indenfor Oppositionen tælle saadanne Mænd, som Hr. Estrup paa Højres Delegeretmøde betegnede som villige

til Overenskomst med Regeringen — da visnede alt Hr. Estrups Haab i den 21. Januars smukke og klare Kuldevejr: Højre slagen, Kjøbenhavn tilbageerobret og saaledes, at enhver Forventning om Oprensning synes udelukket. Derpaa beror da Uheldet for Hr. Estrup, at hans Stilling nu er haabløs, konstitutionelt og moralsk taget. Den 21. Januar forkyndte: „det bliver aldrig anderledes, du kan „sidde“, men du kan ikke faa Regnskabet i Orden, ikke Grundloven genoprejt, ikke Kongemagt og Bevillingsmagt forsonede og nu tømmes Statskassen og Fæstningen er bygget og Partiet bliver uroligt og Hr. Matzen slaar Knald i Luften og Triumferne kan ikke gentages.“ Hr. Estrup føler, at han politisk kommer til at leve paa Fortiden.

Og som Hr. Estrup saaledes hans Parti. Alle mærker, at Situationen er en ganske anden og Fremtiden usikker; derved bliver Modet, ikke at tale om Hovmodet ringere.

Modsat Venstre. Naturligvis opmuntres og styrkes Oppositionen højligt ved Højres moralske Nederlag. Ganske kort kan Fornemmelsen udtrykkes saaledes: Venstre aander friere overalt i Landet, maaske særligt i Kjøbenhavn. Trykket fra forrige Valg er borte, og man forbereder sig med større Forhaabninger til den fremtidige Kamp. Derimod føles Valget ikke som nogen absolut Sejr, dels fordi Ministeriet trækker op paa sin Plads med en Vagtparades regelmæssige Trit og dels fordi Sejren i Kjøbenhavn fortrinsvis maa skrives paa Arbejdernes Regning. Den Masse, der gør Udslaget i kjøbenhavnske Kredse, maa altid tilhøre det socialistiske Parti, hvis Førere ved Valget den 21. Januar vandt støttere Fodfæste for deres Presse og Agitation. Naar Socialdemokraterne endog erobrede en Landkreds, skete det ved en Tilfældighed, idet Partiets Kandidat sejrede efter Principet: „den tredje Røver“. Kun fordi de to andre Kandidater blev opofrede, lykkedes det Hr. Harald Jensen, der i

Virkeligheden ikke raadede over et Flertal af Vælgerne, at blive den Sejrende i Skjoldelevkredsen.

For Venstre vilde Valget betydet en overordentlig politisk Vinding, om ikke Hr. Berg havde forøget sine Tilhængere med syv, saa at han nu tæller 17 Mand i Folketinget istedetfor de tidligere 10. Hr. Berg har sejret paa sin Person. Hans Politik er: mig selv, mig selv og endnu en Gang mig selv. Ganske sikkert fortæller han Landboerne en hel Del om, at det forhandlende Venstre er en Samling Forrædere, der vil indgaa Forlig med Ministeriet og ikke gøre den rette skarpe Front mod Provisorismen, men det er slet ikke afgjort, at de virkelig tror synderligt paa al Hr. Bergs Veltalenhed. Derimod tror de paa ham. De ser paa ham med den Beundring og Hengivenhed, hvormed de har set op til ham i tyve Aar, de hører de samme Ord, som de har lyttet til i tyve Aar og som de i Forvejen har læst i hans Aviser, og de flokkes om ham, fordi det er dem saa naturligt at samles omkring ham paa Møderne som at plante sig overfor Præsten i Kirken. Han er deres, deres Egen, Kød af deres Kød, deres Sjælesørger, Skuespiller og Konge. For mange Aar tilbage, da Venstre kun kendtes af Navn i Kjøbenhavn, holdtes der dog i denne By et Gilde for I. A. Hansen, som vistnok havde fyldt 70 Aar. Gildet stod paa Skydebanen, og dels fra Sjælland dels i Deputationer fra andre Landsdele var der kommet adskillige Bønder til Festen, saa at denne nok talte et Par Hundrede Deltagere. Straks man traadte ind i den store Sal, hvor Gæsterne samledes, bemærkede man, at Folk var i Bevægelse henimod dens Midte. Man troede uvilkaarligt, at Jubilaren opholdt sig her og modtog Gæsternes Hilsner. Trængte man sig imidlertid frem, opdagede man, at ikke den tørre og uanselige I. A. Hansen var Centrum — han var krøbet sammen i en Lænestol i et Sideværelse — nej lige under Lysekronen stod Hr. Berg, hvid og skinnende,

og omkring ham var som ved en Tryllering dragen en aaben Plads paa et Par Alen, omtrent som den, hvori Taskenspilleren bevæger sig, naar han paa Torvet gør sine Kunster. Udenfor Ringen stod Folk tæt pakkede, Mænd og Kvinder, gabende paa den mægtige Mand i maalløs Beundring. Ligesom ved et mekanisk Stød skødes en eller anden Gæst ud af Mængden hen imod ham, trykkede hans Haand, signedes med nogle tunge Ord og forsvandt atter umaadelig lille i Kredsen paa den anden Side. Denne Ceremoni varede lige indtil Selskabet gik tilbords. Hr. Berg var Aftenens Helt, og hans Tiltrækningskraft overfor Landbefolkningen maatte være enhver Iagttagers ligesaa uomtvistelig som en lyrisk Tenors for en Hovedstads Damepublikum.

Man erindre ogsaa, at der næppe gives den Mand indenfor Demokratiet i Danmark — han være begavet eller tarvelig, stor eller ubetydelig, ivrig eller skeptisk — uden at han i en eller anden Periode, ved en eller anden Lejlighed, i en eller anden Sag har støttet, hjulpet, rost, fremskudt Hr. Berg. Alle danske Venstremænd har baaret Sten til dette Monument, og derfor falder Hr. Berg ikke paa én Dag. Selv om han politisk er en falden Mand, kan han længe — maaske til sin Død — staa oprejst som Person. I det østerlandske Eventyr staar Kong Salomo, skønt død, oprejst midt i Tronsalen støttet til sin Stok; først naar Ormene har overgnavet denne, falder Skikkelsen, og man ser da, at den truende og vagtsomme Olding, der ikke forlod sin Post, kun var et Lig.

Politisk sejrede Hr. Berg ikke ved Valget; det kunde han heller ikke af den Grund, at hans Politik er det rene Intet. Men personligt erobrede han 17 Kredse. Havde han taget 50 paa en eneste Dag, vilde denne Daad kun kunnet sammenlignes med Herkules trettende Arbejde, hvor han som bekendt besejrede 50 Jomfruer i en eneste Nat. Hr. Bergs Ærgærrighed tilfredsstilledes naturligvis

ikke ved dette Resultat, som delvis skyldtes Tilfældigheder, men det tager sig alligevel anseligt ud, især da Højre selvfølgelig sætter det i den mest fordelagtige Belysning. Da Partiet nemlig ikke længer frygter Hr. Berg, erklæres han for „i det Mindste konsekvent“, medens Venstre, med hvem Striden føres, betegnes som forvrøvlet og uhandledygtigt.

Venstre staar efter Valget med forandret Styrkeforhold indenfor Partiet og derigennem med større Udsigt til at føre en forstandig og samlet Politik. De to Grupper er nu hinanden lige, og en Samvirken derigennem anbefalelsesværdig for begge Førerne.

Det var ikke saaledes inden den 21. Januar. Hr. Bojsens Gruppe var paa langt nær den stærkeste, han talte henved de 35 Mand, medens Hr. Hørup ikke raadede over mere end 27. Følgen deraf var, at Hr. Bojsen kunde siges at beherske Partiet, i hvilket Afgørelser træffes efter absolut Flertal, endogsaa med Hensyn til Valgbesættelser i og udenfor Partiet: Bestyrelse, Folketingsudvalg og lignende. Dengang da Sammenslutningen imellem den europæiske Gruppe og *Danskerne*, som da stod under Hr. Bergs Kommando, fandt Sted i Efteraaret 1886, var der nogen Stemning for, at Valg indenfor Partiet skulde foretages efter Forholdstal. Men den modsatte Anskuelse sejrede, fordi man mente denne Valgmetode evigt vilde minde om de to Grupperes Tilstedeværelse, medens det netop nu gjaldt om at optræde som et udeleligt Hele: man skulde tage alle tilbørlige venskabelige Hensyn, men ikke være bunden af Lovbestemmelser. Saa kom *Smørkrigen*, og dermed faldt for en Stund alle de venskabelige Følelser bort: Idyllen, hvor Ulv og Lam græssede sammen, veg for Kamptummelen, og det blev en højst eftertrykkelig Fægtning.

Smørkrigen — Samlingen 1887—88 — hører til vor sidste politiske Periodes berømmeligste Afsnit, og dens

Historie var vel værd at skrive. Her skal imidlertid kun mindes om, at den lod den gamle Splittelse mellem Hr. Bojsen og Hr. Hørup vokse frem paany, at Hr. Bojsen sejrede i selve Smørstriden sammen med Ministeriet og at han indenfor Partiet benyttede sit Flertal til først at kaste Hr. Jens Busk og dernæst Hr. Hørup ud af Bestyrelsen (Marts og Oktober 1888). Endogsaa Viceformandspladsen blev i Oktober 1888 som et Vidnesbyrd om Magtudfoldelse besat med en gammel Bonde, Hr. Albertsen, der nu faldt ved Valget, istedetfor med Hr. Hørup. Men dermed var ogsaa Magtmidlerne udtømte. Al yderligere Fejde strandede paa, at Hr. Bojsen ikke kunde føre nogen anden Politik end Hr. Hørup. For begge afgav Forhandling det samme politiske Stikord, og skulde nogen Foranstaltning gennemføres med Kraft, maatte hele Partiet optræde enigt. Disse personlige Rivninger syntes da snarere Efterdønninger efter den store Smørkrig, hvori Højre havde været indviklet, end Forpostfægtninger til en indre Venstrefejde. Dertil kom, at Hr. Berg imens havde slaaet sig løs fra Venstres Spand og fejdede som Marodør paa egen Haand beredt til at plyndre den Afdeling, som var mest medtagen af Striden. Under disse Forhold blev Forsoningen en politisk Nødvendighed. Fra Begyndelsen af 1889 og til Aarets Slutning arbejdedes der langsomt — næppe saameget af selve Generalerne som af deres Officerer — henimod en Sammenslutning. Endnu inden Valget blev Hr. Claussen (af den Hørupske Gruppe) Viceformand istedetfor Hr. Albertsen, og i Februar imedens Hr. Hørup sad i Fænglet, indvalgte han énstemmigt af Partiet i Bestyrelsen, medens der samtidigt indrettedes et Forretningsudvalg paa seks Medlemmer, tre af hver Gruppe, til at ordne Udvalgsvalg og lignende under behørigt Hensyn til Medlemmernes Gruppering. Partiet har nemlig opdaget, at den bedste Maade, hvorpaa en skadelig Indflydelse af de bestaaende to

Grupper forhindres, er den paa ethvert Punkt at tage Hensyn til denne givne Sondring. Der mærkes mindst til Grupperne, naar de bestandigt respekteres som bestaaende og jævnbyrdige.

Man mærke vel det sidste Ord. Thi deri ligger selvfølgelig hele Hemmeligheden. Da Grupperne efter Valget er komne omtrent lige stærke ind paa Rigsdagen, falder uden altfor stor Anvendelse for Menneskehjærtets ædlere Følelser al Lyst bort hos nogen af Parterne til at tyrannisere den anden. Og rimeligvis vil da Venstres Politik blive fortsat rolig Forhandling.

I dette Program ligger allermest en Opposition mod Fortidens store Ord og fede Fraser. Endvidere ligger deri: at vente, se Tiden, Ministeriet og Højre an, vente til Fæstningen er bygget, Statskassens Millioner mestendels fortærede, Hr. Estrup ældre og Højre nervøser. Imidlertid træffes de Foranstaltninger, man kan blive enig om med Landstinget, og naturligvis vindes der i Forhandlingen med dette Ting særlig Støtte for en fornuftig Politik, thi Hr. Estrup gaar dog snart ikke et Skridt længer end Landstinget vil.

At Folketinget skulde blive enig med Landstinget om Grundloven, Krigsberedskaben, Provisorierne, Ministeriet — dertil synes der for Øjeblikket ikke lyse Udsigter. Derimod turde det være muligt, at de to Ting for Tiden kunde enes om — at spise til Aften sammen. I Februar førtes adskillige Forhandlinger om festlige Rigsdags-sammenkomster endnu inden denne Samlings Slutning. Bag den selskabelige Fællesvirken kunde jo saa skimtes den dybere politiske Forstaaelse. *Per ardua ad astra!* Rigsdagsgilderne vilde, hvis de virkeliggjordes, rimeligvis blive denne Samlings betydningsfuldeste Begivenhed.

Rustam.

Dr. Arvid Ahnfelt og „Dagens Krønike“.

Dr. Ahnfelt, som for en Uge siden under et Besøg heri Byen døde paa Hotel „Kongen af Danmark“, var dette Tidsskrifts Fader. Det var ham, der foranledigede dets Oprettelse.

Han kom i Juni forrige Aar herved med den Plan at knytte danske literære Forbindelser for sit Tidsskrift *Ur dagens krønika*, og han mente, at dette bedst lod sig realisere, hvis der i Kjøbenhavn stiftedes et Tidsskrift, som sluttede en Art Kompagniskab med hans. De to Tidsskrifter skulde gensidig have Ret til hinandens Bidrag, og de skulde udkomme samtidig. Hver Redaktør skulde arbejde selvstændigt, men hvad han erhvervede af Interesse for begge Landes Publikum, skulde han straks sende den anden.

Det lykkedes Dr. Ahnfelt at vinde baade en Redaktør og — hvad der var vigtigere — en Forlægger for Planen. Det gik i en Fart med at stifte *Af Dagens Krønike*. I Løbet af en Times Tid var alt afgjort mellem Dr. Ahnfelt og den danske Udgever og Redaktør, og knap en Maaned efter udkom 1ste Hefte af det nye Tidsskrift.

Med Samarbejdet mellem de to „Krøniker“ gik det imidlertid ikke saa udmærket og let som Dr. Ahnfelt havde tænkt sig. Maaske havde han ventet, at det danske Tidsskrift i det hele og store skulde tage Mønster efter hans og nærmest fungere som en Slags Filial af *Ur dagens krønika*. Istedetfor viste det sig, at det danske Tidsskrift kun havde meget ringe Brug for det svenskes overvejende lokalt-aktuelle Stof og at det overhovedet redigeredes efter helt andre Principer. Allerede det at udkomme samtidig voldte Vanskeligheder, og straks efter 1ste Heftes Udsendelse begyndte en diplomatisk Note-Udveksling om delikate Etikettespørgsmaal mellem de to Redaktioner.

Tre-fire Hefter holdt den svenske og den danske Krønike nogenlunde Trop. Men ved det femte begyndte Skilsmissen. Det svenske Tidsskrift var blevet forsinket paa Grund af en indtruffen lokal Begivenhed og det danske maatte udkomme solo. Saa enedes de to Redaktører om for Fremtiden at udsende Hefterne ligesom det passede hver især. Dermed var i Virkeligheden Basis for Samarbejdet borttaget, og fra Nytaar ophørte Forbindelsen ganske.

I Dr. Ahnfelts sidste Brev til den danske Redaktør udtalte han dog et venskabeligt Haab om, at Samarbejdet under en eller anden Form kunde genoptages. Hans Død har nu gjort en brat Ende paa alle Planer i saa Henseende.

Tidsskrifter.

Tilskueren (Philipsens Forlag) er allerede et gammelt Tidsskrift. Det har altid ført en hæderlig Vandel, arbejdet alvorligt og sindigt, ofte bragt fortræffelige Ting, ikke sjældent Bidrag, der imponerede mere ved Tyngde end ved Værdi, undertiden — navnlig paa det æsthetiske Omraade — noget tarveligt Middelgods. Redaktørens specielle Interesser gaar vistnok i Retning af agtværdige belærende Afhandlinger om samfundsnyttige Materier.

Tilskuerens Hefter gør undertiden Indtryk af at være ordnede mere ved Tilfældets Luner end ved omsigtsfuld redaktionel Beregning og Sammenstilling. Et Hefte er udmærket, et andet iøjnefaldende kedeligt. Efter *Dagens Krønikes* Fremkomst er vor agtede adstadige Kollega gennemgaaende bleven ligesom lidt mere springsk.

Musæum (Bergmanns Forlag) er nyt, yngre endogsaa end *Dagens Krønike*. Vi tør derfor maaske tillade os som den ældre at byde denne elskværdige og smukke røde Kollega Velkommen. *Musæum* redigeres af den for tidligt i *Berlingske* higangne begavede Journalist *Carl Bruun*, den raske Nordpolsfarer *Hovgaard* og den berømmelige *Rekruts* Forfatter *P. F. Rist*. Naa, overanstrengte kan D'hr. da ikke blive af deres Redaktørvirksomhed, naar de er tre om det.

Tidsskriftet foregiver kun at ville beskæftige sig med Historie og Geografi. De tre Redaktører tager det dog ikke saa nøje. Naar de kan finde en god literærhistorisk Bid — som f. Eks. *Carl Bernhards* Erindringer — saa nægter de sig den ikke. Det vilde tiltale os mere, om de overlod den Slags til *Af Dagens Krønike*. Vi skulde saa ved Lejlighed se at skaffe dem noget morsomt Geografisk, hvortil de synes at trænge.

Literatur og Kritik (Wroblewsky) udgives af Teaterdirektør *Riis-Knudsen*. Det har det forud for andre Tidsskrifter, at deri optræder Forfattere, som kun er at finde dér. De, der f. Eks. vil læse noget af Digteren *Rosenberg*, maa nødvendigvis søge til *Literatur og Kritik*. Desværre synes Hr. *Riis-Knudsen* selv at have indstillet sin journalistiske Virksomhed. Det er Synd for Publikum.

Vi tør trygt anbefale Tidsskriftet.

Ami.

Teater-Dagbog.

17de Januar—18de Februar.

En Splittelsens, Uroens, Angstens og Oprørets Maaned. I den kjøbenhavnske Teaterverdens idylliske Andepark rejste sig pludselig en vældig Storm, og i de højt gaaende Bølger kæmpede de omtumlede Kunstnere saa Fjerene røg dem om Ørene. Forfærdede og blege stod Københavnerne paa Strandbredden, bedende Himlen se i Naade til den danske Kunst. Vi optegner Slagets Gang og vekslende Chancer.

Den 27de Januar opskræmmedes Hovedstaden ved et Nødskrig fra Hr. Abrahams. Den rævedannede Direktør Riis med Tilnavnet Knudsen havde for en kolossal Sum overtalt Hr. *Fr. Müller* til at svigte Folketeatret. Derimod lykkedes det Hr. Abrahams ved store pekuniære Ofre at holde fast paa Fru *Maria Müller*.

Slag i Slag fulgte nu de mest hjerteskerende Scener og lidenskabeligste Konflikter.

Med Blod paa Tanden huggede Hr. Riis-Knudsen endnu samme Dag Hr. *Schwanenflügel*, og d. 30te Januar erobrede den rige Mand fremdeles Hr. *Orlamundt* fra Folketeatrets Lazarus.

Den 7de Februar kom den Hjospost fra Kasino, at Hr. *Carl Nielsen* havde sagt op. I *Avisen* kvad Hr. *Pio*, med Flor om Hatten, paa den bekymrede Kunsts og det efterladte Personales Vegne en stemningsfuld Sørgehymne.

Den 9de Februar fløj gennem Byen Rygtet om, at Hr. *Reumert* vaklede mellem Folketeatret og det kgl.

Alt dette var dog kun Legeværk mod den Forskrækkelse, der nu kom. Den 13de Februar — samme Dags Aften gjorde Folketeatrets Statister Revolte — udgik tre Blade med det Landesorgs Budskab, at Fru *Betty Hennings* søgte om Afsked. Da *Berlingske* om Morgenens havde hørt dette, gav det gamle Menneske sig til at græde og sagde i sin Aftenbøn: Den utaknemlige, der har været ved Teatret fra Barnsben af!

Nu fulgte den uhyggeligste Uge, København har oplevet siden Tilbagetoget fra Dannevirke. Alt syntes i Opløsning. Fru *Oda Nielsen* underhandlede med den utrættelige Fuglefænger Riis-Knudsen, Hr. *Zangenberg* var bleven set i Hr. Abrahams' Gadedør, Fru *Eckardt* var efter Forlydende i en oprørt Sindsstemning, Hr. *Emil Poulsen* var led og ked af det hele og kunde man være sikker paa *Poul* og *Emma Nielsen*? Men da et Blad saa' sig istand til at oplyse, at der

var udbrudt Strid mellem Hr. *Riis-Knudsen* og Fru *Gjørting*, tilhylede Kjøbenhavnerne deres Hoveder og ventede Verdens Ende.

I fem Dage var Solen ikke paa Himlen. Da endelig d. 18de Februar — højlovet Ihukommelse — revnede det sorte Skydække, og straks blev *Berlingske* kæk igen. I en overlegen Tone, som om den aldrig havde været forknyt, meddelte den, at Faren med Fru *Hennings* var overstaaet. Samtidig forkyndte den, at D'hr. *Reumert* og *Mantzius* var gaaet til Ro ved det kgl. Teater.

Og der blev stor Glæde i Dannevang. En tung Mare var væltet fra Folkets Bryst. Atter vaagnede Tilliden til, at alt nok vilde vende sig til Lykke for det lille Danmark.

Under denne Hurlumhej har der naturligvis ikke været Tid til mange nye Forestillinger.

Det kgl. Teater

gav d. 5te Februar *Fruentimmerskolen* med en velskabt og indsmigrende ung Mand med det symbolske Navn *Liebmann* som Horace. Vogt Dem, Hr. Zangenberg!

Dagmarteatret.

Den 24de Januar gav Hr. *Albert Price* en Privatforestilling, ved hvilken Hr. *Sophus Neumann* uden Held spillede Pjerrot i en Pantomime.

Den 26de Januar. *Et Ord til Ministeren*, hvori Hr. *Mantzius* uden Held spillede en gammel Jøde.

Den 9de Februar. *Kampen for Tilværelsen*, et literært-filosofisk Melodrama af Daudet. Den franske Digters lidt kunstlede Forskrækkelse over Tidens Daarlighed og haartrukne Filosofi interesserer et problemvenligt Publikum. For mere letsindigt anlagte Tilskuere byder Stykket intime Paaklædnings-Overraskelser. Fru *Gjørting* begejstrede ved et vel beregnet, kraftigt Spil; Hr. *Mart. Nielsen* var kosteligt udstyret — ifølge en Bladnotits stod han ialt i 700 Kr. — og spillede den darwiniserede Paul Astier med vindende og dannet Djævelskhed.

Folketeatret.

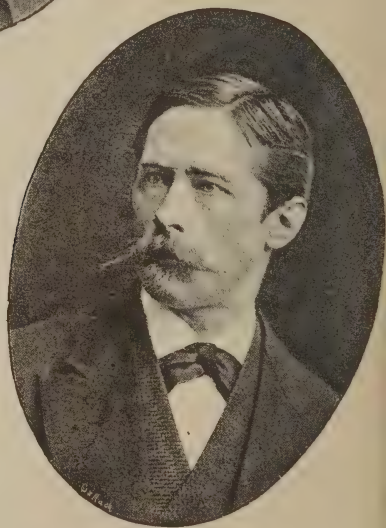
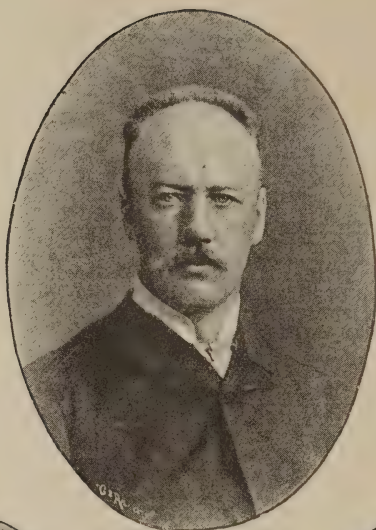
Den 16de Februar. *Kamp og Sejr* og *Redaktionssekretæren*.

Kamp og Sejr — hvad vil De, Hr. Abrahams, med de visne Violer?

Redaktionssekretæren er, skønt det har ligget gemt hen i en Snes Aar, ikke visnet. Der er næppe i noget andet af Bøghs Stykker saamegen Farcelystighed, og det rummer nogle af hans populæreste Viser. Hr. *Kolling*, der desværre nu sjældent faar rigtige Farce-roller, var ellevild af Glæde over sin gamle Glansrolle.

Journalistforeningens Formænd.

Til Portræterne.

Journalistforeningen fejrede forleden med stor Glans sit 10 Aars Jubilæum. I de ti Aar, den har bestaaet, har den haft 3 Formænd — de Herrer, hvis Portræter *Dagens Krønike* i dette Hefte præsenterer — og hver af de 3 Formænd markerer gennem deres Personlighed Foreningens Udvikling til det Stade, hvorpaa den for Øjeblikket befinder sig.

Da Journalistforeningen i 1880 stiftedes af endel Højrejournalister, var *Topsøe* dens selvskrevne Formand. Han havde det største Navn og den største Myndighed indenfor Partiets Presse; han gav den Anseelse og Fornemhed. *Topsøe* var ingen Fanatiker, men han havde aristokratiske Fornemmelser i høj Grad. Han kunde ikke forsones sig med Tanken om at anerkende den i Hovedstaden unge og i »Selskabet« rodløse Oppositionspresse som jævnbyrdig med Højres Presse, og — i Overensstemmelse med den almindelige Mening blandt Højrejournalisterne — dekreterede han, at Journalistforeningen »foreløbig« burde holde Venstre i Afstand. Da han i Sommeren 1881 døde, efterfulgtes han af Professor *P. Hansen*. Denne var som skabt til paa en stilfærdig og sindig Maade at slaa Bro mellem Gammelt og Nyt og taktfuldt og værdigt at lede de forberedende Underhandlinger. Imellem Foreningens Medlemmer var atter og atter Spørgsmaalet om at gøre Journalistforeningen til en virkelig Forening for den danske Presse kommet frem. Hovedstadens Presseforhold undergik i Aarenes Løb store Forandringer, og Oppositionsbladene kunde ikke længere »ignoreres«; der var vel snart ligesaa mange Venstre- som Højrejournalister i Kjøbenhavn. Imidlertid saalænge den politiske Konflikt holdt alle Partier paa Fanatismens Kogepunkt, vilde det være ubetimeligt at forsøge en journalistisk Sammenslutning.

Men henimod Aaret 1888 sporedes en almindelig Freds-
Luftning over Landet. Man forberedte den store Udstilling
og en vis Solidaritetsfølelse betog alle Sind.

Da mentes i Journalistforeningen Tidspunktet kommet til
at gøre det store Forsøg, og — efter forskellige diplomatiske
Forhandlinger — skete den epokegørende Begivenhed, at en
Del fremragende Venstrejournalister samtidig indmeldtes i
Foreningen, proponerede af selve Formanden og de fleste
Bestyrelsesmedlemmer.

Forsøget mislykkedes formelt. Foreningens intransigente
Medlemmer forlangte Ballotation og mønstrede ved Afstem-
ningen akkurat den Fjerdedel af Stemmerne, der var nød-
vendig for at forhindre Optagelsen.

Det var dog kun en Pyrrhusejr for de Uforsonlige.
Det var deres sidste Kamp for at holde Foreningen som
Partiklub. Den gamle Bestyrelse, der havde gjort de fore-
slaaede Venstrejournalisters Optagelse til et Kabinetsspørgs-
maal, gik straks af, og den nye, der valgtes med Hr. *Emil*
Bjerring, Redaktionssekretær ved *Nationaltidende*, som For-
mand, valgtes udtrykkelig paa det Program at gennemføre
Sammenslutningen.

Og under Hr. Bjerrings kloge og energiske Formands-
skab oprinder saa for Journalistforeningen dens nye Æra.
Da de Uforsonlige indsaa, at det var haabløst atter at op-
tage Kampen, trak de sig fortrydelige tilbage, medens suc-
cessive adskillige Venstrejournalister rykkede ind.

I dette Øjeblik, nu da Foreningen har tilbagelagt de ti
første Leveaar — har Sammenslutningsprincippet saaledes
faktisk sejret. Dets fuldkomne Realisation er sikkert kun et
ringe Tidsspørgsmaal. De Uforsonlige, der har sat sig selv
ud af Spillet, vil ikke i Længden kunne holde deres umoti-
verede Krænkelser varm, og Journalistforeningen vil sindigt og
sikkert fortsætte sin Udvikling til at blive det, der maa være
dens Maal: at fungere som det faglige Bindeled mellem alle
honnerte Repræsentanter for den journalistiske Stand.

Mange Aar efter.

Skuespil i 1 Akt

af

Axel Steenbuch.

Personerne.

JOMFRU NÆVE.

JOMFRU LOBEGREN.

SCENEN: Et lille Værelse. Til Venstre i Forgrunden Vinduesfordybning, som viser tykke Mure; Vindu med smaa Ruder. Foran Vinduet umalet Træforhøjning, hvorpaa en gammel Lænestol; over Ryggen falmet broderet Pude og Trøster. Nedenfor Forhøjningen et lille Bord, hvorpaa et Bur med en Kanarifugl. Til Venstre i Baggrunden stor Bøgetræs Sekretær. Midt paa Baggrundsvæggen Dør. Til Højre i Baggrunden firkantet to Etages Kakkellovn med Tromle; paa første Etage en Kobberkedel med Vand til Kog. Midt for Væggen til Højre en gammel stor Sofa med Pølser. Foran samme firkantet Bord med Klapper; en Berlingske Tidende bredt ud paa Bordet, og derpaa en lille Kobberkaffekande. Til Højre en Dør.

JOMFRU NÆVE staar ved det lille Bord til Venstre og stikker Finger til Fuglen. Hun er i Bomulds Kjole med Modest; stor hvid Pibekappe med Sløjfe under Hagen. Naar hun gaar, er det med Besvær og støttende sig til en Krykkestok.

JFR. NÆVE (alene; til Fuglen). Dikke—dik, Hansemand! — skal du ha'e Kildevand, min dejlige Fugl? — og friske Hampefrø? — og et rent Stykke Sukker, fordi det er Søndag? — det kan du li'e, du Strik! dikke—dikke—dikke—dik! (tager Glassene fra Buret og gaar ud til højre, nynnende:)

Der er i Himlen en Dreng saa smuk,
tro du mig!
tralalalala!

(Ude.)

Nu kommer jeg, Hansemand! nu kommer jeg.

(Ind.)

Han hører alle Smaapigers Suk,
tro du mig, tro du mig!
tralalalala!

(Hen til Buret.)

Se, her har du koldt Vand! det er for Hjærtet! — og Sukker! det er for Tungen! — og friske Hamp — (Kedlen koger over paa Kakkellovnen.) Ih, du alstyrende! (Rokker hen til Kakkellovnen, løfter Kedlen op og hælder Vand paa Kaffekanden.) Ja, giv dog Tid, Hansemand! du sér jo selv, hvor jeg slider og stræber for at haste. (Gaar hen til Fuglen.) Hvad er der saa i Vejen? — aah! det er Hampefrøet! naa, der har du det saa! — det er for Maven, du lille graadige Rad! (Løfter Buret op.) Og saa skal du i Vinduet, min Stump! for nu kommer Solen. (Staar op paa Forhøjningen, skyder Urtepotterne til Side og stiller Buret i Karmen; giver sig med ét til at nikke.) Goddag, Jomfru Lobegren! Goddag! Goddag! (Ned fra Forhøjningen og hen til Kaffekanden.) Pastoren har nok ikke gi'et meget for Pengene i Dag, siden det allerede er efter Kirketid. (Det banker.)

JFR. NÆVE. Vær's artig! — aah, velkommen, min kære! velkommen!

JFR. LOBEGREN (fra Baggrundsdøren). Maa jeg gæste Dem, søde Jomfru Næve?

JFR. NÆVE (nejer). De véd jo, at det immer er mig en Fornøjelse, Jomfru Lobegren! — vær nu saa artig og betjen Dem selv og lad, som om De var i Deres eget.

JFR. LOBEGREN. Tusind Tak! — ja, jeg maa vel nok lægge Kaaben? — blot et Øjeblik!

JFR. NÆVE. Spørg aldrig om det! — Jeg er kommen lidt sent paa det i Formiddag, men vi skal snart ha'e en lille Kop Kaffe færdig.

JFR. LOBEGREN. Gaar det bedre med Benene?

JFR. NÆVE. Nej, snavs og smaat gaar det. To Ben og én Stok gør tre, og lige fuldt kommer der saamænd aldrig én ordentlig Stolpe ud af de Dele.

JFR. LOBEGREN. Men Humøret?

JFR. NÆVE. Ja, det har jeg aldrig haft Stok nødvendig til. Hver har saa sin Skade; jeg har min i Benene — De har nu immer haft Deres i Livligheden.

JFR. LOBEGREN. Tal ikke om det! — det er saa tungt! — ikke en Gang Religionens Trøst —

JFR. NÆVE. Ja, men den bli'r man da heller ikke saadan, hvad jeg vil kalde livlig, af.

JFR. LOBEGREN. De har vist aldrig været religiøs, Jomfru Næve?

JFR. NÆVE. Ikke? — jeg si'er Dem ved mit højeste Æresord —

JFR. LOBEGREN (holder sig for Ørene). Kom dog endelig ikke en Søndag Formiddag med Deres græsselige Eder!

JFR. NÆVE. Jeg svor da ikke, véd jeg.

JFR. LOBEGREN. Om De gjorde? — husker De ikke, hvad der staar i Skriften?

JFR. NÆVE. Hvad staar der, Jomfru Lobegren?

JFR. LOBEGREN. Der staar — der staar — ja, der staar —

JFR. NÆVE. Naa, ja, ja! jeg véd godt, hvad der staar. — Men kan De nu huske, hvad det var, vi begyndte at snakke om?

JFR. LOBEGREN. Nej, sandelig, om jeg ikke har glemt det!

JFR. NÆVE. Jeg ogsaa!

JFR. LOBEGREN. Ja, saadan gaar Passjaren altid saa let og yndigt her hos Dem — man aner aldrig, hvor den bliver af.

JFR. NÆVE. Se saa! nu tror jeg, Kaffen er saa god, som den kan overkomme af det Maal Bønner. Nu skal vi ha'e en Dug paa Bordet.

JFR. LOBEGREN. Endelig ikke for megen Ulejlighed for min Skyld!

JFR. NÆVE. Jo, vist skal vi ha'e Dug!

JFR. LOBEGREN. Men maa jeg saa ikke hente den for Dem?

JFR. NÆVE. Paa ingen Maade! (Hen til Sekretæren og trækker Skuffer ud.) Men hvis De vil brede den, si'er jeg mangfoldigst Tak! (Giver Jfr. Lobegren en Dug.) De maa lægge den paa skræ — det plejer jeg immer at gøre, ellers rækker den ikke. — Saa er der Kopperne! — og Kaffebrøderne! de sér rigtig rare og friske ud i Dag —

JFR. LOBEGREN. Og store!

JFR. NÆVE (holder et op for Øjnene). Ja, de er pæne. — Og saa er der — det er sandt! saa er der Kandis'en! — den havde jeg saamænd nær forlist af Hukommelsen. — Her har vi det hele. (De hjælpes ad at dække Bordet.)

JFR. LOBEGREN. Nu slaar det sandelig paa én Gang ned i mig, hvad det var, vi talte om før. Var det ikke — min Sindstilstand?

JFR. NÆVE. Herregud! jo, det var det saamænd ogsaa. — Aah, maa jeg nu be'e Dem sidde ind i Sofaen.

JFR. LOBEGREN. Skal jeg virkelig?

JFR. NÆVE. Ja, det véd Gud, De skal! — vær's artig! — Og lad det saa endelig smage Dem, min kære! tag lige saa rigeligt til Dem af det, som om De tog af Deres eget. (De spiser og drikker.)

JFR. NÆVE. Hvad var det, De sagde, vi havde snakket om før?

JFR. LOBEGREN. Det var — nu kan jeg igen ikke komme paa det.

JFR. NÆVE. Jeg heller ikke! — hør, véd De hvad, min kære! jeg synes, det begynder at sé no'et mistænkeligt ud med Huskeværket.

JFR. LOBEGREN. Ja, er det ikke græsseligt?

JFR. NÆVE. Naa, vi er jo ogsaa i den Alder.

JFR. LOBEGREN. Vist saa! ni og treds til Foraaret!

JFR. NÆVE. Otte og treds i Vinter! — ja, Herregud! det er Naturens skæve Gang, Jomfru Lobegren. (De sidder tavse og grunder.)

JFR. NÆVE (triumferende). Jeg har det! Denne Gang var det mig, der hittede det. Vi snakkede om Deres Humør, min kære.

JFR. LOBEGREN. Ja, sandelig, om det ikke var mit Humør.

JFR. NÆVE. De har aldeles ikke no'et Humør! -- og det er slet ikke pænt af Dem — De med Deres go'e raske Ben! De kunde jo valse som en ung Pige, om det skulde være.

JFR. LOBEGREN. Valse? — ok nej! — husk paa: der kan være Sorger.

JFR. NÆVE. Hm! hm! — fra de unge Aar maaske?

JFR. LOBEGREN (nikker). Fra de unge Aar!

JFR. NÆVE. Hm! hm! — Maa jeg ikke byde en lille Kop endnu?

JFR. LOBEGREN. Tak! — jeg — jeg — ja, jeg maa jo nok tale rent ud, søde Jomfru Næve? — jeg har saa overmaade lidt Smag for Kandis.

JFR. NÆVE (slaar Hænderne sammen). Du milde Himmel! hvor har jeg lagt mine Tanker! Det véd jeg jo saa godt, at De skal ha'e af det hvide huggede ligesom min Hansemand derhenne. (Ud til højre.)

JFR. LOBEGREN (raabende). Jeg er ganske skamfuld over, at jeg gør saa megen Ulejlighed.

JFR. NÆVE (ude). Aah, jeg be'er! (Ind.) Jeg er immer saa glemsom til at huske. Og jeg holder nu selv saa urimeligt paa en lille Klump Kandis! (Skænker.) Værs'artig! — Der er endnu et lille Kaffebrøder tiløvers.

JFR. LOBEGREN. Nej, tusind Tak! ikke en eneste Krumme mere! den vilde blive siddende i min Hals.

JFR. NÆVE. Skal vi da dele det?

JFR. LOBEGREN. Ja, lad os det!

JFR. NÆVE (brækker Kaffebrødet over). Nu tror jeg nok, at Stykkerne er lige store — saadan efter Øjemaal da. (De spiser.)

JFR. LOBEGREN (sukker).

JFR. NÆVE. Sa'e De no'et?

JFR LOBEGREN. Det var blot det, vi kom fra før — min Sindstilstand.

JFR. NÆVE. Det har De ogsaa Ret paa. Nu husker jeg det godt — Sorgerne fra de unge Aar! — Hvor mange Aar kan det monstro være siden, Jomfru Lobegren?

JFR. LOBEGREN. Fem og fyrretyve!

JFR. NÆVE. Jo! jo! — de gamle Sorger!

JFR. LOBEGREN. De ruster ikke.

JFR. NÆVE (ryster paa Hovedet). Nej, nej, om de gør! — nej, nej! (Lidt efter.) Sig mig i Oprigtighed, min kære! maa jeg berøre det nærmere?

JFR. LOBEGREN. Ja, det maa De!

JFR. NÆVE. Saa skal jeg si'e Dem no'et. Jeg forstaar det hele saa godt — det er Hjærtet! — ikke?

JFR. LOBEGREN (nikker). Hjærtet.

JFR. NÆVE. Sad De over og blev forsmaaet?

JFR. LOBEGREN (ryster ivrig paa Hovedet). Forskudt!

JFR. NÆVE. Saa var det en rigtig Forlovelse?

JFR. LOBEGREN. Ja — og han hævede! — den var saa kort — den var vist sket i Overilelse — det vil si'e fra hans Side — ikke fra min — ok nej! — aah, han var saa stadselig!

JFR. NÆVE (strækker Haanden over Bordet og trykker Jfr. Lobegrens Haand). Det gør mig Hjærtens ondt for Dem, det véd den kære Gud, det gør. (Samler Kopperne sammen og rejser sig.) Men nu er der jo ikke no'et ved den Malør at gøre. Stol paa Tiden, min kære! den fylder Balsam i alle Vunder, som skrevet staar. (De lægger Dugen sammen og sætter Kopper og Kande til Side.)

JFR. LOBEGREN. Jomfru Næve!

JFR. NÆVE. Naa?

JFR. LOBEGREN. Har *De* aldrig — elsket?

JFR. NÆVE (studsende). Elsket? (Hurtig.) Jo, begribeligvis!

JFR. LOBEGREN. Lykkeligt?

JFR. NÆVE. Ja — a! lykkeligt!

JFR. LOBEGREN. Men Gud! hvorfor —?

JFR. NÆVE (afbrydende). Bli'r her ikke for varmt?

JFR. LOBEGREN. Paa ingen Maade! — men sig mig dog, naar De elskede lykkeligt, hvorfor blev De saa —?

JFR. NÆVE. Tror De alligevel ikke, her bli'r for lunt? Den Kakkellovn er immer saa lumsk til at hede.

JFR. LOBEGREN. Her er aldeles ikke hedt! — Men hvorfor blev De dog ikke gift, Jomfru Næve?

JFR. NÆVE. Hvor har De købt Deres Brændsel i Vinter, Jomfru Lobegren?

JFR. LOBEGREN. Naa, saaledes! (Læner sig tilbage i Sofaen.) Nu si'er jeg Dem rent ud: De undgaar min Fortrolighed.

JFR. NÆVE (gaar bort over Gulvet).

JFR. LOBEGREN. Jeg synes ellers, at naar man ikke har no'et at skjule —

JFR. NÆVE. Si'er De, at jeg har no'et at skjule?

JFR. LOBEGREN. Nej, jeg sagde jo netop, at naar man ikke havde no'et at skjule, saa —

JFR. NÆVE. Han døde! Dér har De Hemmeligheden, — hvis De endelig vil vide den.

JFR. LOBEGREN. Gud! jeg vil sandelig ikke trænge mig ind i Deres Fortrolighed.

JFR. NÆVE. Jo, saamænd vil De saa! og De maa saa gærne! saa hjærtensgærne! vil De ha'e hans Navn? vil De se hans Portræt? vil De maaske læse hans Breve? — nej, hans Breve, dem fik De dog alligevel i Evighed aldrig, saa sandt der er en Skaber til!

JFR. LOBEGREN. Men — sødeste Jomfru Næve! De maa endelig ikke forivre Dem! — hvormed har jeg dog saaret Dem? (Gaar hen til hende.) Det hele var jo ømt og kærligt og godt ment.

JFR. NÆVE. Naa, ja, ja! — lad saa det være glemt da!

JFR. LOBEGREN. Det gør mig rigtig græsselig ondt, at De kunde tro, jeg vilde vise Mangel paa Delikatesse.

JFR. NÆVE (puster). Vi har pustet det væk, Jomfru Lobegren! (Puster.) helt væk! Der er ikke mere Arrigskab tilbage end bag paa min Haand.

JFR. LOBEGREN (tager Kaabe paa).

JFR. NÆVE. Skal det være?

JFR. LOBEGREN. Ja, tusind Tak! det er allerede bleven meget mere end en Visit, og andet skulde det virkelig ikke ha'e været. Tak for i Dag!

JFR. NÆVE. Selv Tak! Kom nu rigtig snart igen!

JFR. LOBEGREN. Tak! tak! (gaar mod Baggrundsdøren, men vender om igen). Det er sandt! der var jo noget, De lovede mig.

JFR. NÆVE. Lovede?

JFR. LOBEGREN. Ja, hørte jeg fejl, eller talte De ikke om, at De havde et Portræt? — ja, tro dog nu endelig ikke igen, at jeg vil være paatrængende overfor Deres Livs Hemmeligheder, søde Jomfru Næve! — ikke med et Ord skal jeg ellers komme tilbage til den Sag! — men det vilde rigtignok interessere mig græsseligt at se det Portræt!

JFR. NÆVE. Mig har det nu immer interesseret at beholde det for mig selv.

JFR. LOBEGREN. Ja, Gud, naar De ikke *har* noget Portræt! Jeg trode —

JFR. NÆVE. Ikke har no'et? — jo, det véd Vorherre saa godt som Nogen, at jeg har! og det ikke ét, men hele to, baade en Silhouet og saa et, der er haandtegnet.

JFR. LOBEGREN. Nej, tænk! det var jo mageløst!

JFR. NÆVE. Ja, det er netop — mageløst — Jomfru — Lobegren!

JFR. LOBEGREN. Men har De ikke Lyst til at lade det se, saa — saa kan vi jo være lige gode Venner for det.

JFR. NÆVE. Ja, det haaber jeg.

JFR. LOBEGREN. Jeg er fintfølende i de Ting, Jomfru Næve!

JFR. NÆVE. Jeg vil tro det.

JFR. LOBEGREN. Ja, det er jeg. Jeg forstaar Viser.

JFR. NÆVE. Hvad for Viser, om jeg maa spørge?

JFR. LOBEGREN. Halvkvædede.

JFR. NÆVE. Hvadfor halvkvædede Viser, om jeg maa be'e?

JFR. LOBEGREN. Aah, der er jo nok af dem. — Det er rigtig dejligt for Dem, at De har det Portræt, men — jeg kan saa godt tænke mig, at der kan være et lille Skaar i den Glæde, saa De ikke har Lyst til at vise det frem.

JFR. NÆVE. Hvadfor et Skaar sigter De til?

JFR. LOBEGREN. Ja, hvad véd jeg? — der er saa mange smaa — smaa Misdannelser, som kan vansire et net Ansigt — en lille Skævhed for Eksempel — eller et lille Hareskaar.

JFR. NÆVE (støder sin Stok i Gulvet). Nej, nu bli'r det for desperat! (Rokker hidsig hen til Sekretæren.) Nu kommer De ikke herfra, før De har sét det.

JFR. LOBEGREN. Se det? — ikke for aldrig det!

JFR. NÆVE. Jo, De kan forlade Dem paa, at De skal se det!

JFR. LOBEGREN. Nu, da jeg véd, at De helst beholder det for Dem selv? — hellere dø end se det!

JFR. NÆVE. Om det saa var min sidste Stund i dette Øjeblik, vilde jeg ikke himle, før De havde sét det. (Har aabnet en Skuffe, tager en Pakke op, vikler mange Papirer af og gaar hen og lægger to Billeder paa Bordet foran Jfr. Lobegren.) Dér har De Silhouetten, Jomfru Lobegren! værs'artig! og dér har De det haandtegnede, værs'artig! (vender om og gaar bort over Gulvet.)

JFR. LOBEGREN (nærmer sig Bordet, kigger paa Billederne, tager dem, stirrer paa dem og synker ned i en Stol med Ryggen til Jfr. Næve).

JFR. NÆVE. Naa — er der Hareskaar?

JFR. LOBEGREN (tier).

JFR. NÆVE. Er der Misdannelser?

JFR. LOBEGREN (tier).

JFR. NÆVE. Kan De kanske finde noget skævt, om jeg maa spørge?

JFR. LOBEGREN (tier; drejer sig langsomt om paa Stolen, med et Billede i hver Haand, og stirrer paa Jfr. Næve).

JFR. NÆVE. Sa'e De noget?

JFR. LOBEGREN (tier).

JFR. NÆVE (usikker). Hvad er nu det for noget? — De er vel ikke ved at blive daarlig, skulde jeg tro?

JFR. LOBEGREN (dirrende). De har — stjaalet — ham — fra — fra *mig!*

JFR. NÆVE (slaar Hænderne sammen). Herrejemini! — aah, nej dog! aah, nej dog!

JFR. LOBEGREN. Tøjte!

JFR. NÆVE. Nej, hør! véd De nu hvad, Jomfru Lobegren!

JFR. LOBEGREN. Fruentimmer!

JFR. NÆVE. Jeg kerer mig ikke om Deres Titulaturer, si'er jeg Dem.

JFR. LOBEGREN. De skal sandelig ikke ha'e mindre, end der tilkommer Dem. — Der var et glat Gesicht, som stjal ham fra mig — saadan hed det sig — var det maaske Deres?

JFR. NÆVE. Jeg havde vist et overmaade net Gesicht, naar jeg skal si'e det.

JFR. LOBEGREN. Hun var nok ikke andet end en simpel Tjenestetøs?

JFR. NÆVE. Derfor kunde hun jo være lige god. Men or Resten var hun da en lille Slump mere.

JFR. LOBEGREN. Var det Dem?

JFR. NÆVE. Det kan saamænd gærne være.

JFR. LOBEGREN. Hun var nok ikke knibsk af sig?

JFR. NÆVE. Man skulde næsten tro, at De havde kendt hende.

JFR. LOBEGREN. Hun fik nok ligefrem et Barn med ham — gjorde hun ikke?

JFR. NÆVE. Jo — det gjorde hun! — Kan De Resten af Historien ogsaa, Jomfru Lobegren? — eller skal jeg fortælle den? — Nu skal De høre: Han havde lovet at gifte sig med hende, og han vilde holde Løftet — og hun havde samlet lidt Udstyr, og han havde lejet en lille Lejlighed. Men — saa blev han syg, laa i Vildelse i to Dage, bare to Dage — og saa døde han. (Puster.) Det var nu det! — Og saa sad hun og sang for Barnet i fire Aar, og det trippede paa Gulvet,

og det lo, og det pludrede. Men — saa blev det sygt, laa i Vildelse i to Dage, bare to Dage — og saa døde det. (Puster.) Det var saa det! — og saa er den Vise ude. — Og nu gaar hun her og synger for en Kanariefugl, ja, hun gør! — Synes De om Historien, Jomfru Lobegren? — ellers kan De jo pynte paa den, om De behager.

JFR. LOBEGREN. Aah — den er jo pyntelig nok i sig selv.

JFR. NÆVE. Det er rigtig rart, at De synes det. — Vær saa bare saa god at la'e mig faa Billederne tilbage!

JFR. LOBEGREN. Billederne? — aldrig!

JFR. NÆVE. Vil De maaske stjæle dem, Jomfru Lobegren?

JFR. LOBEGREN. Ja, jeg vil, *Jomfru Næve!* (Putter Billederne i Lommen.) Kan De maaske ta'e dem fra mig?

JFR. NÆVE. Nej, jeg kan ikke. (Gaar hen til Baggrundsdøren, laaser og putter Nøglen i sin Lomme.) Men har De puttet Billederne i Lommen, saa kommer Deres Lomme heller ikke ud af denne Stue. Det kan De lide paa.

JFR. LOBEGREN. Og De tror ikke, at jeg kunde ta'e Nøglen fra Dem.

JFR. NÆVE (slaaer med Stokken i Luften). Nej, jeg tror saamænd ikke!

JFR. LOBEGREN. Og De tror maaske heller ikke, at jeg kunde finde paa at springe ud af Vinduet?

JFR. NÆVE. Nej, det véd den lyse Himmel, jeg ikke tror. — Men vær'sartig! nu kan De jo sidde og grublisere over, hvad De vil. (Gaar hen til Vinduet og sætter sig i Lænestolen paa Forhøjningen.) Dikke—dik, Hansemand! er du slet ikke glad? — er du helt fortumlet i Ho'det? — ja, det vilde saamænd ikke være noget Under! saadan en god Fugl, som ellers kun er vant til at høre milde og rare Talemaader, og saa maa han paa én Gang til at høre paa saa megen Ondskab.

JFR. LOBEGREN (siddende ved Bordet til højre). Sa'e De Ondskab?

JFR. NÆVE. Ja, jeg gjorde! (Vender sig halvt om imod Jfr. Lobegren.) De gaar i Kirke hver evige levende Søndag, og De er immer melantrist, naar De kommer derfra. Jeg med mine jammerlige

Ben kommer ingen Verdens Steder paa Guds grønne Jord; men jeg sidder herhjemme og ta'er de to Portræter op af Skuffen og en Smule smaat Tøj, som jeg ogsaa gemmer paa — saadan et Par smaa Sko og lidt andet Smaatteri — og alt det sidder jeg og kigger paa — og saa kan jeg synge bag-efter, ja, jeg kan! og havde jeg ordentlige Ben, kunde jeg danse. (Til Fuglen.) Ja, er hun saa ikke en fæl ond En, Hanse- mand, naar hun gjerne vil ta'e Portræterne fra mig? — fy! — hun vil slet ikke ha'e, at jeg maa komme i Kirke — fy! fy! — fløjt hende et Stykke, Hansemand! et langt, langt Stykke! (Nynner.)

Der er i Himlen en Dreng saa smuk,
tro du mig!

(Til Fuglen.) Vi er ikke onde, vi to! — er vi vel, lille Pip? men — nej, vist er vi ikke onde! men — men Sandheden, Hanse- mand; den skal ud, om den saa skal klemmes ud mellem Sidebenene, for vi bli'r helt syge af at sidde og holde igen paa den. — Der er no'et, som hedder Misundelse du! — fy! fy! fy!

JFR. LOBEGREN. Er det mig, De sigter til?

JFR. NÆVE (til Fuglen). Vi siger ikke mere, lille Syngefugl! for vi er ikke onde.

JFR. LOBEGREN. Jeg skulde maaske være misundelig, fordi jeg ikke har faaet et uægte Barn?

JFR. NÆVE (til Fuglen). Stille Hansemand! bliv ikke hidsig! — vi kerer os ikke om det! og vi vil ikke sige mere. (Pludselig.)

Jo, en lille Smule vil vi nu si'e alligevel! (Rask om imod Jfr. Lobegren.)

Maa jeg spørge: har *jeg* Ret til at ha'e de Portræter? eller har jeg det ikke? (Til Fuglen.) Ikke et Ord mere, Hansemand! (Pludselig.)

Jo, et eneste lille et endnu! (Rask om imod Jfr. Lobegren.) Maa jeg spørge: har *De* nogen Ret til at ha'e dem? eller har De det ikke?

JFR. LOBEGREN (usikker). Aah — lad os ikke tale om Ret!

JFR. NÆVE. Jo, jeg be'er! lad os endelig tale om Ret. Har De maaske faaet de Portræter af Manden selv? — det

har jeg, skal jeg si'e Dem! (Sagtere.) Ja, der er bare, bare en eneste lille Ting til: var det Dem, som sad og holdt hans Ho'de oppe, da han laa og vred sig i Dødskrampen, Stakkel, og ikke kunde faa Vejret? — var det Dem? — eller var det kanske mig? — det var mig, skal jeg si'e Dem! (Til Fuglen.) Nu holder vi Bøtte, lille Pip! — vi vil ikke snakke mere — vi vil bare kvindre ganske smaat for os selv — eller ogsaa vil vi tie bum stille og blinke til Solskinnet. (Nynner.)

Der er i Himlen en Dreng saa smuk,
aah, saa smuk! aah, saa smuk!

JFR. LOBEGREN (har taget Billederne op af Lommen, sér paa dem, slænger dem saa hen ad Bordet og giver sig til at græde).

JFR. NÆVE. Se saa! (Rokker ned fra Forhøjningen.) Herregud! ja, den Graad skulde vist egentlig være kommen for mange, mange Aar siden! skulde den ikke? (Gaar hen til Bordet og tager Portræterne, gaar hen til Sekretæren og lægger dem ned i Skuffen.) — det vil da si'e, hvis den er af den rigtige Slags.

JFR. LOBEGREN (hulkende). Aldrig har noget Menneske holdt af mig! — aldrig har jeg været noget for nogen Moers Sjæl!

JFR. NÆVE (nikker). Jo, jo! — det Regnskyl havde gjort lige saa godt som en velsignet jævn Dagregn, hvis det var kommen i Fortiden. (Gaar hen til Jomfru Lobegren.) Men hvad skal man si'e om mig Stakkel da? — jeg er heller ikke til at misunde, vel? — der er kun to Mennesker, som har holdt rigtig af mig — og den ene var endda bare en Mand, som jeg ikke blev gift med — og den anden var jo bare et lille uægte Barn.

JFR. LOBEGREN (grædende). Aah!

JFR. NÆVE. Naa, naa! ja, jeg si'er jo ikke mere. Jeg er ikke ond af mig — (klapper hende) bærer ikke Nag til Dem, Jomfru Lobegren! — nej, skam om jeg gør! — jeg har saamænd saa hjærtensondt af Dem.

JFR. LOBEGREN (bliver ved at græde).

JFR. NÆVE (Gaar hen og laaser Baggrundsdøren op). Ja, nu er Døren aaben igen, saa De kan komme ud paa en skikkelig Maade, naarsomhelst De selv vil.

JFR. LOBEGREN. De vil da ikke jage mig væk?

JFR. NÆVE. Nej, Levemaade — det har jeg! jeg jager ikke mine Gæster.

JFR. LOBEGREN. Maa jeg ikke nok blive lidt hos Dem?

JFR. NÆVE. Nej, saamænd om De maa!

JFR. LOBEGREN. Bare et Øjeblik?

JFR. NÆVE. Ikke paa nogen Maade! — næh, rent ud sagt, Jomfru Lobegren! saa har De ikke været rigtig artig! De har været ond, har De! — jeg synes nok, at De kunde be'e mig om Forladelse.

JFR. LOBEGREN *(rejser sig)*. Det gør jeg ogsaa saa gerne.

JFR. NÆVE. Men jeg kerer mig ikke om at faa det saadan paa Kommando! nej, vær saa god at spekulere paa det i otte Dage! — kommer De saa og si'er til mig: Jeg be'er Dem om Forladelse, Jomfru Næve! — ja, saa skal der heller ikke være no'et i Vejen fra min Side.

JFR. LOBEGREN. Ja, saa maa jeg vel gaa?

JFR. NÆVE. Ja, det maa De!

JFR. LOBEGREN. Farvel, Jomfru Næve!

JFR. NÆVE. Adjø, min kære! — adjø!

JFR. LOBEGREN. Og Tak for i Dag!

JFR. NÆVE *(nejjer)*. Selv Tak for Visiten!

JFR. LOBEGREN *(gaar ud i Baggrunden)*.

JFR. NÆVE *(alene, puster)*. Det var ellers, hvad jeg vil kalde en Dosis! — Naa! frisk Mod, Hansemænd! nu kan vi igen synge af fuld Hals, vi to! *(rækker hen til Buret, nynnende:)*

Der er i Himlen en Dreng saa smuk —

Navne-Forandringer paa det kgl. Theater.

En Notits af **Edgar Collin.**

Jeg saá forleden i et af vore Dagblade, at Personlisten i en Akts Lystspillet „Mange Aar efter“ havde givet Anledning til Reklamationer hos Teaterchefen. Der var sket en Henstilling til denne om at forandre Navnet „Lobedans“, da der kun fandtes en eneste Familie af dette Navn her i Byen, og med sædvanlig Elskværdighed skulde Teatrets Styrer have efterkommet denne Anmodning, saa at der vel paa Plakaten og i Avisernes Repertoire stod at læse „Jomfru Lobedans“, hvorimod man paa den første Forestillingsaften hørte vedkommende Person benævne „Jomfru Lobegren“, Noget, der øjensynlig skulde have genert Fru Phister, hvem man *in ultima hora* havde underrettet om den skete Navneforandring.

Dette bringer mig i Tanker om, at det ikke er første Gang, Slikt er passeret i det kgl. Teaters Historie.

I den ældste Udgave af „Jacob von Thybo“ og vistnok ogsaa i den Skikkelse, hvori Komodien opførtes paa Teatret i Grønnegade i Foraaret 1724, havde Holberg som bekendt givet Pedanten Navnet Tychonius. Men da den lærde jyske Præst og senere Viborg Stiftsprovst Christen Lassen Tychonius under et Besøg i Hovedstaden i 1726 eller 1727 fik at vide, at hans Navn var

benyttet til at betegne en Pedant i en Komædie, gjorde han svære Ophævelser derover og klagede til sine fornemme Velyndere, saa at Holberg nødtes til at forandre Navnet til Stygotius, der fra 1749 stadig er benyttet paa det kgl. Teater. Holberg siger rigtignok selv, at Tycho-nii Navn „af en Hændelse“ var indkommet i Stykket. Men man skulde næsten tro — bemærker Werlauff meget rigtig —, at Holberg maatte have havt en Anelse om dette Uheld, da han skrev sin „Barselstue“. I dennes ældste Udgave (3. Akts 5. Scene) beklager nemlig en Kone sig over, at der var skrevet en Komædie om den vægelsindede Lucretia, hvorved hun, hvis Navn det netop var, antog sig selv for truffen Herimod indvender da Barselkonen: „Ei . . . maa ikke Manden bruge Fornavne til de Personer, som han forestiller? Jeg har jo ogsaa hørt mit Navn paa Komædien, men jeg lar mig slet intet deraf anfægte, saalænge han ikke bruger ogsaa mit Tilnavn.“

Vi springer nu et helt Aarhundrede over og kommer til Aaret 1825, da Heiberg bringer Vaudevillen frem paa det kgl. Teater med „Kong Salomon og Jørgen Hattemager“. Det er bekendt nok, at han oprindeligt havde kaldt Jøden for Salomon Rothschild, men dette Navn vakte Betænkeligheder hos den ene af Teatrets Direktører, Etatsraad, *Notarius publicus* G. H. Olsen, der i sin Censur over Stykket bl. A. bemærkede:

„Er det passende, efter alle de polemiske Optrin vi have oplevet med Mosaiterne baade i Literatur og uden for samme, nu at opføre paa vort eneste Kongelige og National-Theater, en Farce, som ei alene gjør den ringere Almue af Mosaiterne latterlig, men endog kunde give Anledning til diplomatiske Fortrædeligheder med Hensyn til den mærkværdigste blandt vor Tids Mosaiter, der, efter en nyligen i offentlige Tidender indrykket Biographi*, endog

*) Hoffs „Conversationsblad“ for Tirsdagen den 9. Septbr. 1825: „Familien Rothschild“.

tidligere med Danmark, end med nogen anden Stat, traadte i pecuniær Forbindelse, og som neppe paa nogen anden Maade kan ønske at fremtræde for det danske Publicum?"

Heiberg maatte give efter, og Rothschild blev til Goldkalb.

I 1827 paafulgte „De Uadskillelige“, og denne Vaudeville var allerede uanfægtet gaaet mange Gange over Scenen, da den i 1833 affødte følgende mærkelige Skrivelse, der findes i det kgl. Teaters Arkiv:

„Det har behaget Hr. Professor J. L. Heiberg i den af ham forfattede Vaudeville „De Uadskillelige“ at indføre en latterlig Maske, som han har givet Navnet Burmann; da dette Navn ikke er noget Maskenavn, ei heller almindeligt her til Lands, men jeg derimod er den eneste i hele Riget, der bærer dette Familienavn, som jeg med det Kongl. Danske Cancellies Tilladelse har optaget efter en Slægting i Udlandet, vil man letteligen indsee at det særdeles har krænket mig at see dette Navn latterliggjort paa Skuepladsen. Min ærbødige Begjering til den Kongelige Theaterdirection er derfor, at bemeldte Maskes Navn maatte blive forandret, ligesom jeg erfarer at Masken Borggaard i Stykket „Sproglæreren“ er bleven ombyttet med Berger.

Endskjøndt jeg er overbeviist om at den Kongl. Theaterdirections bekjendte Humanitet vil indvillige i mit Ønske, maa jeg dog erklære at jeg i modsat Fald agter at anraabe Hs. Majestæt vor allernaadigste Konge om Beskyttelse, da Allerhøistsamme er for ophøiet til at taale at uplettede og berømte Familienavne latterliggjøres paa hans Majestæts eget Theater.

Kjøbenhavn
d. 25 Januari 1833.

ærbødigst
J. G. Burmann-Becker.
Dr. Phil.

Til
Den Kongelige Theaterdirection.“

Direktionen for de Kgl. Skuespil sendte *Dr. phil.* I. G. Burmann-Becker d. 19. s. Maaned følgende Svar:

„I Skrivelse dat. 25de Januar har Hr. Doctoren begieret: at et Navn, som Forfatteren af Vaudevillen „De Uadskillelige“ har tillagt en af Personerne i bemeldte Stykke maatte blive forandret. Da denne Vaudeville i 4 Aar er opført paa det Kongelige Theater, uden at enten Hr. Doctoren, eller Nogen anden er fremkommen med en Begiering af saadan Art: seer Directionen sig saa meget mindre i Stand til at tage noget Hensyn til samme; og maa indskrænke sig til at henvise Dem til Stykkets Forfatter, Theaterdigter og Oversætter Professor Heiberg, hvis De skulde finde nogen Anledning til at anmode ham om den omskrevne Navneforandring for en af Rollerne i Vaudevillen „De Uadskillelige“.“

Naar Dr. Burmann-Becker i sit Brev hentyder til at der var sket en lignende Navne-Forandring i „Sproglæreren“, har han Ret, thi i den trykte Skikkelse af Fru Güllembourg-Ehrenswards én Akts Stykke hed Agenten „Borgaard“, men ved Opførelsen forandredes Navnet — vistnok af Hensyn til Carl Borgaard — til Berger. Derimod havde han Uret i at paastaa, at han var den Eneste, der bar Familienavnet Burmann i Danmark, thi i de Aar var der netop eller havde været ved Teatret en Koristinde, som bar Navnet Buurman. Rimeligvis har Brevskriveren slaaet sig til Taals med det Svar, han fik af Teaterdirektionen. Om han skulde have henvendt sig til Heiberg, véd jeg ikke, en saadan Henvendelse har i det mindste ikke baaret Frugt. Med nogen Klage til Kongen er han næppe indgaaet, thi ved Henvendelse til Kabinetssekretariatet har jeg i sin Tid faaet at vide, at

man ikke i dets Arkiv havde Noget vedrørende en Sag af denne Natur.

Endnu en Navne-Forandring har det kgl. Teater at opvise: Da nemlig Scribes „Bertrand et Raton“ i 1844 under Navn af „Statsmand og Borger“ skulde bringes til Opførsel i Borgaards Oversættelse, blev det ham paalagt at forandre saavel Stedet for Handlingen som alle Personernes Navne, thi det gik ikke an at fremstille paa den kgl. danske Scene et Skuespil, der skildrede Katastrofen fra 1772 med Karoline Mathilde og Struensee, og i hvilken endog Enkedronning Juliane Marie var en af de optrædende Personer. Scenen forlagdes derfor til et italiensk Hof, og alle Personerne fik italienske Navne som Aldobrandini, Morosini o. s. v., Noget, der iøvrigt snarere var til Gavn end til Skade for Skuespillet, idet Forfatteren havde begaaet saa grove Synder mod den historiske Troskab, at Stykket næppe i sin oprindelige Skikkelse vilde være slaaet an herhjemme.

Vintervers.

Af Johannes Jørgensen.

I.

November.

Jeg vandrer hjemad, medens Maanen skinner,
og hører tunge Dryp af Em, der fældes
fra Kvist og Blad, og Sus — som Kilder rinder
i Vinterstilhed over øde Land —
af Luftens Løb igennem Poppelblade,
der tungt som Læder mod hverandre smældes.
Paa Vejen sorte Rids af nøgne Linde.
Og skyggerammet som et sølvgrønt Vand
en Maaneflimmer i en Skiferflade.

Jeg tager om min Laages klamme Klinke,
der mødes koldt med mine kolde Hænder,
og stirrer op. De vaade Blade blinke;
i Himlens gustne Hvælving Maanen brænder
— en Ligkrypts Lampe, der er ved at slukkes —
en Ild-Orm i en Dødnings hule Øje . . . .

Og mine Tanker tungt i Natten vugges
som Poplens Kviste sig med Vinden bøje.

II.

December.

Der hvirvler Sne om Vejens Trær og Lygter —
Tøfnug, af Blæsten gennem Natten baarne
forvirret — som en slagen Hær, der flygter.

Fra vaade Grene Tøvandsdraaber regne,
imens jeg gaar i Drøm om min Udkaarne,
og mine Spor i Sneen sort sig tegne.

Og mens jeg gaar fra Gasskær gennem Skygger,
drager min Tanke til de fjærne Egne,
hvor mine Minder deres Telte bygger.

Jeg husker hende, som er nu min Kære,
hvis hvide Arm om mine Nætter hygger,
— da først jeg gik i hendes Elskovs-Lære.

Jeg husker hende og de vaade Veje
og Dagen, da hun hos mig vilde være,
og Natten, da jeg misted alt mit Eje . . .

Jeg husker Aar i Rus og Aar i Sot,
i Slud og Regn, foruden Røgt og Pleje,
Aar, fulde af Blomster, Aar med Ukrudt grot,

Aar under Havblik, Aar i Uvejrbyger,
hælvinget Tid og Tid med Blysaal skot,
borthvirvlet Tid — som Sne i Natten flyger.

Mit Liv! jeg angrer ej. Jeg sætter Foden
igen, hvor mine Minders Vagtbaal ryger
— den grønne Foraarsfrugt er vintermoden.

Mit Liv! du blidt forødte, sært bortslængte,
 du Nattevandrerske ad øde Veje —
 mit Liv, som ingen Bure indestængte . . .

Du stille Flodløb i dit dybe Leje,
 bær mig — som Sneen gennem Natten bæres —
 foruden Frygt, foruden Haab i Eje . . .

bær mig, mit Liv . . . mit eget og min Kæres!

III.

Januar.

Det var ved Knopbrudstide,
 da først jeg fik dig kær —
 Krokus i alle Haver,
 og Guldglans om alle Trær.

En stille Regn saa varm en Dag
 over Gader og Villaveje —
 der fandtes ej Fyrste saa fro som jeg
 med favrere Skat i Eje,

der gaves ej en gladere Gud
 hin første Aftens Møde —
 hvor var du ung — hvor skær din Hud —
 og dine Læber saa røde . . .

Da troede jeg mig saa sikkert gemt
 i dit Favntags lunende Rede —
 indtil jeg en blæsende Regnvejrsmat
 stod ene paa øde Hede.

Da flakked jeg ensom i Verden ud,
 kun fulgt af tungsindige Sange —
 min Sjæl var sorgfuld som hældende Dag,
 naar Solen lider, og Skyggerne strækkes saa lange.

*

*

*

Nu gaar jeg ad din Trappe ned
 med Dugg af dine Kys paa mine Læber,
 og lukker stille Havens Led —
 min Krave op — min Hat paa Sned —
 min Stok i Vejen slæber.

Jeg føler, hvor mit Næseboer
 er fyldt med Duft af dig — med Vellugtminder . . .
 Det knaser i den frosne Jord —
 der glimrer Rim i Vejens Spor
 — og Luften taages, medens Dagen rinder.

Jeg længes, mens jeg hjemad gaar,
 og Morgenkulden bider mig om Munden,
 mod hine Løvbrudsdages Aar
 og mod vor Elskovs første Vaar —
 vor døde Vaar — vor Ungdom, som er svunden.

Auguste Rodin.

I.

Rodin —? Hvem kjender Rodin? Aa nej, han hører jo ogsaa hen blandt de yngste af de unge og dog er han en ældre mand. Det stores vei gaar oftest ad trange baggaardstrapper.

Auguste Rodin er Pariser og født i 1840. Hans ungdom svandt hen i stræv for føden. Gibsbuster og yndelige statuetter var han tvunget til at fabrikere i store kvanta. Tidlig lærte han saaledes det dannede publikums smag at kjende, — og den sidder ham endnu i ganen.

Det var først, da han som nogle og tyveaarig ung mand fandt anledning til at arbejde under Baryes og Carrier-Belleuses veiledning, at han for alvor tog fat paa lidt betydeligere værker. Gode kunstkjendere finder dog disse hans debutarbejder ikke meget fremragende.

Men i tredveaarsalderen traf han sammen med en belgisk billedhugger, *Van Rasbourg*, med hvem han i flere aar holdt atelier i Bryssel. Og disse aar, siger han selv, har været af afgjørende betydning for ham. Naar han om aftenerne efter endt arbejde foretog sine enslige promenader i byens omegn, steg det, dag for dag, i ham, hvad det vil sige at *være sig selv*. Betydningen af disse indtil trivialitet gjentagne ord slog ned i ham som lyn. Han kastede tvangstrøien og vovede at føle sine egne følelser, tænke sine egne tanker.

Fra nu af foregaar der en kjendelig forandring med Rodin: han bliver den souveraine kunstner, der ikke spørger om, hvad publikum vil have, men hvad han selv vil give. Det er ikke publikum, men de store mænd, der leder kunstretningerne.

Men han skulde snart faa at føle, hvad det er at kæmpe med trangsynte kottier og fanatiske partifolk, der sætter sin og verdens hele Salighed ind paa én Idé.

Han blev i 1877 beskyldt for at have støbt sin til „salonen“ for det aar indsendte statue „Broncealderen“ over selve naturen, en beskyldning, som vakte sand storm i de forskjellige kunstneriske leire. En undersøgelseskommission nedsattes og resultatet var, at han *tre aar efter* for samme statue tilkjendtes medalie. Den blev samtidig indkjøbt af staten og opstillet i Luxembourgs prægtige haveanlæg.

Med dette Slag var Rodin pludselig traadt frem paa arenaen som den mand, man ikke længer kunde gaa stiltiende forbi. Og opmærksomheden henleledes end yderligere paa ham, da han aaret efter skabte sin „Johannes den døber“, som øieblikkelig fandt vei til Luxembourgsmuséet. Dér staar den nu, — en høi, mager, knoklet mandsskikkelse, styg, men ikke uskjøn. Brystkassen presser sig som en fletningskurv mod det spændte hudbetræk; hofterne er skjæve og benene er fattigmands ben, tørre og stive. Tærne spriker og vaander sig af saar. Men det har intet at sige, som han her skrider frem med fremrakte hænder og aandfuldt, tankesprængt ansigt. Hvad gjør det *ham*, om lænderne flænges af torn eller fødderne bløder af saar? Frem gaar han, frem i hellig luende inspiration, frem i begeistret forkyndelse, i vild energi, voldsom, uden hensyn, frem foran konger og keisere og al verdens folk — frem, frem . . .

Og da Rodin i fem paafølgende „saloner“ havde leveret mesterlige buster af Jean-Paul Laurens, Carrier-Belleuse, Victor Hugo, Dalou og Antonin Proust, kunde ikke længer forbitrede modstandere og skjelende konkurrenter hindre ham vei. Man beundrede, haanede — eller frygtede. Thi hver af disse buster virkede blandt de enevældige kunsttheorier som dynamit under det keiserlige palais i Petersburg.

II.

Man skjærer ind fra den storstilede Boulevard Saint-Germain og følger den stille rue de l'Université, naar man vil besøge Rodin i hans atelier. Man gaar og gaar. Smaa havehuse afløser lidt efter lidt de prægtige paladser og gemytlige kuskenejper smugler sig ind blandt straalende restauranter — kort, man befinder sig snart i de landlege kvarterer, der er saa karakteristiske for forstæderne i Paris. De minder om søndagsudflugter om vaaren, om skumring og oprømte middage under kulørte papirlygter i værtshushaverne.

Vi stiger ind ad den vældige indkjørselsport, der munder ud paa en sølet tomt, hvor graaskidne marmorblokke og uhugne granitstykker ligger spredt udover. Til venstre blinker solen i de store glasindfældninger paa en Række atelierer.

„Rodin“ staar det med kridt paa en af dørene. Vi banker paa; — hører en larm indenfor som flyttedes en stol og foran i døraabningen staar han selv med det lange sorte skjæg, liden, undersætsig, bred, tryk, smilende.

Efter et flygtigt blik paa vort introductionskort beder han os tage plads, medens han hænger sin arbejdsbluse fra sig paa kavalletten.

Rummet er stort, lyst, luftigt; overalt paa etagerer, stole og borde staar udkast og skisser i gips og ler; rundt om paa væggene hænger relieffer og tegninger og ud af vinduet stirrer Victor Hugo vemodsfuld paa de nøgne træer. Men ret overfor os reiser sig, tre meter høi, en tunnel gennem et bjerg, der yrer af liv, — bitte smaa væsener, der slynger sig i hverandre som medemark i en jordklump.

„Det er hidtil mit største arbeide,“ siger Rodin og peger paa bjerget, — „en indgangsport, bestemt for *musée des arts décoratifs*. Alle de skisser, De her ser“ — han kaster et hurtigt blik opefter væggen — „er mine modeller; øieblikksindfald og stemninger . .“

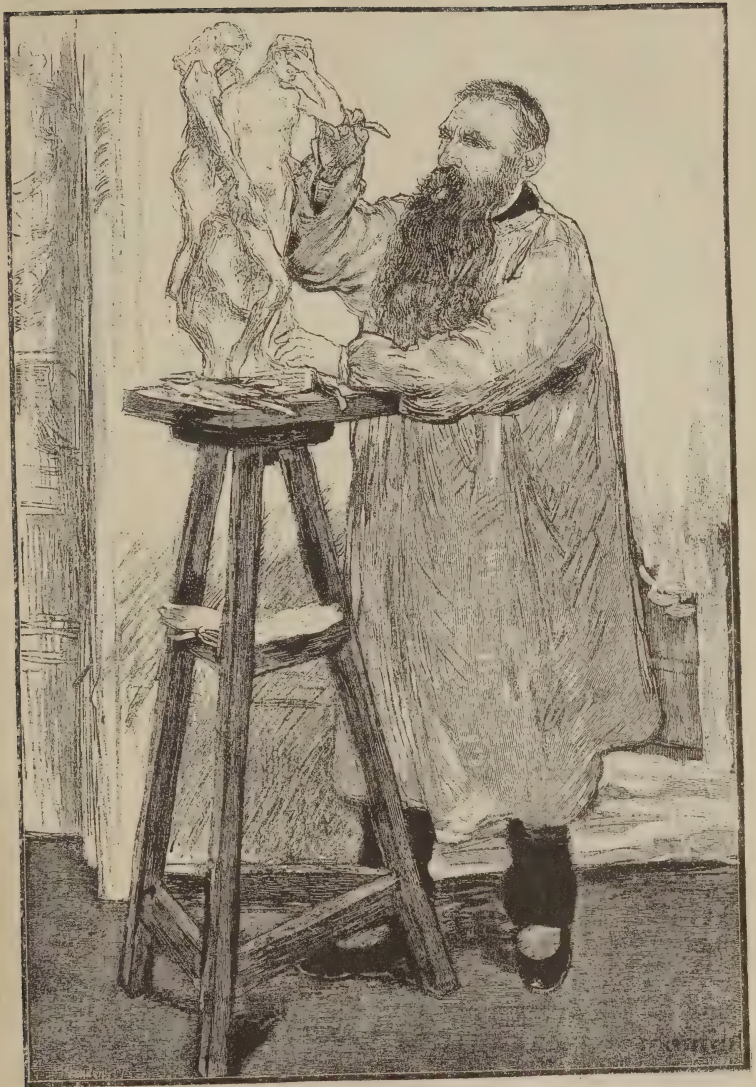
Rodin klatrer pludselig op ad en stige for at hente ned nogle af sine udkast. Imedens benytter vi leiligheden til nærmere at betragte den store gipsport.

Sujettet er hentet fra Dantes helvede. Det er menneskets forfærdelige tragedie, han viser os i en vrimmel af situationer. Mennesket, der vaander sig i angst, der brøler i forfærdelse, der vrider sig — lig orm i en myretue — i smerte. Mennesket, der er fortvivlet til raseri og sorgfyldt af ulykke. Men ogsaa mennesket i graadig nydende sanserus, mennesket paa egoismens høieste tinde.

De kryber ind og ud i bjerget, alle de væsener, — kryber, yrer, myldrer, raser, skjælver, elsker. De sér gennem taarer saa bønligt paa os og de rækker os bedende sine krampagtige hænder. Men vi kan ikke hjælpe dem; thi vi er alle bjergets børn.

Over det hele staar som en sorgbesløret inskription Dantes ord:
Voi ch' entrate lasciate ogni speranza!

„Her skal De sé,“ siger Rodin, som netop er kommet ned fra stigen. „Det er liv, man maa give, sér De; — indtryk af liv . .“ og han viser os en kvarterhøi statuette, — en ung pige, der befinder sig i en forgeilet satyrs vold. Satyren smiler kjælent idiotisk, medens han trækker hende til sig med sine muskuløse arme. Hun søger at komme bort, søger at slide sig ud af hans raa hænder, men forgjæves. Længe vil ikke hendes angstfuldt sitrende kjød kunne modstaa

fristelsen; hun *er* i dens vold og engang vil hun — den friske unge pige — synke i sumpen. — Han viser os to elskende, en mand og en kvinde i omfavnelserens stund. Ansigterne hviler i lange, intense kys mod hverandre, fugtig læbe mod fugtig læbe. Armene krampagtig omsluttende hinandens bryst — en knugende styrke — og legemerne i sansernes jubel. Aldrig saa' man mere tindrende lykke mellem to. Man kunde græde forladthedens taarer over den kjærlighed. — Han viser os ryggen af en mand i svære smerter — aabenbart en arbejder; hele muskulaturen tyder derpaa, — stærkt udviklet som den er. Tusinde smaa fibrer bævrer og sitrer under huden, hele ryggen bevæger sig i konvulsiviske ryk og skulderbladene hæver sig — langsomt — paaskakke, hver gang manden møisommelig trækker pusten. Det er et stykke teknik, som kun kan røbe en mester. — Og han viser os mange andre skisser og udkast, som vel kunde være værd en omtale. De fleste er mismodige i følelsen, men hører alligevel hjemme i livsglædens kunst. Thi glæde avler ikke altid glæde. Men ethvert kunstens lykkegreb — det være aldrig saa dybt néd i den menneskelige jammer — avler altid interesse for livet med dets bølgende bevægelser og det er just i denne interesse — forstaaelse — medfølelse, at livsglæden bestaar.

Man har sagt, at al kunst til en vis grad beror paa overdrivelse. Der gives imidlertid to slags overdrivelse. Den første, der slaar ud i karikatur, og den anden, der fremhæver det væsentlige paa det uvæsentliges bekostning. Rodin forstaaer dette sidste. Han gjør som Napoleon. — samler opmærksomheden paa ét hovedpunkt og dér — alene dér — lægger han al sin evne, dér kjører han frem med hele sit skyts.

Han er uførfærdet til forvovenhed. Men altid er han den oprindelige, den naive. Foran hans fremstillinger staar man som overfor bibelens mægtige skikkelser.

Ingen vil forarges; thi i himmerig findes ikkun en sort salige og i den store kunst gives ikkun én rang.

III.

Rodin er flittig som en myre. Men han har ogsaa et rigt fond at tage af. Han formelig ødsler med idéer, — hver én af dem original og stor nok til at skabe en mindre beaandet et navn.

Med sin stærke produktivitet kan han ikke nøie sig med ét atelier. Paa den brede boulevard de Vaugirard ligger hans andet arbejdsrum, — et træhus for sig selv med indgang fra gaden.

Lyset siver — som hos en fotograf — graat og koldt ned gennem det mægtige glas i skraataget. Det glitrer i vaadt ler rundtomkring, — statuer, figurer, buster, halvudførte udkast . . . Høire væggeflade dækkes af et brunt og grønt billede af Roll: en kraftig bondepige, der driver brune køer hen ad en grøn eng. Tilvenstre paa hylder og spigere staar og hænger en række lithografier og afstøbninger af den antikke sculptur. Rodin elsker antikken; den er, siger han, den sande realisme. Nutildags er jo de fleste kunstnere slikkede modeherrer . . .

Akademierne er efter Rodins mening alle disse modeherrer jordemoder og amme. Dér lærer man, hvad det skønne er for noget og man faar recept for, hvordan det *skal* være. Og det er feilen. Det skønne *er* ikke og kunsten er fri; intet *skal* være. „Alle mine kammerater blev opdrættede i disse anstalter. De er da ogsaa nu komne i stor hæder og værdighed —“

Rodin har imidlertid iført sig sin arbejdsbluse og begynder at tage det vaade lagen af et kolossalt mounement, der hidtil har staaet midt paa gulvet som et uhyggelig tilsløret spøgelse. Det er en mindestøtte, der skal reises i Nancy over maleren Claude Lorrain. Høit staar han paa sokkelen, — paletten opefter venstre arm, hovedet med det skarpe blik til siden, sandsynligvis mod en model. Ved hans fødder jager en furie frem paa to frysende heste.

Det hele er ikke paa langt nær færdigt; men saa meget kan man dog sé, at et offentligt monument ikke altid behøver at være trivielt:

Bagom dette mindesmærke hæver sig i overnaturlig størrelse det første udkast til *Borgerne fra Calais (les bourgeois de Calais)*, som ifjor var udstillet i „salle Georges petit“ og nu er placeret paa en af de offentlige pladse i titelbyen. Sujettet er hentet fra en gammel krønike, der fortæller følgende tildragelse fra hundredaarskrigene. Kong Edvard af England beleirede Calais og nøden steg dag for dag inde i byen. Ingen hjælp var at vente, intet haab. Sulten skreg, — man nødedes til at underhandle om overgivelse. Fulgt af byens hele befolkning steg borgermesteren, Jean de Vienne, op paa skandsen mod den engelske leir og forlangte en samtale med kongen. Der gik løbebud frem og der gik løbebud tilbage, men Edvard vilde ikke høre paa det øre. Overgive sig skulde de — paa naade og unaade! . . . Tilslut samtykkede han dog i at skaane befolkningen paa den betingelse, at sex af byens første mænd skulde gaa ham imøde. „Men barbenede skal de være og intet plag skal dække deres hoveder. Om halsen skal de bære et reb og med fremrakte hænder skal de overlevere byens og slottets nøgler. Deres liv

skal være i min vold, — ingen anden skal raade over dem.“ Saadan var seirherrens vilje og saadan maatte byen overgive sig. Der blev holdt folkeraad paa torvet og sex gamle mænd af de ældste slægter træn frem; de vilde ofre sig for fædrenebyen. Med nøgne fødder og blottede hoveder gik de ud gjennem statsporten og kirkerne ringte efter dem som til begravelse.

Det er denne de sex gamle borgermænds gang til den engelske konge, Rodin stiller frem for os. Og han viser os dem i en saa intens karakteristik, at vi synes at kjende hver enkelt af dem — lige til det hjem, han netop har forladt.

Klædt i lange gevandter, barbenede og med blottede hoveder, reb om halsen og nøgler i hænderne, gaar de langsomt sin ydmyge gang. Den første — en af alder skjælvende olding — bærer sin lod med et pligtmenneskes hele resignation. Han fordyber sig ikke i sagen, — føler kun, at dette er den eneste mulighed, den eneste redning, og viis i al sin gammelmands ro skrider han frem. Den anden — en høi, bestemt mand — gaar døden imøde med løftet pande og stolt mine: ikke vil *han* synke sammen foran sin overmand, vel skal han vide at hævde sin byrd! . .

Og saadan vandrer de frem, de sex gamle. Ingen af dem med den forskræmte mine, som dødsdømte forbrydere ryster under paa „sukkenes bro“, — alle gaar de en heltegang; de føler sig midt i en gjerning og da er døden skjøn.

Klokkerne klemter inde fra byen, — de lyder ind til os som en fjærn, høitidsfuldt dæmpet sørgemarche. Og alle gaa vi med i den tunge procession mod den engelske konges leir.

— — Der er noget af andagt og kirkestilhed over Rodins kunst. Og intet under, — den rager jo op som en gothisk dôm mellem nette kapeller.

Paris, Februar 90.

Erik Lie.

Den dydige Kritik.

Kjøbenhavn, d. 13de Marts 1890.

Kære Ven!

I Dit sidste Brev er Du saa venlig at spørge, hvordan det gaar med den lille Skitse — *Gloria in excelsis* —, som jeg var ifærd med i Julen.

Jo, nu er den bleven trykt og er endogsaa bleven Genstand for en pudsigt lille Polemik imellem to Højreblade.

Dagens Nyheder har nemlig rost Skitsen, og i den Anledning har *Dagbladet* kaldt vedkommende Anmelder et literært Skrog, der ikke forstod, hvad han læste, siden han vilde rose et saa modbydeligt „Smudsprodukt“.

Dertil svarer *Dagens Nyheder* omtrent: „Den omtalte Skitse er ikke noget Smudsprodukt; — thi NB! — i Forf. tidligere Bog *Fra Hexernes Tid* vrимlede der af Kynismer (Fy), men i hans sidste Skitse er „det tragiske Moment“ kommet til.“

Gik det i første Række ud over *Dagens Nyheders* Anmelder, saa forstaar det sig af sig selv, at hverken jeg eller Skitsen gik Ram forbi.

Mig kaldte *Dagbladet* en Bohême, det vil i *Dagbladets* Mund sige saadan Noget som „en moralsk fordærvet Per-

son“, og Skitsen fik forskellige Kælenavne, hvoriblandt „Smudsprodukt“, „Svineri“, utugtig, obscøn, Raahed, Kynisme er de mest karakteristiske.

Dér kan man se, hvor Opfattelsen af det samme Ord kan være forskellig; thi efter min Opfattelse er et utugtigt Skrift (et „Smudsprodukt“, „Svineri“, „obscønt“) et saadant, der ved sin Tone lægger an paa at hidse Læserens Fantasi og ægge hans Sanselighed, men dette har *Dagbladet* ikke ment; thi i saa Fald havde det været dets Pligt at melde mig til Politiet; — men alligevel kalder det mig en Bohême og Skitsen et Smudsprodukt, — fordi der i den findes omtalt visse „modbydelige“ Ting.

Det minder mig levende om Fritz Jürgensens Tegning med Underskriften:

Lille Pige: „Moer, Stine stjæler af Kammerraadens Pindbrænde.“

Moderen: „Stjæler! Fy dog, saadant et Ord maa en artig lille Pige ikke sige.“ (Citat efter Hukommelsen).

Med Hensyn til Udtrykkene Raahed og Kynisme maa der være en lignende Forskel i *Dagbladets* og min Opfattelse. Efter min Mening er Raahed det betegnende Navn for en Tænkemaade eller Adfærd, der vidner om en sjælelig Geménhed. Efter min Mening vilde f. Eks. et „raat“ Blad være et saadant, der benyttede sin Magt til i Moralens Navn at frakende sine Modstandere Moral, i Patriotismens Navn at frakende dem Fædrelandskærlighed (fordi de muligvis havde andre Meninger end det med Hensyn til Fædrelandets rette Forsvar), kortsagt et Blad, der paa enhver Maade besudlede sine Modstandere, paaduttede dem de gemeneste Motiver, forvanskede deres Ord og latterliggjorde deres Personer, — men samtidig passede, at der ikke forekom noget „uartigt“ Ord i det, saaat det Publikum, der om muligt er endnu mere dumt end snærpet, kunde holde det og læse det uden at ane dets grænseløse Gemenhed.

Ja, det vilde efter min Mening være et „raat“ Blad.

Men, som det synes, gives der andre, for hvem det ikke kommer saa nøje an paa Indholdet, Meningen, — naar de blot kan blive fri for det enkelte dristige Udtryk.

For disse Mennesker er Digtekunsten „den Kunst at lyve behageligt“, og den største Brøde, en Forfatter kan begaa, er den at mishage, idet han fortæller dem den ildehørte Sandhed.

Ja netop — den ildehørte Sandhed; thi Du, som kender mig, Du véd, at det just er mit kunstneriske Princip, — hvis man ellers kan bruge et saa stort Ord om min Smule Skriverads, — at jeg ikke vil servere frie, geniale *Fantasier* for Publikum; Du véd, at jeg søger den eneste Berettigelse til Eksistensen for mine Smaaskitser i deres saavidt muligt nøjagtige Overensstemmelse med det historisk Faktiske; Du véd, at Fængslingen paa løs Angivelse, den lange Henkasten i foreløbigt Fængsel, Fastbindingen til Trækorset, saa at den Fangne ikke engang kunde værgе sig for Utøj, Ransagelsen paa det blotte Legeme, Bortfjærnelsen af alle Haar, Hudpletters Tagen som Bevis, hele den detaillerede Tortur, Domfældelsen paa Grund af den Pintes haardnakkede Tavshed, den tiaarige Datters Domfældelse med „for Selskabs Skyld“, da hun er en Hekses Barn, og deres sluttelige Opbrænding ved en Slags folkelig Glædesfest — at hvert af disse Træk er taget ud af Professor Soldans *Geschichte der Hexenprozesse*. Og hvad angaar det sidste Punkt, Pigebarnets Voldtægning af Bøddelen i Folkets Paasyn og med Folkets fuldkomne Samtykke, saa véd Du, at det er taget ud af en, ovenikøbet paa Dansk trykt, historisk Skildring — med en enkelt uvæsentlig Afvigelse.

Da det særlig er dette, der har vakt Anstød, vil jeg tale lidt mere om det. En Bekendt, som havde læst Skitsen, sagde mildt bebrejdende til mig: „Der har De

været for slem; De kunde jo ligesaa godt have ladt Pigebarnet blive voldtaget inde i Fængslet, saa havde det ikke været saa anstødeligt.“ Saa smilte han saa inderlig selvtilfreds til mig og troede at have sagt noget rigtig fint, den snedige Rad.

Men se, hvis jeg havde gjort det, saa havde jeg paa den Maade faaet lavet „et Satans piquant Sted“; men jeg har nu engang ikke den mindste Smag for „piquante Steder“, derfor lod jeg i Overensstemmelse med min historiske Kilde Voldtagelsen ske paa aabent Torv i Folkets Paasyn og med dets Billigelse.

Hvorfor jeg gjorde dette, da jeg dog maatte have en Mistanke om, at hele denne Scene maatte frastøde?

Ja, først maa jeg forudskikke den almindelige Bemærkning, at enhver Forfatter, der nogenlunde sanddru — ikke romantisk forløjet — vil berette om en Hekseproces, nødvendigvis maa komme til at fortælle sine Læsere uhyggelige og — i populær Forstand — „modbydelige“ Ting, og hvad nu særlig denne Slutning angik, saa vilde og maatte jeg benytte den, fordi den forekom mig at være et ganske udmærket Eksempel paa den historiske Sandhed, at saadan noget som Moral, Sædelighed, Velopdragenhed og Religion — historisk — er at betragte som faste staaende Rubrikker med et vekslende Indhold. Pointet i Slutningen er ikke Voldtagningen — thi den, desværre, kan jo finde Sted endnu den Dag idag — men netop Voldtagningen i Embedsmedfør, under Salmesang og „med god Samvittighed.“

Dersom Du tror, at den af mig skildrede Begivenhed er en enestaaende Undtagelse, saa læs efter i Olaf Trygvesøns Saga, hvordan denne af Oehlenschläger besungne Helt bar sig ad overfor Hedningen Raud, og Du vil studse. Eller erindre Dig det alménkendte historiske Faktum, at i den tidlige Middelalder var det Skik — i det mindste i Mellemeuropa —, at Borgherren ved Nattens

Frembrud overgav sin kyske Hustru eller sin dydige Datter til sin hædrede Gæst til en Nats Fornøjelse. Var da Olaf Trygvesson ikke kristen? Jo tilvisse, han troede fuldt ud paa den treenige Gud — foruden paa en Del mere; og han troede — som Daudet siger om Munken — „med en glødende Overbevisning og nogle ganske mageløse Armkræfter“; han var ganske vist lige saa troende Kristen som nogen i vor Tid, men ved Kristendom tænkte og følte han noget andet end vi.

Og var Middelalderens Borgherrer og Borgfruer mindre moralske og velopdragne end vi? Aldeles ikke, men ved disse Ord forstod de noget andet end vi.

Det var for at anskueliggjøre denne historiske Vekslen af Begrebernes Indhold, at jeg lod Akten foregaa offentligt. Jeg ser, Du smiler; sagtens tænker Du, at jeg nu troer, jeg har sagt noget rigtig Nyt og Originalt. Skudt forbi, min Fa'er, jeg véd ret vel, at for nogenlunde belæste og intelligente Læsere, er dette kun en Truisme, men naar nu Situationen her paa Bjærget for Tiden er den, at de officielt toneangivende Kritikere med Held har studeret Baron Knigges „Om Omgang med Mennesker“ og har fundet et saadant Behag i dette Værk, at de med det har afsluttet deres Læsning, — kan der saa ikke ligge noget fristende i at forsøge paa at give dem en videre Horisont? At det bredere Publikum ikke vilde kunne forstaa Skitsen, derpaa var jeg forberedt; thi Publikum oplæres til Dumhed paa dette Punkt, først ved den historiske Skoleundervisning og senere ved den saakaldte historiske Digtning, hvor netop Begrebernes Urokkelighed slaas fast paa den taabeligste Maade. Derfor lyver de historiske Lærebøger saa stærkt (Marsk Stig, Niels Ebbeson), og naar en modig og sandhedskærlig Mand vil gøre Indsigelse derimod, saa svares der værdigt: „Folket trænger til disse Løgne.“

Men — tilbage til vore Faar.

Den samme snedige Mand, der gav mig det overfor nævnte Raad *post festum* med Hensyn til Voldtagelsen, mente ogsaa, at jeg kunde have „mildnet“ Fremstillingen ved at lade en af Personerne — f. E. Meddeleeren, Peder Skiellebye — have Medlidenhed med den uskyldigt Forfulgte; men deri kunde jeg heller ikke tjene ham; thi — kan Du ikke huske, hvilket disharmonisk og utilfredsstillende Indtryk Slutningsrepliken gør i P. V. Jacobsens forøvrigt saa mesterlige Skuespil *Trolddom*; efter at den endelige Dom er fældet, faar et Par af Dommerne Skrupler, en vag Mistanke om, at dette muligvis er *for* haardt, og trøster sig med, at med Tiden vil Lovene blive mildere. Disse Ord er hensatte for at berolige uvidende og tankeløse Tilskuere og Læsere, men i Virkeligheden er de oprørende; thi havde de omtalte Dommere blot en Mistanke om, at her skete en justitiel Uret, saa var det jo deres Pligt at sætte Himmel og Jord i Bevægelse for at faa den forandret, istedetfor vagt at henskyde sig til Fremtiden; og noget lignende vilde være indtruffet med min Skitse. Derfor lod jeg med velberaad Hu Peder og de andre være brutale og umedlidende; for dem er alle disse Grueligheder netop „god Orden“, *de vide ikke bedre*, derfor er de ansvarløse — ligesom, *sans comparaison* forresten, *Dagbladets* Anmelder, naar han kalder min Skitse et obscønt Smudsprodukt og mig selv en Bohême.

Jeg hører Dig mumle i Skægget om en hist og her manglende Motivering, og naar jeg først faar Lov til at antyde den særlige Vanskelighed for Motivering i en Fortælling, hvor Pointet er, at Heltinden hele Tiden tier stille, og naar jeg dernæst faar Lov til at bemærke, at Datidens Mennesker vistnok tænkte, følte og handlede paa en anden Maade — mere ifølge pludselige Indskydelser, mindre ifølge omskuende Ræsonnement end vi, saa giver jeg Dig forresten Ret i, at en større Forfatter

end jeg sikkert havde kunnet faa mere ud af det foreliggende Stof end jeg.

Det er saa forstaaeligt, at Skitsen ikke vinder Behag, — det er ikke for at behage, at den er skrevet; men det ærgrer mig en Smule, at man er „sædelig opført“ i Anledning af den; dog, jeg faar trøste mig med, at det nok er en gammel Skade denne; thi allerede P. L. Møller skrev i sin *Arena*: „Folk, som ikke ville tilstaa deres æsthetiske Ignorants, komme gerne slæbende med Deres Dyd.“

Din hengivne

Woldemar.

Kong Midas

og hans Venner

i Malmø.

Stykkets sjældne Scenelykke i Kjøbenhavn, den Omstændighed at Ægteparret *Heiberg* var blevet ikke alene kendte Navne men kendte Ansigter her i Byen og den, at Fruen i *Anna Hiels*s Rolle for danske og svenske Tilskuere skulde dokumentere Retten til sin norske Berømmelse som Skuespillerinde, endelig *Lindbergs* solide Popularitet herhjemme, — alt havde slaaet sig sammen om at gøre Førsteoptørelsen af „Kong Midas“ i Malmø til en Begivenhed værdig sit eget Blad i *Dagens Krønike*.

Takket være den vindende personlige Elskværdighed, som pryder de Danmark gæstende Normænd af alle Kunstarter, og takket være vel mest det *smukke* (for Tiden virkelig smukke) *Køn*, som følger dem, savnes i Danmarks Hovedstad aldrig det Højtryk af Interesse for deres Præstationar, som er nødvendigt for at lokke Pressens Mænd fra Drosketure og lange Artikler paa den hjemlige Grund til Fællesture og lange Telegrammer over Land og Sø.

Naa, for Fru *Didi Heibergs* Skyld var Rejsen rigelig Umagen værd. Forøvrigt fandtes Besøget meget styrkende for den nationale Selvfølelse paa Teateromraadet — heldigvis; thi det vilde jo unægtelig være ydmygende, om et ambulans Selskab — det være aldrig saa forholdvis dygtigt — havde overfløjet vor første Scene under Præsentationen af den tit omtalte Monark. Men naar man har set en saa betydelig Skuespiller som *Lindberg* ganske forfejle *Ramseth-Figuren* og Folk med Talent som *Eliason* og *Svennberg* give fortabt overfor Elskeren og Maleren, lærer man at sætte større Pris

paa, hvad *Emil Poulsen* og *Poul Nielsen* yder, og at være himmelglad for *Olaf Poulsen*.

Efter Hr. Lindbergs Optræden som Ramseth maa det anses for givet, at det er denne Kunstner ganske umuligt at dæmpe sin febrile Spillemaade, hvor det kræves, at holde Styr paa sine nervøse Arme og Ben. Det allerførste Indtryk var lovende: Hovedet busket og karakterfuldt, med Selvtilbedelsen blinkende ud gennem Brilleglassene; Kroppen dog straks for spinkel og mager — glade Sandsigere er vist altid velnærede. Men før Lindberg havde sagt ti Repliker, var man paa det rene med, at denne Ramseth ikke kunde blive det tvingende Midtpunkt, om hvilket alle de øvrige maa kredse med eller mod deres Villie. Han var med ét, simpelt Ord for *uroilig* — det er Midtpunkter aldrig. Til Tider maatte man ligesom lede efter Ramseth paa Scenen — og just i hans Skygge skulde de andre imellem være ved at fortone. Den bristende Overlegenhed i Lindbergs Spil vist sig tydeligst i tredie Akt, paa Redaktionskontoret. Først i Scenen med Storthingsmanden. Her lykkedes det udmærket Emil Poulsen at faa frem den rette, alt besejrende Myndighed, der lader den sølle Norbø luske af som en pryglet Hund. Som Lindberg *diskuterede* med Thingmanden, forstod man ikke dennes uhyre Imponerethed. Og videre i den store Scene, hvor Hielm og Finn Hals i afmægtigt Raseri løber Storm mod Ramseth og Gang paa Gang slaas tilbage, saa de tilsidst maa sukke: *Hvad Fan skal man svare den Mand?* Her skal Ramseth være som det brede Fjæld, fra hvis Tinde Sandhedsstrømmen vælder lig — ikke en springende Fos men — det tunge, fede Vandfald „udover til de ventende, sandheds-tørstige tusener“ og uimodstaaelig skyller væk enhver, som stiller sig tvivlende i Vejen: *Hvad jag tror, hvad jag känner, det är sanning, ty jag har sanningsgåfvon, jag har den af naturen*, — som det malende lyder paa Lindbergs Sprog. I Stedet for Skuespilleren rundt som en rasende Lægprædikant med fanatisk luende Øjne; han dirrede og gestikulerede, var langt den mest ophidsede af de tre. Den Mand som ved sin Entré i den Grad trakterer de to Supplikanter du haut en bas, *disputerer* ikke fem Minutter senere som med Ligemænd. — Hvor Ramseth taler alene med Fru Anna, slog Lindberg bedre til, fordi han da kunde spille paa den Anelse af Usikkerhed, som her kommer over Mandens Væsen.

Hr. *Svennberg* spillede ikke saa intelligent som han saa' ud. Det var en køn, soigneret ung Mand, hvis Bestilling rigtignok snarere syntes f. Eks. at skrive om Malerier end at male dem; men værre var det, at han med underlig Kejtethed gned Glansen af alle de straalende Ord, han har at sige, slog ihjel for Fode væk hver

spillevende Replik. Hr. *Eliasons* Spil var derimod intelligentere end hans Udseende. Dog lykkedes det ham i endnu langt ringere Grad end den danske Finn Hals at faa Figuren frem i første Plan.

Under den vittige første Akt arbejdede i det hele en i høj Grad anstrængt Komik, som langtfra lod de lystige Scener komme til deres Ret. Om der blot ved Selskabet havde været endnu en Mulighed til Ramseth-Rollen, burde Lindberg have spillet Gerhard Hielm. Naar man husker hans sikre og vittige *Ris* i „en Handske“, turde man ventet megen Munterhed af ham som Maleren. Og saa kunde Hr. Svennberg have anvendt sin efter Sigende betydelige Elsker-Evne paa Finn Hals.

*

*

*

Nu blev Fru *Didi Heiberg* ene udmærket. Straks hun kommer ind paa Scenen, fanges man af hendes store, rare Øjne (*rare* baade i dansk og norsk Mening), og snart paaskønner man undrende, hvor ringe Komodiebrug hun gør af disse Øjne. Og man opdager, at man ikke har set *naturaligere* Skuespillerinde. Fru Heiberg *tager* ikke det store Publikum ved nogen pludselig brillant tour de force, men hun tængsler det lille i tryk Opmærksomhed ved sin sjældent sikre Evne til at sige og gøre alt, som om Stuens fjerde Væg ikke manglede. Derfor blev hendes Spil i sidste Akt til saa illuderende et Stykke Vanvid, som kan tænkes fremstillet. Og dette Vanvid kom ikke forbløffende bag paa Publikum; i smaa bitte Bevægelser og Betoninger var allerede fra anden Akt for den opmærksomme Tilskuer Katastrofen forberedt. — Fru Heibergs stumme Spil under den sidste Samtale med Ramseth var beundringsværdigt. Man saa' og følte hendes forpinte, stille Skælven under hans dumme og brutale Ord og Hænder, man fulgte med paa hendes syge Tankers vilde Veje, man hørte og forstod, hvorledes disse Veje gik milevidt fra de *ja* og *nej*, hendes Tunge mekanisk formede:

Det bedste Bevis for hvor sikkert man følte sig overfor den rene, upyntede Natur, mens maa saa' Fru Heiberg, er det, at et eneste lille Kunststykke, som hun *gjorde* udmærket og som maaske i et andet, mere effektrigt Spil vilde have begejstret, her virkede lidt skurrende, en Smule uægte. Hermed sigtes til den Maade, paa hvilken Fruen illustrerede Anna Hielms Fortælling om, hvorledes Manden paa Dødslejet pludselig „klapped hende paa Kinden, fra Øjet nedover, ligesom for at myge Trækkene“. Her strøg Fru Heiberg sig i det samme med Haanden nedover Kinden — og for gysende sammen under Bevægelsen. --?

*

*

*

Man har begærligt grebet Lejligheden til at sammenligne de to første Fremstillerinder af den kvindelige Hovedrolle i *Kong Midas* og absolut hævet Fru *Heiberg* paa Fru *Hennings* Bekostning. En Sammenligning var vel uundgaaelig, men har virket noget uretfærdigt. Nægtes kan det ikke, at Fru Heibergs Løsning af Opgaven ubetinget

Fru DIDI HEIBERG.

Blyantstegning af den norske Maler Jacob Sømme; taget efter Bestilling af *Dagens Krønike* umiddelbart efter Premiéren i Malmø ved Festen paa Hotel Kramer.

var den mest tilfredsstillende, — og sikkert den eneste helt tilfredsstillende, som nu kan tænkes. Men naar man deraf har taget Anledning til at forekaste Fru Henning Unatur, Publikumskunst og Koketteri — ja næsten *bebrejde* hende, at hun besidder Virtuositet og fuldentd udviklet Teknik, saa er man hurtigt kommet paa den anden Side Rimelighedens Grænse. I sin — berettigede — Henrykkelse over den Oprindelighed, som prægede den norske Kunstnerindes Spil, har man tilsyneladende fundet det saa nær en Fejl at

kunne alt, hvad kunnes skal, men saa sjældent naas i Scenekunstens Metier. Og naar Fru Hennings saa mangfoldige Gange har benyttet denne Virtuos-Teknik — vundet gennem langt og anstrængt Arbejde — til at yde stor og sent glemte Kunst, synes det ret utaknemligt at skrive, for ikke at sige skrigende, op, fordi i en enkelt Rolle en anden — delvis paa Grund af særlige naturlige Betingelser — har givet, det indrømmes, mere fyldestgørende Besked.

Fru Heiberg er en ganske ung Skuespillerinde, gik med længe opsparet Energi til Udførelsen af denne for hende skrevne Rolle, som hun har levet sig sammen med fra dens første Tilblivelse, stadig ledet af den eneste, som med Autoritet kunde lede dens meget vanskelige Tilegnelse. Fru Hennings spillede Anna Hielm som hun maa spille de mange andre Roller, der tildeles hende; maaske med særlig Interesse, — der da ogsaa gav sig et Udslag, som alle til en Begyndelse hævede højt mod Sky.

Fru Heiberg har kun spillet Komædie i syv Aar. I den Alder da Fru Hennings paa Balletskolen maatte strække Lemmerne i yndefulde Pas og i Fritiden gennemtærpe Roller med den strænge Professor, maatte Fru Heiberg sidde paa en Kvist i Bergen og stikke Fingrene itu paa Skippernes haarde Olietøj fra Morgen til Aften. Deraf — begges store Talent in mente — den sidstes naturlige Kunst og den førstes til Tider lidt kunstige Naturlighed. Men deraf ogsaa den Tryghed, hvormed man ser Fru Hennings tage fat paa alle Slags Opgaver; om man kan være altid lige sikker paa Fru Heiberg, maa Tiden vise.

Det synes paa det senere at være blevet Mode at *daske til Gudebilleder* heroppe mod Nord. Ikke alle Gudebilleder taaler dog lige haarde Knubs. I nogle Tilfælde kan en høffig Afstøvning af de kære, kendte Træk være af tilstrækkelig Virkning og se pænere ud. Naar man giver sig til at rokke ved Piedestalerne, bør man i det hele huske paa, hvem det er, som har stillet Guderne derop.

*

*

*

. . . .

Nærmere til *Nattens Krønike* hører, at en Del skandinaviske Venner af Kunstnerparret Heiberg og Direktør Lindberg efter Forestillingens Slutning samledes med dem paa Hotel *Kramer*. Som et svensk Blad saa stemningsfuldt skrev *morgonen derpå*: *Under muntert glam og bågarklang tillbragtes några högst angenäma timmar og många skåler bragtes ut.*

. . . Malmø var atter vaagnet til Lys og Liv, da den *angenäma* Fests Deltagere søgte deres Værelser. Mens Truppen arbejdede i Trapperne, dirrede *Kramer* i én elektrisk Kimen fra Kvist til Kælder,

og som paa Tælling sprang i hver Etage samtlige Numre frem i Ringeskabet. Da Tjenerskabet foretrak at holde sig *unda*, viste sig ligeledes paa Tælling i alle Døre lange Skikkelser i hvide Skjorter paa bare Ben, inderligt anraabende med mange Fagter utalte hundredtusender Tønder Djævlø om at hjælpe brøderne från hinsidan i säng saa fort som möjligt.

At den rette Aand med Grund kan paastaas hin Nat at have hvilet over Selskabet, ses bl. a. af vedføjede Uddrag af et Dokument privat tilhørende og vedrørende ét enkelt af Medlemmerne. Som et ikke uvigtigt Bidrag til den Historie, der engang skal skrives om Kong *Midas'* Regering i Norden, lettes herved Adgangen til det i dette Tidsskrift, som jo samler paa Kuriositeter.

Malmö den 14—3—1890.

.....	.....
.....	.....
<i>Pommery & Greno sec</i>	(!) <i>Kr.</i>
<i>Perrier Jouet extra dry</i>	(!!) —
<i>Glas sønder</i>	15 —
<i>Stolar do.</i>	20 —
	(!!!) <i>Kr.</i>
<i>Betalt</i>	

F. Kramer.

Erik.

„Sisten“*).

Klask!

Han fik et Slag i Ryggen, og der blev raabt „Sisten“. Han vendte sig fort. Det var Lili naturligvis! Ja! Derhenne stod hun leende bag Bordet paa Sprang til at rømme. Hvor pen hun var! Hun blev jo penere Dag for Dag, tænkte han, mens han gik hen imod hende. Hun hvinte og lo, eftersom han forsigtig nærmed sig.

„Nu har jeg Dig.“

Hun satte i et Rædselsskrig og væk var hun — ind i Tantes Værelse. Det var bare saavidt, han saa det Ytterste af det flagrende Haar forsvinde om Dørkarmen.

Han efter, stormende ind i Værelset. Men hun havde nok staaet klemt ind til Væggen lige ved Døren. Han hørte bare en kort Haanlatter bag sig. Hun maatte være smuttet ud igjen. Ja! Derinde i Dagligstuen var hun. Han efter. I vild Jagt gik det rundt mellem Møblerne, som hun stadig skjøv ivejen for ham. Engang havde han næsten fat i hende borte ved Skabet, men hun bøjed sig fort ned og kom væk under Armen paa ham.

Efter igjen!

„Nei Tak Mor — nu skal jeg nok knibe Dig.“

Han skjøv Bordet, som hun forpustet stod bag, ind mod Sofaen og der var hun fanget.

„Nei! Nei! Du vælter Vasen.“ Saa bøied han sig fremover, lagde sig udover Bordet og fik fat i Armen. Hun lo træt og forpustet og overgav sig paa Naade og Unaade. Han havde godt Tag om Nakken og førte hende slig omkring i Værelset.

„Saa Mor, nu er Du min Gris! Skjønner Du det? Nu maa Du gjøre, hvad jeg vil. Jeg er Din Herre og

*) „Tag fat“.

Mester. Hvad? Knyr Du? Er jeg ikke Din Herre og Mester kanske?

Han kløp.

„Jo—jo“ skreg hun og lo — „Ikke saa haardt!“

Han bøied hende over, snart i denne, snart i den anden umulige Stilling.

„Saa, nu skal Du paa Knæ. Værsgo. Naa! rejs Dig nu op. Hvad kan Du ikke? Ha—ha! Det er kjedeligt for Dig.“

„Ikke saa haardt — ikke saa haardt! Au!“ raabte hun.

Han løsned lidt.

Der glap hun fra ham. Han blev staaende med en tom Følelse i Haanden. Det var saavidt, han fik se lidt af det blaarudede Forklæde vipse om Døren.

„Ha—ha ha.“

Denne gang skulde hun ikke narre ham. Han gik forsigtig paa Tærerne hen til Døren. Der stod hun vel igjen paa den anden Side, klemt op. Men nu kjendte han det Snittet!

Nei.

„Ha—ha—ha.“

Han saa Halvparten af hendes leende Ansigt kigge frem fra Døren til Fars Værelse.

I et Sprang var han der.

„Naa Mor!“

„Nei!“

Vips! var hun med et Skrig ude af Døren til Entréen. Gjennem Entrédøren tværsover Gangen — ud i Kjøkkenet. Alle Dørene slog og smældte efter dem. — Gjennem Kjøkkenet. Mathea ved Komfuren blev snurret rundt. „Hys! da Onger! Er Dere gærne?“ Sildelugt — altsaa stegt Sild til Middag. Han rynked paa Næsen, mens han fløi videre gennem Pige-kammeret ind i Spisestuen. „Neimen Georg da!“ hørte han Laura si misbilligende bag sig, men da var de alt gjennem Dagligstuen. Der langed han ud og holdt hende. Hun skreg og pusted og lo og vred sig.

„Naa min søde Ven — nu skal du afstraffes exemplarisk — korporelig afstraffes.“

Vips! var hun væk ind i Fars Værelse. Han efter rundt Sengen. Han gav hende en Puf. Hun faldt leende bortover mod Sengen. Han husked paa den skarpe Mahognisengekanten og styrted til med udstrakt Arm forat holde hende, men han naadde ikke og hun faldt — Au! — lige mod den. Et

Skrig! Hun tomled om paa Gulvet. Bare hun ikke hadde brukket Ryggen. Han løfted hende op med et Tag. Hun ynked sig og holdt sig paa Ryggen. Det gjøs i ham.

„Aa Sludder! Slog du dig? Langtfra. Det var sgu Ingen-ting. Den, som vil være med i Legen, maa ogsaa ha lidt af Stegen. Gjorde det ondt?“

„Ja—a—a!“

Hun saa paa ham med Begyndelsen af en Jæp og Øine, som der kunde komme Taarer i om et Øieblik. Hun var ganske bleg.

„Ja, saan er det, skal vi nu ha Tuding ogsaa. Det ender altid med det. Hvor slog du dig?“

„I Ryggen.“

„Hvorhenne i Ryggen?“

„Her midti.“

Det gik gennem ham. Ryggen var jo en farlig Ting.

„Bøi dig forover og bagover. — Ja saan ja! Naa — brukket den har du ikke, og da gjør det jo ikke noe.“ Han gik lidt beroliget ind for at læse paa Geografien, for saa kunde han være ude og slaa Croquet i hele Eftermiddag med Frits og Rudolf. Latin og Græsk kun han klare i Morgen tidlig. Historie hadde han jo først i sidste Time.

Han satte sig ved Bordet i Dagligstuen, tog op Kortet ved Siden af sig og bøiet sig over Bogen.

Mon hun alligevel skulde stødt sig ordentlig? Aa — nei! Men de var saa rare og forskrækkede, de store Øinene hendes, da hun rejste sig op. Hun var igrunden forfærdelig pen. Nei! det kunde da umulig gjøre det mindste, naar hun ikke blev daarlig strax.

„Floden Wolga, Europas største Flod udspringer —

Lilli gik stille gjennom Stuen ind i Spisestuen, han saa efter hende. „Floden Wolga, Ruslands og Europas største Flod — — —“

Han lytted.

Var det hende som lo derinde? Han lytted igjen. Jo det var! Gudskelov. Det var igrunden et godt Udtryk det, naar man sa' om En. Der faldt en Sten fra hans Hjerte. Det hadde han ikke tænkt paa før. Men det var svært godt. Nei nu maatte han jamen læse: „Floden Wolga — — —“

Dagen efter var der voxent Aftenselskab hos dem. De havde dandsset og sunget og spilt paa det gamle Pianoet — men Lilli havde været mærkelig. Han stod og saa paa hende. Hvor hun var nydelig iaften, men han kjendte hende jo næsten ikke igjen. Det var ligesom hun var bleven voxen. Hun lo og spøjte hele Tiden og var koket som en stor voxen Dame paa 17 Aar. Og rent, rent overgiven. Ja selv de voxne Studenterne og Fritz og Rudolf, som før aldrig havde tat mindste Notits af hende, omsværmet hende rent. Hvor vakker hun var og hvor vild — rent exalteret. Saan havde han aldrig set hende. Lunefuld og skøieragtig og straalende — og ikke i Ro et Øieblik. Hun var deilig. Først iaften saa han, *hvor* deilig hun egentlig var. Det var Morro, at det var hans Søster, og hvor Morro, naar hun nu blev voxen at gaa med hende, følge hende overalt og være rigtig, rigtig Govenner med hende. Han var ikke det mindste lei nu over at hun ikke var blet en Bror, som han havde ønsket saa dengang. Nei da — tvertimod. Hun var meget morsommere at ha, end en Bror. Han kunde ikke bli saa Govenner med Laura og Margrethe, for de var saa altfor fuldkomne og snille. Men i hende stak der en Djævel — en blond Djævel. Ja! Han var stolt af hende, men det var ligesom han var lidt jaloux ogsaa — for første Gang i sit Liv. Nu vidste han hvordan *det* var. Nei han havde aldrig før forstaat det, naar han læste om at Nogen var jaloux, men nu forstod han det godt. Det var forresten næsten komisk at være jaloux for en liden Pige paa 9 Aar som desuden var hans egen Søster. Man kunde jo ikke blive forelsket i sin Søster. Hadde hun ikke været det? Ja — da — ja. Iaften var hun anderledes mod ham end hun pleied, hun brød sig ikke mere om ham og vilde meget heller snakke og lege med alle de andre. Han havde saan Lyst til at gaa hen og ta' begge Armene hendes og tvinge dem paa Ryggen og bruge dem som Tømmer, som han pleied eller klype og slaa hende. Men det passed ligesom ikke iaften, for hun var jo som en voxen Dame.

Han kjeded sig og gik ud paa Altanen.

Hvis han nogensinde blev givt, saa maatte hun ligne Lilli. Lilli vilde bli givt naturligvis — med en eller anden frygtelig fin og rig Fyr. Aa, hvor hun lo og snakked i etvæk derinde! Hun var ikke forlegen og genert, som han. Han forstod ikke, hvordan hun kunde være saan som iaften.

. . . Kanske han selv ogsaa blev givt med en rig en — f. Ex. en Søster af den, som hun blev givt med. Og saa skulde de ha det Moro sammen . . . Det Underligste maatte være Brudenatten. Han kunne ikke skjønne, hvordan det kunde gaa an, det maatte da være forfærdelig flaut . . . Mon han kunde faa repeteret Religionen sin til paa Fredag — da skulde han jo op . . . . . Han vilde ha' Portiere i sit Hus og rød Maling paa Væggene, naar han blev voxen og tjente Penger. Ja om tre Aar var han jo Student. Nei han vilde ikke bli Jurist. Han vilde bli Mediciner. Doktor maatte være Moro at være og kjøre om i sin egen Vogn og komme ind og sætte fra sig Hatten og lægge Handskerne opi ligsom Doktor Smith eller nede hos sig selv la Folk sidde udenfor i Venteværelset og se i Illustreret Tidende . . .

Han saa gennem Glasdøren hennes lyse Lokker og straalende Øine.

. . . Magten og Æren i Evighed. Amen!

Georg som hadde læst Wexels Prædiken høit, lukked Bogen. Mon Fritz ikke snart kom og plystred udenfor. Eller skulde han gaa bortom Fritz, eller skulde han gaa med Lilli ned i Haven og bygge videre paa Hytten.

Han saa bort paa hende.

At det kunde være den samme, som var saa vild og gal i gaaraftes, nu hun sad der saa stille, grættten og gnaven, Øinene næsten døsig. Hun ligned ham idag.

Han vilde gjerne set ud som hun. Hvorfor kunde ikke han heller ha faat hendes Ansigt istedetfor at se ud som en Basunengel med de tykke røde Kinderne og det lange Mellemlum mellem Næsen og Munden.

Han reiste sig, tog Wexels med og gik ind i Fars Værelse og stilled sig foran Speilet.

Uf ja! Han hadde jo næsten et Faareansigt. Saa stilled han Wexels ind i Hylden. Det var godt, han hadde faat sat igjennem, at de læste Wexels. De Andre vilde ha Münster, men han var to hele Sider længer bestandig — ogsaa hadde Wexels saant pent Sprog, som var mere flydende at læse høit.

Men det var kjedeligt, naar han ikke fik Lov til at læse saa fort, som han vilde.

Han standsed igjen foran Speilet. Uf saan en Basunengel! og saanne smalle Skuldre og tynd Hals, han hadde. Det store krøllede Haaret var nok pent — aa — ja — men han vilde gjerne bytte det med Noe af alt det Andre han mangled. Der kom noen! Rask lukked han op en af Skufferne i Kommoden og roded nedi.

„Fritz staar dernede og plystrer“, sa Margrethe i Døren.

Han skyndte sig ind for at plystre til Svar — men standsed — hvad var det med Lilli? Fremdeles sad hun i Gyngestolen og saa døsig frem for sig. Han saa paa hende. Hun saa paa ham. Der var det igjen det samme fortabte, spørgende Udtryk i de store Øinene. Men du store Gud! . . .

„Lilli, Lilli, faar du ondt?“ raabte Tante og reiste sig.

„Hvad er det — hvad er det?“

„Tag hende da Georg!“

„Ja — ja —“ men han rørte sig ikke. De kom løbende fra alle Kanter. Han kjendte sig selv bli koldere og koldere indvendig, mens hun gled og gled ned af Gyngestolen, askegraa i Ansigtet og saa paa ham hele Tiden med det Blikket. Nu laa hun paa Gulvet. Han kunde ikke se hende mere — der stod saa mange omkring hende og snakked i Munden paa hverandre. Nu løfted de hende op igjen. Udenfor lød Fritz's Plystring. Den var blit saa fjern. Den vedkom ikke ham.

Far vendte sig til ham, saa lidt forbauset paa ham og sa fort:

„Du maa skynde dig ned til Dr. Smith.“

„Ja — jo — jeg skal —“

Plystringen skar igjennem derudefra.

„Aa — hold Kæft“, mumled han mellem Tænderne.

„Men — vent lidt da Georg — tænk dig om — hvad vil du si.“

„Ja — hvad skal jeg si —“

„Spørg hende selv — hvordan hun kjender det.“

„Har du ondt noen Steder?“

„Jeg ved ikke.“ Hun graat.

„Har du ondt i Hodet?“

„Nei!“

„Har du ondt i Maven!“

„Neida!“

„Har du — har du kanske ondt i Ryggen?“

Hun saa op.

„Jeg ved ikke“, sukked hun. „Jeg tror det.“

Han skyndte sig ud og løb ned ad Trapperne.

Det var gaat godt med Geografien — ingen Tvil om. Heldigt at han blev hørt i dette.

Han saa bort paa Fritz, som hang med sin store Krop dau i Varmen over en af Bænkene dernede og smilte til ham.

Jo, det var gaat godt. Han kunde umulig faa daarligere end 2. og da fik han sikkert „Meget godt“ i Hovedkarakter. Og da skulde det bli Morro, naar Examen var slut. Nu blev vel Lilli ogsaa frisk igjen snart. Gastrisk Feber hadde jo Smith sagt.

„Saa! Det er nok. Det er bra. Det er en Fornøielse at examinere dig. Man behøver da ikke at hale hvert Ord med Tænger ud af dig, som med saa mange Andre“ sa gamle Siewers barsk og sendte et strengt Blik ned til Fritz.

Georg rejste sig smilende og forsøgte at se, hvad Siewers hadde skrevet i Protokollen, skjønt han vidste, det var ikke de almindelige Tal, som blev brugt i Examenstiden.

Saa stod de ude i Rosenkrandsgaden. Det var knagende varmt.

„Nei vi gaar ikke Tullinløkken. Kom lad os gaa Karl Johan. Nu kommer Smaapigerne fra Nissens Skole, saa kan vi hilse paa dem.

For en flot Fyr Fritz var, en rigtig Løve. Han vilde ønske, han selv hadde hat lidt penere Buxer og en Skotterlue, som var lidt mindre falmet — men . . .

„Ja kom da!“

Fritz vilde vist komme til at bli en ordentlig Løve, naar han blev voksen. Balløve var han alt. Han var jo paa over 30 Baller om Vinteren og de allerfineste Steder. Han var ogsaa flink til at snakke med Smaapiger og ikke det mindste genert.

Fritz hilste i et væk med et flot Sving med Luen, som han førte ret ud i Luften, akkurat som Studenterne Duskeluen. Han nikked bare til de mindste Smaapiger og hilste høitideligt

paa dem i de øverste Klasserne og han kjendte næsten Alle de, som vare fine. Han hilste forresten ogsaa paa mange voxne fine Damer. Georg var kry af ham.

„Deroppe gaar Anny og Glenny, lad os gaa og snakke med dem lidt og gjøre Cour til dem.“

Georg saa ikke ud, som han havde videre Lyst.

„Men du er jo forlibt i Glenny jo.“

Det var sant, han var jo forlibt i Glenny.

„Aa nei. Hvorfor skal vi nu endelig snakke med dem.

Ja Du kan jo gjerne, men jeg har ikke Lyst.“

„For no Tøv Georg! Vær nu ikke tosket. Du maa ikke være saan! Du maa da begynde at gjøre lidt Cour og være lidt for dig. Tænk, hvor Morro, naar vi gik sammen paa Baller. Kom naa bare. Vær ikke dom!“

Georg saa opover efter Anny og Glenny. Han saa de fire faste hvide Læggerne under nette skotske Skørter, som flyttedes opover Slotsbakken. Annys var lidt hjulbente.

„Saa — nøit Dig naa!“ De gik begge to fortere.

Bare han vidste, hvad han skulde begynde med. Det var saa kjedeligt at komme med saan almindelig stiv Conversation — f. Ex. spørge, om de havde vært paa mange Baller ivinter. Han kjendte dem jo igrunder godt begge to forresten, men nu var det saa længe, siden han havde snakket med dem. Han havde ikke truffet dem, siden han fløi og legte Gjensel med dem for mange Aar siden. Dengang havde han ikke genert sig det mindste for dem, men nu — ja han var blet meget værre.

De kilte paa. Fritz tog lange Skridt med sine svære Ben. De gik forbi mange Skoleklynger, baade Gutteklynger og Pige-klynger og enkelte Par.

Bare de ikke havde vært saa engelske de to foran, det imponerte ham saa frygtelig, at de var saa engelske — ialfald halvengelske. — Ja nu kunde det ikke nytte at betænke sig længer. Nu nærmed de sig stærkt. De hvide Læggene flytted sig net og fast bortover.

Hvad var det han vilde snakke om. Ja, nu havde han glemmt det.

„Goddag! Dere maa da ikke gaa saa fort, vi flyer jo rent Benene af os forat ta Dere igjen“, sa Fritz og gik hen ved Siden af Glenny. Hun lo og kniste og svarte fort med halvengelsk Udtale. Det gik som Ærter af en Sæk.

„Goddag“ sa Georg og hilste. Hvad var det nu han vilde si. Ja hvad var det nu, han vilde begynde med? Anny saa

op paa ham saa hyggeligt og venligt med sine sorte Øine og smilte saa naturligt.

Nei. Han vilde jo netop ikke spørre, om hun hadde vært paa mange Baller i Vinter. Det var det, han ikke vilde spørre om.

Der borte hørte han Fritz og Lilly snakke ivrig og fort og le og tiske, som om de hadde været sammen hver Dag i mange Aar.

„Frygtelig længe, siden jeg har snakket med Dig da“, sa Anny og saa' saa blid og ligefrem op. „Det var rigtig morsomt, jeg traf dig engang. Jeg har rigtig saa ofte sagt til Glenny: Kjedeligt at vi aldrig træffe Georg mer.“

„Ja, det er længe siden“, sa han og lo, „men du og Glenny har været saa troløse saa —“

Han blev lidt forbauset over den naturlige Klang i sin egen Stemme. Deri stak det naturligvis. Man skulde bare ganske rolig snakke væk som om Ingenting.

„Troløse — nei det har vi rigtig ikke det. Aldeles ikke heller. Nei det har vi slettes ikke. Men det er Dere, som har været troløse. Ja det er rigtig det. Ja—ha!“ sa hun ivrig. Det gik ogsaa nu som Ærter af en Sæk.

„Vi?“

„Ja—ha! Netop Dere. Jeg skal si dig en Ting jeg, Georg . . .“

Ved Siden af hørte han Fritz og Glenny pludselig le forfærdelig og saa snakke høit i Munden paa hverandre. Glenny bøied sig frem og saa smilende paa ham.

„— — derfor er det netop Dere, som har været troløse.“

„Nei“ raabte han ivrig i Munden paa hende.

De Skolegutterne, som toge forbi med Skolebøgerne under Armen og Skotteluer og blankslidte Ender, saa paa dem og misundte dem vist, at de gik og var saa godt kjendt med disse fine, rige Smaapigerne, ja Anny var jo ikke egentlig rig, men hun var da fin. Forældrene holdt Bal hvertandet Aar og bodde i et helt Hus for sig selv i Homansby og svært pent klædt var hun da.

„— — Jo — det er Dere. For jeg skal sige dig noet, nu skal du høre. Det er det, at Dere er blet saa store, næsten voxne Herrer, og saa vil Dere gjerne være endda mere voxen og derfor vil Dere bare ha med voxne Damer at gjøre og derfor glemmer Dere os . . .“

„Da hadde vi vel ikke løbt slig efter Dere idag med Tungen ud af Halsen.“

„Jo jeg har rigtig sagt det til Glenny — og spurgt hende. Det var især dig nemlig, som saa' saa voxen og vigtig og fornem ud.“

Vigtig og voxen og fornem — dette vidste han rigtig ikke om, men han hadde egentlig ikke Noe imod det.

„Derfor turde vi f. Ex. slet ikke be Dere paa Bal ivinter. For vi trodde Dere skulde bli fornærmet over at vi kunde falde paa, Dere gik paa Børneballer.“

Saa var det derfor de ikke var blet buden dengang —

De standsed udenfor Glennys Port. Glenny saa paa Georg og kniste, mens hun snakked med Fritz og de lange brune Lokkerne slog om Skuldrene paa hende og Skolebøgerne slængte hun hid og did i Remmen.

„Nei — nei — nu maa vi gaa ind — dernede kommer Papa, han liker ikke, jeg blir hængende udenfor Porten med Gutter. Kom Anny, du ved du skal være hos mig til Middag. Adjø da, men hør! Kan ikke Dere komme herop i Eftermiddag. da, saa kan vi ha Morro?

„Jo, det kan vi da godt. Kan ikke du Georg.“

Egentlig kunde han nok slet ikke, det var jo ham, som skulde læse til Examen, men Fritz kunde da endda mindre, for han trængte endda bedre til at læse, og det var ikke Tale om Andet end, at han vilde komme.

„Jo jeg kan godt.“

„Ja kom da! Adjø da!“ — „Adjø.“

Fritz hilste paa sin flotte, storartede Maade og ble pludselig høitidelig, da han gjorde det. Georg følte, at han kom af sig selv til at gjøre det Samme.

Saa toge de hverandre under Armen og gik nedover Wergelandsveien.

„Det er rigtig noen søte Smaapiger“ sa Fritz. Synes du ikke? Er det nu ikke morro at snakke med dem da? Du var jo en forførdelig Courtiseur, saa jeg. Glenny var svært jaloux.“

„Glenny?“

„Ja jeg sa naturligvis til hende, at du var forlibt i hende.“

Georg standsede og rev sin Arm ud af Fritz'es.

„Nei du er da — Har du hørt paa Magen! Er du gal — si saant — lige til hende. — Jeg vil si dig: Der gives

Grændser. Der gives sandelig Grændser, som ikke maa overskrides.“

„Naa — naa — naa Sanct Georg — vær naa ikke sinna. Var nu det saa farligt? Jeg forsikrer dig til, hun havde ikke noe mod det. Hun syntes, du var saa pen, sa hun og fin, men hun skjønnte kon ikke, hvorfor du da gik og snakked med Anny hele Tiden, hun var jaloux.“

„Det var ikke rigtig af dig Fritz — jeg maa frabe mig den Slags. Nu gaar jeg slet ikke derop i Eftermiddag.“

„Gaar derop? Jo, det ved Gud, vi skal. Du kan jo snakke med Anny i Begyndelsen igjen.“

Ja det var sandt det kunde han jo.

„Ja det vil jeg nok betænke mig stærkt paa, om jeg gaar derop efter dette.“

„Ja værsgo! Men derop skal vi. Adjø da!“

Han hilste formelt med et lidet Smil.

Georg hilste ogsaa formelt med et lidet Smil, bøied sig og tog op en Sten som sædvanlig forat være ude i Tide, hvis Nero skulde komme farende ud af Jørgensens Port forat bide ham. Han klemte Stenen fast i sin lille spinkle Haand. Han syntes, han hørte et Bjæf derinde og han gik videre med Øjet stift heftet paa Porten, som han skulde passere. Nej! Ja, nu kunde den forresten gjerne komme — nu var han paa egen Grund og den skulde nok faa, hvis den voved. Han kasted Stenen efter en Stolpe i Gjærdet, og sprang opover Trappen og ringte paa.

Ja, han kunde jo snakke med Anny i Begyndelsen. Glenny ligned igrunden Lilli. Men det værste var med Græsken, som han skulde læst 100 Sider af i Eftermiddag. Aa ja han kunde jo staa op lidt tidligere i Morgen. Han havde jo saa let for det. Mon hvad de skulde ha' til Middag.

Endelig gik Døren op. Tante stod for ham. Hvordan var det, hun saa ud. Hvad var det hændt. Hun stirret paa ham med aaben Mund og han følte, at hans Ansigt blev ligedan.

„Lilli er blet saa syg,“ sa hun klangløst.

„Er hun blet sygere?“

„Ja, ja jeg ved ikke — hun er saa underlig ligesom den — den — Dagen. — Det kom, da hun havde været oppe et Øjeblik. Jeg tror Krampe — jeg er ganske alene hjemme.“

„Nu skal jeg se paa hende“ sa han beroligende.

Han la Bøgerne fra sig i Entrévinduet og hang Luen paa Knaggen og gik ind.

„Ja, ja — det var rigtig godt nogen kom, det var rigtig godt nogen kom,“ sa Tante og tripped bagefter ham.

Solen skinte ind i Dagligstuen gennem Bladene af Lønne-træet udenfor — Skyggerne faldt paa Gulvet. Døren til Altanen stod oppe. Tantes Strikketøj og Kurven med Nøstet i stod paa Bordet. Altsammen saa saa roligt og fredeligt ud. Tante maatte vist ha tat feil — det kunde ikke være saa farligt. Da han tog i Dørhanken, var han alligevel lidt bange for, hvordan det vilde se ud derinde. Han saa for sig hendes Ansigt, blegt, indfaldent, livløst med blaa Læber. Han lukked op.

Der, paa den hvide Pudde, dybt inde i, laa et karmoisinrødt opsvulmet Hode, han ikke kjendte, og dirred op og ned. Sveden stod paa Panden. Haaret var tjufset af Sveden. Et hvidt Skum stod ud af Munden, og i Skummet fløj op en stor Blære, en underlig Lyd hørtes ud fra dette dirrende Hode. Det var som en Snorken. Blæren om Munden stod og skjalv af den Dirringen. Han syntes, han drømte, han vidste ikke, hvor han var. Han saa sig om. Han kjendte ikke Værelset igjen. Hendes ene Arm laa oppe paa Tæppet i en underlig fordrejet Stilling og dirred.

„Det kom med engang. For lidt siden kom det. Jeg hadde hende oppe og da — blev — det saan. Tror, tror du hun, hun — kan — tror du hun kan leve?“

Snorkingen blev ved. Blæren brast, saa kom der nye — et helt Sæt ligesom Sæbebobler. Aa ja, nn vidste han det. Den Snorkingen var naturligvis — Dødsrallen. Dødsrallingen var det. Hun holdt paa at dø.

„Tror — du hun kan — kan leve?“

„Nej“ sa han. „Jeg tror ikke hun kan leve.“

Han saa paa Tante. Ligesaa godt at si det strax, saa der ikke var noe falskt Haab. Tantes Ansigt blev aldeles forandret. Det blev front og mat og resigneret.

„Men det er dog bedst vi gaar til Dr. Smith. Nej, det er jo for tidligt — saa løber jeg ned til Foss. Han er jo ogsaa nærmere.“

„Ja — ja!“

Han saa sig tilbage. Jo, det var alligevel hende.

Han lukked Døren efter sig til Dagligstuen. Solen skiute endnu vakkert derind gennem Altandøren. Men hvad kunde det hjælpe. Tantes Strikketøj laa der. Det irriterter ham, det graa Uldgarnet. Han gik ud. Der laa Bøgerne i Vinduet.

Nej dem skulde han jo ikke ha' nu. Han tog Luen af Knaggen og sprang ned af Trappen, tør i Halsen. Nero var han ikke bange for. Neida! Hvordan kunde han nogensinde være bange for den? Deroppe i Veien kom Far, svingende med Armene. Nu var de lige ved hinanden. Han smilte til ham inde fra sit tætte Skjæg, hvor man saa den fyldige faste Underlæben.

„Hvor skal du hen nu lige før Middag? Har du spist?“

Det var ligesaagodt at si det først med det samme, saa var det overstaaet.

„Lilli er saa syg. Jeg skal til Doktoren. Jeg tror ikke hun kan leve.“

Det havde holdt op at smile derinde i Skjægget. Nu for der ligesom en Skygge henover Læben.

„Saa—aa“ sagde han og gik fort forbi ham.

Georg saa efter ham. Han saa, at han saa op til Vinduet, hvor hun laa og gik ind af Porten, svingende med Armene. Saa gik han selv fort afsted. — Dèt med Læben, som han hadde lagt Mærke til, det var naturligvis, at han med engang var blet bleg.

Han gav sig til at springe.

Der var ingen Mennesker i Gaden. Alle holdt paa at spise Middag. Det var underlig at være ude paa denne Tiden. Han sprang fortere og fortere. Med engang faldt det ham ind.

Ryggen, Ryggen!

Nu svingede han ind i Gaarden til Foss.

Ellers naar han hadde været her, var det altid i første Etage hos gamle Admiralinden. Nu skulde han altsaa i anden Etage. Han gik Kjøkkenvejen, som han plejed og banked paa.

„Kom ind!“

Fru Foss stod og lavede noe Mad i en Kobberkasserolle med opbrækkede Ærmer. Det var magre Armer og en stor Fødflek paa den ene. Han stod der forpustet.

„Jeg skulde be om Professoren kunde komme op strax til Burauchef Holst. Min Søster,“ han brast i Graat, „er blet saa syg.“

Hun saa roligt paa ham. Underligt, at hun ikke sa noe beklagende. Aa ja, hun var vel saa vant til saane Bud.

„Jeg skal si det til ham,“ sa hun og rørte.

„Det haster vist svært,“ sa han graatende.

„Ja,“ gjentog hun langsom ærgerligt, „jeg skal si det til ham“ og rørte.

„Farvel.“

„Farvel.“

Han var kommet ned.

Nei, han aarked ikke gaa hjem nu, før Doktoren hadde været der. Om en Stund vilde han gaa ned til Dr. Smith, men Klokken var jo ikke mere end 3. Det var sandt, han skulde jo vært oppe hos Anny og Glenny i Eftermiddag. Hvor langt borte det var blet, lig som det var et Aar siden. Nei! Umuligt! Bare Doktoren fik vært der forresten. Kanske han sa' at — — — Nej! Ingen Selvskuffelse nu med Trøst og falskt Haab!

Han snød Næsen og tørked sine Øjne. Naar han nu kom ned til Dr. Smith, vilde han spørge ham, om det kunde komme af det med Ryggen dengang. For Vished maatte han ialfald ha'. Ja, han kunde jo drive nedover. Og han saa paa den store øde aabne Pladsen foran sig. Nei! Han maatte ha' Følge. Han vilde gaa opom Rudolf. Han maatte vel ha spist nu. Selv hadde han ikke spist. Nu først husked han det. Saa vilde Rudolf si „Goddag Hr. Holst“ — som han altid plejed — i en spøgefuld Tone, og selv vilde han selv svare: Goddag.

Han gik opover Trappen.

Først vilde han komme til at sidde stille en Stund og saa vilde han si „Lilli er saa syg“ og naar han sa' det, vilde han være paa Graaten. „Saa—aa“ — vilde da Rudolf si og standse paa Gulvet og se deltagende ud. Og saa vilde han spørge, om hun da var blet værre, for han vidste jo, at hun syg, og om Doktoren hadde været der, og naar han saa hadde hørt, at Doktoren ikke hadde været der, vilde han si i en beroligende Tone, at det var saa ofte man overdrev saant i den første Ængstelse. Skulde han heller gaa ned igjen og gaa alene til Dr. Smith? Han saa den store aaben Pladsen for sig, som han skulde over og ringte paa.

„Er Rudolf hjemme?“

„Han er ikke rigtig færdig med at spise.“

Spise ja det var sandt. Nei han var ikke sulten.

Han gik ind paa Rudolfs Værelse og satte sig i Sofaen.

Nu hørte han lange Skridt gjennem Dagligstuen indenfor. Rudolf aabned Døren og kom smilende ind, pirkende sig i Tænderne med sin fine Tandstikker, som sad fast i den lille

Skildpaddekniven. Han gjorde en elegant diplomatisk Bøining med Overkroppen og sa.

„Goddag, Goddag Hr. Holst! Det er mig en sand Fornøielse at se Dem. Men De ser mig saa preoccupé ud. Hvormed kan jeg tjene Dem?“

„Der er hændt Noe. Lilli er saa syg.“

Han holdt paa at graate, da han sa det, men fik svæljet det. Rudolf standsed og blev alvorlig.

„Neimen Jassaa da! Er hun blet værre da?“

„Ja, hun er meget værre. Jeg tror ikke, hun kan leve.“ Stemmen holdt igjen paa at briste.

„Neimen Herregud! fortæl mig! Det er vel kanske ikke saa slemt, som du tror. Har Dr. Smith vært der?“

„Nei jeg har vært nede hos Foss. Han var nærmere, men nu maa jeg ned til Smith Kl. 4. Vil du være med?“

„Ja, sa han fort, naturligvis. Jeg skulde nok læst, men det faar være det Samme. Han saa paa sit Uhr. Klokken er halvfire. Vi bruger ikke mer end et Kvarter derned. Jeg skal bare vaske mig lidt og stelle mig. Men rent ud sagt. Jeg synes det er domt strax at tro det Værste, før man ved det. Det er saa ofte, det ser meget værre ud for os, som ikke skjønner det.“

„Hun ralled allerede“ sa Georg. Han holdt igjen paa at knække i Stemmen og svæljed og tied stille.

„Ja men hvordan er det da egentlig? Hvad er det, som er hændt?“

Georg sad stille en Stund, saa sa' han:

„Jeg aarker ikke rigtig snakke om det nu, Du ved jo, hvordan det er.“

„Ja jeg ved nok, det er ondt at tale om det.“ Han tørred sine Hænder.

„Saa, nu er jeg færdig.“

Han talte i en rask livlig Tone.

Det var mest for at opmuntre ham. De gik over Tullinløkken. Der var da kommet lidt flere Folk paa Gaden nu. De hilste til flere Voxne og nikkede til mange Gutter.

Ingen af dem hadde vist en Søster, som var saa syg.

De maatte sidde en Stund i Venteværelset og bladed gjennom Dansk illustreret Tidende.

Hvor underligt, at Dr. Smith aldrig fik sig noen nye Aar-gange, altid de gamle.

Endelig hørte de Nogen gaa ud gjennom Entréen, og at Dr. Smith sa Adjø. Saa hørtes hans Skridt over Modtagelses-

værelset. Han viste sig i Døren, nikkede venligt og sa „Værsgo Georg!“

„Naa min Ven, hvad er der paafærde idag?“

„Lilli er blet saa syg,“ sa han rolig dennegang uden at komme paa Graaten.

„Saa,“ sa Smith, lige smilende og blid. Der var en lidt tvilende overlegen beroligende Tone i dette Saa“.

„Ja — hun havde Krampe og saa — saa — jeg tror ikke hun kan leve.“

Smith smilte.

„Saa Du tror ikke hun kan leve. Ja det faar vi nu først se.“

Han var blet svært beroliget. Han vilde ikke spørge om det med Ryggen — vente til siden.

„Jeg var efter Foss først — for dette hændte Kl. 2 og han var nærmere.“

„Saa,“ han smilte, som han vilde si at det hadde vist ikke været nødvendigt. „Ja nu skal jeg komme op om en halv Times Tid.“

De sprang fort nedover Trapperne. Nu hadde vel Foss vært der, saa fik han høre, hvad han hadde sagt.

Alting var ligesom anderledes, end da de gik nedover. De gik raskt.

„Jeg snakked med Anny og Glenny idag Fritz og jeg skulde egentlig været deroppe i Eftermiddag. Hvis Foss nu har sagt, at det ikke er saa slemt, saa kunde vi jo godt gaa derop. Du kan da godt være med!“

„Til Anny og Glenny — Ja det er sikkert!“ „De er rigtig søde, de to — og saa pene. Ja især Glenny.“

— „Ja det er jo sandt. Det er jo hende, du er forlibt i.“

„Ja.“

„Hun er pen — men jeg foretrækker nu min.“

„Det er rimeligt — Kirsten er nu ogsaa aldeles nydelig.“

„Ja, er hun ikke?“

„Jo.“

„Det skulde være Morro, om vi blev forlovet med disse to, du.“

„Ja!“

Jamen det var sandt — det med Lilli. Det var ligesom det stod hindrende i veien. Men kanske han nu om et Øieblik fik vide, at det ikke var saa farligt.

„Du faar nu mange Penge med Din,“ sa Rudolf.

Ja, det gjorde han jo og det var ikke saa galt.

„Du! Tænk naar vi kjører i Theatret om Fredag Aften i lukket Vogn med vore Koner, for vi abbonnerer naturligvis ved Siden af hverandre — eller paa Bal og de sidder i Hvidt med alle de hvide Skjørterne udover En!“ sa Rudolf.

„Ja og saa bagefter, naar man kjører hjem igjen. Naar bare Brudsnatten er vel overstaat, for den synes jeg maa være saa forfærdelig flau. Tænk en pen — virkelig fin ung Dame og saa alt det — nei“ — „Nei jeg kan heller ikke skønne hvordan det kan gaa an.“

Saa dreied de ned i hans Gade. Han saa Huset, den kjendte Gavlen dernede, som stak op bag Poplerne og Lønne-træerne som skygged for deres egen Altan. Han blev ræd igjen. Uf det var vist galt alligevel.

Ja det var det altsaa! Paa Altanen sad Far og støtted den skaldede Panden i Haanden. Saa var hun vist død. Far saa ikke op, han maatte da hørt Skridtene. Han turde ikke raabe paa ham og spørge. Men Vinduet var jo lukket. Naar de er døde, lukkes altid Vinduet op. Nero kunde gjerne komme, han brydde sig ikke mere om den. De gik ind i Gaarden. Kjælderkonen stod henne ved Vedskjulet sammen med Mathea de snakked ivrig sammen og saa op til anden Etage. Paa Trappen stod Laura og Margrethe med røde Øine.

„Har Foss vært her?“

„Ja.“

„Hvad sa' han.“

„Hun kunde ikke leve. Far besvimte, da han sa' det.“

Han hadde jo vidst det, fra han saa Huset igjen og Far paa Altanen.

„Døren skal være aaben til alle Værelserne undtagen Fars“ sa Laura.

„Ogsaa skal hun ha Vaagekone,“ sa Margrethe.

„Det er Hjernebetændelse.“

„Mathea siger, at kanske det er det bedste for hende, for de pleier ikke at faa sin Forstand igjen efter Hjernebetændelse, selv om de kommer sig.“

Han gik fra dem, ud i Haven.

Han vaagned. Hvor var han? Naa jo — det var jo sandt. Far hadde nok syntes, det var stygt af ham, at han ikke vilde bli boende hjemme — og Fritz's Mor hadde ogsaa set saa underligt paa ham, da han sa, at han gjerne vilde være der. De trodde vist det var, fordi det var saa uhyggeligt derhjemme nu og alle Værelserne aabne ind til hendes Værelse, det trodde de, og saan maatte det vist ogsaa se ud. Far hadde jo først ladt ham faa Lov, da han sa', han ikke kunde læse derhjemme. Han stod op og begyndte at klæ paa sig.

Nu skulde han altsaa læse idag. Det var vist tidlig, frygtelig tidlig. Mon hun var død nu? Smith hadde dog ikke vært saa slem, som Foss. Mon hun hadde hat et Anfald til. Tænk, om hun ikke hadde, saa kunde det altsaa være muligt, hadde Smith sagt — —. Han vilde gaa hen og høre efter. At ikke Smith gjerne kunde blet der i Nat. Det kunde jo kanske hjulpet, om han eller ialfald Amanuensisen hadde vært der, naar Anfaldet kom — hvis det kom. Gangdøren var stængt. Sagte, sagte krøb han ud af Vinduet og følte sig selv som en Tyv. Det var deiligt Veir og alle Fuglene sang. Der stod Krocketbøilerne, det var længe siden de hadde spilt nu. Nei, det var jo i forgaars. Han saa henover mod Fars Gaard. Træerne skjulte hendes Vindu. Han gik ud af Porten. Nu kunde han strax se det. Nei! det stod ikke aabent. Naa, det var da endda godt. Han tog ingen Sten forat forsvare sig mod Nero, den var vist ikke oppe saa tidlig. I Kjøkkenet stod en fremmed Kone. Hvor stygt hun var, saa bleg og mager og huløiet, med hvid Nattrøie og kort Skjørt. Aa ja! Det var naturligvis Vaagekonen. Hun stod og kogte Kaffe.

„Har hun hat noe Anfald i Nat?“

Hun saa op, mønstred ham fra Top til Taa og svarte tilsidst barsk, næsten ærgerlig: „Nei.“

„Naa, det var jo godt, for da kan det jo hende at hun kommer sig.“

„Kan det hende? ja jeg hørte nok han Smith sa' noe sligt. Men jeg trur naa mere paa Foss jeg. Foss, det er en flink Mand, det ser Di. Og forresten, saa er det jo ikke noe at ønske for Barnet. For har dem hat Hjernebetændelse saa blir dem naa Idiot alle sine Daer —“ Hun saa ned i Kanden, om Kaffen var kogt.

„Jeg vaagte hos Barnet til Guldberg her, og det blev da bra igjen, og det var da reint fra sig sjæl.“

„Blev det Idiot.“

„Nei langtifra da.“

„Kom det sig?“

„Javist kom det sig?“

„Naa der kan di se.“

„Kan jeg se? Har jeg sagt andet, end som sandt er at dem blir for det meste Idiot efter Hjernebetændelse om dem overstaa det, men dem overstaa det næsten aldrig. Hvad, som denna gjør, det er inte godt at vite — endda da. Det faar vi se. Men det staar i Guds Haand det, ser Di. Det er han, som bestemmer over Liv og Død og hverken Di eller jeg.“

Hun saa bestemt paa ham og løfted paa Laaget til Kaffe-kanden.

„Jeg skulde ha hentet noen Medeciner. Hvis hu ikke fik mere a de Anfaldene, saa skulde Amanuensisen had Bud om, hosdan Natten hadde vært. Ossaa skuld'en skrive paa denna Æska.“

„Ja jeg — jeg skal gjerne gaa, jeg — jeg skal flye naa med det Samme. Men han ligger vel og sover endda.“

„Jamen det gjør ikke no. Det er bare at vækken det. Her er Æsken.“

Han sprang let paa Taa nedaf Trappen og gik fort afsted, glad fordi han kunde gjøre noe Nytte. Saa tidlig hadde han vist aldrig været ude. Fuglene sang, det var deiligt Veir. Han vilde spørge den unge Doktoren nu med det Samme. Det maatte da kunne gaa an, at faa spurgt om det. Han maatte ha Vished. Men hun blev jo ikke frisk for det! Nei! men aligevel! Han vilde spørge. Han vilde. — — — Naar han saa kom hjem, saa vilde han sætte sig ned i Haven og læse. Han maatte jo læse, skulde det ikke gaa rent galt til Examen. Og saa slap han da at tænke paa dette Ene hele Tiden.

Rudolf laa vel og sov deroppe. Ja! Naturligvis. Gardinet var nede. Ingen Mennesker i Gaden, undtagen den Konstabelen der langt nede i Kristian August.

Han gik forbi Foss's Hus.

Ja Han var nu bekjendt for, at han var slem til at dømme Folk fra Livet. Det skulde være rigtig Morro om han fik en lang Næse dennegangen. Han gik fortere og klemte Pille-æsken fast i Haanden. Det var alligevel noe festligt ved at være saa tidlig oppe — ligesom noe ferieagtigt — det minded ham om — ja nu vidste han det. Det minded om, naar de hadde gaat Fodtur og hadde vært paa Mødestedet saa tidlig. Det var næsten, som det var Søndag idag. Jamen det var jo ogsaa Søndag.

Han ringte paa Hospitalsporten. Langt om længe kom der en Mand i Skjortearmerne og lukked op.

„Reservelægen? Han ligger og sover endda han.“ „Jamen han har bestilt mig herved saa tidlig som muligt.“ Han blev ført op gennem en lang Gang og endelig ind i et nøgent lidet Værelse med grønmalte Murvægger. I et Hjørne laa Amanuensisen og snorked. Portneren var gaat ud igjen.

Georg gik hen og tog ham forsigtigt paa Skuldren. Det var bare en Uldskjorte, han havde paa, ikke ordentlig Natskjorte. Amanuensisen snorkede videre.

Hvad skulde han gjøre. Ja! Vækkes maatte han. Han rusked ordentlig med et kraftigt Tag. Saa vendte der sig et stygt grimt Ansigt mod ham, som kjæmped forat bli vaagen og som saa saa komisk ud, at Georg hadde Lyst til at le. Ja -- han kunde gjerne lét -- hadde han ikke vært saa bedrøvet.

„Naa -- saa hun ikke har hat noe Anfald i Nat, det var jo godt. Kom her med Æsken saa skal jeg skrive paa -- og jeg kommer op Kl. 10. Farvel.“

Han kasted sig ned i Sengen, hulled sig ind i Tæppet og snorked.

Georg gik.

Nu hadde han jo ikke faat spurgt alligevel. Naar Amanuensisen kom op Kl. 10, vilde han gjøre det. Nu skulde han altsaa ringe paa Apotheket.

Han huskede paa Historien om den Manden, som ringte paa Apothekets Klokke midt paa svarte Natten og bad om Lakrits, og da Farmaceuten spurgte om han ikke gjerne kunde vente med den Slags Ting til næste Dag, svarte at det kunde han gjerne og gik sin Vei. Han ringte, det varte længe.

Et grættent Ansigt uden Snip og med uredt Haar kom paa Ruden af Døren og saa forvildet paa ham, lukked Døren paa Klem og spurgte: „Hvad er det fornøe?“

Mon hvordan Ansigtet vilde kommet til at se ud, hvis han hadde bedt om lidt Lakrits.

Han rakte frem Æsken og blev sluppet indenfor.

Farmaceuten løb ud, knappende sine Buxesæler.

Morgensolen skinte paa alle Krukkerne og Flaskerne. Langt borte høre han Rummelen af en Vogn. Mon han ikke turde spørge Farmaceuten, slige Folk skjønner sig jo altid lidt paa Sygdommer ogsaa. Aa nei det var bedst at spørge en ordentlig Doktor.

Han fik Æsken og skyndte sig hjemover. Der var kommet enkelte Folk paa Gaden:

Han stirred ind i Ansigterne paa dem, om de havde noen Datter eller Søster, som havde Hjernebetændelse. Nei! Tvertimod. De tænkte bare paa at det var Søndag og deilig Veir. Endda mindre saa de ud som de var Skyld i at Noen skulde dø.

Nu var han strax hjemme — var Vinduet oppe?

Nei.

Vov—vov vov!

Han bøied sig fort og fik fat i en stor Sten. Som udskudt af en Kanon kom Nero farende ud af Jørgersens Port og lige i Benene paa ham. Han satte Ryggen mod Havegjærdet og trued den med Stenen og lod som han kasted den. For hvergang gjorde den et Spring til Siden. Han nærmed sig imens mer og mer sin egen Port. Nu var han derinde. Nu var han paa sikker Grund — nu var han reddet og han sendte Stenen af al Kraft efter Nero som sprang til Siden, Stenen slog i Gjærdet ligeoverfor, saa det sang.

„Det var saavidt du klarte dig dengangen Vennen min!“

Han sprang op af Trappen gik ind i Køkkenet og afleverte Æsken.

„Vil du drikke Kaffe,“ sa' Laura, „der er dækket i Entreen.“

Drikke Kaffe? og Spise? Han blev lidt forbauset. Han hadde jo ikke spist siden igaarmorges. Det var ligesom det ikke havde faldt ham ind, at de skulde spise saalænge dette stod paa. Lilli spiste jo heller ikke.

Men da hun sa' det, blev han med et forfærdelig, forfærdelig sulten og han gik over i Entréen. Et deiligt Forkostbord stod dækket der. Baade Mysost og varme Rugkager. Bagefter vilde han sætte sig til at læse.

Det var fem Dage senere, en forfærdelig varm Dag. Han sad i Haven og repeterte Odysseen.

Mon ikke Fritz vilde gaa og bade idag. Nei det var sandt, han skulde jo op i eftermiddag og Rudolf ogsaa.

Han bøied sig over Bogen og læste, men om en kort Stund holdt han op, læned sig tilbage mod Træstammen og saa ret frem for sig.

Lam i hele den ene Siden, det var jo forfærdelig! Men hun havde da faat sin Bevidsthed igjen. Hun havde jo selv tat med høire Arm og løftet op den venstre og smilt til Doktor Smith forat vise, at hun ikke kunde røre den.

Han stirred ret frem for sig paa Stikkelsbærbuskene.

— — Han havde altsaa legt med hende — kommet til at puffe hende. Hun havde faldt — havde stødt sig i Ryggen — havde faat Hjernebetændelse. Hjernebetændelsen stod kanske i Forbindelse med det Stødet. — Nu laa hun mellem Liv og Død — hvis hun levte; blev hun Idiot alle sine Dage.

— — — Saa nu havde han atter for hundrede og tyvende Gang sagt op denne Lektien. Man skulde min Sandten tro, at det var den, han skulde op i til Examen og ikke Odysseen. Hvad kunde det nytte at sidde og gnage paa dette? Han kunde jo ikke noe for det da, for Pokker. Det var at betragte som man kom til at vælte en Lampe. Han havde jo ikke villet gjøre det. Det fik s'gu være en Ende paa dette herre naa. Han kunde da ikke hele sit Liv lide under dette. Han vilde tænke paa noe Andet: De Stikkelsbærrene var nu vist snart modne. Aa ja det var saa varmt om Dagen, saa det var rimeligt. Han bøied sig frem og tog et. Men det var jo ogsaa fatalt, at han netop skulde komme til at puffe hende. Han kunde igrunnen ikke forstaa, hvorfor han netop havde puffet hende. Hadde han ikke gjort det nemlig, saa var det jo ikke gaat saa galt. Han pleied jo aldrig at puffe. Hvorfor netop da. Der var altsaa to uheldige Sammenstød. For det Første, det at han, som aldrig ellers puffed, nu kom til at gjøre det, og dernæst at den Sengen stod netop saan, at hun kom til at falde mod den skarpe Kanten med sin Ryg. Hadde ikke hun — Sludder! Hadde ikke det, saa hadde ikke det. Det var jo aldeles idiotisk. „Hadde jeg hat den Hatten, jeg hadde hat, saa hadde jeg hat Hat,“ det var dog et udmærket Ordsprog. Mon hvem, som hadde fundet paa det. Mon hvem idetheletaget fandt paa saane Ordsprog? Det var naturligvis En, som selv hadde vært plaget af det at tænke slig. Kanske han som hadde fundet paa det, engang af Vanvare — — Uf nei nei nu vilde han ikke mer. Det var da komisk, at, naar han selv skjøjnte, det var domt, han da ikke kunde la være.

Han langed ud og tog et Stikkelsbær. Han maatte da være underlig indrettet. Indrettet? Saa nu vilde han nok til at skyde Skylden over paa Andre — det skulde bare mangle, det ligned ham s'gu. Det var vel Gud, som skulde ha' Skylden for det Hele. Ham vælter man jo Alting paa naturligvis. Aa

nei! Gud befatted sig nok ikke med at puffe Smaapiger ind mod skarpe Sengekanter. Det skulde nok ikke lykkes at faa det over paa ham ialfald. Det vilde nok være meget bekvemt, men — — —

Ja det var naturligvis forresten ikke saa at forstaa, at Gud ikke blanded sig i Smaating. Det var ikke saa, at Gud havde skabt Verden og saa lod den rulle og rulle. Han saa for sig Candidat Færdens Ansigt oppe paa Kathedret, naar han forklarte dette og hørte hans brægende Stemme. Gud interesserte sig naturligvis ligesaameget for det Smaa, som for det Store. For ham var Intet hverken Smaat eller Stort, men — Naa ja det var jo ikke Religion han skulde op i heller.

Han bøjed sig over Bogen og læste en Stund. Det gik i Havegrinden.

Han saa op.

Margrethe. Naa! Hun bragte velnoe Nyt deroppefra og derindefra, fra det allerinderste frygtelige Værelse, hvor han ikke turde være. Han saa paa hende derborte, mens hun plukked en Blomst. Det var forresten ikke godt med Blomster i deres Have! Der var jo Ingen, der tog sig af det, saa. Hun turde altsaa være derinde i det Værelse deroppe, hvor Lilli laa som en eneste uhyggeligt dirrende Krampe — med alle andre Værelser aaben for sig, ligesom i det Allerhelligste — ligesom en østerlandsk frygtelig Afgud — Hun turde være der Nat og Dag. — Var han da saan en Kujon. Ja! Han var vist det.

Hun kom sagte hen til ham med Blomsten i Haanden. Det var en fattig Rose med tørre, tynde, halvspiste Blade og han saa en lysegrøn Bladlus krybe paa et af dem. Han bøied sig frem og blæste paa den. Den slingred i Stormen, men holdt sig krampagtig fast. Hun knipsed den væk.

„Far bad mig spørge dig, om du ikke vilde gaa op til hende — og være lidt inde hos hende. Hun har sin Bevidsthed nu. Hun kjender os.“

Han svarte ikke, men saa ret frem for sig.

„Jeg skjønner ikke du kan holde ud at være der,“ sa han endelig.

„Jeg skjønner ikke, du kan holde ut at ikke være der,“ sa hun strængt og alvorligt.

Han svarte ikke og bladed i Bogen. Han holdt paa at si' at han ikke havde Tid. Han maatte læse, for han skulde op i Eftermiddag — nei det gik nok ikke an at si'. Det vilde ikke gjøre noget godt Indtryk.

Hun brak en Gren af Kirsebærtræet og sa:

„Vil du ikke være hos hende, som du var saa glad i, nu da hun har det saa ondt. Hun har sin Bevidsthed nu — kanske synes hun, det er underligt, at du ikke kommer. Kanske piner det hende. Hun har set sig om flere Gange — kanske det er efter dig. Du kan komme til at angre det Georg, naar det er forsent. Kom!“

„Nei — nei — nei!“ skreg han og trampet i Jorden.
„Jeg vil ikke — jeg vil ikke.“

De saa begge forskrækket paa hverandre.

„Jeg forstaar dig ikke. Bare du ikke kommer til at angre det,“ sa hun stiltfærdigt, vendte sig og gik bort over Gangen.

Han saa paa hendes Ryg og den bøjede Nakken.

Angre det? Javist kom han til at angre det og vist var det stygt af ham. Men nej — nej! Der op — derind. Aldrig i Evighed! Faat sin Bevidsthed igjen desforuden! Tænk om hun saa paa ham — Tænk!

Aa hvad vilde hun nu igjen med de Filleroserne, de var jo fulde af Blalus. Naa — de skulde vel staa i Vand deroppe.

Paa Trappen vendte hun sig og saa sig tilbage.

„Nei. Nei. Jeg vil ikke,“ mumled han.

Vilde han komme til at angre det? Ja naturligvis. Han var jo slig, at han gik og angred bestandig. Han var anlagt for det. Men det var jo ogsaa forfærdeligt. Tænk at han virkelig ikke vilde være et Øjeblik inde hos den lille syge Søster, at han ikke turde. Han var altsaa en Kujon. Det var det, de kaldte ham, da han var liden og ikke turde dukke sig i Bølgerne dernede i Danmark hos Bedstefar, da han var gaet med de andre Gutter ud paa en lang lang flad Strand. Og de kaldte ham for en Kujon og lo af ham. Han havde ikke bryd sig om det, kunde han huske. Han havde bare syntes, det var saant et underligt nyt Ord. Mærkeligt at han kunde huske saa langt tilbage forresten. — Han var vist ikke mere end 4 Aar. Det var altsaa ikke sandt, at man ikke kunde huske længer tilbage end til 5aarsalderen. Han kunde huske mange Ting fra den Tiden — — — og at han selv ønsked sig saa forfærdelig at faa en liden Bror til at slaas med og lege med, for at de andre Gutterne ikke altid skulde kalde ham „Jente-Georg“. Men en Nat, han vaagned, var han flyttet ind i et andet Værelse — ind i Dagligstuen og Tante kom og fortalte ham, at nu var der kommet en liden Søster til. Søster — ikke

Bror. Og hun havde kysset ham medlidende og sagt, at hun selv skulde slaas med ham. Tante slaas med ham. Han maatte smile, naar han tænkte paa det. Men da Lilli blev 5 Aar var hun ligesaagod som en Bror — meget bedre. — Ja det var vist. Men det hadde nok vært bedre for hende om hadde været anderledes. — — Saa! Begyndte han nu igjen. Det var da som Pokker!

Langtifra! Hun klarte det naturligvis ikke, der hadde naturligvis aldrig engang været Tale om, at hun skulde kunne komme sig. Det var bare noe, Smith hadde sagt forat trøste dem. Tænk at dø.

Mon hun nu kom i Helvede desforuden. Hun hadde jo just ikke vært videre snil.

Det var forfærdelig saa længe det varte. Det tog jo aldrig Slut. Ja nu kunde hun ved Gud gjerne dø, hvis hun idetheletaget skulde dø. Det varte jo uendelig længe, og han, som trodde at det dengang var Dødsrallen. Ha — det var nok bare en Krampelyd. Men nu kunne Dødsrallingen gjerne begynde for ham. Det var ogsaa forfærdelig uhyggeligt Alt dette. Ingensteder havde han at være heller. Det var endda godt, det ikke regned, saa han kunde sidde her. Alting var i Opløsningstilstand. Hele Huset var som et Hospital. Ogsaa forlangte de, at han skulde læse til Examen. Hvis de nu kom ned og sa, at hun var død, saa vilde han bli glad, forfærdelig glad. Vilde han virkelig det? Ja, tænk, det vilde han.

Det var da fælt. — Det var nok han som kom i Helvede og ikke hun, Stakkell.

Han saa op.

Der kom Smith. Han kunde gjerne gi hende lidt Morfin han, lidt formeget Morfin istedenfor at gaa og hale det ud — — — hvis det ikke var muligt at — —

Ak ja, men hvad kunde det hjelpe, selv om det kunde ske. Hun kom jo til at bli Idiot.

Uf og den fæle Vaagekonen gjorde det jo endda mere uhyggeligt.

Hadde Margrethe bare ikke sagt, at hun hadde sin Bevidsthed. Tænk om hun lukked op Øjnene med en Gang og saa paa ham, saan saa han skjønnte, at hun vidste det og hun skjønnte, at han vidste det, de To var de Eneste, som vidste det. Nei derop fik de ham ikke.

Der gik Smith igjen, blid og fornøjet som altid. Det var en kort Visit.

Der kom Margrethe igjen. Mon det var godt eller ondt hun kom med. Hun skulde naturligvis plage ham igjen. At de ikke kunde la ham i Fred.

Hun kom stille henover Gangen. Noen Grener bøied hun tilside med Armen, de skvat tilbake efter hende. Der stod hun for ham. Hun saa kjærligt og alvorligt paa ham.

„Far bad mig spørge, om du ikke vilde komme nu og si' Farvel til hende. Smith sa' at der var ikke mere at gjøre. Hun hadde ikke en Time igjen at leve i. Hvis du vil se hende ilive maa du komme nu.“

Han bed sig i Læben.

„Har hun sin Bevidsthed,“ spurgte han endelig.

„Nei, nu har hun mistet den igjen. Du kommer altsaa?“

„Ja strax.“

Hun gik op. Ved Gangdøren derborte vendte hun sig.

Ja for Pokker nu kom han, han slængte Odysseen.

Hun hadde mistet den igjen, hadde hun sagt. Bare det var sikkert. Ihvertfald var det bedst at gaa strax. For hun kunde jo faa'n igjen.

Han reiste sig.

„Bare hun ikke faar den igjen mens jeg er der. Tænk om hun slaar Øinene op.“ Han saa hende for sig liggende der med rødt dirrende Hode. Nu skulde han altsaa ha det forfærdelige Synet igjen.

Han gik en Omvej — gjennem Fars Værelse.

Hele Tiden saa han det røde dirrende Hode for sig. Far saa op paa ham — men sa ingenting. Han gik ind i Tantes Værelse. Her hadde han ikke vært paa 8 Dage. Døren stod oppe og han kunde se gjennem Dagligstuen helt ind. Hvor stort og tomt og stille her var. Som i en Gravhvælving. Det var en forfærdelig lang Vei gjennem Dagligstuen didind. Paa Bordet derinde stod et Glas med Roser. Det var lidt halvmørkt derinde, og han kunde ikke rigtig se, hvordan det var derinde i Sengen. Jo der saa han det. Hun saa ud, som hun var 60 Aar.

Han gik over Tærskelen og hen til Sengen. Hun var graa i Ansigtet — hun skjalv ikke. Øjnene var halvt lukket, han saa bare det Hvide. Hun laa ubevægelig. Hun saa ud, som hun var død — som hun længe hadde vært det. Det var jo en gammel Kone, som laa der.

Blygraat.

Panden kjendte han igjen. Men den var ligesom blet højere og bredere. Den filtrerede Haartjafsens var strøget væk. Hun saa ud, som hun var druknet.

Nej ikke andet end Panden kjendte han igjen. Næsen? Aa jo, den hadde jo igrunden samme Form. Og det Pene ved Mundvigerne var der endnu, skjønt Munden var skjæv. Nei han kunde ikke finde hende igjen.

Rørte hun sig ikke? Han skvat.

Nei.

Mon det ikke kunde være nok nu. Mon han ikke kunde gaa nu? Hadde han ikke været der længe nok. Mon de syntes, det var underligt, at han ikke graat?

Haanden ligned jo aldeles, som laa der paa Uldtæppet. Den var ikke blet bleg og mager engang. Der var lidt Rødt ude ved Neglene.

Han vilde ta den og kysse den og bøied sig. Men han reiste sig fort op igjen. Hadde hun ikke rørt sig. Hun vidste, han var der. Hun vilde ikke, han skulde komme nær hende.

Han vendte sig og gik. Han følte at Margrethe og Laura saa paa ham og syntes, han var en kold Egoist.

Langsomt gik han tilbage gjennom Dagligstuen. Hans Skridt klang saa høit i Stilheden skjønt han gik paa Tærne. Indgjennem Tantes Værelse. — Det var som hadde det vært hundrede Saler ind til Fars Værelse. Han lukked Døren godt efter sig.

Far saa op — deres Øine mødtes. Far reiste sig og gik derind. Naa ja. Det var jo den sidste Timen. Georg gik stille ud, lukked Døren efter sig, gjennom Entréen ned af Trappen og ind i Haven bortover Gangen hen til Bænken, hvor Odysseen laa.

Han saa den for sig den lille fine Haanden paa Uldtæppet og da han tænkte paa det Røde ved Neglene — ligesom det sidste Sted, hvor Livet var flygtet ud, brast han i Graat.

Han kysset i Luften og hvisked gjennom Graaten:

„Jeg kunde ikke noe for det Lilli — jeg kunde ikke noe for det.“

Christian Krohg.

To Breve fra J. L. Heiberg til Clara Raphael.

Sjælden har en dansk Bog vakt saa stort et Røre som den af en ung 20-aarig Dame — Frk. *Mathilde Fibiger* — forfattede og under J. L. Heibergs Protektion ved Juletid 1850 udgivne „*Clara Raphael, 12 Breve*“.

Clara Raphael, der for Nutidsmennesker er utaaelig forskruet, affødte ved sin Fremkomst en hel Literatur. Et Utal af Piecer og hele Bøger drøftede med Iver og Lidenskab det af den unge Dame rejste dengang nye og overraskende Spørgsmaal: Kvindens aandelige og personlige Frigørelse.

De to Breve, som nedenfor meddeles, oplyser, hvorledes Heiberg traadte i Forbindelse med den ham ganske ubekendte Dame og charmeredes til den Grad, at han beredvillig paatog sig Hvervet som Frøkenens literære Ridder.

I.

Kjøbenhavn, den 1ste November 1850.

Høistærede Frøken!

De Papirer, som De har gjort mig den Ære at betro mig, have givet mig saameget Stof til Eftertanke, at jeg næsten ikke veed, hvor jeg skal begynde og hvor jeg skal ende. Dog, Begyndelsen er ikke vanskelig at finde. Den bør bestaae i, at jeg takker Dem for den Tillid, De har viist mig. Saafremt De i en literær Sag behøvede en Raadgiver, var der jo saa Mange,

mellem hvilke de kunde vælge. Mellem disse Mange maa jeg nødvendig være Den, De har foretrukket. Det er et Naadevalg; som et saadant skal jeg betragte det, som et saadant skal jeg stræbe at fortjene det.

Ved at læse Deres Navns Underskrift havde jeg strax en Anelse om, at De var Søster til en ung Mand, som jeg har kjendt og af og til seet i mit Huus, og som en tidlig Død desværre forhindrede fra at realisere de store Forhaabninger, som man havde knyttet til hans Udvikling. Allerede denne Omstændighed maatte give mig Interesse for Deres Meddelelser. Og da jeg havde læst Deres Brev, som bærer et saa elskværdigt Præg, var mit første Ønske at læse flere Breve fra samme Haand. Og dette Ønske kunde jeg jo strax faae opfyldt ved at tilegne mig Indholdet af den lille Pakke. Jeg tøvede heller ikke med at gjøre det. Under denne Læsning overraskedes jeg meer og mere ved saamange uventede Egenskaber ved Manuscriptet. Jeg forbausedes over den dybsindige, piquante Reflexion, der syntes at forudsætte en mangeaarige Verdenskundskab, over den energiske Character, som Brevskriverinden udvikler, endelig over den store Veltalenhed, Virtuositeten i Diction og Foredrag. Jeg havde ikke læst Halvparten, før jeg begyndte stærkt at tvivle paa, at Manuscriptet virkelig hidrørte fra en ung Pige, og jeg tænkte allerede paa, hvorledes jeg, uden at vække nogen Mistanke, skulde gjøre for at erhverve mig nogle Personal-Oplysninger, da i det Samme det heldigste Tilfælde kom mig imøde i Skikkelse af min Cousine Sophie Møller og hendes Datter Christine, som just kom for at tilbringe Aftenen hos os. Jeg veed af Erfaring, at Sophie Møller kjender næsten alle Mennesker, og kan give Oplysning om Enhver. Jeg benyttede da Leiligheden, idet jeg paa en ganske umærkelig Maade ledede Talen hen paa Deres Familie. Og efter at jeg saaledes ganske rigtigt havde faaet en heel Deel at vide, men lutter Ting, som ikke interesserede mig, kom Lykken mig tilhjælp paa en Maade, der overtraf min dristigste Forventning, idet Christine udbrød: „En af Døttrene, jeg troer den Yngste, er confirmeret med mig; det er saadan en nydelig Pige.“ — „Hvad er hendes Navn?“ spurgte jeg dristig paa Grund af det uventede Held. „Mathilde,“ lød Svaret. Saaledes var jeg nu ved Maalet. Dagen efter fortsatte jeg Læsningen af Manuscriptet, mistænksom imod mig selv, som en bestukken Dommer, hvem Billedet af „den nydelige Pige“, i Forbindelse med det i hans Haand nedlagte Præg af hendes aandelige Skjønhed, altfor

let kunde gjøre partisk i sin Dom. Men heldigviis har jeg en lang og god Øvelse i at lade mine personlige Sympathier, saavelsom Antipathierne, være uden Indflydelse paa min Dom om Værkerne. De skal nu see, at jeg formaaer det.

Den Idee, som opfylder Clara*) — saaledes faaer jeg vel at kalde hende, men i mine Tanker hedder hun Mathilde — er Kvindekjønnets Emancipation, ikke i den vulgære Betydning, at Kvinden skal fægte, svømme og ryge Tobak, heller ikke i den mindre vulgære, men næsten værre, at hun skal have Sæde og Stemme i Communer og paa Rigsdage, og kunne aspirere til at blive Minister, men i den Betydning, hvis Gyldighed Alle maae indrømme, at hun skal have Frihed til at realisere sit Ideal. Og dette Ideal, det kvindelige, betragter Clara som integrerende Deel af Menneskehedens Ideal i Almindelighed. Det mandlige og det kvindelige Ideal ere, hvert for sig, ensidige; kun af begges Forening opstaaer det almindelig menneskelige. Alt dette maa man indrømme, men derefter vil man spørge: „Hvad er da det kvindelige Ideal?“ Det maa jo, efter hvad der er forudsat, være forskjelligt fra det mandlige, være dettes Komplement til det menneskelige. Men heri synes det mig nu, at Clara slipper Conseqvensens Traad, idet hun bestemmer det kvindelige Ideal omtrent som det mandlige, eller maaskee snarere holder det i en saa abstract Almindelighed, at det forekommer, som om det faldt sammen med sin Modsætning, thi Manden er i det Hele et abstractere Væsen end Kvinden. Idetmindste gaaer det mig ligesom den Mathilde, til hvem Clara skriver, at jeg ikke forstaaer hvad det er for en Idee, som Denne vil leve og virke for. Den maatte, synes mig, have et bestemt Indhold. Dette med Hensyn paa den positive Side. Jeg kommer nu til den negative, det vil sige: den Side af den kvindelige Natur, som Clara vil have udelukket fra Idealet, den jordiske, om jeg saa maa kalde den, den, hvorved Kvinden opfylder sin saakaldte jordiske Bestemmelse. Men at udelukke denne Side er formentlig det Samme som at opgive selve Idealet. Det høieste kvindelige Ideal, som Christenheden erkjender, er Foreningen af Jomfru og Moder. Uden at inklade mig paa Mysteriet heri, hvilket, som ethvert Mysterium, bliver til Modsigelse og Absurditet. naar Forstanden vil analysere det, vil jeg kun bemærke,

---

*) Undskyld dette Kradseri, men jeg kan ikke overtale mig til at skrive Concept. (I selve Brevet har H. først skrevet „Mathilde“, men rettet det til „Clara“.)

at selv om man kun tager det som Symbolik, som Billedsprog, ligger den Tanke deri, at det kvindelige Ideal har paa engang en jordisk og en himmelsk Side, og at det vilde være mangelfuldt, dersom den ene af disse manglede. Men Clara finder Idealet mindre realiseret i Guds Moder, end i Jeanne d'Arc, og heri ligger udentvivl en Misforstaaelse. Jomfru Maria er det for Alle gyldige Ideal, som enhver Kvinde bør stræbe efter; derimod Jomfruen af Orléans er et particulært Ideal, som umuligt kan gjælde for Alle, thi hendes Mission var selv particulær, foranlediget af særegne, tilfældige, ialfald udvortes Omstændigheder, der ikke let gjentage sig, og, selv om de gjorde det, dog ikke henvende deres opfordrende Røst til Alle. Netop fordi hun, saa at sige, kun var skabt eller af Forsynet bestemt til at udføre denne ene Mission, maatte hun have den Ensidighed, som Den ikke kan undvære, der vil virke for et enkelt Formaal imellem utallige. Det er derfor rigtigt opfattet af Schiller, at den jordiske Kjærlighed besmitter hende, og at, idet hun berøres af denne, forlader Aandens Bistand hende, og hun taber sin Magt. Men dette er, som sagt, noget ganske Particulært, det er ikke det almindelige kvindelige Ideal, og man maa dog antage, at det er dette, som Clara vil realisere.

Det er, som De seer, den sidste Deel af Manuscriptet, der har givet mig ovenstaaende Syn paa Sagen. Det er først her, at der indtræder egenlige Begivenheder, der gjøre det muligt at opfatte den hele Brev-Cyclus som en Novelle; men det er ogsaa først her, at man seer Resultatet af det Hele, og det er dette Resultat, som jeg ikke kan ansee for den Sandhed, hvori Læseren kan slaae sig til Ro. Inden Begivenhederne indtræde, altsaa i det allerstørste Parti af Bogen, seer man en interessant kvindelig Character i en Crisis af sin Udvikling, og man ønsker næsten, at Resultatet maa udeblive, fordi man føler, at det maa være overilet, naar det kommer, og derfor under den fremtidige Udvikling maa vige Pladsen for et andet. Afseet altsaa fra den omtalte Slutning, gjør Bogen et Indtryk, ikke som en Novelle, men som et Slags „Bekendtnisse einer schönen Seele“, thi Clara er i Sandhed en skøn Sjæl, en høit begavet og rigt uddannet Aand, en ædel, energisk, sand Character. Naar hendes Omgivelser beskyldte hende for Affectation, beroer det paa en complet Misforstaaelse af hendes Væsen. Men vel kan man tillægge hende Exaltation, ikke den tomme og flauue, der sværmer for det Første det Bedste, som Tilfældet gjør til dens Gjenstand, men den noble, hvis Gjenstand er det i sig selv

Sande og Gode. Men Clara er selv saa sand og saa god, at hendes Exaltation maa blive til Inspiration, til den Begeistring, der griber den hele fuldstændige Idee, medens Exaltationen kun griber den ene Side, er blind for den anden og uretfærdig imod den. Claras Bekjendelser ere langt fra at være sluttede. Den Tid vil komme, da en lille hedensk Gud, som hun nu trodser, vil tage en frygtelig Hævn over hende; og naar det er skeet — vær overbeviist om at det skeer — da vil hun finde det mere overensstemmende med det kvindelige Ideal at omfavne sin Elskede, end, som Tegnér, at trykke hele Verden til sit Bryst. Den Kjærlighed, som omfatter hele Menneskeslægten, er skjøn, thi den er en Christens Pligt, men den er for abstract til at kunne fylde hele Pladsen i et ædelt kvindeligt Hjerte. Kvinden skal være medlidende, sympathiserende, hjælpsom imod Alle, men hun skal elske Een; thi det er Incarnationen af hendes Idee, hendes rette Emancipation; og denne Kjærlighed til Een maa ikke forekomme hende som en Conflict med hendes Kjærlighed til Alle, eller med hendes ideale Stræben i det Hele.

Og lad os see, om denne Ensidighed i Claras Ideal ikke efterlader en lille Skygge i hendes Character, af og til fordunklende hendes naturlige Elskværdighed. Jeg sigter herved til den Uforbeholdenhed, hvormed hun forsikkrer den unge Greve om sin Foragt, samt den improviserede Prædiken, som hun holder for Præsten selv og et stort Auditorium. I sig selv er denne Prædiken fortræffelig, jeg mener fra Talentets Side betragtet, thi Ideerne selv ere neppe ganske modne, og ville uden tvivl engang udvikle sig til et andet Stadium. Præstens Anskuelse er sagtens grundigere end Claras; det er kun Skade at den gode Mand ikke har Claras Talent. Men det var ikke denne Side af Sagen, jeg vilde udhæve. Min Mening er, at uden Hensyn paa Claras Anskuelse og Fremstillingsgave, er en saa skarp, saa mandig personlig Optræden en lille Fornægtelse af den kvindelige Ydmyghed, af den jomfruelige Undseelse. En hyppig Gjentagelse af saadanne energiske Optrædelser vilde berøve hende Gratien. Men lykkeligviis har hun denne i saa rigeligt Maal, at man gjerne tilgiver hende et Par Skridt udenfor Grændsen. Imidlertid staae disse smaae Udskeielser — om jeg tør kalde dem saaledes, i Forbindelse med den abstracte Opfattelse af det kvindelige Ideal. Thi at ville sætte Sandheden igjennem, uden alt Hensyn paa de Omstændigheder, der betinge dens Modtagelse, er allerede hos en Mand en ensidig, abstract Bestræbelse — det er ved den at Erasmus

Montanus er en saa interessant opfattet Character. Men hos en Kvinde, og især hos en ung Pige, er den allermindst paa sit Sted. Hun kjæmper i sine stille Tanker den Strid, som de høirøstede Mænd føre med deres Tunger. Altsaa med andre Ord: Med al Claras Elskværdighed er der noget hos hende, som idetmindste Verden vil kalde ukvindeligt, og maaskee ikke saa ganske med Uret, thi det Abstracte er i og for sig selv ukvindeligt. Lad Manden have den skarpe Kant, lad ham af og til, uden Fodfæste, overflyve Virkeligheden; Kvindens Bestemmelse er at kalde ham tilbage til det skønne Jordiske; hun skal være den, der bygger Bro mellem Himlen og Jorden.

2. November.

De vil see, høistærede Frøken, at jeg holder Ord. Hvor stor eller hvor liden Gyldighed der tilkommer min Dom om Deres Arbeide, maa staa ved sit Værd, men De vil indrømme, at jeg har viist mig upartisk, uagtet det var i denne Henseende, at jeg nærede den største Frygt for at forfeile min Dom. Jeg kommer da nu til Besvarelsen af Hovedspørgsmaalet, nemlig Udgivelsen af Claras Breve. De spørger, om jeg vil være Udgiver af Bogen. Med Glæde. Har de valgt mig til Ridder paa Litteraturens Kampplads, skal jeg visselig ikke undslaae mig for at bære Deres Farver i mit Skjold. Desuden troer jeg, at for at Claras Breve skulle gjøre den rette Virkning, maa Læseren have Sikkerhed for at Forfatterinden virkelig er en ung Pige, men denne Sikkerhed kan ene gives ham derved, at en bekjendt Mand, hvis Ord bør staae til Troende, beretter det i en lille Forerindring. Forsaaavidt har jeg altsaa ikke mere at sige herom, men er færdig med Sagen; thi at skaffe en Forlægger, som betaler et passende Honorar, at sende dem Beløbet af samme, at faae Bogen færdig til Juul, alt dette tør jeg nok paatage mig, ja Et endnu, ifald De tillader det: at være Den, som overrækker Dem det første Exemplar, naar De ved ovennævnte Tidspunkt kommer til Kjøbenhavn, hvorom De jo i Deres Brev giver Haab. Men inden jeg endnu gjør noget Skridt i denne Sag, maa jeg først fremstille den for Dem fra Synspuncter, som De maaskee ikke selv har betragtet den fra, men som De bør kjende og overveie, førend De tager en definitiv Beslutning.

Bogen hører ikke til dem, som kunne gjøre Regning paa en stor Kreds af Læsere; det er ingen Leiebibliotheksbog; dens

Interesse hviler paa noget ganske andet, end hvad de vulgære Læsere begjære. Dens egenlige Publicum vil blive et forholdsvis lille Antal af dannede Læsere, men den vil tillige falde i Hænderne paa mange af den anden Klasse, og dertil vil formentlig Udgiverens Navn bidrage, ligesom ogsaa denne sidste Omstændighed — jeg siger det reentud — vil foraarsage, at Bogen optræder med større Prætension og vækker større Forventninger samt fremkalder en strengere Maalestok for Bedømmelsen, end om den directe udgik fra en i uigjennemtrængeligt Mørke indhyllt Oprindelse. Lad os et Øieblik gjøre os Rede for, hvad Virkning den sandsynligvis vil frembringe hos begge Classer af Læsere. De Dannede — dens egenlige Publicum — ville upaatvivlelig føle sig grebne og tiltalte af Skønhederne, men hvor Begivenhederne indtræde, og det Heles Tendens aabenbarer sig, ville de føle sig utilfredsstillende, og efter al Rimelighed fælde en lignende Dom, som den, jeg har fremsat. Men for mig virker denne formentlige Mangel ikke tilbage paa det Foregaaende. Om derimod ikke mangan anden Læser vil dadle det Hele, fordi han troer at maatte dadle Slutningen, er en anden Sag. At raade Dem til at forandre denne, vilde være et taabeligt Raad, eftersom De ikke vil kunne gjøre det, før De har faaet et andet Syn paa Sagen, men det skeer vel neppe inden Juul. En anden Udvei vilde være at bortskjære hele Slutningen; det Hele vilde da blive som et Fragment af en Dagbog, uden at give sig ud for en Novelle. Med en lidet forandret Vending kunde det Hele ende med et Slags Udsigt til en kommende Crisis, hvorom Læseren indtil videre forblev i Uvished, medens der antydedes en tilkommende Fortsættelse. — Men nu den anden Classe af Læsere, ikke Bogens egenlige Publicum, men Snyltegjæsterne, de ville ikke alene ubetinget fordømme det Hele, hvilket forresten ikke er nogen stor Ulykke, men vore raae kritiske Bladskrivere ville udentvilt fremkomme med nærgaaende Invectiver, der ere krænkende for den unge Forfatterinde. Bliver Slutningen staaende, ville de dygtigt raillere over den; og hvad jeg har tilladt mig at kalde Exaltation, ville de betegne med et langt værre Navn. Vil De kunne taale Dette? Vil det ikke fylde Deres Sjæl med en Bitterhed, som den er for god til at burde rumme? Og endnu en Betragtning i denne Anledning: Naar det skeer, som jeg har spaaet, er det absolut nødvendigt, at Forfatterindens Navn bliver den dybeste Hemmelighed, thi der gives Fornærmelser og Forhaanelser, for hvilke en ung Dame aldrig bør udsætte

sig, da de, selv om hun er reen og hvid som Sneen, ligesom kaste en latterlig Skygge paa hende og bringe hende i Folke-munde. Tør De nu være forvissat om, at Hemmeligheden vil blive ligesaa dybt bevaret fra Deres Side, som jeg tør indestaae for, at den skal blive det fra min? Min Mening er naturligviis ikke, om De selv formaaer at tie, thi derom tvivler jeg ikke noget Øieblik. Jeg kjender Dem jo. Har De ikke i Claras Breve meddeelt mig Deres inderste Væsen, forsaavidt som det er opgaaet for Deres Bevidsthed? Og dette Manuscript har De jo ikke meddeelt nogen Anden, ifald jeg har forstaaet Dem ret? Dette indgiver mig den maaskee dristige Tanke, at jeg, som aldrig har seet Dem, kjender Dem bedre end De, som ere saa lykkelige at være i Deres Nærhed. Altsaa, De kan bevare Deres egen Hemmelighed, jeg indestaaer derfor. Men er der ikke i Claras Breve Tanker og Anskuelser, som De mundtlig har yttret for Andre, maaskee endog i samme Udtryk og Ord? Det skulde være besynderligt, om De ikke i mundtlige Meddelelser havde ladet noget af det, som opfyldte Deres Sind, udstrømme til Andre. Er der ikke fremdeles, ved Skildringen af Personer, en eller anden fra Virkeligheden laant Figur, som vil være kjendelig for Deres Omgivelse? Ved alt sligt vil Deres Anonymitet røbes. Overvei alt dette og tag Deres Beslutning. Først da tør jeg gjøre et Skridt i denne Sag.

De slipper saaledes ikke for at skrive mig til engang endnu. De seer, det er nødvendigt, ingen Underfundighed fra min Side, for at forskaffe mig den Glæde at modtage et nyt Brev fra Deres Haand. I Forventning heraf undertegner jeg mig

Deres ærbødigst hengivne

J. L. H.

II.

Kjøbenhavn, 10. November 1850.

I Sandhed, Frøken Mathilde! (tilgiv, at jeg kalder Dem saaledes, men det forekommer mig, som om jeg allerede længe havde kjendt Dem) — der er ved Deres Breve noget ganske Særegt, som jeg ikke veed at betegne med det rette Udtryk, og hvis Virkning jeg vel heller ikke formaaer at beskrive, uagtet

jeg har erfaret den. Det er, som om Deres Ord vare Sædekorn, der fæstede Rod i Læserens Tanke og uformærket voxede op til en heel Skov, som han tilsidst ikke kan see for lutter Træer. Deres Ord hænge forunderligt fast i Sindet, saa at man selv om man vilde, ikke kan rive sig løs fra dem, men nødes til at vende tilbage til dem i sine Tanker. Deres Breve, selv om de ere lange, efter den almindelige Maalestok, synes Læseren for korte, thi der er saa Meget, hvorom han ønskede at erfare Mere, saa Meget, hvorom han gjerne vilde spørge, hvorpaa han saa gjerne vilde have Svar. Hvad gjør han da i Mangel af Bedre? Han læser Brevet om igjen, han læser det atter og atter, indtil han føler sig overbeviist om, at han nu har tilegnet sig det Hele, at han ikke har overseet det Ubetydeligste. Men endnu er han ikke færdig; nu begynder han at speide mellem Linierne, for at see, om han kan stave sig til den usynlige Skrift, der ledsager den synlige. Kort sagt, den hele Virkning er hvad man kalder at blive betagen af Noget. Her troer jeg, at jeg har fundet det rette Udtryk.

De selv, Frøken, har forsøgt at læse mellem Linierne i mit Brev, men hvad De har troet at finde, staaer der ikke, kunde og burde ikke staae der. Hvad der allerede gjør mig lidt fortvivlet, er Deres Beskyldning for at jeg har sagt eller villet sige Dem Complimenter. Det er ikke, fordi jeg er en ubetinget Hader af Complimenter eller har forsvoret at bruge dem, thi det er dog en Fordom at betragte Complimenter som Et med tomme Smigrerier; en Compliment kan være venligt og oprigtigt meent. Men fordi jeg veed at Complimenter, selv om de ere meente, ja maaskee just naar de ere det, grændse til Impertinencer, vilde jeg være meget bange for at anbringe dem hos en Dame, der endnu ikke kjender mig, og paa hvis Agtelse jeg sætter saa stor Priis, især fordi jeg beiler til hendes Venskab. Men jeg har vel selv Skyld i Misforstaaelsen, idet jeg, i Betragtning af min Alder og mine Forhold, har troet at kunne spare mig den Uleilighed at lægge Skjul paa, hvormeget jeg var „betagen“ af mit „Phantasibillede“, dannet dels af den elskværdige Brevskriverindes Ord, dels af min Cousine Christines i eet Ord indbefattede Skildring af hendes Personlighed — en Skildring, paa hvis Rigtighed jeg endnu holder, thi de selv, Frøken, indrømmer den, idet De modsiger den: De tilstaaer jo, at det beskednere Prædicat tilkommer Dem; men naar De selv dog indrømmer Saameget, saa kan man med Vished vide, at det er for Lidt, og at det større

Prædicat passer. Stolende altsaa paa den kun lidet behagelige Forrettighed, som ligger i den Omstændighed, at jeg med Hensyn paa Aarene mageligt kunde være Deres Fader, ja til Nød Deres Bedstefader, dersom det havde behaget Vorherre at arrangere det saaledes, har jeg maaskee altfor uforbeholdent lagt mit Sindelag for Dagen. Og De seer, at jeg fremturer deri, thi nu, da Ulykken er skeet, er det jo forsilde at anslaae en anden Tone; den vilde dog ikke mere kunne bedrage Dem.

Og hvad var Aarsagen til min Mangel paa Forbeholdenhed? De selv. Jeg var rørt over den Tillid, hvormed De i en for Dem saa vigtig Sag, tog Deres Tilflugt til Den, som var Dem personlig ubekjendt. Og jeg behøver ikke at sige, at jeg var rørt, thi jeg er det endnu, uagtet De i Deres sidste forresten saa kjære Brev har blandet mig endeel Malurt i Honningen. Allerede i Deres første Brev forekommer et Sted, som ikke var mig behageligt, da jeg læste imellem Linierne. De siger nemlig at det vilde være ligesaa taabeligt som fornærmende at antage, at jeg kunde finde Fornøielse i at gjøre en ung Pige latterlig. Læst mellem Linierne lyder dette Sted for mine Øren saaledes: „Jeg har betroet mig til Dem, men jeg kjender ikke Deres Character. Jeg troer ikke, at De vil handle troløst imod mig, thi isaafald havde jeg ikke henvendt mig til Dem, men vide det, kan jeg ikke. Naar jeg derfor gjør Dem opmærksom paa, at det vilde være en Vanære for Dem selv, om De forraadte mig, saa tør jeg vente, at De heller ikke gjør det.“ — Imidlertid lod jeg ikke min Tanke dvæle ved denne Yttring. Det er først efter at have læst Deres andet Brev, at jeg er bleven ret opmærksom paa den, og har maattet vende tilbage til den. Thi ved Siden af det meget behagelige, som jeg ikke nok kan paa-skjønne, hvormegen Mistænksomhed udtaler der sig ikke tillige? De gjør ligesom de smaae, halvtamme Fugle, der nærme sig Mennesket med Dristighed; men idet man byder dem Fingrene til at sætte sig paa, vende de om og flyve bort, af Frygt for, at der kan stikke en List under. Thi siig mig, hvorledes kunde De, selv kun „øieblikkeligt“ troe, at mine Ord vare Ironie? Har jeg valgt dem saa slet? Fremdeles synes De at mistænke mig for, at jeg ikke har meent det, da jeg lovede at udgive Deres Bog, men at jeg har givet Løftet i den Tanke, at De selv efter nøiere Overlæg vilde afstaae fra Deres Forsæt, og dersom De gjorde det, vilde det, siger De, kanskee være det Fineste. Nei, Frøken Mathilde! Jeg selv ønsker i denne Sag kun at gjøre hvad De ønsker. Mine

Betænkeligheder udsprang af Omhu for Dem, ikke af Frygt for mig selv. Og endelig, hvorledes har De kunnet antage, at det maaskee var mig „ubehageligt“ at udgive Deres Manuscript, at jeg kunde „skamme mig ved Dem“, have „gjort Nar af Dem“? Hvorledes har De kunnet overtale Dem til at skrive disse fæle Ord, som min Pen næsten vægrer sig ved at gjentage? Dette er altsaa Deres „Tillid“ til mig? Med saa megen Mistillid er den blandet. Naar Alt kommer til Alt, er det mig, som har Tillid til Dem, ikke omvendt. Og dog, tiltrods for de slemme Ord, jeg er vis paa, at De har Tillid til mig. Lad mig da gjøre hvad jeg kan, for at styrke den, for, om muligt, at give den hvad den nu mangler: Sikkerhed.

Altsaa: Jeg udgiver Deres Bog, jeg sætter en Ære og en Glæde i at gjøre det. Jeg udgiver den helst saaledes som den er, med den Slutning, mod hvilken jeg har rettet saa mange Indvendinger, men som dog uidentivl maa med for at afrunde det Hele. De af Dem selv paatænkte Forandringer, sigtende til at bekræfte Deres Anonymitet, venter jeg at erholde fra Deres Haand. Jeg skal nu ufortøvet see at slutte Accord med en Forlægger, rimeligviis med Reitzel. Om faae Dage, naar Sagen er afgjort, skal De høre nærmere fra mig.

See, hermed skulde jeg have begyndt mit Brev, som det Eneste, der kan have Interesse for Dem, og hermed skulde jeg maaskee tillige have endt det. De finder vist, at jeg gaar over Aaen efter Vand, og jeg maa selv bekjende, at det kan have Udseende af, at jeg har begaaet en stor Feil i min hele Fremgangsmaade. De har sendt mig et Manuscript, og spurgt mig, deels om jeg fandt det skikket til at udgives i Trykken, deels om jeg selv vilde være dets Udgiver. Vel har jeg svaret Dem paa begge disse Spørgsmaal, saavel i mit forrige Brev, som atter i dette, men jeg har svaret paa meget Mere, end De spurgte om, jeg har næsten talt mere om Dem selv end om Sagen. Jeg indseer, at dette kan have været Dem paafaldende, ja, jeg kan befrygte, at De heri har seet en Compliment, en saadan som gaar over til Impertinence. Men til min Undskyldning maa jeg igjen beraabe mig paa den store Tillid, De har indgivet mig. Jeg havde en Følelse af at kjende Dem nøie, og være sikker paa, at De hverken kunde eller vilde misforstaae mig, især da jeg maatte ansee mig for at være i min gode Ret; thi De maa nu sige hvad De vil, Clara er dog Dem selv, i den Betydning, hvori De selv indrømmer det: at hun repræsenterer Deres Anskuelse af det Gud-

dommelige. Anderledes har jeg heller ikke meent det. Det har aldrig været min Mening, at De, siddende foran et Speil, skulde have portraiteret Dem selv. Men enhver Forfatter, enhver Digter kan mere eller mindre identificeres med de af hans Charactereskildringer, i hvilke han har nedlagt sin Grund-Anskuelse; af hans Personer lærer man ham selv at kjende, og forsaavidt kan man sige at Enhver „udgiver sig selv i Trykken“. Lignelsen om Vandet og Stjernerne synes mig heller ikke rigtig; thi ingen Dødelig, altsaa heller ikke Clara, kan være andet end et Vand, hvori en Stjerne speiler sig; heri seer jeg ingen Forskjel mellem Dem og hende. Vil De gjøre hende til selve Stjernen, saa gjør De Deres egen Skabning til Deres Afgud. Digteren kan vistnok skildre Personer, som i moralsk eller i Almindelighed i praktisk Henseende staae over ham selv, men i Henseende til Anskuelser, i theoretisk Henseende kan han ikke gjøre dem til Mere, end han selv er. Da nu Clara — naar jeg undtager den allersidste Slutning, som jeg visselig ikke har antaget for Deres egen Historie — væsentlig optræder reflecterende, og meget lidt handlende, saa kan der ikke boe andet i hende, end hvad der boer i Dem selv, og jeg maa endnu ansee mig berettiget til i mine Tanker at kalde hende Mathilde. De selv giver mig jo Ret idet De siger: „For mig viste Bebudelsens Engel sig i en Valkyries Lignelse, og jeg troer ligesaa for Clara.“ Seer De, min Frøken! Clara er Mathilde og Mathilde er Clara. Jeg kan ikke skille dem fra hinanden, og da jeg var forpligtet til at tale om den Ene, saa blev jeg berettiget til at tale om den Anden. Jeg behøver ingen flere Argumenter, og vil af puur Ædelmodighed mod min elskværdige Modstanderinde, ikke udbrede mig videre over, at alle de Personer, med hvilke Clara staaer i Forbindelse, de Forhold, hvorunder hun lever, de Anecdoter, hun fortæller, ere Mathildes „Tyverier fra Virkeligheden“.

Og siden jeg kommer til at nævne denne Sag, saa lad mig tilføje, at paa dette Punct finder jeg en stor Fare for Deres Anonymitet, selv om De gjør de omtalte Forandringer. Og er der ikke endnu mere af denne Art, end det, som De allerede har skriftet. Jeg veed det ikke, men spørger kun derom. Kan f. Ex. Claras Tante ikke henlede Tanken paa Mathildes Moder. Det er maaskee et dumt Spørgsmaal; isaafald tilgiv mig det. Fremdeles, kan den Familie, som De lever hos, ikke fatte Mistanke? Skulde Claras Glæde ved Modtagelsen af hendes Bøger, Kobbere og Staffeli ikke være en Gjentagelse af

Mathildes ved lignende Leilighed. Ja, skulde selv de snaddrende Ænder — naturligviis i Forbindelse med andre Træk — ikke kunne være istand til at snaddre Hemmeligheden ud? Jeg veed jo intet herom, og gaaer som iblinde. Jeg veed ikke engang hvad Maltrup er; paa mit Kort staaer det ikke. Jeg maa see at faae Mansas Specialkort. Jeg havde i den Grad glemt Lollands Geographi, at jeg ikke engang erindrede paa hvilken Kant af Landet Saxkjøbing laae, men maatte søge det paa Kortet. Men det havde heller ikke anet mig, at denne Gjenstand skulde faae Interesse for mig. Nu har jeg tyet til Landkort og til Pontoppidans Atlas, og har i Statskalenderen gennemgaaet alle lollandske Herre- og Ladegaarde, samt deres Eiere, alle lollandske Sogn, Byer og Præster. Men Maltrup har jeg ikke fundet, derimod Pastor Ehrenreich i Vaabensted. Professor Martensen, som jævnlig besøger Lolland, og kjender de fleste af Landets Præster, spurgte jeg igaar om E. Han sagde, at man just ikke kunde regne ham til de Orthodoxe, men at han, efter oprindeligt at have været Rationalist af den Clausenske Skole, nu var blevet paavirket af Martensens Dogmatik, og søgte at realisere det Umulige ved at forene disse to uforenelige Sider. Iøvrigt sagde han, at det var en ung, smuk, i Omgang behagelig Mand, og hans Kone en livlig og opvakt Dame. Saaledes lød hans Beretning, meget forskjellig fra Deres. Da han ved samme Leilighed kom til at nævne adskillige Steder og Personer paa Lolland, ventede jeg med Taalmodighed paa, at han skulde lade et Ord falde om det mystiske Maltrup, ja maaskee, endog om Frøken Fibiger, men der blev intet af.

Jeg har fast besluttet, at mit Brev ikke maa overstige et Ark, thi jeg vil ikke overvælde Dem med det, som Goethe kalder „das Massenhafte“. Det er vist allerede for langt, og endnu har jeg saa meget at sige Dem, at det ikke er at tænke paa at anbringe det paa den lille Plads, som her er tilbage. Jeg maa endnu aabne en Discussion med Dem angaaende Idealet. Herom indeholder Deres Brev saa meget Interessant, at jeg ikke kan undlade at knytte mine Betragtninger dertil*).

---

*) Vel er der nogle Indvendinger, jeg vil tillade mig at fremsætte, uden dog derfor at gaa til den Yderlighed, at ansee Deres Idee som „reent forfeilet og pinegal“. De bruger haarde Ord, naar De tillægger mig en Mening.

Hertil haaber jeg at finde Leilighed i mit næste Brev. som rimeligviis snart vil følge. De selv siger jo, at den Tid er nær forhaanden, at jeg ikke mere kan skrive Dem til. Fortænk mig da ikke i at jeg benytter Leiligheden medens jeg er saa lykkelig at kunne gribe den. Paa nærværende Brev venter jeg intet Svar, thi her er jo intet at svare paa; idetmindste vover jeg ikke at bede Dem derom. Men jeg behøver ikke at sige Dem, at hvis De vil skjænke mig det Uventede, vil det modtages med dobbelt Erkjendtlighed. Dersom der kommer nogle Øieblikke, hvori De ikke finder Dem oplagt til nogen Beskjæftigelse, ei engang til at tænke, dersom De faaer hvad man kalder nogle moments perdus, saa lad dem anvendes til et Brev til mig. Jeg skal nok finde et Par Guldkorn deri, og disse skulle ikke være perdus. Og skriver De til mig, da skriv som til „En af Deres unge Veninder“, det vil være mig det Kjæreste, da jeg saaledes snarest tør vente at møde Dem selv. Thi vel er jeg ikke ung, og kan ialfald ikke være Deres Veninde, men jeg er dog ikke for gammel til at forstaae et ungdommeligt Gemyt, og jeg ønsker Intet mere end at maatte betragtes som Deres oprigtige Ven.

J. L. H.

Enkefru Walthers Riddere.

De sad fordybede i en høffig Konversation. De var mødtes tilfældig paa Eftermiddagsvisit — som saa ofte — hos den unge Enkefru Walther: hun var gaaet en Tur, men ventedes straks hjem. Apothekeren sad i en stivrygget Stol, højtidelig og gul. Kaptejnen laa med Benene overkors i en Lænestol og legede med en Skilpaddes-Skægkam. Volontøren sad i Sofaen og holdt hvert Øjeblik Haanden for Munden.

Midt imellem dem stod et Bord med en tændt Lampe.

De havde allesammen Overtøj ved Siden af sig og tog engang imellem deres Hat.

„Nu tror jeg, jeg vil gaa,“ sagde pludselig Volontøren uden at gøre Mine til at rejse sig.

„Hvad Vej skal De?“ spurgte Kaptejnen.

„Til Østerbro.“

„Saa tror jeg, jeg følger med. — Apothekeren skal maaske ogsaa den Vej?“

„Nej. Jeg venter lidt endnu.“

„Ja, jeg kan forresten ogsaa ligesaa gjerne vente.“

„Ja, saa vil jeg ogsaa vente. — Vi har det jo i Grunden nok saa hyggeligt.“

Og de blev siddende, fortsættende deres høffige og beherskede Konversation, skiftevis afleverende den nødvendige Replik.

Lidt efter ringede det i Entréen.

De tre Herrer rettede sig og saå glade ud.

Der kom en net ældre Tjenestepige ind, alvorlig og sindig. De tre Herrer saå spørgende paa hende.

„Det var *Berlingeren* . . .“ sagde hun venligt og bød Apothekeren Bladet. Saa spurgte hun: „Fryser D’hr?“

„Nej.“

„Ja, for ellers kunde jeg godt lægge lidt mere i.“

De tre Herrer var sunkne tilbage, og da Pigen var gaaet begyndte de atter at underholde hinanden.

Efter en halv Times Forløb spurgte Kaptejnen, idet han tog sit Ur frem og puttede det i Lommen igen uden at se paa det: „De kunde vel ikke sige mig hvad Klokkeren præcist er?“

„Et Kvartér til ni.“

„Hvad mener D’hr.? Tror De, det kan nytte at vente?“

„Nej, man skulde vel snart se at komme hjemefter.“

„Ja, saa Gu’.“

De rejste sig langsomt, en efter en. Da den sidste, Kaptejnen, lige var kommet op og tog til sin Frakke, ringede det igen.

De tre Herrer lyttede, mens de lod, som om de trak Overfrakken paa. De var ikke færdige endnu, da Døren aabnedes og en ung fyldig Dame i Pels og med blaat Halvslør viste sig i Døren.

De tre Herrer lagde Frakkerne frá sig og bukkede smilende.

„Godaften, Godaften! Hvor smukt af Dem at vente. Har De ventet længe?“

Og den unge Dame rakte dem alle Haanden, sidst Kaptejnen. Han kunde derfor beholde den lidt længere og sagde næsten lystigt:

„Aldeles ikke, Frue! Vi har siddet og passiareet meget behageligt.“

Hun saá fornøjet rundt paa Herrerne og sagde:

„Ja tre saa elskværdige og livlige Mennesker maa kunne have det morsomt sammen.“

„De smigrer,“ sagde Apothekeren og gik rundt om hende.

„Hvor De er smuk iaften.“

„Maa jeg skille Dem af med Pelsen,“ sagde Volontøren og lagde ivrigt Hænderne frem om Halsen paa hende.

„Nu skal jeg!“ sagde Kaptajnen og tog i en frygtelig Fart forskellige Smaating ud af Hænderne paa hende.

„Naa, Apotheker! De bestiller slet ingen Ting.“

„Jeg véd ikke, Frue, . . . men man kan jo ikke komme til.“

„De kan give mig en Stol,“ sagde Fruen; hun stod nu, afført Overtøjet, i en stram sort Fløjlskjole og rystede Armbaandene ned.

Apothekeren puffede Kaptejnens Stol hen bag hende.

„Tak,“ sagde hun, idet hun lod sig falde, og saá baglæns op paa Kavalleren.

„Herrerne havde travlt, tror jeg, De skulde til at gaa?“

„Nej, det var blot Kaptejnen —!“

— Kaptejnen bukkede for Fruen:

„Skal jeg gaa eller skal jeg blive? Jeg er vant til at lystre Ordre.“

Hun saá indtrængende paa ham og sagde i en rolig Verdenstone:

„De skal gøre, som De har mest Lyst til. Men De skal helst have Lyst til at blive.“

Kaptejnen lo højt. „Ja, saa bliver jeg.“ Og han satte sig i en Stol ligeoverfor Fruen.

„Har De husket Lotterisedlen, Hr. Brun?“ spurgte hun Volontøren, der sad og bladede i et Album.

„Jo Frue, vær's'go.“

„Jeg skal sige Dem — sagde hun til de to andre Herrer — Hr Brun og jeg spiller sammen.“

„Og hvis De nu vinder, hvad vil De saa bruge Pengene til?“ spurgte Apothekeren.

„Aa, det er min og Hr. Bruns Hemmelighed — ikke sandt, Hr. Brun?“

Hr. Brun smilede forstaaende og lykkeligt.

„Apotheker, tag en Stol og sæt Dem her ved Siden af mig; der er noget, jeg maa vise Dem.“

Apothekeren skyndte sig hen til hende og saá meget spændt ud.

„Se her, Apotheker — Fruen bøjede sig helt hen til ham, og idet hun tog Brystnaalen ud af sin Kjole, slog hun Kniplingskraven til Side og viste ham et Stykke af sin hvide Hals.

„Ser De den lille røde Plet? Hvad kan det være?“

„Det er ingen Plet, Frue, det er en Prik.“

„Tror De ikke, det er røde Hunde?“

„Tillader De?“ — sagde Apothekeren og klemte med to Fingre paa det syge Sted.

„Av, Av!“

„Gør det ondt? Naa, jeg skal bringe Dem noget at pensle det med.“

Apothekeren blev ved at holde sine to Fingre paa Fruens Hals.

„Ja, saa er der ikke mere“ — sagde hun og lukkede Kraven sammen, saa Apothekeren maatte tage Fingrene til sig.

De to andre Herrer havde imens vekslet et Par venlige Repliker.

Pludselig var der noget, der kradsede og sprang opad Døren.

„Dér har vi bestemt Fruens elskværdige Børn“ — sagde Kaptejnen.

„Pirre og Mirre! Men Du gode Gud, Kaptejn, saa luk dog op for de stakkels Børn. De er naturligvis gruelig ulykkelige over at have maattet undvære deres Mo'r hele Dagen.“

Kaptejnen aabnede forsigtigt Døren; i det samme sprang to vældige Hankatte ind over Ryggen paa hinanden og foer i ét Sæt op i Skødet paa Fruen.

„Pirre Mirre, Pirre Mirre, mine egne velsignede Unger — hvordan har I det saa? Har I længtes efter Jeres Mo'r? Var det stygt af hende at gaa fra Jer?“

Og Fruen lagde sit lyse Hoved ned mellem de to sorte Kattehoveder og nussede for Dyrene, som knurrede og murrede af Fornøjelse over det bløde Leje ved Fruens Fløjelsbarm.

Og nu begyndte en lystig Leg, hvori de tre Herrer med Liv og Behændighed deltog.

Fruen havde dresseret de to Husdyr til hver fra sin Side at springe op paa et Menneske, saadan at de kom til at staa samtidig, en paa hver Skulder.

Apothekeren blev opfordret til at stille sig op som Øvelsesapparat.

„De er jo ikke bange for Katte?“ spurgte Fruen.

„Næ—æh.“

„De véd, De skal bare staa ganske rolig og se fornøjet ud, saa kradser Pirre og Mirre ikke.“

„Nogle ualmindelig velopdragne Dyr“ — sagde Kaptejnen. Apothekeren skød Skuldrene i Vejret for at dække Kinderne og smilede over hele Ansigtet.

„Allez-donc!“

Og i vildt Raseri foer Kattene løs paa Apothekeren, hvis Smil holdt sig bravt.

„Kan De se“ — sagde Fruen, da Kattene hvæsende stod paa Skuldrene af ham — „det gik jo let. Kæl lidt for Dyrene; de er saa forpustede, de Stakler.“

Derpaa blev der holdt Prøve paa en ny Kunst. De tre Herrer blev stillet op paa Rad, i et Par Alens Afstand fra hinanden. Saa blev Pirre og Mirre beordret op igen paa Apothekeren, og det gjaldt nu om at faa dem til at voltigere fra den ene Herres Skulder til den andens.

Fruen kommanderede; hun lo og hun skændte; kneb Kattene i Halen, naar de ikke vilde springe og gjorde dem tilsidst rent afsindige. De jog om i Luften, hoppede fra Møbel til Møbel og satte Klør i alt, hvad der kom paa deres Vej.

Kaptejnen larmede omkap med Fruen, Apothekeren var bleg og Volontøren stille.

Tilsidst sank hun træt og forpustet om i en Lænestol, mens Kattene sad paa Spring foran hende.

„I var rigtignok nogle søde flinke Misser“ — sagde hun og kløede Kattene i Hovedet. „Nu skal I ogsaa til Belønning faaa Lov at sidde oppe hos Mor.“ — Og hun gjorde Plads ved Siden af sig.

Pirre og Mirre sprang op og lagde Snuderne ind under Armene paa hende, mens hun kyssede dem i Ørene.

De tre Herrer stod tavse og saá til. Pludselig væltede hun Kattene ned og idet hun puffede dem ind under Bordet, sagde hun: „Se saa! Nu er det nok! Læg Jer!“

„Var det saa ikke forfærdeligt morsomt?“ spurgte hun Herrerne.

Apothekeren vikledede et Lommetørklæde om sin venstre Haand.

„De er vel ikke blevet revet, Apotheker?“

„Aa, Tak — det er ikke noget at tale om.“

„Jo vist. De bløder jo. Kom lad mig.“ Og hun knyttede meget omhyggeligt en sirlig Knude paa Forbindingen.

Kaptejnen sad og nynnede, Volontøren havde gemt sig i et Hjørne. Under Bordet laa Pirre og Mirre og hvædede.

„Men Hr. Brun — De er saa stille. Er De ikke i godt Humør?“

„Jo Frue. Jeg er meget fornøjet.“

„Mellemfornøjet!“ lo Kaptejnen. „Faar vi saa den Kop The, kære Frue?“

„Aa ja! Apotheker — vil De bede Karoline bringe Theen ind?“

Apothekeren gik højtideligt, med sin saarede Haand stukket ind foran paa Brystet.

— — Den gamle Pige satte Thebakken og en Glas-tallerken med Kiks paa Bordet.

Fruen serverede for Herrerne. Hun spurgte Kaptejnen, hvor meget Sukker han ønskede, og med sine Rosenfingre tog hun de hvide Stykker og lod dem falde i Theen. Hun huskede

Apothekerens lille Passion, og hun hentede selv Kognakskaraffen til ham og blandede Thevandstoddyen.

Begge Herrerne lyste af velbehagelig Glæde; men Volontøren sad gnaven i sit Hjørne og saå Albumet.

Fruen kom hen til ham med Thebakken.

„Skal jeg lave til for Dem?“

„Tak, jeg skal ikke have The.“

„De vil maaske hellere have Kaffe?“

„Nej — tusind Tak. Jeg skal hverken have The eller Kaffe.“

„De er ikke elskværdig iaften, Hr. Brun.“

„Fordi jeg ikke vil have The?“

„Ja netop. Men De skal nu drikke den Kop The.“

Og Fruen stillede Bakken fra sig, lavede en Kop til og, mens hun smilede ømt til Brun, drak hun en Slurk.

„Resten er til Dem“ — sagde hun og rakte ham Koppen.

„Den er ikke min Ven, som afslaar en Drik, jeg har kredenset.“

Volontørens Ansigt klarede lidt op.

„De véd, at De ikke har bedre Ven end mig.“ Og han drak den hede The i ét Drag, mens han saå hende ind i Øjnene.

De to andre Herrer var under dette sunkne sammen. Da Fruen vendte tilbage til dem, sad Kaptejnen og bed i sine Moustacher, mens Apothekeren virrede nervøst med Hovedet.

Der blev en Standsning i Samtalen. Apothekeren blev sat til at fodre Pirre og Mirre, og Kaptejnen kradsede med en Blyant Figurer paa Berlingske Tidende.

Da Kattene var mætte, satte de sig op hos Fruen og ræbede. Fruen selv gabede et Par Gange.

Konversationen gik mat.

I en Pause slog et Kukkeruhr elleve. Alle lyttede opmærksomt til og talte Slagene.

Saa rejste Fruen sig og sagde:

„Nu maa De ikke blive vred over, at jeg beder Dem gaa. Jeg er meget træt; jeg har været en hel Del i Luften idag.“

Herrerne rejste sig og tog Frakkerne paa.

Først sagde Volontøren Farvel.

„Jeg sér Dem vel snart igen, Hr. Brun?“

„Tak.“

Saa bukkede Apothekeren.

„Husker De det, De lovede mig til Halsen?“

„Jeg skal bringe det imorgen.“

Kaptejnen kyssede Fruens Haand.

Hun lo og sagde:

„Ja, Dem behøver jeg ikke at bede om at komme igen.“

„Hvad mener De?“

„Jeg mener, at Kaptejnen er saa galant og elskværdig en Kavallér.“

Hun tog en Lampe og fulgte ud i Entréen.

„Gadedøren er vist aaben endnu. Farvel! Farvel!“

Og hun blev staaende med Lampen i den halvtaabne Dør, mens de tre Herrer tungt og tavst gik ned ad Trappen. Først da de stod foran den aabne Gadedør, hørte de Døren deroppe smække i.

Paa Amagertorv blev de staaende i en Klump. De spurgte, som sædvanlig, hinanden, hvad Vej de skulde. De vilde gerne følges, men det viste sig, hvad de hver Gang blev lige kede over, at deres Veje var absolut forskellige.

Volontøren skulde ad Kjøbmagergade.

Apothekeren til Bredgade.

Kaptejnen til Kristianshavn.

De skiltes besværligt med høfligt „Tak for iaften“. Med Hatten ned over Øjnene og Kraven op om Hovedet vandrede de langsomt hver i sin Retning i den mørke blæsende Vinteraften.

Men mindst et Par Gange vendte de sig om og raabte „Godnat!“

Kaptejnen standsede hende ved Højbro. Saa pludselig gjorde han omkring og næsten løb tilbage. Da han kom til Amagertorv, saå han to Herrer i Samtale udenfor Ranchs Vindue.

Den ene sagde: „Ja, det er saa kedeligt, naar ens Uhr ikke gaar nøjagtigt. Saa Godnat igen, Apotheker.“

Og den anden sagde: „Ja, det er rart med det Uhr her. Godnat Hr. Brun.“

Kaptejnen blev staaende et Kvartér i Skyggen af et Hus. Saa gik han atter langsomt hen mod Højbro.

Peter Nansen.

De nye Bøger.

Henrik Pontoppidan: Skyer (Gyldendal). Pontoppidans politiske Noveller er fortættet og forædlet Journalistik, Døgnets Stemninger og Tilstande udgaaede af Kunstens Smeltedigel, Poesiens Guld vundet af Avissskriveriets Slakker.

Journalistiken i disse Beretninger „Fra Provisorierne Dage“ har givet dem det lykkelige Smæld, som Pontoppidans satiriske Pisk ikke altid har. Undertiden svipper den ligesom i tomt Rum. Denne gang baade rammer den og høres.

Hvad Svinget angaar, har Pontoppidan alle Dage været en Mester. Han kan saavel med de store brede pathetiske Sving som med de elegant kavallérmæssige og dameagtig-kokette.

Naar man læser Pontoppidan, har man just Følelsen af at være godt kørende. Man sidder trygt og mageligt, Vognen fjedrer let og blødt og selv naar Farten gaar raskest, nærer man ingen Frygt for, at Kusken skal køre En i Grøften.

Arne Garborg: Hos Mama (Philipsen). Garborgs Bog er som Skoven, man ikke kan se for bare Træer. I et Myr af Bifigurer, som Læseren paa Grund af Fortællingens ejendommelige norsk-impressionistiske Teknik kun ved en anspændt Opmærksomhed kan holde Rede paa, og hvis sande Væsen saavel som borgerlige Livsstilling m. m. kun en øvet literær Hjærne kan gætte — i denne Blanding af Urskov og raffineret Kultur har Garborg plantet sin Heltinde, ung Fanny, Fattigbarnet med de fornemme Nykker og den hidsige Higen efter Velvære.

Man faar en Mængde at vide om hende, men Prikken over i'et, det afgørende Ord, det som med Aabenbaringens Magt stiller Personen i fuldt Lys, det søger man forgæves. Naar Bogen er læst til Ende, saa er Fanny stadig lige fjærn.

Hun holder Læseren for Nar som Ellepigen den forelskede Ungersvend Han sér hende vinke og lokke, men hvergang han vil gribe hende, vips, er hun væk bag Skovens mørke Stammer.

Garborgs Bog trænger til Lys og Lyft. En Udhugning hist og her vilde have gjort den smukkere og lettere tilgængelig.

H. Christensen: „Det kgl. Theater 1852—59“ (Schubothé). *Dagens Krønikes* Læsere var de første, som fik Lov at kigge i denne med saa stor Nysgærrighed imødesete Bog. Selv de faa, der er saa højt dannede, at de ikke er teatergale, vil med Interesse fordybe sig i Etatsraad Christensens indholdsrige Bog. Den farer nemlig ikke med løs Kulissesladder; den bringer gennem officielle Aktstykker, ministerielle Indberetninger og en Mængde udmærkede Breve de solideste Oplysninger om de betydningsfuldeste Begivenheder i den danske dramatiske Kunst Historie. Alene for de Heiberg'ske Breves Skyld er Bogen værd at kende. De viser, hvorledes denne alle Æsthetikeres Æstetiker endte som en magtskyg Bureaukrat, der med suveræn Foragt hundsede vore ypperste Kunstnere som Gøglere og kommanderede dem som en Underofficér et Kompagni Bonde-rekruter.

Sergei Terpigorev: *Skygger fra Fortiden*, oversat fra Russisk af *André Lütken* (Gad). En ny dygtig russisk Forfatter introduceres her i en Række underholdende, med tilbørlig russisk Gyselighed forsynede føljetonniske Noveller.

Peter Nansen: *Korte Veje*, Scener og Smaahistorier (Schubothé). Denne elegant udstyrede Bog bør ikke savnes i noget af de Hjem, hvor *Dagens Krønike* er en velset Gæst. Vi anbefale *Korte Veje* særlig som Konfirmationsgave.

Teater-Dagbog.

(18de Februar — 26de Marts.)

Det kgl. Teater.

27de Februar. *Mange Aar efter* og *De Forelskede*. Hr. Steenbuchs lille Stykke findes trykt foran i dette Hefte; saaledes vil vore Læsere kunne overbevise sig om, hvor daarligt de nydeligt stiliserede Repliker kom til deres Ret ved Udførelsen. Goldonis *De Forelskede* virkede trættende. Ganske vist finder som Regel Folk det muntert paa Scenen at se fremstillet, hvordan Forlovede eller Ægtefolk plager Livet af hinanden; men i Goldonis Stykke er der aldeles ikke Maade med Lystigheden. Stykket har fire Akter, og hver Akt tager fat paa den Skændescene, hvormed forrige Akt slap. Efter 4 Akters Forløb er Goldoni selv ked af det og arrangerer, inden Tæppet gaar ned, en nem lille Forsoning.

26de Marts. *Jean de France* i ny Indstudering. Der var én Tilskuer ved første Opførelse, der morede sig kongeligt. Det var Prinsesse *Marie*. Hun havde Forudsætningerne for at beundre dette Stykkes Morsomhed, der bestaar i en ustandselig Forvrængen af det franske Sprog. Af de danske Tilskuere fandt sikkert de fleste, at Hr. *Jerndorff* som *Jean de France* talte et nydeligt Fransk. Den ny Indstudering gjaldt kun Birollerne. Hr. *Poul Nielsen* som franske Hans' Tjener havde et brillant Gavtyveansigt.

Dagmar-teatret.

Kampen for Tilværelsen føres stadig med Held udadtil. Indadtil har den mægtige *Rijs-Rijsenborg* haft mange Sorger og Bryderier. Da han engagerede Hr. *Marx*, gjorde de tre Vasaller *Vilh. Wiehe*,

Sophus Neumann og *Alfr. Møller* Oprør. De to sidste tvang den arme Rijs til at undertegne en Haandfæstning, hvorved han forpligtede sig til kun at lade dem spille Komædie sammen med deres nærmeste Slægtninge og Venner; Hr. *Wiehe* derimod forblev ubøjelig. Han og Rijs og det sengeliggende Stridens Æble slaas endnu.

Folketeatret.

1ste Marts. Molieres *Don Juan*. Da det kun gik et Par Gange, fik undertegnede det ikke at se. Øjenviðner beretter, at Fornøjelsen var sløj.

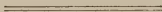
19de Marts. *Svigermo'r*. Man tilbringer for Tiden en behagelig Aften i Folketeatret. Selv om Oversætteren af dette Sardou'ske Stykke har begaaet en saa grov Smaglashed som at oversætte nogenlunde ordret: „saa væltede jeg Mandens Øl“ — hvilket Gudskelov straks blev paataalt af en vagtsom Kritik —, saa har han dog ikke derved kunnet ødelægge Farcens vittige Idé og elegant ordnede Intrige. Udførelsen paa Folketeatret er munter og elskværdig. Det fortjener at noteres, at Hr. *Ring* med stort Lune medvirker i en komisk Scene.

Kasino.

28de Februar. Forhandlingerne mellem Kasinos Repræsentantskab og Hr. Carl Nielsen afbrydes. Repræsentantskabet engagerer Hr. *Robert Watt* som artistisk Direktør for Saisonen 90—91.

16de Marts. Efter 4—5 Maaneders Regimente veg *Gutter ombord* Pladsen for *Jorden rundt*. Straks i første Scene kommer man i Stemning. D'hr. Cohn, Nathansen og Carl Hansen som ekstravagante Klubmedlemmer og Millionærer anslaar baade ved deres Kostymering og deres Manerer den rette Tone. Uforglemmeligst vil dog den indiske Ballet, anført af Fru *Hunderup*, være. Med et Galanteri uden Mage havde Direktør Nielsen udstyret de dansende Matroner med nogle Servietter, der vare anbragt paa samme Maade som Bleer paa Svøbelsebørn. Takket være dette nye Udstyr trækker *Jorden rundt* fuldt Hus.

Leporello.

NB.

Ved en Forglemmelse er Portræterne af Journalistforeningens tre Formænd, der findes foran i dette Hefte, ikke blevne signerede med de Paagældendes Navne. Til Oplysning tjener: det øverste af Portræterne fremstiller Prof. *P. Hansen*; tilhøjre forneden ses *Topsøe*, tilvenstre Journalistforeningens nuværende Formand, Redaktionssekretær *Emil Bjerring*.

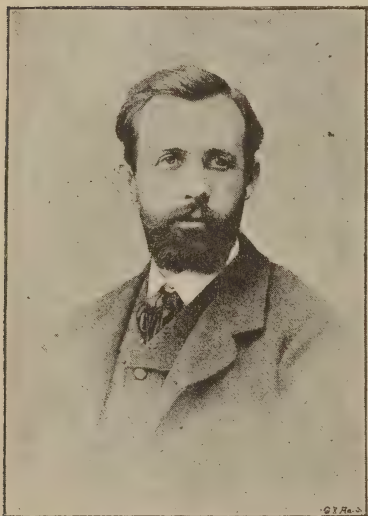

Fru AGNES SLOTT-MØLLER,
født RAMBUSCH.

HARALD SLOTT-MØLLER.

VIGGO PEDERSEN.

THOROLF PEDERSEN.

Danske Kunstnere.

Til Portræterne.

Georg Harald Slott-Møller er født i Kjøbenhavn d. 17 August 1864 (er altsaa kun 25 Aar) i en Familie, hvis fleste Medlemmer har været Sømand og Handelsfolk.

Blev forberedt til Kunstakademiet af *Karl Jensen*. Kom ind paa Akademiet i Januar 82, men blev der kun nogle faa Kvartaler.

I Marts 83 henvendte han og nogle andre med Akademiet utilfredse unge Kunstnere sig til *Krøyer* for at bevæge ham til at paatage sig deres Undervisning. Resultatet blev Stiftelsen af den saa bekendte *Krøyers Skole*, der senere, efter at have faaet Statstilskud, er gaaet ind under »Kunstnernes Studieskole«.

I Foraaret 86 debuterede S. M. med et Interiør og et Studie af en nøgen Model. I 87 udstillede han et Interiør ved Aftenlys, et Portræt af sin nuværende Hustru og et Billede, han sammen med hende havde malet, kaldet »Ude«. I 88: »Fattigfolk«. I 89: Et Interiør af et Toiletværelse.

I Efteraaret 88 tiltraadte han en Rejse til Tyskland, Italien og Frankrig vendte hjem i Forsommeren 89.

Har paa dette Aars Foraarudstilling: et Portræt af Dr. G. Brandes, et Dameportræt og et Landskab.

Fru *Agnes Slott-Møller* er født i Nyboder 1862. Hendes Fader var afdøde Kommandør i Søetaten *H. Rambusch*. Sin første Tegneundervisning fik hun af Frk'erne *Eckersberg*, i hvis lille Skole hun blev sat, da hun var 6—7 Aar gammel. I sin Fritid tegnede hun Bunker af Tegnebøger fulde.

Da hun var 16 Aar gl., fik hun Lov til »for Alvor« at lære at tegne. Hun blev den 2den Sept. 1878 indmeldt i den da nylig stiftede »Tegneskole for Kvinder«, der jo efter sit Program ogsaa skulde gøre Fyldest som Kunstskole. Hun følte sig imidlertid, ligesom andre talentfulde Kunstnerinder, i høj Grad misfornøjet med Skolens kunstneriske Ledelse eller, rettere sagt, dens Mangel derpaa. Hun holdt dog ud i halvsyvende Aar, til Februar 1885.

Straks derpaa malede hun, om Aftenerne i sit Hjem, sit første Billede »Sødskende«, der blev udstillet paa Charlottenborg i Foraaret 85.

Efteraaret 85 gik hun som Elev ind paa den ved velvillig Hjælpsomhed fra Kunstnernes Studieskole dannede Kvindeskole, hvor *Tuxen* og *Krøyer* skiftevis underviste ved Studiet efter nøgen Model om Formiddagen og *Slott-Møller* ved Studiet af Portrætmodel om Eftermiddagen.

I Sommeren 86 blev hun forlovet med *Slott-Møller*, i Maj 88 giftede de sig.

Paa Foraarsudstillingen 87 udstillede hun: »De fem kloge og de fem daarlige Jomfruer«; i Foraaret 89: »Sommerdagen«.

I Efteraaret 88 tiltraadte hun med sin Mand en Rejse gennem Tyskland til Italien og Frankrig.

Iaar udstiller hun: »Dronning Margrethe og den jyske Adel«.

Viggo Pedersen er født 1854 i Kjøbenhavn, Søn af H. C. Andersen-Illustratoren Marineliutenant *Vilhelm Pedersen*. Faderens Tegninger og Malerier vakte tidlig Sønnens Lyst til at sysle med Blyant og Farve.

Gik i Latinskole — med stor Ulyst — til 1871, kom saa ind paa Akademiet og besøgte det udholdende i 7 Vintre. V. P. skriver selv i et

Brev: »Trods min Flid synes mig ikke, jeg lærte videre udover, hvad Samarbejdet med Kammeraterne naturligt medførte. Med Taknemmelighed mindes jeg derimod P. Skovgaards og senere la Cours Raad og Vejledning udenfor Skolen.«

Viggo P. udstillede første Gang Dec. 75 og udstillede derefter stadig Landskaber ofte med Staffage. I Brevet, hvori Kunstneren efter Opfordring giver disse biografiske Oplysninger, fortsætter han nu: »En kort Rejse til Frankrig 1881 bragte imidlertid en Omvæltning i min indtil da temmelig traditionelle Naturopfattelse. Jeg tror, at selvstændigere Syn kan spores i det Efteraarsbillede, Galleriet paa den følgende Udstilling købte af mig: *Opkørt Vej under store Træer*. Men først ved at komme ud at rejse paa Akademiets store Stipendium til Frankrig og Italien fra 1882—84 og senere et Aarstid til naaede jeg tilstrækkelig Udvikling til helt at turde se med egne Øjne og følge mit eget Hoved; baade Indtrykket af Fortidens store Kunst og et langt Ophold i en Natur, som jeg ikke havde sét skildret fra den Side, som slog mig imøde som dens mest karakteristiske og til hvis Gengivelse jeg derfor ikke i andre Maleres Værker ejede Nøglen, hjalp mig til dette. Dog skylder jeg *Th. Philipsen* Tak fra den Tid for hans Eksempel paa energisk Arbejde i Retning af Lys og Farver.«

Fra disse Aar skriver sig Billedet af *Faarefolden i Campagnen* og de lyse Landskabsbilleder fra Sora og Omegn, særligt Billedet af Faarene, som om Aftenen drives hjem over Marken med Oliventræer, og det store bjærgrige Landskab *Mellem Sora og Carnella*.

Efter Hjemkomsten fra Italien har Viggo P. til Stadighed boet paa Landet paa Sjælland og dér malet en betydelig Række Billeder af dansk Natur i de forskellige Aarstiders Stemning og Belysning. Desuden endel hjemlige Genrebilleder, deriblandt den unge Moder (Kunstnerens Hustru, en Datter af Pastor *Borup* i Skamstrup), der leger i Solskinnet paa Gulvet med en lille Pige

Iaar udstiller V. P. bl. a. det store af Galleriet købte Billede: »Ved Nattens Frembrud«.

Thorolf Frederik Paludan-Müller-Pedersen, Broder til Viggo P., er født i Maj 1859 i Nyboder.

Kom ind i Akademiskolen 1877, men naaede ikke at komme i Malerskolen; hørte derfor op i 1883. Aftjente sin Værnepligt som Marinesoldat og var som saadan med paa et Togt til Island med Krydseren *Ingulf* i 1881.

Udstillede første Gang 82 (»En læsende ung Pige ved et Vindue«). De følgende Par Aar Figurbilleder og Interiører.

1884 det første *Marinebillede*: »Brænding ved Gilleleje«. Fik i 85 Præmie for »Skibe i Kattegat«, der købtes af Kunstforeningen. Gjorde samme Aars Sommer en lille Rejse til London. Udstillede de følgende Aar Billeder fra danske Kyster og Farvande.

Fik i 89 den Neuhausenske Præmie for »Skibe i Helsingørs Havn«; samme Aar *Mention Honorable* i Paris for et større Billede fra Gilleleje. Besøgte Udstillingen i Paris, rejste hjem gennem Holland.

Udstiller iaar: »Fiskerkvaser forlader Gilleleje Havn under en Byge«, hvilket Billede er købt af Kunstforeningen.

Thorolf Pedersen, der er en ivrig Sejler og holder en lille Dæksbaad, har i 11 Somre ligget i Gilleleje og malet.

En Opførelse af „Axel og Valborg“.

Onsdagen den 16de April 1890 opførte det kgl. Teater Oehlschlägers Tragedie *Axel og Valborg*. Naar Datum angives saa nøjagtigt for en Begivenhed, som maaske mange ikke vil anse for særdeles mindeværdig, saa sker dette for at forebygge Misforstaaelser. Den her nævnte Opførelse var ingen Førsteforestilling; Tragedien genoptoges i ny Indstudering ved Sæsonens Begyndelse og var altsaa i April gaaet en Række Aftener over Scenen. Men nu er det saaledes med vore Skuespillere, at de almindeligvis beklager sig bittert over en Bedømmelse, der alene bygges paa en Førsteforestilling. „Hvorledes kan man kritisere vort omhyggelige Arbejde blot efter en enkelt Opførelse.“ udraaber de, „betænk, hvormeget Spænding, Nervøsitet, ja rent tilfældige Aarsager kan ødelægge af en Fremstilling, som vi har overvejet i Maaneder; husk, hvor altfor faa Prøver der holdes paa det kgl. Teater, og at den første Aften knapt kan regnes for en Generalprøve; alligevel fældes Dommen paa dette løse Grundlag: ikke saasnart er Tæppet faldet for vort sidste Udraab, førend Journalisterne styrter hen paa Bladkontorerne og der sammenkradser nogle Linier, som et udmærket Publikum den næste Dag tager for en Højesteretskendelse; er dette retfærdigt og fornuftigt og hvorfor

ikke udsætte Bedømmelsen til en senere Forestilling, hvor de Optrædende er anderledes hjemme i Rollerne, Herrer over Midlerne, hvor S sammenspillet har fæstnet sig og Nervøsiteten er forsvunden?”

Denne ædle Klage har maaske mindre paa sig end man ved første Øjekast vil tro. Den indeholder nemlig en Modsigelse. Hvorledes kan man sammenrime det omhyggelige Studium, hvoraf Skuespillerne roser sig, med den Undskyldning, som de faa Prøver skal indeholde for en usammenhængende Præstation? Hvis Skuespilleren kommer til første Prøve, forberedt ved Maaneders Læsning — og Teatret under jo sine Kunstnere god Tid, eksempelvis er Hr. E. Poulsen mellem 17. Januar og 20. April ikke optraadt i én eneste ny Rolle — saa behøver han jo heller ikke de mange Prøver, til hvilke Udlandets Scener kender. Endelig tør det maaske tilføjes med Hensyn til den Bladenes Bedømmelse, hvorover Skuespillerne klager (dog kun naar den ikke indeholder den fadeste Ros), at dels er ingen Kunstnere i den Grad forkælede og oversukrede som Teaterfolk i Kjøbenhavn, hvor en middelmaadig Elsker nyder samme Anseelse som en dygtig Poet, ikke at tale om en udmærket Videnskabsmand, dels er de jo ikke nye Personligheder, naar de behager at optræde i nye Roller: som oftest den samme Vise sunget med samme Tonefald og samme Fagter, saaledes at en stadig Teatergænger kommer ganske godt forberedt til at nyde den udmærkede Kunstpræstation, hvormed Hr. A. eller Fru B. henrykker Publikum i en anden Habit end den, Herren og Fruen bar igaar i det gamle Stykke.

Imidlertid, naar et klassisk Stykke er opført første Gang 1ste September saa bør vel Nervøsiteten og andre Première-Onder have sat sig 16. April, og denne Datum anføres da for paa Forhaand at møde mulige Indvendinger mod nedenstaaende Bemærkninger. Paa den anden Side

kan denne Datum ogsaa tjene til at afværge en Beskyldning for Unøjagtighed: her paastaas kun, at netop denne Aften gik det saaledes til.

I.

Tæppet gik op Kl. 7¹/₂. Hvad for noget, vil man spørge, begynder ikke Forestillingen Kl. 7. Sikkert, men det kgl. Teater, som vilde, at Folk skulde samle sig til den forestaaende Opbyggelse, lod først et Kvarter hengaa for Tilskuerne med stille Bøn. Dernæst spillede Orkestret en Ouverture, som er komponeret af Hartmann til *Axel og Valborg*.

Himlen bevare en stakkels Dødelig, der lever i Kjøbenhavn, for Helligbrøde! Hvorledes kan det gaa den, der mener og siger, at denne Ouvertures eneste Virkning var søvndyssende? Men der skal jo nogen selv til det værste Kætteri, og saa være det da sagt: Ouverturen synes et svagt Arbejde i en snæver saakaldet nordisk Stil, med korte, ligesom afbidte Motiver, der intet besidder af den Oehlenschlägerske svulmende Lyrik, og med et i alt Fald nutildags godtkøbs Heltesving. Dette Musikstykkets enkelte smukke Partier druknes desuden i den Langtrukket-hed, hvormed de samme Ideer ubønhørligt gentages. Maaske vilde ikke Virkningen blive saa overvældende kedelig, hvis ikke det kgl. Kapel havde affiret Ouverturen ganske mekanisk under Hr. Frederik Rungs flegmatiske Taktstok. Man kunde ligesaa gjerne havt en Metronom paa Anførerpladsen, saa upersonlig var Indstudering og Udførelse. Hvem kan vide, om Hr. Johan Svendsen, der i Vinter anførte Leonore-Ouverturen med saa virtuosmæssig en Lidenskab, ikke ogsaa havde faaet anden Skik paa den Hartmannske Ouverture. Men hverken Oehlenschlägers eller Hartmanns Navn kunde bringe den første Kapel-

mester til Dirigentpladsen, Hr. Rung slog Takt som et Uhrværk, Musikerne nikkede over deres Pulte og Ouverturen flød blid og langstrakt, men gudbevares baade ordentlig og akademisk ud i Rummet — den lignede maaske lidt en borgerlig og tynd Sauce.

Saa Kl. 7 $\frac{1}{2}$ gik Tæppet op.

II.

Axel og Valborg foregaar som bekendt i Trondhjems Domkirke. Her er Oehlenschlägers egen Beskrivelse af Dekorationen:

Handlingen foregaar i Christ-Kirken i Nidaros. Til begge Sider Begravelser i Murene; midt paa Gulvet Harald Gilles Ligsten. I Forgrunden tvende mægtige Kirkepillere, som understøtter Hvælvingen, den venstre betegnet med tre Kors, den højre viser Tegnet A og V omkranset af Forgjetmigej. Dybt i Baggrunden Højaltret. Over Altertavlen staar et gyldent Skrin, der oplyses af de brogede Ruder i Koret, hvorigennem Solen skinner. I Midten af Gangen en Lysekrone.

Det er muligt, at det kgl. Teaters Dekoration er ny. En Kætter vilde tvivle derom og højst indrømme Muligheden af et anskaffet Bagtæppe, medens Forgrunden, hvorpaa det kommer an, tager sig ret forslidt ud. Det er endvidere bleven paastaaet, at Dekorationen er korrekt. Hvad vil det sige? Mener man dermed, at Dekorationen fremstiller Domkirken som den saa' ud i 1162, da Stykket tænkes at foregaa? Dette kan ikke være Tilfældet. Efter Kong Olafs Død blev der bygget en Trækirke i Nidaros, og istedetfor denne opførte Olaf Kyrre en større Stenkirke, hvilken er den Kirke, hvori *Axel og Valborgs* Handling maa foregaa; men denne Bygning blev først efter talrige Ildebrande, Ødelæggelser og Ombygninger til den nuværende Domkirke, i hvilken næsten intet er levnet af

Olaf Kyrres Kirke. Med den allerbedste Vilje har da næppe det kgl. Teater kunnet rekonstruere denne.

Dog selv om dette havde været muligt, vilde en saadan historisk Korrekthed været baade overflødig og skadelig. Overflødig, fordi Oehlenschläger aldeles ikke tilsigtede nogen arkitektonisk Nøjagtighed og næppe havde nogen Anelse om Nidaroskirkens Udseende i 1162; skadelig, fordi den nøjagtige Dekoration ingenlunde sikkert faldt sammen med den virkningsfulde, som Oehlenschläger ønskede. Det Afgørende er at skabe en ydre Form, der svarer til Digterens Tanke og Stykkets Idé. Og fra dette Synspunkt maa det kgl. Teaters Dekoration betragtes som mislykket.

Hvad Oehlenschläger fortrinsvis vilde fremstille, var en pragtfuld Kirke. Man ser det af Tragediens første Scene, første Linier:

Vilhelm.

Her er da den berømte Trondhjems Kirke,
hvis Ry har bredet sig til selve Rom.

Axel.

Har Rygtet pralet?

Vilhelm.

Nej.

Axel.

O hvilket Tempel!

Vilhelm.

Et højt udhulet, hvælvet Dovrefjeld!

Paa det kgl. Teater er nu Arrangementet dette: et Bagtæppe, der forestiller Korgangen med Altret. I denne Gang kan Personerne selvfølgelig ikke bevæge sig, Vilhelm som Genfærd ikke komme dybt nede fra Kirken op imod Kæmperne, der holder Vagt. Dette Bagtæppe gør et dødt Indtryk, og dets Udstyr er uden Pragt. Imellem dette Tæppe er Mellemgrunden betegnet ved to Udgange, hvoraf den ene maa antages at føre ud til Sakristiet eller Klostret, og den anden ud af Kirken. Paa det kgl. Teater

har man imidlertid ikke dannet sig nogen bestemt Mening om, hvorhen disse Kulissegeange fører. Saaledes lader man Kæmperne i fjerde Akt „forlade Kirken“ ad den Vej, der fører til Sakristiet.

Dog dette er det mindste. Nej, Forgrunden ødelægger alt Dovrefjeldsindtryk ved sin Stilløshed og Virkningsløshed. Paa hver Side af Teatret fremskydes der en Kulisse, der forestiller en ubestemmelig Flade af en skidengraa Kulør og ender i en Runding, som end ikke et Barn kunde tage for andet end malet. Dette skal være de „tvende mægtige Kirkepiller, der understøtter Hvælvingen“, og som ved deres Indskrifter spiller en betydelig Rolle i Stykket. To virkelig fritstaaende Piller vilde afgivet en god Støtte for en lidt afvekslende Iscenesættelse. Man tænke blot paa, hvorledes Meiningerne vilde benyttet en saadan Angivelse som Oehlenschlägers og et saadant Rum. Nu gør de to langt fremrykkede Kulisser blot den Virkning, at de spærrer Synet for Publikum, saaledes at kun de Personer, der er anbragte lige midt paa Gulvet, kan se Baggrunden af Scenen. Naturligvis findes „Harald Gilles Ligsten“ ikke betegnet og overlades saaledes til Tilskuernes Fantasi, skønt et Tæppe, fremstillende Kirkegulvet, ikke havde været uoverkommeligt.

Dekorationen er da uden Pragt og fremkalder ingen Stemning. Oehlenschläger behøvede den mægtige Kirke synlig for Tilskuerne, fordi Kirken optræder i Stykket som den uafvendelige Skæbne, der adskiller de Elskende. Han vilde, at Tilskuerne straks skulde faa et Indtryk af, at den hellige Kirke stod med en truende Glans, kraftig selv overfor Kongen, hvem den gamle Erkebiskop sætter i Rette, og urokkelig overfor to Menneskers tilfældige Kærlighed. Han var jo dog Poet, Oehlenschläger, og vidste næsten ligesaa god Besked med sit eget Værk som det kgl. Teaters Bestyrelse i 1890. Man bør kun sige: „næsten“, thi — for at nævne det her — selv i Smaating

bryder Teatret sig ikke om Digterens Forskrifter. Saaledes har han meget nøje bestemt Bryllupsprocessionen i tredje Akt: først Kongens Drabanter (der var vist 8); „derpaa en Skare Kordrenge i røde Kjortler og med Hætter af samme Farve paa Hovedet, bærende Brudelys“ (det kgl. Teaters Kordrenge er klædte i *sorte* Kjortler og Hætter og bærer ingen Brudelys, saa Virkningen netop ikke bliver den lyse og glade, Oehlschläger ønskede); Axel Thordsøn og Hakon; flere Riddere, Par og Par (der var 4 eller 6) en Flok unge Piger med Kurve, hvoraf de strør Blomster paa Kirkegulvet (disse unge Piger, 6 i Tal, gør dels Tjeneste som Nonner dels som Dronningens Jomfruer og er klædte i den yderste Tarvelighed); Dronning Thora, som fører Valborg, der er klædt i hvidt Atlask; (paa vort økonomiske Teater med 200,000 Kr. Underskud er det hvide Atlask sparet og Fru Oda Nielsen i simpelt Uld); Dronningens Fruer og Jomfruer parvis (disse er udeladte). Det hedder endvidere: „Toget gaar rundt om Harald Gilles Ligsten i Forgrunden og om begge Pillerne (paa det kgl. Teater gaar Toget ikke den Vej, eftersom Pillerne ikke eksisterer); i Midten mellem Pillerne lades en Udsigt gennem Hovedgangen til Højaltret og Koret, hvorfra Munkene parvis kommer i Procession,“ (dette sker ikke paa Teatret, fire (?) Munke staar i Baggrunden, komne uvist hvorfra).

Af dette iøjnefaldende Eksempel paa Teatrets Lige-gyldighed overfor Oehlschläger — en uforgængelig Institution styret af en levende Kammerherre overfor en død Digter — vil man forstaa, hvorledes Teatret ganske sætter sig ud over den foreskrevne Sceneordning. Der var dog stor Grund til at vogte over den. I denne ene Kirke-dekoration spiller hele Stykket, medens Oehlschläger i sine tidligere Dramaer, *Hakon Jarl* og *Palnatoke*, vekslede Sted efter Forgodtbefindende. Vilde det være urimeligt heri at finde en Indflydelse fra fransk Tragedie, som

Oehlenschläger netop havde Løjlighed til at se, da han forfattede sit Stykke. Som bekjendt er *Axel og Valborg* skrevet i Paris i 1808. Dengang opblomstrede det gammel-franske Drama, Corneille og Racine, atter gennem store Skuespilleres Fremstilling. Talma og hans Kolleger forstod og fornyede Aanden i den gamle Form, og Napoleon yndede de klassiske Skuespil om Ære og Pligt. *Axel og Valborg* er i Slægt med disse Dramaer, ikke blot fordi Oehlenschläger efter gammelfransk Vis nøje vaager over Tidens og Stedets Enhed — han var i den Periode ved reaktionært at vende sig bort fra den tyske Romantisme — men ogsaa fordi Tragedien selv med sin Kollision imellem Kærlighed og Pligt, Elskov og Religion, Kærlighed og Fædreland kommer de franske klassiske Dramaer nær. Valborg-Figuren besidder samme søde Blidhed og elskovsfulde Ynde som Racines Heltinder, og en Skikkelse som den unge vilde Konge og ulykkelige Bejler genkalder for Eksempel Pyrrhus, der i *Andromaque* forgæves bejler til Hectors Enke. Selv den franske Fortrolige savnes ikke i den danske Tragedie, Axel har sin *confident* i Vilhelm, Kongen sin i Sortebroder Knud. Desværre har Oehlenschläger ikke komponeret sit Drama med fransk Teknik, ellers vilde han for Eksempel ikke undladt at vise os Kongen og Valborg sammen og derigennem bringe os Hakons hæftige Kærlighed til Forstaaelse, medens nu Kongen ikke har en eneste Replik til Valborg. Men man vil i Dialogens Slagfærdighed muligvis finde fransk Paavirkning:

Hakon.

Du taler dristigt.

Erland.

Som en Erkebiskop.

Hakon.

Hvo gjorde dig til Erkebiskop?

Erland.

Gud.

Corneille vilde vedkendt sig en Replikveksel som denne. Men selv om man ikke vil anerkende denne Hypotese, som Pladsen ikke tillader udførligt at begrunde, saa er dog dette vist: det kgl. Teater fremkalder ikke ved Dekorationen i *Axel og Valborg* den Grundstemning, som Digteren ønskede for sit Skuespil.

III.

Heller ikke Tidens Enhed har Teatret rigtig forstaaet. Stykket varer præcist 24 Timer. Man erfarer det af Valborgs Replik i femte Akt efter Axels Død, hvor hun „sværmerisk“ udtaler:

Hvor her er godsligt her i denne Kirke!
 Hvor munter Solen skinner gennem Vindvet
 ret som i Gaar ved denne Tid, min Axel,
 da først du trykte Valborg til dit Bryst.

Nu er det givet, at femte Akt begynder i Morgen-dæmringen. Under Axels Svanesang skinner Solen ind igennem Korvinduet, og Axel siger da: „Du liflige, nyfødte Morgenlue!“, og vi er saaledes istand til nøjagtigt at bestemme Dagstiden hele Stykket igennem.

Første Akt er tidlig Morgen. Axel kommer fra Skibet med sin Ven, og hans første Gang har været til Kirken, hvor Morgensangen endnu lyder fra Sakristiet. I en af Axels Repliker hedder det ogsaa her: den unge Morgenrøde gløder gennem Farverne paa Vindvet i Østen, og naar her samtidigt omtales de gule Voksløys' svage Glans, saa forstaar man, at Lysekronen er tændt, fordi efter Vilhelms Udsagn, den nordiske Sommermorgen er dunkel. Tiden er da i Dagningen, og Kirken skulde ligge i et usikkert graat Lys.

Dog paa det kgl. Teater er Kirken mørk og Lysekronen alene spreder Glans. Dette gaar endnu an, men

ganske forkert er det, naar Gryet ikke efterhaanden gaar over til fuld Dagklarhed. Endnu medens Sortebroder Knud taler med Axel, kan det lidt uhyggelige Lys beholdes, men fra det Øjeblik Valborg træder ind, maa Dagen og Solen forkynde deres Magt med det skønneste Solskin. Situation og Stemning fordrer denne Afveksling.

Paa det kgl. Teater paases ikke denne tekniske Del af Iscenesættelsen. Dekorationen holdes uforandret Graat i Graat i denne og de to følgende Akter, indtil Natten begynder med fjerde Akt. Istedetfor skulde anden Akt spille i fuldt Middagslys og Lysekronen ikke længer brænde; Vielsen i tredje Akt derimod foregaa i den pragtfuldt oplyste Kirke, hvor alt var festligt smykket til den fornemme Ceremoni, der finder Sted: et Bryllup mellem Landets højeste Adel. Det kgl. Theater nøjes med den svagt brændende Lysekrone fra første Akt uden yderligere Pynt. Fjerde Akt foregaa ved Midjenat, og det gjaldt om at fremtrylle et mystisk og spøgelseagtigt Indtryk af den store Domkirke: det kgl. Teater nøjes med at hænge en gammel Lygte op til venstre. Endelig begynder femte Akt ved Daggry, hvor det kgl. Teater forkert lader det være højlys Dag. Her skulde saameget mere herske et usikkert Halvmørke, som Forvekslingen mellem Hakon og Axel derved vilde blive sandsynligere, hvor Kæmperne stormer ind. I hvert Fald bestemmer jo Oehlenschläger selv, at Dagslyset først bryder ind i Kirken ved Aktens Slutning.

Man vil mene, at dette er Smaating, selv om en nøjagtig Omhu for den Art Teknik kan røbe Kærlighed til Digteren og hans Værk. Unægteligt bliver det Afgørende selve Fremstillingen af Værket.

IV.

Lad os da se paa, hvorledes det kgl. Teater opfører *Axel og Valborg*.

Den Tekst, der benyttes, er ikke Oehlenschlägers egen. Det er en forkortet Udgave. Der rejser sig da det Spørgsmaal, med hvilken Ret har man forkortet Digtværket og hvem har foretaget Forkortelsen. Plakaten oplyser intet herom.

Enkelte af disse Forkortelser rammer de historiske Udviklinger, som Oehlenschläger har indflettet i sit Drama, og som synes ret undværlige. Andre Beskærelser derimod skyldes en Kritik, der dels finder Oehlenschläger smagløs, maa man tro, dels finder hans Værk altfor langtrukket. Disse Beskærelser, hvis Ophavsmand burde offentliggøre sine Grunde, er hyppigt ganske urimelige. Det vilde tage for megen Plads at nævne dem alle — de findes i hver Scene —, men et Par Eksempler bør maaske anføres.

I første Akts første Scene er af Axels Fortælling udeladt næsten hele den Replik, der begynder saaledes:

Ak da skælved Valborg:

Axel, hvad sværger du? Er ej vor Elskov
mod Religionen og mod Sæderne? o. s. v.

Udeladelsen er meningsløs, da Repliken indeholder Forklaringen af Axels Rejse til Paven, som Replikens tre sidste bevarede Linier nævner.

Af Knuds Monolog i første Akt er udeladt 7 Linier, medens Resten (11 Linier) er bevaret.

Man læse Repliken; de omklamrede Linier er udeladte:

En vigtig Nyhed, ønskelig for mig.
[Det bliver en Kirkesag. Vor Erkebisp
vil næppe blande sig i dette Væsen;
han har jo éngang været selv forelsket
den gamle Taabe. Altsaa: Broder Knud!]
Axel afstaar ej Valborg med det Gode;
I Elskovsheden har han atter glemt. —
Jeg iler hen at aabenbare Kongen

den hele Sag. Erland er syg og gammel;
 snart maa der tænkes paa en anden Biskop.
 En vigtig Post, især i disse Tider;
 Normannakonning trænger til en Mand
 med Kraft og Klogskab, der ved sin Idræt
 har vist Hengivenhed. Mod, Broder Knud!
 [Her byder sig en Lejlighed, som kaldet.
 Hvormed belønner højt nok Elskerens
 den Mand, som skaffer ham hans Elskerinde?]
 En vigtig Nyhed, ønskelig for mig!

Hvorfor Beskærelsen finder Sted, kan ikke forstaaes af Teksten; saameget mere som de 7 Linier er vigtige for Forstaaelsen af Stykket. Og i hvert Tilfælde, med hvad Ret udelades Halvdelen af Oehlenschlägers Tekst? Der findes i denne Monolog en vis Rytme, som et lidt musikalsk Øre opfatter og som Beskærelsen ødelægger. Men sligt generer ikke det kgl. Teaters Kritiker.

Af det underskønne Digt: „Ung Axel lader Brev ud-gaa“ er andet og tredje Vers udeladte. Hvorfor? De er dog skrevne for at siges, ikke for at gemmes. Hermed vil der vel være Eksempler nok paa en Beskærelse, som undertiden træffer det Undværlige og Forældede, men som ligesaa tidt kaster sig over det Nødvendige og som i hvert Fald ikke kan anføre til Undskyldning Skuespilletes Længde, thi hvis man begyndte i rette Tid og Skuespillerne ikke trak Dialogen ud ved altfor langsom Tale, kunde Stykket endes paa tre Timer. I Virkeligheden er *Axel og Valborg* kort imod moderne Helafstensstykker.

Inden vi forlader Teksten, endnu kun et Par Ord om de tilfældige Forandringer, som skyldes de Spillendes daarlige Hukommelse. Desværre de er altfor mange. Man kan vel paa Forhaand være enig om, at Skuespillerne har at holde sig til Oehlenschlägers Tekst, hverken bør lægge til eller tage fra. Desværre gaar Stykket ikke

efter en Snor paa det kgl. Teater, og Versenes Rytme skæmmes ved Føjlsuskelser.

Eksempler:

Fru Oda Nielsen sagde i første Akt: *Nu er jeg ene* hvor Oehlenschläger har: „Jeg er alene“, — Min Axel, *men* er det muligt“, hvor Teksten kun har: „Min Axel, er det muligt“ uden det platte *men*, der ødelægger Rytmen — i Monologen, der slutter Akten: *Aa min* Axel — hvor Oehlenschläger blot har: „Axel“. I tredje Akt: „Tiden læger i Verden alt, den *læger* dine Saar“ istedetfor: „den læge dine Saar!“

Hr. Sophus Petersen sagde: „Den Gamle er *alt* borte“ istedetfor Oehlenschlägers jævnere: „Den Gamle er borte.“ — Og kan en Helt ej føle *Elskov*, hvor Teksten har „Kærlighed“. — Endvidere:

Du skalst ej trykke
den Fagre i *dine Arme*, saalænge dette
Hoved staar over Mulden.

Oehlenschläget har „din Arm“, hvad der er bedre for Verset.

Hr. Emil Poulsen sagde *op*, hvor der staar „frem“, *Lydighed* for „Kristendom“, *bringer* for „melder“ *Mirakler*, hvor der stod „Jertegn“, *prise* hvor der stod „rose“ — endog „*jert* Hjærteblod har farvet eders Krans“ istedetfor „*mit* Hjærteblod“, hvor Knud dør. Hr. Zangenberg, der iøvrigt var den sikreste, sagde dog: hugget *ud*, hvor der staar „ind“ — med *hvide* Perler, hvor der kun staar „Perler“ — det maa *saa* være, hvor der kun staar „det maa være“.

Overhovedet, ingen af de Spillende var saa sikker i sin Rolle, at hver Ord stod hugget ud af Sten. Og skulde ikke dette være Tilfældet, naar det kgl. Teater spillede Oehlenschläger? Heller ikke var de bange for at sætte lidt til for efter deres Mening at forhøje Virkningen.

Valborg yndede saaledes at indskyde Udraabet *Gud!* paa særlig rørende Steder (jævnfør Heibergs Ord: „den bekendte kjøbenhavnske Tøse-Eksklamation Gud“), Hr. Sophus Petersen gentog dette Ord tre Gange, naar Teksten havde det en Gang, medens Axel hellere gentog andre Udraab nogle Gange, saaledes „skam dig Axel“, hvilket Hr. Zangenberg repeterede for Eftertryks Skyld, som en ivrig Lærer overfor en uartig Dreng. Nogen Enighed var ikke tilvejebragt mellem de Spillende, om de gamle Former *skalst, vilst* skulde beholdes eller erstattes med nye — hver gjorde hvad han vilde — heller ikke om Flertalsformen i Verberne skulde udtales som den skrives med *e* istedetfor som den siges med *er*. Snurrigt er det rigtignok, at den „fine“ Retskrivning stadig holder paa Flertalsformen, naar den ikke engang udtales fra Nationalteatrets Scene i høj tragisk Stil.

V.

Vi kommer endelig til Udførelsen.

Rent almindeligt kan denne næppe kaldes vellykket, skønt flinke Folk, endog udmærkede Kunstnere spiller i *Axel og Valborg*. En Tragedie af denne Art forlanger noget mere end det respektable Spil: her kræves det Udsøgte, det Fremragende, det Geniale. I den Henseende har nu Oehlenschlägers Skuespil kun paa et enkelt Tidspunkt i vor Teaterhistorie havt Held og det er ogsaa forholdsvis sjældent opført (c. 90 Gange i 80 Aar). Den første Opførelse paa det kgl. Teater gik som bekendt meget skævt. Det var i Januar 1810. Foersom duede ikke til Axel og kun Madame Heger som Valborg og Kruse som Erkebispens stod i Højde med Stykkets Poesi. Da Stykket opførtes i Tredserne med Vilhelm Wiehe som Axel og Fru Eckardt som Valborg, var det ene Michael

Wiehes geniale Spil som Sortebroder Knud, der hævdede Udførelsen op til udsøgt Kunst. Man lod dengang eksempelvis Vilhelms Rolle udføre af Sangeren Ferslew, hvis Foredrag af Visen i femte Akt kom det Parodiske saare nær.

Naar Forestillingen nutildags virker lidet interesserende, tør muligvis en Hovedgrund søges deri, at Skuespillerne staar fremmede overfor en Opgave, som selve Instruksen ikke har lettet dem. De véd ikke ret, hvordan de skal møde den klassiske Tragedie med deres moderne Tale og Opfattelse. Skal Versene deklameres eller tales? Skal Forestillingen bæres af en vis Højtidelighed eller kan selv et Lidenskabens Skrig tillades? Bør man erindre, at *Axel og Valborg* er en romantisk Tragedie fra Aarhundredets Begyndelse eller bør man forsøge at tænke sig ind i Nordboernes Tankegang og Følelsesliv ved Aaret 1162?

Af alle dumme Spørgsmaal, hvortil Skuespilkunst giver Anledning, turde dette være ét af de dummeste: om der bør tales ligesaa naturligt i versificerede Tragedier som i moderne Komedier? Skuespilleren risikerer aldrig noget ved at stræbe efter den højeste Natursandhed; spiller han i en klassisk Tragedie, vil nok selve det Udtryk, Digteren giver Følelsen, foruden den uvirkelige Versform yde hans Tale det Præg af Højhed eller Skønhed, som de daarlige Skuespillere vil opnaa gennem en tom Deklamation. Da Vilhelm Wiehe og Fru Eckardt spillede i denne Tragedie, var det en Deklamationens Sejr over naturligt Foredrag. Høedts Lære var glemt. Fru Eckardt havde næppe en naturlig Replik hele Stykket igennem — til Gengæld saa' hun dejlig ud, medens Wiehe vel ogsaa deklamerede af fuldt Bryst, men dog imellemstunder gennem sin mandige Personlighed og sit fyrige Naturel fandt stærkere og dybere Akcenter overfor den skønne Valborg og den ham ganske underlegne Konge.

Der deklameres ikke saaledes ved denne Opførelse; undertiden kan man høre et altfor rullende *r* fra Hr. Zangenberg eller Hr. E. Poulsen, men Hovedindtrykket er ikke Unatur. Fru Oda Nielsen kæmper prisdædig mod en Hastemthed, der ligger hende fjærn, og Hr. Zangenberg vil paa ingen Maade gebærde sig som Operahelt efter gammel Manér. Men heller ikke spilles der modsætningsvis virkelighedstro med et Forsøg paa at bryde gennem Versene ind til de Følelser, der gemmer sig bag deres undertiden noget stive, næsten altid skønne Sprog. Nej, denne Tragedies Fremstilling ligner allermest en Oplæsning, en dannet Oplæsning „med fordelte Roller“, saaledes som pæne Folk kan more sig med en Søndagaften hos Tante Lotte, naar man faar Lyst til at forny Bekendtskabet med en gammel Digter. Det kgl. Teaters Skuespillere læser unægteligt langt bedre end pæne Folk plejer, derfor sidder ogsaa Tante Lotte i talrige Varieteter paa Balkonen og tiljubler dem sit Bifald. Fremstillingen er en Oplæsning, fordi den bevæger sig med en akademisk og farveløs Ro, fordi den mangler baade den dybe Bedrøvelse og den høje Jubel, fordi de Spillende ikke giver sig hen i Stemningen, men spaserer trygt afsted som gik de en Promenadetur i Frederiksberg Have og ikke paa glat Is imellem Vaager. Det er en Fremstilling, hvorover Lidenskabens Flag ikke vejer, og selv den nordiske *Romeo og Julie* kan ikke spilles uden en Inderlighedens Glød, som kun enkeltvis tindrede i en Enkelts Spil, nemlig Hr. Zangenbergs, men som ingenlunde lyste betagende over hele Udførelsen.

Dette skal forstaaes som det er ment, som et Ønske om større Liv i Spillet ikke som en Fordring til hvad Tyskerne kalder „Kulissestormen“. Paa den Art Fremstilling frembød ogsaa *Axel og Valborg* et Eksempel. Hr. Sophus Petersen spillede Hakon Herdebred; han besidder ikke Rollens Udseende eller Alder, han formaar

ikke at fremstille hverken ungdommelig Hæftighed („vild som en Ulv“ benævnes Hakon af Sortebroder Knud) eller kongelig Værdighed eller erotisk Attraa. Han spankulerer om med lange Skridt, deklamerer Versene galt og vækker Latter. Det er Synd imod Hr. Petersen at give ham denne Rolle, som maa fortrædige ham; naar man anvender denne flittige Mands Evne rigtigt, kan han præstere noget særdeles Godt, som for Eksempel i *En Skandale*, hvor hans Kammerjunker er fortræffelig. Men i Tragedien er han en tragisk Forstjunker fra *Eventyr paa Fodrejsen*.

Altsaa ingen Haupt- und Staatsaction, men en Forstaaelse af Følelsen i Dramaet. Og betragter man dette rigtigt, er dets Handling ingeniørlunde fjærntliggende fra almindelige Dødeliges Fantasi. Vi ser en ung Mand, der i fem Aar har været adskilt fra den Kvinde, han elskede. Aarsagen er jo ganske ligegyldig. Han vender hjem med Hindringen bortryddet, og henrykt over hendes Troskab overrasker han sin Elskede med det glade Budskab: alt iorden, Bryllup endnu idag! Første Akts himmelstormende Lyksalighed er meget menneskelig og naturlig i hvad Baggesen kalder dens „paradisiske Højde“. Men Hindringer taarner sig atter op, de Elskende uafvidende. I Mellemtiden fremstiller Axel sig for Kongen. Er der i denne Scene noget Ubegribeligt eller Uvirkeligt? Han har været borte i fem Aar; man har troet, han vilde emigrere, istedetfor søger han Tjeneste. Kongen, der er forelsket i Valborg, tager køligt imod ham, hvad hans Bejlen angaar, men afslaaer ikke den Tjeneste, han tilbyder. Det er jo højst naturligt. Hvis en Krigsminister var forelsket i en Officers Kæreste, burde han ikke derfor afslaa ham at indtræde i Etaten, naar den Tjenestesøgendes Dygtighed var uomtvistelig. For Fædrelandets Skyld burde Ministeren sætte ham ind i aktiv Tjeneste, og for sin egen Skyld ogsaa, da han derved vilde skaffe

sig Manden i en underordnet Stilling. Sortebroder Knud raader godt. Det viser sig snart, da Axel, just som han vil flygte bort, lader sig standse af Pligten imod Kongen. Dette vil synes moderne Tilskuere altfor overmenneskeligt ædelt. Men i saa Fald ligger det i, at Scenen mellem Hakon og Axel ikke er spillet med tilstrækkelig Vægt. Ogsaa nutildags vilde man jo mene, at en Soldat ikke burde rende af Landet, netop naar Fjenden gjorde Indfald, selv om Manden skulde paa Bryllupsrejse med sin Kæreste. Axels Forbliven bør derfor ikke være ufattelig for Fremstilleren, ikke uforenelig med en moderne Bevidsthed. Og hvad saa mere? Er ikke Axels og Valborgs Fortvivlelse ved Skilsmissen let at omskrive eller at omtænke i et nutids Sprog? Hvorfor kunde man ikke nuomstunder tænke sig en Vielse standset pludselig for to forelskede Mennesker, der sikkert ventede nu endelig at tilhøre hinanden. Tag Repliker som disse:

Axel.

Og du?

Valborg.

Jeg elsker Axel.

Axel.

O, søde himmelske Veltalenhed!
Endnu engang, sig det endnu engang,
du hulde Lilievand! jeg hørte ej
hvad første Gang din Purpurlæbe talte.

Valborg.

Jeg elsker Axel.

Axel.

Har I hørt det, Mure
I høje Hvælvinger? I hellige Altre?
Hun elsker Axel! Nu, saa skal da ogsaa
kun Døden skille dig fra Axel.

Aldrig var en Trolovelse helligere, højtideligere, skønnere, siger Baggesen. Fru Oda Nielsen føler ikke Optrinets

Skønhed, hun udtalte hine tre Ord: „Jeg elsker Axel“ som en Professor, der fra Katedret vilde kommentere: Mine Herrer, jeg vil gøre Dem opmærksom paa, at med disse tre Ord udtrykker Valborg sin Kærlighed til Axel; 1) det er *hende*, der elsker, 2) hun nærer den Følelse, der benævnes Elskov, 3) det er Axel, paa hvem hun har kastet sin Kærlighed. Hvor langt simple og dybere skulde Repliken siges! Man tænke engang paa, hvad Sarah Bernhardt vilde gøre ud af en saadan gentagen Replik. Det er jo kun en ung forelsket lyksalig Pige, der kaster sig i sin raske Officers Arme.

Man prøve ogsaa Skilsmissscenen mellem Axel og Valborg — den himmelske Afskedsscene kaldes den af Baggesen, der i sin mesterlige Kritik vilde, at Stykket skulde slutte med dette Optrin — og man vil se, hvor naturlige Følelserne er bag de lidt højststemte Ord. Man erindre saaledes Axels dejlige Replik om hans Besøg hos Paven, hvor han udvirkede Bullen, der ophæver Slægtskabet — en Soldat, der kommer langtvejsfra med Ægteskabstilladelsen i Lommen; Generalen har efter megen Møje samtykket i Foreningen:

Han rakte mig det kære Trolddomsbrev.
I fjærne blaa italienske Bjærge,
hvor hurtigt svandt I da i Horizonten!
Mit Øje idelig mod Norden vendt,
alt troede der at skue blege Nordlys;
de glimted som Erindringer fra Hjemmet.

Valborg.

Det var din Valborgs Følelser, min Axel!

Endelig havde jeg Brevet i Lommen, vilde en moderne Axel sige, og nu fluks til Jærnbanen! Jeg vinkede Farvel til alt det Smukke omkring mig og sad i Kupeen, spejdende ud af Vinduet, holdende hvert Lys, jeg saa', for en Station, vi skulde forbi, seende Hjemmet i hvert Hus, vi nærmede os, fuld af urolig Længsel. — Og Valborg vilde svare: jeg længtes ganske som du.

I det klassiske Repertoires Hovedroller skal man fremstille ikke Mennesket fra den Gang, men Mennesket med dets almene Følelser og Stemninger. Det gælder for Skuespillerne at gyde sin egen Tids Aand i den gamle Form, hvilken alligevel skal holdes i Hævd.

Der maa ikke spilles traditionelt, men Traditionen skal alligevel bevares

Det er Udtryk, der, tidligere brugte ved en lignende Lejlighed, er blevne misforstaaede. At spille traditionelt er at lade Ordet stivne i den overleverede Form, ikke bringe sin egen Personlighed ind i Rollen og derved nyskabe den. At bevare Traditionen vil sige at holde Figuren i de store Træk indenfor den Ramme, som Fortidens Kunstnere har skabt.

Vi har en Tradition i Holbergs Komedier for Jeronimus, Henrik, Pernille etc. Denne Tradition skal respekteres, men den moderne Skuespiller skal lægge sin egen Opfattelse som et Plus til denne Tradition, ikke indskrænke sig til Genfremstilling af fordums Kunst. Vi har desværre ingen Tradition for Oehlschlägers Vedkommende, thi Tragedierne er opførte yderst sjældent siden deres Fremkomst; der findes Sæsoner, hvori de ikke spilledes, og de store Kunstneres Udførelse — Ryges, Fru Nielsens, Michael Wiehes — nedarvedes ikke gennem en Skole og Elever til vor Tid. Men denne tabte Tradition erstattes ikke ved traditionelt Spil.

Som sagt, hvad det kommer an paa er at føle moderne, medbringe sit eget Liv, sin Opfattelse af Kærlighed, Ulykke, Pligt i den klassiske Rolle og saa iøvrigt — lade staa til! Hvis man da har skolet sin Stemme, har Sans for Versets og Sprogets Skønhed, og hvis man, kort at melde, har modtaget den guddommelige Gnists Naadegave, saa bliver det Kunst, udsøgt, gribende, glædende Kunst. Hvis ikke — saa kan man blive i Vaudevillerne og lade *Axel og Valborg* tilstøves i Arkivet.

VI.

Hr. Zangenbergs Axel staar ikke i Højde med hans Olaf i *Dronning Margareta*. Det var jo helt forbavsende, hvilken dramatisk Evne han udfoldede ifjor, efterat han længe kun havde behaget Publikum i Roller, der mere hørte ind under Balletten og Operetten end under Skuespillet, idet den unge Elsker fo'r hoppende og syngende omkring paa Scenen. Hans Olaf var ung, naturlig og glødende: Naiveteten klædte Hr. Zangenberg og han overstraalede langt sine Medspillende. Ogsaa som Axel maa Prisen tilkendes ham, skønt hans Mangler falder stærkere i Øjnene. Axel Thordsøn skal ikke gøre Indtryk af en Yngling; Valborg siger det:

Valborg elskte
en hvid glathaget Ungersvend, nu favner
hun her en solbrændt, skæggehatet Vildmand.

Fremstilleren skal betone det Mandige hos Axel — mandig og tillidsfuld kalder Valborg ham, der i fem Aar har kæmpet og vandret for et fjærnt Maals Skyld og som overfor den yngre Kong Hakon skal staa med et modent Menneskes Overlegenhed. Det gælder netop i Optrinet mellem de to, at Fremstilleren giver Axel en vis, man kunde sige diplomatisk Værdighed, og Hr. Zangenberg slaar ikke til. I dette Optrin var Vilhelm Wiehe bedst, fordi hans sikre Personlighed støttede ham, medens Hr. Zangenberg stadig synes fortæret af en indre Uro, en Febrilskhed, hvormed han forgæves kæmper. Man finder denne Nervøsitet i Hr. Zangenbergs Diktion, der stadig tager Fart og standser stakaandet — paa de gale Ord, hvor Vejret ikke skal trækkes. Om denne Skuespiller vilde arbejde mange Uger og Maaneder med sin Tale, indtil han magtede den ganske, vilde han behage Kendere mere, det store Publikum sluger ham gærne som

han er. Saaledes som han nu taler, raader ved dette stødwise *Accelerando* alene Tilfældet over, hvor Eftertrykket kommer til at hvile, og derfor bliver det de store Repliker, endog Effektreplikerne, der lykkes ham mindst. Eksempelvis kan tages Axels Fortælling i første Akt:

Elskte Pige,

Alting er muligt for et trofast Hjærte . . .

Nu kan vi elske, elske uden Synd.

Jeg bærer Pergamentet i et Omslag
af Silke paa mit blotte Bryst. Se, Valborg,
det gule Pergament! Et Himmelbrev!

Se, ser du: *Hadrianus Episcopus,*

servus servorum dei — ak, det er

i Romersproget, det er sandt; men Brevet
tillader dig at elske mig, min Valborg.

Den gode Olding svor mig det.

Hr. Zangenberg burde læse Baggesens beundrende Analyse af denne Replik, hvor han slutter saaledes: „Og nu det ægte shakespeareske: „Se, ser du: *Hadrianus episcopus servus servorum dei*, ak det er i Romersproget“. — Ja, men netop Anbringelsen af Romersproget i Axels Mund ved denne Lejlighed er Gudernes Sprog; og det den omfavnede Mø forelæste Munkelatin paa dette Sted Ord fra den tredje Himmel. Indtil Versets Snublen over Pave-Navnet er Alt i denne henrykte Fortælling mesterligt. Hvor maler den paa éngang Axels Kærlighed, hans Fromhed, Tidsalderen selv . . . . etc.“ I en Note forklarer Baggesen, at de latinske Ords shakspeareske Virkning beror paa, hvorledes det i og for sig Intetsigende røber Naturens Hemmeligheder — det uendeligt Smaa indeholder det uendeligt Store, siger vi nutildags.

Axels Fremstiller bør lægge en Verden ind i denne Replik. Den skal naturligt efterligne et Menneskes Hast, der har noget Vigtigt at fortælle og ikke giver sig Tid med alle Mellemlid; den skal udtrykke Axels uforgribelige

Tro paa Pavens Ord, hans Henrykkelse over deres Elskovs Syndfrihed og hans Ærbødighed for det medbragte Pergament. Skuespilleren har ikke gennemarbejdet Repliken, som den fortjener det: han jager den afsted uden Nuancer, han trak Pergamentet frem for tidligt, og han udhæver end ikke, at det er Valborg, som ikke forstaar Latin. Tværtimod, naar man hører Hr. Zangenbergs sige: „ak det er sandt, det er Latin“, er det som vilde han give os at forstaa, hvormeget Axel beklagede ikke at have taget sin Studentereksamen og ikke at kunne oversætte de latinske Ord for Kæresten. Men dette er ikke Mening. Axel er en dannet Soldat, han forstaar Latin, kun glemmer han i Skyndingen, at Valborg ikke nemmer Ordenes Mening — hun skal smile og han skal le himmelglad og udraabe: Men Brevet tillader dig at elske mig, min Valborg. — Fru Oda Nielsen stod ganske ubevægelig ved dette Lykkens Budskab, og som sagt Hr. Zangenbergs havde nok at skaffe, for at Ordene ikke skulde løbe fra ham.

Denne Skuespillers Triumf er derfor de korte Sætninger, i hvilke han kan benytte sin betydelige Evne til Koncentration. Han minder hyppigt om et behændigt Menneske eller maaske snarere et smidigt Dyr af Kattarten, der krummer sig sammen og spænder sine Muskler til Spring. Rundt om i *Axel og Valborg* sagde Hr. Zangenbergs en Mængde korte Repliker ypperligt med Følelse (undertiden lidt for hulkende), med Værdighed, med Ild, helst saadanne, hvor han kunde gøre sin Stemme lav og Tonen truende eller tvivlende. Eksempelvis dette Sted:

Hakon.

Dette Navnetræk?

Axel.

Har Axel skrevet.

Hakon.

Denne Blomsterkrans?

Axel.

Har Valborg bundet.

Disse Repliker siger Hr. Zangenberg saaledes, at det maa glæde et kunstelskende Menneske. Overhovedet vilde intet være urimeligere end at mistrøste denne Skuespiller, der pludselig har givet Haab om en Fornyelse af vor klassiske Tragedie.

Fru Oda Nielsen, der ikke faar mange Roller paa det kgl. Teater, har ikke vægret sig ved Valborg, skønt den erfarne Kunstnerinde næppe har været i Tvivl om, hvor fjærnt hendes Naturel ligger Rollen. Hendes Skikkelse passer ikke til den nordiske granvoksne Mø, og hendes Ansigt besidder ikke den milde Inderlighed, som skal præge den unge forelskede Pige. Vi véd nu, at Oehlen-schläger, der ikke var nær saa trofast i Kærlighed som Axel, glemte sin Valborg for en smuk norsk Pige, som han traf i Paris og brugte til Model for den digtede Valborg. Det vil sige, han brugte sin Forelskelse i den norske Frøken til at give Valborg hendes Ynde, medens han snildt forsynede den dramatiske Figur med den nordiske Trofasthed, som hørte til en ret dansk Tragedieheltinde. Valborg er ingenlunde saa udarbejdet en Skikkelse som Axel, men alligevel er næsten alt, hvad hun siger, fint og følt — og interessant at spille.

Fru Oda Nielsen tager for køligt paa Opgaven. Som sagt, det er Oplæsning, ikke Spil. Fruen har en ypperligt skolet Diktion, man glæder sig over hendes klare og runde Udtale af Versene, Midlerne er tilstede, men Anvendelsen bliver borte. Man hører undertiden Klaver-spillerinder, hvis Løb, Triller og Staccato er fortrinlige — blot nu Aanden kom over dem! Overfor Fru Nielsen faar man den Fornemmelse, at hun slet ikke vil kaste sig ud i Stemningen. Selv hendes Plastik forhøjer dette Indtryk: Fru Nielsen gør sig paa en underlig Maade stiv. kaster Hovedet tilbage og strammer Skuldrene, netop naar Valborg skal være mest hjærtegreben; og naar Pige-barnet skal være bedrøvet, faar Fru Niensens Ansigt et

koldt, nærmest forkølet Udtryk. Slikt kan være en Aftens Tilfælde; sikkert docerer Fruen mere end hun lever Rollen. Hvor gaar det til, at en saa intelligent Dame ikke har bragt en Rigdom af Nuancer ud af Brevet, som Valborg oplæser i første Akt og som Fru Nielsen burde udbede sig uforkortet. Tænk hvad Fru Hennings — oplært af Høedt rigtignok — skabte for en Virkning af Agnes' Oplæsning i *Fruentimmerskolen*. Brevet fra Axel burde være et Pragtnummer, som vakte Bifald selv hos den største Spidsborger — nu reciterer Fru Nielsen det som Deklamation i en Kantate ved en Aabningshøjtidelighed. Meget smukt maaske, men uden Liv. „For at det ret skal røre Hjærtet,“ siger Oehlenschläger selv. „maa Valborg være kraftig, fuld af Ild og Følelse.“ Fru Nielsen lægge sig disse Ord paa Sinde.

Ved Siden af de to Hovedskikkelser optræder fire Bipersoner i større Roller; Hakon, Vilhelm, Erkebisen, Sortebroder Knud. Af disse er allerede Hr. Sophus Petersens usmagelige Hakon nævnt. Af de andre bør Hr. Axel Madsen som Vilhelm sættes i Spidsen.

Just den Aften her omtales, var Hr. Madsen ikke særdeles heldig. Han syntes greben af de Andres Døsig-
hed, hvad denne pligttro Skuespiller ellers ikke plejer. Han er tidligere optraadt med virkelig Magt og Højhed i det Optrin, hvor Vilhelm agerer Genfærd: selv det Tørre, det Træede i hans Spil kom ham tilgode, og han viste her en Evne, der burde prøves i *Hamlet*, hvor Hr. Madsen skulde spille Genfærdet, som Hr. Foss nu massakrerer. Som Vilhelm finder han mangan Gang et solidt og følt Tonefald, men ikke sjældent glider Foredraget ud i jævn Kedsommelighed. Vilhelm er efter Oehlenschlägers Mening en Drømmer og en Dæmon, en halvt grum halvt sentimental Natur. Rollen bør da ikke fremføres i en uafbrudt Pasgang. Man maa bestandig gentage overfor denne Opførelse: mere Ild, mere Lidenskab — dette Stykke er

ikke saa drøveligt og kedeligt, som I synes at tro; husk paa I er Riddere og Helte, og at Fjerbusken vejer fra Eders Hjelm, under dette Tegn skal I kæmpe og sejre.

Selvfølgeligt gælder ogsaa dette Hr. Jerndorffs Erkebiskop, der af Kunstneren opfattes som gammel Tante, som var det Tante Lotte selv, der nedsteget fra Balkonen belærte Publikum om Dyd og Pligt. Iført en Dragt, der præcist genkalder Troldmanden fra Hr. Volkersens Pantomimer, vakler Erkebiskop Erland frem med Udseende og Manerer som var det en af de stakkels Gamle, der om Torsdagen bevæger sig ud fra Almindeligheden, halvblind, halvdøv, hjærnesvækket og afmægtig. Hvorfor saaledes berøve den gamle brave Erkebiskop al Kraft og Marv? Blot fordi han er Teolog? Læser man Stykket igennem, forstaar man, at Erland i Oehlschlägers Tanke skulde optræde med ikke ringe Værdighed og Kraft: han var jo ogsaa en rask Mand i sine unge Dage, brændende forelsket i Eleonora fra Hildesheim. Han siger selv: „den er en ufrisk (Forveksling af Oehlschläger med *ufrist*) Mand, som ikke kendte Kærlighedens Styrke“, og da Kamphornet lyder, beklager han bittert ikke at kunne deltage i Striden. Vi véd, at Rollen er bleven spillet helt anderledes ved Stykkets første Opførelse, hvor Kruse som Erkebiskoppen var en af de Faa, der fortolkede Digterens Værk med Held; paa sit frygtelige Sprog skriver Overskou: „Imposant ved det i Udvortes, Bevægelser og Tone majestætiske og dog højst naturlige Udtryk af høj gejstlig Ærværdighed, Sjælsfuldhed og dyb Følelse var Kruse som Erkebiskoppen“. Hvad vilde ikke en Skuespiller som Iosef Lewinsky lægge ind i en saadan ret betydende Rolle, og hvorfor drives saa dygtig en Mand som Hr. Jerndorff ikke i en anden Retning end den, han traditionelt slaar ind paa, fordi gamle Erkebiskopper paa Scenen almindeligvis mimrer som Mus. Monrad saa' ikke ud som en hvid Mus, da han var over de 70, og saa aldrig

behøver end ikke Biskop Erland at være. Skuespilleren bør da ikke gøre ham mere lammefrom end Oehlenschläger, der efter Baggesens rigtige Bemærkning snarere har fremstillet sin egen Rationalisme i Erland end en Katholicisme fra det tolvte Aarhundrede.

Endelig er der Sortebroder Knud. Man staar her ganske underligt overfor Fremstilleren, Hr. Emil Poulsen. Evnen findes utvivlsomt, men Viljen fattes. Hr. Poulsen interesserer sig ikke det Bitterste for denne Rolle, som han allerede for 20 Aar siden spillede daarligt. Maaske laa det dengang i, at Hr. Poulsen netop i det første Femaar, han optraadte, fik to lignende Munkeroller overdragne, nemlig Biskop Popo i *Palnatoke* og Bisp Nikolas i *Kongs-emmerne*, maaske havde han i disse to udmærkede Fremstillinger nedlagt, hvad hans Fantasi magtede af djævelsk Munkekløgt; i hvert Fald Sortebroder Knud opofrede han dengang som nu. Hr. Poulsen spiller ikke; han siger Ordene med en mat Koldblodighed, der ingen Genklang rummer af den dæmoniske Højhed, som Michael Wiehe gav Skikkelsen. Maaske ogsaa dette store Forbillede trykker Hr. Poulsen; da er vi saa langt fra god Tradition som vi overhovedet kan være; thi den Wieheske Opfattelse burde være nedarvet ved Teatret. Ingen vil glemme den sataniske Glæde, hvormed hans Sortebroder overskar Klædet mellem de to Elskende: han havde gaaet lidt krumrygget omkring indtil da, sledsk og med nedslaaet Blik — nu rettede han sig i sin fulde Højde og det hvide Ansigt og den mod Munkekutten dobbelt hvide Hals skinnede uhyggeligt, medens Ordene, vilde og kolde, skar skarpere end Sværdet. Muligvis vil man tro, at der fandtes en Smule Teatereffekt heri. Maaske greb Wiehe ogsaa det Melodramatiske, der ligger i det i scenisk Henseende ypperlige Optrin, som ingenlunde overgaas af senere franske Roman-tikeres dramatiske Fund. Men Wiehe spillede med en Voldsomhed, hvori alt Teatralsk forsvandt: han var ægte

hver Tomme. Hr. Emil Poulsen var hverken hed eller kold, han var slet ingenting, dryssede Ordene fra sig som en træt Mand, der ikke gider deltage i en Samtale, naar han da ikke betragtede sine Medspillende med et lidt underfundigt Smil, som om han havde mest Lyst til at le dem ud.

Dette var sikkert Tilfældet i det Optrin, hvor Sortebroder Knud holder Vagt med Kæmperne. Der skjulte Hr. Emil Poulsen næsten ikke sin overlegne Munterhed. Men var det helt uberettiget, var det i hvert Fald ikke højst menneskeligt?

Vi er nemlig naaede til Stykkets mindre Roller, hvoraf iøvrigt nogle ikke ubetydelige, og det vil nu være rigtigst først at anføre, hvorledes det kgl. Teater havde besat disse. Rollelisten ser saaledes ud for disses Vedkommende:

Sigurd af Reine	Hr. Wældike.
Bjørn Gamle.	Hr. Foss.
Endrid hin Unge . . .	Hr. Walther.
Kolbein	Hr. Walbom.
Gotfred	Hr. Møller.
En fjendtlig Kæmpe . .	Hr. Michelsen.
Dronning Thora	Fru Frederiksen.

Hvilken prægtig Skare af Kunstnere! Operaen og Balletten er repræsenteret, som Teaterkyndige vil se, medens nogle af de anførte Herrer endnu høre til hine Ukendtes Hob, hvoraf Genier kan udgaa. At dømme efter de her aflagte Prøver taler Sandsynligheden dog ikke derfor.

Men alvorligt talt, hvad skal man sige om disse Kunstnere og deres Præstation. Det er sandt, at nogle af Rollerne er ganske ubetydelige, Dronning Thora har kun én Replik, og alligevel er det trist at høre denne sagt af en Dame, der vist aldrig tidligere har sagt en Replik paa et Teater og hvis Udseende misklæder Rollen slemt. I

den højeste Fortvivelse saa Dronning Thora ud, som om en smertefuld Mavesygdom hærgede hendes Sundhed grunt.

Dog andre af disse Roller er ingenlunde uvigtige. Der er Bjørn Gamle (den allestedsnærværende Hr. Foss), Sigurd Staller (Hr. Wøldike?), Endrid (Hr. Walther?). Bjørn har det store Optrin i fjerde Akt, og Mantzius yndede i gamle Dage at spille denne klædelige Rolle, som nu nedbrøttes af Hr. Foss. Sigurd Staller skal staa som Repræsentanten for den barske Krigsaand, et Billede paa nordisk Heltekræft — ind kommer en rød musset trivelig Mand, der tager fat paa Versene, som om han vilde hugge Brænde. Endelig den raske Væring Endrid — dog, hvad nytter denne Opregning. Oprigtigt talt, hele denne Del af Rollebesætningen er under al Kritik.

VII.

Hvis nu En i en Samtale gjorde ovenstaaende Betragtninger gældende for Teatrets ledende Mænd og første Skuespillere, saa vilde de ikke støde paa Modsigelse. Tværtimod, man vilde indrømme med et Skuldertræk Rigthigheden af denne Kritik og sammen med Kritikeren ufortrødent beklage, at Stykket ikke fik en bedre Udførelse.

Man er nemlig nu saa stærk ved det hellige kgl. Teater, at man privat kan indrømme, hvad Pokker det skal være, eftersom man offentligt kun møder et behageligt Publikum, en officiel Presse og et Ministerium, til hvis Magthandlinger det hører aarligt at betale et klækkeligt Underskud. Hvorfor skulde man da ikke glæde en Idealist ved venlig Imødekommenhed: naar bare Anstalten gaar i det gamle Spor — og der er ingen Fare for Forandring — saa blæser man ad *Axel og Valborg* og Oehlschläger og Poesien og Idealerne. De, der ikke er fornøjede, de kan jo blive hjemme.

Og dette er ligesaa sandt som det er sagt. Man kan jo blive hjemme. Man kan tage *Axel og Valborg* ud af Bogskabet og har man lidt Sans for Poesi og en Smule Fantasi, vil man berede sig selv en større og renere Nydelse gennem Læsning end det kgl. Theater magter at skaffe En ved dets grumsede Opførelse af Oehlen-schlägers Tragedie. Men saa passerer det under Læsningen, at Fantasien løber af med En og man forestiller sig Stykket opført og hvor udmærket det kunde tage sig ud:

— — Kirken ligger for En i usikkert Halvlys; hvor mægtig og rummelig og pragtstraalende! Ind skrider to Kæmpeskikkelser, Axel som en Lysets Engel, en Sankt Georg, beredt at fælde al Verdens Lindorme, stærk overfor Mænd, kun svag i den Forelskelse, der tager hans Sjæl fangen. Hvor flyder de skønne Vers lyst og klangfuldt fra hans Læber, medens hans Ledsager, den sorte Ridder, lytter mørk med brændende Øje og sluttet Mund til den Følelsens Veltalenhed, som hans tungere Sind ikke fatter. Hans Tale har Trommens dumpe Drøn, naar den Andens Fanfarer gjalder i den endnu skumle Kirke. Se den Skikkelse, der nærmer sig ligesom trædende ud af selve Kirkens Mørke, en Fanatismens hadefulde Aand. Han kryber som en Slange, med dens Hvislen, med dens Gift; nu hæver han Hovedet og smiler lumsk ad den unge Kæmpes Tryghed; Kirken har tusinde Midler, tusinde Snarer, og Skæbnen og Kirken er ét: De Gode rammes og de Onde sejrer. Der lyder Sang, Kogleriet flyr og Valborg træder ind: skøn som den Elskede, høj og slank, med Lokker som Guld, med et Smil som Solstraalen og en Stemme som den sødeste Musik — —

Hvis man er tilbøjelig til saadanne Fantasier, skal man ikke besøge det kgl. Teater, naar *Axel og Valborg* opføres. Man skal blive hjemme og atter gennemlæse Oehlen-schlägers af Ungdom og Elskov tindrende Skuespil.

Edvard Brandes.

Baggesen og Grev Schimmelmänn.

Nogle Breve og Aktstykker, meddelte af **Edgar Collin**.

De efterfølgende Breve, der alle ere skrevne paa Tydsk, men her gjengivne i en saa tro Oversættelse som vel muligt, kaste vel ikke noget nyt Lys over Digterens Forhold til den høitstaaende Statsmand, i hvem han fandt en saa trofast og ædel Velgjører, men bidrage dog Deres til at fuldstændiggjøre Billedet af disse to fremragende Personligheder og udfylde enkelte Huller i Digterens Biografi.

Til bedre Forstaaelse af de første Breve i Samlingen kun Følgende:

Den 1. Juli 1799 var Baggesen bleven gift med Fanny Reybaz og vendte i September s. A. tilbage til Kjøbenhavn fra Paris. Men allerede i Begyndelsen af Aaret 1800 omgikkes Digteren med den Tanke atter at reise til Paris, hovedsagelig fordi hans Hustru ikke kunde taale Klimaet i Kjøbenhavn.

Den 17. April 1800 tilskrev Grev Schimmelmänn ham et Brev (delvis aftrykt i „Jens Baggesens Biografi“, III, Pag. 36), hvoraf det fremgaar, at Digteren var kommen i et noget skjævt Forhold til Grev og Grevinde Schimmelmänn, som begge ugjerne saa ham forlade Fædrelandet, og det første af de her følgende Breve er da Baggesens Svar derpaa.

Mest ophøiede, bedste,

Inderligst beundrede og elskede Greve!

Ubekymret, som et nyskabt Væsen, fri, som et nyfødt Menneske, helliger jeg Dem her de første Følelser af min

Opstandelse, af mit høiere Jegs fuldendte Triumf over Alt i mig, hvad der var Dem fremmed og mig uværdigt.

Den Dag idag var bestemt til at foretage det sidste, afgjørende Skridt for at udføre den Plan, for hvilken jeg har fundet Billigelse hos Alle dem, hvis Billigelse var mig magtpaaliggende — undtagen hos Dem.

Undtagen hos Dem! — Schimmelmänn! Schimmelmänn! viseste, bedste, ædleste Schimmelmänn! undtagen hos Dem! Det slog som et Lyn fra den høieste Himmel ned for min Sjæl! Jeg følte, at jeg ikke kunde forlade Helvede selv og springe ind i den aabne Himmel — selv om alle Engle kaldte paa mig — naar De holdt mig tilbage.

Nei! jeg kan ikke gjøre dette Forvovenhedens Spring — min Dristighed var Fortvivlelsens Mod — jeg kan ikke skilles saaledes fra Dem. Jeg kan løsrive mig fra Alt, kun ikke fra Ernst Schimmelmänn.

Den Tanke, ikke mere at se Dem, ikke mere at tale med Dem, at foretage noget Afgjørende imod Deres Billigelse, imod Deres Raad — aldrig mere at være ledsaget af Deres Velsignelse — at fortsætte mit Liv i Modstrid med Deres Ønsker — er mig uudholdeligere end Tanken om at opgive dette elendige Liv.

Tyve Gange har jeg gjennemlæst og atter gjennemlæst Deres sidste Brev til mig. Det bliver mig for tungt at opgive den høieste Livsnydelse for ringere Ting. Og den høieste Livsnydelse vilde det for mig være, at kunne sammensmelte mit Liv, om ogsaa kun i enkelte Solglimt, med Deres! Ringe Ting ere for mig alle den flygtige Pariserverdens skinnende Sæbebobler, som ere min Sjæl en Væmmelse — og som jeg kun vilde finde mig i paa Grund af Livets første Nødvendigheder, Luften, Sundheden, Ernæringen, Renligheden. Ganske vist har jeg der fundet min Lyksaligheds Tempel; men det er ikke mere der; thi jeg bragte det med mig til Kjøbenhavn. Kan dette Tempel staa urokkeligt her, er dets Sted her mig uendelig kjærere.

Med ét Ord: jeg gaar ikke uden paatrængende Nødvendighed til de Catacomber, „hvor Revolutionens blodige, ganske vist aldrig hensygnende Skygger vandre om“ — jeg forlader aldrig, undtagen i det Tilfælde, at jeg her maatte dræbe min Fanny og min Sjæl, Dem, Grev von Schimmelmänn, og Dannemark.

De skriver mig til, Højmodigste! at min Stilling her kan blive uholdelig — at, saafremt der kun er Spørgsmaal om lykkelige Omstændigheder og behagelig Levevis, disse ville kunne blive tilfredsstillende, saafremt jeg vil det Modsatte af, hvad jeg dengang vilde, saafremt min Livsledsagerinde gjenoplivet ved mig vil kunne det med mig?

Jeg vil, vise og gode Ernst Schimmelman! jeg vil det Modsatte af, hvad jeg nødtvungen søgte, jeg vil det med min Sjæls hele Kraft. Mit Livs ædle Ledsagerinde vil gjenoplivet kunne det. Jeg vil blive hos Dem, jeg vil blive i mit Fædreland, jeg vil blive i Europas bedst regerede Stat. Jeg vil vie dette gode Lands hulde Sprog alle mine smaa Talenter, min hele Virksomhed — naar jeg kan leve i det.

I den uholdelige Stilling, hvori jeg nu er, har jeg dog ene og alene af Højagtelse for Deres Dom og af endeløs Kjærlighed til Dem kunnet fatte denne Beslutning.

Mine Breve til Hertuginde af Augustenborg, til Kronprinsesse Maria, til Kronprinsen og til min Onkel Haller har jeg iturevet, istedetfor at sende dem afsted — jeg indstiller alle mine hidtidige Bestræbelser. Jeg gaar idag til Hertugen for at bede Ham, om ikke at forebringe Hans Kongelige Høihed Noget af det, hvad Han godhedsfuldt paatog sig at udvirke hos Ham. Jeg tilintetgjør alt Skeet, omend de to sidste Maaneder have kostet mig den yderste Møje og Anstrengelse — og vender ganske tilbage i Deres Arme, saafremt disse endnu staa mig aabne. De skal afgjøre min Skjæbne! Selv om jeg ogsaa troer mig at være ligesaa redelig, ligesaa hjertensgod, ligesaa samvittighedsren som den Bedste blandt de Dødelige, saa erkjender jeg dog, at Ernst Schimmelman i Visdom er uendelig op-
højet over mig, og at jeg skuffer mig, naar jeg tror, imod Hans Raad at kunne foretage mig Noget, der er den Vise værdigt.

Min Sjæls højst ærede, højst elskede blandt de Dødelige! Naar De kan sikkre mig den Tilværelse, som jeg ubetinget behøver, her i Kjøbenhavn, — naar jeg kan komme til en successive Afgjørelse af min Gjæld — naar jeg paa en eller anden Maade kan erholde en lille Fond til Anskaffelse af de nødvendigste Ting for at indrette mit Hjem — naar der navnlig kan tilstaaes mig nogen

Tid til aandeligt Arbejde, til rigtig at leve mit Liv, til den sandeste Opfyldelse af mit Kald — naar det derved bliver mig muligt at frelse og opretholde min himmelske Hustrues Sundhed og at opdrage mine Børn — naar jeg endelig, om ogsaa kun engang hver fjortende Dag, tør nyde den mig uforlignelige Underholdning med Deres høie Aand og Deres skønne Sjæl, Eneste Ernst Schimmelmänn, med Smilet fra Deres enhver Omgang oplivende Gemalinde — saa vil jeg blive, bestandig blive, aldrig tænke paa Reiser, i Deres Hus finde mit Olymp, paa Deres Sølyst mit Elysium og i den huslige Lyksalighed Alt, hvad jeg ønsker — og vedvarende gjøre Mit som et omgængeligt Menneske, en begejstret Kunstner, trofast Undersaat og ikke unyttig Borger.

Saa sandt hjælpe mig Gud og Deres uundværlige Omsorg.

Deres Excellences
 evig ubetinget hengivne
 Baggesen.

Kjøbenhavn, paa Store Bededag, 9. Maj, 1800.

Underdanig P. M.

Forinden jeg synker tilbunds eller vover Fortvivlelsens Spring, vender jeg mig endnu for sidste Gang til Deres Excellence med en endelig, nøjagtig Fremstilling af min Situation.

Mine to, meget forskjellige, i de mest modsatte Sindsstemninger affattede, men i umiskjendelige Tegn paa den mest ubegrænsede Tillid og den mest grænseløse Hengivenhed overensstemmende Skrivelser til Deres Excellence ere ikke blevne værdigede noget Svar.

Af den paa de følgende Sider sammenstillede Mod-sætning af min økonomiske Omstændighed i Tilfælde af min Forbliven eller i Tilfælde af min Bortrejse vil Deres Excellence kunne se, i hvilken Grad det er tilgiveligt, at jeg ikke kan udlægge hin Taushed.

Jeg vil blive her — jeg har formaaet mit Livs Ledsagerinde til ogsaa at ville det — men — kan jeg det? Jeg vansmægter efter Afgjørelsen.

Underdanigst

Kjøbenhavn, den 17de Maj 1800.

Baggesen.

Udgifter for 1800.

Naar jeg bliver her i Kjøbenhavn:

Udg. fra i Dag indtil 11. Juni:	
Husholdning	50 Rdl.
Til Ammen.....	18 —
Til Goldammen.....	40 —
Øvrige Barseludgifter efterKunzensOpgivende	100 —
Hemmelig Udgift, som, ifald jeg rejser, falder bort, men som, ifald jeg bliver, er uundgaaelig.	350 —
Uopsættelig Betaling af paatrængende Kredi- torer til 11. Juni ifølge Specifikation	811 —
Til Fru Siveking i Ham- borg 11. Juni	225 —
Ialt at afdrage til næstk. 11. Juni	1594 —
Rejse til Paris (bortfalder)	
Husholdning, Afgifter, Klædedragt, Vask, be- regnet paa det Spar- sommeligeste ifølge Spe- cifikation	800 —
Til Hr. Etatsraad Brun til 11. December.....	180 —
Til Fru Siveking i Ham- borg 11. December....	225 —
Til Fonden <i>ad usus publicos</i>	50 —

Absolut nødvendige Ud- gifter til dette Aars Slutning	2849 —
Indkøb af enkelte mig manglende Møbler....	151 —

Summa... 3000 Rdl.

Naar jeg rejser til Paris:

Udg. fra i Dag indtil 11. Juni:	
Husholdning	50 Rdl.
Til Ammen.....	18 —
Til Goldammen.....	40 —
Betaling af paatrængende Kreditorer med Fradrag at * * ifølge Specifikat.	641 —
Hemmelig Udgift (bortf.) Til Fru Sinding i Ham- borg 11. Juni (bortf.)	
Ialt at afdrage næstk. 11. Juni	849 Rdl.
Rejse til Paris	500 —
Ophold i Paris til Aarets Ende i Pension.....	500 Rdl.
Til Hr. Etatsraad Brun 11. December.....	180 —
Til Fonden <i>ad usus publicos</i>	50 —
Til Fru Siveking i Ham- borg (bortfalder)	
Absolut nødvendige Ud- gifter til dette Aars Slutning	2079 Rdl.
Kjøb af nødvendige Sa- ger i Paris.....	421 —

Summa... 2500 Rdl.

Indtægter for 1800:

<i>Naar jeg bliver her:</i>	<i>Naar jeg rejser til Paris:</i>
Rest paa min Gage som Propræpositus..... 250 Rdl	Foruden omst. specificer. 900 Rdl.
Do. som Theaterdirektør 150 —	Indtægt af min Hustrues Renter..... 50 —
Fra min Hustru..... 100 —	Fra min Svigerfader... 50 —
For en ny Opera: Ter- pander ell. Trylleharpen 300 —	Forskud paa mine samtl. danske Skr. af Brummer 100 —
For et nyt Oratorium: Apostlernes Begejstring 100 —	Forskud paa mine tyske Forsøg fra Perthes i Ham- borg..... 100 —
	Indtægt af Salget af alle mine herværende Sager med Fradrag af Om- kostninger..... 2000 —
Indtægt til ult. Decbr... 900 Rdl.	Summa... 3200 Rdl.

1801 her: Gjæld:	1801 i Paris: Gjæld:
Deficit for 1800..... 2100 Rdl.	Til Brun..... 1225 Rdl.
Gjæld til Brun..... 1225 —	Til Siveking..... 900 —
Gjæld til Siveking .... 450 —	Til F. a. u. p..... 250 —
Gjæld til F. a. u. p.... 250 —	
	2375 Rdl.
	Efter Fradrag af Over- skudet..... 700 —
4025 Rdl.	1675 Rdl.

Jeg bruger aarlig her
i Kjøbenhavn 2000 Rdl.

Jeg bruger aarlig i
Paris 1500 Rdl.

Men for at kunne blive her og ikke til næstkommende
11. Juni at nedsynke i den dybeste Elendighed, maa jeg
absolut have en Sum af 1600 Rdl.

Deres Excellence!

Ikke af en mig modbydelig Rousseauisk Stolthed, der til
Slutning, naar man lader sit hemmelige Liv trykke, aaben-
barer sig som Forfængelighed — ikke fordi jeg ubetinget
anser det for en Fornedrelse: at modtage Almisser (jeg

har allerede modtaget saadanne og modtager dem endnu) — ikke fordi jeg anser den Sum, som er stillet Deres Excellence til min Disposition, for altfor stor til at kunne tilfredsstille mine mest paatrængende Fornødenheder, eller for altfor lille til ikke at kunne yde mig væsentlig Hjælp, — med ét Ord: ikke fordi nogetsomhelst Art af Beskæmmelse eller Fornærmelse i denne tilbudte Gave støder mig; men ene og alene derfor, at den er anonym, holder jeg det for Pligt at afslaa den — med en maaske saa meget inderligere følt Tak.

Det skulde gjøre mig ondt, hvis Deres Excellence skulde misforstaa denne Handlemaade. Dog — De kan det ikke, Ædleste! De kan ikke ønske mig nedværdiget til almindelige Mennesker.

Jeg kan gaa fra Sands og Samling — jeg kan gaa bort fra Danmark, fra Jorden, hvis den yderste Nød tvinger mig dertil; men ingen Nød og ingen Død skal trænge mig bort fra den Engel, der tilraaber mig i mit ubesudlede Hjærte: „Du fortjener en mindre smudsig Skæbne!“

Hvad der hernede ofte kaldes sværmerisk, fantastisk, vanvittigt, turde renere Stemmer hist oppe benævne anderledes.

Vi ville aldrig, selv ikke midt i Brøden forglemme, at Tilfredshed med os selv er det eneste, som er istand til at gjøre os Uvisheden om vor Væren eller Ikke-Væren uholdelig.

Den Bemærkning, som Deres Excellence føjer til den endelige Erklæring: at De hverken vil kunne faa eller har noget med min Sag at gjøre — er rigtig. Men forudsat ogsaa, at jeg efter et Aars Forløb i Paris maatte skilles fra min Hustru og mine Børn, forudsat, at vi efter to Aars Forløb trods alle mine Anstrængelser maatte gaa tilgrunde — saa er dog vor Undergang idetmindste skudt ud saalænge — saa har jeg dog forsøgt ogsaa dette for at forebygge samme — saa har jeg dog for det første Ro fra én Side og undflyer et uudholdeligt husligt Helvede. Ikke blot i de poetiske, ogsaa i de virkelige (Forhold?) forsøger Fortvivlelsen endogsaa at blive ulykkeligere.

Men lykkes det, at hine 3 Aars Gehalt bliver tilstaaet mig, da betragter jeg mig for frelst — under den Forudsætning, at jeg overlever den nu nære 11. Juni.

Mere end alle Gaver, og alle Aander, har den Godhed rørt mig, at Deres Excellence trods den indestængende Influenza og det Dem omgivende Foraar har tilskrevet mig. Jeg vil aldrig blive jordisk lykkelig, thi jeg skatter det himmelske for meget.

. Give Gud, at jeg i Dag blot kunde se Deres Excellence!

Min Fanny har ogsaa havt Influenza og er endnu ikke befriet for sine Smerter.

Jeg besværges Deres Excellence, om muligt selv, at overrække den mig ubekendte Person, der saa højmodigt har villet afhjælpe min paatrængende Nød, vedlagte lille Skrivelse.

Jeg er med navnløs Hengivenhed

Deres Excellence

taknemlige

Kjøbenhavn, den 26. Maj 1800.

Baggesen.

Ovenstaaende Brev findes i „Jens Baggesens Biografi“ III, men da det kun er delvis aftrykt og desuden synes oversat efter en fra Originalen noget afvigende Koncept, maa det anses for rettest at meddele det her i den rigtige og fuldstændige Skikkelse. Den anonyme Gave paa 250 Rdl., der omtales i Brevet, var sendt Baggesen af Hertugen af Augustenborg, Grev Schimmellmann og Grev Cajus Reventlow.

Deres Excellence!

Jeg haaber, at mit Brev til Grevinden, hvori jeg meldte min Fannys lykkelige Nedkomst, maa være naaet til Sølyst.

Hans Durchlaucht Hertugen af Augustenborg skrev mig iforgaars til, samtidig med en Lykønskning, at Hans Kongelige Højhed tillod, at jeg ansøgte om et Ophold paa 2 Aar i Paris. Han lod mig tillige kalde til Sig for foreløbigt at tale om Mangt og Meget med mig. Han havde allerede skriftligt tilraadet mig at modtage det mig gjennem Deres Excellence Tilsendte. Da jeg uforfærdet stod fast paa, at det var mig umuligt at lindre min Nød paa denne Maade — aabenbarede han mig Sagens hele Sammenhæng — med Yttringer, som rørte mit Hjærte for meget, til i min daværende Forfatning ikke med velsigende Tak ydmygt at modtage en saa skaanselfuldt rakt Gave fra netop disse tre Ædle.

Jeg forbeholder mig, naar jeg igjen opvaagner af den Tummel, hvori jeg er, da saavel den afkræftede Barselkone som jeg selv og det hele Hus har Feber af den russiske Sygdom, at takke den højmodige Grev Cajus Reventlow saavel som særlig Deres Excellence.

Jeg skriver med stor Nød disse Linier; thi nu er det 3 Dage og Nætter, hvor jeg ikke har været af Klæderne, og ikke sovet. Mit Hoved brænder, og jeg har en heftig Feber. Barselkonen befinder sig i den tvetydige Tilstand, hvori man endnu Intet kan afgjøre om det egentlige Befindende. Hvad der foruroliger mig meget, er hendes stærke Hoste.

Den lille Datter derimod befinder sig fuldkommen vel.

Da jeg nu éngang har modtaget Gaven, undlader jeg ikke at tilføje — at dens Pris bliver fordoblet, naar den snart bliver mig tilstillet; sandelig! jeg er i den yderste, mest paatrængende Forlegenhed.

Himlen velsigne

Deres Excellence!

Deres underdanige, taknemlige

Den 31te Maj 1800.

Baggesen.

Deres Excellence!

De samtlige Værker af mit tyveaarige, nu afsluttede Digterliv ville blive udgivne paa Dansk i syv store Oktavbind.

Den første Del, der indeholder Oderne, hvoraf ikkun Halvdelen tidligere har været trykt, er allerede under Pressen.

Disse Skrifter, det tilhvisker den ikke ubeskedne Muse mig, ville leve ligesaa længe som det danske Sprog, mine Oder ville overleve det.

Horats stillede en Ode til sin elskede Maecenas i Spidsen for sine. Jeg har taget mig den Frihed, at lade den hosføjede, min bedste, min inderligst følte og min sidste danske trykke i Spidsen for mine.¹⁾

Deres Excellences

underdanige

Kjøbenhavn. d. 4de Septbr. 1800.

Baggesen.

¹⁾ „Hellebeks Harpe“, sapphisk Ode til Ernst Greve af Schimmelmänn. Oden begynder saaledes: „Schimmelmänn, din Lyra jeg fandt (o Held mig!)“

Deres Excellence!

Det gaar mig med Deres Excellence — og tilmed i endnu højere Grad — som med Kronprinsen: jeg skriver Oder til Dem istedetfor underdanige Promemorier.

Jeg har gjennem Hr. Commerce-Intendant Gebauer modtaget de mig fra Fonden *ad usus publicos* resterende 150 Rdl. Jeg tvivler ikke om, at de ere mig tilflydte fra Fonden *ad usus publicos* — thi — findes der nogen Fond i Danmark *ad usus publicos*, saa er det vel Deres Excellences Fond.

I ethvert Tilfælde kan jeg ikke takke Deres Excellence paa Prosa — men jeg vil fremtidig evig gjøre det i et guddommeliggere Sprog.

Allerede paa Augustenborg, hvor jeg i højeste Grad kunde glæde mig over Modtagelsen, blev det meddelt mig af Hertugen — og tilmed med disse Ord: at Arveprinsen nu engang vilde tilsikre mig 800 Rdlr.s Gehalt, hvisaarsag Hans Durchlaucht paalagde mig at ansøge Samme om min Afskedigelse fra Regentsprovstiet.

I Luisenlund, hvor jeg indtraf samtidig med Hans Kongelige Højhed og af den venlige Prins af Hessen blev indbudt til Taffel, blev, ved en særlig Audiens hos Kronprinsen, hin Forsikring mig mundtlig bekræftet paa den mest bestemte Maade. Han sagde mig, at Deres Excellence havde tilskrevet Ham; Han syntes at finde min Ide om diplomatisk Anbringelse ikke urimelig; sagde, at det vel ikke gik i dette Øjeblik, men vel nok kunde gaa med Tiden; ytrede Intet mod mit Andragende om Titel af Legationsraad, fordi jeg dog maa give Afkald paa mine andre Titler, og tillod mig til Minde om Ham og som Tegn paa Hans Velvillie at bære en eller anden National-Uniform. „Ønsker De en militær for Exempel?“ sagde han, „eller hvilken?“ Jeg overlod det til Hans Forgødbefindende. Jeg vilde ønske, at han maatte bestemme den diplomatiske Uniform for mig som den mest passende. Denne Naade er mig af to Aarsager vigtig og dyrebar. Den første: at jeg derved har den Ære, umiskjendelig at vise mig som dansk Undersaat — den anden: at det er fordelagtigt for min Økonomi. Jeg kan ikke beskrive Deres Excellence min Enthousiasme for denne enestaaende Kronprins og hans Engel af Gemalinde — jeg kan kun sammenligne den med den for Dem Selv.

Min Sjæl er fuld af Nationaldigtet „Prøvestenen“. Jeg vil forsøge at forme det, ikke i Homerisk, men i Ossiansk Stil; benytte nordisk Mythologi dertil — og synge det i det danske Sprog. Jeg har allerede udfundet, hvorledes jeg med poetisk Behændighed skal anbringe alle mit Fædrelands Engle og Skytsguder deri.

Nymfen Eccho, som havde den Lykke at behage Deres Excellence — vil jeg sende fra Paris tilligemed min tyske Ode: Hellebeks Harfe, og et Brev til Hendes Naade Grevinden.

Kronprinsen har ladet mig en overvættes stor Naade blive tildel; det vil hovedsagelig afhænge af Deres Excellence, i hvorvidt den vil blive mig en fuldstændig, frelsende Velgjerning. Thi det Tilstrækkelige i hin Understøttelse, hvad enten den bliver Pension eller Gehalt, vil komme an paa den Møntsort, hvori den bliver mig beregnet. Dog Fonden *ad usus publicos* har vel tidligere end jeg tænkt paa Forskjellen mellem Dansk og Slesvigholstensk Banco. Man gør sikrest i at overlade alt til Guderne.

Deres Excellences
underdanig hengivne

Baggesen.

Hamborg, umiddelbart før Postens Afgang, den 6. Juni 1802.

Høivelbaarne Hr. Greve,

Naadige Herre!

Overbevist om, at Deres Excellence tiltrods for den frygtsomme og beskedne Fjernhed, hvori den jernhaarde Nødvendighed holdt mig i Kjøbenhavn under min evige Kamp med Pengeforlegenhedens Dæmon, endnu tager en velvillig Andel i min Skæbne, og aldrig helt glemmer den mig evig uforglemmelige Tid, hvori jeg havde den Lykke at uddanne mig til Digter i Deres begeistrende Nærhed — iler jeg med fremfor alle i mit Fædreland først at tilmelde Dem, ædleste Greve, min unge Musas høimodige Beskytter, at vor naadige Kronprins, efter at han her har modtaget mig med udsigelig Naade og Godhed, har paataget sig at muliggjøre mig med samt min Familie Tilbagekomsten til Danmarks elskede, fredelige Skjød. Han befalede mig at lægge min Skæbne tillidsfuldt i Hans Hænder, ytrede mig sin Agtelse for mine Talenter og sin Tilfredshed

med det, jeg havde bidraget til den danske Literaturs Udbredelse og Ære, idet han udtalte det med mit Hjerter inderste overensstemmende, naadige Ønske at beholde mig helt og for bestandig.

Jeg forelagde ham aabenhjertig hele min Stilling og sagde Ham paa Hans gjentagne Opmuntring hvad jeg behøvede for virkelig at være reddet ud over al Nød og være befriet for Næringsssorger. Efter at jeg frimodig havde gjort dette, tilsagde Han mig alt, hvad jeg ansøgte om, og lovede mig umiddelbart Selv at besørge Sagen.

Ved min Afskedsaudiens igaar gentog Han dette Tilsagn for mig, og som Svar paa et Ham forud af mig leveret Brev, hvori jeg bad om en hurtig Opfyldelse af dette Tilsagn, sagde Han mig, at han allerede havde tilskrevet Deres Excellence, at der af Ham var tilstaaet mig et Forskud paa 4000 Rdl. for at afgøre min Gjæld i Frankrig, et umiddelbart Gratiale af 1000 Rdl. til Bekostning af min Tilbagerejse herfra, og en Forhøjelse af min Pension til en Sum, som muliggjorde mit Udkomme i Fremtiden.

Han tillod mig, at jeg fra nu af atter i mine digteriske Anliggender maatte henvende mig ene og alene umiddelbart til Ham selv og til Deres Excellence. For første Gang altsaa i mit Liv skjælver jeg ikke mere for min Skjæbne; den er aabenbart i de guddommeligste Hænder næstefter den evige Kjærligheds.

Da jeg har gjort mine Opgivelser i det Holstenske, da det naadige Tilsagn er givet mig i det Holstenske, da der derved ikke har været Tale om dansk Courant, haaber jeg med Hans Excellence, den herværende Kurator for Universitetet, og Deres Excellences himmelske Søster, som Begge glæde sig inderligen over min Lykke, at Deres Excellence ogsaa vil forstaa alt dette paa Holstensk. Jeg anmoder Dem altsaa, naadige Greve, om at forskaffe mig Anvisningen paa Altonaer-Banken, hvorved den overordentlige Hjælp først vil være mig fuldkommen tilhjælp og svare til min paatrængende Trang. Lad den stakkels, ublidt i Verden omtumlede, Dem evig hengivne Digter ikke forgjæves udsende denne sin fortrovningsfulde Bøn til Deres Excellence. Naar Deres Excellence føjer Deres personlige Naade for mig til Kronprinsens Naade, tør jeg haabe denne Gang at blive frelst, tilfulde frelst ud af den

Stilling, hvori mindst Halvdelen af min Aand er bleven kvalt, og fremtidig med Ro paa det Alter, hvor Ernst Schimmelmans Billede evigen straalere mig imøde, at bringe gladere og lykkeligere og hint Billede værdigere Offre.

Tillidsfuldt rejser jeg altsaa til Altona og henvender mig til det derværende store Bankkontor i det Haab der at forefinde det mig Manglende.

Deres Excellences

underdanig hengivne

Baggesen.

Dette Brev, som hverken bærer Angivelse af Tid eller Sted, er skrevet i Kiel, efter al Rimelighed den 15de Juni 1807. Kronprinsen gav ikke alene B. de ovenfor nævnte Løfter, men udstedte tillige fra Louisenlund den 20de Juni en skriftlig Gøtgørelse af den Tilladelse, han i 1802 mundtlig havde givet B., „at bære en Uniformskjole lig de kongelige Konsuler“, som et Bevis paa Kronprinsens personlige Bevaagenhed.

Allerede forinden havde Kronprinsen skrevet til Schimmelmann om at ordne Sagen og skaffe Kongens Underskrift, og den 20. Juni tilskrev Schimmelmann B. et Brev (aftrykt i „Jens Baggesens Biografi“, III, Tillæg Pag. 146) som Svar paa det ovenfor oversatte, i hvilket han meddelte ham, at Forskudet kunde hæves paa Bankkontoret i Altona. Men Krigsbegivenhederne hindrede i lang Tid hele Udførelsen af Kronprinsens velmente Gunstbevisning, og som det fremgaar af de to efterfølgende Breve, varede det til helt ind i Aaret 1808, før Baggesen, der i Mellemtiden havde levet i Paris, til sine Tider stærkt mistænkt af det franske Politi, kunde hæve sit Tilgodehavende i Altona.

Marly La Machine, d. 27. Septbr. 1807.

Høibaarne Hr. Greve!

Naadige Herre!

Hvis jeg ikke i dette Øjeblik var, om ikke den allerulykkeligste, saa dog visseligen en af de ulykkeligste af alle lidende Danske, vilde jeg ikke vove at tilskrive Deres Excellence. Ogsaa saaledes drister jeg mig ikkun i faa Linier at forebringe det, hvortil Pligten, at sørge for andre, tvinger mig. Alle Ytringer om det forefaldne Græsselige, som min Indbildningskraft forlængst har drukket ud indtil Bærmen, indeslutter jeg i den ene: jeg er i Fortvivlelse over, ikke under den blodige Opofrelsestid at have været i Danmark.

Siden min Hjemkomst, saa omtrent halvtredie Maaned, har jeg levet som en Anklaget, der hvert Øjeblik

kunde vente at blive arresteret. Alle mine herværende Venner have været bekymrede; ikkun jeg, der ved, at jeg Intet, ganske ligefrem Intet har begaaet, er rolig i saa Henseende: ikkun under det deraf forklarlige Afbræk i min Korrespondance har jeg lidt. Dette Afbræk er rigtignok ogsaa gaaet meget vidt; thi paa tre og tredive, forøvrigt ganske upolitiske Breve har jeg intet Svar faaet, og selv fra min Boghandler i Amsterdam, hvem jeg fem forskellige Gange har tilsendt Manuskrifter, har jeg ingen Efterretninger.

Til Kommerceintendant Gebauer (som allerede for tre Maaneder siden vilde udbetale mig dem) har jeg tre forskellige Gange skrevet de mest indtrængende Breve, om snarest at oversende mig de 500 Rdl. Sl. H. C., som jeg ifølge Deres Excellences Ordre endnu havde at hæve af den mig naadigst tilstaaede Gratification. Omsonst. Paa alle mine Skrivelser desangaaende og i Anledning af de øvrige mig af Hans Kongelige Højhed tilsagte og af Deres Excellence bekræftede Begunstigelser har jeg ikke det ringeste Svar. Ved det uerstattelige Tab af mine sidste Manuskrifter, for hvilke Amsterdammer-Boghandleren havde skullet betale mig 2000 —¹⁾ (efter Kontrakt) — ved Tabet af mit tilgodehavende Honorar for mine danske Arbejder — ved ikke at kunne hæve hint mig naadigst tilstaaede Laan af 4000 Rdl. — ved den stadige Udeblivelse af endogsaa de 500 Rdl. fra Gebauer — er jeg, som endelig troede at være frelst, geraadet i en dybere Nød, end jeg nogensinde tidligere har befundet mig i — og for at sætte Kronen paa min Fortvivelse, berette paa engang Aviserne, hvad der faaer det hele Europa til at gyse, og hvorved jeg som Dansk, dansk Forfatter, Fader, Søn, Broder, Ven, omtrent lider saa meget, som noget Menneske kan lide.

Alt, Alt, Alt har jeg mistet netop i det Øieblik, hvor jeg for første Gang i mit stormfulde Liv troede at have reddet Alt. O! hvor beklager jeg, ikke at være falden med de 60, iblandt hvilke jeg sikkerligen vilde have befundet mig, ikke at være falden for mit Fædreland, for Frederik, for Dem — for Alt, hvad der var mig navnløst dyrebart og helligt — og for hvilket jeg nu ikke kan leve!

¹⁾ Ulæseligt: Gylden eller Francs.

Og dog! Her hjælper ingen Klage, ingen Modstand, ingen Fortvivlelse; jeg maa leve — hvor elendig jeg end er, hvor træt af det jammerlige Liv jeg end er. Maaske har min Søn i Kjøbenhavn ikke engang havt den Lykke at blive dræbt — jeg har altsaa endnu tre hjælpeløse Væsener tilligemed en sart, sygelig Hustru at underholde. Hvor tør jeg altsaa, trods den Overvindelse, det koster mig, i dette Øjeblik at skrive om mig selv, tié om min Stilling? Med alle de Følelser, som Deres Excellence kan tiltro den allernøjsomste af alle Dødelige i en Situation som min — med Følelser, over hvilke Deres eget skjønne Hjerte sikkerligen ikke vilde skamme sig — med den mest fuldkomne Evne til at opofre min egen Personlighed — er jeg dog tvungen til at gjøre et Skridt, som jeg rødmende tillader mig i denne Skrivelse til Deres Excellence.

Tør jeg haabe, at det skrækelige Slag, som ødelægger mindst Halvdelen af Danmarks Statsejendom, ikke helt tilintetgjør den lille, deraf mig til Frelse af en individuel Situation bestemte Del? Tør jeg endnu regne paa det, der blev tillagt mig før hin uformodede Ulykke?

Jeg veed i Virkeligheden ikke, hvorledes jeg, hvis dette ikke er Tilfældet, fremtidig skal kunne friste blot Livet. Jeg har ligefrem ikke andet end Gjæld, som langt fra er stor nok til at leve af. Alle Skjæbnens Slag have paa en Gang ramt mig.

Maaske er Danmarks Tab saa overordentligt, at det, som fremkommer ved min Frelse, er en Draabe i Havet? Maatte Deres Excellence betragte Sagen fra denne Side — og tillige betænke, at en Digtters Skæbne sædvanligen er de gode Guder hellig!

Men maatte De tillige ogsaa kalde mig tilbage! Maaske kunde jeg dog være nyttig til et eller andet i Øieblikke, hvor kun Musen trøster!

Jeg lever og dør

Deres Excellences

uforanderlig hengivne

underdanige

Baggesen.

Naadige Hr. Greve!

Deres Excellence kan jeg altsaa endelig engang tilskrive nogle Linier med Fortrøstning om, at de ville komme Dem ihænde. Hvor glad er jeg ikke, at Skjæbnen tillader mig ved disse, i Betragtning af min endelige, uigenkaldelige Beslutning, at kunne svare til det mig af Dem, naadige Greve, saa godt og saa ofte gjentagne Ønske, idet jeg — nu ganske fri — anmelder den af mig med saa smertefuld Længsel imødesete Tilbagevenden til mit elskede Fædreland. Da jeg ikke har været saa lykkelig at faa Svar, ved jeg ikke, om Deres Excellence har modtaget mine tidligere underdanige Skrivelser. Thi om jeg end ikke vovede at betro dem noget, der kunde have Skin af Mistillid paa en bestemt Maade til min Sikkerhed, saa indeholdt de dog Vink nok, til at kunne lade Deres Excellence drage Slutninger angaaende min daværende Situation. Herr Jean de Coningk havde tilmed lovet mig mundlig at underrette Dem derom. Jeg behøver vel altsaa ikke (at trætte) Deres Excellence med en lang Forklaring over Alt det, der er hændet mig, og hvorved jeg i flere Maaneder geraadede i en til Fortvivelse grænsende Forlegenhed. Ærefrygt og Kjærlighed, Taknemlighed og enhver optænkelig Hengivenhedsfølelse mod mit Fædrelands Regjering tillode mig ikke at tage min Tilflugt til dens Beskyttelse; hvisaarsag jeg ikke engang tog imod et Opholdspas af Gehejmeraad Dreyer, som elsker mig; men uden Pas, uden Reklamation til nogensomhelst Borgen lod det komme an paa, hvad der vilde ske med mig. Lykkeligvis blev jeg af selve Deltagere i den herværende Regjering til rette Tid underrettet om min Fare og traf de nødvendige Forholdsregler til min Retfærdiggjørelse. Da jeg efter omhyggelig hemmelig Iagttagelse er bleven befunden at være det roligste, stilfærdigste, ubetydeligste politiske Menneske, have mine Angivere tabt deres Sag. Alle mine Breve ere blevne aabnede, og man har allerede derved tilstrækkeligt kunnet overbevise sig om min Uskyldighed. Nu er jeg atter saa rolig og sikker i Paris som nogen-sinde, viser mig atter offentlig, og ved fra sikker Kilde, at enhver lige til den mindste Foranledning til Mistro er bleven tilintetgjort. Det Modsatte af mine Anklageres Paastand er kommet frem, som det naturligvis klarligen vilde komme for Dagen, naar man først ret gjorde sig den

Ulejlighed at iagttage mig med samt min Gjøren og Laden. Tillige er det mig i Holland og ved Grænserne vægrede kejserslige Pas endeligen — rigtignok først for et Par Dage siden — blevet mig tilstillet. Kun tvivler jeg endnu paa, at mine Breve gaa sikkert. Paa nogle og tredive har jeg idetmindste ikke det ringeste Svar; og Pakker, som ikkun indeholdt Bøger og Manuskripter, ere for fire Maaneder expederede fra Amsterdam uden endnu at være komne mig ihænde. Paa alt dette er der, haaber jeg, nu en Ende, og det er til ingen Nytte bestandig at komme tilbage til det Forbigangne. Med min fuldkomne Frihed, med min Hustrus Billigelse at vende tilbage til Danmark og tilmed med Hans Kongelige Højheds og med Deres Excellences fornyede Naade for mig begynder en ny Epoke i mit Liv, hvilken alle de forudgaaende nu skulle tjene som ikke forgjæves bestaaede Læreprøver.

Min Afrejse herfra er fastsat til April Maaned. Saa længe det var tvivlsomt, hvorvidt jeg kunde vende tilbage til mit Fædreland eller ikke, tillod jeg mig naturligvis ikke — trods den yderligste Nød, hvori jeg befandt mig — at gjøre Fordring paa det mig naadigst bevilgede Forskud. Men nu, da jeg med min Ære og med Afkald paa enhver mulig Understøttelse i Tilfælde af Ikkeopfyldelse kan gaa i Borgen for denne Hjemrejse, tillader jeg mig i Henhold til Hans Kongelige Højheds Tilladelse og Deres Excellences venlige Forslag i Deres Brev af 20de Juni 1807 (det eneste, jeg har modtaget) imod min Forskrivning at trække paa Hr. Kommerceintendant Gebauer i Altona — tilmed kun for Halvdelen af det mig naadigst bevilgede Laan — idet jeg først udbeder mig den anden Halvdel ved min Ankomst paa dansk Grund og Bund. Det er mig overhovedet ene og alene derved muligt at løse mig herfra og at iværksætte min længselsfuldt forventede Tilbagerejse.

Hans Kongelige Højhed har jeg, ligesom her Deres Excellence, ligeledes ved Hr. von Eitzen, der som Kureer herfra overbringer Depecher til Kjøbenhavn, tilmeldt min Beslutning i et Brev og underdanigst underrettet Ham om, at jeg med Sjælefyrd i det første Moment, hvor det var mig muligt, har modtaget Hans naadige Tilbud under de mig af Ham og af Deres Excellence foreskrevne Betingelser.

Her v. Eitzen medtager til Hr. Gebauer en af mig underskreven Blanket for den i den rette Form nødvendige og af Deres Excellence foreskrevne Kvittering.

Jeg tæller Timerne, indtil jeg atter kan hengive mig til Deres Excellence, ikke blot med min hele Sjæl, som bestandigen har tilhørt Dem, men med hele min øvrige Tilværelse, hjerteligen, taknemmeligen og for mig — for Fødderne af Deres Fru Gemalinde, min ungdommelige Muses uforglemmelige Huldgudinde.

Deres Excellences

underdanig hengivne

Paris, den 11. Januar 1808.

Baggesen.

Nedenstaaende Betænkning til Kongen er meddelt her, ikke efter Originalen, men efter en Afskift, som tyder paa at være fra Datiden.

Allerunderdanigst Betænkning!

Deres Majestæt har under 28de f. M. allernaadigst befaleet Direktionen, at afgive allerunderdanigst Betænkning over en Ansøgning fra Justitsraad og Professor Baggesen, om et Laan af 1000 Specier.

Som Grund for sin Ansøgning anfører han sin yderlige Trang, der er gaaet saavidt, at han har maattet sælge alt, hvad han ejede, give sine Kreditorer Anvisning paa sine Vartpenge, og er udsat for personlig Arrest. Til Sikkerhed for Laanet tilbyder han Forlagsret til samtlige sine udsolgte trykte danske Skrifter, og til adskillige nye hidtil utrykte.

Jeg, Finansminister Møsting, har allerede forhen i Anledning af en ældre Ansøgning fra Justitsraad Baggesen om et Laan af 2000 Specier ytret, at jeg fandt det betænkeligt, at der paa saadan Sikkerhed bevilgedes Justitsraad Baggesen noget Laan; at der, efter min allerunderdanigste Formening, ikke var Anledning til at bevilge ham Laanet uden Sikkerhed, da dette laa udenfor Fondens Bestemmelse, og Baggesen desuden var saavel aflagt, med Hensyn til, at hans hele Tid var til hans frie Disposition, at han ikke videre burde falde den kongelige Kasse til Byrde; og denne min allerunderdanigste Forme-

ning finder jeg mig ikke foranlediget til at fravige i Anledning af hans senere Ansøgning; thi i andet Tilfælde forekommer det mig, at den Digter, hvis allerunderdanigste Ansøgning om et mindre Laan jeg ved samme Lejlighed allerunderdanigst forelagde Deres Majestæt, Professor Oehlenschläger, havde end mere Adgang til at vente sin Ansøgnings allernaadigste Bevilgelse.

Undertegnede Direktion ser sig heller ikke foranlediget til at betragte disse Ansøgninger uden som blotte Naadesager, og maa allerunderdanigst henstille den til Deres Majestæts allernaadigste Resolution.

Direkt. for Fonden *ad usus publicos*, d. 24. Septbr 1819.

E. Schimmelman.

J. S. Møsting.

Angaaende en Ansøgning
fra Justitsraad Baggesen
om et Laan.

Politisk Kronik.

Det forlyder, at Hr. Estrup engang i Marts udtalte et Ønske om en Tilbagevenden til lovlige Tilstande. Han var snart en gammel Mand — ytrede Ministeren, der fyldte femogtres den sejtende April — og han kunde lide at faa det i Orden inden sin Død. Som man vil vide, opfyldtes ikke dette Hr. Estrups Ønske, der kom ingenting i Orden inden 1ste April, tværtimod: gennem Beslutningen om Middelgrundsførtets Opførelse lige efter Folketingets Forkastelse tilførtes der Striden styrkende Fortsættelsesmidler i hvert Fald for et Tidsrum af flere Aar.

Nægtes kan det jo heller ikke, at Hr. Estrup arbejder paa en underlig Maade for sine Ønskers Opfyldelse. Hvis han brød sig om den gamle Mand, kunde han hurtig afslutte Forfatningskampen. Indenfor hans eget Parti er der Folk nok, som ønsker en mindre russisk Regeringsvis. I dette Øjeblik er dog Danmark det eneste Land i Europa — de to halvasiatiske Stater Rusland og Tyrkiet har ingen Konstitution — hvor Forfatningen ikke respekteres og Regeringen uden Parlamentets Samtykke raader over Statsmidlerne. Vor Omvæltning er foregaaet med saamegen offentlig Uro, som et lille Land kunde præstere, men selv om mange vil finde, at Stormen ikke piskede mere Hav end et Vandfads Bølger, saa virker den nye

Statsskik dog som et regulært Statskup. Skal vi regne os det til Ære eller til Skam, at Regeringen ikke paaoktrojerer os en ny Forfatning, men foretrækker at regere under Skin af Grundloven, der saa kuldcastes hvert Aar paany? Naturer, som ikke ynder Selvros, vil næppe kunne hitte ud af, hvad Ære vi har af det hvert Aar gentagne Provisorium, der falder ligesaa regelmæssigt som Paaske,

Naar vi atter iaar saá Forfatningen „suspenderet“, hedder det med et fint Ord, var det alene, fordi Hr. Estrup alligevel følte sig ung nok endnu. Hvis han ræsonnerer med endnu ti Aars Regentskab — og hvorfor skulde han ikke blive femoghalvfjerds som Minister — saa kan man jo heller ikke nægte, at han endnu har megen Tid til at gøre Bod. Sker det ikke iaar, saa sker det til næste, saadan kunde Hr. Estrups Ræsonnement falde; hvad der kan gøres paa fem Minuter, naar man vil, behøver intet Hastværk.

Men dertil kommer sandsynligvis som langt stærkere Bevæggrund, at i det Minut Hr. Estrup skal afslutte Kamptiden og indstifte Freden, svigter Modet ham. Han tænker da med Forvirring og Utryghed paa, hvad den næste Dag vil bringe.

Man erindre, hvad Hr. Estrup er sat til at vogte. Kortelig udtrykt dette: at de Familier, der regerede i den Kommune, der kaldes Danmark, indtil 1875, vedblivende kan holde sig ved Magten, skønt Folketingets Flertal er blevet venstre og saaledes nye Mænd, nye Lag, nye Generationer i en Aarrække har fordret deres Andel i Samfundsafgørelserne. Fra 1872 havde Folketinget vist sin Kraft ved at gøre Højreministerierne Livet surt og kort; med nogen Fremgang kunde det ventes, at Venstre selv, ligesom i alle andre europæiske Lande, vilde naa til Roret og danne sig et Personale af Ministre, Embedsmænd, officielle Presse-mænd, Rangspersoner, Rigmænd og hvad der ellers hører til et herskende Parti. Man gjorde Regning uden Hr. Estrup, der kom til Regeringen 1875.

Hans politiske Tanke var den, at Højre ikke behøvede at give efter for Venstre og at Højre i dette lille Land, hvor Frihedsfølelsen ikke fandtes i de øvre Lag, roligt kunde sætte sig udover Grundloven.

Det var ingen stor Tanke, men man kan jo dog kalde det for en Kongs-Tanke, naar man derved forstaar en Idé, der bringer en Mand til at herske. Hr. Estrup havde Evne og Mod til hellere at være en Cæsar i et forfatningsløst Land end en Borger som en anden i et konstitutionelt Rige. Hans politiske Evne minder om Dueligheden hos saadanne Amtmænd, som Napoleon den Tredje anbragte rundt om i Frankrig til Undertrykkelse af liberale Personer og Idéer — *les préfets à poigne*, Knytnævepræfekterne. Han har ikke forbundet dermed den overlegne Ironi og det Verdensmandsvæsen, som de berømteste franske Præfekter, en Janvier de la Motte for Eksempel, besad. Men han har dog allieret sig paa statsmandsagtig Vis med Dommerstanden, Præstestanden og Armeen — uden helt at give sig hen, ligesom forbeholdende sig et lille Udsigtspunkt, hvor han staar uafhængig af den hele Sværm. Der fortælles om Hr. Estrup, at han hverken er synderlig militaristisk eller devot eller nationalliberal inderst i sit Hjærte — maaske er han i Virkeligheden ligesaa reaktionær som en Del af sine Tilhængere, men blot det, at han lader det Modsatte paastaa underhaanden, viser hans Trang til at afryste en Smule af den Aandløshed, som klæber ved dansk Reaktion. For nogle Aar tilbage havde en dansk Venstrepolitiker en Samtale med Konsejlspræsidenten om den standende Konflikt og selvfølgelig strandede Samtalen ved Fæstningen, som Venstremanden ytrede sin uforgribelige Mistillid til: „Ja, hvad skal man sige,“ henkastede Hr. Estrup med et Skuldertræk, „de maa dog have et Sted at plante Fanen“.

Om Hr. Bahnson har omvendt den vantro Konsejlspræsident, saa han nu tror paa Krigsberedskaben, det er ikke godt at vide: vist er det, at Hr. Estrup nødes til at kaste sig i Armene paa de militære Politikere og bruge deres Idéer som sin Regerings Eksistensgrund. Ganske sikkert benyttede Hr. Estrup allerede i 1876 Fæstningen som *Livssag*, men da Valgene gik ham imod og da Højre endnu ikke var gennembarket til et regulært Forfatningsbrud, slap han atter Militærpolitiken, foretog sit første hurtigt overstaaede Provisorium i 1877 og regerede ved Hjælp af dette, ved den Respekt, som Knytnæven affødte i Højre og den Forvirring, som det „uhørte Grundlovsbrud“ frembragte i Venstre — regerede trygt og anseligt med Lovresultater, som skaffedes af det delte Venstre og som gav hans Ministerium Udseende af en ret virksom Regering i nogle Aar fra 1878 til 1880. Saa var denne Periode forbi, Skrækken og Uhyggen fra Provisoriet overstaaet, og Finansloven atter i Folketingets Hænder.

Men da opstod Visnepolitiken, naturligt og virksomt. Denne fuldt saa meget af Hr. Hørup som af Hr. Berg indstiftede og ledede Politik var velberegnet paa at fortrædige Regeringen og berøve Hr. Estrup den nødvendige Prestige. Monrad sammenfattede dens Virkning i et slaaende Ord: de magtesløse Magthavere. Selv om Hr. Estrup sad paa Taburetten for at værne de øverste hundrede Familiers Magt, saa var denne Opgave kun Program gennem Omskrivninger som Kamp mod anarkistiske Strømninger, Bevarelse af Tro, Orden, Familie, Hjem overfor nihilistiske og socialistiske Idéer og hvad der iøvrigt hører til det Ordforraad, som i alle Lande med en trøstesløs Ensformighed staar at læse i velsindede Organer. Ved Siden af denne internationale Konservatisme maatte Hr. Estrup ogsaa udvikle noget Nationalt, skaffe Velsignelse, Trivsel over det af ham styrede Land, og der kneb det. Han forsøgte med Arbejdervenlighed ligesom

nu -- Alderdomsforsørgelsen viste sig umulig; han tog fat paa Toldloven ligesom nu — men Toldloven strandede Gang efter Gang; han mødte op med Befæstningen — Landstinget tog yderst kølig paa de mange Millioner og gik endog istykker paa en Dagsorden. *Rien ne va plus*, som Croupieren siger; intet lykkedes for Hr. Estrup, end ikke Finansloven.

Erindrer man endnu, at Hr. Estrup i 1881 levede paa en midlertidig Finanslov, den saakaldte „lange Midlertidige“, den varede nemlig hele Finansaaret. Maaske erindrer man det endnu, skønt næsten ti Aar er hengaaede siden da, thi Aarene gaar hurtigt hertillands, fordi Dagene er saa tomme og saa lidet udrettes. Denne Strid om Finansloven endtes med et Nederlag for Ministeriet; ved Forliget om de tre Punkter i 1882 — tre Punkter, som kun Politikere af Fag husker og som hørte til de ligegyldigste Ting under Solen — ved denne Fredslutning svigtede Landstinget Regeringen og bragte sammen med Folketinget det politiske Tvistemaal i Orden. Landstinget var endnu ikke paa det rette Kogepunkt, Hr. Matzen havde endnu ikke fyret under de gamle Kedler og Hr. Krieger betød endnu noget. Derfor da Regeringen skulde tage sine Vaaben i Landstingets Arsenal, viste de sig rustne og gammelmodige.

Hr. Estrup var slaaet, men han bar sin Skæbne med Fatning. Man kunde derimod paa hans Fætters, Hr. Scavenius' Ansigt læse den bitre Fortrydelse over at være ladt i Stikken. Som en Stormvind fo'r Kultusministeren gennem den lange Korridor, der dengang paa Kristiansborg forbandt Landsting med Folketing. Han præssede og eksede; det hjalp ikke, og han og Hr. Matzen følte Nederlaget dybt.

Saa kom Aarene 1882—84, Visnepolitikens og Hr. Bergs gyldne Periode. Visnepolitiken havde jo nemlig vist sin Frugt: den afkræftede Regeringen, som

marcherede paa Stedet og ikke havde den rette Tillid til at skabe Forfatningskonflikt sammen med Landstinget, der lige havde opført sig saa ustøt. Venstre stod stærkt og vilde staaet stærkere, om Hr. Berg ikke havde manøvreret saa hæftigt. Men den Ulykke passerede Venstre, at Hr. Berg troede, Timen nu var kommen.

Han mente, at han, Føreren for den radikale Gruppe, nu skulde habiliteres sig som Minister: han maatte samle Venstre om sig, altsaa slutte Fred med den Bojsen-Høgsbro'ske Gruppe, thi den tredje Venstregruppe, de saakaldte Udtraadte, slugtes efterhaanden ved en langsom men sikker Opløsningsproces af de Radikale. Men for at være ret dansk Ministeremne, maatte han mere end staa som Fører for et anseligt Folketingsparti: han maatte ligesom Højre være en Modstander af de anarkistiske, forsvarsnihilistiske og fritænkerneske Bestræbelser, der, laante fra Europa, indplantedes af fordærvede Mennesker i Danmarks „smaa Hjem“, hvor Lysene ikke burde slukkes af „klamme Hænder“. Hr. Berg maatte saaledes svinge fra Hørup-Brandes til Bojsen-Høgsbro.

Han gjorde Evolutionen i Efteraaret 1883. Han tog de Paaskud, der tilfældigt tilbød sig, at *Morgenbladet*, som han selv udgav, ikke havde indeholdt en Artikel om Luther, som han selv kunde foranlediget, at det samme Blad fejrede Grundtvigs Hundredaarsfest med en Artikel, der ikke syntes tilstrækkelig ortodoks, og lignende ret futile Grunde, der endog indskrænkedes til en Klage over *Morgenbladet's* Zola'ske Romanstof. Han nævnte ikke, at Hørup den 29 Marts 1883 under Forsvarssagens Behandling i Folketinget havde holdt den *Hvad-kan-det-nytte*-Tale, som fik en indgribende Betydning og hvori Hr. Hørups Politik in nuce laa. Hr. Berg forberedte sig i al Stilhed: ved et Møde med Provinsredaktører i November 1883 forklarede han de Herrer, hvis Venskab han haabede at vinde, at Ministerskiftet stod for Døren, men at det forinden var

nødvendigt, at Venstre holdtes ren for Europæisme og Fritænkeri.

Saa i December var han færdig og rev Venstres daværende kjøbenhavnske Organ ud af Hænderne paa de to nævnte Herrer. Han vilde efter Gambettas bekendte Ord „skære Halen af sig“. Der er dem, som mente og mener, at han med Hr. Hørup skar sit Hoved med.

Men dermed var Hr. Berg ikke helt iorden; nu manglede det nye Parti. Det viste sig i det første Halvaar af 1884, at den gamle, radikale Gruppe ikke var paa-lidelig for Hr. Berg. Den bestod af Folk, som Hr. Berg selv i Aarevis havde indpræntet Mistro og Had til de Moderate; hvorfor skulde disse nu pludselig kaste deres Kærlighed paa Hr. Bojsen som Fædrelandets Frelser og mistro Hr. Hørup, fra hvem de altid hørte kloge og frie Ord? Der skete i Foraaret dette — uden hvilket man ikke forstaaer dansk Politiks videre Tilskikkelser — at Hr. Berg kom i Mindretal i sit eget Parti. Gang efter Gang drejede en radikal Strøm sig imod ham, og Stillingen blev ham ganske utaalelig.

Men han ventede Valgene over, og da disse Valg i Juni 1884 havde skaffet Venstre en stor Triumf og da hans Navn stod højt som Fører og Folketingsformand, mente han ved Rigsdagssamlingens Begyndelse, at Tiden var inde. Han sprængte det radikale Parti og dannede den 8de November 1884 sammen med Hr. Bojsen *det danske Venstre*, der skulde være et patriotisk, troende og konservativt Venstre, en Opposition, som man trygt kunde betro Ministerposterne — der fortælles endog, at Hr. Berg i et intimt Førermøde fordelte disse — og som altsaa ved Hr. Estrups Fald i Foraaret 1885 kunde remplacere denne Mand.

Hr. Berg gjorde Regning uden to Ting: det lykkedes ham ikke at tilintetgøre det radikale Venstre, der blev staaende som en særlig, snart officielt anerkendt Gruppe

— thi Vælgerne i Landet forlangte „Samarbejde“ paa Rigsdagen mellem Repræsentanterne — og han oversaa desuden, hvorledes Hr. Matzen og Officererne havde bearbejdet Højre i Mellemtiden og skaffet Hr. Estrup den stive Reaktion, paa hvilken han kunde stole. Forsvarsbevægelsen var færdig, som Tegn paa den akute Kamppolitik blev Hr. Bahnson i September 1884 optaget i Ministeriet og efter et halvt Aars visnende Samling følte Hr. Estrup sig stærk nok til med „Forsvaret“ i Ryggen og et i Grupper splittet Venstre foran sig at erklære Krigen: Provisoriet af 1885 gjorde Ende paa Uvisheden; Forsøget fra 1877 prøvedes nu igen efter 8 Aars Vaabenstilstand og gensidige Udrustninger.

Hvorledes Hr. Estrup var den Stærkeste, derom véd alle Mennesker Besked. Efter Provisoriet famlede Venstre en Smule og slog saa resolut ind paa Forhandlingspolitikken, som Hr. Estrup var nødt til at støtte officielt, medens han næppe realiter yndede den saa meget som Visnepolitikken, der anderledes gav hans provisoriske Regimente Næring. To Gange brød han med Valg (1887 og 1890) igennem Forhandlingspolitikken, første Gang med heldigt Resultat for Højre, anden Gang med Nederlag. Samtidigt havde Venstre det Uheld, at Hr. Berg gjorde en ny Evolution. Vælgerne havde tvunget paa, og Venstres Grupper havde atter samlet sig under fælles Bestyrelse til ét Parti, for hvilket Hr. Berg var Formand. Men atter følte Hr. Berg Grunden vakle under sine Fødder: naar Hr. Bojsen og Hr. Hørup var enige, betød han intet. Stillingen blev ham paany utaalelig, og han greb det første og det bedste Paaskud, nemlig Beskyldninger for Forræderi mod Venstresagen, hemmelige Underhandlinger med Regeringen, Moderation, Forlig o. s. v. til at danne sig en Særpolitik. Han fór med et Knald ud af Partiet og kom ved Valget 1890 styrket ind.

De to store Partier, Højre og Venstre, staar nu overfor hverandre som forhandlende Partier. Men Venstre er forsaavidt heldigst stillet, som dette Parti ikke behøver at opvise Resultater af Forhandlingen: Venstrevælgerne vil altid tro deres Repræsentanter, naar de forsikrer, at under Ministeriet Estrup lader demokratiske Reformer sig ikke gennemføre. Derimod maa Hr. Estrup skaffe sine Folk baade Brød og Lege, baade borgerlige Fremskridt og Krigsspil.

I Samlingerne 1887—89 faldt begge Partiers Interesse nogenlunde sammen, Venstre skulde vise, at Forhandlingen ikke var fordækt Visnepolitik og Regeringen kunde bruge enhver Lov til at vise sin Magtfuldkommenhed: den vilde Hest var tæmmet, Venstre gik i Spand som en god Regeringskrikke. Visnepolitiken var knust.

Men efter Valget i Januar, som igennem Hr. Bergs og Forhandlingspolitikens samtidige Sejr, viste, at Vælgerne vare ligesaa optændte imod Provisorismen som nogensinde — Forhandlingen tog de i Tilgift — kunde Venstre endnu tryggere end før forholde sig afventende: Partiet behøvede ikke store Resultater af Forhandlingen.

Saa var der intet andet for: Hr. Estrup maatte slaa sig paa Middelgrunden.

Han har forsøgt ligesom i Halvfjerdserne, saa med Arbejderlove — Landstinget holdt to Aar paa Ulykkesforsikring og Sygekasser og end ikke Helligdagsloven kunde gennemføres i Folketinget; saa med Toldlov — stor Agitation og intet Resultat, Landstinget naaede end ikke til anden Behandling og Folketinget myrdede Øl- og Brændevinsskatten — saa med Frihavnen, som ingen vidste Besked om og hans handelskyndige Tilhængere ansaa' for pure Galskab. Hvad var saa til Rest for Hr. Estrup? Han turde end ikke gennemføre Kystbanen; han maatte ved Folketingets tredje Behandling lade sin egen Entreprenør Hr. N. Andersen slaa den ihjel, fordi Kon-

sejlspræsidenten var bange, at Landstinget skulde tage Banen uden Laan paa de fem Millioner, som den vilde koste og som Hr. Estrup ikke vilde undvære af sin ebbende Statskasse. Der var intet tilbage for en Regering, der kunde og skulde udrette noget: Hr. Estrup sprang resolut ud i Øresund og opfiskede Middelgrundsfortet, efterat han først forsigtigt havde reduceret dets 15 Millioner til 9.

Men man kan forstaa, at Hr. Estrup i Marts gjorde sig det Spørgsmaal, om han skulde bringe det i Orden, inden Alderdommen var over ham. Fremtiden ligger ingenlunde lys for ham, omend han bevarer Magten for sig og de øverste Familier. Han vil i de kommende Aar intet kunne udrette: Fæstningen, som han ikke bryder sig om, bliver hans Livsværk, og Tilhængerne, der bliver trætte af Legen, forlanger Brød. Han tog derfor Frilageret, som Venstre burde bevilget, og kastede det som en Skorpe til Kjøbenhavn, at det dog kunde redde et vist borgerligt Reformskaar for Regeringen. Havde Venstre vist større Klogskab og ikke de forunderligste Kombinationer gjort sig gældende i dette Frilagerspørgsmaal, havde Hr. Estrup ikke havt denne Reform engang paa sin private Konto.

Men ellers, hvad blev det: Folketingets Finanslov, ingen Love og Fæstningen. Og saaledes kan let Resultatet blive til Stadighed af de kommende Aar.

Disse Tanker bevirker Hr. Estrups Fredstilbøjelighed: Historien vil anklage ham, fordi han med en saa stor Magt ikke forenede Evne til at frugtbargøre Landet. Hr. Estrup lader Danmark døse hen, medens Generationer der skal dø uden at have virket, drager ham forbi. Han er en Cæsar, der kun kan holde sig paa Tronen ved — ikke engang Krig — men Skin af Krig. En ubrugelig Fæstning spændt om den fattige Hovedstad; saaledes har

Folk, der lider af Rygmarvstæring, Fornemmelsen af, at et Styrkebælte er spændt om deres Liv.

Hr. Estrup skuer ud i Fremtiden: skulde han slutte Freden?

Men han vover det ikke, thi han véd ikke, hvad der vil komme efter ham. Dog hvad der end kommer, om det saa var en Regering konservativ, som hans egen, af hint Venstre, som man hertillands ansér for regeringsdygtigt, saa vil det nye System i hvert Fald fordømme hans gamle. Han vil styrte uigenkaldeligt, styrte under Æresbevisninger som Bismarck, udslettes og glemmes som han.

Hvorfor skulde Hr. Estrup selv hidkalde det Øjeblik, hvorfor ikke forsøge at dø paa Tronen, klynge sig til det Haab, at det danske Folk døser ufrit hen under ham?

I *Fausts* anden Del er Faust Regent over det Land, som han inddæmmer fra Havet. Den Belønning som han udbad sig af Kejseren til Tak, fordi han frelste Riget for den svage Monark, var: Rigets ufrugtbare Strand. Man husker de skønne Ord, hvormed Faust beskriver Havets golde Rædsel:

Lumsk lister Bølgen frem; paa alle Leder
 ufrugtbar selv, Ufrugtbarhed den spreder;
 den svulmer, ruller, overskyller kold
 den øde Strækning, trøstesløs og gold:
 der hersker den, der øver den sin Tugt,
 og gaar tilbage — uden Spor af Frugt.
 Fortvivle kan man, naar man tænker efter!
 Planløse Spild af Elementers Kræfter!
 Her fandt min Aand et Maal, om nogensinde,
 her gad jeg kæmpe, her min Sejr vinde.

Og Faust handler efter sin Beslutning: han dæmmer Stranden ind, gør Sand til Jord og skaber Lykke, hvor forhen herskede Kummer. Men man husker vel ogsaa Fausts Død, da han gammel og blind ledes frem og i

Tankerne ønsker sig den Dvælen i Nuet, som efter Kontrakten bringer ham Døden og giver Mefistofeles Magten:

Ja, det er Livets Lov i Sammendrag,
 al Visdoms Sum i kortest Udtryk givet:
 kun den förtjener Frihed sig og Livet,
 som vinder dem i Kamp paany hver Dag.
 Paa Friheds Jord et Folk, som virker frit,
 at dog et saadant Syn engang blev mit,
 da turde Øjeblikket fast jeg mane:
 o dvæl endnu, du skønne Stund!

Hr. Estrup har ikke regeret efter Fausts og Goethes Herskerlov: han har ikke i det fattige af Søen hærgede Danmark villet dæmme Havet ind og skabe ny Jord. Han kalder ikke det et skönt Syn: et frit Folk paa fri Grund, som Goethes Ord lyder. Derfor dør han heller ikke som Faust, men lever — lever som Minister, Konsejlspræsident, Ridder af Elefanten, Herre til Skafføgaard, Hersker over et ufrit Folk paa ufrels Grund.

Rustam.

Charlottenborg-Udstillingen 1890. *)

I Aaret 1888 afholdtes som bekendt her i Byen en fransk Kunstudstilling, som gav vort Publikum og vore Kunstnere Lejlighed til at stifte Bekendtskab med enkelte gode Kunstværker og en Del typiske Repræsentanter for Europas nyere Kunst — den nyeste havde man formodentlig endnu ikke anset os for modne nok til —. 1889 bragte saa den imponerende franske Udstilling i Paris, hvorhen vore Kunstnere nu udvandrede i et Omfang, man hidtil ikke havde kendt.

Der var Folk herhjemme, og det ganske kloge Folk, som rystede paa Hovedet af denne stærke og pludselige Dyrkelse af fransk Kunst. Det var Skeptikere, der vare nærved at se den danske Kunsts væsentligste Betydning i dens Ensidighed, som syntes at lede efter Begavelserne; men som fandt den danske Kunst, med alle sine Mangler, som Helhed ret ejendommelig, naar man f. Eks. sammenlignede den med en Nabokunst som den svenske. De antog, disse Folk, at vi ved den megen Berøring med den i det ganske Europa — England maaske kun undtagen — ene saliggørende Pariserkunst, skulde miste vort eneste Lam, vor nationale Ejendommelighed. Det laa jo forøvrigt ogsaa saa temmelig nær. Der plejer at være Moder i Kunst som i alt andet, og alle Moder er smittende; og ved Berøring hjælper ingen Vaccine, hvor meningsløse, de end er, bøjer vi os for dem. Derfor har Fransk mændene i sin Tid siddet og malt japansk og derfor maler man nu i Yokohama Pariserbilleder.

---

*) Afleveret før 2den Ophængning af Billeder. — Plads-Knaphed gør det nødvendigt at trykke Artiklen med Petit-Skrift.

Hvad der derfor kommer saa overraskende for den, der iaar besøger vor aarlige Salon paa Charlottenborg er, i hvor høj en Grad dens almindelige Præg dog er ligt dens Forgængeres. Al den megen Beskuen af udenlandsk moderne Kunst synes ikke at have efterladt mindste Spor hos vore Kunstnere. Ingen dansk Impressionist søger at fuske Pissarro i Faget, ingen Menneskeskildrer har efterlignet Raphaëlli, der er ingen smaa dekorative Besnards eller forførende Cazins, ingen Degas'er, Millet'er, ingen himmelstormende Rodin. Det er lutter kendte Ansigter, gamle Navne, velrenommerede Firmaer, der har optaget Sønner eller Svigersønner i Forretningen, eller yngre Mennesker, der paa faa, yderst faa, Undtagelser nær, arbejder i de gamles Fodspor.

Der er noget underligt, ganske vist, i dette Faktum, men vi maa dog vist med hine kloge Folk i dette Tilfælde være ret glade ved denne Træghed og Mangel paa Efterlignelsestalent og tilfredse med, at de faa unge, der søger paa at begynde paa noget nyt herhjemme, stræber at gaa deres egne Veje og ikke Udlandets. Men for Publikum vil det muligen være en ny Kilde til Ærgrelse, som vil finde Afløb i den kendte gamle Klagesang om de danske Kunstneres Idéforladthed og Motivfattigdom. Det er en Trivialitet, men det viser sig stadig nødvendigt at gentage, at det ikke er Motivmængden og Motivernes Forskelligartethed, der gør en Udstilling livlig og afvekslende, men det er Maaden, hvorpaa de enkelte Ting ere sete og malede. — For den Sags Skyld kunde alle saamæn godt male et og det samme; naar hver blot saå Motivet paa en original og personlig Maade, skulde Udstillingen nok blive morsom. At dette er rigtigt, har de store europæiske Udstillinger, der i de senere Aar er afholdt omkring i Hovedstæderne, tilfulde godtgjort. De uforlignelige franske Kunstnere, som har kastet saa stor en Glorie over deres Lands Kunst, at endog Arvefjenden har maattet bøje Knæ for den, har jo saa godt som alle hentet deres Billedideer fra de samme Egne, samme Samfundsklasse eller samme Situationer. Der er ikke stor Forskel paa de Egne en Daubigny, Rousseau eller Troyon maler for os, det er alle nordfranske Landskaber ikke langt fra Paris, og der er ikke et ret langt Spring fra Raphaëllis Kludesamlere til Courbets Stenslagere eller fra disse til Millets Bønder, og dog er der imellem disse store Kunstneres *Billeder* det mægtigste Svælg. — Tag saa som Modsætning til en fransk Udstilling en tysk f. Eks., en af dem, der aarligt eller med fire Aars Mellemrum afholdes i Berlin eller München. Der vil her findes alt imellem Himmel og Jord og undertiden, hvad der ligger udenfor begge; man nægter sig intet, og det er aldeles utroligt, hvad der kan gaa i den

skikkelige Tysker af vanvittige Malerideer. Men naar en 3—4 udmærkede Kunstnere undtages, er Resten af disse oftest uhyre og „iderige“ Kunstudstillinger ikke til at holde ud for bare Kedsommelighed; thi Maaden, hvorpaa alle deres forskellige Retter serveres, er stadig den samme.

Th. Pilipsen er sikkert ikke nogen Efterligner af Claude Monet, dertil har han i for mange Aar ærligt og selvstændigt stræbt henimod det Maal, han nu synes at have naaet, men man undgaar ikke at komme til at tænke paa den berømmelige Franskmand, naar man sér paa Philipsens farvetykke Billeder med alle de rene Toner sat saa skarpt op imod hinanden.

Monet var ikke særlig interessant paa Verdensudstillingen ifjor — man bruger der som her sin egen Fremgangsmaade ligeoverfor de missliebige Kunstnere. Han holdt derimod sammen med Rodin en selvstændig Udstilling hos George Petit, som gav et udmærket Begreb om hans Kunsts Betydning. Man fik ved at betragte disse halvandethundrede Landskabsbilleder, over hvilke Monet havde drysset sine magiske Farver, et saadant Farvechoc paa sine Synsnerver, at alle andre Indtryk udviskedes. Det gik mig efter mit Besøg paa Monet-Udstillingen, som naar man som Dreng drev den Sport at se imod Solen og saa saá store Pletter overalt. Selv den allermest ekscentriske Amerikaner eller den mest bizarre Hollænder, som ude paa Marsmarken i Fortvivelse søgte at tilkæmpe sig et Øjebliks Opmærksomhed af den udmattede Udstillingsgæst ved et eller andet vildt Farveeksperiment maatte give tabt lige over for Monet. Alt blegnede ved Tanken paa dennes Farve-Monstre-Koncert.

I lang Tid forfulgte dette Indtryk mig. Nu efter et halvt Aars Forløb vil jeg ikke nægte, at jeg dømmet noget anderledes om Monet end dengang.

Selvfølgelig véd jeg nu ligesaa vel som da, hvordan og med hvilke Farver Monet har malt sine Billeder; men medens Cazins milde vemodige Aftenbilleder og Daubignys graagrønne Sletter eller Millets brune Heder stadigt lige fortryllende vugger sig igennem min Erindring som indebrændte paa mine Nethinder, har jeg ved at tænke paa Monet kun Kaleidoskopets Glasstykker, som ustandseligt triller rundt; jeg sér det violette Stykke komplementere sig med Orange, og Rødt samler sig med Grønt til det mest skingrende Gult. Der er Farver, som jeg ikke kan gaa hen og købe hos min Farvehandler og Farver, der ved deres geniale Sammenstilling virker aldeles ufatteligt; men *Billeder*, personlige Syner, eller blot en Stump

Stemning af den Art, som Millet laver med et Par graa Pastelfarver paa et Stykke Bøttepapir, leder jeg forgæves efter.

Et saadant Savn vil Philipsen ikke efterlade, hans Farver er pragtfulde uden at være spraglede eller gloende, og Virkningen af dem er langt mildere, skønt vi baade træffer Friskhed i deres Paa-sætning og Dristighed i Dekompositionen. Hans Motivvalg er noget mere gammeldags og tamt. Philipsen ofrer ikke meget. Hans Malerier virker næsten altid ved hele deres vel overvejede Komposition som *Billeder*, og skønt næppe nogen anden dansk Maler har levet i mere intim Berøring med Naturen end Philipsen, gør hans Billeder sjældent et tilfældigt Studieindtryk, man mærker den kyn-dige intelligente Kunstner bag Lærredet, der atter og atter har syslet med netop det samme Motiv paa det samme Lærred.

Det falder mig her ind, hvad jeg et Steds har læst en fransk Ven af Monet fortælle om dennes Arbejdsmaade. Claude Monet, fortæller Vennen, gør altid et Billed færdigt ude i Naturen i én Séance, som varer i en halv Time, højst Trekvarter. Lykkes Billedet ikke for ham den første Dag, gaar han, hvis Vejret er det samme, den næste Dag, ved samme Klokkeslet, ud til det samme Sted og begynder forfra paa det samme Billede, men paa et nyt Lærred; og saaledes skal han kunne blive ved at begynde forfra et Halvt-hundrede, ja treds, halvfjersindstyre Gange, inden han faar sit Maleri som det skal være; men ethvert af hans Billeder — fra 5000—10000 Frs. — er Frugten af omtrent en halv Times Arbejde. I Løbet af denne Tid er nemlig Solen passeret et saa langt Stykke paa Himlen, at Fordelingen af Lys og Skygge er bleven saa forskellig fra Begyndelsestidspunktet, at Motivet efter Monets Mening er blevet et helt andet; og den begejstrede Ven og Kritiker ender med et hid-sigt Udfald imod disse antikverede Malere, som kan staa en hel Sommer og male paa det samme Lærred, maaske endog fra Morgen til Aften. — Impressionismens Methode er her sikkert ført ud i sin yderste Konsekvens.

Noget saa radikalt har sikkert Jul. Lange ikke tænkt sig Muligheden af, da han skrev sin interessante Afhandling om „Studiet i Marken, Skilderiet og Erindringens Kunst“; — han har maaske snarere tænkt paa en Kunstner som Philipsen. Det vil imidlertid føre os for langt bort fra vort Emne at komme nærmere ind paa disse Betragtninger, hvor aktuelle de end kan være; her skal blot løseligt gøres opmærksom paa, at de Tanker og Ønsker, Jul. Lange har nedlagt i sin Afhandling, sikkerligt er mere og andet end en klog Lærds Indfald; Lange har vejret Vejrförandring og har ikke været langt fra at træffe de Stemninger, som deles af en stor Det

af de alleryngste herhjemme. Der er en Vending ganske sikkert bort fra den mere nøgterne Naturbetragtning og henimod Stemningsmaleriet, der altid i højere eller lavere Grad maa blive et Produkt af Erindringen. Kunstnere som Jul. Paulsen, Hammershøj og Slott Møller f. Eks. er jo i flere af deres Billeder stærkt inde paa Erindringskunst. Ved denne Pendulets Tilbagesvingning er der vist intet at gøre, Tiden kræver sin Ret. Men man maa dog sikkert beklage, at ikke, inden Tilbageslaget kom, den kunstneriske Udvikling herhjemme havde fundet en mere yderliggaaende Kunstner end Philipson. Ja selv med Tabet af stærkt hjertevindende Kunstværker kunde vi ønske at have besiddet en Kunstner, der ikke blot var saa begavet, men ogsaa saa radikal som Claude Monet. Det er saa ødelæggende for en Kunstscoles Udvikling aldrig at komme til at løbe Linen fuldt ud. Vendingen kommer regelmæssigt over os midt i Løbet; deraf en af Aarsagerne til vor megen Middelmaadighed. Vi har altid været langt fra Yderpunkterne og har desto værre maattet savne Bohêmen ligesaa vel som dens diametrale Modsætning. Borgere og Bønder har vi været, nu tildags næsten mest det sidste — naturligvis ikke saaledes at forstaa, at her sigtes til Afstamningen, skønt det er et aldeles utroligt stort Kontingent, som Bondestanden, der jo aldeles ikke forbruger bildende Kunst, leverer af dennes Udøvere. Det er — Undtagelserne naturligvis fraregnede — det lave kunstneriske Dannelsesniveau, den saa ofte svigtende kunstneriske Smag i Forening med Mangelen paa virkelig frisk, oprindelig Naturkraft, der præger det i Forhold til Landets Folkemængde tallose danske Kunstnersamfund. Vi har haft meget Talent imellem os og sørgeligt lidt Geni. Hvor vi maatte ønske os lidt af den brutale Kraft og Aandsfriskhed, som vi træffer hos vore norske Kunstbrødre, naar endelig vor Hu ikke staar til at hæve Intelligenzen. De er Rydningsmænd, disse norske, som nedtramper alle vore gamle Idealer uden Pietet, det er Folk, som uden at blinke foretrækker en Raphaëlli, Degas eller Pissarro for en Raphael, Holbein eller Dürer. De rejser til Paris uden at gaa paa Louvre og de kan akkurat saa megen Kunsthistorie, at de kender Navnet Rembrandt. Der er nok noget raat i alt dette, men dog tillige noget *oprindeligt*. — Det sørgelige ved den danske Kunsts Stilling er den, at vi mangler den raa Primitivitet uden at besidde en gammel Kulturs Dannelse, og vi maa derfor bruge vor egen Aalen, naar vi skal maale vor Kunst.

Ud af denne af Publikum, Kunstakademi og Udstillingskomite protegerede Jævnhed baner enkelte begavede Kunstnere sig besværligt Vejen fremad, Undtagelserne, i hvilke vi forhaabningsfuldt sér de store Muligheder.

Philipsen er alt nævnet som en af vore mest fremragende Malere, nær ham staar Brødrene Skovgaard. *Niels* og *Joachim Skovgaard* er vore Klassikere. Hos dem er alle de bedste af vor Kunstscoles Egenskaber samlede; de er i lige Grad sympathetiske og ualmindelige. Udgaade af et gammelt Kunstnerhjem har de fra Barndommen af faaet udviklet den fine Smag, som er saa sjælden herhjemme. De elsker Naturen og bøjer sig ydmygt for den, men deres Naturstudium henfalder aldrig til en aandløs Professorkopiering og deres Fantasi er ikke bange for at tage Flugt op i ny og ukendte Regioner. Deres Talent er alsidigt og vidtrækkende. De maler Landskaber, naar det konvenerer dem, men ligesaa ofte Figurbilleder af alle Arter, de modellerer Figurer og de brænder Leret i de mærkeligste Former og med de kosteligste Glasurer, men de griber aldrig fejl; alt hvad der kommer fra deres Haand har Lødighed.

Et af Udstillingens mest fremragende Arbejder er Joachim Skovgaards Billede „En Moder med sine Børn“; vanskeligt skal man finde et Kunstværk, bag hvilket der slaar et varmere Hjerte, helt igennem er det ægte og saa tillige saa fortræffeligt malt og saa stort set. Der er en Fylde i Farven, en Livfuldhed i Udtryk og en Anskuelighed i Fortællingen, som enhver, der elsker den gode Kunst, vil være ham taknemmelig for. At Galleriet ikke har erhvervet dette Billede er en af disse Besynderligheder, som udentorstaaende har saa ondt ved at fatte. Man maa dog være glad over, at det har faaet hans italienske Landskab, der naturligvis er langt fra saa betydeligt — det er forøvrigt et ældre Billed — men dog indeholder saa meget smukt.

Niels Skovgaard har foruden et udmærket Landskab fra Halland og nogle smaa fine og smagfulde Landskaber fra Grækenland udstillet et lille fordringsløst Studie efter en gammel græsk Marmorstatue med Rester af Farver, som er aldeles henrivende. Skovgaard har med den største Begejstring hengivet sig til den tilsyneladende beskedne Opgave at kopiere det naive gamle Mesterværk, og det er vist ikke for meget sagt, at der paa den hele Udstilling næppe findes et Lærred saa godt *malt* som dette. Hele den gamle Statues uforlignelige Finhed kommer til vor Bevidsthed ved at se dette Studie, og Stoffet i Marmoret og de paasatte Farver virker med en saa illusorisk Realisme, at man faar en Anelse om, hvad de gamle Grækere forstod ved det, vi nutildags kalder polykrom Kunst.

Malthe Engelsted har malet et gammelt bibelsk Motiv, „Isaks Ofring“, paa en ny Maade og erholdt derfor ikke den Præmie, han konkurrerede til — ligesaa lidt som Zartmann, da han for et Par Aar siden med sin Job konkurrerede til den samme Pris. Saaledes

vaager et dansk Akademi i sin selvglade Dumhed over, at en Kunstner ikke gaar sine egne Veje. Engelsteds Billede fortjener ellers nok Opmærksomhed. Han har uden at inlade sig paa noget kunstfilosofisk søgt at fremstille Legenden simpelt rationalistisk, idet han lader Isak selv oplyse den gamle Patriark om den Udaad, han staar i Begreb med at begaa. Den pludselige barnlige Anelse der skyder op i Isak er ligesaa rørende, smukt fortalt som Rædslen i Abrahams Ansigt sammen med Skammen over, at Sønnen skal oplyse ham om Forbrydelsen. Farveholdningen er saa smuk og nobel som altid hos Engelsted og Tegningen fin og ulastelig.

Men de lige, simple Linjer, den noget blege Kolorit og det stærkt stiliserede Landskab har stillet det brede Publikum saa temmeligt raadvildt ligeover for dette Billede. Boede vi ikke i en Afkrog af Verden, og naaede ikke Dønningerne af de store Landes Kulturbevægelser saa svagt og sent hertil, saa vilde man ikke staa saa fuldkomment fremmed overfor et Billede som dette. Medens nemlig hidtil herhjemme Højrenaissancen i Forening med Antiken har været de officielle Kunstidealer, har man andre Steder derimod for længe siden søgt tilbage til Mestrene fra den tidligere Renaissance. I England har en Række begavede og interessante Malere endogsaa dannet en hel saakaldet „præraphaelitisk“ Skole, og hvormegen Paaskønnelse man i Frankrig har ydet et begavet Udslag af; den samme Sympathi, saa man da de franske Malere for et Par Aar siden gav Puvis de Chavannes Salonens Ærespris. At der som det paastaas herhjemme skulde være noget affekteret i at sætte mere Pris paa Botticelli end paa Raphael er lidt vanskeligt at forstaa; den første har sikkert ligesaa bevidst søgt Skønheden i Kunsten som den sidste. Naar nogle imidlertid kalder Isaks Ofring for en slet og ret Efterligning af gammel Kunst, er dette ligesaa uretfærdigt imod Engelsted som det er dumt. Arbejdet er i Virkeligheden meget personligt og i sin simple rørende Fortælling ogsaa ganske moderne; det er kun i sin rent ydre Apparition, at dette udmærkede Kunstværk minder om den ældre Kunst.

Et andet Billede, der ogsaa ser noget eksotisk ud i sine jævne danske Omgivelser er *Frolichs* mærkelige, fantasirige Komposition til Victor Hugos Digt Kain og Guds Øje. Det er lykkedes den sympathetiske gamle Kunstner at meddele Figuren en hel Del af Hugos store Stil og fremkalde en højst ejendommelig Stemning ved den næsten blændende Glans, han har forstaaet at lægge omkring Jehovas Øje.

Man skal ikke paa deres Billeder kunne se, at Viggo og Thorolf Pedersen ere Brødre. Den førstes Teknik er ligesaa soigneret og overlegen som den sidste hensynsløs og klodset. *Viggo Pedersen* vandt straks ved sine elskværdige danske Landskaber med den hyggelige Staffage et taknemmeligt Publikum. Farvernes Mystik gik dog først op for ham, da han kom til Udlandet. Man vil maaske endnu fra den Tid kunne huske de mærkelige Billeder, han sendte hjem fra Bretagne, mørkviolette Bjerge med lange lige Konturer op imod en skinger messingfarvet Himmel, eller Maaneoppgange, hvori der var andre Farver end den sorte og hvide, hvortil de ældre danske Maaneskinsmalere havde holdt sig. Senere drog han til Italien men satte her fuldstændig den Smule Publikumsgunst, han endnu havde tilbage, overstyr. Medens Krøyer tog Modelstadsen af de stakkels fattige Hattemagerdreng, afklædte Viggo Pedersen Abruzzerne hele deres romantiske Pragt og viste os de æselsfarvede Bjerge i hele deres fattige Nøgenhed med de rustrøde Sandmarker og de lerede Floder. Han maler de magre Faar paa de solbagte Brakmarker og Hyrderne, der i Vintermaanederne varmer sig ved Baalene, efter danskes Mening lutter afskyelige Billeder af Ernst Meyers og Marstrands Italien; og man saå i sin Ærgrelse ikke den Farvernes glimrende Lyrik, Maleren havde bredt over de fattige Egne med det brogede Ukrudt og de solglødende Bjerge. Ved disse Billeder, der imellem hans Kunstfæller vakte en betydelig Opsigt ved deres i den højeste Grad lysmættede Farver, blev han en af Banebryderne for et mere moderne Syn paa Naturen herhjemme.

Nu er det atter som i gamle Dage den danske Natur, der frister hans Pensel. Hans store pragtfulde Aftenbillede fra iaar er et af Udstillingens bedste. „Ved Nattens Frembrud“ har han kaldt det. Mørket er begyndt at brede sig, men dog ikke mere end, at alle Farvenuancer endnu tydelig skælnes. Lidt Mosebryg hviler over Engene i Forgrunden, men ellers har Aftenvinden fejlet den dybe Luft saa temmelig ren, kun et Par enkelte smaa Skyklumper staar endnu paa Himlen som Krudtrøgen efter det store Aftenfyrværkeri, hvis sidste Emmer endnu gløder gyldenrødt, hvor man for Bakkekammen faar fat i Horisonten.

Med Glæde ser man at Galleriet har erhvervet dette farveskønne Billede.

Ingen af de mange smaa Lykkefeer, som hans Fader (Eventyrillustratoren Vilhelm P) har skabt, synes at have staaet ved *Thorolf Pedersens* Vugge og tildelt ham Malerkunstens Gave. Lang, træls og brydsom har hans Udvikling været og meget er der igen. Han er en udpræget Marinemaler, der ikke vælger sig det første det

bedste Søndagsmotiv; som Regel er det meget vanskelige Ting, han indlader sig paa, oftest uroligt Vejr i Kattegat, naar Byge trækker op efter Byge og Skipperen ligger og hugger i den krappe Sø og ikke véd, hvor han har Vinden og maa manøvrere i en Uendelighed. Der er noget haandgribeligt ved Thorolf P.s Mariner og hans Skibe. Men han maler med Vanskelighed og sparer ikke paa Farven, saaledes at de ofte straks virker frastødende. Skal han male Bølgernes sprøjtende Skum bruger han Spande med Hvidt, og hans Skibe er saa massivt malede, som om det var en gammel Søulk, der havde tjæret dem. Salonbilleder er de ikke; men de har den kostelige Egenskab, at de ikke blot lugter af Kunstnerens Sved, men ogsaa af Søvand, og man mærker ikke paa hans Sø, at Olien er Bølgedæmper.

En enkelt Gang har han ligesom villet emancipere sig og malt en klar blaa Marine med en sommerfrisk Himmel over af den Art, som Locher maler saa udmærket for os ude fra Sundet eller Kattegat imellem Hornbæk og Kullen; men de hører ikke til hans typiske Billeder. En ægte Thorolf Pedersen er derimod hans store Billede fra iaar, det djærveste og bedste Udslag af hans Talent. Man kan tidt nok gøre Kommers med den solide Regnbue, der ser saa gammeldags ud, som havde den staaet der fra selve salig Noahs Dage; det har dog andre Egenskaber til at banke sig fast i vor Erindring med; i intet andet Billede paa hele Udstillingen er en Naturstemning anslaaet med den Sikkerhed og Kraft som i Maleriet „Fiskerkvaser forlade Gilleleje Havn under en Byge“. Maleren har set sit Billede fra Bryggen ved Indløbet til den lille Fiskerhavn. Bag et Par opstabilede Hyttefæde har nogle Fiskere søgt Læ imod Vind og Sø, som staar op over Molen. Ud igennem Havneløbet kommer i stærk Fart trods de rebede Sejl en Kvase, hvis Skipper staar heldet ud over Lønningen for at faa en sidste Besked med fra Kammeraterne i Land. Himlen er mørk, skytung, men ude over Mellemgrunden kaster Solen imellem et Par Skyer et stærkt grelt Lys ned over en anden Kvase, der ligger og tager den ene Sø ind over sig efter den anden, og midt ned igennem Billedet skærer sig saa i alle Regnbuens stærkeste Farver Pantet paa, at der aldrig mere skal komme en Vandflod ud over Jorden. Det er stærke Midler, der er anvendt, paa kraftige Farver er der ikke sparet, og meget er der ogsaa ofret; der er f. Eks. ikke bleven megen Tid tilovers til at give et Par sølle Fiskere et menneskeligt Udseende. Men Stemningen er ikke glippet.

Blandt de yngre Maleres Portræter er der vistnok intet, der er saa sikkert paa sit Publikum som *Achens* Portræt af en ældre gemtlig, trivelig Dame, der har sat sig hyggeligt tilrette med sit Strikketøj i Hjørnet af en gammel Empiresofa, parat til at optage Passiaren med den første den bedste. Skønt der altid er noget mistænkeligt, naar et Kunstværk gouteres af det brede Publikum, kan det ikke nægtes at *Achens* Portræt er et baade dygtigt og omhyggeligt Arbejde, der rummer baade megen Friskhed og Liv i Tegningen og en sund naturlig Farve; det betegner et stort Fremskridt i *Achens* Produktion; han har faaet et langt kraftigere og mandigere Tag i Figuren end han før har haft. Der vilde derfor heller ikke have været nogen Grund for Kritiken til at lede svage Punkter frem, hvis ikke det kgl. Billedgalleri ved Indkøbet af dette Maleri endelig havde gjort et Brud paa den gamle og dumme Tradition ikke at købe Portræter af yngre danske Kunstnere. Galleriet har saaledes ikke hidtil fundet Plads til et Portræt af en saa ypperlig Kunstner som *Jerndorff* og har ikke gjort mindste Forsøg paa at erhverve saa monumentale Portræter som *Michael Anchers* og *Slott Møllers* Billeder af deres Hustruer eller *Hammershøjs* sjælfulde Portræt af den unge Pige fra Udstillingen 1885 — et Billede det norske Nationalgalleri forgæves har søgt at erhverve — eller et eller andet af *Jul. Poulsens* karakterstærke, farvemættede Portrætbilleder. *Achens* Portræt bliver saaledes det eneste, Galleriet ejer af en nulevende dansk Kunstner, og man kommer derfor til at anvende en anden Maalestok end man ellers vilde.

En begejstret Kritiker har sagt, at det vilde blive et værdigt Sidestykke til de Billeder, Galleriet ejer af andre Kunstnere, *Portræterne* af *C. A. Jensen*, *Gertner* og *Roed*. Der er nu noget uretfærdigt i at sammenligne en ung Kunstner med saadanne Veteraner, men er Sammenligningen engang gjort, maa man jo holde sig til den, og der kan da for den, der erindrer de gamle Billeder ikke herske mindste Tvivl om, at disse sjælfulde, følelsesmættede til det yderste gennemførte Portræter ikke i den Repræsentant Galleriet har valgt for moderne Kunst har faaet en jævnbyrdig Hængt op ved Siden af gamle *Roeds* Portræt — et Billede der vel ogsaa hører til Galleriets allerbedste — vil Manglerne ved det nyerhvervede Portræt sikkert træde tydeligt frem. Til trods for alle sine gode og elskværdige Egenskaber, som dets Ophavsmand kan være stolt af, vil det vise den moderne Kunst mindre fra *Kærnsens* Side end ønskeligt; det lette blændende Foredrag i Penselføringen vil komme til at virke overfladisk i Sammenligning med den med smaa ængstelig omhyggelige Penselstrøg til det yderste gennemførte

Form i det gamle Billede, og i den personlige, sjælfulde Karakteristik vil den gamle Kunst vinde en let Sejr over dens noget almindelige og ikke helt fine unge Konkurrent.

Et Portræt, der er mere i Slægt med de gamle Maleres end Achens, er udstillet af en ung Kunster med et nyt Navn, *Poul Christiansen*. Han mangler vel nok det Herredømme over Tegningen og den minutøse Hensyntagen selv til den mest perifere Detail, der er saa karakteristisk for de gamle Kunstnere, men det Liv, der strømmer ud af de store brune alvorsfulde Øjne paa den ældre Mand med de strænge Træk er saa ægte og hele Ansigtstudtrykket saa fængslende, storladent, alvorligt, at man gerne overser at et Frakkeærme er mindre godt gjort. Hvor er dette simple fordringsløse Begynderarbejde ikke indholdsrigt i Sammenligning med de Arbejder, der af Akademiets Elever stables op under en eller anden historisk eller bibelsk Etikette, og som hvor aandløse og idéforladte de end er, i hele deres forlorne Gliedermannselegance dog sjældent undlader at indbringe deres Forfatter baade Medailler og Rejsestipendier.

Seligmanns Portræt af Niels Skovgaard har samme Prunkløshed og gedigne Egenskaber som Poul Christiansens. Det er holdt i en nobel, gammeldags, graa Tone, er af udmærket Lighed, smukt og kraftigt modelleret, egentlig dygtigere end Christiansens; men det mangler den Umiddelbarhed, som forlener den sidstes Portræt med saa egen en Charme.

Nydeligt fint og udført med den største Dygtighed er *Tuxens* lille Dameportræt, over hvilket de fleste vil kunne glæde sig, hjærtvindende og harmonisk i sine beskedne graa Farver er *Irmingers* Portræt af en Billedhugger. *Jul. Poulsens* Portræter af Lorentz Frølich og den malende Dame — dog navnlig det sidste — er smukke Repræsentanter for hans modne, bevidste Kunst, men vi har dog set bedre Billeder af ham før. Ikke helt saa god som sædvanlig er *Jerndorff*, hvis iøvrigt dygtigt udførte Friluftsportræt ikke er meget fængslende. Dette er saa meget mere kedeligt, som vi netop saa gerne iaar havde set Jerndorph udfolde sig i sin fulde Glans. Rigtignok maa man antage, at alle, der interesserer sig for dansk Kunst, saa den yderst interessante Udstilling, som Kunstforeningen i Vinter foranstaltede af hans Portræter og Billeder; og for dem, der har set denne! Udstilling, behøves der ikke flere Vidnesbyrd om denne Kunstners sjældne Talent. Men det havde dog alligevel været ganske rart at have haft nogle karakteristiske Prøver paa Jerndorffs fine, sjælfulde Kunst netop paa Udstillingen iaar til Sammenligning med den Række Produkter, der er udstillet under Nr. 185—191, og som til Overraskelse og Harme

for enhver Ven af den gode Kunst har vist sig i Stand til at kvalificere deres Autor til den Professorplads ved Kunstakademiet, til hvilken Jerndorff blev vejjet og fundet for let.

For dem, der med Glæde hilser noget nyt og ualmindeligt i vor Kunst, er Slott-Møller og hans Hustru et Kunstnerpar af den største Interesse. Det er den Slags Kunstnere, som altid bereder En Overraskelser. Deres Billeder, der aldrig er skaarne over den gængse Læst er sande Himmerigsmundfulde for alle dem, der tror at erhverve sig deres Prestige som Kunstdommere ved at kunne paapege et Par Tegnefejl eller Perspektivforsyndelser i et Kunstværk; thi hverken Slott-Møller eller hans Kone er bange for Fejl; deres Kunst er et glædeligt Stykke borte fra den Akademikunst, som for lutter Midler har tabt Maalet.

Slott-Møller indsendte til Udstillingen 5 Billeder, hvoraf de to refuserede vistnok var de mærkeligste. Egentlig burde han maaske have søgt at erholde ogsaa de 3 antagne Billeder tilbage, for at han kunde have udstillet alle sine Billeder under ét; thi selv om det ikke er Massen, der skal gøre det, vilde man dog først faa den rette Vurdering af hans Begavelse, naar man saa hele Aarets Arbejde paa et Sted. Disse fem store Billeder af en saa ung Kunstner gør nemlig paa enhver der véd, hvad det vil sige at skulle fylde blot ét stort Lærred med Figurer, et højst imponerende Indtryk. Det store maleriske Syn, den Livlighed til at gribe saa forskellige og nye Emner, den til Trods for alle Begynderfejl alligevel overlegne Maade, hvorpaa her er malt væk, er noget der er saa sjældent at iagttage herhjemme og er saa forskellig fra hele den Arbejdsmaade, der ellers følges hos os, hvor en ung Malers højeste Ærgærrighed plejer at strække sig til én Gang aarligt at faa et lille „Interiør“ antaget paa Charlottenborg, og hvor begavede unge Kunstneres eneste Slid ødsles paa Bedstemoderens Rok eller et gammelt grønt Fadebursvindue. Det er muligt at denne Art Billeder er mere egnede til at indlemmes i smaa borgerlige Privatgallerier; men at Slott-Møller staar som den kraftigste, frodigste maleriske Begavelse i det yngste Hold Kunstnere herhjemme, maa man være blind for ikke at kunne faa Øje paa.

I Portrætet af Dr. Georg Brandes paa Kathederet har *Slott-Møller*, som rimeligt er, villet give noget mere end et almindeligt dagligdags Portræt; han har søgt at naa noget monumentalt, hvorved Billedet qua Portræt er kommet til at lide noget. Skønt man naturlig-

vis ikke er i Tvivl om, hvem man har for sig, kunde man dog ønske sig Ligheden mere slaaende og finere opfattet. Ansigtets Lød i det kunstige Lys er heller ikke truffet saaledes, som Slott-Møller i tidligere Aftenbilleder har vist, at han kan træffe det, og i Udtrykket er der kommet noget maskeagtigt. Men hvor fængslende er alligevel ikke Billedet ved sit hele store maleriske Anlæg. Prikken over P'et mangler maaske; men Stemningen, som den breder sig fra Figuren ud over de store Flader lige til Rammekanten, er ikke glippet. Der er dernæst ikke Tvivl om, at hvis det var blevet hængt paa en anden Plads, hvor man havde en større Afstand til at betragte det i, vilde det virke ganske anderledes end i den lille mørke Stue, hvori det nu hænger.

Saa er der den saa meget omtalte „umulige regnaultske Hest“. Dette med Regnault som Folk, der aldrig har set en Trevl af Regnault stadigt fabler om, er nu lidt komisk. Hvor vilde vor egen Thorvaldsen blive af, hvis vi skulde til at tale om Paavirkninger? Og Regnaults egen Hest? Og hele Billede? Mon ikke Farven i det og hele Kompositionen viser den mægtigste Paavirkning fra Velasquez' Rytterbilleder i Madrid? Hvem der har set disse Billeder vil i hvert Fald vide, hvor umaadeligt meget han skylder det spanske Galleri af hele Tonen i sit Billede, og den, der har set Marskal Prim, vil ogsaa have lagt Mærke til, hvor megen Friluft der slaar en i Møde fra Møllers Billede i Sammenligning med Regnault's, hvormeget større et Kunstværk dette saa end er. Naar der er saa stor Forskel som her, er det latterligt at tale om Plagiat, fordi Forbenene paa en Hest staar i samme Stilling paa to Billeder. Hesten er sikkert grueligt fortegnet, — hvori den deler Skæbne med saa mange store Kunstneres Heste — men Tegnefejlene kan ikke berøve Billedet den Friskhed, Liv, Bevægelse og Farveskønhed, som strømmer ud af det.

Foruden disse Billeder indsendte Sl.-M. en bibelsk Komposition „Jehova der uddriver Adam og Eva af Paradiset“. Om dette Billede er bleven kasseret, fordi Adam og Eva endnu ikke bar Svømmebenklæder eller fordi Jehovas Træk mindede om en bekendt Statsmand er Meningerne delte, men dette Arbejde kan i hvert Fald ikke være refuseret paa Grund af tekniske Mangler; dertil er Figurerne baade for godt tegnede og hele Billedets Farve for smuk; men det hører ikke til den Genre af impotent Kunst, som engang aarlig belønnes med Akademiets Guldmedailler. — Det er henimod Aften ved Udgangen af Edens Have, Solen er allerede sin Nedgang nær, og kun det øverste af to mægtige Søjler, der flankerer Udgangen, er farvede røde af dens Straaler; ned ad en Trappe kommer Adam og Eva

vandrende tavse Side om Side; Adams Gang er endnu noget vaklende, hans Krop er bøjet og hans Ansigt forgræmmet, Eva derimod løfter selvbevidst sit Hoved og gennem store taaretunge Øjne lyser en frejdig, tryk Tro paa Fremtiden. Oppe paa Trappens øverste Afsats midt imellem Søjlerne staar i en gammeldags Kongedragt med Sølvkrone paa Hovedet Jehovas strænge ubønhørlige Kæmpeskikkelse, bag hvilken man øjner et Glimt af det tabte Paradis, som med sine gyldne Bjerge og sært, fantastiske Træer rager op i Aftenrøden. — Adam og Evas Figurer, der er overordentlig godt malede, er maaske ikke ganske frigjorte for Modellen og Jehovas Hovede kunde nok være noget bedre; meget smukt og udtrykfuldt er derimod Evas Hovede. Men ligeoverfor Enkelthederne staar det store skønne Farveindtryk som adler hele Billedet.

Slott-Møllers andet refuserede Billede skal særlig have forarget den høje Udstillingskomité, der med altfor beskeden Selverkendelse antog, at Billedet ikke kunde være andet end et Sindbillede paa dens egen Virksomhed. Billedet er benævnet det unge Geni, der kæmper imod Reaktionen, og fremstiller den sidste som en kraftig bygget, broget Tyr med et rødt oppustet Menneskehovede væbnet bag Panden med et Par skinnende bajonetdannede Horn; Tyren gaar løs paa en ung nøgen, skægløs Mand, der staar rolig med opløftet Dolk og tager imod den; den unge Mand er stillet op imod en hvid Baggrund, paa hvilken er antydnet en blaa Sø og solbeskinnede Bjerge; bag Uhyret har der rejst sig en Støvsky. Kompositionen, der er friseagtig af Form, og holdt helt dekorativ uden Fordring paa Illusion, synder imidlertid en Del imod de dekorative Regler; medens saaledes Baggrunden er holdt helt flad, perspektivløst og med en dekorativ Inskription, er Dyret og Manden behandlede naturalistisk med stærkt modelerede Former. Motivet har nu næppe et saa kunstfilosofisk Udspring, som man har villet paadutte det; det er sansynligvis opstaaet ved en ubevidst Paavirkning fra antikt Vasemaleri i Forening med en ganske naturlig Beundring for det et Sted i Naturen sete sjælden plastiske Dyr. Og der er set fra et rent malerisk Standpunkt ogsaa mere end nok at glæde sig over i Billedet.

Man mene nu om Slott-Møllers Kunst, hvad man vil; til de Herrer, der saa haanligt spørger, om det skal være det tyvende Aarhundredes Kunst, er der kun én Ting at svare, fin-de-siècle Kunst, er den ikke, dertil er den baade for blodrig og for levelysten.

De mange Klager, der i de senere Aar stadigt har lydt fra visse Sider, fordi Ungdommen svigtede de store Ideer og glemte Historiemaleriet, har ved den kølige Modtagelse, der er bleven Fru

Agnes Slott-Møllers store, betydelige Historiebillede til Del, vist sig at være den rene Affektation. Naar man tænker paa hvilken Opsigt i tidligere Tid Billeder af lignende Art, men af langt ringere Værd vakte, skulde man synes at dette Maleri af en ganske ung Kunstnerinde maatte være Udstillingens Begivenhed, — Motivet til Fru Slott-Møllers Billede er taget fra Dronning Margrethes Historie. Dronningen har paa en Rejse igennem Landet stævnet Herremænd for sig for at tvinge dem til at udlevere Gods, de paa ulovlig Vis har fraranet Kronen. Hun holder nu Thing i et Rum, der ligner Vaabenhuset i en gammel Kirke, siddende ved et Bord med de gamle Skøder foran sig, alvorlig og værdig i kongelig Dragt med Krone paa Hovedet, og ved hendes Side staar den unge Kong Erik af Pommeren en ung Dreng med ubehagelige, uregelmæssige Træk og en arrogant Holdning. Ligeoverfor disse staar en mærkelig Gruppe, fem Mænd af forskellig Alder, nogle stive, forlegne, andre anmassende, underligt kantede Skikkelser, med store grove Træk og røde Ansigter. Uden at behøve nogen Oplysning ser man straks, at det er en gammel Familie, der skal tvinges til at aflevere sit Gods og nu er ved at kæmpe en sidste Kamp for sin formentlige Ret. Man genkender i den faa-mælte Gamle med den indfaldne Mund og den gule Hætte ned over Ørene Familiens Hoved og i de andre Sønnerne og Svigersønnen og den ældste Dreng af det tredie Led, som skønt han har faaet et stort ophovnet blaat Øje er trukken med ind som Vidne til den Uret, man vil til at begaa. Naar man staar foran dette Billede, falder det En ikke et Øjeblik ind at spørge efter om Dragterne og andet Tilbehør er korrekt, om det tilhører det rigtige Aarhundrede. Disse Ansigter oplyser tilstrækkeligt om Tiden; de tilhører disse gamle tvære, stridbare og snu jyske Herremænd, som Kronen altid laa i Strid med, der vaagede som Rovdyr over de arvede Rettigheder og ikke var bange for at bruge deres Sværd eller til Nød maaske de bare Næver. Det er disse Figurer, der navnlig giver Billedet sit Værd, Dronningen, paa hvilken man ser, der er malt meget, er ikke lykkedes saa godt, hvorimod der er kommen en meget karakteristisk Type ud af den unge Konge. Tegningen kan man vist ikke kalde akademisk korrekt, men den er meget energisk og karakterfuld, og Farven slutter sig godt hertil; den er kraftig og djærv og bidrager ved enkelte stærke Udbrud til at forege den Tidsstemning, der hviler over Billedet.

Men hvad der er saa forfriskende ved dette Billede, det er den helt nye Maade, hvorpaa et saadant Emne er behandlet, det er saa fri for Tradition; det er ikke Ingemanns Romaner engang omigen og heller ikke Melodramaet som f. Eks. i Billedet af Christian den

anden, der findes paa Galleriet, hvor Helten fra sidste Akt kaster sit rørende Blik ud over Publikum. Det er et sjældent og modigt Forsøg — dobbelt sjældent at finde hos en Kunstnerinde — ikke paa at drage nogle gamle Dragter frem af en Teatergarderobe, men paa at give en Karakterskildring fra en svunden Tid. Det er ubetinget det interessanteste Historiemaleri i større Format, vi har set herhjemme siden Marstrands Tid.

Ancher og Ring er i Aar som sædvanlig vore fornøjeligste Folkelivsmalere. *Michael Ancher* er et udmærket Eksempel paa en Kunstner, der stadigt kan faa noget nyt og interessant ud af det samme Emne, Der er Aar, hvor han maaske staar mindre godt paa Udstillingen, men han kommer altid ovenpaa igen og viser os de samme kendte Ansigter paa en ny Maade. Ifjor fik vi fra ham det store prægtige Billede med Fiskerne ved Solnedgangstid paa Skagens Strand, hvis levende Farvepragt gjorde alle sine Omgivelser monotone, og i Aar har han malet os et Par af de samme Fiskere i de samme Omgivelser, men i en blytung graa Luft, der næsten klæder dem endnu bedre. Og hvor fornøjeligt er ikke det lille Billede af de to gamle, der Sommereftermiddagen sidder udenfor Huset og ser paa Solskinnet, sundt malt med sine rene og klare Farver, morsomt og karakteristisk i sin Opfattelse. Der er i disse Billeder ikke bleven noget tilbage af det underligt kantede og ubehjælpsomme, som man engang troede uadskilleligt fra Ancher, uden at han dog som saa mange andre, der bliver dygtigere med Aarene, har maattet give Slip paa sine gode oprindelige Egenskaber. Navnlig Billedet med de to Fiskere er et sjældent betydeligt, alvorligt Arbejde.

En uforbederlig Oppositionsmand er *Ring* stadig væk, naar det gælder alt, hvad der hedder Teknik i snævrere Forstand; subtile Beregninger over, hvorledes et Penselstrøg skal ligge for at virke smukkeste, synes han at nære den mest grænseløse Foragt for, ligesaa megen som for en akademisk Tegning; men han tager altid Braadden fra saadanne Indvendinger ved den Karakter og det Liv, han alligevel faar i sine Figurer og saa ved den overordentlige Farvefinhed, han er i Stand til at udfolde navnlig i det landskabelige. I hans større Billede, Landsbydrengene og den fulde Mand, viser Ring sig fra en noget ny Side; der er heri mere Liv i Kompositionen end der plejer at være i hans Billeder, og der er over Scenen bredt et ejendommeligt vemodigt, skeptisk Humor, som Ring ikke plejer at lægge for Dagen. Figurerne i det andet Billede, de to gamle, der gaar til Kirke er ægte ringske — hvilket er det bedste, der kan siges om dem — de er karakteriserede saa sikkert og fint,

at man ser dem for sig ikke blot paa deres ugentlige Kirkegang, men ogsaa i alle de andre Situationer, deres monotone Liv frembyder. Landskabet er derimod langt smukkere paa Billedet med Drengene end paa dette. — Ring er af de Kunstnere, der sikkert og stilfærdigt hvert Aar tilfører vor Kunst ægte Værdier.

Smukke og interessante Arbejder, men uden noget Navn som Pegepind, er malede af *Chr. Mourier-Petersen*, hvis fine, noble Interiør fra en gammel Herregaard — sikkert det bedste i sin Genre paa Udstillingen — ellers nok kunde gjøre Krav paa Opmærksomhed, af *H. Agerstap*, hvis Hedebakker fra Ansager (Katalog Nr. 12) er et af Udstillingens mest umiddelbare og friske Naturstudier, af *Hans Dall*, der udstiller et stort stemningsrigt Billede af et Uvejr, der trækker op over Isefjorden og af *P. V. Jensen*, der har malet et almindelig Dyrehavemotiv i en simpel og storslaaet Stilfuldhed. *N. V. Dorph*, en Kunstner, der sikkert sidder inde med store Evner, men hidtil har haft ondt ved at skabe sig et Navn, har i Aar fanget den Solstraale, han saa ofte har jaget. Hans Lawn-Tennis-Spillere er et smukt, solvarmt Billede. Arkitekturmaleriet, hvortil der som det officielt dyrkes her i Landet: kun kræves to Ting: en Professor og saa en Lineal uden Hakker, har i en Privatmand *Karl Jensen*, der saavidt vides ikke er i Besiddelse af nogle af disse Genstande, fundet en Dyrker, der viser, at man ogsaa kan lave baade god og morsom Kunst ved at male gamle Kirkehvælvinger og Slotsværelser.

Paa en af de mindst iøjnefaldende Pladser har Udstillingskomiteen med ægte dansk Takt anbragt Norges berømte Landskabsmaler *Gerhard Munthes* Billede fra Eggedal i Norge, der ved sin kraftige Kolorit og storslaaede Stemning vakte saa smuk en Opsigt paa Pariserudstillingen ifjor.

Enkelte af vore betydeligste Kunstnere har helt holdt sig borte og flere udstiller ikke iaar mere fremragende Arbejder; der vilde dog sikkert imellem Udstillingens halvsjettehundrede Kunstværker være meget endnu at omtale, hvis ikke Tidsskriftets indskrænkede Plads hindrede det.

Johan Rohde.

Fire Digte.

Gærderose.

Gærderose, som fanged mit Blik,
vil du for Landevejsslidet mig lønne?
Nysgærrig titter du til mig og skælmsk
fra dit Jomfrubur i det grønne.

Gærderose, frygt ikke din Ven,
drikke jeg vil kun din Aande, den søde,
stjæle et Kys paa din rødmende Mund
ved vort fagre, vort flygtige Møde.

Gærderose, hvem bringer du Bud
om Solskinsvæld i dufttunge Haver? —
Dem, som gaar trætte og sløve forbi,
Kongevejsgærningens Slaver!

Gærderose, ak gem dig paany
ind i dit bladeflettede Leje!
Ensom og træt maa jeg vandre min Gang
frem ad de støvede Veje.

I Kloster.

Saa strøg de glade Stunder, i Hob med bitre Dage,
en Trækfugleflok fra et øde, plyndret Sted.

Det tavse Nag, det vide Savn sad ene tilbage,
og Livet gik i Kloster og tvang sig til Fred.

Det kendte ej Taarer for døde Dages Lykke,
ej médløse Bønner mod det tomme Himmelhvælv.
Det havde nok at gøre med dagstøt at bygge
af det svundnes de sønderdelte Minder sig selv.

Og Livet voksed bort fra sin Ungdoms hede Brynde
og lærte sat at skille mellem urent og rent.
Den Skæbne, der løb vild før, nu skulde sig skynde
ad ny og bedre Baner. Men Livet glemmer sent.

Og naar iblandt det lapper paa den fillede Kofte,
som Landevejssløbet gjorde falmet og slidt,
saa falder det i Tanker, og Tanken vender ofte
tilbage, hvor den fordem har sværmet og lidt.

En Aande, sød af Roser, igennem Luften daler,
med Farver og Klange af én springende Vaar.
Genfødte de vaagner, de elskovssøde Kvaler,
og Kendinger, som aldrig mer for Øje man faar.

Og Livet kalder alle sine Minder af Grave,
de nærmer sig skyggelet paa Gengangerfjed
og vækker gamle Drømme i Klosterets Slave:
lyksalig den, som leved, — lyksalig den, som léd!

Det længes mod at skuffes, mod sit Døgnkaar: at trælle
for Savn og Sorg og Lykkedrøm, der rinder som Sand.
Og Livet lister Vindvet paa Klem i sin Celle
og stjæler sig til Gensyn af Fortidens Land.

Du kom ej som Fredens Due —

Du kom ej som Fredens Due
med Oljebladet i Munden.
En Glød du pusted til Lue,
som ulmede dorsk i Grunden.

Du vakte mig ud af golde
Tanker paa egen Vaande
og lærte paany mig at holde
min Ungdoms Kamplyst i Aande.

Dine Tankers famlende Række
var min første, tvivlfyldte Stræben;
og dine Udfald de kække
fløj én Gang mig selv fra Læben.

Jeg kender din Latters Trodsen,
dens kaade, æggende Pukken
paa Lunets Ret over Tossen
og Menneskets over Dukken. —

Og har du ej Magt at bøde,
 hvor Livet slog mig sin Vunde,
 saa vækker du fra de døde
 mit Had det ærlige, sunde.

Mit Had til de klamme Hænder,
 de koldt beregnende Sjæle,
 der aldrig til Ungdom kender
 og kun for dens Fejl fik Mæle.

Mit Had til Spidsborgerklikken,
 som vi har beholdt tilbage:
 Vagtparademusiken
 fra Oldefædrenes Dage.

Kom, lad os hvile —

Kom, lad os hvile paa Bænken, Veninde,
 husk, vi er ene og sammen, vi to.
 Stille er Vover og stille er Vinde,
 ogsaa for os er der Tryghed og Ro.
 Bag os den slumrer, den støjende By,
 Skæret af Gasblus derinde mod Sky
 maler sit taagede Røde.
 Her er vi sikre, her er vi fri,
 Aftenens dæmpede Fredsmelodi
 svæver os sagte i Møde.

Gangstien knitrer ej mer med sit Grus,
 døde er Daglivets Toner.
 Ude paa Værftet kun Lys i et Hus
 og det blinkende Fyr paa Trekroner.
 Trist over Byen, dens Sorg og dens Jubel,
 løfter en Kirke sin graasorte Kuppel;
 snart bygger Maanen sin Bro
 ud over Rheden, der nu er i Skygge —
 saa kommer Natten med Stilhed og Hygge,
 Hygge for Ensomhed, Hygge for to.

To, som sidder paa Bænken fortrolig
 med Blikkene vendt mod det ilende Vand,
 med Arm i Arm og med Tanker, som rolig
 siger hinanden det bedste, de kan,
 mens Bølgerne sagselig skulper mod Sten,
 og en Nattergal fra en løvhængt Gren
 synger sin Elskov til *hende*,
 og fra Kastelsvoldens Buskehang
 lyder en smægtende Valdhornsklang,
 der vækker hvert slumrende Minde.

Og ude i Sundet glider der tyst
 en Damper frem. Det skinner saa lyst
 ud fra Kahyttens Ruder.
 Og Øjet følger den Vej, den drog,
 med Skum om Bougen, om Skruen Kog
 som om den bar i sit Jætteskrog
 vor Fremtids fri Argonauter- Tog
 og alle Fremtidens Guder.

Oscar Madsen.

Tre Digte.

Serenade.

Saa er da kun Længselen evig, men Nydelsen stakket og
kort.

De rene Toner, der fyldte mit Bryst, brat døde i Salen bort.
Den blegned, den salige Drøm, hvor jeg følte mig stor som
en Gud,

da hun, den underfuldt skønne, fromt lydende Moderens Bud
min bævende Favn forlod og tog hjem til det fædrene Hus.
Saa var da min himmelske Fryd kun en hastig svindende Rus.
I! rige Drømme om Lykke svandt hen som Taagernes Dis!
Lykken er kort, men evig er Sorg over Lykkens Forlis.

Dog — uskønsom er min Klage:
i min Sjæl der blev tilbage
af den skønne Stund et Minde.
Aldrig — aldrig vil det svinde

Langsomt drivende jeg vanker,
fyldt af længselsbaarne Tanker
i de folketomme Gader,
med et taareblændet Øje
mod den rene, lyse, høje
Himmels Stjernemyriader.

Det er svalt, og det er stille.
 Tungt og dybt jeg Aanden drager;
 denne vemodsfyldte, milde
 Midnatsstund min Sjæl betager.

Blege og blide,
 sølvernehvide
 Straalerne glide
 fra Maanens dirrende
 sorgfuldt stirrende,
 forskende Øje.

Fra Himlens Sale
 Vindene dale
 kølende svale,
 Kinden forfriskende,
 sagtelig hviskende
 ømt i mit Øre.

Mit Hjærte bæver,
 naar Blikket jeg hæver,
 andagts-gysende,
 op mod den lysende
 hvælvede Himmel.

Min Sjæl er af Salighed svimmel.
 Sært beruses min bævende Sans!
 Jorden sig løfter til svævende Dans;
 Himlen som sitrende Æter sig hvælver,
 Stjærnerne dirre og Maanen skælver.

Sansebetvingende,
 tankebevingende
 Elskov opfylder mig.

Sansebedragende
 sælsomt betagende
 Drømme fortrylle mig.

I den tavse, øde Gade,
 der i Maaneglansen svømmer,
 staar jeg ved dit Hus og drømmer.
 Elskte! hør min Serenade.

Paa Tonernes Vinge
 min Elskov sig svinge
 op mod din maaneskinsglimtende Rude;
 den give din Tanke Varme og Glans!
 den fængsle dit Sind og trylle din Sans,
 den sende ømme Længsler til din Pude.

Ad Drømmenes Stige
 sig Længslerne snige
 ind til dit hellige Leje.
 Med naaderigt Øre
 min Hyldest du høre —
 ak! kunde blot helt jeg dig eje!

Naturen har for mig dig skabt,
 Fuldkommenheden har i dig jeg vundet;
 det Paradis, jeg fordem troede tabt,
 har i din rene Sjæl jeg atter fundet.

Ja! du har givet
 tilbage til Livet
 mit syge Hjærte.
 Dets Saar har du læget
 dets Tørst har du kvæget
 og stilnet dets Smærte.

Jeg kaarer dig til Muse, — Vestalinde;
 en Guddomsflamme mig i Sjælen brænder,

den vogte du med gudindviede Hænder,
 du tankerene, sjæleskønne Kvinde.

Vidunderlige,
 dybe og rige,
 varme og skønne!
 min Sang du lønne

blot med et Blik fra dit straalende Øje.

Tristia.

Mit Hjærte! — du er som det lidet Møl,
 der drages mod Lysets Flammer;
 og har det i Luen sin Vinge forbrændt,
 det sidder tilbage med Jammer.

Mit Hjærte! — du er som den fangne Fugl,
 der flyver mod Burets Stænger;
 og slaar den end Bryst og Hoved til Blods,
 dog aldrig den Buret sprænger.

Mit Hjærte! — du er som en vingeskudt Ørn,
 der ligger og basker i Støvet;
 til Flugt mod det høje stunder dens Hu,
 men Vingens Kraft er den røvet.

Mit Hjærte! — du er som det vildene Hav,
 hvis Vover evindelig bruse;
 det stønner og raser sig selv i Skum,
 men Strandbredden kan det ej knuse,

Taalmodig du bie — du Hjærte mit!
 engang maa din Lykke vel komme;
 blot ej du da bliver saa salig, at
 dit Liv med det samme er omme.

Erotica.

Ret saa min Ven! din myge Hals
 du smukt tilbage bøje:
 min Tankes Lod jeg sænker ned
 paa Dybet af dit Øje.

Ret saa min Ven! ja spids din Mund,
 et Kys jeg der vil trykke:
 paa Bunden af din unge Sjæl
 der dølger sig min Lykke.

Du søde Barn! her i din Favn
 min Sjæl faar atter Vinger:
 med dig jeg til Kyteres Ø
 mig fri og frejdig svinger.

I hede Kys og ømme Blik
 min Sjæl i din vil strømme:
 højt over Jordens dumme Larm
 i Elskov vi os drømme.

Knud Rosenstand.

„Bouquet de Chypre“*)

Personerne:

HERREN.

FRUEN.

TJENEREN.

SCENEN: Et elegant møbleret Herrekabinet, dæmpet oplyst ved Skæret fra den glødende Kaminild. I Baggrunden Fløjdør, i Mellemgrunden til højre Dør dækket af Portierer. To dybe og lave Lænestole staar foran Kaminen til højre, med et lille Rygebord imellem. Paa Bordet Cigarkasser, Cigaretæske og en Parfumeflakon.

HERREN

(ind fra Baggrunden gennem — Døren ses Stuen bagved oplyst —, slentrer mageligt frem paa Scenen, stangende Tænder.)

TJENEREN

(med Kaffeantretning efter ham).

Hvor ønsker Herren jeg skal sætte Kaffen?

HERREN

Der paa Rygebordet (Tjeneren hen). Nej vent lidt (stanser ham) der er ingen Plads. Jeg kan tage Sukker og Fløde med det samme, saa kan De gaa med Bakken. (Forsyner sig.) Hvorfor er der kun et Par Kopper, kommer min Kone ikke?

TJENEREN

Fruen prøver vist med Syjomfruen. Det var hende der ringede før.

HERREN

I Sovekammeret?

TJENEREN

Nej jeg troer inde i Fruens Kabinet. (Bewægelse mod Portiøren).

---

*) Skrevet til Studentersamfundets Dilettantforestilling.

HERREN

dæmpet ærgerlig

Saa —

TJENEREN

Befalede Herren noget —

HERREN

Nej ingenting. De kan gaa.

TJENEREN

ud.

HERREN

gaar med sin Kaffekop hen til Kaminen, tager Plads i en af Stolene — efter at have drukket en Mundfuld

God Kaffe . . . . Fordømt ogsaa med den Syjomfru. . . . Vi kunde have siddet saa hyggeligt og drukket Kaffe sammen . . . . Hun saá saa sød ud ved Bordet idag . . . . God Middag ogsaa . . . . Hun er rigtig begyndt at forstaa sig paa Levemaade min Kone . . . . det havde jeg egentlig ikke troet fra først af . . . men hun har virkelig Madfantasi den lille . . . — Idag havde vi for Eksempel Fisk i Skaller med Champignons og saa Kalkun i Skildpadde . . . Kender De Kalkun i Skildpadde . . . . delikat . . . . saadan med en ganske lille Anelse af Hvidløg (smækker med Tungen) det var kun Levninger fra et Selskab forleden . . . . men det smager i Grunden allerbedst opvarmet . . . Ja, det er s'gu noget andet at være gift og faa sin gode Mad hjemme end at dingle omkring paa Restaurationer . . . Det er den rene Ødelæggelse, især efter at de er begyndt med denne Margarine til al Ting . . . . den sikre Mavekatarh . . . . Uha, naar jeg tænker paa al den brankede Mad og al den falske Vin, jeg har gaaet og sat til Livs . . . Mærkværdigt man er sluppet fra det, som man er (klapper sig paa Maven) . . . . Nej det eneste Sted, hvor man spiser ordentligt paa Restauration er dog, naar det kommer til Stykket, Paris . . . Aa . . . hos Ledoyen, en Sommeraften paa Terrassen, man sad og for-

døjede sin Middag til en Cigaret (tager en Cigaret). Saadan en fin Cigaret, lige efter Middagen, er ti Gange bedre end en Cigar. . . . Og saa skal man hælde en Draabe Parfume paa . . . det gør den pikant (tager Flakonen) . . . Det er nok en ny Parfume, min Kone har købt til mig . . . lad os prøve (lugter) . . . den er . . . ah . . . exkvisit (hælder paa Cigaretten) . . . Ja hun begynder at faa min Smag paa, hvad der er godt . . . (tænder . . . slaar Røgen til sig med Haanden) . . . ah . . . den flatterer Cigaretten . . . (ryger lidt i Tavshed, lugter paany til Flakonen) . . . Ja Paris . . . det var den Gang . . . for syv Aar siden, jeg var 23 Aar . . . havde Penge nok . . . den Tid fortryder jeg ikke. . . . Det var min skikkelige gamle Onkel, der sendte mig derned. — Det var nødvendigt for min Udvikling, sagde han at jeg boede et Aarstid i Paris . . . Paris den var Kulturens Vugge . . . det kan nok være jeg vuggede Kulturen! . . . Aa, sikke Pigebørn, der er i Paris! . . . oh! la! la! . . . Men stop det har jeg jo slet ikke Lov at sidde her og tænke paa . . . en gift Mand . . . aa hvad . . . jeg er jo alene . . . og det er min Kone selv, som lader mig være alene. Hun kunde jo være kommet herind . . . hun burde vide, det er ikke godt for Manden at være alene . . . naar han har drukket tre Glas Madeira til Middag . . . Jeg tænker paa hvad der falder mig ind, og jeg kan ikke gøre ved, hvad der falder mig ind . . . (ryger lidt i Tavshed) . . . . . Der var en, som hed Stephanie . . . som jeg kendte de sidste 3 Maaneder dernede . . . hun var . . . nej hun er slet ikke til at beskrive . . . kælen og drilsk og spotsk og gratiøs og lys og skummende som et Glas Champagne, og saa ikke større end, som saa — man kunde tage hende og sætte hende, hvor man vilde . . . en Katteskilling af en Kvinde. . . . Hun var Skuespillerinde ved et af de smaa Teatre — hun havde to Veninder og jeg to Venner og vi souperede hver eneste Aften efter Forestillingen og morede os sommetider til den lyse Morgen. Saa gik vi hjem sammen ad Boulevarderne Arm i Arm og sang:

Rentrons chacun chez nous
 chacun chez nous
 C'est la fin de la journée
 ∴ Rentrons chez nous
 Bras-dessus, bras-dessous ∴

Ja De forstaaar jo nok. . . Men hvordan er jeg for Resten kommet til at tænke netop paa Stephanie . . . der var da ogsaa andre . . . Louison, Betty den lille Couturière . . . hvorfor just Stephanie? Ganske vist, Stéphanie var den jeg holdt mest af — men alligevel, det er underligt, der er noget nu lige i Øjeblikket, der minder mig saa stærkt om hende . . . hvad kan det være? Jeg synes næsten, hun er her, at jeg føler hende omkring mig, mærker hendes Duft . . . — ah, nu har jeg det! Parfumen! (griber Flakonen) Bouquet de Chypre, Stephanies Yndlingsparfume, det er den, der faar mig til at tænke paa hende. . . . Men den har jo min Kone købt til mig . . . saa er det jo min Kone, der er Skyld i det altsammen . . . hvem kan modstaa Duft af gamle Minder (lugter paany) . . . Aa, Bouquet de Chypre, hvor jeg kender Dig igen — Dig duftede der altid af i hendes Sovekammer . . . Stephanies Sovekammer . . . (læner sig drømmende tilbage) Hvor vi i Grunden elskede hinanden. — Jeg husker en Aften, den troer jeg, jeg vil huske, saa længe Blodet ruller i mig. . . . Vi havde været Uvenner, Stephanie og jeg . . . dum Jalousie naturligvis, idiotisk Misforstaaelse . . . ingen af os vilde gøre det første Skridt, og der gik 3 Dage, hvor vi ikke saaes — Saa kunde jeg ikke holde det ud længer. . . . Jeg havde beholdt hendes Nøgle, og om Aftenen, lidt før Forestillingen var forbi, gaar jeg op og lukker mig ind i hendes Sovekammer. Der stod akkurat ligesom her en stor Lænestol foran Kaminen, i den krøb jeg helt ned. . . . Der var ligesom her nu mørkt, kun Gløderne i Kaminen oplyste Stuen. . . . der blev altid tændt saadan en lille Ild om Aftenen, for at der kunde være lunt,

naar hun kom hjem. . . . Der sad jeg saa og ventede hende, ved den glødende Ild . . . og lukkede Øjnene drømmende til . . . Luften var svanger med Minde . . . hvor al Ting dog dufted' af hende . . . Vognene rullede dæmpet nede paa Boulevarden — det lille Uhr paa Kamingesimsen dikkede ivrigt, det viste snart 12, om lidt maatte hun komme — . . . Jeg kendte hendes Vaner . . . jeg vidste, hun altid blev og klædte sig om til Natten inde i Stuen ved Siden af — og gennem Portièren kunde jeg skimte Lysene, der brændte foran det store Spejl, hvor hun gjorde sit Toilet. —

Pludselig klirrede Nøglen i Entrédøren — der var hun. — Hun kom ind og gik frem og tilbage i Stuen mens hun løftede Hatten og løste sin Pels.

Jeg hørte dens tunge glidende Fald mod Gulvet. Saa kom Turen til Støvlerne — det var ellers mig som plejede at knappe dem af og stikke Tøflerne paa hendes søde smaa Fødder, som jeg beholdt i Haanden, saa længe jeg fik Lov, . . . Nu hørte jeg hende lægge sine Smykker . . . Arm-baadene, der raslede, Ringene, som klirrede fint og Broschen, som hun løsnede med et lille Suk . . . den havde hun faaet af mig. . . . Og langsomt, idet jeg kendte Lyd for Lyd, fulgte jeg hende, mens hun tog Kjolen af og Korsettet — ved hver Fjeders korte Smæld gav det et Sæt i mig. Pludselig kom hun frem, saa jeg kunde se hende gennem Sprækken mellem Portièrerne, i sin kniplingsbesatte Natdragt og tog Plads foran Spejlet for at løsne sit Haar, hendes dejlige blonde Haar, saa langt at hun ikke kunde holde det helt ud med Armen, og saa tykt, at hun ikke kunde spænde om det med sin lille Haand. Da hun havde bundet det op i en Knude til Natten, saa jeg kunde se hendes Nakke, jeg havde kysset saa tit, var jeg paa Nippet til at flyve derind. Men hun blev kun siddende et Sekund, saa rejste hun sig, betragtede sig selv med et lille Smil og pustede raskt Lysene ud. Jeg kunde intet se mere, men jeg hørte nogle smaa Trin som

hurtigt nærmede sig og den bløde Støj af hendes Natkjole som slæbte henover Tæppet . . . .

(Under de sidste Sætninger er Portiøren i Mellemgrunden til højre bag ham gledet til Side og Fruen træder ind.)

FRUEN

(træder ind.)

Vilhelm, er Du her —

HERREN

(farer op.)

Ja, hvem, er det Dig?

FRUEN

(hen bag hans Stol.)

Hvem skulde det ellers være — Du har nok sovet — drømmer Du endnu?

HERREN

Ja — jeg drømte — nej jeg sad blot — aa, det var — Bouquet de Chypre.

Tæppet falder.

Gustav Esmann.

Teater-Dagbog.

(26de Marts — 30te April.)

Dette har været Hr. *Riis-Knudsen*'s Maaaned. I det milde smukke Foraarsvejr har han, efter en gold Vildskud-Vinter, udfoldet sig og aabenbarer sig nu som ret en herlig Pryd i Kunstens Urtegaard. Han er som en stor gyldengul Solsikke mellem alle vore beskedne smaa Gaaseurter.

Eller, for at bruge et Billede fra Dyreverdenen: Hr. Riis-Knudsen er som en fyrig arabisk Hingst imellem sindige Bondeheste. Prustende af Iver og Begejstring farer han langt forud for sine Staldbrødre, baade dem fra den kongelige Anstalt og dem fra de private. Med vittende Manke flyver han over Literaturens Mark — fra Sverig til Spanien, fra Renaissancens England til Romantikens Tyskland.

Med Rette har Hr. Riis-Knudsen i den forløbne Maaned vakt Beundring. Maatte denne Kunstens Johanitter nu kun bevare sin Direktørsjæl fri for den verdslige Humbug, som danske Direktører ellers er geneagne til. Paa alle Venner af Hr. R.-K.'s Bestræbelser gjorde det et smerteligt ildevarslende Indtryk at se ham dække *Othello*-Fiaskoen med røde Lygter. Hvad staar der ikke i *Det nye System*? „Vær sand, Riisen min!“

Det kgl. Teater.

2. April gaves en Matinée til Indtægt for afd. Frisør Hoppen-sacks Familje. Ved denne Lejlighed medvirkede Fru *Hennings* i den barnlige Spøg *Ser Jer i Spejl*, hvori Fru *Oda Nielsen* kort i Forvejen ved en Privatforestilling havde gjort Lykke. Fru Hennings' forcerede Barnlighed behagede ikke og den retsindige Kritik ankede over, at den rollefattige Fru Oda Nielsen var berøvet selv dette Lammeben.

20. April. *Det nye System*. Den Pressestrid, dette gamle norske Stykke foranledigede, vil mindes længere end selve Opførelsen, hvis eneste Glansnummer var Hr. *Emil Poulsens* komiske Behandling af den løgnagtige Riis'en. I *Dagens Nyheder* plantede Hr. *Gustav Esmann* som Anmelder af *Det nye System* Fanen for det literære danske Arbejde; som Literaturens Pesche Køedt optraadte den galante Hr. *Erik Skram* og kaldte Hr. Esmann en Norskæder. Vi foreslaar, som vort Bidrag til Striden, at Hr. Skram og Venner beholder Betegnelsen Norskædere for sig, eftersom de absolut synes mere forslugne efter Norsk end Partiet Esmann.

23. April. Frk. *Frida Schytte*, den fortryllende unge Dame, spiller Violin; Hr. *Liebmann*, det smukke unge Menneske, har 2den Debut i *Amors Genistreger*.

25.—26. April, Kl. 1—5, Elevskole-Eksamen i Overværelse af Pressen. Ni Damer (en for hver Muse) og 5 Herrer fremstillede sig. Ifølge et senere kundgjort Resultat, bestod de 12 af de 14.

Dagmarteatret.

7. April. *Othello* i meningsk Udstyr og mindre effektfuld Udførelse. For Hr. *Vilh. Wiehe* blev Mooren ingen Sejr. Han var en

almindelig febrilsk-jaloux Ægtemand; af det primitivt rørende og forførdende i Negergeneralens Skinsyge fik han intet frem. Hr. *Benj. Pedersen* havde haft den gode Idé at maskere Jagos Ondskab under et bravt djævrt Væsen, istedetfor at skule Sjælens Nederdrægtighed lige i Synet paa Tilskuerne. Men Fremstillingen manglede Glans; den faldt tung og lidt — kedelig.

13. April. *Daarlig Race* af Spanieren Echegeray og *Den Kærlighed* af den svenske Fru Edgren. Atter en Lystspil-Succes for Dagmar-teatret, der, hvor tragisk det end gebærder sig, sidder inde med et naturligt muntert Humør. I *Daarlig Race* førte Hr. *S. Neumann* an i Munterheden, i *Den Kærlighed* Søsteren Fru *Neumann-Nielsen*, hvis uslebne Komik nu synes godkendt af baade Kritik og Publikum. I *Daarlig Race* var Fru *Mantzius* og Hr. *Mart. Nielsen* et nydeligt Elskerpar. En større Rolle udførtes af Hr. *Larsen*, der med Ihærdighed fremvises af Hr. Riis-Knudsen i alle Stykker og om hvis Muligheder for Scenen ivrige Teatervenner holder Paréer. Hr. *Larsen* er en frejdig ung Mand, 5 Fod høj og læspende. Forsaa-vidt Evne til at gøre sig bemærket paa Scenen er enstydig med Talent, er Hr. *Larsen* ubestridelig et Geni.

30. April. *Jødinden fra Toledo* af *Grillparzer*, oversat paa Vers af *Jul. Lehmann*. Der er Ild og Fanatisme i Replikkerne, men de serveres paa Dansk lunkne. Dette Stykke fordrer djævelsk Vildskab i Spillet; Dagmar-teatrets Tragikere er altfor velopdragne. I enkelte Momenter i første Akt træffer Hr. *Mart. Nielsen* som den elleskudte Konge og Fru *Mantzius* som den berusende Jødinde dog den rette Tone. Da Fru *Mantzius* kastede sig for Kongens Fod og, bedende om Beskyttelse, klyngede sig til ham — var der i de to Spillendes Blik, i deres Stilling til hinanden, i Ordnes Klang en Antydning af, hvor mægtigt Skuespillets Lyrik kunde virke.

En Hr. *Ditlefsen* var overlegent umulig i en stor Rolle og bidrog kraftigt til at bringe Publikum ud af den højtidelige Stemning.

Folketeatret,

det eneste af de tre Privatteatre, der endnu holder Beneficer, bød d. 8. April det lumre Guvernantestykke *En frelsende Engel* i snusket Benefice-Indstudering.

D. 11. April (ogsaa til Benefice) en fra Journalistforeningens Forestilling erhvervet Farcebagatel, *Den der ler sidst*, frit fra Fransk ved Hr. Ch. Kjerulf. Behændighedskonkurrence mellem Gymnastikerne Kolling, Orlamundt og Dorph-Petersen.

D. 18. April. *Skovridergaarden*, dramatiseret efter Hr. S. Bauditz' Novellecyclus af samme Navn ved Hr. *Vilh. Østergaard*. En dansk Idyl. En lille solbeskinnet Indsø med en forsigtig Luftnings bløde Krusninger. Publikums Stemning: Her er godt at være. Skuespilernes: Her er let at være. Direktørens: Her er hvad der skal være. Resultat: Kassestykke.

29. April. Beneficepjesen *Hun vil til Teatret*, galant Afskedshilsen fra Hr. *Reumert* til hans trofaste Medspillende Fru *Marie Müller*, hvem han nu forlader for at gaa i det kongeliges Tjeneste.

Leporello.

Fru EMMA GAD.

Fru ERNA JUEL-HANSEN.

KARL LARSEN.

Danske Forfattere.

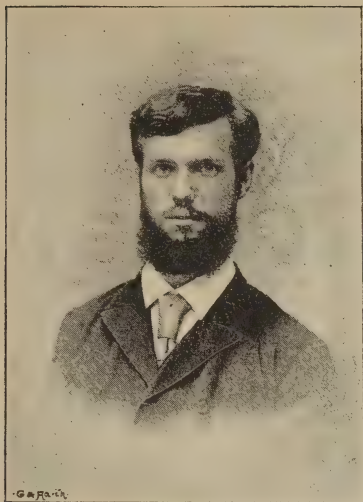
Til Portræterne.

Fru *Erna Juel-Hansen* er født den 5te Marts 1845, Datter af Prof. Drachmann, dengang Reservelæge paa Sætatens Hospital. Faderen var og er en ivrig Frihedsmand. Moderen, født Jfr. Wilhelmine Støhr, var en fin, smuk, romantisk Kvinde. Hun døde, da Datteren Erna, den ældste af 5 Børn, var elleve Aar. Det kække Pigebarn levede nu et viltert Kameratliv med Broderen Holger og dennes Venner, deriblandt Erik Skram og Rudolf Bissen. Blev siden alvorligere, sværmede en Tid endogsaa for Nonneliv, blev saa paa det sidste skandinaviske Studentermøde forelsket og opgav alle Nonnetankerne, opholdt sig et Aars Tid paa Landet for at lære Landhusholdning, rejste derefter med Faderen til Paris paa Kvindegymnastikens Vegne, arbejdede efter Hjemkomsten energisk med i Faderens Gymnastikinstitut, søgte forgæves om Tilladelse til at komme i en Latinskole for at kunne blive Læge, blev forlovet med Cand. jur. Niels Juel-Hansen, tog 1870 Almueskolelærerinde-Eksamen, rejste to Dage efter til Berlin for at studere Børnehavevæsen (70—71), blev samme Aar gift, oprettede den første danske Børnehave. Og nu vaagnede ogsaa Forfatterlysten. Allerede nogen Tid havde Fru Erna J.-H. syslet med literære Arbejder: Hun oversatte for 2 Kr. Arket til Jordan. Nu skrev hun en Fortælling, som dog ingensinde er bleven trykt. Hegel havde først lovet at tage den, men blev bange for dens „Uartighed“. Udgav noget senere Novellesamlingen *Mellem 12 og 17*, derefter *Seks Noveller*, endelig Romanen *En ung Dames Historie*.

Fru Erna Juel-Hansen ender sine Meddelelser saaledes: „Indvævet i det hele to store Kærligheder og fra dem to Hovedpaavirkninger: min gamle Fader og min lange Broder ... og saa for Resten Masser af andet, det allervigtigste, som altid forties i Biografier.“

Fru *Emma Gad* — af den bekendte Halkierske Familie, Søster til Advokaten — er født d. 21de Jan. 1852, gift med Kaptejn i Marinen Urban Gad. Efter længe i Stilhed at have syslet med Forsøg paa dramatisk Digtning fik Fru Gad Enaktsstykket *Et Aftenbesøg* antaget paa det kgl. Teater. Det opførtes 15de April 86. Derefter fulgte 2 Akts Skuespillet *Et Stridspunkt*, opført paa det kgl. Teater 9de Febr. 88, samt nu i den forløbne Sæson 3 Akts Lystspillet *Fælles Sag*, opført paa Dagmartheater 20de Oktbr. 89.

Karl Larsen er født 28de Juli 1860 i Rendsborg, hvor Faderen garnisonerede som Løjtnant i Ingeniørerne. Under Krigen 64 flyttede Moderen til Kjøbenhavn med Børnene. Faderen faldt i Krigen, Aaret efter døde Moderen, og Karl Larsen kom nu i Huset hos Bedsteforældrene. I 77 dimitteredes han til Universitetet, hvor han senere studerede Statsvidenskab. Fra 1883 har han, tildels af Helbredshensyn, opholdt sig i længere Perioder rundt om i Udlandet, særlig Tyskland, hvorfra Motivet til hans i 88 skrevne Drama *Ære* er hentet. Samtidig med *Ære* udgav Larsen den dramatiske kjøbenhavnske Studie *Kvinder*. Ved Julen 89 fulgte Novellesamlingen „*En Latinskoledreng og andre smaa Fortællinger*“.

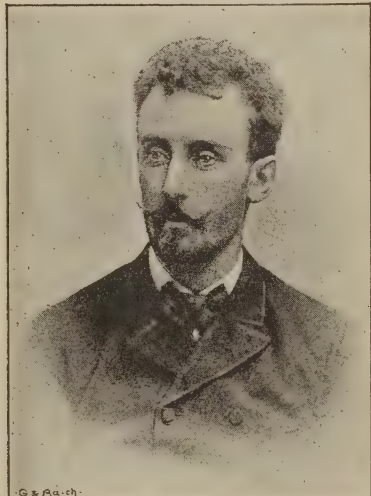
VALDEMAR VEDEL.

NIELS MØLLER.

JOHANNES JØRGENSEN.

VIGGO STUCKENBERG.

Danske Forfattere.

Vald. Vedel, Søn af Direktør i Udenrigsministeriet, Geheimelegationsraad V., er født 1865; blev Student fra Metropolitanskolen 82; juridisk Kandidat 87; fik næste Foraar Guldmedaille for Besvarelsen af den filosofiske Prisopgave „Forholdet mellem Retten og Moralen“; aftjente sin Værnepligt Sommeren 88; blev nu for en Maaned Tid siden Dr. phil. Har skrevet literærhistoriske og kritiske Artikler i forskellige nordiske Tidsskrifter, udgav en Fortælling *Stavnsbaand* i 88 samt i dette Foraar sin Doktordisputats *Studier over Guldalderen*. For Tiden er Vedel — tildels med offentlig Understøttelse — paa Studierejser i Tyskland og Italien. Vedel skriver selv: „I Skolen lærte jeg mest af V. Pingel, paa Universitetet af Høffding, udenfor Universitetet af Georg Brandes og Jul. Lange“.

Niels Møller er født 11. Dec. 1859 i Svendborg, hvor Faderen, der var Skibsfører, boede. Efter at være konfirmeret gjorde Niels M. nogle Rejser med sin Fader og var saa paa Udskrivnings- og Retskriverkontoret i Svendborg til Maj 79. Tog Aug. 79 til Kjøbenhavn og læste privat til Artium. Tog denne Eksamen i 81 med 1ste Karakter, næste Aar Filosofikum med Udmærkelse, Jan. 87 juridisk Eksamen med Laud. I Somren 87 var han Assistent paa Fogedkontoret, fra Aug. 87 ansattes han i Livsforsikringsanst. af 71, hvor han nu er Assistent. Ved Siden af Brødstudiet og -arbejdet har M. mest givet sig af med historiske og æsthetiske Studier, navnlig i engelsk og græsk Literatur. Udgav 88 Digtsamlingen *Efteraar*; er fast Medarbejder ved *Ill. Tid.*

Viggo Stuckenberg er født 17. Sept. 63; Faderen var dengang Lærer ved Vridsløselille. Slægten er tysk, Bedstefaderen paa fædrene Side en Lübecker. Kom i sit 10de Aar til Kjøbenhavn og tog 15 Aar gl. til Orlogs for at blive Søofficer; sejlede 1 Aar og faldt igennem til Eksamen. Begyndte saa at studere. Blev Student 84; forsøgte et Par Aar Theologien (af religionshistorisk Interesse), studerede samtidig Sanskrit, opgav Universitetsstudierne og giftede sig. Debuterede med Digte i de ill. Ugeblade og *Tilskueren*, fik i 86 sin første Bog *Digte* ud, har senere skrevet mange Digte i Tidsskrifter samt udgav i 88 Fortællingen *I Gennembrud* og i 89 Fortællingen *Messias*.

Johannes Jørgensen, født i Svendborg den 6te Nov. 66. Slægten Sømænd og Smedde. Tidligt literært interesseret gennem en Morbroder, Lærer *J. Johansen*, Forf. af en Samling Digte.

Ti Aars Realskole i Svendborg, to Aars Latinskole i Kjøbenhavn., Student 84, Cand. phil. 85. Studerede Sprog, d. e. læste Literatur. Drev dernæst naturhistoriske Studier, især under Embryologen Dr. R. S. Bergh.

Stærkt paavirket, personligt og literært, af Viggo Stuckenberg. Debuterede i *Nutiden* 86. Udgav 88 *Vers*, 88 *Foraarssagn*. Dyrkede i Ny og Næ Journalistiken, blev endelig i 89 fast og flittig Medarbejder ved *Kjøbenhavns Børs-Tidende*.

Firenze 12 April 1890.

Lorenzaccio.

Historisk Skizze af S. Schandorph.

Det er sikkert gaaet Mange som mig ved Læsningen af Alfred de Mussets Drama, der bærer ovenstaaende Navn, at de er blevne begejstrede og imponerede ved den dybe Sjæleskildring af Hovedpersonen og af det brede og flotte Billede af Livet i Firenze i den første Halvdel af det 16de Aarhundrede. Det kunde muligvis interessere dette Tidsskrifts Læsere at faa noget at vide om de Kilder, over hvilke det er digtet. Under et halvaarigt Ophold i Firenze har jeg gjort nogle Studier, som har vist mig, hvor omhyggelig den franske Digter har studeret sine Kilder. Her er Resultaterne. Jeg kan have fejlet, og om en virkelig Historiker, mere kritisk anlagt og uddannet end jeg, kan paavise Fejl, skal det være mig kært, og jeg skal ikke tage mig det nær. Jeg har haft ondt ved at tyde de Dokumenter, som er skrevne med *Renaissance-Rundskrift*.

1527 blev Medicæerne fordrevne fra Firenze. Fire Aar i Forvejen var Kardinal Giulio, en medicæisk Bastard, en Intrigant, højt dannet, lavsindet, koldhjærtet, men med stærk Familiefølelse og en Art lokal, florentinsk Patriotisme, bleven Pave under Navn af Klemens VII. Se hans Billede

i Palazzo Pitti. Han staar til venstre for sin Onkel Leo X paa Rafaels berømte Maleri — han skal være malet af Giulio Romano. En markeret meget skarpt skaaren Profil, med et glat barberet Ansigt, blaat i Bunden, staar han og ser saa kold og klog ud. Som Pave lagde han sig et mægtigt, flammert, sort og graasprængt Helskæg til. Saaledes ser man ham paa mangfoldige Kobberstik, i Buster, paa Billederne i de Værelser i Palazzo Vecchio, som bærer hans Navn. Malerierne forherliger hans Indtog som Pave i sin Fødestad. Begivenhederne under hans Pontifikat vippede ham højt og lavt, men han forstod baade at svømme og træde Vande, at lavere mellem Frantz I og Karl V, bar sig frelst gennem Roms Plyndring under Konnetablen af Bourbon, fik Karl V til at tage sig af sin Slægts Sag i Firenze. 1530 faldt Firenze for hans Feltherre Filiberto af Oranien ved Hjælp af Forræderi fra den florentinske lønnede Hærførers Malatestas Hjælp. Da var det, at Michel Angelo forbitret forlod sin Fædrenestad, som han havde forsøgt at skærme ved sine beundrede Fæstningsværker ved San Miniato, lod sine ufuldførte Værker i San Lorenzos Kapel ligge, som de var. Da var det forbi med den florentinske Republik for bestandig.

Alessandro af Medici blev dens første Hertug. Han blev trolovet med Karl Vs uægte Datter Margherita af Østerrig og ført i Triumf fra Landflygtigheden i Rom til sine Fædres Stad. Hans Slægtning Paven havde, mens det saa' sort ud for ham, skrevet saaledes til Karl V:

Højtelskede Søn.

Hvis det er den guddommelige Majestæts Behag at drage mig, sin uselige Tjener til sig, uden at jeg kan støtte med min Magt vor landflygtige unge Slægtning, anbefale vi ham til din enevældige Magt, for at Du kan sætte ham tilbage i den Stilling som han med Rette besad, og som blev berøvet ham ved Andres Ondskab: og lad

denne Skrivelse udrette, at Du vil gøre Alt Dit for at oprette, hvad Du skylder vor Værdighed; da skal vi ej bede Dig om Andet, medens vi give Dig vor faderlige Velsignelse

Klemens VII.

Alessandro blev altsaa den første Hertug af Firenze. Hans Ophøjelse havde kostet Strømme af Blod.

Han var født 1510, man véd ikke ret hvor. Hans Fader var Lorenzo af Medici, Sønesøn af Lorenzo den Prægtige, Perlen af Medicæerne, lige stor som Statsmand og Mæcenas. Men hverken Sønnen Piero eller hans Sønner Lorenzo og Giuliano duede stort. Det er disse to, som Michel Angelo skabte de to henrivende Mindesmærker for i det berømte Kapel San Lorenzo i Firenze. Giuliano sidder over det til højre, Lorenzo over det til venstre for Indgangen.

Hvem der var Alessandros Moder er ikke ganske sikkert; senere skal hans Banemands Mening derom komme frem. Faderen Lorenzo blev af Leo X gjort til Hertug af Urbino, efterat Paven havde berøvet Francesco Maria della Rovere hans Besiddelser, men Lorenzo fik ingen anden Glæde deraf end Titlen, thi Francesco generobrede sit Land, og Lorenzo kom aldrig til at herske der. 1518 ægtede Lorenzo Maddalena af Bologna og blev med hende Fader til Katharina af Medici, Frankrigs Dronning, men døde næste Aar af Syfilis.

Det lykkedes altsaa Pave Klemens VII, selv en medicæisk Bastard, at faa sin Fætter Alessandro gjort til Enehersker i Firenze.

I 6 Aar huserede han. En samvittighedsløser Tyran har næppe regeret i Italien siden Cesare Borgias Dage, og Alessandro havde ikke denne klassiske Skurks glimrende Talenter. Han synes, som saa mange af sine Samtidige, at have lært af den store Macchiavelli, at en Fyrste har

Lov til at bruge baade Gift og Dolk mod sine Fjender, men Maalet: Italiens Enhed under en vældig Hersker, det, som Macchiavelli mente undskyldte ethvert Middel, har Alessandro aldrig ofret en Tanke.

Firenzes mest fremragende Mænd jog han i Landflygtighed blot paa Rygtet om, at de havde ladet Ytringer falde, som ikke behagede Herskeren. Deres Ejendomme konfiskerede han. Hans Omgivelser var dels Banditer, dels unge Adelsmænd, som var lige saa samvittighedsløse som han selv. Hans Liderlighed respekterede Intet. Han underkøbte Nonneklostrenes Portnere til at lade ham jage paa de hellige Enemærker. Adelsdamer, Borgerdøtre, Skøger — han forsmaaede ingen, anvendte Bestikkelser, Vold og List; lod sine Banditer røve Døtre ud fra Forældrenes Huse.

Det er ikke let at danne sig en Forestilling om hans Udseende, thi de fire Billeder, jeg har set af ham, ligner ikke synderlig hinanden. Foran første Bind af Abate Modesto Rastrellis „Alessandro af Medicis, Firenzes første Hertugs Historie“ (1731) findes et Kobberstik af ham i Profil. Dér gør han Indtrykket af en fin, noget flov Adeldreng. Han har et lille, smaat skaaret Ansigt, ret kønt, bærer nedkæmmet Pandehaar, en nøgen, lang og slank Hals rager over Harnisket. I Galleriet, som Vasari byggede over Arno og som forbinder Uffiziernes Palads med Palazzo Pitti, har jeg fundet et meget haandværksmæssigt gjort Portræt hvorunder hans Navn staar. Dér er han en sorthaaret, skægløs Herre, men med markerede Træk, ikke ulig sin Halvfætter Paven. I den vestlige Gaard af det nuværende Palazzo Riccardi, Medicæernes gamle Residens, hvor ogsaa Alessandro residerede, mens han var Hersker, findes en Herkulesstatue, der siges at være af Baccio Bandinetti og at være gjort med Alessandro som Model. Kroppen er herkulisk nok, tæt og sammentrængt, men det er i hvert Fald sandsynligst, at den er gjort af Kunstneren

uden Hensyn til det hertugelige Legemes Former. Ansigtet er svært beskægget, med en Krumnæse og et barsk Udtryk. Jeg kan ikke i det finde et eneste Træk fra Kobberstikket foran Rastrellis Bog. Derimod synes jeg, at et større Stik i en hollandsk Kvartudgave af Varchis florentinske Historie passer nogenlunde med det nys nævnte, naar man tænker sig Stikket hos Rastrelli som stammende fra Hertugens 18de Aar og det hos Varchi fra hans sidste Levetid. Han blev jo kun 27 Aar. Hos Varchi er Ansigtet (Portrættet er en face) bredt, lidt pluskindet, som om det kvitterede for Nydelsen af adskillige jordiske Glæder. Et kruset, men ikke meget frodigt Skæg dækker Overlæbe, Kinder og Hage. Udtrykket er glad, raat, ikke uligt en gemytlig Slagters. Saadan kan man tænke sig, at denne Slagsbroder, Fraadser og Kvindejæger kan have set ud, naar han svang Glasset mellem sine adelige Svirebrødre og sine hyrede Banditers Kreds.

Sin farligste Fjende havde Alessandro i Hovedet for den mægtige Adelsfamilie Strozzi, der bar Navnet Filippo, ikke at forveksle med hans Navne, Lorenzo den Prægtiges Ven Filippo, af hvem Alfred de Musset i sit Drama har tegnet et saa sympathetisk Billede som en gammel idealistisk Republikaner uden Plet og Lyde. Filippo Strozzi skildres af Rastrelli som en stor Begavelse, men som en temmelig samvittighedsløs politisk Intrigant, med ikke stort fastere Principer end hans Modstander Paven, som en „Spotter af alle menneskelige og guddommelige Ting“, (Rastrelli) der snart konspirerede med Kejseren, snart med Frankrig, naar han blot kunde skade Medicæerne. Hvert Øjeblik var han i Landsforvisning, samlede da sine Landflygtighedsfæller om sig, konspirerede uafladelig. Han var meget rig, en snild og foretagsom Købmand og Finansmand, en fin Kunstkender, en lærd Humanist, der skrev Latin og Græsk som sit Modersmaal. Han havde en stor Børneflokk: dristige og foretagsomme Sønner. Hans Datter

Luisa var berømt for sin Skønhed. Hun var gift med Luigi Capponi.

Paa en Tid, da der var en Art Vaabenstilstand mellem Hertagerne og Familien Strozzi i Vinteren 1534, da Sønerne opholdt sig i Firenze, mens Faderen var i Paris, blev Luisa indbudt til Hertugens og hans Venners pragtfulde Fester. En saadan blev efter Hertugens Ønske given af hans Ven Guglielmo Martelli. Det var et straalende Maskebal og en udsøgt Souper i Nasiernes Pallads. Hertug Alessandro mødte der i Nonnedragt; saaledes var ogsaa hans Følge kostumeret. I dette befandt sig Giuliano Salviati, en af Firenzes værste Udhalere; hans Hustru var ikke stort bedre end en Skøge.

Paa Maskeballet nærmede Salviati sig den skønne Luisa Capponi, født Strozzi, hviskede hende nogle gemene Ord i Øret og gjorde en liderlig Gebærde. Luisa skubbede til ham og karakteriserede ham med Ord som passede paa ham.

Festen varede til den lyse Morgen. Da Luisa var ved at tage bort, kom Salviati, der vel var drukken, atter hen til hende, gentog sine Ord og Gestus i endnu sjofflere Form. De blev besvarede paa samme Maade som før.

Hver Fredag i Marts var det Skik, at Florentinerne i stor Masse begav sig til Kirken San Salvatore, der ligger i den skønne Cypreslund paa samme Bjærgghøj som den arkitektoniske Juvel San Miniato, lige under den nuværende Michel Angelos Terrasse. Den Gang var det en Landtur; Arnos sydlige Bred var ikke som nu en sammenhængende By, der laa Villaer, omgivne af store Haver.

Langs den stejle Bjærgvej holdtes Marked. Der var oprejst Boder med alskens Varer: Guldsmedearbejde, kostbare Stoffer, der maa have taget sig dejlig ud i den Foraarssol, som kan være saa bedaarende i Firenze.

Foran Boderne tog da de unge Adelsmænd Plads for at se de skønne Damer gaa forbi og, som Rastrelli siger:

„veksle høviske og skæmtsomme Ord med en kvindelig Slægtning eller Veninde“. I en saadan Kreds sad en saadan Foraarsmarkedsdag Luisas Broder Leone Strozzi og Giuliano Salviati. Luisa gik forbi med nogle andre Adelsdamer.

Da Salviati saa' hende, fortalte han pralende sit Selskab, hvorledes han havde behandlet hende ved Festen hos Martelli, og tilføjede, at han nok skulde faa sin Vilje med hende. Leone Strozzi vendte sig mod Salviati og sagde:
— Giuliano, jeg véd ikke, om Du véd, at hun er min Søster.

Da svarede Salviati: Det véd jeg nok; men alle Kvinder er skabte til at ligge hos Mænd, hvorfor skulde din Søster ikke en Gang kunne ligge hos mig. *)

Leone Strozzi rejste sig og gik.

Natten mellem den 12te og 13de Marts 1534 gik Salviati hjem fra Medicærnes Palads (nu Palazzo Riccardi i Via Martelli) og i en lille Gyde, som mundede ud i Via de' Balestrieri (nu del Proconsolo) blev han angrebet af tre ubekendte Personer, som saarede ham i Ansigtet og begge Benene, saa han blev liggende som død. Hans Skrig kaldte Folk til. Han blev bragt i Hus og kom sig snart. Hertugen besøgte ham paa en demonstrativ Maade under hans Sygeleje. Saasnart Salviati saa' ham, raabte han:

— Det er Piero Strozzi og Francesco de' Pazzi, som har slaaet mig.

Alessandro svor paa, at hans Ven offentlig skulde blive hævnnet, og forlangte næste Dagen af de „Ottes Raad“, at de to af Salviati angivne skulde arresteres. Men de kunde bevise deres Alibi. Da sendte Hertugen sin Ven Vettori til Piero for at han privat skulde forhøre

---

*) Saaledes gengiver Varchi Svaret. I den Form har Musset optaget det i sit Drama. Rastrelli omskriver det i en pænere Form. Der er Grund til at tro, at den sjoflere Form er den korrekteste.

ham, men Hertugens Ven fik til Svar kun Grovheder mod sig selv og Hertugen.

Vettori berettede ikke, hvad Piero Strozzi havde sagt af Grovheder, men at han havde erklæret slet ikke at vide, hvordan det var gaaet til med Overfaldet paa Salviati. Hertugen blev rasende. Han erklærede, at nu skulde Retten gaa sin Gang, uhindret af hans Nærværelse og rejste til Pisa. Piero tog ogsaa til Pisa, søgte Hertugen og erklærede, at han var Offer for Fjenders Bagvaskelser; han skulde nok forsvare sig i Firenze. Hertugen blev noget forvirret, men opfordrede ham til at gøre saa. Piero Strozzi mødte for „de Otte“ og blev straks fængslet. Forhøret bragte Intet frem imod Piero, der i sine Svar paa Spørgsmaalene gjorde Grin med Dommerne, ja truede dem endogsaa. Strozziernes Venner sendte Breve til Pave Klemens VII og klagede over Alessandro. Paven mente, at det var uklogt, at hans Fætter vilde lægge sig ud med saa mægtige Folk som Strozzi'erne og Pazzi'erne, fordi en Fyr som Salviati havde faaet Prygl, og befalede Alessandro at frigive Piero Strozzi og hans Medfange Francesco de' Pazzi, der nu tilsyneladende blev gode Venner med Hertugen og mødte ved hans Fester.

Salviati var kommen sig, men han gik aldrig ud uden at være bevæbnet. Filippo Strozzi skrev fra Paris, raadede ved et hemmeligt Budskab sine Sønner til at bede Hertugen om Tilladelse til at forlade Firenze for nogen Tid. Paa Pieros Bøn derom svarede Hertugen, at han kunde gaa, hvorhen han vilde. Straks efter at Piero var gaaet, befalede Hertugen en af sine haandgangne Banditer Giomo da Carpi at slaa Piero Strozzi og Francesco de' Pazzi ned, men da var Brødrene Strozzi og Pazzi alt paa Vejen til Rom.

Nogen Tid efter fik Alessandro Lyst til Pieros Søster Luisa. Han indbød hende til en Fest i sit Palads. Hun vovede ikke at sige Nej. Paa en ligesaa kynisk Maade som tidligere Salviati nærmede Hertugen sig hende.

Luise skubbede ham voldsomt tilbage, og han fik et Svar, drojt og djærvt karakteriserende ham. Dette kunde ikke gaa uhævnet hen.

En Aften i et Selskab hos hendes Søster lykkedes det en af Hertugens Svirebrødre Vincenzo Ridolfi at helde Gift i hendes Mad. Inden to Timer derefter døde hun under forfærdelige Smerter, og Lægerne konstaterede, at hun var død af Gift. Da Hertugen erfarede hendes Død, sagde han, at for hver, der ikke føjede sig efter hans Vilje, var der altid en Stump Jern eller en Draabe Gift rede.

Forgæves henvendte de fra Firenze forviste sig til Karl V, hvor de kunde træffe ham og forestillede ham, hvor skændigt hans Svigersøn fór frem. Kejseren vendte det døve Øre til. Alessandro fulgte Kejserens Vilje i Et og Alt, og Kejseren betragtede ham som en udmærket Mand til at tilintetgøre alle Frihedstraditioner fra den florentinske Republiks Tid. Folket var træt og mat; det syntes at have tilsat sine sidste Kræfter ved Belejringen 1530.

Paa sine natlige Farter gennem Firenze lod Alessandro sine Drabanter, af hvilke den nævnte Giomo da Carpi og Pietro Paolo, kaldet Ungareren, var de mest berygtede, dem, som modsatte sig hans Indtrængen i de Huse, hvor han vilde have fat i Datteren eller Hustruen, hugge ned eller lemlæste.

En af hans mest forhadte Fæller var hans Slægtning Lorenzo. Han stammede fra en Sidelinje af det medicæiske Hus, som udgik fra den gamle Cosimo, „pater patriæ“ Lorenzo den Prægtiges Bedstefader. Lorenzo agerede Ruffer og Spasmager for Hertugen, som morede sig over hans skarpe Tunge og over hans Angst for Vaaben og for at se Blod. Han kaldte ham Lorenzino (den lille Lorenzo), i Folkemunde hed han Lorenzaccio (den væmmelige Lorenzo.)

Han var født i Firenze den 22de Marts 1514. Hans Fader Pier Francesco af Medici døde ung. Hans Moder Maria af den fornemme florentinske Adelslægt Soderini skildres som en fortræffelig Kvinde. Lorenzo fik en glimrende Opdragelse og viste alt som Barn glimrende Evner. Med stor Lethed lærte han de klassiske Sprog og tilegnede sig hele Renaissancetidens Lærdomsapparat, talte og skrev Latin til sine Læreres Beundring og forstod Græsk som sit Modersmaal.

En hed, nervøs Natur med en brændende Hjerne og voldsomme Drifter. Varchi beskriver ham (Portrætter findes næppe af ham) som meget lille, skindmager, mørk i Huden, med et tungsindigt Udtryk. „Hans Latter var en Grimace.“ Han sluttede sig tidlig til Fillipo Strozzi, som lærte ham at drive Spot med alle guddommelige og menneskelige Ting.

Lad Rastrelli faa Ordet. Biografierne hos ham og hos Varchi lyder næsten ens Ord for Ord. I Statsarkivet i „Biblioteca nazionale“ i Firenze har jeg fundet en haandskreven anonym Skildring af Lorenzino; man véd ikke ret, hvorfra den stammer; den synes at være Hovedkilden for hvad man véd om ham. Slutningen af hans Liv fortælles her efter dette Manuskript.

Altsaa nu taler Modesto Rastrelli:

Næppe var Lorenzo kommen udenfor Moderens Vare-tægt, før han viste sig at besidde en urolig, umættelig Aand som tragtede efter Andres Ødelæggelse. Han søgte Personer af meget lav Stand og hadede bitterlig de Adelige. Da Kardinal Giulio af Medici var bleven Pave, begav Lorenzo sig til Rom og var i Førstningen meget afholdt af Klemens VII. Men siden faldt han i Unaade hos Paven og paadrog sig hele det romerske Folks Had af følgende Aarsag.

En Morgen fandtes paa Konstantinsbuen og paa andre Steder i Rom mange antike Figurer, som man havde

hugget Hovederne af. Da Efterretningen kom Paven for Øre, blev han saa forbitret (Benvenuto Cellini skildrer ham som „bestialsk“, naar han blev vred), at han befalede, at hvo det end var, som havde skaaret disse Hoveder af, skulde hvis det ikke var Kardinal Ippolito af Medici, straks hænges op ved et Reb om Halsen. Kardinalen Ippolito fik snart at vide, at det var hans Slægtning Lorenzo, som havde været paa Spil.

Han begav sig i egen Person til Paven for at undskylde Lorenzo. Han var jo et ungt Menneske og som hele Familien Medici begærlig efter antike Sager. Han opnaede, at Straffen blev forandret til en stedsevarende Forvisning fra Rom. Hvis han kom tilbage, skulde Enhver have Lov til at slaa ham ihjel.

Lorenzo drog da til Firenze og indtog den nævnte Stilling hos Hertugen, der brugte ham, som fortalt er. Det kunde aldrig falde Alessandro ind at være bange for denne lille sure Hofnar, der afvekslende fulgte ham paa hans Kvindejagter og sad bøjet over Bogen eller studerede Kunstværker. Lorenzo sagde jævnligen til sin Slægtning, at de Folk, som udsatte deres Liv for en hvilken som helst Sag, var brav gale.

I natlige Stunder har sikkert Lorenzo svælget i plurtarske Idealer.

Han havde sit Hus tæt Nord for Medicæernes pragtfulde Palads. Ud fra Lorenzos Bolig hørte man stundom om Natten Skrig som: Mord . . . Blod . . . ! Men, da Folk blev vant dertil og lærte Lorenzo at kende, blev det betragtet som hørende til hans sædvanlige onskabsfulde Narrestreger. Ingen tog den Fyr alvorligt.

Derfor brød heller Ingen sig om, at han i en Komædie, han havde skrevet til Hertugens og hans Hofes Forlystelse, lod Prologus undskylde den uerfarne og unge Forfatter, fordi han denne Gang ikke havde præsteret noget Bedre,

men tillige love, at samme Forfatter snart skulde have en af de mest blodige Tragedier færdig.

Ingen brød sig heller om hans Ord ved følgende Lejlighed:

Benvenuto Cellini søgte en Dag Audiens hos Hertug Alessandro for at bede ham om Orlov at gaa til Rom. Han blev indladt til Hertugen, som laa i Sengen. Foran paa en Stol sad Lorenzo.

Der blev Tale om en Medaille, som den berømte Ciselør skulde gøre for Hertugen. Benvenuto sagde:

— Herre, vær I ganske rolig, jeg skal lave Eder en langt skønnere Medaille, end jeg har gjort for Pave Klemens, og Messer Lorenzo skal give mig Ideen til en udmærket skøn Bagside, thi han er jo en Mand af høj Lærdom og et udmærket kunstnerisk Snille.

Lorenzo svarede Kunstneren:

— Jeg har længe ikke tænkt paa Andet end at lave en smuk Bagside til din Medaille, som kunde være hans Højhed værdig.

Hertugen smaalo og sagde:

— Vil I lave en Bagside, Lorenzo?

Lorenzo svarede:

— Jeg skal lave den saa hurtig, som jeg kan, og jeg haaber at faa lavet Noget, som skal forbavse Verden.

Lorenzos indre Spænding har været saa stærk, at den tvang Ventilerne i Vejret, saa Dampen sivede ud mod hans Vilje. Bestandig havde han med stor Snildhed holdt Forbindelsen vedlige med de mange forviste Florentinere, Alessandros Fjender.

I Februar 1536 var Kejser Karl V i Napoli, og Hertug Alessandro drog derhen. Skuddagen i Februar overrakte han Kejserens uægte Datter Margherita sin Ring; samme Aften fandt et prægtigt Gæstebud Sted, hvor Kejseren og det unge Brudepar var tilstede, omgivne af Hoffets første Mænd.

De følgende Dage holdtes en stor Turnering. Selve Kejseren løb Dyst i spansk-maurisk Rustning, dansede derpaa maskeret med de fornemste Damer „og opgav ved slige Fester en Smule af sin kejserlige Værdighed.“ Man kan tænke sig ham smilende lystent med sin Underbidsmund i den berømte, enorme habsburgske Underkæve, som det tynde, pjuskede, blonde Skæg daarlig dækkede.

Alessandro rejste til Firenze, da han fik at vide, at Kejseren agtede sig derhen, for at han der kunde berede hans Modtagelse. Først den 5te April forlod Karl V Napoli med 6000 spanske Fodfolk og tusind Hestfolk, dvælede nogle Dage i Rom, rastede saa fra den 29. April faa Dage i det pragtfulde Kloster Certosa tæt ved Firenze. Den første Maj gjorde han sit Indtog i Staden gennem den nuværende Porta Romana, over hvis Hvælving en indmuret Marmortavle har foreviget den store Dag. Hertug Alessandro drog ham i Møde i Spidsen for Firences Senat og mange Borgere, til Hest, alle klædte i lange brogede Atlaskes Vamse, med guldbroderede Baretter med hvide vajende Fjer. Over Porten hilste Kanoner Kejsereens Ankomst; alle Forterne fyrede løs til Svar, alle Byens Klokker gav sig til at ringe. Inde i Porten var Hertugen og Byens højeste Embedsmænd, fire og tyve unge Adelsmænd i paafuglebroget Atlask og Hoser, med røde Pufbukser ventede Kejseren hinsides Porten under en Guldbrokades Baldakin. Under denne gjorde Kejseren sit Indtog. Da rakte Hertugen og hans Næstkommanderende hans kejserlige Majestæt Stadens Nøgler. Kejseren modtog dem med en huldsalig Hilsen, men gav dem straks tilbage.

Da mødte hele Stadens Gejstlighed i guld- og sølvblinkende Skrud. Cæsar steg ned fra sin Hest og begav sig med de straalende Omgivelser til Fods til Domkirken under Folkets Jubel og Klapsalver. Alle Gader var overhvælvende med Blomsterbuer, Paladsernes Ejere havde

ladet Statuerne sætte ud paa Cæsars Vej; paa Husene stod Indskrifter, som priste Kejserens Bedrifter og Dyder. I Døren modtoges han af Ærkebispnen Andrea Buondelmonte. Cæsar rettede sin Gang mod Hovedalteret i det af broget Marmor omhegnede Højkor, bag et broget Fløjelsgardin forrettede han sin Andagt, og „da han havde bedet saa længe, som det behagede ham“, gik han ud, besteg sin Ganger og begav sig til det nærliggende medicæiske Pallads. Syv Dage lod han Firenze nyde den kejserlige Sols Straaler og besaa Byens Mærkværdigheder. Saa længe hans kejserlige Majestæt var i Firenze, tillod Hertugen alle Borgere at bære Vaaben aabenlyst. Han vilde vise sin høje Svigerfader, hvor sikker han var, og at de landflygtige Rebellers Udsagn om, at han var hadet af sine Undersaatter, var blottet for al Sandhed. Karl V ytrede sit Bifald med, at Hertugen havde ladet opføre et Citadel ved Faenzaporten, vel forsynet med Artilleri, som i fornødent Fald kunde skyde Byen sønder og sammen.

Kejseren sagde til Hertugen, at han haabede, at han vilde faa Afkom, raadede ham til at vogte sig for hemmelige Fjenders Baghold, men aldrig skulde han unddrage Hertug Alessandro sin Beskyttelse, altid skulde han behandle ham som sin kødelige Søn. Han tilbød ham at lade en spansk Hovedsmand med sin Trop blive i Staden for dens yderlige Sikkerheds Skyld, men Hertugen svarede, at hans cæsariske Majestæts Svigersøn vel skulde vide at bevare Staden i Troskab mod Cæsar.

Inden sin Bortrejse fra Firenze holdt Kejseren tidlig om Morgenen Messe i Kirken San Lorenzo. Hertug Alessandro ledsagede ham over sit Lands Grænse.

Kejserens lille „naturlige Datter“, Margherita, kom først 14 Dage efter Kejserens Afrejse til Firenze. I den korte Korridor, som fører fra de medicæiske Storhertugers Kapel af pragtfuldt, broget Marmor ind til Michel Angelos

strænge hvide „Ny Sakristi“ med „Dagen“ og „Natten“, „Morgenen“ og „Aftenen“, hænger til højre, nærmest ved Indgangen til „Sacrestia nuova“ et temmelig tarveligt Portræt af hende. Et lille, kort, bondeagtigt Ansigt med Opstoppennæse og Gorge, der løfter sig op over det nedringede Livstykke — hun ser tarvelig og skikkelig ud i al sin struttende Puds, denne Frugt af en Kejsers og en Bondepiges Favntag.

Den 31te Maj 1536 fejredes Bryllupet ved en Række Festligheder. Hertugen benaadede en Del Landsforviste, men kun faa benyttede sig deraf. Alessandro følte sig tryk og rolig under Cæsars, sin Svigerfaders Vinger.

Næste Aar 1537 den 5te Januar, Dagen før Epifaniafesten, havde Hertugen moret sig af Hjærtens Lyst. Han og hans trofaste Følgesvend ad alle Galskabens Veje, den lille Lorenzo, havde, klædte som Bønder fra Bjærgene, ridende paa to usle Æsler, gjort en Elskovsrazzia i Byen. De havde kravlet op ad Stiger, over verdslige og gejstlige Mure og muntret sig med deres Elskerinder, under stadig Nydelse af Toscanas mange gode Vine.

Da de om Aftenen naaede Hertugens Pallads, erklærede hans Højhed, at han var meget træt. Han og Lorenzo spiste da til Aften sammen i Palladset. Da Maaltidet var endt, sagde Lorenzino:

— Hvad mere skal vi tage os for i Aften?

Hertugen svarede:

— Jeg vil gaa hen og lægge mig, for jeg er saa træt.

Lorenzino hviskede ham nogle Ord i Øret. Da strammede Alessandro sig op, gik ind i sit Sovekammer, iførte sig en Vams af rødt Atlask, foret med Zobelskind, spændte Gehænget med Kaarde og Dolk om sig og sagde ind til Lorenzo:

— Skal jeg tage Stridshandsker eller Elskovshandsker paa?

Lorenzino raadede ham til det sidste, og Hertugen trak da parfumerede Handsker paa sine Hænder.

Hertugen gik ud ad Porten til Haven, fulgt af sine sædvanlige Følgesvende paa de natlige Eventyr, Giomo da Carpi, Ungareren, en Kaptejn og sin Mundskænk. Han lod dem følge sig til Piazza San Marco, faa Minuters Vej fra Palladset, der hvor den fra Savonarolas Tid saa berømte Kirke med sit Kloster¹⁾ ligger. Han befalede dem at fjærne sig, sagde, at han vilde være ene.

Lorenzo ventede ham der. Hemmelig gik de til Lorenzos Hus. Lorenzo førte Hertugen op i sit Soveværelse. Hertugen lagde Haanden paa sit Kaardegehæng som vilde han spænde det af. Lorenzo tog Haand i med, løste det op, tog Kaarde og Dolk ud, og viklede Gehænget i mange Slyngninger om Heftet og det snoede Paréapparat, saa at Klingen ikke let kunde trækkes ud af Skeden. Hertugen spurgte, naar den Kvinde kom, som han havde lovet ham.

Lorenzo svarede:

— Hun venter blot paa, at jeg skal komme og hente hende.

— Saa gaa bare, sagde Alessandro, og det vil kanske være bedst, at I sørger for, at Ingen kender hende. Bring hende min Vams, den kan hun tage paa.

Han gjorde Mine til at ville tage sin røde Atlaskes Vams af, men Lorenzo, som gerne vilde have Hertugen saa indhyllet og saa generet i sine Bevægelser som muligt, sagde, at hun selv vilde vide at formumme sig endnu bedre. Han gik ud og lukkede Døren, hvis Laas var saaledes indrettet, at den kun kunde aabnes udvendig fra.

Den af Elskovs- og Vinglæder trætte Hertug lagde sig i sin Stads paa Sengen og sov ind.

---

¹⁾ Nu Statsmuseum, fuldt af Fiesoles mangfoldige Fresker.

Den Kvinde, som Lorenzo havde lovet Hertugen, var en yngre Søster til Lorenzos Moder, Caterina Ginori, født Solderini. Hun boede ikke langt fra Bagporten til det medicæiske Pallads.

Hun var meget smuk og nød Ry for sin Dyd. Hun levede under vanskelige Vilkaar. Hendes Mand, Lionardo Ginori, havde forødt, hvad han ejede, og var for Gæld flygtet til Napoli.

Hertugen havde længe haft Lyst til hende, og Lorenzo havde lovet at bøje hendes Sind til ham. Han havde netop denne Aften hvisket til Alessandro, at nu var hun rede til at tilhøre ham, og at han samme Nat vilde bringe hende til ham. Men han havde aldrig mølet et Ord til Damen om det Hele.

Han begav sig straks hen til en af sine Banditter, som Varchi kalder Micheli fra Tavolaccino og Rastrelli Piero fra Gionnabate, men hvis populære „Krigsnavn“ var Scoronconcolo.

Han havde nok været Skriver paa Saltkontoret, havde mange Synder paa sin Samvittighed, blandt andre et Mord, hvorfor han var bleven dømt fra Livet. Paa Lorenzos Forbøn benaadede Hertugen ham. Derfor var han Lorenzo saare hengiven, spiste ofte i hans Hus, og benyttedes som Fortrolig i mange hemmelige Sager.

Nogle Dage i Forvejen havde Lorenzo sagt til Scoronconcolo:

— Jeg har en Fjende, som tidt gør Nar ad mig og driver Spot med min Person. Hvad skal vi gøre med ham?

Bravoen svarede:

— Vis mig ham, og hvis han ærgrer Jer mere, saa beklag Jer over mig, ikke over ham.

Hin Nat ilede Lorenzo altsaa til ham og sagde:

— Nu er Tiden kommen for Dig til at indfri dit Løfte, som Du har svoret mig at holde. Jeg har i mit

Kammer den Fjende, som spotter og belér mig. Skal vi gaa hen og hugge ham ned?

— Ja, lad os gaa Herre, svarede Scoronconcolo, jeg er ikke den Mand, der skal svigte Jer.

De begav sig paa Vejen til Lorenzos Hus. Inden de traadte ind, sagde Lorenzo til Banditen:

— Bryd Dig ikke om, at det er en Ven af Hertugen, slaa dristig til.

Scoronconcolo sagde;

— Om det saa var Hertugen selv, skulde jeg ikke være bange for at slaa til.

Lorenzo sagde:

— Du har truffet det. Det er Hertugen, og han kan ikke slippe os af Hænde, lad os gaa lystig paa.

Banditen syntes at blive lidt bange, men tog sig sammen og sagde:

— Ja, nu er vi her jo, lad os saa gaa paa, selv om det er Hertugen.

Lorenzo aabnede da Døren uden fra, nærmede sig Sengen, hvor Hertug Alessandro laa i dyb Søvn. Han løftede Forhænget og sagde med vred Stemme:

— Hertug, sover I?

Han fik intet Svar. Han jog en kort Kaarde (mezza spada) gennem Ryggen paa Hertugen og gennemborede ham helt.

Rasende fór Alessandro op, løb hen mod Døren og skreg:

— Hjælp . . . her er Forrædere!

Hans søvndrukne Øjne genkendte Lorenzo.

— Og det kommer fra Dig, Lorenzo? (Lorenzo, e questo da te?) raabte han.

Mens Blodet løb fra ham i Strømme, søgte han efter Noget, han kunde forsvare sig med, og fandt en Skammel, som han søgte at bruge til Skjold. Men Lorenzo greb ham bagfra, klemte ham fast til sig og satte den flade

Haand paa hans Mund for at døve hans Raab om Hjælp.

Lorenzos første Stød havde flænget Mellemgulvet. Medens de brødes, stak Banditen Scoronconcolo Hertugen i Tindingen med en stor Kniv, snittede nedad, saa at hele Kinden gik med og hang dinglende og blødende.

I den fortvivlede Dødskamp bed Hertugen Lorenzos højre Tommelfinger saa stærkt, at han beholdt Mærke deraf Resten af sit Liv. Lorenzo faldt om paa Sengen i Krampe efter Biddet og rev Hertugen med i Faldet. Han raabte paa Scoronconcolo, at han skulde hjælpe ham. Denne turde ikke rette Vaaben mod Hertugen af Frygt for at ramme Lorenzo, medens de laa og væltede sig paa Sengen. Da huskede Lorenzo, at han selv havde en Kniv i Lommen, fik den op med sin saarede højre Haand, aabnede den med Tænderne og stak Hertugen i Struben. Da styrtede han ned paa Gulvet. De bibragte ham et nyt Saar for at være sikre paa, at han ikke mere kunde vaagne til Liv, indsvøbte det blodige Legeme i Omhænget og lagde det paa Sengen. Lorenzo skrev paa et Papir, der laa paa Bordet:

Vincit amor patriæ laudumque immensa cupido (Kærligheden til Fædrelandet og den uendelige Higen efter Berømmelse sejrer).

Replikerne og alle Enkeltheder gengives paa ubetydelige Afbigelsener nær i den anonyme Biografi i Statsarkivet i Firenze, hos Varchi og Rastrelli. Varchi beretter, at Lorenzino i de Aar, han levede i Venezia efter Mordet, fortalte dets Historie til Alle, der vilde høre derpaa.

Lorenzo skal have tænkt paa at kalde et Par af Hertugens Fortrolige til og dræbe dem med. Men han saá Scoronconcolo betagen af en stor Rædsel, og det var ham umuligt at berolige ham. Han fik ham med ud af Kammeret og lukkede det af udvendig fra.

Bispen havde Stadens Nøgler, og af ham skulde man have Tilladelse til at bruge Postheste om Natten. Lorenzo begav sig til ham, forlangte tre Heste under Forgivende af, at han maatte skynde sig til en By i Nærheden, hvor en Slægtning af ham laa for Døden. Bispen, som vidste, at Lorenzo var Hertugens Fortrolige, gjorde ingen Vanskeligheder. Han fór da afsted med Scoronconcolo og sin Staldmester efter forinden at have givet sin Hushovmester Francesco Zeffi Ordre til at aabne Soveværelset tidlig næste Morgen, se, hvad det indeholdt, og derpaa berette det til Giuliano Capponi og andre frihedselskende florentinske Borgere.

De kørte da afsted, holdt kun Rast et Par Steder for at spise, og fór til Venezia. Straks søgte Lorenzo Filippo Strozzi, som opholdt sig der og ejede et Pallads. Da han viste ham Nøglen til sit Sovekammer og sagde, at denne Nøgle kunde lukke op til det Sted, hvor Alesandro laa dræbt ved hans Haand, troede Filippo, at det var en af hans sædvanlige Narrestreger. Men da Lorenzo fik ham overbevist om Sandheden, aabnede han Favnen for sin Lærling og raabte: „Min Brutus!“

Hushovmesteren fandt om Morgenen det blødende Lig i Sengen og Værelset oversprøjtet med Blod. Men de, hvem han fortalte det, troede, at det var et Kneb af Hertugen, sat i Scene af Lorenzo for at friste deres Troskab mod Herskeren.

Da Hertugen ikke viste sig i sit Pallads Morgenen den 6te Januar 1536, søgte hans Tjenere ham i Bordeller og Nonneklostre, sikre paa, at han maatte have forsinket sig paa saadanne Steder. Af Biskoppen blev det oplyst, at Lorenzino havde faaet Postheste sent om Aftenen. Da troede Hertugens Folk, at Lorenzino havde ledsaget Hertugen til et Elskovseventyr uden for Staden.

Endelig oplystes Sandheden ved Lorenzinos Hushovmesters Udsagn. Men den blev fordulgt for Folket

en god Stund. Hjemmelig blev der skikket Bud i Hertugens Navn til Hovedsmanden i det af Karl V. priste Kastel, Alessandro Vitelli.

Kardinal Cibo modtog i Hertugens Avdiensværelse med munter Mine de Borgere, der søgte Fyrsten, fortalte, at Fyrsten efter en gennemvaaget Nat maatte tage sig en Dags Hvile, og anstillede et Dystløb foran Paladsets Port med Saracenere og Morianer.

Om Aftenen begav Kardinalen, Giomo da Carpi, „Ungareren“ og Hertugens Sekretær sig til Lorenzos Hus, fandt Hertugens Lig, græd over det, hyllede det i et Tæppe og bar det hen i den tæt ved liggende Kirkes, San Lorenzos Sakristi, hvor de indsluttede det i en Kiste.

Folket saå Soldater marchere gennem Gaderne, saå Kastellet blive armeret, men Hertugen forblev usynlig. Det begyndte at knurre. Da Rygtet sivede ud, at Hertugen var bleven myrdet af Lorenzaccio, rystede man vantro paa Hovedet.

Men i Senatet optraadte Kardinal Cibo i Kejsereis Navn som Statholder, og Senatet erklærede Cosimo af Medici, Giovannis Søn, for Firenzes Hertug, da Alessandro ingen ægte Afkom havde efterladt sig, men kun en uægte Søn og to uægte Døtre.

Kejser Karl V. bekræftede Cosimo i hans Værdighed som regerende Hertug. Kejsereis Investiturbrev, som findes i Statsarkivet i Biblioteca Nazionale, forsikrer om Kejsereis store Kærlighed til den florentinske Republik og om sin Omsorg for dens Fred og Lykke, til hvis Sikring han nu giver Cosimo Hertugdømmet til Arv og Eje for sig og Efterkommere, da Lorenzo, „kaldet de' Medice“, den skændige „patricida“ og „homicida“ ved sin Majestætsforbrydelse havde forskærtset den Ret, han ellers kunde haabe (aspirare) at faa gjort gældende. Opregningen af Karl V.s Titler fylder næsten to Foliosider.

Alessandro blev begravet i Medicæernes Mausoleum i San Lorenzo den 21. Februar 1536 med glimrende Pragt.

Cosimo erklærede Lorenzo for landsforvist og fredløs. Hvem der dræbte ham, skulde faa florentinsk Borgerret og 100 Scudi om Aaret for sig og sine Efterkommere i lige Linje. Med Cosimo indviedes Storhertugernes Række og Toscanas langsomme Hændøen. Firenze rørte sig ikke til at generhverve sin gamle Frihed. De frie, store Kommuner kunde ikke trives mere. Den fyrstelige Erobrerpolitik, der gik ud paa at dynge Lande sammen uden Hensyn til Nationalitet eller Kulturstandpunkt, sejrede. Den florentinske Kultur, Borgerfrihedens Datter, formaaede den lille nervøs-fanatiske Medicæers Bloddaad ikke at kalde til Live. Firenzes Historie var forbi.

Det fortælles, at Lorenzos Hus blev nedrevet, og at der paa dets Plads blev afsat en Gade, som fik Navnet „Førrædergaden“ (Via dei Traditori). Men en i Firenzes Historie og Topografi lærd Mand, Prior og Dr. theol. Ristori, har sagt mig, at han forgæves har søgt denne Gade paa gamle Kort over Firenze.

Nu viser Kustoden i Palazzo Riccardi, quondam Medici, i den nordre Gaard en Glasdør, som han fortæller ligger der, hvor Lorenzos Hus og senere Via dei Traditori laa. Det maa han om.

Lorenzino følte sig ikke sikker i Venezia. Han drog til Konstantinopel i Haab om at træffe nogle landflygtige Frihedsvener fra Firenze og faa en Aktion i Gang mod den kolde og kloge Tyran Cosimo. Men han fik at vide, at Cosimo underhandlede med Sultanen om hans Udlevering. Han drog da tilbage til Venezia og skrev et langt Brev til Firenzes Senat og Folk. Man mener, at det er Originalen, som findes i Nationalbibliothekets Arkiv. Det er skrevet med en fast og kraftig Haandskrift, langt mere læselig end Skriften i de fleste Dokumenter fra den Tid. Det lidet, jeg har set af Hertug Alessandros

Avtografer, er smidt halvt ulæseligt hen over Papiret med lange tynde Streger. Lorenzos Brev indeholder kun, hvad han langt fyldigere har udviklet i sin „Apologi“, som i Goris „Prodromo della Toscana illustrata“ fylder et Dusin Kvartsider. Her er et Uddrag deraf. Det er skrevet med latinske Rhetorproduktioner som Mønster i en snørklet periodisk Stil.

Lorenzaccio begynder med en Indledning om Tyranniets Nederdrægtighed og Frihedens Værd. Ingen kan tvivle paa, at Alessandro, som kaldte sig de' Medici, jo var en Tyran, undtagen dem, der nød Fordel af hans Regimente, og som altsaa nægter det for deres Fordels Skyld. Fra umindelige Tider havde ingen Ret til at herske over Firenze uden at være sat dertil af Folket, og det var Smaafolks Vilje, der i svundne Tider overdrog Medicæerne Magten. Pave Klemens VII. berøvede Firenze Friheden, „og som om det var nødvendig for at være Tyran ikke at være mindre ugudelig (empio) end Nero, ikke mindre menneskefjendsk og udsvævende end Kaligula, ikke mindre grusom end Falaris, søgte Alessandro at overgaa dem alle i forbrydersk Færd (scelleratezza)“. Nero lod vel sin Moder dræbe, men det var af Statshensyn og af Frygt for sit Liv. Som Kaligula haanede Alessandro Borgerne ved Vold, Trusler og raa Ord. Falaris dræbte Perillus ved at lade ham stege i den Bronzetyr, som Perillus selv havde ladet støbe, men saaledes blev den ugudelige Opfindelse straffet paa Opfinderen. Men Alessandro lod uskyldige Mennesker indemure og dø af Sult. Han jog gode Borgere i Landflygtighed for et ubetydeligt Ords Skyld, lod dem dræbe ved Økse, Dolk og Gift. Ja han lod endog Folk halshugge, fordi de kendte hans usle Fødsel og Opdragelse. Han erhvævede Kejser Karls Anerkendelse, tværtimod Forliget fra 1530 mellem samme Kejser og det florentinske Folk. Men selv om han havde regeret med samme Ret som Kongen af Frankrig over

sit Folk, vilde han have forspildt denne Ret ved sin Grumhed og sine fordærvede Sæder.

Tyranmordere havde altid nydt den største Anseelse i den græske og romerske Oldtid.

„De siger, at jeg var hans Slægtning og Tjener. Tjener? Det er ikke sandt. Jeg har aldrig modtaget Løn af ham, jeg lød ham kun, fordi han var mægtigere end jeg, og jeg betalte ham Skat som enhver anden Borger.“

Hans Slægtning!

„Det er jo alle Mand bekendt (manifesto), at han var født af en Kvinde af den laveste Art.“ Hun var en af Hertug Lorenzos allersimpleste Tjenestefolk i Rom og blev siden gift med en Kusk. Det er ikke bevist, at Hertug Lorenzo har haft med det Fruentimmer at gøre, og, hvis saa er, saa maa det kun have været en eneste Gang; Enhver, der har set hende, vilde have betakket sig. Hun hed Anna, havde ligget i med Giulio af Medici, med Prioren af Capua og med Kusken fra Colovecchi. Alessandro blev født, efter at Anna var bleven gift med Kusken, maa altsaa efter Loven regnes for Kuskenes Søn, „kan altsaa ikke være min Slægtning“ . . . „Alessandro var bange for mig, thi han forbød mig at bære Vaaben. Den sidste Nat — han var ellers aldrig ene med mig — glemte han sin Mistanke for sin Brunst.“

Han havde ikke Tillid til Nogen. Han lod sin egen Moder og Kardinalen Ippolito af Medici, som han kaldte sin Fætter, dræbe ved Gift. Moderen, fordi de landsforviste Florentinere vilde føre hende til Napoli og vise Kejser Karl V., hvorledes Moderen til Hertugen af Firenze saå ud.

„Men selv om han havde haft Tillid til mig, vilde jeg dog have dræbt ham, ja selv om han havde været min Slægtning, burde jeg have gjort det. Timoleon dræbte jo sin egen Broder for Fædrelandets Skyld. En Tyran,

der bryder Lovene, har desuden ophævet Lovenes Gyldighed for sit Vedkommende.“

Men Udfaldet var slet? Ganske vist. Men beviser Udfaldet Noget for eller imod Gærningens Fortjenstlighed?

„Jeg vilde befri Firenze, haabede paa Borgernes Hjælp, men den kom ikke. Florentinerne var bange; jeg stolede paa de Eksilerede . . . Jeg kunde dog ikke som en Sjøver slæbe Liget ud og vise det frem for Florentinerne, og min Tjener Piero (Scoronconcolo?) løb forfærdet bort, skønt han havde været modig nok til at hjælpe mig.“

Desuden var Paladset fuldt af Alessandros Folk, og det var klart Maaneskin. Lorenzo indrømmer, at han havde kunnet skære Hertugens Hoved af, svøbt det i en Kappe og fremvist det for Folket. Men hvem kan kende et afhugget Hoveds fordrejede Træk?

„Ingen vilde desuden have troet mig, thi man ansaa mig for at være helt modsat sindet, end jeg var“ (che ero tenuto di mente contraria a guello ch'havevo io) . . . Man har villet, at jeg skulde have kaldet Tyrannens Vagt sammen og ladet mig udraabe til hans Efterfølger. Men saa var jeg bleven dræbt, og Alle havde ment, at jeg havde myrdet Tyrannen for selv at blive Tyran . . . . . Jeg burde have aftalt det i Forvejen med de Landsforviste og forberedt det Hele bedre! Men hvem af de Landsforviste troede mig? Thi foruden det, at jeg bar Navnet de' Medici, ansaas jeg for en Tilhænger (amatore) af Tyranneredømmet.“

De Landsforviste laa jo i indbyrdes Uenighed, lod Cosimo vælge uden Modstand. „Hvis de vil erkende, at de har fejlet, skal jeg gerne bekende, at jeg har gjort ligesaa“ . . .

Jeg har jo dog Intet vundet, skriver Lorenzo fremdeles, er en Flygtning, som ikke en Gang kan hjælpe min Moder og Broder ud af den Fare, de er i.

„Forlang for Resten ikke mere af Menneskene, end de formaar.“ *)

Hvilken Blanding af naiv Begejstring, rørende Vemod, rhetorisk Skolelærdom, sofistisk Juristeri! Og saa denne Betragtning af Gærningen, der er aldeles upaavirket af kristelig Moral!

Her kommer et Brev fra Lorenzo til hans Slægtning Francesco de' Medici, Rafaellos Søn. Det er ordret oversat efter den trykte Tekst hos Rastrelli, sammenholdt med Manuskriptet i Statsarkivet:

„Fra den Tid, jeg rejste fra Firenze, har jeg ikke skrevet til et eneste Menneske, idet jeg tænkte, at det, som det plejer at gaa i saadanne Tilfælde, vilde synes Nogle, at det, jeg har gjort, var vel, Andre, at det var ilde gjort; derfor dømte jeg, at for dem, hvem det syntes, at jeg havde handlet vel, behøvede jeg ikke at forsvare mig, og at det over for de Andre var spildt Umage, fordi, naar Gærningen ikke bevægede dem, kunde jeg ikke haabe, at Ord skulde frugte. Men da jeg véd, hvor I mener mig det vel, og hvor I sikkert kan tro, at jeg ikke vil Eder Andet end vel, hvorledes Sagen end kan være forebragt Eder, har det forekommet mig rigtigt at lade Eder forstaa min Tanke, for at I kan have den Tilfredsstillelse at vide, at I har en Ven, hvem det ikke synes, at han slet Intet har gjort, eller ikke at have vovet Noget med Hensyn til det, som han er rede til at vove i Fædrelandets Tjeneste, ogsaa for at I kan forsvare mig lige over for dem, hvem det vel synes, at jeg har handlet vel, men at jeg har styret mine Sager daarligt, og som dømmer mig som En af ringe Mod og ringe Dømmekraft; og dog, hvis de betænker Tingene vel, vil de sé, at jeg ikke

---

*) Apologia di Lorenzo di Pier Francesco de' Medici, ricopiata dall' Editore da un Codice di questo tempo assai corretto presso il Signore Francesco de' Marucelli, Patrizio fiorentino. Pag. 236.

kunde handle anderledes end jeg har gjort, thi I vil kunne forestille Eder, hvor vanskeligt det er at forhandle slige hemmelige Ting med Nogen; men af de omhyggelige Forberedelser, som jeg kunde træffe, forsømte jeg ingen, nemlig at forstaa alle deres Sindelag, som syntes mig af Vigtighed, og jeg holdt det for vist, at de ikke vilde svigte Fædrelandet i paakommende Tilfælde, og idet jeg især da aabenbart gjorde dem dette begribeligt, mens Tyrannen var i Live, kunde jeg ikke tro, at de, naar han var død, vilde svigte dem selv; at jeg har gjort det, men ikke gjort det, mens Tid var, synes mig ikke værdt at tale om, fordi slige Ting maa man gøre, naar man kan, og ikke naar man vil, og vil man disputere om de Ting, saa er Grundene *for* mig, thi at gøre det forinden eller først nu, da Cæsars Sager var saa blomstrende, og han var i Italien og vendte tilbage som Sejrherr fra Afrika, syntes mig at give Hver, der ikke vilde Friheden, Lejlighed til at betjene sig af denne Frygt til Dække for sit ringe Mod; og ved at opsætte Daaden vilde man løbe uendelige Farer eller snarere bringe Staden i aabenbar Ruin, thi I véd, at der ikke pønsedes paa Andet end at lægge Tynge paa den og at give ud uden Fordel for Nogen, og ved at vælge en anden Tid, medens Herr Alessandro var udenfor Staden, syntes det mig, at der blev givet en stor Lejlighed for visse Borgere til at tage Herredømmet i Staden og at stemme førnævnte Herre til en eller anden Udvej (?) *) Angaaende det, at jeg flyede og ikke kaldte Borgerne sammen, og at jeg ikke viste en vis Omsigt efter Gærningen, som jeg foretog, da havde jeg ikke alene ikke gavnet Fædrelandet i nogen Maade, men vilde have sat mit Liv til derved, som jeg nu bevarer

---

*) Teksten hos Rastrelli er uklar, og i Manuskriptet er Stedet ulæseligt. Jeg indestaar hverken for min Læsemaades eller min Oversættelses Rigtighed.

frelst for en anden Gang at bruge det i dets Tjeneste, og dog havde jeg den Gang i Sinde at gøre det (o: ofre mit Liv), men Blodet, som i stor Mængde flød ud af min Haand, som havde faaet et Bid, lod mig frygte for, at jeg ved at gaa omkring skulde aabenbare, hvad der nødvendigvis maatte holdes hemmeligt en Stund, hvis jeg vilde udrette noget Godt, og saaledes besluttede jeg at drage ud af Firenze, i hvilken Anledning jeg ikke forsømte at gøre mig al den Flid, jeg kunde; men min onde Skæbne vilde, at den første jeg mødte, ikke troede mig,*) og saaledes vilde jeg kun spille Tid og maatte skynde mig videre for at finde En, der troede mig; derfra begav jeg mig til Mirandola for at søge, om Intet der lod sig udrette, og med nogen Fare gav jeg mig til at passere mistænkelige Steder, idet jeg stedse holdt fast ved det Haab, at Sagen dog ikke kunde falde til Jorden, eftersom det ikke syntes mig muligt, at vi efter saa mange Ulykker ikke burde tænke paa at blive enige, især da jeg vidste, at Hovedmændene stræbte efter dette og efter at føre deres Liv saaledes, at hver var paa sin Plads, og at hver Mistanke om, at nogen stræbte efter Eneherredømmet var udslukt, saa at Sagen let maatte lykkes; og sikkerlig var den lykkedes, hvis den Ene havde haft Tro til den Anden og havde ment, at retskafne Mænd frem for alle andre Ting maatte ville Fædrelandets Frihed og ikke dølge deres egennyttige Begærligheder med at sige, at de gør, hvad de gør, fordi de ikke kan gøre noget Bedre; ikke desmindre har jeg det Haab, at en Gang, naar de bliver bedre underrettede om Sandheden, vil dette Saar læges af sig selv, inden der gaar Koldbrand deri, og det kommer til at trænge til skrappere Lægemidler; thi I véd vel, at de duelige Læger, naar de vil

---

*) Det var Adelsmanden Aldobrandini hvem Lorenzo fortalte sin Daad, da han holdt Rast i Bologna paa Flugten.

fjærne en Sygdom, søger at gøre det først med det Gode; dog er jeg i Tvivl, om jeg hellere ønsker Sygdommen end Medicinen, naar jeg betragter den Elendighed, i hvilken denne kære Stad og dens Regering er nedsunken, men trods alt dette sørger jeg ikke over min Lod, da det synes mig, at jeg har vist Alverden, hvad der boede i mit Sind og tilfredsstillet Fædrelandets Krav i visse Maader; og det synes mig ikke, at jeg har lidt et altfor stort Tab ved at være udelukket fra et Fædreland, hvor der sættes saa liden Pris paa Friheden, idet jeg dog tillige har den Tilfredsstillelse at vide, at det ikke kan komme under nogen skrækkeligere Tyran. Hvis jeg havde tænkt, at dette Brev i nogen Maade kunde volde Eder Fortrædelighed, kan I holde det for sikkert, at jeg aldrig vilde have skrevet det, men det synes mig ikke, at det er kommet saa sørgelig vidt med os, at man ikke kan tale, dog naar I har læst det, vil I være sikre, om I brændte det, for at det ikke skal skade Eder, og nu har det jo naaet sin Bestemmelse ved at forklare, at jeg har bevist den Tillid, som jeg har til Eder, idet jeg er sikker paa, at I i den Tilstand, hvori jeg befinder mig, ikke vil undlade at forsvare min Ære, hvor det fornødent er, idet I aabenlyst aflægger Vidnesbyrd om mit sande Sindelag, hvilket jeg tror, at I har kendt før idag; thi saa stort har vort Venskab været, og uden at sige Eder videre end dette, forsikrer jeg Eder, at jeg i dette som i ethvert muligt Tilfælde vil være Eders Ven, som jeg hidtil har været, og jeg anbefaler mig til Eder og Eders Fader.

Venezia, 5. Februar 1536 ab Incarnatione.

Om Lorenzos Liv i Venezia i over elleve Aar efter hans Daad, vides Intet. Det er vist, at Hertug Cosimo ikke opgav sin Plan om at faa ham bragt af Dage, mærkeligt nok, at det ikke lykkedes ham før.

En skøn Dag var den lille Lorenzo gaaet ud, ledsaget af sin Morbroder Tommaso Soderini. Som han stod paa Hjørnet af Cecchino dalle Pomarancia og forrettede et naturligt Ærinde, saarede to af Cosimos Banditer, Volterra og Lesinino da Colle ham i Benet. Lorenzo faldt til Jorden. Banditerne truede Soderini, som flygtede, derpaa dræbte de den lille Lorenzo, som laa blødende paa Jorden, — efter Nogle ved Skud af Pistoler med forgiftede Kugler.

Hertug Cosimo var glad, men lod, som han selv ikke havde haft med Sagen at gøre. I et Brev fra Pisa af 6. April 1547 priser han Mordernes Uegennyttighed; de var brave Soldater, der ikke vilde modtage den lovede Betaling for at myrde Lorenzino, men et Brev fra Luigi Martelli til Historieskriveren Benedetto Varchi lader skimte, at Banditerne blev godt honorerede. Efter Mordet søgte og fandt de Asyl hos den spanske Gesandt i Venezia (saa vidt jeg kan faa det ud af Florens's Gesandt i Venedig Filippo Pandolfinis forfærdelige Kragetæer i et Brev til Hertug Cosimo af 26. Februar 1548).

I Arkivet findes i en Pakke en latinsk Gravskrift, som Giovanni Aldobrandini har ladet gøre over den lille Lorenzo. Om hans Grav véd jeg Intet, Epitafium er der næppe rejst over ham i Venezia. Det lyder saaledes i Oversættelse — hvis jeg ellers har læst rigtigt:

„Epitafium over Laurentius af Medici,
hvis høje Dyd, Raadsnildhed og umaadelige Kærlighed
til Friheden kom frem mod Alexander af Medici, Florens's
Tyran, i Aaret 1536 efter Frelsen ved Christo, i dennes

seksogtyvende Aar, som (gaar paa Lorenzo) tolv Aar*) efter den 26. Februar faldt for købte Drabsmænd i Venezia, saa at en Aand, der var født til Friheden, kunde hvile i en frisindet Stat.

Florentineren Johannes Aldobrandinus har sørget for at denne Marmorsten blev rejst, for at Alle kunne give den højeste Hyldest til hans Ry og Berømmelse, og for at selv han (Aldobrandini) derved kan yde sin Hyldest til den himmelske Styrelse og opfylde sit Ønske.“

Dermed ender Lorenzaccios Historie. Hans Daad var unyttig — en Skrift i Sand.

---

*) Varchi angiver Lorenzos Dødsaar 1547. Saa er det kun 11 Aar efter Alessandros Drab.

Hav røster.

Gennem det rugende Mørke, hvor aldrig et Ildøje vaager —
ej er der Lys over Land og ikke en Stjerne i Sky —
ud af det skjulende Øde og ind i de slugende Taager,
bag dig et brusende Hav og for dig et brølende Gny,
jagende om dig der mumler og vaander sig truende Tunger,
sagte som hviskende Vrede og skarpt som skingrende Raab,
Hysten af graasorte Ulve, der haster og halser af Hunger,
Genfærd, der vidende varer, og Havmænd, der hører hvert
Haab.

Haab? Har du Haab om at vinde, naar hver en Vej er dig
lukket?

Ejer du Lyst til at leve? Ikkun det døde har Liv.
Gemmer du Fryd i dit Hjærte, naar Søen hver Glæde har
drukket?

Levnes der Fred i dit Sind, naar Natten er fuld af Kiv?

Lyt, hvor det suser fra Havet med Raab, der kaldende ægger,
Kluk, som af fristende Latter, Lyd som af bristende Suk,
Stønningen, som en sig paa Lagen i Dødsqual stivnende strækker,
og Jamren, som en sig bøjed under et dræbende Hug.
Kender du det, der forfølger dig, rasende Raab eller Klage,
lydende Latter og Hulken, Sang eller Suk eller Harm? — —

Se, jeg har vundet mig Rigdom fra Oldtidens blegnede Dage,
 samlet mig sorte Juveler af Nætternes skælvende Barm, —
 Nætter, naar Skyheste hasted mod Lavmaanens rygende

Lue,

Nætter, naar fygende Vover graaned og stivned til Is,
 Dage, da Jævnøgns-Stormen ved Solsæt begyndte at true,
 Dage, da Maagerne aarle vejrede Død og Forlis;
 da var der Lyd et Sekund og det døved de brydende

Vover,

Raabn af modige Mænd, der forbitred i Dybet forsvandt,
 Hvin af de grædende Dreng, som Vandene hvirvlede over,
 Suk af graahærdede gamle, der spejded mod Kimingens

Kant!

Trods har jeg dødet og Eder og dirrende Læber jeg lukked,
 dem, der med spilede Fingre sig værged, til Øjet brast,
 dem, der slog Armen om Brystet og sov og af Voven blev
 vugged,

alle jeg tog i mit Eje og holder dem lige fast!

Stolteste Skuder jeg hærged, der sejled hovmodige trygge,
 frønnede Skrog, der dumdrstig styred paa Havet ud,
 enten for Ejeren voved af Armod sit Liv og sin Lykke,
 eller for én sad hjemme, og de maatte lyde hans Bud;
 selv under Magsvejr jeg høsted, naar vældige væbnede

Flaader

mødtes til Dyst og Døden hvisled i Blinken og Brag;
 mange jeg kender, hvis Liden og Lod er forgættede Gaader,
 jeg kun og Solen, vi véd det: der fejded et Skib uden

Flag!

Mange faldt hede i Havet og syded som slukkendes Emmer,
 mange med visnende Kinder dreves ad Dødsplankens Vej,
 sank og skreg og blev stille, og Søen tog deres Stemmer,
 én farer hen til en anden, og alle er ens i mig,

vandrende ind i det dunkle, der hader, saalidt som ynker,
 baarne ad navnløse Veje af Bændens fordølgende Strøm,
 alle med Panderne fured af tunge urolige Rynker —

plager dem Syn i Søvn og knytter de Haanden i Drøm? —
 alle med lukkede Læber og alle med stivnede Tunger,
 blinde, med stoppede Øren, dyssed i dybeste Blund —

dog har det Liv, hvad de mæled, det lyder, naar Søen
 sjunger,

raaber med Dødninge-Røster af Havets klagende Mund;
 ud af de brydende Søkløfter bobler det, breder det, stiger
 det,

hilser og hidser og kogler og ruller og dunder og ler,
 ind i det dragende Hvirvelsug synker det, rives det, viger
 det,

klynker og hulker og gurgler og kvæles og kan ikke mer.

Véd du, hvad Voverne mumler, forstaar du den Tale, de
 føre?

Ikke de Ord, der er døde, faar Lyd gennem Bølgernes
 Røst;

sælsomt af Søen forvanded de søger forsættelig dit Øre, —

bøj dig, o Menneske, bævende! grib i dit inderste Bryst!
 Hovmodig var du og lo: de var gemt, dine krybende Tanker:

Daad uden Vidne er død og de dunkleste Lyster fordulgt!
 Ingen kan øjne det Had, der stumt i Hjærtet sig sanker! —

Se, hvor du farer af Søens forraadende Røster forfulgt!

Er der en vogtende Viden og straffer en dømmende Hævner?

Nej! — men omkring dig og bag dig der fylkes en
 glammende Hær,

alle de lurende Tanker de river af Brystet og nævner,
 røber din ondeste Attraa, din Løndrift, dit vilde Begær,
 Mismod og Avind, der yngled som slimede Snoge i Hjærtet,
 giftige Ord, der skød Rod og dryssede Frø, da du tav,
 Spot, der var veg uden Brod, men Misundelsens Edder den
 hærded, —

hør, hvor det raaber imod dig over det hujende Hav,

følger dig, nager dig, svarer dig, minder og klager og varer —
 hvor vil du fly fra vort Aasyn, hvordan vil du dæmpe
 vort Skrig?
 Søg kun til dem, der er hos dig, men véd du, med hvem
 du farer? —

Se dig omkring over Dække, gaa til dem, du møder kun
 Lig.

Lig i den dukkende Forstavn og Dødninge- Hænder ved Roret,
 Lig i den kolde Kabys og brystne Blikke paa Vagt,
 vaagende døde i Køjerner, vaagende døde om Bordet,
 mellem et Mandskab af Lig er du lænket af Havets Magt, —
 døde og dræbte af dig, saavidt som du ævned og mægted,
 myrded af isnende Blikke, kvalt af ukærlige Ord,
 stungne i Bryst af det ene forsonende Haandslag, du nægted,
 Venner forgifted af Glemsel, alle er her ombord.

Rejs dig, gaa til dem, de venter dig — venter til Søen for-
 stummer —

se de mangfoldige Vunder, du slog uden Sten eller Staal,
 tag, hvad du gav dem, den borende Sorg og den graadløse
 Kummer,

drik til den beskeste Bærme din Utaks bredfulde Skaal.
 Nøler du, ræddes du, gemmer du Blikket bag Hænderne
 baade?

dækker du ogsaa de Øjne, der dybest i Hjærtet bor?
 døver du Havets Røster, der steder din Sjæl i Vaade,
 nævner din Gærning ved Navne og giver din Tanke Ord? —

Niels Møller.

Tre Digte.

Sommernat.

Dybt i Skoven, hvor den vilde
And bag Siv og Bregner bygger,
siddet Mosekonen stille
i den lune Nat og brygger,

brygger Æventyr og sære
Sagn fra underlige Tider,
mens de hvide Dunster langsomt
over Mosens Tuer glider,

glider ind, hvor Skovens Stammer
mørkt mod Nattehimlen rager, —
stille sidder hun og nynner,
nynner paa de gamle Sager,

tegner Skikkelser i Disen
med sin klamme Taagefinger,
mens det bruser gennem Skoven
blødt som Sus af Uglevinger.

Langsomt driver Maanedisen
 ud og ind om Lundens Stammer,
 mellem mørke Elle lyser
 Birkens Bark som hvide Flammer.

Hr. Ulrik.

De Flaggermus flyver ad Gluggen ind,
 og Maanen spiller paa Væg,
 Hr. Ulrik ligger paa Egebænk
 og stryger sit stride Skæg.

Hedt der er under Bjælkeloft
 og lummert lugter den Sod;
 Hr. Ulrik letter sin brede Krop
 at sadle sin Ganger god.

— »Fluerne sidde saa tykt og tæt
 og summe paa Kandens Bund;
 Øllet er drukket og Kanden tømt, —
 jeg fanger i Nat ej Blund!« —

Porten piber paa rusten Tap,
 Hr. Ulrik rider mod Skov,
 mørke Spor staar i duggraat Græs,
 hvor Gangeren fæster sin Hov;

tæt om Skoven har Nattens Dis
 sit side Silkeskørt spændt,
 St. Hansorm rundt i det vaade Græs
 de blege Stjærner har tændt.

Hr. Ulrik rider saa dybt i Skov,
 mens Midnatstimen gaar ind,
 køligt strejfe de Kviste smaa
 den Herres skæggede Kind.

Gangeren pruster med Mule mod Sti
 og snubler for Rod iblandt.
 — »Vejrer du Elver, min Gangef god?
 ret aldrig jeg Elver fandt!« —

Gangeren hugger i Tøjlen og staar,
 vil ikke løfte sin Hov;
 sagte drager den køle Vind
 sit Suk i den mørke Skov.

Hr. Ulrik skyder sin Hue paa Sned
 og stirrer i Disen ind.
 — »Hemmer mig nogen i Nat min Vej,
 han vogte sit gode Skind!« —

Disen leger for Nattens Vind,
 det hvisker saa tæt ved Sti:
 — »Hr. Ulrik! Hr. Ulrik! I være mig god!
 I ride mig ikke forbi!« —

Disen vifter for Vinden bort,
 og Maanen fælder sit Skær.
 — »Hr. Ulrik! Hr. Ulrik! I være mig god!
 jeg har jer saa inderlig kær!« —

Hr. Ulrik stirrer paa Stien frem
 og over de Buske ind,
 ser han tæt ved sin Ganger god
 en halvnøgen dejlig Kvind.

Hr. Ulrik ser paa de hvide Knæ,
 paa Skulder, paa Fod og paa Favn.
 — »Hvad vil I mig, Kvind? hvad gør I vel her?
 hvi nævner I saa mit Navn?« —

— »Hr. Ulrik! I løfte mig varlig op!
 I sætte mig paa jert Skød!
 Ude paa Mosen jeg véd et Sted,
 hvor Tuen er silkeblød!« —

— »Ja vel, jeg tager dig op paa Skød!
 men er du en Tudse kold,
 jeg bryder mod Sadlen din sveje Ryg!
 hel lidet jeg frygter for Trold!« —

— »Hr. Ulrik! I slaa om mit Liv jer Arm,
 da skal I vel føle for sand
 en Hud saa glat som det blanke Kær,
 der leger for Solens Brand!

en Hud saa blød som den Moses Muld,
 der bages for Sommerdags Sol!
 Hr. Ulrik! I finder slet intet Trold
 vel under min hullede Kjøl!« —

Hr. Ulrik løfter den Kvind paa Skød
 og rider helt snelt af Skov,
 mørke Spor staar i duggraat Græs,
 hvor Gangeren fæster sin Hov.

Hr. Ulrik rækker til Borgen hjem,
 før Dagens Time gaar ind,
 hos ham sidder paa Hesteryg
 en halvnøgen, dejlig Kvind.

Porten piber paa rüsten Tap,
 Hr. Ulrik rider i Gaard;
 blegner ved Gluggen den gode Klerk,
 saa ræddeligt Hjærtet slaar;

blegner ved Gluggen den gode Klerk
 og bliver alt mere hvid.

— »Hr. Ulrik! Hr, Ulrik! hvad har I vel gjort?
 rider I Elverfolk hid?» —

Munken mimrer med rynket Mund,
 saa fittigt de Bønner han be'r; —
 Hr. Ulrik stryger sit stride Skæg,
 — saa listigt den Herre ler!

Efteraarsaften.

Jeg sad ved Gribso en Efteraarsdag
 henimod Aften; en slørfin Regn
 daled gennem den stille Luft
 og lagde sin duggende Aande
 hen over Søens Spejl;
 langs Bredden stod Skoven i nøgen Ro,
 graa og ensom, efteraarsøde,
 med filtrede Buske langs Søens Rand
 og vaade Stammers stimlende Hjord
 ned over Bakkerne, vadende tavst
 i Somrens faldne Løv
 med Kronernes buklede Rygge
 mørke af Ruskregnens Væde.

Søen vugged mod Breddens Muld,
vugged saa varsomt en vissen Kvist,
gynged den ind og flytted den ud
og lagde hos den to visne Blade,
mens inde fra Stammernes stille Øde
et ensomt klagende Suk
drog ud over Søen.

Der stod for min Sjæl den Efteraarsaften
et eneste Billed — Døden.

Larmløs, kølig, en støvfin Regn,
der daler gennem den klamme Luft
og lægger sin duggende Aande
over en stilnet Sø,
mens Skoven efteraarsøde
ruger i evig Skumring
rundt om det sovende Vand.

Viggo Stuckenberg.

Tysk Naturalisme og Gerhart Hauptmann.

I.

Carl Bleibtreu, en Forfatter, i hvis vidtløftige Produktion *Kvantiteten og Kvaliteten* synes at staa i et afgjort omvendt Forhold til hinanden, har i det kritiske Arbejde, hvormed han troede at indlede den nye Æra i den tyske Skønliteratur og som han desaarsag gav den beskedne Titel: *Revolution der Literatur*, katalogiseret Tidens literære Personligheder under visse Hovedgrupper, paa omtrent følgende Maade. 1: den ældre Generations fodfaste Be-

rømtheder: Freytag, Heyse, Keller, Spielhagen; 2: Modeløverne: Ebers, Dahn o. s. v.; 3: Presse-Helgene: Paul Lindau m. fl.; 4: de moderne „Stürmer und Dränger“, det saakaldte „Junge Deutschland“. Om den Fremtids-skæbne, som venter disse respektive Forfattergrupper, fælder han, hvad de tre førstnævnte angaar, følgende kategoriske Domme: — om Gruppen Nr. 1: hvordan Efterverdenen vil bedømme disse Mænd, er uvist, men deres faste Plads i Literaturen vil de beholde; — om Gruppen Nr. 2: af blivende Værd er der intet hos dem; — om Gruppen Nr. 3: de er alle udødelige saa længe de lever.

Over Gruppen Nr. 4 derimod udstrækker han velsignende sine Hænder: den omfatter, indrømmer han, saavel Ukrudt som Hvede, men af dens Skød vil ialfald den nye Messias fremgaa.

Man kan vistnok allerede nu komplettere Hr. Bleibtreus tre kategoriske Domme med en fjerde over det „unge Tyskland“, som han selv stod for nær til at kunne overskue: denne literære Retnings Medlemmer, Hr. Bleibtreu selv ikke undtagen, staar næsten alle mer eller mindre foruroligende dybt i den Flod Lethe. Kun to, tre har revet sig løs fra Hoben, har taget Afstand fra den og stillet sig paa en mere fremskudt og bevidst Position, betegnet med Navnet „die naturalistische Schule“. Til dem knytter sig for Øjeblikket Tysklands literære Fremtid.

Hr. Bleibtreu havde afsluttet sin Artikel om det verskrivende „junge Deutschland“ med disse Ord: „saa snart de skriver Prosa, d. v. s. har noget at sige, skal vi atter tales ved;“ og Fortalen til Bogens andet Oplag endte med et Citat af en ihjeltiet Digtning, som havde den stolte Titel „Promethidenloos“ og hvis Forfatter bar det fuldkomment obskure Navn *Gerhart Hauptmann*. Naar man betænker, at dette blev skrevet 1886, kan man med fuldt Føje tillægge det Hædersbetegnelsen Profeti. Prosaen er kommet, og det er Gerhart Hauptmann, som har bragt den.

De mest bekendte og lovende Repræsentanter for „den naturalistiske Skole“ turde, foruden Hauptmann, være *Hermann Bahr*, *Heinz Tivote* samt Forfatterfirmaet *Arno Holz* og *Johannes Schlaf*.

Den førstnævnte er gennem sin nylig udkomne Bog *Zur Kritik der Moderne* fremtraadt som den nye Retnings Æsthetiker og Kritiker. Han har mange Forudsætninger for at kunne opfylde dette vigtige Hverv: han ejer Syd-tyskerens Modtagelighed for forskelligartede Indtryk og Forstaaelse af afvigende Grupper og Individualiteter, han finder de sikkert karakteriserende Billeder og Ord samt

den rigtige Nuance i Farve- og Toneskalaen, han har i sin Opfattelse og Skildring af literære Fænomener noget af Lyrikerens Bøjelighed og Blødhed. Nogle blandt de Unge sværger ogsaa paa hans Arbejde som Troende paa en hellig Kodeks; at særlig de unge Malere i ham ser en Kunstkritikens Messias, er ganske naturligt; thi hvad han har skrevet om moderne fransk Kunst er første Rangs. Dog synes Hr. Bahr mig endnu at savne saavel en helstøbt Stil som et helstøbt kunstnerisk Ideal, det vil i sidste Instans sige den selvbevidste og helstøbte Individualitet, der alene formaar at give Basis og Form til en literær Stræben. Hans Sprog — i dets bedste Partier fuldt af Ild, Farve og Stemning, af Livets Bevægelighed og artistisk Raffinement, — svinger imellem to Poler: i nogle af de Smaastykker, hvoraf Bogen bestaar, arbejder han med det tunge, abstrakte Ordforraad og den Skrivemaade, som er Arv fra den spekulative Filosofi, medens han andetsteds anvender parisisk Føljetonstil. I sit Drama *Die grosse Sünde* har Hr. Bahr ofret til hvad han som Kritiker kalder den naturalistiske Problemdigtning, d. v. s. den Art Poesi, hvis fornemste Repræsentant Ibsen er og hvis Ejendommelighed er Bestræbelsen for paa kunstnerisk Vis at anbringe Tidens almindelige Tankeindhold i naturalistisk Form. Det handler om en Mand, som gaar til Grunde, fordi han i den moderne politisk-social Kamp sætter hele sin Person ind med en naiv Ærlighed, der aldrig har reflekteret over sig selv, — en af de „Uforsonlige“, som Garborg kunde have ønsket —; med dette Motiv er sammenknyttet et Kærlighedsmotiv. Skuespillet, som berører Strømninger indenfor det liberale Parti i Østrig, er grovt sammentømret. Men just dette, at Forfatteren konsekvent og udelukkende anvender de faa og stærke Midler, giver ogsaa Stykket dets helstøbte Karakter. Fjerde Akt, hvori Digteren med store, brede Penselstrøg tegner Brydningen mellem to usammensatte Mennesker og mellem Lidenskaber, der ikke er undergaaet nogen-

somhelst Nuanceringens Afsvækkelse, rummer en storlaaet, impressionistisk Psykologi, som minder om Strindberg; Slutningsakten er en grandios Fantasi, en fête funébre i Poes Genre, mættet med mørk lidenskabelig Stemning, og alle Stykkets Personer er malede med to tre Farveklatter i den kraftige impressionistiske Stil. Hermann Bahr staar saaledes halvt som et Løfte med sine rige og mangesidige Muligheder, halvt som en Personlighed; hans Sjæl er som et udmærket Spejl, der med samme Nøjagtighed gengiver ethvert Fænomen, som glider hen forbi dets Flade, men ikke formaar at fastholde et eneste. Han kan gribe det flygtige og konturløse, han ejer Evnen til det lækre Interiørmaleri og han kan paa samme Tid forme en Dialog som hugget i Sten. Han kan bevæge sig i den sirligste Menuet-Takt og skrive i Rococo, men han kan ogsaa med Syvmileskridt vandre fra det moderne Kultur menneskes glatte Overflade ned til den Ubevidsthedens Bund, hvor Vilddyret slumrer ved Siden af den højeste Civilisation og den ærlige Mand og Forbryderen flyder sammen. Hans literære Bane er endnu kort og viser sig hovedsagelig som en Vandring efter Indtryk: han viser sig stopfuld af saadanne fra de forskelligste Milieu'er, Østrig, Schweiz, Spanien, Paris.

Heinz Tovote er den eneste blandt de unge, som ikke synes at respektere den gængse Fordom, at den dramatiske Form skulde være den eneste saliggørende, og som søger at uddanne sig til en moderne Romanforfatter. Han fremtræder i sin tykke Roman *Im Liebesrausch* som Sensualisten i den unge Kohorte. Han er en født Adept af Formernes og Farvernes, Natur- og Sjælsstemningernes lækre Videnskab; han ser og nyder den skjulte Ejendommelighed i Dannelsen af en Kvindes Øre, og hans Sprog kan undertiden faa den varme Glød, som kun den levende Hud, det unge Jomfrulegemes Karnation besidder. Hans Roman, som behandler Manon-Lescaut-Themaet, har vel nok sine Fejl: Udmalingen er, trods sin Elegance, næsten pedantisk

minutiøs, og Psykologien bliver af og til saa lavvandet, at man ikke engang kan stikke sin Lillefinger deri uden straks at naa Bunden.

Det literære Siamesepar *Arno Holz* og *Johannes Schlaf* repræsenterer fortrinsvis den nøgterne, upersonlige, objektive Virkelighedsskildring. Deres Skuespil *Die Familie Seelicke*, der nylig opførtes paa *Freie Bühne*, er den bedste Illustration til det her i Tyskland nye Evangelium om den „objektive Naturalisme“. Det er i Virkeligheden intet andet end en dialogiseret Novelle, et Stykke uforarbejdet Hverdagsliv, lagt til Rette for at kunne præsenteres i et Værelse, som adskiller sig fra den allervirkeligste Virkelighed ved at have kun tre Vægge istedetfor fire. Et Interiør af en Juleaften hos en Gennemsnits Berliner Smaaborgerfamilje, i hvis jævne og monotone Tilværelse Kampen om Brødet raser som en Pest, — intet andet. Men Skildringen er saa ægte, at det snævre Motiv udvides til et momentvis rystende Symbol af Hverdags- og Gennemsnitslivets ord- og bundløse Elendighed.

„Objektiv Naturalisme“ — saaledes lyder i Virkeligheden Feltraabet, under hvilket de Unge drager i Kampen. I Skandinavien er man jo allerede begyndt at komme paa det rene med, at den Frase egentlig ikke var andet end den literære Impotens' Tiggerdragt; de mange og store Synder, som i de sidste to Decennier er begaaede i den Guds Navn, har uhjælpe ligt bragt dette i Miskredit. Her derimod er man nu først naaet til det Punkt, paa hvilket vi derhjemme stod allerede for ti à femten Aar siden. Tyskland er blevet ført dertil med samme historiske Nødvendighed som Skandinavien; rimeligvis vil ogsaa Følgerne blive de samme, Udgangen og Opløsningen ens. Det Onde, som her skal overvindes i den „objektive Naturalisme“s Navn, var af samme Art som derhjemme, men af langt værre Natur; Medicinen maa derfor maaske anvendes i stærkere Dosis'er. Om saa er, vil det dog

kun fremskynde Forstaaelsen af, at den „objektive Naturalisme“ kun er et Gennemgangsstadium, en Modgift, et homøopatisk Lægemiddel; og maaske vil det blive Tyskland forundt af denne Larve at udklække den attraaede Sommerfugl, Varslet om den drømte Poesiens Sommer, hvor souveræne Fantasier vokser tropisk og store Aanders Drømme maler alle Horisonter fulde af Fremtidssyner. For at forberede denne Æra, gælder det om at hævde den kunstneriske Værdiløshed hos denne ydre Verden, som er en og samme og uforanderlig for os alle, samt at forlægge hele Tyngdepunktet over til det subjektive og indre Liv, i hvis hemmelige Udviklingsprocesser det eneste virkeligt nye dæmrer, det eneste absolut enestaaende, det som det kommer an paa at fange, inden det flyer, — Spirejorden og Spirefrøet for alt som skal komme —, at fastslaa den Sandhed, at det er mere værd for Digteren at gribe de Øjebliksbilleder, der tegner sig paa Sjælens Baggrund, som Scenerier i den hastige og intense Belysning af et Lyn i Natten end at afspejle eller omfavne de Genstande, som staar jordfaste om ham og os alle.

Jævnside med Naturalismen i Digtningen løber i det nutidige tyske Kulturliv en anden Strømning, med rigere Kildeaarer, med bredere og dybere Leje, der sikkert vil optage den og mange andre mindre Bifloder i sig. Den er kommen tilsyne i en Bog, som udkom for kort Tid siden: *Rembrandt als Erzieher*, af en anonym Forfatter. Denne Bog er i alt, hvad den ejer af dygtigt, af Livskraft og blivende Værdi, en Kommentar til Nietzsche, denne den største af alle Antinaturalister. Dens Grundtanke er Individualismen, Subjektivismen i Kulturen; den vil, med den nederlandske Maler som ypperste Eksempel, hævde den store, stærke, dybe Individualitet som Kulturmagt. Den gør Front imod den specialistiske Aand, som behersker Nutidens Videnskab; og hvad er i Virkeligheden den objektive Naturalist i Kunsten andet end

en Tvillingbroder til Faglærdommens bedrøvelige Professor-type? Den ene fordyber sig i Studiet af en Fluevarietetets Ben eller i det græske *an*, den anden sammensyer en Novelle af nogle Dagbogsoptegnelser; det høje Udsigtspunkt, som alene kan give et Overblik over Genstanden indbyrdes Stilling og Sammenhæng, og Dybet, hvori Fænomenernes fælles Urrod skjuler sig, — alt dette, Horisonterne og Synthesen, er faldet bort. Den moderne Aand betragter Tingene historisk-kritisk, som rene Studieobjekter, hvorpaa Forstanden, Øjet, Haanden kan prøves og øves, omtrent som Barnet river sit Legetøj itu for at se hvad der er indeni; det gælder nu for den enkelte Personlighed at fornemme sig selv saa dybt, at den derved trænger ned lige til de nationale og Race-Aflejninger, hvor de hemmelige Kildeaarer springer frem, som alene kan lædske de kommende Slægter. Den højeste Individualitet er som Aloëns Blomst, der springer ud hvert hundrede Aar; den er Afslutningen og Fuldendelsen paa den forløbne Udvikling; og den gemmer i det Frø, som dannes inde i Kronen, hele den kommende.

Imidlertid — dette er Fremtiden; Nutiden betegnes i den tyske Literatur af Naturalismen, og dennes ypperste Mand er Gerhart Hauptmann.

II.

Langt ude i Charlottenburg bebor han en Hjørnelejlighed, hvorfra han har en vid og fri Udsigt til alle Sider over Spreestaden og dens Omegn. Det er næsten halvt Landsby, han her har om sig, med Landsbyens Stilhed saavel som dens Horisonter, og han elsker begge Dele, et Friluftsmenneske som han er, — Horisonten, hvor Øjet kan vænnes til at se langt, Stilheden, hvori det vender sig indad mod Sjælens Dyb. Han kom selv og lukkede op, første Gang jeg besøgte ham, — ung,

blond, et Ansigt med monumentale Linjer og nervøse Træk. Jeg fandt i ham et af de Mennesker, hvoraf man straks i det første Mødes første Øjeblik har et bestemt, instinktivt Indtryk, hvis Rigtighed det nærmere Bekendtskab kun tjener til at bekræfte. Hans Naturel har dybe, bløde Aflejringer, der optage alt i sig og hvori alt sætter Mærke, som lader sig modificere og omforme; men under en bestemt dragen Linje ligger den individuelle Urgrund som haarde, urokkelige, uforanderlige Granitlag. Han har den gode Selvsikkerhed, som følger med Bevidstheden om at være uafhængig af alle og alt, den naive, ubekymrede Ligefremhed, som er ejendommelig for Mennesker, der aldrig engang har nærret den Tanke at veje sine Hensigter og Ord paa Interessernes Vægt.

Gerhart Hauptmann er født d. 15. Novbr. 1862 i Salzburg i Schlesien, et bekendt Kursted for Lungesyge, beliggende ved Foden af Sudeterne. Faderen var Hotelejer dér, Moderen tilhørte en gammel schlesisk Embedsmandsfamilie. Han gennemgik Folkeskolen i sin Fødeby og kom i 12 Aars Alderen til Gymnasiet i Breslau, hvor han opholdt sig i fem Aar uden at gøre synderlige Fremskridt i Lærdom og plaget af uovervindelig Hjemvé. Imidlertid indtraf en Katastrofe i hans Familje, idet Faderen gik fallit; der fandtes nu ingen Midler til Sønnens Uddannelse, og denne tog imod en Opfordring fra en Onkel om paa dennes Gods at overtage Posten som Overopsynsmand med Arbejderne. I denne Tid modtog han Paavirkninger af Pietismen; den religiøse Fanatisme greb ham saa dybt, at han omgikkes med den Plan at rejse hjem og omvende sine Slægtninge, særlig Faderen, der var en erklæret politisk Frihedsmand af Generationen fra 48. Efter et Par Aars Forløb havde denne atter arbejdet sig op til Velstand. Sønnen blev nu sendt til Kunstsikolen i Breslau, følte sig dog ikke videre opbygget hverken af Kammeraternes Liv eller Lærernes Undervisning og rejste

til Jena, hvor han et halvt Aar hørte Forelæsningerne og særlig gjorde sig bekendt med den moderne Naturvidenskab. I Jena forlovede han sig, endnu ikke tyve Aar gammel, med sin nuværende Hustru og tilbragte nu nogle stille og lykkelige Maaneder paa hendes Familjes Gods i Nærheden af Dresden. Det var i denne Tid Hauptmanns bestemte Hensigt at uddanne sig til Billedhugger; han gik derfor, ifølge god gammel Tradition, til Rom, men ikke den nærmeste og sædvanlige Vej til Lands: han gik i Hamburg ombord i et Koffardiskib og gjorde med dette den lange Tur rundt om Frankrig og Spanien som eneste Passager. Tyve Aar gammel bor han i Rom og arbejder med rasende Flid i Marmor og Gips. Midt under dette angribes han af en voldsom Tyfus, og i den lange Rekonvalescenttid, under hvilken det af Lægerne var ham forbudt at arbejde, beskæftiger han sig med Skriverier, undfanger Planer og gør Udkast. Fra nu af var hans Interesse delt mellem Billedhuggeriet og Skønlitteraturen; efter Hjemkomsten til Tyskland besøger han vekselvis Akademiet i Dresden for at lære Tegning og Universitetsforelæsningerne i Berlin. Tilsidst slog han sig med sin Familie ned i Erkner, en lille By lige ved Berlin og øst for denne; her har han tilbragt de tre sidste Aar, sysselsat med at skrive Bøger, baade mange og tykke, som han dog nu alle selv desavouerer og hvoraf en Del er forbleven i hans Skrivebordsskuffer. Blandt disse Arbejder var imidlertid ogsaa Dramaet *Vor Sonnenaufgang*, hvis Opførelse sidste Efteraar paa den herværende *Freie Bühne* betegner det store Vendepunkt i Hauptmanns offentlige Liv og tillige Naturalismens Indtog i det indtil da altfor klassiske Tyskland.

Hauptmann er, som sagt, for Tiden bosat i Berlin, og han mener selv, at han fremdeles vil slaa sig til Ro her. Men han er en vældig Turist, og elsker med Familie og alt sit Habengut at foretage smaa Lystrejser til det store

Fædrelands forskellige Centrere: Zürich, Hamborg o. s. v. Det er hans Hensigt fra Erkner, hvor han allerede er begyndt at tilbringe Ferietiden, det kommende Efteraar at styre Kursen til Kjøbenhavn for dér at tilbringe Vinteren og studere skandinaviske Forhold.

En smuk April-Formiddag, under en Spadseretur gennem Thiergarten, som just var ifærd med at klæde sig i sin lysegrønne Foraarsdragt, fortalte Hauptmann mig alt dette og meget andet om sig selv og sit Liv. Hvad der uvilkaarligt paatrænger sig enhver ene og alene af de rene, nøgne Fakta, som jeg har refereret, stod endnu mere levende og endnu klarere for mig, da jeg havde Manden selv ved Siden af mig, hørte Stemmen, så Blikket, — med ét Ord: vandrede midt i hans Personligheds Atmosfære. Paa denne Maade at gaa sin egen Vej, uden Tvivl, uden Frygt, ja endogsaa uden Overlæg, i den Trods, som ikke er andet end nobel Natur, er i hvert Fald svært respektabelt; men i Nutidens aandeligt saavelsom legemligt uniformerede Tyskland at hævde sin personlige Ejendommelighed og sin individuelle Selvdannelsesret, er en virkelig Kraftprøve, en Gærning, som hæder Karakterens Staal og som har Betydning som Eksempel til Efterlignelse.

III.

Vor Sonnenaufgang foregaar ude paa en schlesisk Bondegaard. Familjen er en Mellemting mellem Bønder og et højere socialt Lag. Paa Væggen bag Spisebordet hænger et Billede forestillende en Tospændervogn med en Kudsk i blaa Bluse: det var Farfaderen, der maatte ophjælpe de knappe Finanser ved at køre Fragt, da Jorden ikke gav tilstrækkeligt Udbytte. Faderen, Bonden Krause i Stykket, fristede samme Skæbne i sin Ungdom; men saa opdagedes der Kul paa Ejendommen,

og nu tjentes der Penge i saa rigeligt Maal, at Overfloden lyser den Fremmede imøde af alle Døre og Vinduer. I al denne Rigdom vælter Familjen Krause sig som Svinene i deres Sti. At opregne alle de smaa umoralske Forsyndelser, som Medlemmerne er befængte med, vilde være vanskeligt; man kan holde sig til de rigtigt fuldendte og kulsorte Synder og endda faa en ganske smuk Blomstersamling. Til at begynde med er Familjen fordrukken: Faderen tilbringer Nætterne paa Kroen, der ligger lige bagved Gaarden; Stedmoderen giver ikke sin Herre og Mand noget efter i saa Henseende; den ældste, gifte Datter gaar samvittighedsfuldt i sine Forældres Fodspor, hendes første Barn dør i en Alder af tre Aar, fordi det er kommet til at drikke en Flaske Æddike i den Tro, at det var det *Aqua vitae*, som det allerede i sin ikke meget fremrykkede Alder har lært at skatte, og hendes andet Barn kommer dødfødt til Verden. Med Familjens Moral staar det ikke stort bedre til. Stedmoderen tilbringer blide Nætter sammen med en ung Nabo, der er udkaaret til den yngste Datters Mand; Svigersønnen, en Ingeniør, som har taget den rigeligt forgyldte Bondedatter til Hustru og derefter svindlet og snydt sig en enorm Rigdom til, har Hensigter med Svigerinden; Faderen betragter ugenert sin egen Datter ene og alene som Kvindemenneske, naar han ud paa Morgenen tumler hjem fra Kroen.

Blandt alle disse Dyr straalder den yngste Datter, Helene, som en Engel fra Himmelen. Som hendes mandlige Pendant i Stykket optræder en Fremmed, der er kommen til Egnen. Han hedder Loth, har været indviklet i den socialistiske Leipzigerhistorie, har siddet i Fængsel i to Aar, dernæst udvandret til Amerika med nogle ligesaa naive Aandsfrænder for dér at grunde Lyksalighedens tusindaarige Rige, men er vendt tilbage til den gamle Verden, efterat den smukke Sæbeboble er bristet. Han er nu kommen til de schlesiske Grubedistrikter for at

studere Arbejderbefolkningens Forhold, og det viser sig, at Egnens Potentat, Bonden Krauses Svigersøn, Ingeniøren Hoffmann, er en af hans intimeste Ungdomsvenner. Loth er en uomtvistelig hæderlig Mand, der kun har en Smule for mange Principer; først og fremmest er han aldeles Afholdsmand i Retning af Drik, og han har aflagt Ed paa ikke at tage til Hustru en Kvinde, som paa Grund af en eller anden nedarvet Disposition er ude af Stand til at føde ham sunde Børn.

Helene og Loth forelsker sig øjeblikkeligt i hinanden; de føler sig instinktmæssigt beslægtede og tiltrukne af hinanden, som to ærlige, gode, friske Naturer, stillede alene midt i denne Mudderpøl af en Familje. Saaledes opstaar den tragiske Konflikt. Loth faar at vide, at Helene tilhører en Slægt, som af Degenerationens ubøjelige Love drives mod sin Tilintetgørelse, at Drikfældighedens Drift slumrer i hendes Blod og at ingen Magt i Verden kan drive den ud deraf. Han ofrer sin Lykke for sit Princip og gaar sin Vej; den unge Pige, som føler at hun staar i Smuds lige til Halsen og for hvem denne Fremmede var det eneste, som endnu holdt hende oppe, tager sit eget Liv, som hun véd er dømt lige fra det laa i Moders Skød.

I *Das Friedensfest* introducerer Hr. Hauptmann os i en ganske anden Kreds: en borgerlig Familie i Nærheden af Erkner i Mark Brandenburg. Familjens Forhistorie er i sine Hovedtræk følgende. Dr. med. Fritz Scholz har i en Alder af 40 Aar, efter et bevæget Liv som Læge i tyrkisk Tjeneste og paa Rejser i det fjærne Japan, ægtet en sekstenaarig Pige. Selv en uroligt foretagsom Aand, der har tilegnet sig hele Tidens Dannelse og stadig ruger over vidtløftige Projekter, har han pludselig trukket sig tilbage til denne bortgemte Afkrog ved Erkner sammen med denne unge Kvinde, hvis aandelige Niveau karakteriseres derved, at hun endnu var fuldt og fast overbevist

om, at man kunde se Amerika som en Stjerne paa Himlen. Naturligvis kom de to Ægtefæller til at trække det ægteskabelige Læs yderst ujævnt. Gensidig Forstaaelse, indbyrdes Agtelse og Kærlighed fandtes ikke; Mandens urolige Temperament, indestængt i en snæver Luft og bøjet indad til Kredsgang i sig selv, begyndte at snurre rundt; irriterende Partikler fyldte den Hjemmets Atmosfære, hvori Børnene voksede op. Degenerations-symptomerne antager stadig større Proportioner hos Faderen; han tvinger tyrannisk Sønnerne til abnormt anstrængende Studier, kun for at irritere Moderen, og engang betror han sine egne Tjenestefolk — forøvrig uden nogensomhelst Grund — at hun har været ham utro med en ung Mand, Kammerat af Sønnerne, der som Gæst opholdt sig i Huset. Det indeklemte syge Had, som er opstaaet hos Sønnerne imod Faderen, giver sig hos den yngste, der har hørt paa den grimme Bagtalelse, Udtryk deri at han korporligt mishandler sine Dages Ophav. Nu sprænges Familjen. De to unge Mænd begiver sig ud i Verden, Gud i Vold, døjer alleslags ondt og kæmper sig ved egen Kraft frem gennem Genvordighederne. Faderen selv siger Familjen Farvel og flakker om paa Maa og Faa i mange Lande uden Maal og Med, medens Moderen og Datteren aarevis sidder alene hjemme paa Godset ved Erkner.

Det er Juleaften hos Familjen. Den ældste Broder, Robert, har, sin Sædvane tro, indfundet sig ved den hjemlige Arne for at fejre Højtiden hos Moder og Søster. Den yngste Søn, Wilhelm, der ligesom Faderen har holdt sig borte fra det Sted, som har været Vidne til hans pietetløse Daad, er af den Pige, som han har faaet kær ude i den vide Verden, og hendes Moder bleven overtalt til sammen med dem at besøge Fædre hjemmet. De belaver sig alle paa efter gammel god og vanlig Vis at fejre Juleaften, da — som en Afdøds Genfærd — Faderen

aabenbarer sig. Og saa foregaar da den tragiske Fredsfest, hvorom Dramaet handler.

Det hele er en Strid om en Menneskesjæl mellem to fjendtlige Magter, to Grupper af Mennesker. Paa den ene Side Familien Scholz, paa den anden Familien Buchner; midt imellem dem, bunden til begge, staar Wilhelm. Fader Scholz er en 70aarig Original, dreven af en Uro, som savner Grund og Maal, som aldrig er vaagnet til Bevidsthed om sin egen Art, men som ufravigelig følger ham i Hælene, som Skyggen Legemet, — plaget af Forfølgelsesmani og søgende at bedøve de onde Aander, som driver deres Galehuslege i hans Sjæl, med Rejser og Drikkelag. Moderen er et beskedent Intet, som er gaaet paa Naale i saa mange Aar, at hele hendes Væsen er som et eneste Saar, der smerter ved den blotte Tanke om Berøring, — halvt vanvittig under Indflydelsen af denne sygdomsbeftængte, nerveødelæggende Atmosfære, som hun i hele sit Ægteskab har følt om sig, uden at hun har kunnet komme til Bevidsthed om dens egentlige Væsen eller Sammenhæng. Auguste, Datteren, 29 Aar, har uafbrudt levet i et uudholdeligt, monotont, intimt Samliv med Moderen uden nogensinde at komme udenfor Godsets Grænser og uden at have faaet saameget som en Draabe Tilfredsstillelse for den unge Kvindes fysiske og sjælelige Atraa; derfor, takket være yderligere Familjens Degenereren, bitter, misundelig, irritabel. Robert viser en anden Variation af samme Type: færdig med alt, sparkende til alle Illusioner, paa det Rene med Familjens og sin egen Udygtighed for Livet, brutal og misundelig mod al Lykke, som han ser hos andre, fordi han véd, at den aldrig kan blive hans.

Med Blodets Baand og med Baandet af mange Aars intime Samvær er Wilhelm bunden fast til disse syge Mennesker. I Bund og Grund gode, letbevægelige, stemningsbløde, staar de dog alle under Tryllemagten af

Degenerationens Aand; og det er ikke alene sygelig Ophidselse, naar Wilhelm fortvivlet udbryder, at de alle synes at have stiftet et Komplot mod hans Lykke. Med andre Traade, med den unge Mands Kærlighed til sin Pige og med den Sundes Kærlighed til Livet, er Wilhelm bunden til Familien Buchner, Moder og Datter: enkle, usammensatte, ligefremme Mennesker, af den Slags som kan leve Hverdagsliv og hvis naturlige Milieu er Gennemsnitslykken.

Der staar en Kamp paa Liv og Død denne Juleaften om den unge Mands Sjæl og Lykke mellem de to fjendtlige Magter, — dobbelt uhyggelig fordi den egentlige Kamp udfægtes i det usynlige, i de underjordiske Regioner, hvor Gud Fatum fører Enevoldssceptret. Faderen segner under den knusende Vægt af voldsomme Sindsbevægelser; Robert vender det Hjem Ryggen, som rummer en hadet Fader og en Broders Lykke; Moderen er og bliver samme opløste, centrumsløse Væsen som hun altid har været; Søsterens sidste Handling er et Blik fuldt af Had paa det unge Par, som hun formoder vil vove at række hinden Haanden over hendes Faders Lig til Kamp mod Familjens onde Dæmon; og det unge Par endelig gaar, efter at have svinget mellem det lyseste Mod og den mørkeste Haabløshed, Haand i Haand, med oprejste Hoveder og fast Vilje ind i det Værelse, hvor Faderen ligger Lig som det skræmmende Symbol paa Arvelighedens Magt i Menneskens Børn og hvor det gælder for den unge Mand at stirre sin sandsynlige Skæbne i Øjet uden at blinke.

Man behøver ikke at være i Besiddelse af overdreven Skarpsindighed for at opdage, at Hauptmann har gaaet i Skole hos Ibsen, Zola og Tolstoy — „de tre Naturalister“, som tyske Blade med frygtelig Begrebsforvirring elsker at rubricere dem. Man læser ikke *Vor Sonnenaufgang* uden uvilkaarligt at mindes *Mørkets Magt*, ligesaa lidt som man

kan isolere *Das Friedensfest* ud fra Forbindelsen med *Gengangere*, og Arvelighedsproblemet fra *Rougon-Maquart* er jo i begge Hauptmanns Skuespil den Aksel, hvorefter alt drejer sig. Men denne Indsigt behøver ikke at gøre En blind for den ægte Individualitet, som indblæser sin levende Aande i dette Laangods; og hvordan skulde ogsaa en ny tysk Literatur kunne skabes, uden at der fandt en Tilknytning Sted med Samtidens literære Udvikling just paa det Punkt, hvor den i Øjeblikket synes at eje størst Livskraft?

Jeg tror, at naar et eller andet af de Problemer, hvormed Tiden sysselsætter sig, af en Digter behandles fortrinsvis for alle andre, maa man søge Grunden dertil i, at just dette Problem kan finde Ræsonnans i hans Naturel og i hans Oplevelser. Den ægte Individualitet har, ifølge sit Væsen, udprægede Sym- og Antipatier, og hvad der ikke har en rent *personlig* Interesse, er og bliver *adiaphora*. Det er under alle Omstændigheder betegnende, at denne unge Forfatter i begge sine Begynderarbejder, saa grundforskellige de end er i deres Art, har arbejdet med et og samme Emne: et Tidens Barn, hvis Ideal er den sunde, naturlige, jævne Livslykke, men som af Skæbnen er bleven sat i et Degenerationsmilieu, mod hvilket han maa kæmpe for at realisere sit Ideal. Jeg synes at høre under denne „objektive Digtning“, som Hauptmann endnu dyrker, ligesom et sagte Spil, der trænger igennem trods alle Hindringer — et sagte Spil af personlige Stemninger, af subjektive Sjælebevægelser, af individuelle Interesser og Tilbøjeligheder; og jo længere jeg lytter til Melodien, des tydeligere skælner jeg af hvad Art den er: Visen om Tidens Ungdom, som tørster efter en simpel og naturlig Lykke, efter et Liv i Hverdagsforhold, men som derved føler den hæmmende Bolt dobbelt tung om Foden. I *Vor Sonnenaufgang* var denne Konflikt af en temmelig overfladisk Beskaffenhed: Modsætningen

til Loths Fremtidsdrøm og Livsideal ligger udenfor ham, og det er kun et skrøbeligt Princip, som hindrer ham i idetmindste at forsøge at gribe sin Lykke. I *Das Friedensfest* derimod er Problemet betydeligt mere indviklet og uddybet, idet den onde Dæmon sidder med sine Klør i Wilhelm Scholz's egen Sjæl, behersker hans Blod og Nerver og hele Menneske. Og karakteristisk nok: den Konflikt, som Forfatteren har anset for uløselig, hvor den optraadte under en relativt mild Form som i *Vor Sonnenaufgang* — overfor samme Konflikt staar han helt fortrøstningsfuld, da den filtrer sig sammen paa en saa ond-artet Maade som i *Das Friedensfest*.

Der er maaske intet i Hauptmanns Digtning, der er saa nationalt, saa typisk tysk som hans Kvindeskikkelser. Naar man den ene Dag har flaneret paa Kjøbenhavns Gader og saa den følgende vandrer gennem Berlins, virker Forskellighederne i Kvindernes Udseende næsten som en Aabenbarelse, i hvis Lys man sér to Folk og to Kulturer i Kontrast med hinanden. Berlinerinderne har tydeligt nok været under en mægtig Paavirkning af det preussiske Militær: med en Holdning stram som en Løjtnants, med store Fødder og endnu større Skridt, med Ansigter uden det individualiserede Udtryk, som følger med Forfinelse, synes de uomtvisteligt skikkede til at opfylde deres rent menneskelige Bestemmelse i Lighed med deres darwinistiske Forfædre, men derimod ganske utilgængelige for et mere nuanceret Mellemværende. De har øjensynlig saa længe afpasset sig for Idealet Officeren, at de er blevne unydelige for alle dem som — uden nogetsomhelst Raffinement — kræver en Smule mere af *det* evigt kvindelige, som bedst fremkommer i den størst mulige Afstand fra Militærkasernerne. Hvis man gaar ud fra denne Type af Kvinder og saa forestiller sig den bedste, ideale Art indenfor den, saa har man de Hauptmannske Kvinder: Helene, Ida. Deres centrale Særmærke

bestaar i deres udifferentierede Naturel. Deres Blik er klart, aabent, ligefremt, men paa samme Tid saa monotont udtrykssløst, saa individuelt tomt, at man kunde ønske at se blot en lille bitte Smule Skygge glide hen over den ensformig lyse Flade. De simplificerer Livet saa hjerteligt indskrænket, at det formelig kribler En i Fingrene af Lyst til at instruere deres Nerver til at spille mere sammensatte Melodier. Deres Kærlighedsideal er i Slægt med Pionen; kommer det rigtigt højt kan det blive til en Rose; men de vilde Markblomster kender de lige saa lidt som de udsøgte Drivhusplanter. Men gode er de, gode som Sommervejr, sunde som velplejet Agerjord, fagre som Græsmarker, og trofaste mod deres Mænd som en preussisk Officer mod sin Instruks. Imidlertid, som sagt, Hauptmanns Kvinder er indenfor deres Genre *first rate*, og som Typer, fremstillede af en virkelig Digter, er de virkelig interessante. Der staar formelig ud fra dem det unge, kraftige Kvindelegemes Mælkeduft, som Kvinden har tilfælles med Barnet; og selve deres usammensatte Trofasthed kan i sin ureflekterede Hensynsløshed, der ingen Kompromis'er eller Bagtanker kender, opnaa den store Lidenskabs Glorie. Helene i *Vor Sonnenaufgang* er uforglemmelig.

Gerhart Hauptmann har allerede vist sig at eje baade Dybde og Vidde, som Individualitet og som Kunstner. Han kan se, gribe og reproducere i skarpe Konturer et socialt Milieu, som i *Vor Sonnenaufgang*; han kan ogsaa, som i *Das Friedensfest*, finde Vejen i Labyrinten af abnorme Menneskesjæle, meddele Ledetraaden i et sensitivt Følelsesliv, rigtigt anende og rigtigt eftervisende alle Slyngninger. Han er for indtryksmodtagelig og for mangesidig følsom til at han skulde kunne blive siddende fast i Rævesaksen af en Doktrin; han er for individuel og for meget Midtpunkt til at han holdningsløst skulde kunne

producere à la mode uden altid at give dog noget af sig selv. Sandsynligvis betegner den objektive Naturalisme kun en Fase i hans Udvikling, ud af hvilken han vil fremgaa lutret, skolet, forynget. Man faar indtil videre haabe paa den nye Fugl Fønix, som vil hæve sig af den objektive Naturalismes Aske.

I Frankrig er de senere Aars literære Udvikling at ligne ved en Slange, som bider sig selv i Halen: Gennem Brødrene Goncourt, Zola, Bourget og Huysmans er Naturalismen, i Dekadenternes Billed, vendt tilbage til sit Udgangspunkt, Romantikens Spids og Endepunkt, Baude-laire, saaledes som Sammensættelsen af „den parnassiske Skole“ viser. I Skandinavien findes, saa vidt jeg kan forstaa, kun et Navn, som har den store Poesis Klang, nemlig Strindbergs — nu, da Ibsen gaar i Pseudo-Dyb-sindighed og Bjørnson nøjes med at meddele sit Publikum saadanne epokegørende Opdagelser som den, at „der bra folk går“ o. s. v. Den sidstkomne store Russer endog, Leo Tolstoy, røber sig i sit sidste Værk *Kreuzersonaten* som en saa skæbnesvanger ironisk Blanding af pathologisk Dekadent og hyper-Bjørnsonsk Asket, at man uvilkaarlig faar den Forestilling, at han saa længe og intensivt har indsugget fransk Overkultur og nordisk Snæversynethed, at han derved har mistet sin storslaaede Ejendommelighed.

Skulde nu endelig Turen være kommen til Tyskland? Og skulde Missionen maaske være betroet til Gerhart Hauptmann? Endnu kan man kun spørge og forholde sig forhaabningsfuldt ventende; Forudsætninger findes jo: Ungdom, Personlighed, stort Milieu og Udviklingsmuligheder.

Berlin, 9—18. April 1890.

Ola Hansson.

Hofteatret

under H. V. Langes Direktion 1855—56.

Bidrag til dansk Teaterhistorie ved **Arthur Aumont**.

Indledning.

Den »berømmelige« Hofteatersæson begyndte Søndag den 9de September 1855: Teatret var udsolgt flere Dage forinden, og Frederik den syvende overværede Første-Forestillingen.

I nogle Aar havde Kjøbenhavn haft to Teatre: siden 2den Juledag 1848 gav nemlig ogsaa Kasino Skuespilforestillinger, dog om nogen kunstnerisk Sammenligning mellem det kgl. Teaters og Kasinos scenisk Ydelser var der ikke Tale. Med hvilket af disse to Teatre skulde nu Hofteatret retteligt sammenlignes?

Den samtidige Teaterkritik synes højst delt paa dette Punkt.

Hos *Fædrelandet* havde allerede den Omstændighed vakt megen Forventning, at Hr. Lange . . . havde faaet Hans Majestæts Tilladelse til at give Forestillinger paa Hofteatret, der ved sit tidligere Filialforhold til det kongelige Teater ligesom gør større kunstneriske Fordringer og ved sin hele Indretning frembyder langt gunstigere Betingelser for en kunstmæssig Fremstilling end den kolossale Koncertsal i Kasino. Men disse Forventninger blev endnu større, da det erfarede, at Hr. Lange havde forøget sit Selskab ikke blot med en saa rutineret og talentfuld Kunstner som Hr. Høedt, men ogsaa med Hr. Wiehe, den betydeligste alvorlige Skuespiller, Danmark ejer ¹⁾. Fra dette Øjeblik maa Hr. Langes

---

¹⁾ Langes Personale paa Hofteatret havde følgende S sammensætning: fra det kgl. Teater: F. L. Høedt, August Nielsen og Michael Wiehe; fra

Teater betragtes og bedømmes som *Kunstanstalt*; det tør ikke længere rivalisere med *Kasino* i at skaffe den store *Masse* en ligesaa flygtig som billig *Adspredelse*, nej det maa under en *Bestyrelse*, som har forstaaet sin *Opgave*, blive det hensygnende kongelige Teater en meget farlig *Medbejler*.

Aldeles modsat saa *Dagbladet* paa Forholdet mellem det ny Teater og de gamle. *Sammenligningen* maa ikke, skrev det, drages mellem *Hofteatrets* og det kongelige Teaters fordums *Præstationer*, men mellem *Hofteatrets* og *Kasinos* i forrige *Sæson* . . . . Det er nemlig den faste *Stamme* af *Kasinos* *Personale*, vi finder paa *Hofteatret*, kun forøget med tvende *Talenter* af første *Rang*, der vel at mærke ikke har forladt det kgl. Teater for at spille *Komedie* paa *Hofteatret*, men som har valgt at tjene *Kunsten* paa dette Teater, da de mente ikke længere at kunne tjene den paa den nationale *Scene*, til hvilken de dog tilsidst maa komme tilbage.

Medens *Dagbladet* betragtede *Hofteatret* i dets *nærværende Tilstand* som noget forbigaaende, fandt *Kjøbenhavnsposten* dets *Eksistens* berettiget og definerede dets *Repertoire*: *Hofteatret* maa begynde, hvor det kgl. Teater ender: de lettere *Lystspil* og *Dramer*, naturligvis ogsaa *Vaudeviller*, bør danne *Kærnen* af dets *Repertoire*.

Imidlertid spillede *Hofteatret* under stærkt *Tilløb*, og selv den vanskeligste *Kritiker* maatte anerkende det store *Arbejde*, der laa bag det altid ypperlige *Sammenspil*. *Goldschmidt* skrev i *Nord og Syd*, at *Hofteatret* da leverede noget i sin *Slags* ypperligt, navnlig »*En fornem Svigersøn*«. Det *Betegnende* herved var ikke blot, at *vedkommende Stykke* var godt, og at *Udførelsen* var tilfredsstillende, men at der af *Maaden*, hvorpaa man havde indrettet sig og arbejdede sammen, sporedes en livlig *Stræben*, ja en *Art Begejstring*, idet de *Stærkere* førte de *Svagere* med sig og hævede dem op. Paa *Grund* heraf kaldte han *Hofteatret* en *Kunstanstalt*, hvorved han erklærede at forstaa en saadan, der *udmærker sig dels ved at tilfredsstille, dels ved at vække ideale Fordringer*.

Saaledes tænkte *Goldschmidt* i *Midten* af *November*, allerede i *Begyndelsen* af *Februar* dømte han anderledes: en

Kasino: Edvard Hansen, Jfr. Julie Lumbye (nu Fru J. Hansen), Jacob Lund, Martini (hvis egenlige Navn var Martin Uggerløse), Mad. Regina Nielsen, f. Dahlhoff, Ad. Rosenkilde, Md. Anna Rosenkilde, f. Paasche, og Jfr. Therese Wimmer (senere Md. Lund), samt fra *Provinsteatre*: Carl Frederik Rau, Mad. Caroline Christine Steiner, f. Mønster, Jfr. Charlotte Steiner (senere Md. Knudsen) og Hans Sørensen, denne sidste var tillige *Regissør*.

Tilbagegang har fundet Sted, forsaavidt som nemlig en Fare, der altid truer et saadant Teater, har nærmet sig temmelig tydeligt. Faren ligger i Vanskeligheden ved at hævde sig som Kunstanstalt, men derimod komme i særligt, intimt Forhold til det Publikum, der mindre bryder sig om Kunstens Dybde og Sandhed end om Virtuøs-væsenet, mindre om Helheden end om et Par stærkt fremtrædende Talenter at „sværme for“. Vi siger ikke, at dette Forhold bestemt er indtraadt, men det har nærmet sig. Og i Begyndelsen af April skrev han: Der er foregaaet en Forandring med Hofteatret . . . Dels har en eller anden af de stærkere Virtuoser søgt at glimre paa egen Haand, uden at Forsøget dog har været knyttet til store Opgaver, dels har de Stærkere ved Valget af Stykkerne og Maaden at opføre dem paa rettet sig efter de Sægere, Det sidste traadte frem ved . . . „Ungkarl og Ægtemænd“, et saakaldet Lystspil i to Akter. Vi skal ikke indlade os paa at kritisere dette Stykkes Indhold, da der intet fornuftigt Indhold er, men skal heller ikke nægte, at det blev godt spillet: Ingen havde faaet en vanskeligere Opgave, end han eller hun med Lethed kunde overkomme.

Den samme Dalen fra beundrende Varme gennem anerkendende Kølighed til kritisk Kulde, som Goldschmidts Anmeldelser i Nord og Syd undergik, findes ogsaa i den øvrige Presses Omtale af Hofteatret. Fædrelandet skrev saaledes den 8de April: vi har vel endnu ikke den Anskuelse om Hofteatret, at det er et Sted, hvorfra den sande Kunst er udelukket eller hvor Kunsten har tabt sin forædlende Magt ved at slutte Forbund med Dilettantismen, men vi kan ikke nægte, at jo længere det bestaar, desto mere vil det nærme sig dette Punkt . . . Det kan ikke nægtes, at tvivlsomme Talenter har — og det netop i de bedste Stykker — maattet overtage større Roller, hvorved det kunstneriske Sammenspil er blevet tilintetgjort. Og . . . endelig har man ofte Lejlighed til at bemærke, at Publikum mere og mere glemmer Skuespillet over Skuespilleren. Det er i denne Henseende ret betegnende, at Damerne saa ofte siger, f. Eks. „Jeg glæder mig til i Aften at se Høedt“ i Steden for „Jeg skal hen og se „Den sidste Nat“ eller „Berthas Klaver““. Med andre Ord: man hylder Virtuositeten, ikke Kunsten. Og i et Tilbageblik paa Hofteatrets Virksomhed skrev Dagbladet: Bestræbelsen efter at indføre paa Hofteatret den bedste moderne franske Komædie eller Efterligning af den blev efter Haanden træt, og vi endte Sæsonen med den allerletteste franske Vaudeville, med den meningsløse Morsomhed uden dybere Betydning. Skylden herfor lagde Bladet over paa Høedt, der

paa Hofteatret har haft det frieste Spil . . . ; han har dér kunnet udvikle en Side af sit Talent, som tidligere ikke kunde vise sig paa det kgl. Teater, i det mindste ikke i et saadant Omfang; men vi tror rigtignok, at netop dette bærer en væsenlig Del af Skylden for, at Hofteatret endte paa et noget andet Sted, end man efter Begyndelsen skulde vente.

Dagbladet sluttede sit Tilbageblik saaledes: *Hofteatret var i dets nærværende Tilstand ikke anlagt paa Evigheden . . . Det dannedes som en Art Demonstration imod det kgl. Teaters System . . . Det er lykkedes paa en over al Forventning heldig Maade at faa bilagt den Uenighed, som gav Anledning til Udsondringen . . . Publikum har saaledes al Anledning til at føle Erkendtlighed imod Hofteatrets Direktør og dets Kunstnere for den i den forløbne Tid udfoldede Virksomhed ikke blot for den Nydelse, som derved er forskaffet det, men ogsaa for de Frugter, som den vil kunne bære paa et andet Sted.*

Efterfølgende Bidrag til Hofteatrets Historie i Teateraaret 1855—56 er uddragne af H. V. Langes Regnskabsbog og Gagebog, som Fru Julie Hansen med Elskværdighed har tilladt mig at benytte, og af en Plakat-Samling, som Hr. Skuespiller Otto Zinck tilligemed en skreven Fortegnelse over de opførte Stykkers Forfattere, Oversættere og Rollebesætning med Redebonhed har laant mig; nogle Oversættelsesnavne og en Del Oplysninger om Personalet skyldes Hr. Grosserer M. L. Møller.

I *Berlingske Tidende* for 2. Juni 1856 og i *Dagbladet* for 4. Juni 1856 findes en enslydende Statistik over Hofteatrets Repertoire; denne, som *Dagbladet* angiver at have fra Lange, har med Hensyn til syv af de opførte Stykker Opførelsesantal, der adskiller sig fra de Tal, der kan hentes af Langes Regnskabsbog: *Altfor smuk* angives i Statistiken at være opført 17 Gange, medens Regnskabsbogen kun giver 16 Opførelser, *Damernes Ridder* 5 mod 4, *En Evadatter* 25 mod 24, *For Alvor* 8 mod 9, *Gamle Minder* 16 mod 15, *Den lige Vej* 7 mod 6 og *Den sidste Nat* 31 mod 32. Ved at gennemgaa en af afdøde L. Eckardt skreven Forestillingsfortegnelse (for Benyttelse af denne vigtige teaterhistoriske Kilde skylder jeg Hr. Skuespiller Schwanenflügel Tak) viser det sig, at de fem af disse syv Uoverensstemmelser vistnok kun er tilsyneladende, idet *Altfor smuk*, *Damernes Ridder*, *En Evadatter*,

Gamle Minder og *Den lige Vej* er opført hver én Gang ved de fire før Sæsonens Slutning givne Privatforestillinger, ved hvilke Langes Personale medvirkede. Medregnes disse Opførelser stemmer Langes Meddelelser til Bladene med hans Optegnelser i Regnskabsbogen for de nævnte fem Stykkers Vedkommende; derimod giver Eckardts Optegnelser ingen Vejledning i Henseende til Uoverensstemmelserne angaaende *For Alvor* og *Den sidste Nat*: Tallene fra Langes Regnskabsbog bør da sikkert tages for gyldige.¹⁾

I. Forestillingsrækken, med Angivelse af de aftenlige Indtægter.

		Rd.	Mk.
Sønd. 9. Septbr.	1. En Kærlighedshistorie fra Versailles.	607	1
	Komédie i 5 Akter af Alexandre Dumas (<i>les demoiselles de St.-Cyr</i>), overs. af Poul Chievitz.		
	Hertugen af Anjou, Ludvig den		
	14des Sønnesøn	Chr. Nielsen.	
	Roger, Vicomte de Saint-Herém	M. Wiehe.	
	Hercules Dubouloy	Høedt.	
	Charlotte de Merian	} Pension. i } Opdragel- } sesanstalt. } i St.-Cyr. {	} Mad. R. Nielsen. } Mad. Rosenkilde.
	Louise Mauclair		
	Hertug d'Harcourt, fransk Gesandt i Madrid		
	Comtois, Rogers Tjener	A. Nielsen.	
	En Politisergent	Sørensen.	
	En Tjener	Rau.	
	En Officer	Lund.	
	En Lakaj, Soldater.		
	Handlingen foregaar: I Akt i St.-Cyr; II Akt i Paris; III, IV og V Akt i Madrid.		
Mand. 10. —	2. En Kærlighedshistorie fra Versailles.	500	2
Onsd. 12. —	3. En Kærlighedshistorie fra Versailles.	504	4
Fred. 14. —	4. En Kærlighedshistorie fra Versailles.	481	4
Sønd. 16. —	5. En Kærlighedshistorie fra Versailles.	450	2
Mand. 17. —	6. En Kærlighedshistorie fra Versailles.	398	1
Onsd. 19. —	7. En Kærlighedshistorie fra Versailles.	367	»
		Overføres:	3309 2

¹⁾ Overskou (Den danske Skueplads, VI, 301) nævner ogsaa, at *Den sidste Nat* er opført 32 Gange.

			Rd. Mk.
		Overført:	3309 2
Fred. 21. Septbr.	1. Et enfoldigt Pigebarn. ¹⁾		470 4

Vaudeville i 2 Akter af Erik Bøgh (Intrigen efter et fransk Lystspil), Musiken arrangeret af A. F. Lincke.

Strandholdt, Commerceraad . . . Martini.
 Mathea, hans Datter . . . . . Jfr. Wimmer.
 Jomfru Wibe, hans Husholderske Jfr. Lumbye.
 Robert Helmer, kgl. Fuldmægtig M. Wiehe.
 Thora, hans Søster . . . . . Mad. Rosenkilde.
 Hermann Bakke . . . . . Høedt.
 I Akt foregaar paa Frederiksberg hos Helmer,
 II Akt hos Strandholdt i Kjøbenhavn.

1. Gamle Minder.²⁾

Komedie med Sange i 1 Akt af Mélesville og Dumanoir (*les vieux péchés*), overs. af P. Chievitz og A. Recke. Musiken arrangeret af A. F. Lincke.

Girard, Godsejer . . . . . A. Rosenkilde.
 Marquisen . . . . . Md. Nielsen.
 Oscar, hendes Nevø . . . . . Lund.
 Ninette . . . . . Md. Rosenkilde.
 Hilarion, Girards Tjener . . . . . Martini.
 En Notarius . . . . . Rau.
 Naboer og Bønderfolk.

Handlingen foregaar i Girards Gaard.

Sønd. 23. —	2. Et enfoldigt Pigebarn.	2. Gamle Minder . .	438 2
Mand. 24. —	3. Et enfoldigt Pigebarn.	3. Gamle Minder . .	301 1
Onsd. 26. —	8. En Kærlighedshistorie fra Versailles.		256 1
Fred. 28. —	4. Et enfoldigt Pigebarn.	4. Gamle Minder . .	345 4
Sønd. 30. —	9. En Kærlighedshistorie fra Versailles.		338 2
		Overføres:	5459 4

1) *Et enfoldigt Pigebarn* opførtes første Gang paa Kasino 29. Marts 1853 og spillede dér indtil Udgangen af 1854—55 ialt 38 Gange (sidste Gang: 30. Marts 1855 [30. Maj: I Akt]); Rollebesætningen var: Strandholdt: Martini. — Mathea: Md. Orlamundt. — Jfr. Wibe: Mad. Nielsen. Md. Rasmussen, 29. Septbr. 54. — Helmer: Edv. Hansen. — Thora: Md. Rosenkilde. — Bakke: Chr. Schmidt. Lund, 29. Septbr. 54.

2) *Gamle Minder* opførtes første Gang paa Kasino 9. Juni 1855 og spillede dér i samme Maaned endnu 2 Gange; Rollebesætningen var: Girard: A. Rosenkilde. — Marquisen: Md. Rasmussen. Md. Nielsen, 19 Juni 55. — Oscar: Edv. Hansen. — Ninette: Md. Rosenkilde. — Hilarion: Martini.

Overført: 5459 4

Mand. 1. Oktbr.

1. Fastelavnsgildet.¹⁾ 243 1

Sangspil i 1 Akt af Erik Bøgh, Musiken arrangeret af C. C. Møller.

Anders Jørgensen, Gaardmand . Ad. Rosenkilde.

Karen Margrete } hans Døtre { Jfr. J. Lumbye.

Kirsten } Md. Rosenkilde.

Knud Jensen, hans Nabo . . . . Rau.

Glarvester-Ane . . . . . Md. Steiner.

Lars, Skytte } paa Herre- { Martini.

Peder, Forkarl } gaarden. { Lund.

Jesper . . . . . Aug. Nielsen.

Karle og Piger.

Handlingen foregaar i den sydlige Sjælland.

5. Et enfoldigt Pigebarnd.

Fred. 5. —

1. En fornem Svigersøn 468 4

Lystspil i 4 Akter af Emile Augier og Jules Sandeau (*le gendre de Mr. Poirier*), oversat af A. M. Glückstad.

Poirier, Købmand . . . . . A. Rosenkilde.

Antoinette, hans Datter, gift

med Gaston . . . . . Md. Nielsen.

Gaston, Marquien af Presles . M. Wiehe.

Hektor, Hertug af Montmeyran Høedt.

Verdelet, Poiriers Kompagnon. Martini.

Salomon . . . } Rau.

Chavassus . . } Aagerkarle { Lund,²⁾

Cogne . . . } Chr. Nielsen.

Vatel, Kok . . . . . Sørensen.

En Tjener . . . . . Aug. Nielsen.

En Kammerjomfru; Portneren.

Handlingen foregaar i Paris i Poiriers Hus.

Sønd. 7. — 2. En fornem Svigersøn 441 3

Mand. 8. — 3. En fornem Svigersøn 433 5

Onsd. 10. — 4. En fornem Svigersøn 439 2

Fred. 12. — 5. En fornem Svigersøn 349 3

Overføres: 7835 4

¹⁾ *Fastelavnsgildet* opførtes første Gang paa Kasino 13. Februar 1855 og spillede der indtil Udgangen af 1854—55 ialt 19 Gange (sidste Gang: 28. Maj 1855); Rollebesætningen var: Anders Jørgensen: A. Rosenkilde. — Karen Margrete: Jfr. Lumbye. — Kirsten: Md. Rosenkilde. — Knud Jensen: Bornemann. — Glarvester-Ane: Md. Rasmussen. — Lars: Martini. — Peder: Edv. Hansen. — Jesper: Chr. L. Hansen.

²⁾ Fra og med 15. Febr. er Chavassus's Fremsteller betegnet med: — —

		Rd. Mk.
	Overført:	7835 4
Sønd 14. Oktbr.	2. Fastelavnsgildet. 6. Et enfoldigt Pigebarn	434 2
	1. Kusine Lotte.¹⁾	
	Vaudeville i 1 Akt af C. M. Wengel; Musiken arrangeret af C. J. Hansen.	
	Abel, Sekretær og Rodemester. Ad. Rosenkilde.	
	Lotte, hans Søsterdatter . . . . Md. Rosenkilde.	
	Fritz, hans Brodersøn . . . . Edv. Hansen.	
	Jens, hans Karl . . . . . Martini.	
	Handlingen foregaar hos Abel.	
Mand. 15. —	6. En fornem Svingersøn	390 1
Onsd. 17. —	1. Halvdelen Hver!²⁾	375 »
	Romantisk Sangspil i 3 Akter, frit bearbejdet efter Scribes <i>la part du diable</i> af Erik Bøgh; Musiken arrangeret af A. F. Lincke.	
	Ferdinand den Sjette, Konge af Spanien . . . . . Edv. Hansen.	
	Maria Therese, hans Gemalinde Jfr. Lumbye.	
	Rafael af Estuniga . . . . . Lund.	
	Gil Vargas, Licentiat, hans Lærer Ad. Rosenkilde.	
	Carlo Broschi, senere kaldet Farnelli . . . . . Mad. Rosenkilde.	
	Casilda, hans Søster . . . . . Jfr. Th. Wimmer.	
	Fray Antonio, Stor-Inkvisitor . . . . Martini.	
	Greven af Medrano . . . . . Chr. Nielsen.	
	Hofkavalerer og Hofdamer, Officerer, Medlemmer af Inkquisitionen, Drabanter, Soldater og flere.	
	Handlingen foregaar i Spanien, I Akt i en Skov nær ved Madrid, II og III Akt i Aranguez.	
Fred. 19. —	7. En fornem Svingersøn	414 »
Sønd. 21. —	8. En fornem Svingersøn	432 5
Mand. 22. —	2. Halvdelen Hver!	194 4
	Overføres:	10076 4

¹⁾ *Kusine Lotte* opførtes første Gang paa Kasino 25. Juni 1853 og spillede dér indtil Udgangen af 1844—55 ialt 27 Gange (sidste Gang 25. Maj 1855); Rollebesætningen var: Abel: Ad. Rosenkilde. — Lotte: Mad. Rosenkilde — Fritz: Edv. Hansen. — Jens: Schmidt. Martini, 4. Oktbr. 54.

²⁾ *Halvdelen Hver!* opførtes paa Kasino 13. Marts 1854 og spillede dér indtil Udgangen af 1854—55 ialt 24 Gange (sidste Gang 2. Febr. 1855); Rollebesætningen var: Ferdinand VI: Edv. Hansen. — Maria Therese: Mad. Schmidt. Jfr. J. Lumbye, 15. Septbr. 54. — Rafael: Lund. — Gil Vargas: Ad. Rosenkilde. — Carlo Broschi: Mad. Rosenkilde. — Casilda: Jfr. T. Wimmer. — Fray Antonio: Martini. — Greven af Medrano: Bornemann.

Onsd. 24. Oktbr.

1. *Min Elskedes Portræt.*¹⁾ . . . 429 »

Vaudeville i 1 Akt efter L. Feldmanns *Das Portrait der Geliebten* ved Ad. Recke. Musiken arrangeret af A. F. Lincke.

Kancelliraad Winther . . . . . Martini.
 Nelly, hans Datter . . . . . Jfr. Th. Wimmer.
 Clara, hendes Veninde, forlovet med Hjort . . . . . Mad. Nielsen.
 Fru Laura Linde, Winthers Søster Jfr. Lumbye
 Hr. Liebe, Partikulier . . . . . Ad. Rosenkilde.
 Frederik Holm, cand. juris . . . . . Lund.
 Hjort, Fuldmægtig, hans Ven . . . . . Edv. Hansen.
 Lotte, Tjenestepige hos Winther Jfr. Steiner.
 Handlingen foregaar paa Winthers Landsted i Valby.

1. *Berthas Klaver.*²⁾

Vaudeville i 1 Akt af Barrière og Lorin (*le piano de Berthe*), oversat af Ad. Recke, Musiken af H. C. Lumbye.

Bertha . . . . . Mad. Rosenkilde.
 Albert . . . . . Høedt.
 Mimi . . . . . Jfr. Lumbye.
 En Tjener . . . . . Rau.

Handlingen foregaar i Paris.

5. Gamle Minder.

Fred. 26. — 7. Et enfoldigt Pigebarn, 2. *Berthas Klaver* 301 2
 Sønd 28 — 9. En fornem Svigersøn . . . . . 441 »

Overføres: 11248 »

¹⁾ *Min Elskedes Portræt* opførtes første Gang paa Kasino 5. Maj 1853 og spillede dér indtil Udgangen af 1854—55 ialt 29 Gange (sidste Gang 18. Maj 55); Rollebesætningen var: Winther: Bornemann. — Nelly: Jfr. Th. Wimmer. — Clara: Mad. Schmidt. Mad. Orlamundt, 11. Oktbr. 54. — Fru Linde: Mad. Bloch. Mad. Rasmussen, 26. Marts 55. — Liebe: Ad. Rosenkilde. — Holm: Lund. — Hjort: Edv. Hansen. — Lotte: Jfr. Schmidt, Jfr. L. Lange, 26. Marts 55.

²⁾ Paa Kasino opførtes *Le piano de Berthe* i Erik Bøghs Oversættelse: *En Introduktion* første Gang 14. Septbr. 1855 og spillede dér i 55—56 ialt 8 Gange; Rollebesætningen var: Bertha de Beaumont: Mad. Thora Schmidt. — Julie: Madam Sichlau. — Jules Frantz: Chr. Schmidt.
 Vaudevillen blev under Titlen: *Hyrde og Hyrdinde* allerede opført d. 8. Maj 1855 ved H. C. Lumbyes Aftenunderholdning paa Hofteatret; Rollebesætningen var: Bertha: Fru Recke. — Albert: Edv. Hansen. — Mimi: Jfr. J. Lumbye. Paa den Aftens Program staar: oversat af C. Recke.

Overført: 11248 »

Mand. 29. Oktbr.	6.	Gamle Minder.	2.	Min Elskedes Portræt.	
			3.	Berthas Klaver	437 »
Onsd. 31. —	8.	Et enfoldigt Pigebarn.	4.	Berthas Klaver	298 1
Fred. 2. Nvbr.	10.	En fornem Svigersøn			416 5
Sønd. 4. —			9.	Et enfoldigt Pigebarn.	439 1

1. Familjetvist eller Det mærkværdige Aar.

Sangspil i 1 Akt af C. Hostrup, Musikken arrangeret af C. J. Hansen.

Vosborg, Urmager . . . . . Sørensen.
 Mad. Vosborg, hans Kone . . . Jfr. Lumbye.
 Sophie . . . . . } deres Døtre { Jfr. Wimmer.
 Henriette . . . . . } Mad. Rosenkilde.
 Ramler, Isenkræmmer . . . . . Martini.
 Mad. Ramler, hans Kone . . . Mad. Steiner.
 Mathias, deres Søn, Isenkræmmer-
 svend . . . . . Høedt.
 Palm, Tømmermester fra Holbæk Wiehe.
 Sandrup . . . . . A. Rosenkilde.
 Karen, Opvartningspige . . . Jfr. Steiner.
 Handlingen foregaar i et af Tevandshusene paa Frederiksberg. Tiden: Aar 1848 ved Efteraarets Begyndelse.

Mand. 5. —	2.	Familjetvist.	5.	Berthas Klaver	459 1
Onsd. 7. —	11.	En fornem Svigersøn			371 2
Fred. 9. —	3.	Familjetvist.	6.	Berthas Klaver	401 3
Sønd. 11. —	4.	Familjetvist.	7.	Berthas Klaver	440 »
Mand. 12. —	10.	En Kærlighedshistorie fra Versailles			282 5
Onsd. 14. —	5.	Familjetvist.	8.	Berthas Klaver	364 5
Fred. 16. —			7.	Gamle Minder.	371 1

1. Den Tredje.¹⁾

Sangspil i 1 Akt af C. Hostrup, Musikken arrangeret af A. F. Lincke.

Dybbel, Landmand. . . . . A. Rosenkilde.
 Fru Dybbel . . . . . Jfr. Lumbye.

Overføres: 15530 »

¹⁾ *Den Tredje* opførtes første Gang paa Kasino 25. Jan. 1854 og spillede dér indtil Udgangen af 1854—55 ialt 22 Gange (sidste Gang 16. Maj 1855); Rollebesætningen var: Dybbel: A. Rosenkilde. — Fru Dybbel: Mad. Nielsen. Mad. Rasmussen, 4. Oktbr. 54 — Emmy: Mad. Rosenkilde, Jfr. T. Wimmer, 8. Decbr. 54. — Alfred: Lund. — Bruun: Edv. Hansen, Albrecht, 8. Decbr. 54. — Mørk: Chr. Schmidt. Martini, 4. Oktbr. 54.

Overført: 15530 »

Emmy, deres Datter . . . . . Jfr Wimmer.
 Alfred, hendes Fætter . . . . . Lund.
 Bruun, Læge . . . . . Edv. Hansen.
 Mørk, Te- og Porcellænshandler Martini.
 Handlingen foregaar paa Dybbels Gaard i Valby.

9. Berthas Klaver.

Sønd. 18. Nvbr.	6. Familjetvist.	2. Den Tredje.	10. Berthas Klaver	430 4
Mand. 19. —	12. En fornem Svigersøn			384 1
Onsd. 21. —	7. Familjetvist.	3. Min Elskedes Portræt.		
		11. Berthas Klaver		393 »

Fred. 23. — **1. En Evadatter.** 453 1

Lystspil i 2 Akter af Clara Andersen.

Lord Henry Bridgemonth . . . Høedt
 Lady Sylvia Bridgemonth . . . Mad. Nielsen.
 Arthur Monlove, Skuespiller . . M. Wiehe.
 Alice, hans Kone . . . . . Mad Rosenkilde.
 Melley, Skuespiller . . . . . Ad. Rosenkilde.
 Mrs. Dobson . . . . . Jfr. J. Lumbye.
 Margaret, Kammerpige hos Lady Sylvia . . . . . Jfr. Th. Wimmer.
 Tjenere.

Handlingen foregaar i London.

2. Kusine Lotte.

Sønd. 25. —	13. En fornem Svigersøn			413 »
Mand. 26. —	2. En Evadatter.	8. Gamle Minder		451 5
Onsd. 28. —	3. Den Tredje.	Koncert af J. A. Kummer for Violoncel, udført af Albert Petersen.	3. En Evadatter. Fantasi for Violoncel over italienske Tema'er, udført af Albert Petersen .	451 2
Fred. 30. —	8. Familjetvist.	4. Den Tredje.	12. Berthas Klaver	362 1
Sønd. 2. Dcbr.	9. Familjetvist.	5. Den Tredje.	13. Berthas Klaver	438 2
Mand. 3. —	10. Et enfoldigt Pigebarn.	14. Berthas Klaver .		205 »
Onsd. 5. —	4. En Evadatter.	3. Kusine Lotte		430 4
Fred. 7. —	5. En Evadatter.	9. Gamle Minder		438 5
Sønd. 9. —	6. En Evadatter.	4. Kusine Lotte		433 2
Mand. 10. —	4. Min Elskedes Portræt.	7. En Evadatter . .		253 »
Onsd. 12. —	14. En fornem Svigersøn.	15. Berthas Klaver .		441 »

Overføres: 21509 3

		Rd.	Mk.
		Overført: 21509	3
Fred. 14. Decbr.	8. En Evadatter.	16. Berthas Klaver	450 »
Sønd. 16. —	9. En Evadatter.	10. Familjetvist	445 »
Mand 17. —	1. Han er af god Familie. ¹⁾		244 2
Komedie i 3 Akter med Sange, efter <i>un fils de famille</i> af Bayard og Biéville, oversat af J. Davidsen, kupletteret af Ad. Recke; Musikken arrangeret af A. F. Lincke.			
Armand d'Albert de Boisse, Frivillig i et Landsener-Regiment Edv. Hansen.			
Alphonse Deshayes, Oberst ved Regimentet . . . . . M. Wiehe.			
Kirchet, Vagtmester . . . . . Martini.			
Canard, Trompeter . . . . . A. Rosenkilde.			
Laridon, Landsener . . . . . Lund.			
Frédéric, Portrætmaler, Armands Ven . . . . . Chr. Nielsen.			
François, Tjener . . . . . Rau.			
Emmeline, ung Enke . . . . . Mad. Rosenkilde.			
Fru de Laroche, Alphonse Søster . . . . . Mad. Nielsen.			
Marianne, Gartnerske . . . . . Jfr. Steiner.			
Pomponne, Værtshusholderske . Jfr. Lumbye.			
Landsenerer, Gæster.			
Handlingen foregaar: I Akt i Landsenerernes Garnison ved Nancy, II Akt paa Slottet Longchamp i Nærheden af Nancy, III Akt hos Obersten i Nancy.			
Onsd. 19. —	15. En fornem Svigersøn.	17. Berthas Klaver	455 »
Fred. 21. —	10. En Evadatter.	18. Berthas Klaver	389 5
Sønd. 23. —	11. Et enfoldigt Pigebarn.	19. Berthas Klaver	220 3
Onsd. 26. —	2. Han er af god Familie		434 5
Fred. 28. —	16. En fornem Svigersøn.	20. Berthas Klaver	444 5
Sønd. 30. —	11. En Kærlighedshistorie fra Versailles		378 5
Mand. 31. —	11. En Evadatter.	21. Berthas Klaver	327 3
Tirsd. 1. Jan.	3. Han er af god Familie		397 »
Overføres: 25697			1

¹⁾ *Han er af god Familie* opførtes 1ste Gang paa Kasino 23de Oktbr. 1853 og spillede dér indtil Udgangen af 1854—55 ialt 18 Gange (sidste Gang 26. Maj 1854); Rollebesætningen var: Armand: Edv. Hansen. — Alphonse: Chr. Schmidt. — Kirchet: Martini. — Canard: Chr. L. Hansen. — Laridon: Albrecht. — Frédéric: Lund. — François: Bornemann. — Emmeline: Mad. Rosenkilde. — Fru de Laroche: Jfr. E. Wimmer. — Marianne: Mad. Nielsen. — Pomponne: Mad. Bloch.

Overført: 25697 I

Onsd.	2. Jan.	11. Familjetvist	6. Den Tredje.	22. Berthas Klaver	294 2
Fred.	4. —	17. En fornem Svigersøn.	23. Berthas Klaver	422 3	
Sønd.	6. —	12. En Evadatter.	24. Berthas Klaver	436 »	
Mand.	7. —	12. En Kærlighedshistorie fra Versailles		181 2	
Onsd.	9. —	10. Gamle Minder.	7. Den Tredje	324 I	

1. Den sidste Nat.

Vaudeville i 1 Akt af L. Guillard og A. Decourcelle (*le bal du prisonnier*), oversat af Ad. Recke; Musiken af H. C. Lumbye.

Grev Baudelot de Derval . . . Høedt.

Pierre Hamelin, Kaptajn i Republiken . . . . . M. Wiehe.

Amélie de Mailly, hans Forlovede Mad. Rosenkilde.

Albert, hendes Fætter . . . . . Edv. Hansen.

Martin, hendes Tjener . . . . . Ad. Rosenkilde.

Gæster, Tjenere, Soldater.

Fred. 11. — 1. Den galante Abbed.¹⁾ 244 3

Komedie med Sange i 2 Akter af Laurencin og Clairville (*Pabbé galant*), oversat af P. Chievitz og A. Recke; Musiken arrangeret af A. F. Lincke.

Ignaz, en ung Teolog . . . . . Chr. Nielsen.

Albert, Organist . . . . . Edv. Hansen.

Isidore, Tenorist ved Operaen . . . A. Nielsen.

Regissøren ved Operaen . . . . . Martini.

Dercourt, Sanger . . . . . Lund.

Mlle Favart } Sangerinder } Mad. Nielsen.

Mlle Florine } } Jfr. T. Wimmer.

Marguerite . . . . . Mad. Steiner.

Kor af Skuespillere og Skuespillerinder.

Handlingen foregaar i Paris.

13. En Evadatter.

Lørd. 12. — *Høedts Benefice* 630 2

2. Den sidste Nat. »De tvende Kirketaarne«,

Romance af Oehlenschläger, fremsagt af

Overføres: 28230 2

¹⁾ *Den galante Abbed* opførtes første Gang paa Kasino 28. Febr. 1853 og spillede der indtil Udgangen af 1854—55 ialt 11 Gange (sidste Gang 29. Maj 1853); Rollebesætningen var: Ignaz: Chr. Schmidt. — Albert: Edv. Hansen. — Isidore: Petersen. — Regissøren: Martini. — Dercourt: Bentzon. — Mlle Favart: Jfr. T. Wimmer. — Mlle Florine: Mad. Orlamundt. — Marguerite: Mad. Nielsen.

Overført: 28230 2

N. P. Nielsen. »Aria« af »Linda di Chamounix« (Donizetti), sunget af Fru Henriette Nissen-Salomon. »Rosen« (Spoler) og »La Romanesca«, foredragne af Kammermusikus Kellermann. 25. Berthas Klaver.

Sønd. 13. Jan.	11.	Gamle Minder.	8. Den Tredje.	3. Den sidste Nat	433 4
Mand. 14. —	14.	En Evadatter.	4. Den sidste Nat	433 5	
Onsd. 16. —	2.	Den galante Abbed.	5. Den sidste Nat	283 2	
Fred. 18. —			1. For Alvor. ¹⁾	447 »	
		Vaudeville i 2 Akter af Paul Chievitz og Adolph Recke; Musikken arrangeret af A. F. Lincke.			

Fru Holm . . . . . Mad. Steiner.
 Caroline . . . . . } hendes Døtre. } Mad. Rosenkilde.
 Othilde . . . . . } Jfr. T. Wimmer.
 Hammer . . . . . Ad. Rosenkilde.
 Henrik Grønberg . . . . . Chr. Nielsen.
 Henriette, hans Forlovede . . . . . Jfr. Lumbye.
 Frants, hendes Broder . . . . . Edv. Hansen.
 Kammeraad Halling, deres Fader Martini.
 Adolph Qvist . . . . . A. Nielsen.
 Handlingen foregaar i Fru Holms Hus.

6. Den sidste Nat.

Sønd. 20. —	18.	En fornem Svigersøn.	26. Berthas Klaver	439 1	
Mand. 21. —	2.	For Alvor.	7. Den sidste Nat	426 5	
Onsd. 23. —	15.	En Evadatter.	8. Den sidste Nat	416 2	
Fred. 25. —	19.	En fornem Svigersøn.	27. Berthas Klaver	410 1	
Sønd. 27. —	3.	For Alvor.	9. Den sidste Nat	438 »	
Mand. 28. —	16.	En Evadatter.	10. Den sidste Nat	435 4	
Tirsd. 29. —		<i>Rosenkildes Benefice</i>			631 2

1. Et Lystspiel.

Lystspiel i 4 Akter af Roderich Benedix (*Ein Lustspiel*), oversat af G. Siesbye.

Francisca Howald, en ung rig
 Enke . . . . . Mad. Rosenkilde.
 Ernestine, hendes Veninde . . . . . Mad. Nielsen.

Overføres: 33025 4

¹⁾ *For Alvor* opførtes første Gang paa Kasino 30. April 51 og spilledes dér indtil Udgangen af 1854—55 ialt 46 Gange (sidste Gang: 6. Nvbr. 54); Rollebesætningen var: Fru Holm; Mad. Bloch. — Caroline:

Overført: 33025 4

Bromser, Justitsraad . . . . . Ad. Rosenkilde.
 Carl Müller, hans Nevø . . . . . Høedt.
 Bergheim, Musiker . . . . . M. Wiehe.
 West, Prokurator . . . . . Chr. Nielsen.
 Fru Waltrop, Husejerinde . . . . . Jfr. Lumbye.
 Agnes, hendes Niece . . . . . Jfr. T. Wimmer.
 Peter, Opvarter . . . . . A. Nielsen.
 Christian, Tjener hos Fru Howald Rau,
 En Tjenestepige.

Onsd.	30. Jan.	2.	Et Lystspil	302	»
Fred.	1. Fbr.	3.	Et Lystspil	273	1
Sønd.	3. —	17.	En Evadatter. 11. Den sidste Nat	437	1
Mand.	4. —	4.	For Alvor. 28. Berthas Klaver	431	»
Onsd.	6. —	4.	Et Lystspil	248	5
Fred.	8. —	18.	En Evadatter. 12. Den sidste Nat	432	1
Sønd.	10. —	5.	Et Lystspil	434	»
Mand.	11. —	5.	For Alvor. 13. Den sidste Nat	436	3
Onsd.	13. —	6.	Et Lystspil	158	2
Fred.	15. —	20.	En fornem Svigersøn. 29. Berthas Klaver	401	3
Sønd.	17. —	7.	Et Lystspil	430	3
Mand.	18. —		14. Den sidste Nat	534	4

1. Den lige Vej:

Lystspil i 1 Akt af Marc Monnier (*la ligne droite*), oversat af Hans Marcher.

Grevinden . . . . . Mad. R. Nielsen.
 Baron . . . . . Ad. Rosenkilde.
 Lucien . . . . . M. Wiehe.

Handlingen foregaar i Forværelset til en Loge i San Carlo-Teatret i Neapel.

1. Damernes Ridder.

Farce i 1 Akt af Marc Michel og Labiche (*le chevalier des dames*), oversat af A. M. Glückstad.

Nestor de Bois-Rosée . . . . . Høedt.
 Merlemont . . . . . Chr. Nielsen.
 Henriette, hans Kone . . . . . Mad. Rosenkilde.

Overføres: 37545 3

Mad. Rosenkilde. — Othilde: Mad. Sichlau, Jfr. Smidt, 24. Oktbr. 51.
 Mad. Sichlau (18. Febr. 52). Jfr. T. Wimmer, 17. Decbr. 52. — Hammer: Ad. Rosenkilde. — Henrik Grønberg: Chr. Schmidt, Rasmussen, 3. Novbr. 54. — Henriette: Mad. Orlamundt. — Frants: Edv. Hansen. — Kammeraad: Martini. — Adolph Qvist: Sichlau, Albrecht, 17. Decbr. 52.

Overført: 37545 4

Juliette, Kammerpige . . . . . Jfr. T. Wimmer,
Justin, Groom . . . . . Georg Lumbye.
Handlingen foregaar i Paris hos Merlemont.

Onsd. 20. Fbr.	21.	En fornem Svigersøn.	2. Damernes Ridder	186	I
Fred. 22. —	19.	En Evadatter.	3. Damernes Ridder	255	2
Sønd. 24. —	20.	En Evadatter.	4. Damernes Ridder	385	I
Mand. 25. —	6.	For Alvor.	15. Den sidste Nat	392	I
Torsd. 28. —			<i>M. Wiehes Benefice</i>	631	2

2. Den lige Vej.

1. Fantasifeberen.

Lystspil i 4 Akter efter Octave Feuillet's *la crise* ved J. C. Magnus.

De Marsan, Departementchef . . . M. Wiehe.
Juliette, hans Kone . . . . . Mad. Rosenkilde.
Dessoles, Læge . . . . . Høedt.
Anton, de Marsans Tjener . . . Martini.
En Kammerpige.

Fred. 29. —	2.	Fantasifeberen.	30. Berthas Klaver	476	»
Sønd. 2. Marts.	5.	Min Elskedes Portræt.	7. For Alvor	233	5
Mand. 3. —	3.	Den lige Vej.	3. Fantasifeberen	439	3
Onsd. 5. —	16.	Den sidste Nat.	4. Den lige Vej. 31. Berthas Klaver	451	4
Fred. 7. —	12.	Gamle Minder.	9. Den Tredje. 17. Den sidste Nat	328	2
Lørd. 8. —			<i>Mad. Rosenkildes Benefice</i>	631	2

1. Altfor smuk.

Lystspil med Sang i 1 Akt af Ed. Plouvier og Jules Adenis (*Trop beau pour rien faire*), oversat af A. M. Glückstad; Musikken af H. C. Lumbye.

Fernand de Commery . . . . . Høedt.
Værten i Hotellet »Hvide Hest Ad. Rosenkilde.
Lucie de Fresnes . . . . . Mad. Rosenkilde.
Lisbeth, hendes Husholderske . . . Mad. Steiner.
En Opvarter.

Handlingen foregaar i Strassburg i Hotellet »Hvide Hest«.

4. Fantasifeberen.

Sønd. 9. —	18.	Den sidste Nat.	5. Den lige Vej. 32. Berthas Klaver	433	I
Mand. 10. —	6.	Den lige Vej.	5. Fantasifeberen	327	4
Onsd. 12. —	6.	Fantasifeberen.	2. Altfor smuk	456	»
Fred. 14. —	7.	Fantasifeberen.	3. Altfor smuk	462	3

Overføres: 43645 4

Overført: 43645 4

Mand, 24 Marts, 19.	Den sidste Nat, 10. Den Tredje, 33. Berthas Klaver	487 3
Tirsd, 25. —	<i>Mad. Reg. Nielsens Benefice</i>	445 2
	22. En fornem Svigersøn, 4. Altfor smuk.	

Epilogen.

Af H. C. Andersen, fremsagt af Mad. Nielsen.

Onsd, 26. —	8. Fantasisfeberen, 5. Altfor smuk	386 1
Fred, 28. —	21. En Evadatter, 6. Altfor smuk	219 4
Sønd, 30. —	9. Fantasisfeberen, 34. Berthas Klaver	382 4
Mand, 31. —	20. Den sidste Nat, 5. Kusine Lotte, 7. Altfor smuk	446 2
Onsd, 2. April.	10. Fantasisfeberen, 6. Kusine Lotte	340 5
Fred, 4. —	1. Ungkarl og Ægtemand.	447 4

Lystspil i 2 Akter af Jaime fils og Delacour
(*les maris me font toujours rire*), oversat af A. M.
Glückstad.

Oscar Lambert	Høedt.
Chamouillet	Ad. Rosenkilde.
Celine, hans Kone	Jfr. T. Wimmer.
Dumonteil	M. Wiehe
Fanny, hans Kone	Mad. Nielsen.
Rose, hans Niece	Mad. Rosenkilde.
Polydore Vandeneuil	Aug. Nielsen.
Baptiste, Tjener	Rau.

13. Gamle Minder.

Sønd, 6. —	2. Ungkarl og Ægtemand, 8. Altfor smuk	450 5
Mand, 7. —	21. Den sidste Nat, 3. Ungkarl og Ægtemand	443 4
Onsd, 9. —	4. Ungkarl og Ægtemand, 35. Berthas Klaver	425 2
Fred, 11. —	11. Fantasisfeberen, 22. Den sidste Nat	360 2
Sønd, 13. —	23. Den sidste Nat, 11. Den Tredje, 9. Altfor smuk	432 2
Mand, 14. —	5. Ungkarl og Ægtemand, 12. Et enfoldigt Pigebarn	272 »
Onsd, 16. —	6. Ungkarl og Ægtemand, 10. Altfor smuk	263 »
Lørd, 19. —	<i>Jfr. Lumbyes Benefice</i>	604 5

1. Paa Bjærgtet.

Vaudeville i 1 Akt af A. Thornam, Sangene af
Ad. Recke, Musiken arrangeret af A. F. Lincke.
Lindou . . . . . Ad. Rosenkilde.
Clarisse, hans Datter . . . . . Mad. R. Nielsen.

Overføres: 50054 1

Overført: 50054 I

Herwald . . . . . Martini,
 Mathilde, hans Datter . . . . . Mad. Rosenkilde,
 Albert Holm . . . . . Høedt,
 Hammon, en Fører . . . . . M. Wiehe.
 Johanna . . . . . Jfr. Lumbye.

Handlingen foregaar i Tyrol.

	24.	Den sidste Nat.	36.	Berthas Klaver.	
Sønd.	20. April.	7.	Ungkarl og Ægtemand.	11.	Altfor smuk . . . . . 332 »
Mand.	21. —	2.	Paa Bjærget.	12.	Fantasifeberen 292 4
Onsd.	23. —	23.	En fornem Svigersøn.	37.	Berthas Klaver 390 2
Fred.	25. —	24.	En fornem Svigersøn.	12.	Den Tredje 163 1
Sønd.	27. —	13.	Fantasifeberen.	3.	Paa Bjærget . . . . . 300 »
Onsd.	30. —		<i>Jfr. Wimmers Benefice</i> 421 5		
		4.	Paa Bjærget.	22.	En Evadatter.
			12.		Altfor smuk.
Sønd.	4. Maj.	8.	For Alvor.	25.	Den sidste Nat 427 5
Tirsd.	6. —	5.	Paa Bjærget.	7.	Kusine Lotte.
			13.		Altfor smuk 147 1
Onsd.	7. —	13.	En Kærlighedshistorie fra Versailles . . . . . 327 »		
Fred.	9. —	23.	En Evadatter.	8.	Ungkarl og Ægtemand 295 1
Mand.	12. —	26.	Den sidste Nat.	9.	Ungkarl og Ægtemand 433 2
Onsd.	14. —		<i>Sørensens Benefice</i> . . . . . 455 »		
		14.	Altfor smuk.	27.	Den sidste Nat.
			38.		Berthas Klaver.
Fred.	16. —	14.	Fantasifeberen.	10.	Ungkarl og Ægtemand 304 5
Sønd.	18. —	14.	En Kærlighedshistorie fra Versailles 182 2		
Mand.	19. —		<i>Lunds Benefice</i> . . . . . 506 »		
		28.	Den sidste Nat.	39.	Berthas Klaver.
			14.		Gamle Minder.
Onsd.	21. —		<i>Edv. Hansens Benefice</i> 486 1		
		9.	For Alvor.	29.	Den sidste Nat
Fred.	23. —	30.	Den sidste Nat.	13.	Den Tredje.
			40.		Berthas Klaver 420 5
Sønd.	25. —	31.	Den sidste Nat.	12.	Familjetvist.
			15.		Altfor smuk 355 4
Mand.	26. —	25.	En fornem Svigersøn.	41.	Berthas Klaver 369 4
Onsd.	28. —	8.	Et Lystspil.	16.	Altfor smuk 219 4

Overføres: 56884 3

		Rd.	Mk.
		Overført:	56884 3
Fred. 30. —	<i>Ekstra-Benefice for Hr. og Mad.</i>		
	<i>Rosenkilde</i>	428	1
	II. Ungkarl og Ægtemand. 42. Berthas Klaver.		
	15. Gamle Minder.		
Lørd. 31. —	32. Den sidste Nat. 24. En Evadatter. 43. Berthas Klaver	486	4
		Ialt. . .	<u>57799 2</u>

*

Endvidere optraadte Langes Personale i Stykker af hans Repertoire ved følgende 5 Forestillinger:

Tirsd. 19. Fbr. *Til Indtægt for »Kjøbenhavns Bospisningsanstalt for Trængende«:*

Den lige Vej.

1. Koncert i A-Moll for Pianoforte af Hummel, udf. af Frk. Clotilde Liebenberg. — 2. Deklamation af N. P. Nielsen. — 3. a. Romance af »Lucrezia Borgia« af Donizetti, b. Andante grazioso af Bernh. Romberg, c. Divertissement giocoso, udført af Kammermusikus Kellermann. — 4. »Impromptu« og »Saltarello«, komp. og udf. af Alexander Dreyschock

Damernes Ridder.

Lørd. 29. Marts. *Til Indtægt for Musikdirigent A. F. Lincke:*

- I Afd. 1. »Die Mondnacht auf stillem Wasser«, Concert-Ouverture af Schindelmeisser. — 2. Koncert for Violin af Vieuxtemps, udf. af Herner. — 3. »Lucifers Fald«, Digt af Fr. Paludan-Müller, fremsagt af M. Wiehe. — 4. To »Lieder ohne Worte« af Mendelssohn, arrangerede for Orkester af A. F. Lincke. — 5. »Der Taucher«, Ballade af Schiller, Melodrama af J. P. E. Hartmann, fremsagt af N. P. Nielsen.
- II Afd. 1. »Rondo capricioso« af Mendelssohn, arrangeret for Orkester af A. F. Lincke. — 2. »Eros-Vals« og 3. »Bolero«, komponerede af A. F. Lincke.

Gamle Minder.

Tirsd. 8. April. *Til Indtægt for Professor N. P. Nielsen:*

Ouverture til »Treff-König« af Proch.

- I Afd. 3dje Bogs 1ste Kapitel af Holbergs »Peder Paars«, fremsagt af N. P. Nielsen.

II Afd. 1. »Elskogssejlet«, af Chr. Winther, fremsagt af Fru Anna Nielsen. — 2. Violin-Koncert af Beriot, udf. af Stockmarr. — 3. »Lucifers Fald«, af Fr. Paludan-Müller, fremsagt af M. Wiehe.

III Afd. Altfor smuk.

IV Afd. »General Døbeln ved Jutas«, Billede af den finske Krig af Runeberg, oversat af H. P. Holst, fremsagt af N. P. Nielsen.

Fred. 2. Maj. *Til Indtægt for Borgervæbningen:*

En Evadatter. — La Ventana (med Juliette Price.)
— Musiknumre af P. Schram og F. Rauch.

Onsd. 4. Juni. *Til Indtægt for S. Martini:*

Altfor smuk. — Berthas Klaver. — Gamle Minder.

II. Indtægter og Udgifter.

A. Indtægter.

Forestillingsindtægterne:		Rd.	Mk.	Sk.
Af 13	Forestillinger i September Maaned	5459	4	»
— 17	— i Oktober —	6523	3	»
— 17	— i November —	6886	1	»
— 17	— i December —	6430	5	»
— 20	— i Januar —	8027	3	»
— 17	— i Februar —	6544	»	»
— 15	— i Marts —	6141	4	»
— 16	— i April —	5940	5	»
— 16	— i Maj —	5845	1	»
Af 148 Forestillinger		57799	2	»

B. Udgifter.

Høedt og M. Wiehe:		Rd.	Mk.	Sk.
Gage for	September	520	»	»
— —	Oktober	560	»	»
— —	November	660	»	»
Overføres:		1740	»	»

	Rd.	Mk.	Sk.
Overført:	1740	»	»
Gage for December	640	»	»
— — Januar	760	»	»
— — Februar	640	»	»
— — Marts	560	»	»
— — April	640	»	»
— — Maj	640	»	»
Gage . .	5620	»	»
Beneficer: Høedts	520	4	4
Wiehes	526	2	9
Kontraktmæssig Præmie for 100 Forestillinger	600	»	»
2 Dusin Par Handsker	20	»	»
			7287 » 13

Adolph og Anna Rosenkilde:

Gage for September	300	»	»
— — Oktober—Maj à 275 Rd.	2200	»	»
Feu for September	49	»	»
— — Oktober	75	3	»
— — November	81	3	»
— — December	93	»	»
— — Januar	121	3	»
— — Februar	99	»	»
— — Marts	98	»	»
— — April	112	»	»
— — Maj	114	»	»
Gage og Feu . .	3343	3	»
Beneficer: Ad. Rosenkildes	527	»	11
Mad. Rosenkildes	524	»	9
Ekstrabenefice for begge	334	2	8
Gratiale til Mad. Rosenkilde	100	»	»
			4289 » 12

Det øvrige Personale:

Gage: (Edv. Hansen: 135 Rdlr., Jfr. Lumbye 90 Rdlr., Jakob Lund: 90 Rdlr., S. Martini [førte tillige Bog over de daglige Udgifter]: 110 Rdlr., Aug. Nielsen: 40 Rdlr., Chr. og Regine Nielsen: 160 Rdlr., C. F. Rau: 60 Rdlr., H. Sørensen [til-

Overføres: 12116 1 9

Rd. Mk. Sk.
 Overført: 12116 1 9
 Rd. Mk. Sk.

lige Regissør]: 100 Rdlr., Jfr. Th. Wimmer: 90 Rdlr., Mad. og Jfr. Steiner: 100 Rdlr., Koristerne: 130 Rdlr., Garde-robeforvalter Heimrath: 25 Rdlr., Jfr. Holst, Lange, Madsen og Reimers à 15 Rdlr.: 60 Rdlr., Jørgensen: 35 Rdlr.) ialt 1225 Rdlr. om Maaneden i 9 Maaneder . . . . . 11025 » »

Beneficer og Gratialer: (Edv. Hansens Benefice: 370 Rd. 3 Mk. 4 Sk.; Jfr. Lumbyes Benefice: 500 Rd. 14 Sk., Gratiale til Jfr. L. 50 Rd.; Jacob Lunds Benefice-Andel 202 Rd. 4 Mk. 12 Sk.; S. Martinis Benefice-Andel¹⁾: 172 Rd. 12 Sk. Aug. Nielsen: Sæson-Ducør: 30 Rd.; Md. Reg. Niensens Benefice: 347 Rd. 1 Mk. 3 Sk.; Sørensens Benefice-Andel: 176 Rd. 10 Sk.; Jfr. Wimmers Benefice-Andel: 164 Rd. 2 Mk. 13 Sk. 2013 2 4

13038 2 4

De daglige Udgifter efter Martinis Bog:

i September	2692 3 3	
i Oktober	2260 2 13	
i November	2497 4 3	
i December	1598 1 15	
i Januar	3573 2 10	
i Februar	2361 2 2	
i Marts	1555 3 2	
i April	1659 1 6	
i Maj	2402 2 »	
		20600 5 6

Mindre Udgifter i Langes Regnskabsbog (Frisør, Teaterbud, Assurance, Nytaar o. s. v.) 566 5 8

Ad. Reckes Andel i den sidste Forestillings Indtægt . . . . . 400 » »

Samlet Udgift 46722 2 11

¹⁾ Hverken i Plakatrækken eller i Langes Regnskabsbog findes nogen Forestilling i Sæsonen angivet som Martinis Benefice.

C. Balance.

	Rd	Mk.	Sk.
Indtægt	57799	2	»
Udgift.	46722	2	II
Overskud.	11076	5	5

III. Forfatter-Statistik.**A. Danske Forfattere.**

Andersen, Clara:		Hostrup, C.:	
En Evadatter	24 Gange.	Familjetvist	12 Gange
Bøgh, Erik:		Den Tredje	13 —
Et enfoldigt Pigebarn	12 —	Thornam, A.:	
Fastelavnsgildet	2 —	Paa Bjærget	5 —
Chievitz, Poul og Recke, Ad.:		Wengell, C. M.:	
For Alvor	9 —	Kusine Lotte	7 —

Af 7 danske Forfattere spillede 8 Stykker, der tilsammen opførtes 84 Gange.

B. Udenlandske Forfattere.

Augier og Sandeau:		Guillard og Decourcelle:	
En fornem Svigersøn	25 Gange.	Den sidste Nat	32 Gange.
Barrière og Lorin:		Jaime fils og Delacour:	
Berthas Klaver	43 —	Ungkarl og Ægtemand	11 —
Bayard og Biéville:		Laurencin og Clairville:	
Han er af god Familie	3 —	Den galante Abbed	2 —
Benedix, Roderich:		Mélesville og Dumanoir:	
Et Lystspil	8 —	Gamle Minder	15 —
Dumas père:		Michel, Marc og Labiche:	
En Kærlighedshistorie fra Versailles	14 —	Damernes Ridder	4 —
Feldmann, L.:		Monnier, Marc:	
Min Elskedes Portræt	5 —	Den lige Vej	6 —
Feuillet, Octave:		Plouvier og Adenis:	
Fantasifeberen	14 —	Altfor smuk	16 —
		Scribe:	
		Halvdelen Hver	2 —

Af 24 udenlandske Forfattere spillede 15 Stykker, der tilsammen opførtes 200 Gange.

Det oplyste Vindue.

(Introduktion til en større Novelle).

„Jeg er saa træt. Du bliver ikke vred, vel?“
Han stod og saá paa hende, mens hun smilende gik tæt hen til ham og lagde sine Arme om hans Hals.

„Kys mig saa!“

Han kyssede hende paa Panden.

„Saa kold Du er! Og Du siger ikke noget? Er Du krænket?“

„Nej.“

„Synes Du, der er noget ondt i, at jeg er træt.“

Han tog hendes Haand og førte den op til sin Mund. Saa smilede han og sagde roligt:

„Ikke den fjærneste. Godnat.“

„Godnat.“

Men han blev ved at holde hendes Haand i sin, mens han saá opmærksomt ind i hendes lyse, leende Øjne. Med et Tryk slap han Haanden, nikkede og gik.

Da Døren smækkede i bag ham, blev han staaende et Øjeblik og lyttede. Kom hun for at kalde ham tilbage?

Saa gik han træt og slap ned ad Trappen, dvælende lidt paa hvert Trin, indtil han stod ved Gadedøren og den kolde fugtige Regnluft slog ham ind i Ansigtet.

Han rettede sig, knappede Frakken op om Halsen og gik over Gaden. Der var Lys bag de blaa Gardiner,

han saá den runde Lampekuppel som en mat Lyskugle. Han søgte hendes Ansigt, men det var der ikke. Han tænkte: Nu slukker hun sagtens Lampen — men der blev ved at være lyst. Han stod et Minut eller to, saa saa gik han rask ned ad Gaden, for at hun ikke skulde lægge Mærke til ham.

Det var en blæsende Novemberaften. Lygternes Glas klirrede i Blæsten og der var vaadt paa Gaden. Oppå over Husene trak mørke flængede Skyer, Folk gik foroverbøjede, dækkende sig mod den kolde Luft.

Han følte ikke Kulden; tværtimod. Han kunde godt lide den klamme Blæst i Ansigtet. Der var mange Folk paa Færde, mest Damer med Kapper og Slag over sig og store Tørklæder om Hovederne. Det var efter Teatertid.

Han gik langsomt mod Sværmen, ganske ligegyldig, om han engang imellem stødte en Dame til Side; han gad ikke sige Omforladelse.

Han blev ved at gaa imod Blæsten. Han kunde ikke faa Køling nok. Han kom ud paa en aaben Plads, stod stille et Øjeblik med opknappet Frakke, gik saa videre og kom ind i Smaagader, hvor Kældernes Handlende gik og satte Skodder for Vinduerne. Han blev staaende foran et Vindue, bag hvilket der laa Fiskefrikadeller og Klatkager og stegte Aal. Han stod længe dybsindigt, som om han nøje overvejede, hvad han skulde vælge. Saa pludselig vendte han rask om og næsten løb i den Retning, hvorfra han var kommen. „Jeg vil se, om der er slukket“, blev han ved at sige til sig selv. „Jeg vil se, om der er slukket.“

Der var næsten ingen Mennesker i Gaderne mere. Han havde Vinden paa Ryggen og han kom hurtigt frem. En Kirkeklokke slog halv. „Den er allerede halvtolv. Saa sover hun.“

Men atter stod for hans Tanker hendes smilende Ansigt, han hørte hendes Stemme saa indsmigrende. Og

denne blide Venlighed syntes ham lumsk og gjorde ham bange.

Hvad var hun saa træt af? Hun saá slet ikke træt ud. Tværtimod hun havde været ualmindelig livlig hele Aftenen; først henimod den Tid, hun bad ham gaa, var hun begyndt at snakke om Træthed.

Om der var Lys endnu, saa betød det, at hun havde løjet. Saa betød det, at han var der.

„Nej. nej. Der er mørkt. Alt er slukket. Hun var træt. Nu ligger hun og sover. I den hvide Natdragt, saa fin, saa rød og hvid, aa, saa smuk!“

Han lukkede Øjnene og hans Læber stod aabne, mens han bøjede Hovedet, som om hun laa dér sovende foran ham. Han følte Varmen fra hendes Seng, han blev svimmel.

Saa rykkede han sig i Vejret og frøs, løb hurtigere afsted og stod ved Hjørnet til Gaden, hvor hun boede.

Langsomt og ligegyldigt gik han langs det Fortov, hvor Huset laa. Saa pludselig lige foran Gadedøren skraaede han over Gaden og saá op mod Huset. Han havde sét det, før han fik Blikket vendt mod Vinduet. Det var oplyst.

Stilfærdigt lyste Lampen bag de blaa Gardiner.

„Det var kun, hvad jeg havde ventet“, sagde han til sig selv, og han blev staaende foran det oplyste Vindue. „Hun er mig utro. Hun holder af ham; det er saa naturligt. Nu véd jeg det; saa er den Sag i Orden.“

Han gik videre ned ad Gaden. „Ja, saa er den Sag i Orden.“

Han havde ingen Smærte følt; han var kun bleven saa rolig, saa ligeglad.

Men pludselig kom det Spørgsmaal som et Stik: „Hvorfor sagde hun det ikke ærligt? Hvorfor lyver hun?“

Og i samme Nu: „Men om hun ikke havde løjet!“
Hvad vidste han i Grunden? For en halv, højst en hel

Time siden var han gaaet, og hun var ikke i Seng endnu. Men det var intet Bevis. Maaske i dette Øjeblik Lampen var slukket, maaske hun var bleven forsinket, var kommen i Tanker om et og andet, hun skulde besørge. Maaske hun sad og tænkte paa ham, mens han gik og anklagede hende.

Han var vendt om og kom skraat for Huset Et Skridt endnu og han vilde kunne se Vinduet. Han tøvede lidt — saa saá han Lyset.

Denne Gang gjorde det ondt. Han havde haget sig saa fast til Haabet. Men han vilde være sikker i sin Sag, han vilde vente til halvét; var hun saa ikke i Seng, saa var hun ikke alene.

Han gik frem og tilbage, ganske beroliget nu, da han havde sat sig en Frist. Det var begyndt at regne svagt, og han havde ingen Paraply, men det generede ham ikke. Han vilde ikke se til Vinduet, før Tiden var udløbet; han kunde da hellerikke forlange, at der saadan lige paa en Studs skulde blive mørkt.

Han gik rask, vovede sig lange Strækninger hen; men da han kom i Tanke om, at han dog for en Sikkerheds Skyld skulde passe paa Gadedøren, blev han forsigtigere. Naar han mødte nogen — der kom en sjælden Gang en og anden hastigt forbi ham — dukkede han Hovedet for ikke at blive set. Ellers var han ene i Gaden med en Politibetjent og en Vægter, der stod sammen inde i en Port ovre paa den anden Side, belyste af Skæret fra en Lygte. Han hørte deres Stemmer og Nøglenippets Raslen. Han følte, at de talte om ham, og han var lidt forlegen hver Gang han kom i Nærheden af dem. Vægteren kendte ham vist. Han havde sét ham saa ofte baade om Aftenen og om Morgenen.

Saa blev der givet Signal nede i Gaden fra en Lygte og Vægteren traskede tungt afsted, klirrende med Nøglerne. Politibetjenten strakte sig, listede over Gaden

og stillede sig op paa Fortovet, lænet imod en Mur, blank og glinsende i sit Regnslag og med høje Vandstøvler udenpaa Benklæderne.

Da han gik forbi ham, lettede han paa Hatten og sagde Godaften. Betjenten tog til Hjælmen og sagde: „Ubehageligt Vejr iaften at spadserere i.“

„Aa ja, men ret frisk!“ svarede han gemytligt og gik videre. Betjenten fulgte ham med Øjnene, og da den utrættelige Vandrer igen passerede ham, sagde han: „Det er Midnat nu. Nu slaar Urene.“

„Er den ikke mere!“ sagde den anden for at sige noget og vedblev at gaa.

Saaledes fortsattes Passiaren mellem ham og Betjenten, mens Lygteslukkeren gik gennem Gaden og slukkede, saa kun hist og her et døsigt Blus fik Lov at brænde.

Pludselig sagde Betjenten: „Nu blir den vel fugtig. Det er nok bedst at se at faa Lidt over Hovedet. Godnat Herre!“

„Godnat!“

Betjenten forsvandt langt nede i Gaden, i samme Retning, hvor Vægteren var gaaet, og Passagen var atter fri.

Tiden sneglede sig frem. At en halv Time kunde vare saa længe! Han morede sig med at passe paa de oplyste Vinduer i de andre Huse. Snart blev et, snart et andet mørkt. Kun højt oppe under Tagene lyste endnu en enkelt flittig Kvist. Fra en Værtshuskælder ravede to fulde Mænd op; saa kom Værten og satte Skodder for Vinduer og Dør.

Han begyndte at føle sig vaad. Det regnede stadig og tæt og der laa en graa Hinde af Vand paa hans Frakke.

Han saá paa Uret. Fem Minutter i halv. Men han vilde give rigeligt Maal; han vilde vente, til Kirkeurene slog.

Endelig. Han gik hurtig til med bøjet Hoved, indtil han kunde regne ud, at han var midt for Huset. Saa saa op. Uforstyrreligt og vagtsomt lyste Vinduet i det sovende Hus.

Han stampede i Stenbroen af Raseri. Han krammede en Nøgle i sin Haand, paa Nippet til at slynge den imod Vinduet.

Saa opdagede han en ung Herre, der stod og iagttog ham; og han vendte om og begyndte igen at gaa.

Nu vidste han, hvad han vilde vide. Han saá dem sidde sammen, han saá deres Legemer tæt op mod hinanden. Mon hun holdt sin Arm om hans Hals? Mon hun fortalte ham, at hun elskede ham? — Nu løste han hendes Klæder — nej, nej. De sad og talte sammen; han fortalte, hvor hun var smuk og hun smilede; han tog hendes Haand, han kyssede Fingerspidserne, hun bøjede Hovedet til Side — se Halsen, hvor den lyste fristende. Nu kyssede han den og hun blev siddende rolig. Saa gled han ned paa Knæ for hende, saa løste han hendes Klæder . . .

Han var atter udenfor Huset. Hvorfor blev den unge Herre ved at stirre op mod det oplyste Vindue?

Var det ham, han passede paa, eller hende? Var det mon en, der gik paa Lur ligesom han, skinsyg og bange?

Han gjorde hurtigt omkring, men han blev ved at tænke paa den fremmede, som var skudt op af Stenbroen som hans Dobbeltgænger. Han syntes ikke, han kendte ham. Var det muligt, det var en, der havde endnu ældre Krav paa hende end han? Hvis hun var ham utro, kunde der saa ikke være andre end just Arkitekten, han havde at frygte?

Nej. Han maatte saa ialfald være stødt paa hans Navn engang. Han vidste jo, hvor hun færdedes; han kendte alle hendes Bekendte. Nej, der var ikke andre end Arkitekten. Derfor havde han heller ikke været i

Tvivl. Det maatte være ham, der var hos hende. Han var dukket pludselig op i hendes Bekendtskab og havde straks interesseret hende. Han forfulgte hende med sit Kurmageri; han var allevegne, hvor hun var og tilsidst var han ogsaa begyndt at komme i hendes Hjem. Hun havde fortalt om alle de smukke Ting, han havde sagt hende; hun havde let af ham, men hun talte meget ofte om ham. Det var en elskværdig og smuk Mand, han havde været nødt til at træffe ham hos hende, og han havde syntes godt om ham. Han havde engang sagt til hende, at han egentlig ikke forstod, hun foretrak ham for Arkitekten. Og nu i dette Øjeblik undrede han sig over, at han ikke følte nogensomhelst Uvilje imod ham; han havde intet at bebrejde ham. Kun naar han tænkte sig ham rørende ved hende, tagende fat i hendes Legeme, følte han sig istand til at slaa ham ned. Det var, som om En greb ham i Struben og han værgede sit Liv.

Han ledte tilbage i Erindringen for at finde bestemte Hændelser, der kunde berettigede hans Mistanke. Han havde dog nøje bevogtet Forholdet imellem dem, men han havde aldrig opdaget noget. Hvorfor var han da nu saa vis i sin Sag, at den anden i dette Øjeblik var hos hende? Aa — intet kunde man stole paa overfor Kvinder, intet. Alt kunde have været Beregning af hende. Aabenhjærtigheden, hendes Spøg over den ihærdige Tilbeder, alt, hvormed hun havde dysset ham til Ro.

Og dog aldrig mere end at han ved første Lejlighed havde Mistanken lysvaagen.

Men hvorfor havde hun behøvet alt dette? Hvorfor ikke sige ham, som det var, og lade ham gaa?

Det faldt ham ind, at det var dumt at spørge om det. Det var ikke alle — hverken Mænd og Kvinder — som havde saa snævert Hjærte, at de kun kunde elske én. Men han elskede kun hende og han brød sig ikke

om at elskes af hende, hvis han skulde dele hendes Kærlighed.

Naar han blot blindt havde kunnet tro! Naar han ialfald nu kunde faa Vished! Troskaben kunde aldrig bevises; Utroskab havde den Fordel at kunne konstateres. Og blot Klarhed! Det var derfor, han gik her. Nu vidste han det, han havde egenlig altid lidt under Tvivlen paa hendes Kærlighed. Den Tvivl kunde aldrig dræbes; nu vilde han ønske, han kunde gribe hende i Utroskab — blot for at faa Ro, Vished.

Var han da ikke sikker?

— — Dér stod han endnu, den unge Mand, plantet udenfor Vinduet med Paraply over sig. Han blev underlig til Mode — hvad vilde dette Menneske? Han gik lige op til ham og fikserede ham skarpt. Den unge Mand smilede, og blev staaende.

Men da han igen vendte om, fulgte den fremmede efter, i en halv Snes Skridts Afstand, nynnende paa en gemytlig Melodi. Henne ved et Gadehjørne standsede han, tændte sig langsomt en Cigar, lo højt og forsvandt ned ad Gaden.

Det var ham en Lettelse, at han var borte. Klokken slog ét. Var der Mening i at blive ved at gaa? Om nu virkelig Lyset blev slukket?

Det slog ham, at han i Grunden burde være glad, saalænge det brændte.

Saalænge Lyset er tændt, sidder de i Dagligstuen; saalænge Lyset er tændt, er Slaget ikke tabt.

Han vilde blive og passe paa. Kom Arkitekten ud, før Lyset slukkedes, saa betød det . . . saa betød det . . . ja, han vidste i Grunden ikke hvad, men ialfald noget mindre slemt, syntes han.

Og han blev ved at gaa, og Lyset slukkedes ikke. Gang efter Gang mødte hans Øje det stille, uforanderlige Lys fra Vinduet.

En Gang syntes han, han saá hendes Skygge bag Gardinet, men naar han saá nærmere til, var der intet at opdage. Intet Liv, ingen Bevægelse bag det blaa Slør. Han rettede sig op og lyttede anspændt, om han ikke i Nattens Stilhed skulde kunne høre Stemmer; men alt var tavst.

Og Regnen blev ved at falde i den mørke taagede Nat. Udenom de enkelte tændte Lygter flimrede Taagen matgul med Gasflammen som et rødt Centrum.

Han var saa gennemvaad nu, at han ikke følte Regnen. Cigaren, som han gik med i Haanden, og som han prøvede paa at tænde, var saa vaad, at den kunde vrides, og Handskerne vare opløste; de klæbede sig sammen til en uformelig Klump, da han fik dem af.

Han blev ved at gaa, skønt hans Lemmer var som gennembankede, saa trætte og ømme. Hjærnen ræsonnerede ikke mere; han gik, fordi han ikke kunde rive sig løs fra det oplyste Vindu. Kvarterslagene var hans eneste Adspredelse; Mellemtiderne udfyldte han paa alle Slags barnlige Maader. Han talte Skridtene, men løb surr i det, da han naaede højt op; han prøvede saa, hvor langt han kunde tælle mellem to Kvartér; men da Kvarterene var gaaet, opdagede han, at han var bleven ved at tælle til Hundrede, uden at holde Regnskab med, hvormange Gange han havde gjort det.

En Gang imellem blev han pludselig skræmt op. Han troede at han hørte en Raslen henne fra Gadedøren. og naar han vendte sig, syntes han en Skygge gled om det nærmeste Hjørne. Han satte da i Løb derved; men der var ikke en Sjæl at opdage.

De sidste Lygter blev slukkede. Oppe mellem Husene hvidnede Luften af den gryende Dag. I den graa Dis listede Skikkelser frem, Koner med Sjal over Hovedet og Mænd med en kort Shagpibe i Munden og Byldt i Haanden.

Betjenten og Vægteren kom op fra deres Nattekvarter, skuttende og strækkende sig i den raakolde Dæmring.

Det oplyste Vindue lyste blegere og mattere, og pludselig da han vendte sig, såå han Lysstriben trække sig tilbage og forsvinde.

Han saå Vægterens og Betjentens Skikkelser udenfor Huset. Der kom just et Par Arbejdere forbi i det samme. Saa var det, han troede at se en ny Skygge dukke frem imellem dem og forsvinde.

Han gik hurtigt til; han skammede sig for at løbe. Da han naaede til Huset, hilste Betjenten „Godmorgen“. Han kiggede om Hjørnet — intet at opdage. Saa tilbage igen — jo Lyset var slukket.

Var det Arkitekten, der gik? Var det idetheletaget nogen, eller var det kun hans Fantasi?

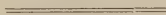
Til ingen Nytte altsaa. Hans lange Nat var forgæves. Ingen Vished, ingen Klarhed.

Skulde han vente? Nej — den gamle Husjomfru stod op før Hanegal. Om Arkitekten overhovedet havde været der, var han der sikkert ikke mere.

Han slæbte sig hjem; han følte, hvordan Klamheden laa om ham og gjorde Brystet rustent. Han var tør i Halsen, Øjnene sved, og Ansigtet var stift og dødt.

Arbejderne, han mødte, saå forundret paa ham, han selv stirrede ned i Brostenene, tænkende stadig det samme: Betjenten lo af mig.

Peter Nansen.

To utrykte Skitser

af

P. V. Jacobsen,

„Trolddoms“ Forfatter.

(Udgivne af Cand. phil. B. A. Duurloo.)

I. Kagekonen paa Værnedamsvejen.

Hem, Hem! endnu Ingen! — og jeg har alt siddet her en Time, og Klokken er ret strax halvti, og ikke mere end tretten Skilling solgt! Idag er det da reent forhexet! — Der kommer Een — nei, han gaar forbi. — Men derhenne — nei, det er Kancelliraaden deromme; han kjøber aldrig Noget. Herre Gud, vil da Ingen komme? — Og saa de bansatte Dreng, de Viisnæser, saa staae de stille og gabe. Pak jer bort, Unger! I har jo ingen Penge! —

Hem, Hem! —

Naa endelig! — Jo, til Tjeneste! Æbler? Pærer? Jo, Gud bevare's! De deiligste Æbler — Gravenstener — og Pærer, Graapærer, og Blommer, og Nødder, og Alt hvad Fruen vil forlange. See disse her! — Hvad behager? Af dem der? Ja gjerne; — vær'sgod! — og de blaa Blommer, fire Skilling en Snees — og dem, ja og dem — Og skal de smaa Frøkener ikke have nogle Nødder? eller Boller, eller Andet? — Hvormeget det Hele? — Ja, lad mig see — 4 og 4 er 8, og 6 er 14, og 5 er 19 — ja 19 Skilling. — Men hillemen, det er en Seddel — jeg kan ikke give igjen. Men — hvis Fruen blot vil vente et Øieblik — Claus! spring ind til Spækhøkeren og byt den Seddel. — Nei, han er her strax igjen. —

Hem! — de velsignede Smaa! — Ja, Fruen kjender mig nok ikke mere, — men jeg — ak ja! — Nei, det kan jeg tænke! — Men husker De ikke — ja De var jo dengang kun meget ung — da Deres Herr Fader Secretairen boede i Studiestræde, ligeoverfor Brændeviinsmanden — de kaldte ham den rige Brændeviinsmand, Folk — og han stod sig jo ogsaa ret godt; han havde baade Huus og Gaard og Heste og Vogn, for han handlede med Korn og Rug. Jo, den Tid saae jeg Dem næsten hver evigste Dag, og jeg snakkede ogsaa tit med Dem — og jeg havde jo pæne Klæder og Uhr og var en rigtig Dame; og jeg kunde jo næsten gjøre hvad jeg selv vilde, for Mo'er var jo død og Fa'er brød sig ikke saadan om mig. Men det var just Ulykken, for ellers var det vist aldrig hændt! — Hvad det var, min Hjerte-Fruer? — Saa har De ikke hørt Noget om det? — Ja, det var jo ham, Commandeersergeanten ved 2det Jydske, han var rigtig et pænt Menneske i sin civile Uniform, og han saae net ud, og var kommen af honnette Folk, og han talte saa godt, og han holdt jo virkelig først meget af mig. Men det gik i al Skjul og Hemmelighed, — og saa — og saa — ja, De kan jo nok begribe det, hvad der skeete. Vi er jo alle Mennesker! Og saa blev Fa'er saa gyselig vred, da han mærkede det, og han jog mig ud af Huset, og han vilde aldrig mere see os for sine Øjne, da vi vare gifte, for vi blev da siden ordenlig viede sammen. Vi prøvede jo tit og ofte paa, at faa ham i bedre Tanker, men omsonst — Hvad skulde vi saa gribe til? For Lønningen var kun smal, og tilmed kom han ud af Tjenesten, og saa fik jeg en Lille til — Gud skee Lov, at vor Herre gjemte hende igjen. — Kort, vi havde slet ingen Ting; men vi troede alligevel immer, vi dog eengang skulde komme os, i al Fald naar Fa'er fik Ende paa det. Men saa gaaer han med Eet bankerot og faaer et Poppelsie-Slag. Saa blev det reent galt fat med os; min Mand blev som desperat, og saa begyndte han at snapse, og saa blev han tilsidst ogsaa ond imod mig. — Ja Gud, Gud! Hvad gik jeg ikke igjennem i de fem Aar! — Og saa døde han da endelig — Gud skee Lov! — Saa probeerte jeg snart Eet og snart et Andet for at friste Livet. Først holdt jeg Huus for en gammel Kurvemager — saa vadskede jeg fint for Folk — saa blev jeg

Vaagekone — og saa gjorde jeg reent i Huse og gik Ærinder — og jeg veed ikke selv hvad jeg gjorde; men Ingenting kunde holde ud; Alting gik galt; — og saa sidder jeg tilsidst her med denne Smule Frugt og Kage, som Fa'ers Sødskendebarn har givet mig en lille Skilling til. —

Ak ja — Naa, der er han tilbage med Smaapengene! — Vær saa god — een Mark — og to — tre — fire Mark — og tretten — Mange Tak! — Ja Gud! — Ja, Gud velsigne Dem, og de velsignede Smaa! — Mange Tak! — Adieu, og adieu de smaa Frøkener! Mange Tak! —

Hem! —

Det er koldt idag! — Claus! — Claus! — See, hvor han alt igjen staaer, den Lasarus, og skutter sig i Solskinnet op ad Plankeværket. — Claus! — Jeg troer, han sover — Claus — naa, er han vaagen? — aa, tag der den Toskilling og spring ind til Høkerens og faae os en lille Halvpæ'el af det Klare — til at varme os paa, og til at — Ak ja! —

Hem! —

II. Gangstien paa Strandveien i Maaneskin.

„Hallo, hallo, vi seile og vi roe — Nu er vi i Bordeaux“ vi to! — Naa, hvad skriger Du nu for, Hanne! En skikkelig Kammagersvend har dog vel Lov til at tage sin Kjæreste om Livet og kysse hende! Naa — naa — nei, der render hun alligevel hen til vore andre Qvindfolk der foran. —

Ja vist, Svendsen! Det er sandt. Det er noget Pære-Velling den Vandanstalt! Nei, da priser jeg mit gamle Lottenlund. Ja, det forstaar sig: Tivoli! Men der er dog ikke saadanne store, gamle, grønne Træer, og Nøddebuske, og — ja, det gamle Telt hos Reichenbach, det holder jeg mig til. Maden der er saamæn ret god og Fortæringen billig: syv Portioner Gaasesteg og tre Grisetæer, og en Flaske Rødviin — og Punschen, og Snapse; — og det var fire Mark og elleve for hver af os tre Mandfolk. Det var ikke for meget. —

Nei, see til dem, de Græshopper derude paa deres Leieøg, see, hvor de flyve afsted i Gallop! — Og hør dem paa Vognen der, hvor de skraale! Ja, vi kan ogsaa synge, skjøndt vi gaa paa vore Been: „Vi seile og vi roe — vi seile og vi ro—e“. — Hvad godt? Om vi vil kjøre med til Byen? Hvormeget? Nei Tak! Et heelt Sæde? Nei Tak, kan vi sidde alle otte paa et Sæde? Nei mange Tak! Vi gaa hellere i saadant et Veir „I det klare Maaneskin“. Ja, det var en Kaperkudsk af de ægte. — — Der kommer en Vogn fra Byen med tændte Lygter paa; det maa vist være en af Rumlebusserne. Nei, hille Død! Det er en fornem Herskabsvogn med Lys foran. Kanske Maanen ikke skinner noksom? De kunde ligesaa godt gi'e Hestene Briller paa Næsen! Det er jo saa lyst paa Veien, at man kunde see at finde en Sølvskilling, om der laae nogen. —

Ja, det er rigtignok et prægtigt Vejr! Og stjerneklart! Nei, der er da ogsaa en Mængde Stjerner oppe og nogle glimre som Diamanter. Seer Du den, Svendsen! Derhenne over Svanemøllen? Som Sølv! Men see især paa Maanen, hvor den staaer over Vandet og speiler sig deri; det er som en heel, lang Broe fra Landet glindsende ud i Stranden! Og see derude! Seer Du den Nøddeskal af en Jolle, der nu roer ind i det Lyse, over Skinnenet? Og Seilbaaden tæt derved! det er en Fiskerbaad fra Skovshoved. Og saa det store Skib der langt ude; Sejlene ere ganske mørke; de maae nok være i Skyggen. — Der kommer Dampskibet fra Bellevue med sine Lanterner paa Hjulkasserne og paa Fokkemasten, og en lang Hale af Røg efter sig! — Derude er ogsaa et Lys! Nei, det er Fyret paa Trekroner. — Men hvad er det for en stærk Røg og Lysning, der inde ad — Hilledød! Der er Ildløs! Ildløs i Kjøbenhavn! — Kalkbrænderiet, siger Du? Ja, kanske det er derfra det kommer. —

Naa, hvad er der nu paafærde der foran med Fruentimmerne? De staae stille, de vende sig, de bukke sig, de raabe til os, — men de lee alt hvad de kan. Hvad for noget? — Hvad? — Regn? Er I forrykte? det er jo ganske klart i Luften derude. — Men, for en Ulykke! Jeg fik en Dryp paa Næsen! og een paa Hagen; og igjen een paa Næsen! — og to, tre, fire — men hvad er dog det for Koglerie! — Ja hør, hvor Træerne over os ryste

og Bladene rasle — det er Vinden, fra Vesten af — ih saa for Fanden, det regner! Hvilken Skorsteensfeier af en Skye! — det regner — det øsregner — det øser Vande ned. — Naa, hvem skulde have sagt det! — Lad os rende! — Rend, Fruentimmer, rend alt hvad I kan! Kjoler og Skjørt over Hattene, Benene i Hænderne! — Render, render! Hen til Nielsens Beværtningssted; det er strax herved. — „Vi seile og vi roe, vi seile og vi ro—e“. —

Naa, Gud skee Lov, at vi kom herind! Gaae kun ind i Gjæstestuen, Fruentimmer, og ryst jer! Der er ganske tomt. God Aften, Hr. Nielsen! Ja, det var en Vexel! — Vi Mandfolk staae herude i Forstuen og passe paa Veiret; lad kun Døren aaben ind til Stuen! — Regnen pladsker ned, mens Maanen endnu staaer derude. — Nei, Hans, det er dog altfor grinagtigt: dit ene Næseboer glindser i det deiligste Maaneskin, medens det andet driver af Regnen! — Der løber igjen Nogen forbi! — naa, de Qvindfolk, *der* rendte, de havde kiltret sig op, — og saa hoppede de mellem Pøsene som Frøer paa en Kirkestie. —

Nu begynder det dog alt at sagtnes! Det klarer igjen over os; og der driver Bussemanden ud ad Søen til. Vi vil tænke paa at komme afsted. Hr. Nielsen! en Snaps rundt til Mandfolkene! Vil Fruentimmerne have Noget? Hanne, vil Du ha'e en Snaps? Nei, jeg kunde tænke det. Naa, naa, bliv ikke vred, det var jo kuns mit Spas! —

Ja, ja da! Er I saa færdige? Saa afsted, — afsted igjen, — vi har jo ikke saa langt til Byen. Det er rigtignok blevet lidt fugtigt derude; men hvad! „vi sejle og vi roe; vi sejle og vi ro—e!“ Adieu, Hr. Nielsen! —

Impressionisten.

(Skitse.)

„Kom hurtig — her er sket en Ulykke.“

Saaledes lød den lille, lakoniske Billet, skreven med skælvende Haand og med tydelige Spor af Taarer hist og her.

Greben af en usigelig Angst — thi det var mig, som om jeg alt længe havde anet en Ulykke fra den Kant — ilede jeg op i det fortrykte lille Malerhjem, som jeg i den senere Tid havde besøgt med saa mange bange Anelser, og hvorfra jeg altid havde bragt saa sørgelige Minder med hjem.

Da jeg kom derop, det var tidlig Morgen, var Entrédøren aaben. En stor Tjenestepige med uredt Haar og ophovnede Øjne stod i Døren og spejdede ud, som om hun ventede mig.

„Er Herren syg?“ spurgte jeg, førend hun fik Tid til at sige noget.

„Han er død“ svarede hun.

Inde i Dagligstuen gik to Smaapiger paa en fire og seks Aar og legede ganske stille sammen. De tog ingen videre Notits af mig, men saå kun op paa mig med smaa, fortrukne Munde, da jeg traadte ind.

Husets Frue sad sammensunken i en Krog henne ved Kakkelovnen. Hun rejste sig og, uden at sige et Ord, tog hun mig i Haanden og førte mig ind i Atelieret. —

Jeg havde ikke betraadt dette Rum henvend et Aar. I Begyndelsen havde det ligesom tilfældig, senere hen principmæssig været tillukket for os alle. Vi havde heller ikke forsøgt at trænge derind; thi at det indesluttede noget Sørgeligt, Hemmelighedsfuldt, det var vi overbeviste om.

Jeg havde rimeligvis, ubevidst for mig selv, troet at finde en stor, ufærdig, absurd Komposition, der havde forstyrret Hovedet paa vor stakkels Ven; i Stedet derfor blev jeg ved første Øjekast kun en grænseløs kaotisk Uorden va'r. En aldeles meningsløs Mængde Smaabilleder var hobede sammen, de formelig bedækkede hinanden paa alle fire Vægge, de var spredte paa Møbler, slængte i Vindueskarmene, rundt paa Gulvet. Hvis ikke Situationen havde været saa trist, vilde det mærkelige Interiør have gjort et komisk Indtryk, thi med en fabelagtig Hast trængte det ene landskabelige Billede sig frem efter det andet som store, uformelige Klatter trodsende al malerisk Ro og Form. De dansede i Luften, de jagede mod hinanden, de blandede sig meningsløst sammen som Farverne i et Kaleidoskop.

Og i det Hele var der en sørgelig Klimaks: Det, der var opheftet paa Væggene, var der nogenlunde Ræson i; hvad der laa henslængt, blev mere og mere forvirret og syntes Frugten af fuldstændig forrykte øjeblikkelige Indskydelser. Et større Billede, der var opstillet paa et Staffeli, og hvorpaa der øjensynlig sidst var malet, var kun et eneste kulsort Mørke, hvorfra nogle skrigende Farver hævede sig som vilde Lyn.

Fruen trak et Drapperi til Side. Under dette stod en Chaiselongue. Der laa han selv, den uheldige A . . . med en Revolver i Haanden, frygtelig fordrejede Ansigtstræk og et rundt Saar i venstre Tinding.

„Men jeg talte jo med ham endnu sent i Gaar Aftes!“
udbrød jeg.

Med samme forstenede Ro som hele Tiden gav Fruen mig et lille Brev.

„Læs det“ sagde hun. „Det er hans Farvel.“

Med tydelig Haand stod der:

„Det er Gud ske Lov forbi — min Beslutning er tagen.
Jeg har sejret.

Jeg har levet som i en Malstrøm, noget Uimodstaaeligt har hvirvlet mig rundt paa Kryds og paa Tværs, en stor Tanke, der var uden for mig, en Dæmon, der ikke var min egen Villie. Nu har jeg besejret den: Den har Intet faaet mig til at udrette, den har kun dræbt mig. Gud ske Lov!

Véd I, hvad det vil sige at være fordømt til at gribe noget evig Flygtende, der smutter fra Eder uden en Gang at efterlade en Skygge? . . . Det har jeg forsøgt i min Kunst! Mit Vanvid! Mit jammerlige Makværk, som I nu ler af og spotter over, men som har dræbt mig . . . .

Aa, hvor jeg har lidt! Kun en Gang imellem kom jeg til Besindelse, ellers var jeg som en Luftskipper, der har tabt Styret over sit Fartøj oppe i Skyerne.

Jeg arbejdede som dreven frem ved Piskeslag, jeg frembragte Noget som i en blændet Rus, hele Verden omkring mig var forældet, skimlet . . . .

Er det da saa umuligt at fastholde Øjeblikkets Fantom paa et Stykke Lærred . . . .? Jeg elskede Fantomet, jeg saa kun det, ikke Tingen selv. Hjulet interesserede mig ikke, men dets Snurren, Ansigternes Form og Udtryk ikke, men Latterens Blink i Øjet, Ordet, der hurtigt krusede Læben og døde hen. Saa jeg ind i et Rum, et Værelse, opdagede jeg knap Møblerne eller Menneskene, kun et Solglimt, der dansede i Luften, en Straale, hvori Myriader af Farver bevægede sig, og som tabte sig i en rød Fløjls Portière som Blod . . . .

Alle disse Ting fyldte mig med en pinlig Henrykkelse: Mal mig! raabte de.

Hvorledes vilde I have jeg skulde leve blandt Eder og tale med Eder! Jeg maatte jo skjule for Eder, at jeg var besat. Naar jeg sad sammen med Eder, ejede mit Hoved ikke en Tanke, det var tomt, følelsesløst. Og inde i mit Atelier jagede Billederne forbi mig i grænseløs Forvirring, i en Heksedans.

Og saa denne skrækkelige Lugt af Farver, af Fernis over Alt . . . . i min Mad, min Seng, i hele mit Hus . . . . Hver Blomst, jeg fik fat paa, udaandede den . . . . den sad fast i mine smaa Børns Haar, paa min Hustrus Læber . . . .

Jeg véd det — jeg er gal . . . . jeg kan ikke udholde det længere. Farvel —“

Rosalia Jacobsen.

Kristiania.

(En Rejsendes aforistiske Iagttagelser).

F or halvtredsindstyve Aar siden rummede Kristiania Mure vel saadan noget som knap fyrretyvetusind Mennesker. Nu vandrer der ét hundrede og fyrretyvetusind Eksistenser mellem Oslo og Slotsbakken, og de to Tal giver egenlig — de alene — hele Byens Fysiognomi.

Hvad der i Danmark er det eneste, nemlig at være Kjøbenhavner, er i Norge, socialt, snart sagt det fataleste af alt og der er ingen Kristiania-Mand, som ikke iler med at fortælle, at han ikke er Kristianenser.

I Virkeligheden er han det heller ikke. Han *er* fra Arendal eller Porsgrund eller Flækkefjord eller fra Skien. Og han skynder sig med at fortælle det, fordi *der* i Arendal og Porsgrund og Flækkefjord eller i Skien, *der* sidder gode gamle Familjer, baade Sorenkrivere og Præster, som han hører til. Men i Kristiania er alt nyt og uden Fortidsgarantier, og man vil ikke, man vil meget nødig smage af Parvenu.

Derfor er Kristiania maaske den eneste Hovedstad, hvor ingen *vil* høre hjemme — og faa *har* hjemme.

Ti hvis man ogsaa selv skulde være født i en Sidegade til Karl Johan, er dog i det mindste Ens Forældre fra Haugesund eller fra Tromsø, og ingen Traditioner binder En til de Brosten, som man slider. Ens Minder hører andetsteds til. Og det er fra Aalesund og Laurvig og Skien, at Hjemmene hører, alt det, som rigtig interesserer, *det*, som tager os Godtfolk om Hjærtet: at Arnljot Oulie, han er da nu bleven forlovet, og Lina Munthe har faaet stride ud. Det er i Christianssand, man lever med Postmesteren, der har jubileret. Det er til Bergen, man længes den syttende Maj.

Derfor er der ingen Kristianensere — ikke engang *de*, som er født i Kristiania. Og jeg tror, at denne Hoved-

stad, som er befolket med Provinsboere, er den mest og uretfærdigst bagtalte By udi den ganske Verden.

Dens Befolkning af Indflyttere har bevaret hele Provinsens Mistænksomhed overfor den By, de nu selv beboer. De sér paa deres egen Stad med Kragerøs Øjne, og der er ét, mod hvilket de fremfor alt vil væge sig: imponeres vil de ikke. Som om det anstod sig at lade sig imponere af Kristiania.

Derfor sér de Fejlene ved alting, og de ironiserer over alt. De bagtaler af Frygt for, at nogen skulde tro dem „betagne“.

Der er i den hele By kun ét eneste, som alle ofrer en aabenlys Hengivenhed.

„Karl Johan“.

Den saa at sige tillader man sig at elske — som en Kjøbenhavnner sit ganske Kjøbenhavn.

Til denne Plet mellem Stortingsbygningen og Slottet tilstaar Kristianiaboeren sin Kærlighed. De Fliser *maa* han slide, mindst én Gang om Dagen. Der *maa* han hen for at sé Stortinget maale Slottet og Slottet Stortinget med et Par vagtsomme Øjne. Derfor strømmer til Karl Johan alle sammen og en Time af Dagen skaber Kristiania-mennesker af deres By en Storstad.

Det stod let i deres Magt at gøre det oftere.

Men nu gør man det ikke: naar den sidste Valstakt er døet ud i Studenterlunden, og Universitetsuret viser tre, tømmes Karl Johan og — jeg har ofte lagt Mærke dertil — i utrolig Fart.

Det er som skyndte alle disse Mennesker sig hjem til deres Provins.

Og i mange af Kristianas Gader kan de saa udmærket tro, at de boer der endnu — saa stiltfærdigt, uforanderligt stiltfærdigt ligger de Gader hen. Som i Provinsen sladrer Købmand med Købmand fra Dør til Dør og Butiksvendene slikker Sol paa Stentrapperne. Ingen har travlt

og ingen forstyrrer Roen. Som i Provinsen synes man, at her maatte Dørene kunne ruste paa deres Hængsler, og man vender sig uvilkaarlig, naar en Mand gaar gennem Gaden.

Og disse lange, endeløse Provinsgader, som har Hovedstadsgadens Dimensioner — folketomme, ubevægede, bogstavelig uden et Menneske — kan momentvis virke som en intens, en dødende Kedsomhed, der forklarer det meget Literaturens Had til Kristiania.

Herhjem vender Kristiania Indflyttere fra Karl Johan. Og der falder Provinsens Middagshvile over Byen. Midt paa Dagen og i den bedste Arbejdstid.

Ti Kristianiaboeren har bibeholdt sin gode, jævne Spisetid fra Fjordbyerne og spiser til Middag Kl. tre — senest; hvorpaa han blunder til Middag. Forretnings-tiden hugger han paa den Maade over ligesom Wieneren.

Bohême og Studenter og andre løse Fugle spiser paa samme Tid hos Gravesens eller paa „Grand“. En Times-tid er der fuldt. Ikke en Stol at faa, ikke en Plads at opdrive. Unge Folk og unge Ansigter. Og dog svært stille. For Normænd taler ikke meget, naar de spiser. Og naaer de til Kaffen, spiller de Domino.

Men stopfuldt er der og Klirren af Service og Raab paa Kellner — der maa raabes længe paa en norsk Kellner — Strøm ud og Strøm ind.

Byens halve Ungdom spiser „Dagens Kost“ for otti Øre *pro persona*.

Det varer en Timestid, som sagt, og i et Nu er der tomt. Bogstaveligt i et Nu. Og straks ligetomt paa den hele Karl Johan. Ingen By i Verden har det som Kristiania: at den pludselig bliver borte. Bliver væk og borte, som slugte den sig selv, i mindre end et Sekund, bare mens man vender sig.

Det er Provinsen, som paa én Gang gemmer sig — lynsnart.

Og en Timestid ligger da Vinterdage den hvide Karl Johan, der er skøn som selve Newski, snéglitrende og

øde, til Aftenstrømmen begynder at bevæge sig frem under Lygterne.

Lygterne, der som oftest tændes — kun ikke, naar Almanaken melder Maaneskin. De Nætter hviler Norges Hovedstad i Maanelys eller i Mørke.

Det er ogsaa et Minde fra Fjordbyerne.

*

*

*

Kristiania Nybygger-Karaktér gør, at den egenlig ikke har noget „Publikum“. F. Eks. i Teatret. Der er naturligvis en hel Del kunstinteresserede Folk, som har slaaet Kreds om Teatret, som sér alle Forestillinger, som er i Rapport til den hele Scene.

Men der er intet Publikum, for hvem dette er *deres* Teater, hvor de gaar for at nikke til hinanden og hilse paa hinanden og sidder paa gamle Pladser, som er dem kære, og studere andres Kjoler og selv være smukke og befinde sig selv. Der er ingen Minder, som binder dem til dette Hus og gør det til deres. Og det er ikke *deres* Skuespillere, som spiller for dem, og som de glæder sig over at klappe til. Det er bare Aktørerne ved Kristiania Teatre.

Det slaar straks den Fremmede, naar han en Aften kommer ind paa Tilskuerspladsen, at her sidder der en tilfældig Mængde Mennesker, som ikke kender hinanden.

Maaske véd den ene om den anden, hvad han hedder, men de er ikke voksede sammen og de er ikke Medlemmer af ét Samfund. Det er bare Folk fra mange Huse, som nu iaften har købt Billet til samme Sted.

De gaar her Aar efter Aar i dette samme Teater og bliver alligevel aldrig til ét Publikum, fordi de jo i Virkeligheden kommer fra hver sin Kant, hver fra sin Provins.

Og ikke en Gang ved Første-Forestillingerne er det anderledes. Kristiania har intet Première-Publikum. I Kjøbenhavn *maa* de Folk, der estimerer sig selv, jo være med ved de store Forestillinger. De er nødt til det. For ellers tæller de ikke. Men i Kristiania er det ikke nødvendigt.

Folk fra „Parkvejen“ og „Inkognitogaden“ kan særdeles godt vente med at sé et Stykke til den syvende Gang, det gaar — hvis de da overhovedet sér det.

Det kommer af, at ingen i denne nye By — eller i alt Fald faa — har Følelsen af, at det er deres Pligt at repræsentere Byen. En Kjøbenhavnner sidder Repræsentationspligten desværre kun altfor dybt i Blodet. Men en Kristianiamand af Selskabet har ikke den Fornemmelse. Hvorfor skulde han vel ogsaa repræsentere en fremmed By? Han repræsenterer — og til Fuldkommenhed — i sit Hjem.

Men Byens selskabelige Begivenheder vedkommer ham lidet.

Derfor er det ogsaa i Kristiania saare svært at opbanke „selskabelige Begivenheder“.

De første Damer kan staa i Tableau'er, arrangerede af de første Malere, ved en Forestilling, under Protektion af Hendes Majestæt, sat i Scene af Familier *en vue*. Og der bliver tre Kvart Hus, og ingen taler om Tingen, og Bladene skriver om den en — Notits.

Grunden er ogsaa den, at der er ingen hellig Nysgerrighed, som lokker til Huse, saadan som i vort gamle Kjøbenhavn, hvor Hundreder af Mennesker ved tre, fire Slægtleds tusinde Traade er bundne f. Eks. blot til den smukke Fru H., som man dog altsaa virkelig *maa sé*, naar hun er Hofdame hos Dronning Dagmar — i et Kostyme, malet af Professor X: „Du véd — Frøken Y's Fætter.“

Alle de Smaatræk, det er dem, der binder et Selskab. Det er dem, der gør de selskabelige Begivenheder til Begivenheder, og det er dem, som fattes i Kristiania.

Man hører *der* højst naturlig med Koldblodighed den Nyhed, at Frøken Ellefsen — af Ellefsen'er fra Christianssund N. — skal „sidde som Jomfru i sit Bur“ ... „mens Gutten, han blæste.“

Hverken Gut eller Jomfru skaber „Begivenhed“.

Kristiania-Damen klæder sig paa Gaden fiksere end Kjøbenhavnerinden. Hun fæster om Sommeren Blomster uden paa sin Jaquet og viger om Vinteren ikke tilbage for nogen klædelig Form af Hat.

Hun har i fri Luft mere Mod til at behage.

I det Hele er alt Gadeliv mellem de Unge modigt og henrivende. Damer og Herrer mødes, passiarer, promenerer, skilles. En ung Kristiania-Dame veksler Haandtryk med en Bekendt, som en Kjøbenhavnerinde vilde hilse ved at rynke Øjenbrynene. Til at tale sammen paa en Gade hører hos os Fætterskab. her ikke en Gang Bekendtskab: man kan præsentere sig selv — og det bliver ikke taget unaadigt op.

Det er den Frihed i Omgang — Gade-Omgang vel at mærke — som gør Timen fra to til tre paa Karl Johan til noget for sig i Verden. Sydtyskland har sin Korso-Tid, hvor hele Byen løber mellem Benene paa hinanden: det sér sydlig livligt ud. Der er Hilsener med store Haandbevægelser og Raab over Gaden. Men det bliver dog aldrig til en stor Flok Kammerater, der mødes. Og *det* er det mellem Slottet og Stortinget.

En glad Skare Kammerater, mellem hvilke — den gyldne Eros leger.

Det kunde umuligt gaa saa frit til i den By, hvor man virkelig havde hjemme. Det vilde forbyde sig af sig selv. Men man véd, hvormeget man tillader sig paa Rejser, hvor ganske anderledes fri man er.

Og Kristiania-Folk, de er jo netop noget af Tilrejsende til deres egen By, tilhobe.

Saa frie de derfor er paa Gader og i Skove, saa højtidelige bliver de inden fire Vægge og i Selskaber. De bliver tilknappede og forsigtige som vi alle er det, naar vi bringes sammen med Folk, som vi ikke kender. Konversationen er vanskelig, fordi der er saa faa af de Smaa-givenheder at diskutere, som i gamle Samfund inter-

esserer alle. Desuden vil Formerne — ja, hvert Land har nu sine — at Herrer og Damer tilbringer Tiden adskilte som jyske Menigheder i Kirkestolene. Man gaar uafadelig til og fra Bords: først til et Thebord, saa til et Aftensbord, derpaa til Dessertbordet, mens i Salonen Kaffe-bordet dækkes. Men mange Maaltider er endnu ikke Selskabelighed, og den megen Spisen hindrer megen Talen.

Man har bestandig det Indtryk, at Selskabet har bragt for mange fremmede Elementer sammen. De kender naturligvis af hinanden baade Fornavn og Efternavn og en hel Del endnu. De kan jo ogsaa, forstaar sig, drive det til at sige en Ondskabsfuldhed om Næsten i en Krog. Men Vanens Kit mangler for at binde dem sammen. Og de har ikke til hverandre sagt alle vore selskabelige Dumheder saamange Gange, at de har det i deres Magt at sige dem endnu en Gang med et Smil.

Desuden er man i Norge i et nyt Land, hvor man undertiden, selv i det bedste Selskab, frimodigt kalder en Dumhed for en Dumhed — — og Eufemismer gør ofte trygge i det selskabelige Liv.

Den, som skal kende Kristiania Selskabsliv fra dets bedste Side, maa sé „den store Diner“: Naar et rigt Hus kan udfolde hele sit Apparat, naar det Hele faar pompøs Karakter af Banket, hvor en vis Højtidelighed passer — saa fejrer Kristiania „Værtsfolk“ Triumf som var man midt i Europa. Ti norsk Selskabsliv kan naa det festligt Pompose; af det hyggeligt Yndefulde gaar det glip. Man har Stil mer end nok til at naa de store Effekter. Men til at opnaa de lune Smaaavirkninger er man i den nye By ikke gamle nok i sine Hjem, ikke diskret-fortrolig nok med sine Venner.

*

*

*

Saaledes er Kristiania, der kun venter paa ét eneste: Kristianiensere.

Den har Skønhed nok. Hvor er der vel i Verden skønnere end paa Slotsbakken en Vinterdag under høj

Himmel, naar Kupler, Træer og Jorden skinner af samme Hvidt? Hvor skønnere end paa Karl Johan, naar Luften summer af Ungdoms Tale og Latter, og Studenterlundens Træer grønnes saa ganske smaat? Hvor dejligere end paa „Fæstningen“, naar Solen ligger blank paa den stille Fjord og Fjældene fortøner sig blaat?

Den har Ungdom nok. Den har Fremtid. Den vokser. Den er paa Vej til at blive rig.

Den mangler kun Mennesker, som vil tage den i Besiddelse i Hengivenhed.

Som vil elske den, fordi den er deres Verden — hver Plet af den, dens Sten, dens Huse ved Dag som ved Nat, dens Teater, skønt det er hæsligt, „Fæstningen“s sténhaarde Bænke, „Logen“, alt, fordi alt er det Del af deres Livs Verden ...

— — —

Det var en Sommernat ifjor — Skt. Hansnat.

Vi havde paa et Landsted ved Bergen været til Fest. Nu roede vi hjem.

Den store Baad var fuld af Unge, Damer og Herrer, og de sang. Hvor Natten var lys og hvor den var stille. Tause laa de store Fjælde, fortøede i de dybe Sommernattens Farver, som ingen maler.

Saa bøjede den tunge Baad ind paa Bergens Red.

De gamle Brygger, Husene op af Fjældet, de hvide Landsteder mellem Birkes Grønt, Kirkernes Spir; og paa Vandet, det blanke Vand, Dampernes store og stille Skrog og Sejlskibe med deres Rejsning op i Natten.

Og paa én Gang sprang af de Unge i Baaden én op paa Toften og svingende Hatten raabte han:

— Dejlige By ...

— — — —

Paa saadanne Venner venter Kristiania.

Herman Bang.

Dyret i Mennesket.

(Bourget: Disciplen. Maupassant: Den unyttige Skønhed. Tolstoj
Kreutzer-sonaten. Zola: Menneskedyret.)

Det er paafaldende, i hvor høj Grad den sidste Tids Digtning hos dens mest fremragende europæiske Repræsentanter er sysselsat med Forestillingen om en Dobbelt-hed i vort Væsen.

Hos en enkelt fransk Forfatter *Paul Bourget* fremtræder denne Dobbelt-hed i Menneskevæsenet videnskabeligt begrundet. Bourget er nemlig ogsaa som Poet den psykologiske Kritiker, han begyndte med at være. I Forklaringen af sine Personers Driftsliv og Følelsesliv gaar han aldrig rent kunstnerisk til Værks; han peger stadigt med Ransagerens Sonde.

Hvis man overskuer hvad han digterisk har frembragt lige fra hans første Novelle *L'irréparable* til hans sidste Roman *Le disciple*, er der derfor visse fælles Træk, som slaar En. Alt drejer sig i Grunden om Jegets Fordobling. Hin første Novelle er Historien om en ung original Pige, hvis Livs kritiske Begivenhed er en Overrumpling, hun i Nattens Ensomhed har været Genstand for fra en samvittighedsløs Mands Side, med hvem hun har indladt sig paa et uskyldigt Koketteri. Fortællingen begynder

meget betegnende med en Samtale mellem Forfatteren og en Professor i Psykologi, der har skrevet et Værk om Opløsning af Ideernes Association. Da nu det, vi kalder vort Jeg, denne Forestilling om noget Indre og Blivende, der er forenet med et Legem, er en Forestilling, som opstaar ved Association af Ideer, saa er det klart, at hvad Professoren i Virkeligheden har studeret er Formerne for Jegets Opløsning, for dets Dobbeltthed, som denne optræder under Viljens og Sindets talrige Sygdomme. I den sidste Roman, Bourget har udgivet, møder vi paany Professoren i Psykologi og paany det samme Æmne. Det Arbejde, som den unge Forbryder Robert Greslou, der er anklaget for Mord, har indsendt til en berømt Professor for at erfare hans Dom, er et Studie over Jegets Dobbeltthed.

I Novellen udvikles først, hvori Jegets simpleste Fordobling bestaar. Jeget er dels bevidst, dels ubevidst. Deraf forklares i Almindelighed Fejltagelser og Fejlgreb i Livet. Der er skjult i os en Skabning, som vi ikke kender og om hvilken vi aldrig véd, om den ikke netop er det modsatte af det Væsen, vi tror at være. Herpaa beror de forunderlige Omslag i Befindende og Handlemaade, som vi oplever eller iagttager. En arbejder f. Eks. mod et Maal, af hvilket han indbilder sig at hans Lykke afhænger, og naar det er naaet, opdager han, at han har miskendt sit Følelseslivs hemmelige og sande Fordringer. En gaar og ser ud som et andet Menneske, handler som et andet; pludseligt rejser Billedet af hans Ulykke sig for ham, en stadig Sorg eller stadig Fare, han søger at glemme, men som pludseligt kan overvælde ham og give hans Liv en forandret Retning.

I Romanen leverer Hovedpersonen en fuldstændig Analyse af sit eget Væsen, idet han tilbagefører enhver Tilstand i sit Sind til et videnskabeligt Skema: Det Nedarvede, Omgivelsernes Indflydelse, Omplantning af Per-

sonen osv. Han bestemmer sin herskende Egenskab som Evne og Trang til Selvfordobling: Der er altid hos ham ligesom to tydeligt adskilte Personligheder, en som kommer og gaar, handler og føler, og en der som Tilskuer iagttager den andens Livsførelse. Han er ikke i Stand til at angive, hvilken af disse to Personer der er hans sande Jeg. Han forsøger at udlede denne Dobbeltthed hos sig af en Raceblanding, af Nedstamning fra et Grænsefolk. Han har fra Barn af havt sin Glæde af Forstillelse og Usandhed, ikke for at prale men simpelthen for i sin Fantasi og i Omgivelsernes Bevidsthed at være en anden. Han har den største Fornøjelse af at udtale Meninger, som er ganske modsat dem, han anser for de sande, og det af den samme besynderlige Grund. Hans Lyst er den at spille en Rolle ved Siden af sin sande Natur. Den hele Løgnagtighed i hans Holdning, hans Glæde ved at bedrage, forføre, overliste og tilrane sig en ung ædeltænkende Kvinde, for hvem han ingen Ømhed nærer, Alt er en Følge af den for ham uovervindelige Dobbeltthed i hans Menneskevæsens oprindelige Anlæg.

Som man ser, er den Tvedeltthed, der sysselsætter den videnskabeligt dannede Bourget, en saadan, som kun ad filosofisk Vej tilfulde forstaas. Den svarer ganske vist nogenlunde til den Spaltning af vort Væsen, som man i gamle Dage fandt imellem det saakaldte Legemlige og det saakaldte Sjælelige, men den falder paa ingen Maade sammen med den. Kun forsaavidt opfattes den gammel-dags som Bourget i sine seneste Skrifter synes at ville forherlige den religiøse Andagt som det eneste Middel imod den.

I.

Andre af Tidsalderens betydelige Skribenter, der ligeledes dvæler ved Forestillingen om en Dobbeltthed af vort Væsen, har givet denne Dualisme et Udtryk, som

nærmest hører Middelalderen til. De udtaler sig ikke sjældent om det Dyriske i Mennesket og om det Menneskelige i Mennesket som om to forskellige Verdenser, der er sammenkoblede i os. De viser sig optagne af dette Forhold omtrent som Teologerne af Forholdet mellem den guddommelige og den menneskelige Natur i Gudmennesket. For ikke ganske faa af de samtidige Digtere er den menneskelige Skabning en Art Centaur, halvt et højere Væsen, halvt et Dyr, der naar den fortaber sig i højtflyvende Tanker, vækkes op af Drømmen ved Lyden af sine egne Hovslag.

De, der grubler over Dyret i Mennesket, vil enten blot skildre det, udmale det i dets Vælde og Afskyelighed, eller de vil bekæmpe det, stundom endog for at udrydde det, uden at det dog lykkes dem nogensinde skarpt at paavise den Skillelinje, hvor det Dyriske hører op og det Menneskelige begynder. Der er jo kun altfor mange Funktioner og Instinkter, som Mennesket har tilfælles med de lavere Kreaturer.

Tankevækkende er nu den principielle Uenighed imellem vor Tidsalders betydeligste Poeter angaaende det Spørgsmaal, om det saakaldte Dyriske er en uovervunden Levning af den oprindelige Naturtilstand, det vilde Tidsrums og Barbariets Dage, eller om det, som vi kender det, er et Kulturprodukt, fostret af Overkulturen, saa vi kun kan bekæmpe det ved, som det hedder, at vende tilbage til Naturen, det vil sige til simplere, landligere Tilstande.

En Digter som Maupassant eller som Zola er nærmest af den første Mening; for dem er Dyret den primitive Vildskab. En Digter som Strindberg eller som Tolstoj hylder den anden Synsmaade; for dem er Dyret vor falske Civilisations Unatur.

Tolstoj's nye, i Rusland forbudne og meget læste Fortælling *Kreutzer-sonaten* er et rent moraliserende Arbejde,

forsaavidt beslægtet med hans opdragende Legender og Historier for den russiske Menigmand. Kun at Bogen henvender sig til en Læsekreds, der hører til de mest civiliserede i Verden.

Her som i „Gengangere“ og „En Hanske“ er det Kønsrenhed og Urenhed, hvorom Alt drejer sig; men der er i den store Russers Synsmaade en vildere, lidenskabeligere Konsekvens end hos Nordmændene. Ibsen havde i „Gengangere“ malt forfærdelige Følger af Mandens Letsind for Hjemmet og for den næste Slægt; Bjørnson havde ladet en ung Kvinde stille Fordringer til Mandens ubetingede Afholdenhed før Ægteskabet; det syntes ikke muligt at naa højere eller videre i sine Krav paa dette Felt. Men Tolstoj løber som ægte Russer Linen ud — det er dette Karaktermærke, hvorved jeg i min Bog „Indtryk fra Rusland“ har forsøgt at male russisk Ejendommelighed. Han genoptager Fordringen til Mandens Renhed før Ægteskabet, men han forøger den med en Fordring til saakaldt Renhed i Ægteskabet, der er ny.

Ganske vist taler Tolstoj i sin nye Fortælling ikke i eget Navn. Men dels gennem en Dialog i en Jærnbanevogn, i hvilken de Meninger, der bliver de sejrige, synes at maatte ligge nær op til Digterens egne, dels gennem Hovedpersonens lange Redegørelse for sit Liv, som optager Størstedelen af Værket, spores Tolstoj's Samhu med den Livsanskuelse der kommer til Orde. Det er ikke sandsynligt at han skulde ville hævde en væsenlig Uoverensstemmelse mellem Posdnysjev's Grundsynsmaade og sin egen. I ethvert Tilfælde har han intet gjort for at bibringe Læseren det Indtryk at en saadan Uoverensstemmelse finder Sted. Alt hvad man kan sige er, at han i sit Skrift „Hvori bestaar min Tro?“ vel har bevæget sig ad de samme Baner som hans Hovedperson, men ligefuldt ikke er gaaet saa vidt.

Tolstoj hævder med Lidenskab den gamle Kristendoms Opfattelse af den jomfruelige Stand som den egentlig høje og værdifulde. Han har kraftige Ord om det Taabelige i en Samfundsaaend, der kaster mangen ung elskværdig Pige i en uren og fordærvet Mands Arme blot for at hun ikke skal lide den formentlige Skam at forblive Jomfru, hvad i Tolstojs Øjne er en Ære. Allerede dette er radikalt nok følt, om Sagen end ikke er tænkt igennem.

Ægteskab eller Ikke-Ægteskab, Vielse eller Ikke-Vielse er for Tolstoj ganske ligegyldigt; paa Formen lægger han ingen Vægt. Men den første Kvinde, en Mand har bundet sig til; den første Mand, en Kvinde har givet sin Tro, er han og hun knyttet til for Livstid, uopløseligt. De er sammenknyttede i et Pligtforhold. Om Glæden derved spørges ikke; der ligger ingen Vægt paa den. Den moderne Anskuelse, at det er Kærlighed, der begrunder Ægteskabet og giver det Værd, synes Tolstoj en Frivolitet, omtrent som den syntes Fortidens Mennesker, ja i Grunden endnu Hegel med hans substantielle Sindelag. Tolstoj synes at være naaet til det — efter adskillige Pessimisters Mening rigtige — Resultat, at hvad man tidligere kaldte Ægteskab og mest endnu kalder saadan, kun er muligt, hvor Alt er bygget paa Autoritet og Lydighed, hvor Forældrene vælger Datteren en Mand, skaffer Sønnen en Hustru, naar Tidspunktet dertil er kommet, og hvor Konen skælver for den Husbond, som det er hendes Pligt at elske. Dette er jo nemlig Ægteskabets klassiske Form: intet Valg, ingen Skilsmisse; én Herre, én Vilje, i Opsætsighedstilfælde Prygl; megen Hustugt. Vil man ikke dette, synes han at mene, saa naaer man lidt efter lidt til at gøre Kærligheden eneraadig, gøre Kønnsforbindelsen til en Privatsag og indskrænke Samfundsvirkksomheden til efter Evne at sikre Børnenes Vel.

Den mest konservative men ikke fyldestgørende Fortolkning af „Kreutzeronaten“ er den, at Tolstoj har villet

sige: „Som Mændene nu er, gøres de ved deres Ungdomslevnet uskikkede til ægteskabeligt Samliv.“ — Det er utvivlsomt, at han, ganske som Bjørnson, er meget opfyldt af det Slette og Nødværdigende i det Liv, som Mændene efter Sigende i Reglen føre forinden de indgaa Ægteskab. Tolstoj har endog i sit „Skriftemaal“ selv givet Bekennelser af ret uhyggelig Natur, der om de endogsaa overdriver, viser at han af egen Erfaring kender, hvad han dømmer haardest: „Det er mig umuligt at mindes hine Aar uden at der overfalder mig en Følelse af Rædsel, Afsky og Smerte. Der gives ikke den Last, som jeg ikke den Gang kunde have hengivet mig til, ikke den Forbrydelse, som jeg ikke vilde været i Stand til at begaa. Løgn, Tyveri, alskens Udsvævelser, Vold, Drab — det er noget som jeg altsammen har gjort mig skyldig i . . . . Ude paa Godset, hvor jeg boede, forødtede jeg i Sus og Dus og Kortspil alt hvad mine Livegne havde erhvervet til mig ved deres Arbejde . . . . tillige pinte og straffede jeg dem ved alle Lejligheder, ofrede dem for mine Udsvævelser, bedrog dem, solgte dem osv. . . .“ Man sammenligne hermed i „Kreutzerenaten“ Posdnysjews Skildring af, hvorledes han har „væltet sig i Udsvævelsernes Skarn“. Pointen heri er som i Bjørnsons Fremstillinger af beslægtet Art: Mændene, alle Mænd af de bedrestillede Klasser idetmindste, lever i deres Ungdom et rentud svinsk Liv, raat, kærlighedsløst, med Kvinder iflæng.

Det Visse af Sagen er, at den Art Skildringer og Udtalelser i Grunden alene kan have en levende Interesse for dem, hvis Udvikling ikke er løbet disse Digteres forbi. Et ikke ganske ringe Antal af mandlige Læsere Indtryk vil være dette: Vi føler os ikke ramte. — Mangen En, der ikke er mistænkt for at være nogen Hykler, vil i sit stille Sind sige: Jeg er træt af denne Tale. Det er jo Tale for den aandelige Almue. Hvor fortræffeligt slige

Bøger end kan være skrevne, i dette Punkt er det Almuebøger, som kun paany indprenter En, at al virkelig Kunst henvender sig til de mest Udviklede i Tiden.

Vi ser i de forskellige Lande beslægtede literære Forekomster af denne Art. Dér opstaar den yngre Dumas, der, efter hvad han selv fortæller, i sin Ungdom ingenlunde har levet som en Helgen „med mindre man vilde tænke paa den hellige Augustinus i dennes første Periode“; han ordner sit Liv og præker paa Tærsklen til Alderdommen den strengeste Kønsmoral — spækker den kun af gammel Vane med dristige Talemaader og slibrige Hentydninger.

Dér opstaar Bjørnson, som uden at have Dumas' parisiske Ungdomserfaringer har udviklet sig til en lige-saa haardnakket Moralist og som har det af en ægte Normand, at han er mere frisk og oprigtig end egentlig fin. Han forkynder os Mændenes kønslige Forfald. Han har; synes det, set saare megen Raahed omkring sig, og kan han formindske den, er det fortjenstfuldt. Om den formindskes ved en rundrejsende Moral-Agitation som den, han i sin Tid slog ind paa, er et aabent Spørgsmaal. Sikkert er det, at han har forringet sine store pædagogiske Romaners kunstneriske Værdi ved den Sjælesorg, der behersker dem.

Nu kommer Tolstoj. Han har en russisk „Junkers“ civile og militære Erfaringer bag sig og han argumenterer ud fra disse overfor Mænd, der aldrig har været „Junkere“, aldrig ført Junkerliv, maaske aldrig udvist Raahed i Forholdet til det andet Køn. Men paa saadanne Læsere gør nødvendigvis han som de andre Moralister i deres Kamp mod Samfundsmoralen Indtryk af Puritanere, der angriber Papister. Den udviklede Læser interesserer sig ikke for indre teologiske Fejder. Munkekævl! som Hutten skrev om Luthers første Angreb paa Paven.

Der gives sikkert endnu i vore Dage (eller allerede i vore Dage) Mænd, der paa afgørende Punkter føler som Grækere fra det gamle Hellas's bedste Tid, Mænd, for hvem Dualismen af det Dyriske og det Menneskelige ikke eksisterer, Mænd, der aldrig har væltet sig i Pølen, ingen ond Samvittighed har og ingen Omvendelse har behov. Disse Digttere kommer nu til dem og behandler dem som professionelle Drunkere: For Himlens Skyld, tilraaber de Læserne, ikke en Draabe Vin over jere Læber! Se jer om! I lever i en Verden af Drukkenbolte og Delirister. Se, der ligger En i Rendestenen døddrukken indtil Umenneskelighed, der ligger En skælvende med dansende Muskelfibre, dødssyg i en Celle af Madradser. For Himlens Skyld tøm intet Glas Vin!

Og imens modnes Druer under Solens Straaler; de hænger der mørke og lyse, og Dionysos, Vinens og Tragediens Gud, staar med det grønne Løv om Panden og rækker den Tørstige og Trætte Drikken, der er Menneskets Trøst.

Disse Moralister gør Bakkos selv til en Deliriums-kandidat. Og de glemmer, at deres Tale ikke sjældent vender sig til Mænd, der føle som Grækere, dyrke Vinguden, drikke Vinen blandet med Vand, nyde den lette Rus og sky Drukkeneskaben som en Væmmelse og en Pest.

Dog Tolstoj nøjes ikke med det Bjørnsonske Standpunkt. Han gaar meget grundigere tilværks. Op af hans Bog slaar en mægtig Følelses Fanatisme som i Flammer; og hans følgestrengte Tanke gaar saa meget dybere end Bjørnsons Forkyndelse som Oldkristendom er dybere end Udviklingslærens Seminarie-Visdom.

Tolstoj forarges over Dyret i Mennesket, over Menneskedyret. Han forarges over Ægtefællernes Samliv i Ægteskabet. Det lidenskabelige Samliv mellem Nygifte nedbryder efter hans Forestilling al inderligere Velvilje, al virkelig Agtelse mellem Mand og Kvinde. Det er Skyld

i alt Ondt, der senere dukker op dem imellem. Det afstedkommer Selvforagt og Foragt for den anden Part. Det vækker i Mellemtiden imellem den legemlige Tiltræknings Perioder det dybe Had, der efter hans Opfattelse i Regelen kommer til Udbrud mellem Ægtefæller i enhver Trætte selv om den ringeste Genstand, og det er desuden Skyld i den halvt vanvittige Skinsyge, der efter Bogens Forudsætning altid fortærer en af Parterne eller begge og gør deres huslige Eksistens til et evigt Helved.

Det er interessant i vore Dage at træffe en saadan o.dkristelig Følelsesmaade. Intet Spor af den sunde, antike og moderne Livsopfattelse, der i Samlivet mellem to Elskende, hvor lidenskabeligt det end monne være, ser noget Rent og Smukt. Intet Spor af den Naturkultus, der i Oldtiden adlede Sanselivet; intet Spor heller af den uendelige Æmhed, der hos moderne Mennesker adler det og forandrer den brutale Fornøjelse til Glæde eller Lykke.

Udgangspunktet er Bibelordet, at den, der blot ser paa en Kvinde med Attraa, han synder med hende i sit Hjærte. Og det Nye er, at for Tolstoj gælder dette Ord ogsaa i Ægteskabet. Ægteskabet brydes ved Ægtefællernes Attraa til hinanden. I det ideale Forhold er Kvinden for Manden Søsteren, ikke andet.

Den klare, fuldstændige Konsekvens vilde den være som de religiøse Sekterere Skoptserne i Rusland drage, nemlig Selvlemlæstelsens Konsekvens. Tolstoj skyer øjensynligt den. Men til Gengæld ønsker han, saavidt man kan forstaa, det sensuelle Element enten ganske dødet eller dog trængt ned til et Minimum. Ikke alene enhver Blotstillen af Legemets Former ved nedringede eller tæt-sluttende Dragter, ikke blot Dans er ham en Gru som Sanseophidselse; men han frygter Kunsten overhovedet, særlig Musikken, mindre som Appel til Sanserne end som Følelsesvækker. Det er da ogsaa efter et Musikværk at

Bogen har Navn. Tankegangen er den, at enhver betydelig Komposition henriver mægtigt, ja som ved Besættelse Tilhøreren til den bevægede Stemning, i hvilken Komponisten befandt sig, da han frembragte den; Tilhøreren og Komponistens Sjæle flyde sammen. Og saaledes sammen-smelter da ogsaa Musiken Tilhørerne, undertiden to og to, i denne samme Stemning, skiller dem fra Omgivelserne og forener dem. Den kan forsaavidt gøre Koblergerning.

II.

Følelsen af selve Kønsforholdet som en Nedværdigelse er efter Europas saa langvarige Opdragelse i kristelig-spiritualistisk Retning ingen sjælden Forekomst. Man møder den imidlertid i vore Dage lige saa udviklet hos Personligheder af ganske hedensk Type som hos Spiritualister og Kristne. Den moderne Udvikling har ført forfinede Mennesker af de forskelligste Overbevisninger lige langt bort fra den græske Enhedsfølelse i dens Frihed og Sundhed. Jeg mindes fra min tidlige Ungdom af en lang filosofisk Samtale med en ung fransk Ven, der drejede sig om dette samme Punkt, Kønsforeningen, som oprørte ham. Han harmedes over, at Verdensbygmesteren ikke havde fundet paa en finere, noblere Form for Kønnenes Sammensmeltning. Et Udraab af ham ligger mig endnu i Øret: *Pourquoi cet insulte!* Hvortil denne Forhaanelse, dette Slag i Ansigtet!

Det er denne samme Tanke der paa flere Steder er varieret i *Maupassants* sidste Bog *L'inutile beauté*. I *Un cas de divorce* siger Helten om sin unge Hustru, at han tilsidst kom saa vidt, ikke at kunne røre ved hende med sin Haand eller sine Læber uden at føle en uovervindelig Væmmelse, ikke just ved hende, men en mere omfattende og mere foragtrig Væmmelse ved selve det erotiske Favntag, der „for alle forfinede Væsener staar

som en Ting, man maa skamme sig over og skjule, ja som man kun omtaler halvhøjt, med Rødmen.“

Og da i den Novelle, hvorefter Samlingen har Navn, Talen falder paa en smuk, fin Dame, hvis Skønhed har lidt under talrige Fødsler og den Bemærkning falder: Hvad er dertil at sige, det er Naturens Gang! udbryder den unge Mand, hvem Forfatteren bruger som Talerør: „Naturen! jeg siger Dig, at Naturen er vor Fjende, at vi altid maa kæmpe imod Naturen; den fører os altid tilbage til Dyret.“ Og nu udvikler han, at alt hvad der er rent, smukt, elegant, idealt paa Jorden, det er ikke Guds men Menneskets Værk:

„Det er os, som ved at besynge Skabningen, fortolke den, beundre den som Poeter, idealisere den som Kunstnere, forklare den som Videnskabsmænd, har indført en Smule Ynde og Skønhed, noget Tiltrækkende og Hemmelighedsfuldt i den. Tænk paa Forplantningen! Hvad kan tænkes mere uædelt og modbydeligt end denne smudsige og latterlige Akt, over hvilken alle finere Gemytter til Dagens Ende vil føle sig oprørte. Dersom Organerne nødvendigvis skulde tjene et dobbelt Formaal, hvorfor har Skaberen da ikke til Forplantningen, denne ædleste og vigtigste af alle menneskelige Funktioner, kunnet vælge Organer, som var mindre urene, mindre besudlede? Det er som havde han i en Art onskabsfuld Cynisme villet lægge Manden uoverstigelige Hindringer i Vejen for nogen sinde at kunne forskønne eller forædle sit Forhold til Kvinden. Manden har ikke desmindre opfundet Elskoven, hvad ikke er saa daarligt som Replik til en snu og drilende Guddom.“

Her hos Maupassant er altsaa i dette Forhold Naturen opfattet som Fjenden. Hos Tolstoj er den det nærmeste Maal, dog et Maal hvorudover han atter stræber ud; et bag os liggende Ideal, hvortil der bør vendes tilbage, kun at han kender et endnu højere Ideal end den,

nemlig Fornægtelsen af den. Hos ham er Kampen mod Kønslivet kun en Anvendelse af hans almindelige Synsmaade, ifølge hvilken Kulturen er af det Onde: Penge, Pragtbygninger, Forfinelse, Overflod, alt andet Liv end Bonde- og Haandværkerliv af det Onde. Han havde allerede forlængst forsmaaet og fordømt Videnskaben. Nu er Turen kommen til Kunsten. Han havde i Penge aldrig villet se fortøttet Arbejde, kun fortøttet Voldsmagt. Nu ser han i det kønslige Samliv kun en dyrisk og nedværdigende Tilstand. Han har grublet over dette Tragiske og Komiske, at Mennesket efter sit Væsen er et perfektioneret Dyr, saa det kun delvis kan bringe sin Oprindelse i Glemme, aldrig ganske udslette Sporene af den. Og han ser vor Kultur som den Magt, der giver alt det Dyriske Overtaget. Man føler i den med Aarene hos ham udviklede Afsky for det blot Naturlige, det Altformenneskelige, baade russisk Religiøsitet og det Oldingeblik paa disse Mysterier, der har gjort sig gældende ogsaa i Norden. Afskyen for Frivoliteten, for det potenserede Driftsliv, for Lidenskaben og Lasten har hos ham antaget den endelige Form af Væmmelse ved Dyret i Mennesket.

Gaaer man nu gennem Bogen til dens Forfatter og fra ham til det store Publikum, der fortaber sig i Beundring for ham, synes følgende Bemærkning mig at ligge nær. Det er forbausende som Menneskeheden endnu den Dag idag imponeres af Moralister. Det ligger Flertallet af os fra den bibelske Opdragelse saaledes i Blodet, at vi uvilkaarligt mener: Her, hvor Moralen prækes, her foregaar noget særligt Alvorligt og Højtidsfuldt.

Der havde Russerne en fin, elskværdig, godhjertet Forfatter som Turgeniev, en Verdensmand, der uden Prætension skrev det ene digteriske Mesterværk efter det andet. Han indbildte sig ikke at omdanne Menneskeslægten derved. Han var en stilfærdig Kunstner med enkelte Svagheder, med store Dyder, en Gentleman.

Saa kommer efter ham en Skribent som Tolstoj. Han er i sin Ungdom en ret udsvævende Godsejer og Officer, bliver i sin modnere Alder en stor moraliserende Digter, med Aarene en stedse mere lidenskabelig Moralist, tilsidst en Johannes den Døber. Han former sig sin egen Religion, han prædiker, han kalder og revser, han gaar i Kamelhaarsskjorte eller rettere i Musjik-Kofte — og naar han har taget den paa, gaar han hen og lader sig fotografere. Han lader Skægget vokse og skiller Haaret midt i Panden som en russisk Bonde, han lever paa sit Landgods fordybet i Betragtning og Haandgerning; snart ligner han en Bondeprofet, og da hans daglige Syssels Alvor omsider har præget sig dybt i hans Miner, tillader han en tilrejsende Fotograf at fastholde dette Udtryk paa den præparerede Plade. Han gaar bag Ploven med sit hvide Øg for den gammeldags Træplov, han drømmer sig tilbage i Naturtilstanden, langt bort fra Kulturen, fra hans Herresæde, der ligger lige i Nærheden, og han lader Riepin komme og male ham, saaledes tilbagesat i Naturtilstanden.

Forskellen er da tydelig nok mellem ham og den oprindelige Johannes den Døber. Denne havde som bekendt intet Herresæde, saa han havde adskilligt lettere ved at føle sig helt løsrevet fra Civilisationen. Da han dernæst havde faaet Kamelhaarsskjorten paa, lod han sig ikke fotografere i den. Ikke blot fordi der ikke dengang var Fotografer til, men fordi han slet ikke skænkede det en Tanke, hvordan han tog sig ud.

III.

Paa sit Højdepunkt angriber Tolstoj da nu sin Samtids Mennesker i Kraft af Forhold, der har deres Grund i at Mennesket er et til Menneskelighed udviklet Dyr.

Kunde han, vilde han gerne helt udrydde Dyret i Mennesket.

Det er forunderligt med denne Betegnelse Dyret. Det er jo et ældgammelt kristeligt Udtryk. Man glemmer ikke let den levende Skildring af Dyret i Johannes Aabenbarings trettende Kapitel: „Jeg stod paa Havets Bred og saa et Dyr stige op af Havet. Det havde ti Horn og syv Hoveder; paa dets Horn var ti Diademer og paa dets Hoveder bespottelige Navne, og Dyret, jeg saa, var lig en Leopard; dets Fødder var som en Bjørns, og dets Svælg som en Løves Svælg, og Dragen gav det sin Kraft . . . . . og de tilbad Dyret og sagde: hvem er som Dyret og hvem kan kæmpe mod det?“

Dyret var for Datidens Kristne som bekendt nærmest den romerske Verdensmagt; vi véd det med al Nøjagtighed; Sindbilledet ligger gennemsigtigt for os lige indtil det mystiske Tal 666 i Vers 18, som er Nero's Navn, Nero Kæsar, skrevet med hebraiske Bogstaver og sammenlagt efter disse Bogstavers Talværdi. Men dybere opfattet var Dyret selvfølgelig for de første Kristne Heden-skabet som Væsen og Magt, alt det Udøbte, forsaavidt Dyriske i Mennesket, som skulde overvindes. Med andre Ord, for at bruge det moderne Kunstord: Dyret var intet virkeligt Dyr; det var Menneskedyret.

Saaledes opfattede ogsaa Alexandre Dumas det, da han i 1870 med en aandrig Anvendelse af det gamle Bibelsted fortalte om sine Forsøg paa at analysere Mennesket i den store Smeltedigel Paris. Han hævdede, at Mennesket, selv Pariseren, altid indeholdt en nok saa lille Brøkdæl af Sjæl, omtrent som den tredsindstyvende homøopatiske Opløsning endnu indeholder et Atom af den oprindelige Vædske. Og han fortalte, hvorledes han saá mandlige og kvindelige Fæhoveder dannes og formes af Diglens Dampe, da han med Et hørte en kogende Lyd, og op af Kedelen steg, ikke formet af dens Skum eller

Em, men dannet af selve Stofferne i den, et uhyre Dyr med syv Hoveder og ti Horn, og paa disse Horn ti Diademer og paa disse Hoveder Haar med Metalglans og Alkoholifarve. Dyret lignede en Leopard, dets Fødder var stærke som en Bjørns, dens Svælg som en Løves Svælg og Dragen gav det sin Styrke. Og Dyret var klædt i Purpur og Skarlagen og pyntet med Guld, med Ædelstene og Perler, og i sine hvide Hænder holdt det, som man bærer en Skaal med Mælk, en Guldvase fuld af alle Babels, Sodomas og Lesbos's Afskyeligheder og Urenligheder. Fra dets Legeme udgik en berusende Damp, gennem hvilket det skinnede som den skønneste af Guds Engle og i hvilken tusind smaa Mennesker bevægede sig, vred sig af Vellyst og hylede af Smerte og forsvandt med et lille Smeld eller Knald, det vil sige: de revnede og intet blev tilbage af dem uden en Draabe af noget Flydende, en Taare eller en Blodsdraabe. Men Dyret blev ikke mæt. Det knuste dem med sine Fødder, sønderrev dem med sine Negle, tyggede dem med sine Tænder, kvalte dem mod sit Bryst, og de, hvem det saaledes kvalte, var de mest misundte. Dets syv Hoveder dannede en Krans, der naaede Himlen; dets syv Munde var stedse smilende og Læberne luerøde, og ovenover dets ti Diademer flammede i en Lysglans det ene Ord: Prostitution.

Dette Dyr, det var, siger han, Kvindens nyeste Inkarnation. — Dyret er da her det efter Mændene smilende og brølende Kjøen, der efter tusindaarig Trældom og Afmagt hævner sig paa Manden, væbnet med sin Skønhed og sine Skønhedsmidler, og skænker ham den Kærlighed, der nedbryder og ødelægger ham. Og det er dette Dyr, han kastede op paa Scenens Brædder, da han rejste det store, grove Symbol Césarine i „La femme de Claude“.

For Dumas er det da omtrent som for Tolstoj Kulturen, nærmere Overkulturen, som gør Mennesket i bibelsk

Forstand dyrisk, det vil sige lastefuldt; thi det virkelige Dyr er jo ikke lastefuldt, og Mennesket var det efter Forudsætningen ikke, saa længe det ikke var moderne Menneske, men underkastet Autoritetens ubetingede Tugt.

IV.

Samtidigt med at Tolstoj i Rusland udarbejdede „Kreuzersonaten“ skrev Zola i Frankrig sin sidste Roman „Menneskedyret“.

Her er Forholdet set fra en helt forkellig Side. For Zola er „Dyret“ ikke noget, som Civilisationen udvikler i os, men noget, der er blevet tilbage i os som slumrende Levning fra Urtiden og som under visse Omstændigheder til vor Rædsel kan vaagne. Zola's Standpunkt er ikke det moralske, men det naturhistoriske. Han fremstiller kun Forholdet, som det stiller sig for ham, uden Anklage, men med en storstilet Alvor.

I Grunden er det altid Menneskedyret, der har sysselsat Zola. Visse yngre Skribenter som Bourget og Rod interesserer sig kun for Menneskevæsenet i dets sidste og højeste Udfoldelse under en forfinet Civilisation; Zola griber altid tilbage til de oprindelige Instinkter og Sansninger, af hvilke Urmennesket bestaar. Man tænke eksempelvis paa hans Skildring af Bondekærligheden til Jorden, til Ejendom, til Vinding i „La terre“ eller af Selvopholdelsesdriften i dens naiveste Form i „Le ventre de Paris“.

Her har han grebet tilbage til et af de uhyggeligste, oprindelige Hang: Tilintetgørelsesdriften, det grusomme Instinkt, der fører til Ødelæggelse og Mord, og har opfattet dette Hang i dets hemmelighedsfulde Sammenhæng med den erotiske Drift.

Medens Tolstoj i sin Novelle principielt studerer den erotiske Drift i dens Overudvikling og viser, hvorledes

Mordmanien spirer ud af den, idet Tilintetgørelsesdriften opstaar som et blot Udslag af Skinsygen, fordyber Zola sig principielt i Mord-Instinktet, og skildrer en hel Række Mord og Mordforsøg, men viser sekundært i dem alle Sammenhængen med en lavstammet, men livskraftig Erotik.

Vi ser den oprindelige Tilbøjelighed til Drab levende hos alle de Mennesker, han fremfører. En Ægteemand, som erfarer, at en gammel Vellystning har bemægtiget sig hans Hustru, da hun var ung Pige, hævner sig efter et Anfald af tilbageskuende Jalousi ved et Mord udført i en Jernbanevogn og tvinger sin Hustru til at hjælpe sig ved Mordet. Bloddaaden hviler trykkende over Ægtefællerne og skiller dem snart helt ad.

Den unge Kone tager en Elsker og fordrer at han skal dræbe hendes Mand. Han samtykker bevidst, men i selve det Øjeblik, da han oppebier Ægteemandens Komme for at myrde ham, dræber han, ledet af en uimodstaaelig Drift, imod sin Vilje, sin Elskerinde.

Denne unge Mand, den ufrivillige Morder, er Bogens Hovedperson. Zola har, som han udtrykkelig har udtalt det, i Modsætning til Russerne — Dostojevski, Tolstoj — villet vise, at det ikke er med Forsæt og klar Bevidsthed, men af Drift at man myrder. Han har villet levere en Art Modstykke til Raskolnikov, og træffer nu mærkværdigt sammen med Tolstoj.

Jacques Lantier lider af en sygelig Drift, et hemmelighedsfuldt og uimodstaaeligt Hang, til at dræbe enhver Kvinde, han ser blottet. Det er et Hang, som findes i Naturen, som er Lægerne vel bekjendt og som er beskrevet i lærde Haandbøger. Men hvad Zola ud af af sit Eget har tilføjet som personlig Særhed, som usandsynlig Forklaring, det er dette: Hvad der saaledes kommer over Lantier er ikke simpelthen en pludselig Krise af blindt Raseri, men en stadigt genkommende

Tørst efter at hævne meget gamle Krænkelser, om hvilke han har mistet al nøjagtig Erindring. Det kom saa langt borte fra, hedder det, fra alt det Onde, Kvinder havde gjort hans Forfædre, fra det Nag, der havde samlet sig op fra den ene Han til den anden, lige fra en Kvinde bedrog en af dem første Gang, medens de endnu beboede Huler. — Anfaldene betragtes da aldeles som Atavisme, de stammer fra den forhistoriske Tid, ganske modsat Posdnysjev's Anfald hos Tolstoj, der udledes af de moderne Tidens Overkultur. Naar Lantier har sine Kriser, føler han det som en Nødvendighed at kæmpe for at erobre en Kvinde og have hende helt for sig. Dette er for Zolas Fantasi det vanslægtede Hang til at kaste hende over sin Ryg som et Bytte, Manden for bestandig har fravristet Fællesskabet med de andre.

Hos Zola altsaa slet fordøjet Darwinisme som hos Tolstoj fornuftstridigt genfødt Oldkristendom.

Om Lantier er nu grupperet andre Personligheder med lignende Muligheder til Mordgerning: En ung Pige, en Banevogterske, der af Jalousi lader et helt Jernbanetog smadres, fordi hun er forelsket i Lantier og vil hævne sig paa ham og hans Elskerinde, der begge befinde sig i Toget; en gammel Mand, et moralsk Uhyre, der langsomt forgiver sin Kone for at faa Tag i hendes Sparepenge; endelig en Fyrbøder, der af Skinsyge tilsidst myrder Jacques.

Dette er da et stort Digt om forhistorisk Mordlyst i dens Forbindelse med Elskovsdriften; forsaavidt en Art forhistorisk Epopé.

Det er lærerigt at sammenligne den med en virkelig forhistorisk Epopé fra vore Dage som f. Eks. Tyskeren Heinrich Harts *Tul og Nahila*, det første Bind af et planlagt Værk „*Lied der Menschheit*“, som skal bestaa af ikke mindre end 24 Sange.

Harts Digt foregaar paa Ceylon i den graa Oldtid Aartusinder før al Civilisation. Hovedpersonerne er et Menneskepar, der lever iblandt Væsener fra Overgangstiden mellem Menneskenes Forfædre og Menneskene selv. Abeagtige Dværge og Kæmper driver endnu deres uhyggelige Spil ved Siden af Menneskene. Kun faa Begreber har udviklet sig: Ilden er Slange, Ildslangen; hvorledes man gør sig til Herre over den, vides endnu ikke. Man bruger Udtryk som „Ildslangen har naget paa Kødet“. Faa Redskaber: Kølle, Stenøkse, Stenspids til Spydet, Fiskekrog af Ben, Bastslunge til Fangst. Blandt Menneskene raader Naturafhængighed og Hjordfølelse. — Vi følger Menneskeparrets Livshistorie. Nahila elsker Tul for Livet, fordi denne Mand for hendes Skyld blev udstødt af sin Stamme, idet han ikke vilde prisgive hende til Fællesskabet. Skamfølelse, Undseelse udvikles hos hende af et originalt og ikke usandsynligt Motiv: fordi hendes eget Køn synes hende hæsligt; derfor laver hun sig et Skørt af Blade. Vi se, hvorledes Barnets Fødsel under bestemte Forhold gør Husdyrtugt nødvendig. En Ged indfanges, der nærer Barnet med sin Mælk.

Saa store Vanskeligheder Æmnet end frembyder, er Digtet ikke dumt. Menneskene synes her virkelig oprindelige og vilde. Og dog er Alt hos Zola i sin Art vildere og større, skøndt det foregaar i vore Dage, i 1870, og fremtræder som en Roman om Jernbanedrift og Jernbane-Uheld og om Forbrydelser, der begaas med Jernbaneskiner eller i Jernbanevogne.

Jules Lemaître har gjort opmærksom paa den Svagheit i denne Bog, at Omgivelserne ikke har noget egentligt med Kærnen at gøre. Medens der i „L'Assommoir“ er en nødvendig Sammenhæng mellem Brændevinskippen og Arbejderbefolkningen eller i „Germinal“ mellem Gruben og Minearbejderne, finder der her ingen nødvendig Sammenhæng Sted mellem Tilintetgørelseslyst og Jern-

banedrift. Forsaavidt er denne Bog ringere end adskillige foregaaende, mere tilfældig i sin Komposition. Men den er stor ved Digterens Blik for de simple og skrækkelige Grunddrifter i Menneskeheden og stor ved sin rige Symbolik.

Foruden Menneskedyret er der i denne Roman som i Zolas andre et upersonligt Væsen, der tilegner sig en Hoveddel af Forfatterens Interesse. I tidligere Bøger forekom Kirkegaarden, Hallerne, Brændevinsskænken, Salgs-magasinet, Agerjorden, Kirken. Jeg har andensteds forsøgt en Paaavisning af at medens Zola gennemgaaende fører det Menneskelige tilbage til det Animalske, tillægger han upersonlige Skabninger al den mere end animalske Kraft, han berører Individerne, ja Selvstændighed og Vilje. En saadan upersonlig Skabning er i Jernbaneromanen et Lokomotiv. Det har et Navn; det hedder Lison, fører et Liv og vækker Følelser som en Kvinde. Lokomotivføreren elsker sin Maskine, elsker den som Rytteren sin Hest. Der finder en Art Ægteskab Sted dem imellem.

Her forekommer en storladet Skildring af Lokomotivets Kamp for at trænge igennem ophobet Sne under Uvejre, og da Toget senere hen støder mod en Karre, fuld af svære Sten, og Lokomotivet sprænges, saa dør det ganske som et levende Væsen. Der er heri en Kunst, som er bleven til Manér. Lokomotivet, dette Uhyre med gloende Øjne og Jernlænder, gør saa at sige Menneskene til Skamme ved sin Lærvillighed, sin Disciplin, sin hele Skikkelighed ligesom ved den ublandede Kærlighed, det indgyder sin Fører.

Og ved Bogens Slutning savnes ikke heller en anden, større Symbolik. Da Fyrbøderen har myrdet Jacques, stødt ham ned fra hans Lokomotiv, og da dette uden Fører, uden ledende Aand som et rasende Væsen farer Station efter Station forbi, førende franske indkaldte Soldater til Grænsen i Juli Maaned af hint mærkværdige

Aar 1870, saa staar der: „Det rullede, rullede afsted i den sorte Nat, Ingen vidste hvorhen. Hvad gjorde det, hvor mange Ofre Maskinen knuste paa Vejen. Gik den ikke trods Alt mod Fremtiden, ubekymret om det udgydte Blod. Uden Fører, midt i Mørket, som et blindt og dødt Dyr, rullede, rullede den, dragende efter sig al denne Kanonføde, disse allerede udmattede Soldater, der i deres Drukkenskab sang.“

Dette Lokomotiv, som ikke ledes af Nogen, det er, som man føler, Sindbilledet paa hint Frankrig, der drager i Krig uden en Vilje i sin Spidse. Romanen om Tilintgørelsesdriften, om Mord-Instinkt kulminerer i denne Henslæben af Tusinder og atter Tusinder til det uhyre Massebord. Den store Krigs endeløse Blodsudgydelse er Menneskedyrets Triumf og Nederlag i Et.

V.

Det er det Anerkendelsesværdige ved disse store fremmede Digtere og Skribenter, at de for vore Øjne slaar Menneskevæsenet helt ud som en Vifte. Der er Intet, som af Frygt for et Publikum eller en Journalistik skal borthykles eller bortlyves. Vi ser ud over et vidt Felt af sjæleligt Liv fra det Lastefulde og Lave, fra Forbrydelsen, over det dyrisk Menneskelige, det blot Naturlige, det Altformenneskelige til det rent Menneskelige og dets Menneskeadel. Og alt, hvad der meddeles, er meddelt i de store Literaturs beundringsværdige Fri-sprog uden Pænhed og uden Sentimentalitet.

Alle behøve de for at give en Forestilling om Livets Rigdom og Elendighed Idéen om en Spaltning af vort Væsen i to Verdener, den ubevidste og den bevidste, der i den seneste Tids poetiske Sprogbrug er bleven identificeret med Dyrets og Menneskenets Verdener i os,

Nødvendighedens og Frihedens Territorier, som man i gamle Dage sagde.

Den moderne Videnskab tror ikke mere paa en Viljesfrihed som den, man tidligere klamrede sig til. Enkelte af Digterne ser netop heri en Fare. Saaledes Bourget, der synes skræmt af det Indtryk den filosofiske Determinisme undertiden har gjort paa en Ungdom, i hvis Øjne Determinismen giver et Fribrev til hensynsløs Egenkærlighed. Han frygter at selve Videnskaben, selve Civilisationen skal slippe Dyret løs i de kommende Slægter og han har i sine sidste Bøger (*Mensonges*, *Le Disciple*) ikke uden en vis fromladen Slaphed henvist til den katholske Abbed, til Religionen, til Bønnen som til den eneste Magt, der kan holde Dyret nede og give de moderne Gemytter Enhed paany.

Dumas, der er ægte Franskmand nok til ikke at nære nogen Tvivl om Viljens Frihed, ser Dyret udvikle sig i Overcivilisationens Morads og raaber Vagt i Gevær imod det. Moralisten Tolstoj og Verdensbarnet Maupassant ser med samme Lede paa det Grundforhold imellem de to Køn, der for dem begge staar som en Krænkelse af Menneskeværdigheden, men som for Maupassant er nedværdigende som et Stykke uovervunden og uovervindelig Urnatur, for Tolstoj nedværdigende som et Produkt af Kulturens overophidsende Unatur. Zola endelig er den gennemført overbeviste Determinist, for hvem Menneskeplanten, Menneskedyret, Mennesketanken, Menneskeviljen lyder uafrystelige Love, og som til Genæld finder en Art fantastisk Tilfredsstillelse i at udruste livløse Genstande med selvstændigt Liv og uafhængig Vilje.

Menneskelig, virkeligt menneskelig er kun Maskinen, synes Zola at sige i sin sidste Roman. — Menneskelig, virkeligt menneskelig er kun Civilisationen, synes Maupassant at sige i sin sidste Novellesamling, der bryder

Staven over alt det, der er Naturen i os, som dyrisk. — Menneskelig, adeligt menneskelig, i gamle Dages Sprog guddommelig, er kun Sjælens Samling i from Følelse og Bøn, siger Bourget i sine to sidste Bøger. — Menneskelig er ikke Kulturen, ikke Civilisationen, siger Tolstoj i sine sidste Værker, men kun den Levevis, der aldrig afbøder Ondt med Nødværge, aldrig afværger Uret, aldrig bekymrer sig om Ejendom og Penge, og som bringer Mand og Kvinde til altid i hinanden kun at se en Søster og en Broder.

Det er da det Sprog, som føres af vore Dages Vise, af de Mænd, der nutildags henvender sig til den største og ypperste Læsekreds paa Jorden.

Hvis man kunde tænke sig, at en gammel Hellener fra Grækenlands klassiske Tid opstod af sin Aske og hørte disse Udsagn, vilde han sikkert slaa Hænderne sammen af Forbauselse over saadan Tale.

Georg Brandes.

Af
Ulf Brynjulfsens Papirer.

(Et Kapitel af en større Roman).

„Der er en Ø i Livet“.

Dagen efter min store Dumhed talte jeg ikke med Papa. Jeg lod mig blot skælde ud. Næste Dag gik jeg til ham og sagde: Du har Ret! det Liv, jeg fører, duer ikke. Saavidt jeg véd har Du — paa den og den Ø, i den og den By — en Bekendt, en gammel Herreds- eller Byfoged. Giv mig nogle Penge, send mig til ham med et Brev. Jeg vil tage mine Bøger med mig; jeg vil læse Jus! —

Papa spilede ikke Øjnene op; for han plejer ikke at se paa Folk. Men han blev overrasket — og noget bevæget — eller han lod saadan. Fru Mama blev hentet; hun tog sig en Krampegraad; jeg kyssede hende, fik Penge, fik Brev, og rejste.

Jeg sejlede med en Jagt. Jeg var forknyt — følte mig ikke meget værdig. Først da jeg var kommen udenfor Trekroner og saa' Kjøbenhavns Taarne fra en ny Kant, fornåm jeg med mig selv, at jeg vel havde taget en heroisk Beslutning — men at den til en Begyndelse ikke ret vilde lade sig rime med harsk Smør, oret Beskøjt og Spegesild. Vi fik Vindstille og drev den hele Dag i Køgebugt — med „Underdønninger“, som Skipperen kaldte dem. Jeg blev ikke søsyg, det er jeg aldrig bleven, men Kokken brankede sit Flæsk, Julisolen stak lodret ned paa Dækket, og Beget glødede i Plankernes Sammenpløjninger. Jeg fik Afsmag for alt — særligt for det Liv, der laa bag mig, men jeg begyndte ogsaa at tvivle paa Fremtiden. Der var en Slappelse over mig — og jeg begreb ikke, hvordan den nogensinde skulde hæves. Nedenunder i min store Koffert laa Schous Forordninger og Aagesens Thingsret — jeg selv laa paa Dækket agterude ved

Roret, med min Byron og min Heine. At rime disse fire Forfattere sammen, forekom mig ikke let. Jeg havde en Formodning om, at det aldrig vilde lykkes; og jo mere jeg læste i Versene, jo ulykkeligere og mere forladt forekom jeg mig.

Havde det endda blæst en Storm! Men det blæste slet ikke. Den Smule Vind, vi nu og da fik fat i, var kun nogle „Blaf“ stik i Stævn; Strømmen ligeledes var imod; og Skipperen, en gennemtør Øbo, der lignede en ristet Sild, belavede mig paa et Par Døgns Rejse — eller mere Man gjorde bedst i, naar man gik ombord paa en Sejl-skude, aldrig at være utaalmodig og aldrig at spørge om *hvornaar!* En Maksime, der godt kunde bruges for hele Livet.

Ud paa Aften blev Østersøen saa blank som et Spejl — vi flød som paa en Folie af Sølv. Jeg havde næsten intet spist; jeg laa og skrev Vers med min Blyant i en ny Notitsbog. Og det var saadan noget som:

Øen hist i det Fjærne

skal være min Ledestjærne.

Da den lyse Sommernat faldt paa, spejdede jeg som en Columbus baade efter Øen og Stjærnen. Der viste sig nogle anelsesfulde, bølgende Striber i Horisonten — men det var „Smørland“, som Kokken oversatte Digternes Fatamorgana. Nu laa jeg forude i min Kappe — det syntes mig, at en „Digter“ absolut maatte ligge i sin Kappe, uagtet Natten var lun, stille, uden Dugg, uden saa meget som en svag Aande fra Havet. Og Havets hele storslagne Herlighed, gaadefulde Majestæt, næsten forfærdende Uendelighed, begyndte at gaa op for mig. Jeg digtede ikke; eller rettere, jeg skrev ikke Vers. Jeg drømte vaagen. Og denne vaagne Drøm glemmer jeg aldrig. Det slog mig, at jeg var som en Orm — eller, som Kokken vilde sagt, en Lus paa en Tjærespaan — og at jeg, jeg, dette Atom, vilde lave mig Fremtidsplaner — styre efter en bestemt Ø, fordi jeg havde set

en ung Pige og var bleven hæftig forelsket i hende! Og mere og mere blev jeg angst for mig selv, jo mere jeg tænkte paa, at jeg efter Skipperens og menneskelig Beregning om nogle Dage skulde møde hende, skulde vinde hendes Hjærte! Det faldt mig ikke ind, at jeg muligvis *ikke* skulde vinde hendes Hjærte. Jeg var ikke indbildsk — snarere det modsatte — men det forekom mig, at hun blot behøvede at se mig, for at tilhøre mig.

Saa drømte jeg, at *dette* ikke var Lykken — skønt jeg udmalede mig Mødet med al dets uskyldige Sødme, alle dets kyske Fristelser. Det bares mig for, som om Skibet og jeg — uden Skipper, Matros og Kok — vedblev at flyde ud i det uendelige, i en Folie vekslende af Sølv, Guld, Orange og Purpur. Jeg sad ved Roret, og hvergang „Smørlandet“ — Fatamorgana — truede med at komme Stævnen for nær, trykkede jeg ganske let paa Rorpinden, og Stævnen vendte sig og jeg tog min Hue af, viftende langsomt, betydningsfuldt tilbage ind mod Kysten til *hende*, der stirrede ud efter mig med forundrede, blide, lidt sørgmodige Øjne. Hun var et Barn og dog en Jomfru; hun var halvt en Frøken og halvt et slankt Raavildt fra Egnen om Kirsten Pils Kilde.

Da jeg havde viftet, saa fældede jeg en Taare. Den forekom mig uendelig bitter og uendelig sød, denne stille, afskedssvangre Graad; sød som Mindet . . . og jo længere jeg lagde bort fra Øen, jo mere svandt Bitterheden, jo dybere følte jeg Sødmen. Denne Styren imod og Fjærnen sig fra Øen, hvor jeg aldrig kom iland — det gentog sig — og *dette* var Lykken, forekom det mig; og *den* omsatte jeg i de mest henrivende Vers! . . .

Jeg blev vækket af min Drømmetilstand ved at Kokken tog sin Harmonika frem og aflokkede den nogle gudsjammerlige Toner, der kunde gælde for en Hopsa i den langsomste Takt. Jeg svøbte mig i min Kappe, holdt for Ørerne og strakte mig ret ud, med Hovedet hvilende

paa et sammenskudt Tov. Jeg saa' op mod den vældige Himmel ... én Stjerne stod der, en uendelig lille flimrende Prik, nysgerrig, som kun en Stjerne kan være. Jeg tror, at jeg var ungdommelig nok til at nikke til den. Den nikkede ikke igen men vedblev at stirre. Jeg var som hypnotiseret. Jeg glemmer aldrig den Nat. Og saa sov jeg ind.

Den næste Dag samme Scene, med Vindstille og blanket Flæsk. Jeg gad intet foretage mig, ikke læse, knap ryge. Ingen gad Noget ombord. Solen brændte. Sejlene gad ikke engang klapre. Skipperen nikkede i Skjorteærmer ved Roret, ridende overskrævs paa Pinden. Jeg begyndte at begribe vore Søfolks træge og trædede Miner, de udtryksløse, stive Træk, hvori Digterne altid ville læse Havets Rædsler og Farer. Ingensteds paa Landjorden kan man kede sig som paa Søen. Ingensteds *kan* man ganske vist opleve Rædsler, som paa Søen ... men Vindstille og tyve Grader Reaumur gør Ulken til Idiot.

Man kan ikke en Gang være forelsket i Vindstille — naar man ikke har Skyggen af et Sejl at krybe hen under. Og Skyggen faldt først ud paa Eftermiddagen. Jeg laa forude hos Kokken, og ved at give ham en blank Daler fik jeg ham til at fortælle om min Elskedes Familie. Han var hjemmehørende i den lille By — og han fortalte paa sin drævende Maade løst og fast, men naar han nævnede *hendes* Navn, saa skælvede mit Hjærte — og jeg lovede ham endnu en blank Daler, hvis han kunde skaffe Vind til Natten.

Det skaffede han! En Time før Solopgang vaagnede jeg af min Halvsøvn ved en Fornemmelse, som om mine Fødder var bleven mit Hoved og omvendt. Noget køligt noget pustede mig i Ansigtet; jeg vilde rejse mig, men rutschede . . . jeg saå at vi skar igennem Vandet, der hvislede langs Skibssiden. Forude laa Øen.

Hvordan Guanahanis grønne Palmeskrænter maa have taget sig ud for Colombus og hans Følge, det véd jeg

ikke. Jeg vilde gerne gøre *min* Ø til et Vidunderland — den var det ogsaa, kan jeg tænke; og dog følte jeg mig skuffet.

Jeg erindrer det, som var det idag. I den opgaaende Sols grelle Lys laa de gule Lerskrænter, med lidt Skov bagved sig, en Række lave, nøgterne Huse langs Strandkanten, et spaantækt, mønjebrunt Kirkespir stikkende iveau, som for at bede Lynet *ikke* slaa ned her — men holde sig til Søen! Nogle Smaaskibes Master indenfor et Havnebolværk — en Mudderpram ridende for et Varp udenfor Indløbet . . . . færdig.

Her boede hun; her skulde jeg vinde hende. Her skulde jeg læse Jus; her skulde jeg blive til Noget!

Netop som vi troede, at nu skulde vi ind, vendte Vinden sig. Vi maatte krydse og havde Fataliteter med Mudderprammen, der laa for Dræg, og med Fiskere, der roede ud. Jeg var saa betaget, at jeg ikke tog noget Omen af disse Vanskeligheder ved at komme i Havn. Og nu stod jeg dér, paa denne Jordbund, der kendte Sporet af hendes elastiske Fod — i denne By, der husede hendes sekstenaarige Hjærte og Tanker.

Byen sov. Jeg havde tænkt at møde Toldembedsmanden — Faderen — straks paa Broen, give mig til Kende som Søn af min Papa, indlede en vidunderlig snild Samtale, hvis Resultat blev en Indbydelse . . . . men jeg erfarede, at Tolder og Tolder er to Ting, og at min vordende Svigerfader forenede en Mængde smaa Embeder i sin Person og kun var Revisor ved Havnekassen. Derimod viste en søvrig Brovægter mig, hvor Herredsfogden boede — men han sagde tillige, at Herredsfogden *altid* plejede at sove paa denne Tid af Formiddagen. Saa lod jeg en Karl trille min store Koffert op til Gæstgivergaarden — hvor man ogsaa sov. Og saa forekom det mig, at jeg var paa Torneroses Ø.

Jeg gav mig ud paa et Morgenkrydstogt tillands. Endnu sejlede Jorden under mig . . . . de seks, syv

Gader med Pebernødder til Brostene, Kirken, Sprøjtehuset, de to græsbevoksede Torve . . . . altsammen sejlede. Alle Vinduer var hermetisk lukkede — ingen Øjne i de blanke Refleksionsspejle — ingen Næser bag de smaa Ruder — ikke *hendes* vidunderligt fine Profil.

Jeg vaklede omkring i en Døs — øm i alle Lemmer af de haarde Dæksplanker, hvis begede Lugt endnu hang i mine Klæder. Jeg havde hverken faaet mig vasket eller børstet . . . . *nu* maatte hun nødigt sé mig. Jeg blev saa trist af denne lille hermetisk tillukkede By, at jeg gerne kunde have givet mig til at græde. Hvad vilde jeg her? Begrave mig levende? . . . . ja, naar det kunde været sammen med hende!

Saa lukkede en Bager sit Vindu op, hældede sig paa sine meledede Albuer frem over Karmen og gloede paa mig med rødkantede Øjne. Han mindede mig om en af Gøglerne paa Dyrehavsbakken. Det gøs i mig. „Lyst for og mørkt bag!“ Se fremad, Ulf! glem Fortiden! Og jeg spurgte den Melede, hvor „hendes“ Faders Hus laa.

Han gryntede noget og pegede skraas overfor paa den modsatte Side af Gaden. Saa trak han atter Hovedet til sig. Altsaa dér!

En lang, lav Bindingsværks Bygning, med en Kvistgavl midt paa Taget. En lang Række Vinduer med smaa Ruder, der blinkede dæmpet, ligesom hemmelighedsfuldt vinkende — eller advarende. Der saå noget mørkt, lidt støvet ud bag Ruderne. En blisset Kat balancerede henad et tjæret Plankeværk — og bag dette hvævede sig et gammelt Valdnøddetræ skyggende ud over Gadens mossede Brostene. Alt syntes at sove derinde.

Atter var jeg som hypnotiseret. Jeg stod og stirrede paa den graa, kalkede Mur, paa disse smaa Ruder, hvori Morgenlyset hemmelighedsfuldt blinkede, brudt af det skyggende Løv . . . . en Idyl, en Fred, med en egen Melankoli i sin Ynde. Og *denne* Fred skulde jeg nu

gribe ind i — fængslet af den rolige Ynde — maaske overvældet af Melankolien, der forbandt sig med noget Beslægtet i min egen Natur!

Jeg fik den største Lyst til at gøre omkring og rende . . . . Jeg var sikkert meget nærmere ved at være Digter — *vates*. Spaamand — end jeg dristede mig til at formode. Havde der gaaet Dampskib fra Øen denne Morgen, jeg tror bestemt at jeg var taget sporenstregs hjem med det — om jeg saa skulde ladt Koffert, Manschetlinned, Schou og Aagesen i Stikken.

Saa blev det lille Vindu i Kvistgavlen aabnet. En ung, køn Pige, i Særkeærmer og med Haarfletning over Skuldren, kom tilsyne. Hun fór forskrækket tilbage, da hun saá en Fremmed stirrende derop. Det var *ikke* „hende“. Jeg gik ilsomt min Vej tilbage til Gæstgivergaarden.

Herredsfogden, en gammel jovial Ungkarl og Leve-
mand, lo hjærteligt, da jeg pakkede Schou og Aagesen
ud og lavede mig til at stille dem op som manende
Memento'er i min Reolhylde. Han lo endnu mere, da
han tog et Bind af Heine i Haanden . . . . saa klaskede
han mig paa Skuldren og sagde: Nu følger De med i
Klubben, hvor vi spiser til Middag sammen. Fra imorgen
besøger min Husholderske Ménagen for os herhjemme
. . . . Aftensmaden tager vi altid i Klubben! —

Mit Martyrium lod ikke til at begynde med Spægelse.
Det blev til den størst mulige Frihed. Jeg lærte at
spille en fejlfri Whist og støde en nogenlunde anstændig
Queue i en Pyramide. Herredsfogden og hans Kollega
Byfoged og Borgmester førte an i et Klubliv, der efter
Omstændighederne kunde kaldes ret vildt. I disse vore
smaa Ravnekroge — som Hovedstaden tror saa uskyldige
— fejrer Bedsteborgerne, ofte med den høje Øvrighed i

Spidsen, ret artige Orgier. Endog Kvinder mangler ikke for de glade Sybariter — blot at man ikke er for kræsen. Vor Borgmester havde baade sin Hof-Nar og sine Favoritinder — og min Herredsfoged gav Rollen som Marsk og Mundskænk ved Kongens muntre Taffel. Jeg deltog i det glade Leben — spillede, drak, sang og pokulerede . . . . men ved Kvinderne satte jeg Stop.

Jeg havde mit Ideal.

Maaske er jeg Digter. En Digter *maa* plukke sin Sjæl itu, for at presse den fine Essens ud af sine Erindrings Blade. Men jo mere jeg nærmer mig dette min Kærligheds Vaarbrudd — denne min Henrykkelses første Sommer — jo omhyggeligere tager jeg Enkelt-heder med — ligesom for at forhale det Øjeblik, da jeg skal skildre det Ugengivelige . . . . .

Hvordan *skildre* denne Sommer? Jeg kan kun sige: den *er* — den findes — i ganske enkelte af mine, smaa Digtninge — skrevne lang Tid efter — under urolige, tidt fortvivlede Forhold — stundom henkastede under en Mellemakt paa Bagsiden af et Theaterprogram, med et fremmed Sprog summende mig om Øret . . . . . Ja, jeg forstaar Heine, naar han siger, at det er de store Smærter, som gør de smaa Sange — jeg forstaar ham *nu*, hvor jeg længst er ophørt med at læse ham . . . . . *dengang*, hvor jeg stadigt læste ham, forstod jeg ham ikke!

Altsaa til nogle spredte Vers — maaske et enkelt Digt i en hel Samling — *maa* jeg henvise. Dér skyder Stemningen som en Aakande paa den skjulte Stængel op fra Dybet — den hvide, sarte Blomst med Guldsøkært indeni det halvt aabne Bæger svømmer paa det mørke, rolige Vand — den fine Blomst, det stille Vand, den dybe Grund . . . . og Sol og Maane glider hen over den, og jeg synes selv at jeg kan høre Blomsten sukke, naar Duggens Taarer lister sig ned ad de blege Kinder.

Tilgiv!

Den Sommer var en vidunderlig Drøm; selv som „Almanak-Sommer“ staar disse Maaneder for mig i én eneste varm og gylden Glans. Det forekommer mig, at Solen aldrig var fra Himlen, kun dæmpede sin Glød den korte Nat igjennem og straks den næste Morgen skinnede liffigt fra skyfri Luft. Og hører jeg nogensinde en Nattergal nu, saa er det den Nattergal, som dirrende og jublende ledsagede vore Aftenvandring i Skoven udenfor den lille By.

Men ikke husker jeg det første Møde, og ikke kan jeg skelne det første fra alle de følgende Møder. Hvad Han sagde til Hende og Hun til Ham — Miner, Bevægelser, Ord — Intet staar for mig saaledes at jeg vilde kunne nedskrive det — jeg, som har en Hukommelse, der har staaet sin Prøve. Alt flyder ud — som ombord paa Jagten — i en Folie af Sølv, Guld, Orange og Purpur.

Jeg har siden den Tid gaaet alle — ja jeg tror næsten alle menneskelige Stadier af Sindsbevægelser igennem — med mig selv og paa Andres Vegne. I et uroligt Op og Ned — i Rejse- og Zigeunerlivets Fristelser og Nydelser, Savn og Farer har jeg været Deltager og Iagttager. Jeg har levet blandt Londons Tyve og Skøger, set de sidste Trækninger af Pariserkommunens Heksesabbath, følt Dækket svinde under mine Fødder paa Havet og Jorden glide bort under mig paa en Vulkan — jeg har elsket meget mer end jeg har hadet, og meget skal maaske af den Grund blive mig tilgivet — men jeg har aldrig, i Lyst og i Nød, i Liv og næsten i Død, følt, hvad jeg dengang i min gryende Sturm- und Drangperiode følte.

En Aften — en af de sidste lyse Nætter — erindrer jeg. Fra Hovedstaden var et af Privattheatrenes Selskaber kommen til den lille Ø for at give Ferieforestillinger. Hvad der blev spillet, hvor og hvorledes, véd jeg ikke. Jeg omgikkes Aktører og Aktricer som god Kammerat. Lumskeligt havde jeg en Aftenstund — efter

Klubben — lokket Selskabets Mandskvartet med mig hen igennem Gaden, hvor min Elskede boede. Lad os nu synge! bad jeg dem. Intet anende, men selv betagne af Nattens stille Skønhed — og maaske af Borgmestrens Bourgogne — stillede de sig op og sang. De havde gode Stemmer og var vel sammensungne. Under Valdnødde-træets Krone hævede Serenaden sig — Tonerne slog deres svulmende Vinger ud — og kærtegnende strøg de blødt-kraftige Mandsrøster over den Elskedes smaa Ruder. Jeg saa et hvidt Glimt af hende bag de jomfruelige, mørke Ruder . . . . saa drog Kvartetten videre gennem den sovende By, hvor ingen Vægter forstyrrede og ingen Indvaaner lukkede Vinduet op.

Jeg blev ene tilbage. Bag Ruderne var der atter mørkt. Men i mig flammede den lyse Nat, al Elskovens tyveaarige Glød; . . . i en udsigelig Ekstase, i en Henrykkelse uden Ønsker, uden Forlangende, uden Grænser, knælede jeg ned, medens Taarerne strømmede mig ud af Øjnene . . . . jeg kunde have kysset Gadens mossede Brostene — dunket mit Hoved itu mod disse Stene; . . . . jeg var besat, jeg var gal . . . . ubegribelig, at jeg ikke blev gal. Og jeg løftede min Haand, lovede og svor . . . . hvad jeg svor, véd jeg ikke . . . . men hvis „hun“ i det Øjeblik havde forlangt mit Liv, saa havde jeg trukket den norske Kniv, jeg altid bar, og med et Smil ombragt mig paa den store Offersten for Kærlighedens Alter, der har været rygende af Ungdommens Hjærteblod saa længe Elskovs-Myther og Elskovs-Sagn har regeret Fornuften.

Dér ser De Umuligheden af at skildre! . . . .

Holger Drachmann.

Maaneskin.

(Et Fragment).

Landsted ved Kristianiafjorden.

Pappa	Statsraad.	} Statsraadens Døttre.
Constance	22 Aar, forlovet med Fasting	
Olga	18 Aar, forlovet med Ludvig	
Tippen	14 Aar	
Ludvig	Grosserer.	

Tippen og Olga sad og hviskede borte i Krogen ved Pianofortet. Det brændte paa Peisen. Pappa og Ludvig sad med hver sin lange Pibe, med Armene støttet paa Bordet og hver sit Glas Toddy foran sig. Constance strikked paa Nummertre-Striben til Sengetæppet og klirred ivrigt med Strikkepinderne.

„Tippen! Spil lidt — ellers hører de, hvad vi sier“, hvisked Olga. „Constances Øine er allerede færdige til at springe ud af Hodet paa hende af bare Nysgjerrighed. Hun kunde gjerne komme til at slippe ned en Maske. Gud ved, hvad hun og Fasting da skulde gjøre.

Saa lo de — holdt Lommetørklædet for Munden for ikke at forstyrre den alvorlige Samtalen ved Bordet.

„Hys da Tippen! Er du gal, Onge?“

Tippen spruted nemlig pludselig ud i Latter.

„Er du gal?“ hvisked Olga. „Alle Konjunkturerne derborte ved Bordet og alle de gode og daarlige Tiderne kan gaa Pokker i Vold, hvis du holder paa at sprute saan, og Constance kan ikke komme til at faa strikket 20 Pinder i Halvtimen i 6 Timer om Dagen, som hun og Fasting regned ud, hun maatte gjøre, forat faa hele Tæppet færdigt til næste Høst. Det er ikke til dem selv da, skjønner du. Nei — det vilde være altfor upassende, nei langtfra! Det er til gamle Fru Fasting, skjønner du! Hun skal vist givte sig til Høsten“ — men nu brast Tippen og Olga beggeto ud i en ustandselig Latter, som ingen Lommetørklæder for Munden kunde hjælpe længer.

Constance sukked og sendte *dem* et bebreidende og Ludvig et medlidende Blik og klirred saa videre.

„Hys da Onger! Hvis Dere skal bli' ved saan, faar Dere gaa udenfor. Der er jo ikke Ørens Lyd at faa her“, sa' Pappa i en halvt ærgerlig og halvt spøgende Tone.

Tippen og Olga bævred i Mundvigerne og kunde ikke

se paa hverandre, men Olga kunde ikke dy sig, hun skelte fra Siden af bort paa Tippen, og saa var de færdige beggeto, saa spruted de i Latter igjen og fløi paa Dør ud i Haven uden at afvente Resultatet.

De blev staaende udenfor en Stund og saa ind af Glasdøren, ind paa de Andre. Hængelampen, som hang i Tværbjælken i Taget, oplyste den blanke Skallen paa Ludvig, som sad tyk og rund med Ryggen til Døren, med Armene paa Bordet, og hele Figuren danned en skarp Silhouet, bare med et Glandslys oppe paa Skallen. Statsraaden, som sad paa den anden Siden af Bordet, var stærkt oplyst og snakked ivrigt og gestikulerte med Armene og dampet paa den lange Piben. Ludvig snudde sig og saa ud af og til, men kunde ikke opdage Tippen og Olga som stod udenfor Døren.

„Stakkars Forloveden synes vist ikke, dette er morsomt, men det er da umuligt at sidde og høre paa Konjunkturer og *Spirer* og *Stik* og *Stager* en hel Aften. Da begynder det at prikke i Benene paa mig. Skal vi bade Du?“

„Uf nei Olga! Jeg tør ikke jeg!“ Hun saa sig om.

„Skal vi ro da?“

„Ja ja! Ha — ha! Lad vors det!“ Tippen hopped og dansed af Glæde.

„Aa! nei! Lad os sætte os her paa Trappen, det er igrunden uhyggeligt at ro i Maaneskin.“

„Aa jo da! Olga! lad os alligevel da!“ bad Tippen.

„Ja! vent lidt! Kan vi ikke finde paa noe leven iaften da? Lad mig se! Jo, nu skal du høre: Naar de Andre faar lagt sig og sover eller ialfald lader, som de sover, for med hende derinde er det jo umuligt at vide Nogenting, saa gaar vi ned og ror. Ludvig maa vi ha med, Stakkar! Han synes vist ikke, det er morsomt at sidde derinde og snakke — saa ber vi ham ta med sig noen Kager og jeg har Cigaretter og saa ror vi ud i dette deilige, deilige Veiret.“

Olga læned Hodet til Dørkarmen og stirred op i Luften:

— Den klare, kolde, blege Maanen! — — Mon hvor han var henne nu —? — — paa Gausdal Sanatorium vist! Der var Anette ogsaa naturligvis — de gik vel og spaserte sammen i dette Maaneskinnet nu formodentlig — — tænk: i dette samme Maaneskinnet! Og her sad hun!

„Aa Du store Gud!“

Hun trak Veiret tungt og sukked.

— „Aa Gud, hvor jeg husker de deilige store blaa Øinene dine. Aa Gud! Aa Gud!“

Hun maatte svælge for ikke at graate.

— „Kjære — Kjære dig, min — min egen Ven“, hviskede hun indi sig.

Hun maatte knibe igjen Øinene for at ikke Taarerne skulde rende nedover Kinderne.

Mon hvad han vilde si, hvis han vidste dette — Forlovet! Nei aldrig — aldrig skulde han faa vide det. Offentlig skulde det aldrig bli. — —

— „Jamen Olga! Er du sikker paa, han har noen Kager da?“

„Ja da han hadde jo med sig ud fra Byen hele den hvide Kurven aldeles fuld jo! Dem vil vi da sandelig ha. Naa! nu gjør de nok Miner derinde til at gaa. Nu følger vi ham bortover Veien forstaar du, og saa aftaler vi det hele. Vi faar ro bort til Theilmansbryggen og hente ham der, ser du, saa slipper han at gaa den lange Veien op igjen.“

De aabned Glasdøren og gik ind i Stuen igjen.

„Se saa Onger! Har dere lét fra dere naa?“ sa Pappa i en spøgende Tone.

Ludvig sa' en liden undskyldende Bemærkning:

„Bare Børn endda!“ og gik bort til Olga, tog hende i Haanden og sa' sagte:

„Kan du ikke følge mig lidt bortover Veien? Eller tror du, din Far ikke liker det?“

„Pyt“, sa Olga, „ikke liker? — Hvorfor det da? Tippen og jeg skulde snakket med dig om noe ossaa.“

„Godnat! Mange Tak for iaften.“

„Godnat! Ja, De ser vel op imorgen ossaa, saa kunde vi ta en Fisketur“ — sa Pappa.

„Mange Tak Hr. Statsraad! Godnat Frøken.“

„Godnat.“ Constance satte op et sursødt Smil.

„Godnat!“

Tippen og Olga fulgte Ludvig nedaf Trappen og gik bortover Veien til Skoven.

„Du Ludvig! Vil du være med paa Noe? Ludvig! Du kan tro, det er Morro! Vi skal ro ser du — siden! Aa saan leven!“ sa Tippen og snubled over Ordene.

„Hys da Onge!“ sa Olga, „kan noen skjønne det, du sier da?“

„Nei jeg maa jo tilstaa, at dette ikke staar riktigt

klart for mig. Er det Noget, som skal foregaa? Vil du ikke ta min Arm. Det er saa mørkt!“

„Ja, naa skal du høre Ludvig! Huf da Tippen!“

Tippen som ikke turde si mere, tog et Tag i Armen paa Olga og forsøgte i smaa Pip at klemme ud af sig noe af al Glæden over Roturen.

„Tippen og jeg vil ro iaften, lad os standse her lidt da! for det er ikke værdt, vi gaar længer. Vil du være med os? Det er for yndigt Veir til at gaa og lægge sig, ser Du! Saa skal vi hente dig ved Theilmansbryggen.“

„Ja, men gaar det an da?“

„Gaa an? Pyt! Hvad skulde det gjøre da?“

„Du kan forstaa, min Ven, at jeg gjerne vilde, men — jeg synes ikke, at det er rigtigt. Naar jeg altsaa gaar, tror jo din Far, jeg gaar hjem. Og da vilde han jo synes, det var rart af mig, som er saa meget ældre og fornuftigere, at være med paa saant.“ Han klappede Olga paa Armen. „Ikke sandt, Vennen min!“

Men Olga var imens blét aldeles alvorlig. Hun lo haardt og saa haanligt bort paa ham — og stod aldeles ubevægelig uden at si et Ord.

Han si til hende, hvad der var rigtigt! Noe saa uforskammet! Tosken! som ikke var glad til, han fik Lov til at være med. Han! Han! Hun saa paa ham igjen, myste lidt med Øinene og smilte haanligt med et haardt, ubevægeligt Smil.

„Ha — ha! Kom da Tippen!“

„Men kjære Olga da! Hvorfor er du saa rar imod mig? Hvad har jeg gjort Dig.“

„Ingenting! Adjø!“

Hun tog Tippen under Armen, snudde sig og sprang bortover Veien ind i Skoven.

Han stod forbauset — maalløs og saa efter hende, slog lidt i Stenene med Stokken og gik tilhøre ind i Skoven nedover mod Stranden.

„Hvad synes du Tippen? Har du set noe saa idiotisk?“

„Hvorfor vilde'n ikke da du?“

„Vilde? Tosken! Han faar ikke Lov! Det gjør'n ikke. Ikke om han stod paa Hodet i 20 Dage.“

Men med samme, hun hadde sagt det, brast hun i Latter ved Tanken paa det komiske Synet.

„Jeg gad vide, om Pappa er gaaet ind for at lægge sig, du! Nei Lampen brænder nok endda. Naa lægger

vi os med engang da du! Og saa gaar vi ned og ror. Jeg vil sandelig ro. Vil ikke du?"

"Jo da! bare Constance vilde sove lidt fort, saa du kan komme ind til mig og sidde hos mig, til hun faar søvnet, saa gaar vi ud af Vinduet."

En hel Time senere gled en Baad langsomt — stille, langsmed Land.

"Tippen! Huf du! det er saa mørkt her ind ved Land. Lad os komme ud i Maaneskinsstriben da! Saa du paa Uhret hendes, hvormange Klokker var?"

"Et Kvart over 1, Mor! Du kan tro, jeg har stærke Muskler naa! Bare fordi jeg har rod hele Sommer du!"

"Ja! du er forfærdelig flink", sa Olga aandsfraværende, hun havde lænet sig udover Baadkanten og saa ned i Vandet. En stor Maaneklåt saa ud, som den var faldt ned paa Bunden og laa der og blinkede for hvert nyt Aaretag. "Nei Tippen se bortved Filtvedt, hvor nydeligt det er, nei saa nydeligt!"

Olga sad bagi Baaden i den tynde blaa Kjolen, uden Hat. Hun gned Hænderne mod hverandre.

"Sandelig koldt! — det er sandt! Sjalet du!"

"Tag imod da!"

"Tak! Vil du ha' en Cigarret? Skal jeg tænde en til dig?"

"Aa nei! Naar jeg ror, saa —"

Hun tændte sig selv en og la' sig ned i Bunden af Baaden, med Hodet paa Rælingen og saa op i Luften.

Tippen rodde langsomt og taktfast. Ingen af dem sa' et Ord.

Olga laa og tænkte paa Ludvig, som ikke var blét med.

"Noe saa idiotisk! tænk, om hun havde vært forfærdelig glad i En. Ja — hun skulde vist ikke la' være at være med paa noenting. Det kom da ikke an paa, hvad andre Mennesker sa' vel."

"Og ingen Kager fik vi!"

"Nei stakkars Ongen min! Det var Synd det! Skal vi snu da. Det er igrunnen koldt uden Tøi."

"Aa ja! Du ser saa uhyggelig og hvid ud i Ansigtet ogsaa Olga!"

"Det kommer vel af Maaneskinnet tænker jeg. Lad os synge lidt da Tippen! Den: „Aftenen er stille!“ Tag du den øverste Stemmen. Læg op Aarene da! Det er dig, som begynder."

„Ja — sig mig Tonen.“

„La—a—.“

„Huf det høres saa stærkt du!“

„Gjør ikke no! Naa begynder vi ordentlig da!“

Baaden laa og skvulped op og ned midt i Maanestriben, og det drypped af Aarene, som laa oppe paa Rælingen. Tippen skjælv lidt i Stemmen:

„Aftnen er stille
Tonerne trille
Lydløse ned i det evige Væld.
Kun mine Tanker
Lyttende vanker
Vil han ei komme i Kvæld
Vil han ei komme i Kvæld?“

Beggeto folte sig lidt rare og uhyggelige tilmode. Den mørke, kulsorte Skoven paa den ene Siden og den lyse — skinnende Maanen, som kasted en lang lang blank Stribe bortover hele Vandet ogsaa den lille Baaden, som laa og smaaskvulped.

„Nei du faar ta' i nu Tippen! Det er saa koldt saa!“

Tippen snudde Baaden og rodde med forte Aaretag ind mod Land. Olga pegte med flad Haand.

„Ro efter min Haand. Saa! Saa rør du rigtigere.“

Det skummed ordentlig foran Baaden.

„Maaneskin er igrunnen uhyggeligt Du — han ligger vel og snorker han naa! tænker jeg. Tænk hvor hyggeligt vi kunde hat det naa iaften. Da turde vi ha' rod meget længere ogsaa da! Og Vin og Kage hadde vi faat, saa vi kunde holdt os varme.“

„Ja, men Olga du! Jeg synes ikke du er snil mod ham.“

„Snil? Jo--ho da! Det er jeg. Snil? Hvorfor skulde jeg være snil mod ham da? Det kommer an paa, at Mændene er mest glad i os, skjønner du Tippen! Husk paa det du. Ellers blir det galt, skjønner du!“

„Ja, det skjønner jeg nok, men Olga skynd dig og ta' et Tag i den Pælen. Skynd Dig, skynd Dig!“

Tippen fik op Aarene i en Fart, kløv bortover Tofterne og slængte med stor Færdighed Touget om Pælen.

„Se saa vel rod! Det klarte vi fint. Olga naa faar du andøve indover ganske smaat, saa skal jeg fortøie Baaden i Badehustrappen. All righth.“

Tippen satte i et Sprang op paa Badehustrappen og halte Baaden ind. Olga slængte Sjalet over Skuldren og gik op paa Bryggen.

„Naa tar vi Springmarch op af Bakken Polly! En — to — tre!“

Beggeto satte afgaarde ind igjennem Skoven. Huh! saa mørkt! — langsmed Stranden et Stykke, hopped paa noen Stener — over Fortøiningen paa Kristian Fiskers Pram, som var halt paa Land, og satte saa ivei opover den bratte Bakken op til Huset. Olga standsed midti Bakken forat puste og saa udover Fjorden.

„Nei — nei Tippen! Dette er for nydeligt! Har du set noe saa nydeligt? Hvis jeg kunde male, saa vilde jeg male en Havfrue i Maaneskin med store glasagtige Fiskeøine og Maaneskin nedover hele Ansigtet og Brystet. Hun skulde ligge paa Ryggen midti Maanestriben og rigtigt sole sig. Jeg er sikker paa, at Maaneskin varmer Havfruer. Saa, nu maa vi altsaa liste os sagte ind da, skjønner du Tippen, saa ikke hun derinde vaagner.“

De gik langsomt og forsigtig op Resten af Bakken.

„Er Du sikker paa, hun sov, da du var derinde og saa paa Klokken.“

„Ja da! Jeg hørte endda saan Snorkelyd i Halsen paa hende.“

„Naa ja — lad mig aabne Døren og saa gaa sagte! Ja hvis du naa ler Tippen i det afgjørende Øieblik, dersom Døren knirker!“

„Nei! er du gal du!“ hvisked Tippen.

„Saa det klarte vi fint. Nu gjælder det om at faa lukket den igjen ligesaa sagte. Naa kommer det Værste! Vi faar ta' af os Skoene, naar vi gaar igjennem hendes Værelse“, hvisked Olga.

De tog Skoene i Haanden og turde næsten ikke trække Pusten.

Olga aabned Døren forsigtigt. — Beggeto blev staaende maalløse en Stund. Der laa hun ved Gud i Sengen med store aabne, runde Øine med Lorgnet paa og et skinnende Lys paa Bordet ved Sengen.

Men saa brast Olga ud i Latter.

„Du ligger vaagen du altsaa og passer paa! Sover du med Lorgnet ogsaa du? Hvad skal du finde paa at sladre imorgen naa da? Forresten tar du feil, hvis du tror, jeg bryder mig noe om Sladdret dit. Du lod, som du sov altsaa — — — —.“

Grundtvig bedømt af hans ældste Elev.

Et Brev meddelt af Th. Graae.

I Aarene 1805—1808 var *N. F. S. Grundtvig* Huslærer paa den langelandske Herregaard *Egeløkke*, der den Gang beboedes af Kapt. *Steensen-Leth*.

Hans Lærergærnning, der bestod i at undervise en syv-otteaars Dreng, interesserede ham vist ikke synderlig, men pligtopfyldende og nidkær, som han var, stillede han store Fordringer til Elevens Flid og med Strængthed ledede han Undervisningen.

Forøvrigt tilbragte han den meste Tid i Ensomhed, under ihærdigt Studium og Grublen; ingen anede de mægtige Tanker, der rørte sig i den unge Mand; for de gemytlige, letlevende Langelændere stod han som en Særling. Han kunde ikke altid forstaa en Spøg, og den ulykkelige Elev maatte til Tider undgælde for de Voksnes Drillerier.

Saa var det, at Grundtvig grebes af en hæftig Forelskelse i den indtagende unge Husfrue, *Constance Steensen-Leth*, en højst elskværdig og interessant Personlighed, men — som han selv siger —:

— Min Aand vel Aander til sig drog,
— men intet Hjærte for mig slog.

Dybt blev i hvert Fald den stille Gransker ramt, smukt har han tolket sin Stemning i det tungsindige Digt fra 1807: „Strandbakken ved Egeløkke“. Paa den anden Side tiltog hans Pirrelighed, sky trak han sig tilbage fra al Omgang, og hans praktiske Pædagogvirksomhed stod sikkert i skærende Modstrid til hans senere Theorier, der har sat saa rig Frugt i talløse Højskoler.

Det vil derfor formentlig ikke være uden Interesse at blive bekendt med, hvorledes den barske Hovmester opfattedes af Eleven,

senere Godsejer *Carl Steensen-Leth* til Egeløkke, død sidste Vinter 92 Aar gammel.

Elevens Udtalelser findes i et Brev, som Godsejer Leth efter Opfordring skrev, da Grundtvig i Oldingeskriftet „Kirke-Spejl“ havde udtalt sig mindre fordelagtigt om langelandske Forhold og bl. A. fremsat den Paastand, at man paa Egeløkke „helst talte Tysk“.

De indledende Bemærkninger om Brugen af tysk Tale paa Egeløkke har tidligere været trykte (jfr. *Th. Graae*: „Grundtvig paa Langeland“. S. 9); den øvrige Del af Skrivelsen har jeg først nu, efter Hr. Leths Død, anset mig for berettiget til at offentliggøre.

Brevet er saalydende:

S. T.

Hr. Pastor Graae!

— — — — — Naar *Grundtvig* fortæller, at der taltes Tysk paa Egeløkke, da har det kuns været, naar Herskaberne fra Slottet*) var der, thi disse var alle Tyske. — Og naar de mange tyske Herrer, som den Gang opholdt sig paa Slottet af og til om Formiddagen kom ridende til Egeløkke, da blev der talt Tysk, som er begribeligt, men, saavist som Gud er i Himmelen, saa er der til daglig Brug aldrig nogensinde udtalt et tysk Ord. Jeg gad virkelig vide, med hvem der skulde tales Tysk?

Grundtvig var en sær Patron i sin Ungdom, frastødende, dominerende og bydende, haardhjærtet etc., saa jeg tror, at han i sin første Ungdom ingen Venner havde. *Heiberg* udgav et lille Skrift mod Grundtvig, hvor han læser ham Teksten; det er værdt at læse.

Hvad Landsbypræsterne angaar, da véd vi jo alle, at som Talere var de jo næsten overalt ens, men vi har

---

*) *Tranekjær Slot*, hvis daværende Besidder, Generalmajor, Grev *Ahlefeldt-Laurvig*, var gift med en holstensk Dame, en Frøken *Hedemann*; han modtog jævnlig Besøg af tysktalende Gæster, Grevindens Brødre og øvrige holstenske Slægt, og Selskabsproget paa Slottet var derfor den Gang ofte Tysk.

saamænd Præster endnu, som ikke er bedre end Præsterne den Gang, og det i vor egen Hovedstad. — — — — —

Naar han taler om tomme Kirker, da er denne Sag ogsaa usand, thi Landboerne udmærkede sig virkelig ved sand Religiøsitet. Naar Kirkerne her i Byen er fulde, da er det lige saa meget Nysgærrighed, Mode etc.

Grundtvig har næppe skrevet sine Erindringer i en tidligere Alder, thi da maatte han dog vide, hvor usandt han har baaret sig ad. Alt, hvad han saaledes har prentet, bliver nu til Sandhed i Tidernes Længde.

Følg mit Raad, skriv intet imod denne Sag; det nytter ikke.

En ældre *bigot* Dame besøgte mig i Julen; hun havde læst Grundtvigs Levnet, som hun tilbød mig at læse, men som jeg dog ikke modtog. Hun fortalte om den skrækkelige Ugudelighed paa Langeland og meget mere om Præsterne.

Det er vist næppe første Gang, at Barfod uden Videre skriver om Ting, han løst udtager af andre Bøger.

Grundtvig var min Lærer, som jeg som saadan aldrig kan have Aarsag til at dadle; han lærte mig ufortrøden, men han var ogsaa en hidsig Mand og behandlede mig vistnok strængt, som jeg alligevel ikke vil klage over, thi det kunde være fortjænt.

— — — Jeg tror alligevel, at dette Aar er mit sidste Leveaar. Naar Døden vil komme hurtigt, er jeg saa beredt som Folk i Almindelighed.

7de Januar 1873.

Deres forb. og hengivne

C. Leth.

Teater-Dagbog

(1ste Maj — 3dje Juni.)

Sæsonen gik straalende ud. Jo nærmere Enden var der, des højere steg Teaterbegejstringen. Maj Maaned blev en storartet Apotheose over den sceniske Kunsts Betydning for Kjøbenhavnerne. Alt andet blegnede ved Siden af den bengalske Teaterflamme. Der var ikke Politik mere, ikke noget af det andet letfærdige Smaatteri, som ellers plejer at bortvende Kjøbenhavnernes Sind fra det virkeligt Ophøjede og Alvorlige — der var kun nogle mer eller mindre epokegørende Selvmord og saa Teatrene.

De betydningsfuldeste Teaterspørgsmaal toges op til grundig Drøftelse eller lidenskabelig Diskussion, selv dovne Organer som *Dagbladet* lod ingen Dag forløbe uden at bringe en lang og indgaaende Teaterleder. Fjorten Dage igennem behandlede de alvorligste Blade saaledes det spændende Spørgsmaal: hvorvidt Fru *Didi Heiberg* var fremragende nok til at kunne præsenteres paa vort verdensberømte kgl. Teater. Særlig Beundring fortjener det, at intet af de vedkommende Blade, efter hvad de selv oplyste, havde nogen paa Selvsyn bygget Anelse om, hvordan den norske Dame spillede.

Dernæst kom den glørværdige Fru Kieler-Konflikt. Her stod Striden om, hvorvidt det kgl. Teater, der havde forkastet Fru Kielers *Mænd af Ære*, fordi det var et umoralsk Arbejde, alligevel burde spille det, fordi det kun var umoralsk derved, at det angreb det umoralske. Just som Veerne imidlertid var paa deres højeste, forløste Kasinos resolute Direktør det ildsprudende Venusbjerg og fremførte Skiftingen *Mænd af Ære*.

Endelig har Maaneden været karakteriseret ved en fortsat Række Fornærmelser af Teaterchefen imod Fru Hennings.

Det kgl. Teater.

9de Maj. *Ser jer i Spejl* med Fru Oda Nielsen. 1ste Fornærmelse imod den fraværende Fru Hennings.

12te Maj. Hauch-Fest med Prolog af Pastor Richardt, Sang af Hr. Simonsen og Fru Keller, *Søstrene paa Kinnakullen* af det samlede Personale, Leve Hauchs Minde af Richardt. Kl. 4 aabnes Haven, om Aftenen de sædvanlige festlige Belysnings-Arrangementer, Kl. 11 Fyrværkeri.

15de Maj. Fru *Didi Heiberg* i *Kong Midas*. 2den Fornærmelse imod Fru Hennings. — Fru Heiberg har et Par Øjne saa store og sjælfulde som ingen anden nordisk Skuespillerinde. Disse Øjne — fulde af bange Undren og Bøn om Overbærenhed — husker man, naar man éngang har sét dem. Da man saa' Fru Heiberg i *Kong Midas*, forstod man, at disse mærkelige uciviliserede Øjne havde inspireret Forfatteren til hans Stykke om Anna Hjelm's tragiske Skæbne i et raat civiliseret Samfund.

22de Maj. Fru *Didi Heiberg* i *Det nye System*. 3die Fornærmelse imod Fru Hennings. Fru Heiberg gjorde som Karen et des-

orienteret Indtryk. Medens de danske Skuespillere ugenært tager Bjørnsøns Skuespil som en Farce — hvorved det absolut bliver langt smageligere —, tog Fru Heiberg, forøvrig ligesom Fru Hennings, Karen som en tragisk Rolle i et alvorfuldt Drama. Hvis Karen engang blev spillet lidt muntert, vilde Rollen sikkert gøre betydelig Lykke. Fra Digterens Side er Rollen morsom nok.

3die Juni. Frk. *Westbergs* Afskedsforestilling. Ak, hvad skal nu den københavnske *jeunesse dorée* mere sig med efter en bedre Middag?

Dagmar-teatret.

12te Maj. *Hauch-Fest*. Prolog af Pastor Ernst v. d. Recke, Sang af Hr. Alfr. Møller, *Æren tabt og vundet* af det samlede Personale. Paa Grund af den sløje Stemning gik Fyrværkeriet ud af Programmet.

18de Maj. Hr. Riis-Knudsen slutter sin første Sæson. Tak for iaar! Den Ros skal Dagmar-teatrets Direktør have, at han ikke er kedelig for en Teateranmelder. Han har den sjældne Egenskab at *ville* noget. Han kan synes lidt komisk til Tider, men der er allenfals Façon i det, han gør. Glück auf, tapre Meininger!

Folketeatret.

6te Maj. *Den svage Side*. Benefice-Reprise.

31te Maj. Sæsonen slutter. Gud bevares, Hr. Abrahams, hvor De kommer nemt til det!

Kasino.

21de Maj. *Mænd af Ære*, Sæsonens ubetinget lystigste Aften. (Se forøvrig Dagbladene, da Pladsmangel desværre forbyder os at indlade os udførligere med den komiske Genstand).

28de Maj. Afskedsforestilling for Direktør Nielsen. Med velvillig Assistance af Fru *Helsingren* og Frk. *Wildenbrück* opførte Personalet til Ære for den afgaaende Rigskansler et Stykke, som de snedige Kunstnere kaldte *Meksikanerinden* for at bilde Folk ind, at det var et nyt Stykke. Literært dannede Kritikere lod sig dog ingenlunde pudse, men demaskerede den fordægtige Meksikanerinde som *Theodors Morder*. Forøvrig fremsagde Hr. Marx i Anledning af Direktør Nielsens Bortgang Lejlighedsdigtet *Den sidste Sortefods Klagesang*, og Direktøren selv henvendte sig gennem forhv. Direktør Cetti til Publikum med en Beklagelse over ikke personligt at kunne fremstille sig. Denne Appel forblev ikke ubesvaret. Publikum fremkaldte baade forhv. Direktør Cetti og Direktør Nielsen, der derefter ogsaa var forhenværende.

— — —
Det samme er desværre ogsaa nu *Dagens Krønike* og dermed

Leporello.

Farvel.

Hermed har *Dagens Krønike* den Bedrøvelse at byde sine Læsere Farvel. Vi ses aldrig mere.

Grundene til vor Forsvinden er ikke ganske almindelige. *Dagens Krønike* befinder sig i stadig Fremgang, hver Maaned har vi faaet et ikke ringe Antal nye Holdere, vort faste Abonnentantal er 800, der er næppe nogen af vore Konkurrenter, der har større Udbredelse, ingen af dem har kunnet glæde sig ved saa stor Velvilje i Pressen og i Publikum — alligevel gaar *Dagens Krønike* ind.

Thi *Dagens Krønike* blev drevet paa en anden Maade end Tidsskrifter ellers hertillands. Det var Meningen med det at forsøge at vinde ikke blot det snævrere „literære Publikum“, men de Par tusind Hjem. Det var flottere og dyrere anlagt end de andre Tidsskrifter — alene Honorarkontoen var næsten dobbelt saa stor —; det maatte for at „bære sig“ have 1,400 Abonnenter. Den oprindeligt eksisterende Forbindelse med det svenske *Ur dagens krønika* kunde have hjulpet til at lette Budgettet; imidlertid virkede Forbindelsen paa andre Maader hæmmende, og vi betænkte os ikke paa at bryde den.

Da *Dagens Krønike* blev stiftet, aftalte Forlægger og Redaktør: Hvis vi om et Aar ikke har omtrent saa mange Abonnenter, som vi behøver for at Tidsskriftet skal bære sig, saa lader vi det uden Tøven gaa ind. Vi forsøger ikke — efter vanlig Vis — at holde Affæren gaaende ved at knibe og indskrænke paa alle Leder og Kanter.

Nu er Aaret gaaet, og skønt *Dagens Krønike* er i en glædelig og sikker Opgang, siger vi alligevel stop. Thi vi sér ingen Mulighed for i nogen nær Fremtid at avancere de 600 Abonnenter, som vi endnu mangler.

Vi byder hermed Farvel. Vi takker for den store Velvilje og Tilslutning, vi har fundet. Det gør os bare ondt, at den ikke har været dobbelt saa stor.

D. 15. Juni 90.

Redaktionen.

INDHOLD.

Januar 1890:

	Side
De kjøbenhavnske Kampkredse (8 Portræter fra Valgene i Kjøbenhavn).	
HOLGER DRACHMANN: Vision.	1
GEORG BRANDES: Guy de Maupassant (med Portræt af Maupassant)	5
Fru ERNA JUEL HANSEN: Aftenen før, Skuespil i 2 Akter. . . .	31
GUSTAV ESMANN: Kjøbenhavnsk Demimonde	53
Fra det kgl. Teaters Konfliktaar, utrykte Aktstykker om Høedts og Michael Wiekes Bortgang	59
OLA HANSSON: Barnemordersken, oversat af <i>P. Nansen</i>	73
HOLGER FEDERSPIEL: Af en Dagdrivers Optegnelser	78
LEPORELLO: Teater-Dagbog	92
Dagens Krønike	94

Februar 1890:

Gunnar Heibergs Portræt, Blyantstegning af <i>Christian Krogh</i>	
ERIK BØGH: Degn og Præst (med Initialvignet, tegnet af Forfatteren).	97
HOLGER DRACHMANN: Indledningsdigt til „Don Juan“	123
WOLDEMAR: Gloria in excelsis	130
OTTO C. FØNSS: I Tusmørke	143
HERMAN BANG: Verner von Heidenstam (med Heidenstams Portræt)	145
CHARLES KJERULF: Operabesøg i Stockholm	160
AUGUST STRINDBERG: Samum, Skuespil i 1 Akt	171
RUSTAM: Politisk Kronik.	180
Dr. Arvid Ahnfeldt og Dagens Krønike	189
AMI: Tidsskrifter	190
LEPORELLO: Teater-Dagbog	191

Marts 1890:

Portræter af Journalistforeningens Formænd (med Tekst)	
AXEL STENBUCH: Mange Aar efter, Skuespil i én Akt	193
EDGAR COLLIN: Navneforandringer paa det kgl. Teater	207
JOHANNES JØRGENSEN: Vintervers, 3 Digte	212
ERIK LIE: Auguste Rodin (med Kunstnerens Portræt, tegnet af <i>Rafaëlli</i>).	216

	Side
WOLDEMAR: Den dydige Kritik	223
ERIK: Kong Midas og hans Venner i Malmø (med Portræt af Fru Didi Heiberg, tegnet af Maleren Sømme)	230
CHRISTIAN KROGH: Sisten	236
Fo Breve fra J. L. Heiberg til Clare Raphael	263
P. NANSEN: Enkefru Walters Riddere	277
De nye Bøger	284
LEPORELLO: Teater-Dagbog	286

April 1890:

Danske Kunstnere, Portræter af Fru Agnes Slott-Møller, Harald Slott-Møller, Viggo Pedersen og Thorolf Pedersen (med Tekst)	
EDVARD BRANDES: En Opførelse af „Axel og Valborg“	289
EDGAR COLLIN: Bagesen og Grev Schimmelman	319
RUSTAM: Politisk Kronik	338
JOHAN ROHDE: Charlottenborg Kunstudstilling 1890	350
OSCAR MADSEN: Fire Digte	367
KNUD ROSENSTAND: Tre Digte	372
GUSTAV ESMANN: Bouquet de Chypre	377
LEPORELLO: Teater-Dagbog	383

Maj—Juni 1890:

Danske Forfattere, Portræter af Fru Emma Gad, Fru Erna Juel-Hansen, Karl Larsen, Valdemar Vedel, Niels Møller, Johannes Jørgensen og Viggo Stuckenberg (med Tekst).	
S. SCHANDORPH: Lorenzaccio, historisk Skitse	385
NIELS MØLLER: Havrøster (Digt)	416
VIGGO STUCKENBERG: Tre Digte	420
OLA HANSSON: Tysk Naturalisme og Gerhard Hauptmann (Med Hauptmanns Portræt)	426
ARTHUR AUMONT: Hofteatret under H. V. Langes Direktion 1855—56	445
P. NANSEN: Det oplyste Vindue	468
P. V. JACOBSEN: To utrykte Skitser. Udg. af Cand. ph. B. A. <i>Duurloo</i>	478
ROSALIE JACOBSEN: Impressionisten (Skitse)	483
HERMAN BANG: Kristiania	486
GEORG BRANDES: Dyret i Mennesket	494
HOLGER DRACHMANN: Af Ulf Brynjulfsens Papirer	518
ODA: Maaneskin, et Fragment	528
TH. GRAAE: Grundtvig bedømt af hans ældste Elev	535
LEPORELLO: Teater-Dagbog	538
Farvel	540

UNIVERSITY OF ILLINOIS-URBANA

3 0112 111318256